

القرآن العظيم

KUR'ÂN-I 'AZÎM

ve SORU EDATLI KELİME MÂNÂSI

ÜÇÜNCÜ CİLT

11-15. Cüzler

(et-Tevbe Sûresi 94 – el-Kehf Sûresi 74)

İsmailağa
Yayınevi

KUR'ÂN-I 'AZÎM

ve SORU EDATLI KELİME MÂNÂSI

(3. Cilt)

Hazırlayanlar
Ahmet Mahmut Ünlü
Ahmet Abdullah Kozlu
Yusuf Çelener

Redaksiyon ve Mizanpaj
Hasan Kuduoğlu

Baskı
1. Baskı: Ağustos 2022

ISBN
978-605-73821-0-8 (Tk)
978-605-71788-0-0 (3.c)

Yayıncı Sertifika No: 52684

Siraç Yayınevi
Balat Mah. Murat Molla Sok. No:10/1 34087
Fatih/İstanbul
Tel: 0 (212) 635 10 10 - 0 (552) 635 10 10
e-mail: iletisim@siracpazarlama.com

Genel Dağıtım
İsmailağa Yayın Grubu

Online Satış:
www.siracpazarlama.com

Baskı-Cilt
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No: 8
Davutpaşa-Zeytinburnu/İstanbul
Tel: 0 (212) 482 11 01

Matbaa Sertifika No: 49687

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

11. Cüz

يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْۜ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْۜ وَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(يَعْتَذِرُونَ) **Özür beyân edecekler,** kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** ne zaman? (اِذَا رَجَعْتُمْ) **döndüğünüz zaman,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (لَا تَعْتَذِرُوا) **mâzeret açıklamayın,** (لَنْ نُؤْمِنَ) **aslâ inanmayacağız,** kime? (لَكُمْ) **size,** (قَدْ نَبَّاَ) **muhakkak bildirmiştir,** kime? (نَا) **bize,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neden? (مِنْ اَخْبَارِكُمْ) **sizin haberlerinizden bâzısını,** (وَسَيَرَى) **ve şüphesiz görecektir,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (عَمَلَكُمْ) **amelinizi,** daha kim görecek? (وَرَسُولُهُ) **Rasûlü de,** (ثُمَّ تُرَدُّونَ) **sonra döndürüleceksiniz,** kime? (اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ) **bütün gaybları** (ve gizlileri) **bilene,** daha neyi bilene? (وَالشَّهَادَةِ) **görünenleri de** (bilene), (فَيُنَبِّئُ) **O da haber verecektir,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- (Ey Habîbim ve ashâbı! Cihâd yolculuğundan) **kendilerine döndüğünüz zaman o** (münâfık ola)**nlar** (cihattan geri kalmaları husûsunda) **size özür beyân edecekler.**

De ki: "(Boş yere) **mâzeret açıklamayın. Size aslâ inanmayacağız. Gerçekten Allâh sizin haberlerinizden bir kısmını** (Rasûlü'ne gönderdiği vahiyle) **bize bildirmiştir.**

Şüphesiz Allâh ve Rasûlü amellerinizi (ve münâfıklıktan tevbe edip etmeyeceğinizi ezelde bildiği üzere, açığa çıktıktan sonra da) **görecek** (ve cezânızı verecek)**tir.**

Sonra (kıyâmet günü) **siz** (hislerinizle idrâk edemediğiniz) **tüm gaybları** (ve gizlileri) **ve görünenleri** (hakkıyla) **bilen** (Allâh-u Te'âlâ'nın hesap yurdu olan mahşer)**e döndürüleceksiniz, nihâyet O da size** (dünyâdayken) **sürekli yapmakta olduğunuz şeyleri**(n cezâsını vererek, onların gerçek yüzünü) **tam mânâsıyla haber verecektir.**"

سَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ اِذَا انْقَلَبْتُمْ اِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَاَعْرِضُوا عَنْهُمْ اِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(سَيَحْلِفُونَ) **Yakında yemin edecekler,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (kendilerine kızmamanız) **için,** ne zaman? (اِذَا انْقَلَبْتُمْ) **döndüğünüz zaman,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** ne için? (لِتُعْرِضُوا) **yüz çeviresiniz için,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlar**(a kızmak)**dan,** (فَاَعْرِضُوا) **artık yüz çevirin,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** (اِنَّهُمْ) **muhakkak ki onlar,** nedir? (رِجْسٌ) **birer pisliktir,** (وَمَأْوٰيهُمْ) **ve onların barınakları,** nedir? (جَهَنَّمُ) **ancak cehennemdir,** niçin? (جَزَٓاءً) **tam bir karşılık olsun için,** neye? (بِمَا) **o şeylere ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَكْسِبُونَ) **kazanmaktalar.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- Yakında (gâlip olarak) **onlara döndüğünüz zaman kendilerinden** (memnun kalıp, azar ve sitemden) **yüz çeviresiniz diye sizin** (öfkenizi dindirmek) **için Allâh'a yemin edecekler. Artık onlardan** (râzı olmayıp, öfke ve nefretle kendilerinden) **yüz çevirin.**

Gerçekten de onlar (temizlenmeyi kabûl etmeyecek raddeye varmış) **birer pisliktir, barınacakları yer de ancak cehennemdir. Sürekli kazanmakta oldukları** (kötü) **şeylere tam bir karşılık olarak** (bu azâbı hak etmişlerdir).

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; bu âyet-i kerîme Cedd ibnü Kays, Mu'attib ibnü Kuşeyr ve arkadaşları hakkında nâzil olmuştur ki bunlar, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in: "Onlarla oturmayın ve kendileriyle konuşmayın" buyurduğu seksen kadar münâfıktan bâzılarıdır.

İmam-ı Mukâtil *(Rahimehullâh)*tan rivâyet edildiğine göreyse, bu âyet-i kerîme özellikle onların reisleri konumunda olan Abdullâh ibnü Übeyy hakkında nâzil olmuştur ki o, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in çıktığı herhangi bir cihâd seferinden bir daha geri kalmayacağına

dâir Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in yüzüne yemin etmiş ve kendisinden râzı olmasını istemişti. Bunun üzerine bu âyet-i kerîmeler nâzil olarak müminlere onlardan yüz çevirmelerini emretti ve müminler râzı olsalar da Allâh'ın onlardan râzı olmayacağını bildirdi. *(el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 2/320; el-Âlûsî, 10/473)*

يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْۚ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضٰى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقٖينَ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(يَحْلِفُونَ) **Yemin ederler,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (öfkenizi dindirmek) **için,** niçin? (لِتَرْضَوْا) **râzı olasınız diye,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** (فَاِنْ تَرْضَوْا) **fakat siz râzı olsanız da,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** (لَا يَرْضٰى) **râzı olmaz,** kimden? (عَنِ الْقَوْمِ) **o toplumdan,** öyle toplum ki, (الْفَاسِقٖينَ) **fâsıklar olan.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- Siz onlardan râzı olasınız (da önceki yakınlığınızı sürdüresiniz) **diye size yemin edecekler. Fakat siz onlardan râzı olsanız da şüphesiz ki Allâh o fâsıklar toplumundan** (aslâ) **râzı olmayacaktır.**

اَلْاَعْرَابُ اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَاَجْدَرُ اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ
عَلٰى رَسُولِهٖۜ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(اَلْاَعْرَابُ) **O bedevîler,** nedirler? (اَشَدُّ) **daha güçlüdür,** ne bakımdan? (كُفْرًا) **kâfirlik bakımından,** daha? (وَنِفَاقًا) **ve münâfıklık bakımından,** daha nedirler? (وَاَجْدَرُ) **ve daha yakındır,** *(el-Kirmânî, Lübâbü't-tefâsîr, 4/105)* neye? (اَلَّا يَعْلَمُوا) **bilmemelerine,** neyi? (حُدُودَ مَٓا) **o şeyin hudûdunu ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kim üzerine? (عَلٰى رَسُولِهٖ) **Rasûlü üzerine,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (عَلٖيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَكٖيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- (Şehir halkının kâfir ve münâfıklarına nazaran, daha vahşî ve katı kalpli olan) **o bedevîler, kâfirlik ve münâfıklık bakımından daha şiddetli, hem de onlar Allâh'ın, Rasûlü'ne indirmiş olduğu** (farzlar, emirler ve yasaklar gibi) **hudûdu bilmemeye daha yakındır.**

Allâh ise (şehir halkından ve göçebelerden her birinin hâlleri dâhil, her şeyi hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir,** (iyilere ve kötülere karşı yaptığı ve yapacağı tüm muâmelelerinde isâbet sâhibi olan bir) **Hakîm'dir.**

Bu âyet-i kerîme çölde sâkin bulunan bedevîlerden bahsetmektedir. Şehirlerde ve kasabalarda yaşayanlara Arap, çöllerde göçebe hâlde bulunanlara ise A'râb denilmektedir. Bu yüzden bir bedevîye A'râbî diye hitap edilse sevinir, ama bir A'rab'a A'râbî dense kızar. Muhâcir ve ensârın tamâmı ve din ulemâsı Araplardan olduğu için, Araplar A'râb'dan üstündürler.

A'râbîlerin kâfirlik ve münâfıklık bakımından, şehir halkından daha şiddetli olmaları ise; âlimlerin sohbetlerinden uzak kalmaları, dolayısıyla da âyet, hadîs ve vaaz-u nasîhat dinlemekten mahrum olmaları nedeniyledir.

Tabî ki bu ve bir sonraki âyet-i kerîmede Esed, Ğatafân ve Temîm gibi bedevî kabîleleri zemmedilirken, 99. âyet-i kerîmede ise Müzeyne, Cüheyne, Eslem ve Ğıfâr gibi bedevî kabîleleri methedilmiştir.

Hattâ Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onlar hakkında şöyle demiştir: "Eslem (kabîlesin)e Allâh selâmet versin, Ğıfâr'ı da Allâh mağfiret etsin! Ben bunu (kendiliğimden) söylemedim, lâkin bunu Allâh-u Azze ve Celle buyurdu." *(Müslim, rakam:2516; el-Buhârî, rakam:3514)*

Dolayısıyla burada özel sebepler değil de zikredilen vasıflar öne çıkarıldığı için, kimseyi bedevîlikle kınamak kastedilmeyip, lafzın genelliği göz önünde bulundurulmuştur. Buna göre medenî de geçinse kâfirlik ve münâfıklık gibi sıfatlara sâhip olanlar kınanmış, bedevî de olsa îmân ve infâk sâhipleri övülmüştür. *(el-Hâzin, el-Âlûsî)*

وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَائِرَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(وَمِنَ الْاَعْرَابِ) **Yine bedevîlerden vardır,** kim? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يَتَّخِذُ) **sayar,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يُنْفِقُ) **harcıyor,** ne sayar? (مَغْرَمًا) **büyük bir zarar** (ve ziyan), daha? (وَيَتَرَبَّصُ) **ve bekler,** kime? (بِكُمُ) **size,** neyi? (الدَّوَائِرَ) (insanların üzerlerinde dönen) **o kötü dâireleri** (ve belâları), (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine olsun,** ne? (دَائِرَةُ السَّوْءِ) **o devr**(-i dâim) **eden kötü felâket,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (سَمِيعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- Bedevîlerden öylesi de vardır ki; (Allâh yolunda) **harcamakta olduğu şeyleri büyük bir ziyan sayar ve** (bu yükümlülükten kurtulmak için insanların üzerlerinde dönüp duran belâların) **size** (ulaşmasını ve) **kötü dâireleri**(n üstünüze konmasını) **bekler. O** (belâları getirecek) **kötü dâire onlar üzerine olsun!**

Ama Allâh (kendilerinden zekât istendiğinde kimin ne söylediğini hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (zekât verenlerin ne niyet taşıdıklarını da pekiyi bilen bir) **Alîm'dir.**

وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللّٰهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِۜ اَلَٓا اِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْۜ سَيُدْخِلُهُمُ اللّٰهُ فٖى رَحْمَتِهٖۜ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(وَمِنَ الْاَعْرَابِ) **Yine bedevîlerden vardır,** kim? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يُؤْمِنُ) **îmân eder,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** daha? (وَالْيَوْمِ) **ve o güne,** öyle gün ki, (الْاٰخِرِ) **son olan,** daha ne yapar? (وَيَتَّخِذُ) **ve edinir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يُنْفِقُ) **infâk ediyor,** ne edinir? (قُرُبَاتٍ) **büyük yakınlıklar** (vesîlesi), kim nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinde,** daha ne edinir? (وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ) **ve o Rasûl'ün duâları**(na sebep), (اَلَٓا اِنَّهَا) **âgâh olun ki; gerçekten de o** (verdikleri), nedir? (قُرْبَةٌ) **büyük bir yakınlık** (vâsıtası)**dır,** yâni Allâh'a yaklaştıran bir ibâdettir, öyle kurbet ki kim için olucu? (لَهُمْ) **onlar için,** (سَيُدْخِلُ) **muhakkak girdirecek,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nereye? (فٖى رَحْمَتِهٖ) **rahmetinin** (ve rızâsının mahalli olan cennetler) **içerisine,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (غَفُورٌ) **Gafûr'dur,** daha kimdir? (رَحٖيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- Bedevîlerden öylesi de vardır ki; Allâh'a ve o (dünyâ günlerinin) **son**(unda gelip ebedî devâm edecek olan kıyâmet) **gün**(ün)**e** (gerçekten) **îmân eder ve** (Allâh yoluna) **infâk etmekte olduğu şeyleri Allâh nezdinde** (mânevî) **büyük yakınlıklar** (vesîlesi) **ve o Rasûl'ün duâları**(na sebep) **edinir.**

Bilesiniz ki; gerçekten de o (verdikleri) **kendileri için büyük bir kurbet** (ve yakınlık vesîlesi olan bir ibâdet)**tir. Muhakkak Allâh onları rahmetinin** (ve rızâsının mahalli olan cennetler) **içerisine girdirecektir.**

Şüphesiz ki Allâh (kendi yoluna infakta bulunan kullarının ayıplarını çokça örten bir) **Ğafûr'dur,** (eli dar olanların, güçleri nispetinde verdikleri azıcık yardımları dahî kabûl edecek derecede merhamet sâhibi bir) **Rahîm'dir.**

وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرٖينَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذٖينَ اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍۙ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرٖى تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَٓا اَبَدًاۜ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظٖيمُ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(وَالسَّابِقُونَ) **Ve o öne geçenler,** öyle öne geçenler ki, (اَلْاَوَّلُونَ) **o ilkler,** kimlerden oldukları hâlde? (مِنَ الْمُهَاجِرِينَ) **muhâcirlerden,** daha? (وَالْاَنْصَارِ) **ve ensardan,** daha kimler? (وَالَّذِينَ) **bir de o kimseler ki,** (اِتَّبَعُو) **hakkıyla tâbi oldular,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne ile? (بِاِحْسَانٍ) **ihsân ile,** bu zikredilenler hakkındaki karar nedir? (رَضِيَ) **râzı olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimlerden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** daha? (وَرَضُوا) **onlar da râzı olmuştur,** kimden? (عَنْهُ) **O'ndan,** yâni yazdığı kaderlerden ve kendilerine ihsân edeceği sevaplardan, Allâh-u Te'âlâ daha ne yaptı? (وَاَعَدَّ) **ve hazırlamıştır,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi hazırlamıştır? (جَنَّاتٍ) **çok değerli cennetleri,** öyle cennetler ki, (تَجْرِي) **sürekli akıyor,** nerede? (تَحْتَهَا) **altlarında,** yâni zemininde, ne? (اَلْاَنْهَارُ) **nehirler,** onlar ne oldukları hâlde? (خَالِدِينَ) **sonsuz kalıcı oldukları hâlde,** nerede? (فِيهَا) **onların içerisinde,** ne kadar? (اَبَدًا) **ebedî olarak,** (ذٰلِكَ) **işte sana! Ancak bu,** nedir? (اَلْفَوْزُ) **kurtuluştur,** öyle kurtuluş ki, (اَلْعَظِيمُ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Muhâcirlerden ve ensardan (iki kıbleye doğru namaz kılma fazîletine erişme husûsunda, Akabe bey'atları, Bedir ve Bey'atü'r-Rıdvân gibi önemli hâdiselere iştirakte) **o** (herkesten) **öne geçen evvelkiler, bir de o kimseler ki** (başlıca îmân ve tâat olmak üzere, fazîletli hasletlere güzelce sâhip olmaktan ibâret bir) **ihsân ile onlara hakkıyla tâbi olmuşturlar** (işte onlar var ya); **Allâh onlardan râzı olmuş** (ve amellerini beğenerek ibâdetlerini kabûl buyurmuş)**tur, onlar da O'ndan** (aldıkları yüce mükâfatlara) **râzı olmuşturlar.**

Ayrıca O (Allâh-u Te'âlâ), **sonsuza kadar içlerinde ebedî kalacakları pek kıymetli cennetleri onlar için hazırlamıştır ki,** (köşklerinin ve ağaçlarının) **altlarında sürekli ırmaklar akmaktadır.** (Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu, çok büyük kurtuluştur.**

وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ
نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ اِلٰى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(وَمِمَّنْ) **Yine o kimselerden vardır,** nerede bulunan kimseler? (حَوْلَكُمْ) **etrâfınızda,** kimlerden oldukları hâlde? (مِنَ الْاَعْرَابِ) **bedevîlerden,** kimler vardır? (مُنَافِقُونَ) **münâfık kimseler,** (وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ) **Medîne ehlinin bâzısı da** (öyle kimselerdir ki), (مَرَدُوا) **mâhir olmuşturlar,** ne üzerine? (عَلَى النِّفَاقِ) **münâfıklık**

üzere, (لَا تَعْلَمُ) (ey Habîbim!) **sen** (bile) **bilemezsin,** kimi? (هُمْ) **onları,** (نَحْنُ) (ancak) **Biz,** (نَعْلَمُ) **biliriz,** kimi? (هُمْ) **onları,** (سَنُعَذِّبُ) **muhakkak azap edeceğiz,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne kadar? (مَرَّتَيْنِ) **iki kere,** (ثُمَّ يُرَدُّونَ) **sonra döndürülecekler,** nereye? (اِلٰى عَذَابٍ) **dehşetli bir azâba,** öyle azap ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- Etrâfınızda bulunan bedevîlerden de birtakım münâfıklar vardır. Medîne halkının bir kısmı da münâfıklık üzerine (öylesine) **mâhir olmuşturlar** ***/aşırı gitmiştirler/ nifak üzere*** *(devâm ede ede)* ***alışkanlık kazanmıştırlar/*** **ki,** (Habîbim! Üstün zekâna ve isâbetli ferâsetine rağmen, vahiyle bildirilmedikçe) **sen** (bile) **onları** (tek tek) **bilemezsin.**

(Ama) **Biz onları biliriz. Gerçekten de onlara** (dünyâda rüsvay edilme yâhut öldürülme, kabirde ise azâba çarptırılma sûretiyle) **iki defâ azap edeceğiz. Sonra da** (âhirette cehennem azâbı gibi) **çok büyük bir azâba döndürüleceklerdir.**

وَاٰخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَاٰخَرَ سَيِّئًاۜ
عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْۜ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(وَاٰخَرُونَ) **Diğerleri de** (vardır ki), ne yaptılar? (اِعْتَرَفُوا) **îtirâf ettiler,** neyi? (بِذُنُوبِهِمْ) **günahlarını,** (خَلَطُوا) **karıştırdılar,** neyi? (عَمَلًا) **bir ameli,** öyle ameli ki, (صَالِحًا) **sâlih olan,** yâni iyi olanı karıştırdılar, ne ile? (وَاٰخَرَ) **bir diğer ile,** öyle diğeri ki, (سَيِّئًا) **kötü olan,** Sîbeveyh'ten naklolunduğuna göre (وَاٰخَرَ) kelimesindeki (وَ) harfi (بَا) harfi mânâsındadır, yâni iyi bir ameli kötü amelle karıştırarak bâzen sevap bâzen günah işlediler, *(el-Âlûsî, 10/492)* (عَسَى) **kesin oldu ki,** (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapacak? (اَنْ يَتُوبَ) **tevbe nasip edecek,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- (Çevrenizde bulunanlardan ve Medîne halkından) **diğerleri ise** (cihattan geri kalma suçlarını, münâfıklar gibi yalan yeminlerle destekledikleri sahte özürlerle örtbas etmeye kalkışmamış, bilakis Allâh-u Te'âlâ'ya karşı) **günahlarını îtirâf etmiştirler.**

(Evvelce) **onlar** (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile birlikte evvelce cihâda çıkmak gibi) **sâlih bir ameli** (Tebûk Gazvesi'nde Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den geri kalmak gibi) **kötü olan diğer biri ile karıştırmıştılar.**

(Ama onlar bu günahlarını îtirâf ettikleri için şu hüküm) **kesin oldu ki; Allâh onlara tevbe nasip edecektir.**

Şüphesiz ki Allâh (günahlarını îtirâf etmek sûretiyle tevbe edenleri çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (tevbe eden kullarına çok acıdığından, kendilerine lütufta bulunan bir) **Rahîm'dir.**

خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكّ۪يهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْۜ
اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَهُمْۜ وَاللّٰهُ سَم۪يعٌ عَل۪يمٌ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(خُذْ) (Habîbim!) **Al,** neden? (مِنْ اَمْوَالِهِمْ) **onların mallarından,** neyi al? (صَدَقَةً) **bir sadakayı,** öyle sadaka ki, (تُطَهِّرُ) **sen temizliyorsun,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha? (وَتُزَكّ۪ي) **ve arındırıyorsun,** kimi? (هِمْ) **onları,** ne ile? (بِهَا) **onunla,** yâni almış olduğun sadakalarla, daha ne yap? (وَصَلِّ) **ve duâda bulun,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** (اِنَّ صَلٰوتَكَ) **şüphesiz ki senin duân,** nedir? (سَكَنٌ) **büyük bir sükûnet** (sâkinlik ve huzur vesîlesi)**dir,** öyle sâkinlik ki kim için olucu? (لَهُمْ) **onlar için,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (سَم۪يعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (عَل۪يمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- (Habîbim! Zekât vermesi gereken) **o** (Müslüma)**nların mallarından öyle bir sadaka al ki; kendisiyle onları** (İlâhî emirlere itâatsizlik sebebiyle bulaştıkları günah kirlerinden) **iyice temizleyesin ve onları** (bu günaha sebebiyet veren mal sevgisinden tamâmen) **arındırasın.**

Bir de (sadakalarının kabûlü ve kalan mallarının bereketlenmesi için) **onlara duâda bulun! Şüphesiz ki senin duân, onlar için** (rûhen teskîn ve kalben tatmîn sağlayacak) **büyük bir sükûnet** (ve huzur vesîlesi)**dir.**

Allâh ise (günahkâr kullarının îtiraflarını da, senin duâlarını da hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (yaptıkları hatâdan dolayı çektikleri kederleri de, içlerinde taşıdıkları pişmanlık hissini de tam mânâsıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

اَلَمْ يَعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِه۪
وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّح۪يمُ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(اَلَمْ يَعْلَمُوا) **Onlar bilmediler mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** (يَقْبَلُ) **kabûl eder,** neyi? (اَلتَّوْبَةَ) **tevbeyi,** kimlerden? (عَنْ عِبَادِهٖ) **kullarından,** daha ne yapar? (وَيَأْخُذُ) **ve alı**(p kabûl buyuru)**r,** neyi? (اَلصَّدَقَاتِ) **sadakaları,** daha neyi bilmediler mi? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلتَّوَّابُ) **Tevvâb'dır,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- O (tevbe etmeye ve sadaka vermeye dâvet oluna)**nlar bilmediler mi ki, gerçekten Allâh, kullarından tevbeyi kabûl eden de, sadaka** (ve zekât)**ları al**(ıp kabûl buyur)**an da ancak O'dur ve şüphesiz ki Allâh;** (tevbeleri çokça kabûl eden) **Tevvâb da,** (kullarına ziyâde rahmet sâhibi olduğu için günahlarını bağışlayan) **Rahîm de ancak O'dur.**

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَۜ وَسَتُرَدُّونَ
اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَۚ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(وَقُلْ) (Ey Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (اِعْمَلُوا) **amel edin,** (فَسَيَرَى) **muhakkak görmektedir,** burada (سَ) harfi tahkîk içindir, kim görüyor? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (عَمَلَكُمْ) **amellerinizi,** daha kim? (وَرَسُولُهُ) **Rasûlü de,** daha? (وَالْمُؤْمِنُونَ) **müminler de,** (وَسَتُرَدُّونَ) **muhakkak döndürüleceksiniz,** kime? (اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ) **tüm gaybları** (ve gizlileri) **bilene,** daha? (وَالشَّهَادَةِ) **tüm görünenleri de** (bilene), (فَيُنَبِّئُ) **sonra O da haber verecektir,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- (Habîbim!) **De ki:** "(Dilediğiniz şekilde) **amel edin** (ne yaparsanız yapın)**! Muhakkak ki Allâh amellerinizi** (ve hayırdan ve şerden neler yaptığınızı) **görmektedir, Rasûlü ve müminler de** (O'nun bildirmesiyle, sizin yaptıklarınızdan ve yapacaklarınızdan haberdâr olacaklardır).

Bir de muhakkak (kıyâmet günü) **siz** (hislerinizle idrâk edemediğiniz) **tüm gaybları** (ve gizlileri) **ve görünenleri** (hakkıyla) **bilen** (Allâh-u Te'âlâ'nın hesap yurdu olan mahşer)**e döndürüleceksiniz, sonra O da size** (dünyâdayken) **sürekli yapmakta olduğunuz şeyleri**(n cezâsını vererek, onların gerçek yüzünü) **tam mânâsıyla haber verecektir.**"

وَاٰخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِاَمْرِ اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَاِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(وَاٰخَرُونَ) **Ve diğerleri,** öyle diğerleri ki, (مُرْجَوْنَ) **geciktirilmişler,** niçin? (لِاَمْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın emri için,** yâni Allâh'ın onlar hakkında vereceği hüküm meydana çıksın diye bekletilenlerin hâli nedir? (اِمَّا يُعَذِّبُ) (Allâh) **ya azap edecektir,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha? (وَاِمَّا يَتُوبُ) **ya da tevbe nasip edecektir,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Bir de (cihattan geri kalanlardan Kâ'b ibnü Mâlik ve iki arkadaşı gibi) **kendileri** (hakkındaki hüküm) **Allâh'ın** (açıklayacağı karar ve) **emri**(nin meydana çıkması) **için geciktirilmiş diğer kimseler** (vardır ki); (onlarla alâkalı irâdeyi Allâh-u Te'âlâ'ya ısmarlayıp bekleyin, nitekim Allâh-u Te'âlâ) **ya onlara azap edecek ya da onlara tevbe nasip edecektir.** (Öyleyse onlar hakkında korkuyla ümit arasında bulunun.)

Zâten Allâh (tüm kullarının, özellikle de bunların bütün hâllerini hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir,** (kullarına revâ gördüğü tüm kararları yerli yerinde olan bir) **Hakîm'dir.**

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَاِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ اِنْ اَرَدْنَا اِلَّا الْحُسْنٰى وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(وَالَّذِينَ) (O münâfıklardan) **öyle kimseler de** (vardır) **ki,** burada bir haber-i mukaddem mahzûftur ki takdîri: (وَمِنْهُمُ الَّذِينَ) şeklindedir. *(İbnü't-Temcîd 'ale'l-Beyzâvî me'a Hâşiyeti'l-Konevî, 9/332)* (اِتَّخَذُوا) **binâ ettiler,** burada (اِتَّخَذُوا) fiili (بَنَوْا) mânâsındadır, *(el-Feyrûzâbâdî, Tenvîru'l-mikbâs, Mecmû'atü't-tefâsîr, 3/193)* yâni yaptılar, neyi yaptılar? (مَسْجِدًا) **bir mescidi,** ne için? (ضِرَارًا) **büyük bir zarar vermek için,** daha? (وَكُفْرًا) **ve** (içlerinde gizledikleri) **kâfirlik** (ve inkârı güçlendirmek) **için,** daha? (وَتَفْرِيقًا) **ve ayrılık çıkarmak için,** nerede? (بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ) (Kubâ Mescidi'ndeki) **o müminler arasında,** daha ne için? (وَاِرْصَادًا) **ve beklemek için,** kimi? (لِمَنْ) **o kimseyi ki,** (حَارَبَ) **harp açtı,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولَهُ) **ve Rasûlü'ne,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** yâni Medîne'de bulunduğu sırada, (وَلَيَحْلِفُنَّ) **andolsun ki; elbette yemin de edecekler,** ne diye? (اِنْ اَرَدْنَا) **biz arzulamadık,**

(اِلَّا الْحُسْنٰى) **ancak en güzel olanı** (istedik), (وَاللّٰهُ) **hâlbuki Allâh,** (يَشْهَدُ) **şâhitlik etmektedir,** neye? (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** kimlerdir? (لَكَاذِبُونَ) **elbette yalancı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- (Münâfıklardan) **öyle kimseler de** (vardır) **ki;** (Müslümanlara) **büyük bir zarar vermek için ayrıca** (içlerinde gizledikleri) **kâfirlik** (ve inkârı güçlendirmek) **için, bir de** (Kubâ Mescidi'nde cemâate devâm eden) **o müminler arasında ayrılık çıkarmak için ve daha önce** (Medîne'de bulunduğu sırada) **Allâh'a ve Rasûlü'ne harp açmış olan** (Ebû Âmir isimli) **kimseyi** (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e karşı tercih edip onun, Şâm'dan dönerek kendisine hazırladıkları mekânda yerleşerek İslâm'a zarar vermesini) **beklemek için bir mescid binâ ettiler.**

Andolsun ki; elbette onlar: "Biz (bu mescidi yaparak, namaz kılanlara yer genişliği sağlamak, Allâh'ın zikrine mekân hazırlamak ve orada namaz kılmak gibi) **en güzel olan** (maksatlar)**dan başkasını arzulamadık" diye mutlaka yemin edeceklerdir. Hâlbuki Allâh şâhitlik etmektedir ki, şüphesiz onlar elbette** (yeminlerinde) **yalancı kimselerdir.**

İbnü Abbâs ve Ebû Ruhm *(Radıyallâhu Anhüm)*dan rivâyet edildiğine göre; Amr ibnü Avfoğulları Kubâ Mescidi'ni binâ edince, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e adam göndererek oraya gelip namaz kıldırmasını istediler, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de gidip orada namaz kılınca kardeşleri Ğanm ibnü Avfoğulları onları kıskanarak: "Biz de bir mescit yapalım ve Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i çağıralım, burada da namaz kılsın" dediler.

Onların asıl niyeti ise, râhip Ebû Âmir'in Şam'dan döndüğünde orada yerleşip Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e karşı faaliyetler sürdürmesiydi. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Medîne-i Münevvere'ye geldiğinde bu kişi ona getirdiği dînin mâhiyetini sormuş, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın dînini getirdiğini bildirince, kendisinin de o dinde olduğunu iddiâ etmişti.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ona: "Sen o din üzere değilsin" buyurduğunda ise o: "Ben o dindeyim ama sen ona başka şeyler kattın" demişti. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Hayır! Ben onu bembeyaz tertemiz bir hâlde getirdim" buyurunca o: "İçimizden yalancı olanı Allâh gurbette tek başına, kovulmuş bir hâlde öldürsün" demiş, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de: "Âmîn!" buyurmuştu. Uhud günü olduğunda bu kişi Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e: "Seninle savaşan hangi topluma rastlarsam muhakkak onlarla birlikte sana karşı savaşırım" demişti.

İşte o râhip, Huneyn gününe kadar Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile çarpışmayı sürdürdü. Mekke fethinden sonra bir de Huneyn hezîmeti olunca Ebû Âmir ümit keserek Şâm'a kaçtı ve münâfıklara: "Gücünüz yettiği kadar kuvvet ve silah hazırlayın ve bana bir mescit yapın. Şimdi ben Rum kralı Kayser'e gidiyorum, Rum ordularını alıp geleceğim, Muhammed'i ve ashâbını oradan çıkaracağım" diye haber gönderdi.

Bunun üzerine münâfıklar daha önce Hendek'te ve diğer muhârebelerde Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e karşı savaşmış olan bu kişi için o mescidi binâ ettiler.

Sonra Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e: "Biz hastalara ve yolda kalmışlara barınak olacak bir mescit yaptık, sizin burada namaz kılmanızı istiyoruz" diyerek onu dâvet ettiler. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de: "Ben şimdi yolculuğa hazırlanıyorum, Tebûk'ten döndüğümüzde inşâallâh orada kılarız" buyurdu.

Tebûk'ten dönerken Medîne'ye yakın Zî-evân mıntıkasında konakladığında münâfıklar dâvetlerini yinelemiştiler ki, tam giyinmek için gömleğini istediği sırada bu âyetler nâzil olunca Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, Mâlik ibnü Duhşûm, Ma'n ibnü Adiyy ve Vahşî *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi sahâbîleri göndererek orayı yıktırıp yaktırdı ve oranın bir çöplüğe dönüştürülmesini emretti. Ebû Âmir ise Şâm'da tek başına öldü (gitti). *(İbnü Ebî Hâtim, 6/1879; İbnü İshâk, es-Sîre, 2/529-530; es-Süyûtî ed-Dürru'l-mensûr, 7/522-525)*

لَا تَقُمْ فِيهِ اَبَدًاۜ لَمَسْجِدٌ اُسِّسَ عَلَى التَّقْوٰى مِنْ اَوَّلِ يَوْمٍ اَحَقُّ اَنْ تَقُومَ فِيهِۜ فِيهِ رِجَالٌ
يُحِبُّونَ اَنْ يَتَطَهَّرُواۜ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(Habîbim!) (لَا تَقُمْ) (Namaz için) **kıyâm yapma,** nerede? (فِيهِ) **orada,** ne müddet? (اَبَدًا) **ebedî olarak,** (لَمَسْجِدٌ) **elbette bir mescid,** öyle mescit ki, (اُسِّسَ) **tesis edilmiş,** ne üzere? (عَلَى التَّقْوٰى) **takvâ üzere,** ne zamandan beri? (مِنْ اَوَّلِ يَوْمٍ) **ilk günden beri,** böyle bir mescit nedir? (اَحَقُّ) **ziyâdesiyle lâyıktır,** neye? (اَنْ تَقُومَ) **kıyâm yapmana,** nerede? (فِيهِ) **orada,** (فِيهِ) **orada vardır,** kim? (رِجَالٌ) **birtakım erler,** öyle erler ki, (يُحِبُّونَ) **severler,** neyi? (اَنْ يَتَطَهَّرُوا) **iyice temizlenmelerini,** (وَاللّٰهُ) **Allâh da,** (يُحِبُّ) **sever,** kimi? (الْمُطَّهِّرِينَ) **çokça temizlenen o kişileri.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- (Ey Habîbim!) **Orada** (binâ edilen Dırâr Mescidi'nde) **ebediyyen** (namaz için) **kıyâm yapma.** (Kubâ'da) **ilk günden beri takvâ üzere** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın haramlarından sakınılıp sâdece O'na ibâdet edilsin diye) **tesis edilmiş olan bir mescit, elbette onun içerisinde** (namaz için) **kıyâm yapmanı ziyâdesiyle hak edicidir.**

Orada öyle birtakım erler vardır ki, onlar (tahâret ve abdest alırken) **iyice temizlenmeyi severler. Zâten Allâh çokça temizlenen o kişileri sever** (ve onların bu fiillerini beğenerek sevaplarını artırır).

اَفَمَنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى تَقْوٰى مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ اَمْ مَنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى شَفَا جُرُفٍ
هَارٍ فَانْهَارَ بِهٖ فٖى نَارِ جَهَنَّمَۜ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمٖينَ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(اَفَمَنْ) **Artık o kişi mi?** (اَسَّسَ) **tesis etti,** neyi? (بُنْيَانَهُ) **binâsını** (yapısını), (بُنْيَان) kelimesi (غُفْرَان) kelimesi gibi masdar olup (مَبْنِيٌّ) mânâsında kullanılmıştır, nitekim (خَلْق) kelimesi de (مَخْلُوق) mânâsında kullanılmıştır. *(Ebû Hayyân, el-Bahru'l-muhît, 11/433)* ne üzere tesis etti? (عَلٰى تَقْوٰى) **bir sakınma üzere,** öyle sakınma ki? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** daha ne üzere binâ etti? (وَرِضْوَانٍ) **ve büyük bir rızâ** (ve hoşnutluk kazanma niyeti) **üzere,** böyle olan bir kimse mi, nedir? (خَيْرٌ) **daha hayırlıdır,** (اَمْ مَنْ) **yoksa o kimse mi ki,** (اَسَّسَ) **tesis etti,** neyi? (بُنْيَانَهُ) **binâsını** (yapısını), ne üzerine? (عَلٰى شَفَا جُرُفٍ) **derin bir çukurun kenarı üzerine,** öyle çukur ki, (هَارٍ) **yıkılmak üzere olan,** (فَانْهَارَ) **nihayet o** (çürük temel üzere inşâ edilen binâ yıkılarak) **düştü,** kiminle birlikte? (بِهِ) **onunla,** yâni o binâyı yapanla, neyin içerisine düştü? (فِى نَارِ جَهَنَّمَ) **cehennem ateşinin içerisine,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** (لَا يَهْدِى) **hidâyet etmez,** kimi? (اَلْقَوْمَ) **toplumu,** öyle toplum ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimler olan.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- Şimdi (düşünün bakalım); (yaptığı mescidin) **binâsını, Allâh'tan bir sakınma ve** (O'nun) **rızâ**(sını tahsil) **üzere tesis etmiş olan kişi**(nin cennetteki güzel hâli) **mi daha iyidir, yoksa binâsını** (münâfıklık gibi en çürük ve bâtıl dâvâdan ibâret ve her an) **yıkılmak üzere olan derin bir çukurun kenarı üzerine kurmuş olup da, onun** (yaptığı binânın yıkılmasıy)**la birlikte cehennem ateşinin içine düşmüş olan** (münâfık) **kimse**(nin başına gelen) **mi?!**

(İşte Kubâ Mescidi'ni binâ eden Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ve ashâbı, dinlerini, takvâ ve rızâ gibi muhkem bir temele dayandırdıkları için, münâfıklık ve tefrika gibi kötü niyetlere dayalı olarak inşâ edilmiş Mescid-i Dırâr'ın bânîleri olan münâfıklardan, iki cihanda da son derece hayırlıdırlar.)

Allâh ise (münâfıklığı seçen) **o zâlimler toplumunu hidâyete erdirmez** (ve onları yararlarını ve kurtuluşlarını temin edecek yollara eriştirmez).

لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذٖى بَنَوْا رٖيبَةً فٖى قُلُوبِهِمْ اِلَّٓا اَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(لَا يَزَالُ) **Zâil olmayacaktır,** yâni devamlı kalacaktır, ne? (بُنْيَانُهُمُ) **onların binâsı,** (اَلَّذٖى) **öyle binâ ki,** (بَنَوْا) **binâ ettiler,** nedir olarak kalacaktır? (رٖيبَةً) **bir şüphe olarak,** öyle şüphe ki nerede olucu? (فٖى قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinde,**

(اِلَّٓا اَنْ تَقَطَّعَ) **ancak parça parça olması müstesnâ,** ne? (قُلُوبُهُمْ) **kalpleri,** (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- O (münâfık ola)**nların** (canları dünyâda katledilerek yâhut mezarda veyâ cehennemde azâba uğratılarak) **kalpleri** (çatlayıp) **parça parça olmadıkça, o binâ etmiş oldukları yapıları onların yüreklerinde sürekli bir şüphe** (vesîlesi ve nifâklarının artma sebebi) **olarak kalacaktır.**

(Onlar ancak azâbı görünce şüpheden kurtulabileceklerdir, bu yüzden îmânlarından ümit kesilmiştir.) **Zâten Allâh** (onların tüm niyetlerini hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir,** (binâlarını yıktırarak da hikmetini işleten bir) **Hakîm'dir.**

اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ
فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِى التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْاٰنِ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِه۪ مِنَ
اللّٰهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذ۪ى بَايَعْتُمْ بِه۪ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظ۪يمُ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz Allâh,** (اِشْتَرٰى) **satın aldı,** kimden? (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) **müminlerden,** neyi? (اَنْفُسَهُمْ) **canlarını,** daha? (وَاَمْوَالَهُمْ) **ve mallarını,** neye karşılık? (بِاَنَّ لَهُمْ) **muhakkak onlara âittir,** ne? (اَلْجَنَّةَ) **cennet,** (يُقَاتِلُونَ) **savaşırlar,** ne uğrunda? (فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolunda,** (فَيَقْتُلُونَ) **nihâyet öldürürler,** daha? (وَيُقْتَلُونَ) **ve öldürülürler,** Allâh-u Te'âlâ bunu ne olarak vaad etti? (وَعْدًا) **kesin bir vaad olarak,** bu kelime gizli bir (وَعَدَ) fiilinin mefûlü mutlağı olmak üzere mensuptur, öyle vaad ki kim üzerine sâbit? (عَلَيْهِ) **Kendi üzerine,** bu terkîb (وَعْدًا) kelimesinin sıfatı olan gizli bir (ثَابِتًا) kelimesine müteallıktır, yine öyle vaad ki, (حَقًّا) **hak** (ve gerçek) **olan,** Allâh-u Te'âlâ bu satın alma hükmünü nerede yazdı? (فِى التَّوْرٰيةِ) **Tevrât'ta,** daha? (وَالْاِنْجِيلِ) **İncîl'de de,** daha? (وَالْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da da,** (وَمَنْ) **zâten kim?** (اَوْفٰى) **daha vefâlıdır,** neye? (بِعَهْدِه۪) **sözün**(ü yerine getirmey)**e,** kimden daha vefâlı? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** (فَاسْتَبْشِرُوا) **öyleyse iyice müjdelenin,** ne ile? (بِبَيْعِكُمْ) **alışverişinizle,** (اَلَّذ۪ى) **öyle alışveriş ki,** (بَايَعْتُمْ) **akit** (ve sözleşme) **yaptınız,** ne ile? (بِه۪) **onunla,** (وَذٰلِكَ) **ve** (ey mümin) **işte sana! Bu,** (هُوَ) **ancak bu,** nedir? (اَلْفَوْزُ) **kurtuluştur,** öyle kurtuluş ki, (اَلْعَظ۪يمُ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- Şüphesiz ki Allâh, cennetin kesinlikle kendilerine âit olması mukābilinde müminlerden canlarını ve mallarını satın almıştır. (Bu yüzden) **onlar** (sâhip oldukları hiçbir değere kıymet vermeyip) **Allâh'ın yolunda savaşırlar** (da) **sonra** (bâzen onlar kâfirleri) **öldürürler ve** (bâzen de kâfirler tarafından şehit edilerek) **öldürülürler.**

(Allâh bu cennet müjdesini) **Tevrât'ta da, İncîl'de de, Kur'ân'da da** (yazıp) **Kendisinin üstlenmiş bulunduğu gerçek bir vaad olarak** (taahhüt etmiştir)**! Zâten kim sözün**(ü yerine getirmey)**e Allâh'tan daha vefâlıdır?!**

Öyleyse (fânî ve basit bir şey karşılığında bâkî ve değerli bir şeye sâhip olmak üzere) **kendisini akdetmiş olduğunuz o alışverişinizle iyice müjdelenin.** (Ey canını ve malını Allâh'a satan mümin!) **İşte sana! Ancak bu, çok büyük bir kurtuluşun ta kendisidir.**

اَلتَّٓائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّٓائِحُونَ الرَّٓاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِۜ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

Bu âyet-i celîlenin başında bir mübtedâ mahzûf olup ilk kelimeden îtibâren (وَبَشِّرِ) cümlesine kadar zikredilen kelimeler art arda haber düşmüşlerdir ki takdîr-i kelâm: (هُمُ التَّٓائِبُونَ) şeklindedir ki mânâ "Onlar" yâni canlarını mallarını satıp cenneti satın alan müminler de, kimlerdir? (اَلتَّٓائِبُونَ) **tevbe edenlerdir,** daha kimlerdir? (اَلْعَابِدُونَ) **ibâdet edenlerdir,** daha kimlerdir? (اَلْحَامِدُونَ) **hamd edenlerdir,** daha kimlerdir? (اَلسَّٓائِحُونَ) **oruç tutanlardır,** daha kimlerdir? (اَلرَّٓاكِعُونَ) **rükû edenlerdir,** daha kimlerdir? (اَلسَّاجِدُونَ) **secde edenlerdir,** daha kimlerdir? (اَلْاٰمِرُونَ) **emredenlerdir,** ne ile? (بِالْمَعْرُوفِ) **mâruf ile,** daha kimlerdir? (وَالنَّاهُونَ) **ve nehyedenlerdir,** neden? (عَنِ الْمُنْكَرِ) **münkerden,** daha kimlerdir? (وَالْحَافِظُونَ) **ve koruyanlardır,** neyi? (لِحُدُودِ اللّٰهِ) **Allâh'ın hudûdunu,** (وَبَشِّرِ) (Habîbim!) **müjdele,** kimi? (اَلْمُؤْمِنِينَ) **o müminleri.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- (Mallarını canlarını satıp cenneti satın alan o müminler, kâfirlik ve münâfıklıktan tam mânâsıyla) **tevbe edenlerdir,** (ihlâslı bir şekilde Allâh'a) **ibâdet edenlerdir,** (darlıkta da, bollukta da O'nun tüm nîmetlerine) **hamd edenlerdir, oruç tutanlardır** */(cihâd, ilim tahsîli ve ibretle tefekkür gibi meşrû gâyelerle yeryüzünde)* ***seyahat edenlerdir/*****,** (namazlarına devâm

ederek) **rükû edenlerdir, secde edenlerdir,** (îmân ve ibâdet gibi, aklen ve şer'an kabûle şâyân) **mâruf** (şeylerin yapılması) **ile emredenlerdir,** (şirk ve mâsiyet gibi, akıl ve din yönünden kabûl görmeyen) **münker** (şeyler)**den nehyedenlerdir ve Allâh'ın** (emir ve yasaklarıyla ilgili tüm sınırlarını ve) **hudûdunu koruyanlardır.** (Habîbim! Bu sıfatlara sâhip olan) **o müminleri** (sonsuz nîmetlerle) **müjdele.**

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوٓا اُو۬لِي قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ الْجَح۪يمِ ﴿١١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 113

(مَا كَانَ) (Câiz) **olmadı,** kim için? (لِلنَّبِيِّ) **o Peygamber için,** daha? (وَالَّذِينَ) **ve o kimseler için ki,** (اٰمَنُوٓا) **îmân ettiler,** ne câiz olmaz? (اَنْ يَسْتَغْفِرُوا) **mağfiret istemeleri,** kim için? (لِلْمُشْرِكِينَ) **şirk koşan kimseler için,** (وَلَوْ كَانُوٓا) **velev ki onlar olsunlar,** kimdir olsunlar? (اُو۬لِي قُرْبٰى) **yakınlık sâhipleri,** neden sonra mağfiret talep etmeleri? (مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ) **iyice belirdikten sonra,** kim için? (لَهُمْ) **onlara,** ne belirdikten sonra? (اَنَّهُمْ) **muhakkak o** (şirk koşa)**nlar,** kimdirler? (اَصْحَابُ الْجَح۪يمِ) **şiddetle tutuşmuş o ateşin dâimî adamlarıdır.**

Meâl-i Şerîf - 113

113- (Kâfir olarak öldükleri sâbit olarak veyâ kalplerinin mühürlü olduğuna dâir vahiy inerek) **kendilerinin şiddetle tutuşmuş o ateşin ayrılmaz adamları olduğu gerçeği onlara iyice belirdikten sonra, şirk koşan o kimseler için bağışlanma talebinde bulunmaları, o Peygamber için de, îmân etmiş olan kişiler için de** (câiz bir şey) **olmadı. Velev ki o** (bağışlanması talep oluna)**nlar yakınlık sâhipleri olsunlar.**

Müseyyeb ibnü Hazn *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyete göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, amcası Ebû Tâlib vefât ederken ona: "Kelime-i şehâdet söyle de Allâh katında senin bağışlanman için onunla delil getireyim" buyurdu. Fakat o sırada yanında olan Ebû Cehil ve Abdullâh ibnü Ebî Ümeyye: "Yoksa sen Abdülmuttalib'in dîninden ayrılıyor musun?!" deyince o, kelime-i şehâdeti söylemedi.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ona tekrar tekrar kelime-i şehâdeti teklif ettiyse de, onlar her seferinde aynı lafı tekrarladılar. Netîcede Ebû Tâlib: "Ben Abdülmüttalib'in dîni üzereyim" diyerek öldü. O zaman Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Vallâhi nehyedilmediğim sürece senin için istiğfâr edeceğim" buyurdu.

Daha sonra bu âyet-i kerîme nâzil olarak, en yakın akrabâ da olsalar, şirk üzere ölenler için istiğfâr edilemeyeceğini beyân edince, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* istiğfardan vazgeçti. *(el-Buhârî, et-Tefsîr:165, rakam:4398, 4/1717-1718; Müslim, rakam:24; en-Nesâî, rakam:2034; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:23674, 39/78; İbnü Cerîr et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, 12/20-21; el-Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, 2/342-343; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 7/550)*

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهٖيمَ لِاَبٖيهِ اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا اِيَّاهُۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُٓ اَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُۜ اِنَّ اِبْرٰهٖيمَ لَاَوَّاهٌ حَلٖيمٌ ﴿١١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 114

(وَمَا كَانَ) **Ama olmadı,** ne? (اِسْتِغْفَارُ اِبْرٰهٖيمَ) **İbrâhîm'in istiğfârı,** kim için? (لِاَبٖيهِ) **babası için,** (اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ) **ancak bir sözden dolayı** (olmuştu), öyle söz ki, (وَعَدَ) **vaad etti,** neyi? (هَا) **onu,** kime? (اِيَّاهُ) **o** (babası)**na,** (فَلَمَّا تَبَيَّنَ) **sonra ne zaman ki iyice belirdi,** kim için? (لَهُٓ) **onun için,** ne? (اَنَّهُ) **şüphesiz ki o** (babası), nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (تَبَرَّاَ) **tamâmen berî oldu,** kimden? (مِنْهُ) **o** (babası)**ndan,** (اِنَّ اِبْرٰهٖيمَ) **gerçekten İbrâhîm,** kimdir? (لَاَوَّاهٌ) **elbette çokça âh çeken biridir,** daha kimdir? (حَلٖيمٌ) **halîm bir kimsedir.**

Meâl-i Şerîf - 114

114- İbrâhîm'in, (müşrik olan) **babası için istiğfârı ise, ancak bir sözden dolayı olmuştu ki, onu ona** (evvelce) **vaad etmişti. Ama ne zaman ki onun gerçekten Allâh'a karşı büyük bir düşman olduğu ona iyice belirdi, o ondan tamâmen berî oldu** (da aralarındaki tüm dostluk münâsebetlerini bozdu).

Gerçekten de İbrâhîm elbette (çok merhametli, kalbi yumuşak, boynu kırık, duâ ve niyazlarında) **çokça âh çeken,** (kendisine karşı işlenen suçları görmeyip, eziyetlere pek tahammüllü olan) **halîm** (selîm) **bir kimseydi.**

İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babasının adının Âzer olduğu görüşü ulemânın ekserîsi tarafından kabûl görmüşse de Süyûtî, Kastallânî ve İbnü Hacer el-Heytemî *(Rahimehümullâh)* gibi bâzı ulemâ ise Âzer'in, İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babası değil de amcası olduğunu söylemişlerdir ki onların da güçlü delilleri vardır.

Bu delillerin en büyüğü, bu âyette babası için istiğfardan geri durduğu belirtildiği hâlde, âhir ömründe Kâ'be'yi binâ ettikten sonra yine anne-babası için istiğfarda bulunmuş olduğunun İbrâhîm Sûresi'nin 41. âyet-i kerîmesinde zikredilmiş olmasıdır ki bu durum Âzer'in İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babası değil de amcası olduğu, istiğfâr ettiği Müslüman babasının isminin ise Târah olduğu görüşünün doğruluğuna delâlet etmektedir.

Zâten Arapça'da amca anlamında da kullanılan "Eb" tâbiri Âzer hakkında kullanılmışken, istiğfâr hakkında ise "Doğuran baba" anlamından başka mânâya ihtimâli bulunmayan "Vâlid" tâbirinin kullanılmış olması da bu görüşü kuvvetlendirmektedir. *(İbnü Ebî Hâtim, rakam:7495, 4/1325; er-Râzî, et-Tefsîru'l-kebîr, 13/33,38; es-Süyûtî, el-Hâvî, 2/374; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 8/251-252)*

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَۜ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ ﴿١١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 115

(وَمَا كَانَ) **Ve değildir,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne değildir? (لِيُضِلَّ) **saptıracak,** kimi? (قَوْمًا) **bir toplumu,** neden sonra? (بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ) **hidâyet ettikten sonra,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne zamâna kadar saptıracak değildir? (حَتّٰى يُبَيِّنَ) **iyice açıklayıncaya kadar,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (مَا) **o** (haram) **şeyleri ki,** (يَتَّقُونَ) **sakınacaklar,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 115

115- Allâh bir kavmi (İslâm'a) **hidâyet ettikten sonra,** (kâfirlerin bağışlanmasını istemek gibi) **iyice sakınmaları gereken şeyleri kendilerine tamâmen açıklayıncaya kadar** (yaptıkları yanlışlar yüzünden) **onları aslâ** ("Bunlar doğru yoldan) **saptı**(lar" diye adlandı)**racak** (ve haklarında sapıklar hükmünü uygulayacak) **da değildir.**

Şüphesiz ki Allâh (kullarının bu açıklamaları bilmeden önce veyâ sonra neler yapıp yapmayacakları dâhil) **her bir şeyi** (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يُحْيٖ وَيُمِيتُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 116

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz ki Allâh,** (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkiyeti,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** (يُحْيٖ) **O yaşatır,** daha? (وَيُمِيتُ) **ve öldürür,** (وَمَا لَكُمْ) **ve sizin için mevcut olmadı,** kimden başka? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** ne olmadı? (مِنْ وَلِيٍّ) **hiçbir yakın dost,** daha? (وَلَا نَصِيرٍ) **gerçek bir yardımcı da olmadı.**

Meâl-i Şerîf - 116

116- Şüphesiz ki Allâh; göklerin ve yerin (yegâne hükümranlığı ve) **mülkiyeti sâdece Kendisine âittir. O** (dilediğini îmânla, istediğini de kâfirlik üzere) **yaşatır ve öldürür.**

Ayrıca sizin için Allâh'tan başka hiçbir yakın dost mevcut olmamıştır, gerçek (mânâda) **bir yardımcı da olmamıştır.**

لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذٖينَ اتَّبَعُوهُ فٖى سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ
بَعْدِ مَا كَادَ يَزٖيغُ قُلُوبُ فَرٖيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحٖيمٌ ﴿١١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 117

(لَقَدْ تَابَ) **Andolsun ki; muhakkak tevbe** (edebilmeyi) **nasip etti,** *(et-Teysîr, 7/502)* kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَى النَّبِيِّ) **o Nebî'ye,** daha? (وَالْمُهَاجِرِينَ) **ve muhâcirlere,** daha? (وَالْاَنْصَارِ) **ve ensâra,** (اَلَّذِينَ) **öyle kimselere ki,** (اِتَّبَعُوا) **tâbi oldular,** kime? (هُ) **ona** (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e), ne zamanda? (فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ) **o güçlük zamânında,** neden sonra tâbi oldular? (مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ) **iyice yanaştıktan sonra,** nedir olmaya? (يَزِيغُ) **kayar olmaya,** ne? (قُلُوبُ فَرِيقٍ) **bir fırkanın kalpleri,** öyle fırka ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** (ثُمَّ تَابَ) **sonra tevbelerini kabûl etti,** kimin? (عَلَيْهِمْ) **onların,** (اِنَّهُ) **muhakkak ki O** (Allâh), kime karşı? (بِهِمْ) **onlara karşı,** kimdir? (رَؤُفٌ) **Raûf'dür,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 117

117- Andolsun ki; Allâh gerçekten o Peygamber'e (cihâda katılmama husûsunda münâfıklara izin vererek, efdal olanı terk etmesinden dolayı tevbe etmesini ilhâm etti), **ayrıca** (binecek hayvan, yiyecek ve içecek bulamadıkları) **o** (Tebûk Muhârebesi'ndeki) **güçlük zamânında içlerinden bir fırkanın kalpleri** (cihattan geri kalma fikrinden) **kaymaya iyice yanaştıktan sonra** (yine de geri kalmayıp) **kendisine uymuş olan o muhâcirlere ve ensâra** (kalplerinden geçirdikleri meyilden dolayı) **tevbe** (edebilmeyi) **nasip etti.**

Sonra (karşılaştıkları sıkıntıları, niyetlerinin doğruluğunu ve tevbelerindeki sadâkati çok iyi bildiği için) **onların tevbelerini** (hiçbir mesûliyet eseri bırakmayacak şekilde) **kabûl etti. Çünkü gerçekten O onlara karşı** (çok esirgeyen bir) **Raûf'dur,** (sonsuz merhamet sâhibi bir) **Rahîm'dir.** (Bu yüzden kendilerine tâkat yetiremeyecekleri vazîfeleri yüklemez.)

Âyet-i kerîmede Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in tevbesinin kabûlünün zikredilişi, muhâcir ve ensardan oluşan sahâbenin tevbesinin kabûlüne bir mukaddime olsun ve böylece ashâbın mertebesinin büyüklüğüne dikkat çekilsin diyedir. Yoksa burada Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in, kendi makāmına nispetle efdal olan şeyi terk etmekten başka tevbeyi mûcip bir hatâsı söz konusu değildir. Lâkin yanında bulunanlardan bâzısı, o sıcak mevsimde Rumlarla savaşta başarılı olamayacakları gibi birtakım vesveseleri içlerinden geçirmişlerdi ki, Allâh-u Te'âlâ böylece onların sadâkatle yola çıkışları ve o yolculukta çok büyük meşakkatlere tahammül etmeleri hürmetine tevbelerini kabûl ettiğini bildirmiştir.

وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتّٰى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ
بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا اَنْ لَا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّا اِلَيْهِ
ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 118

Allâh daha kime tevbe nasip etti? (وَعَلَى الثَّلٰثَةِ) **ve o üç** (kimsey)**e,** (اَلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (خُلِّفُوا) **geri bırakıldılar,** yâni kendileri hakkında verilecek hüküm ertelendi, ne zamâna kadar ertelendi? (حَتّٰى اِذَا ضَاقَتْ) **daraldığı zamâna kadar,** kim üzerine? (عَلَيْهِمُ) **onlar üzerine,** ne? (اَلْاَرْضُ) **yer**(yüzü)**,** ne ile berâber? (بِمَا رَحُبَتْ) **geniş olması ile berâber,** daha ne zamâna kadar? (وَضَاقَتْ) **ve daralıncaya kadar,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** ne? (اَنْفُسُهُمْ) **kalpleri,** daha ne zamâna kadar? (وَظَنُّوا) **ve onlar yakînen anlayıncaya kadar,** neyi? (اَنْ لَا مَلْجَاَ) **şunu ki; hiçbir sığınma yoktur,** neden? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh**(ın azâbın)**dan,** (اِلَّا اِلَيْهِ) **ancak O'na** (sığınma vardır), (ثُمَّ تَابَ) **sonra tevbe nasip etti,** *(el-Kirmânî, Lübâbü't-tefâsîr, 4/136)* kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** niçin? (لِيَتُوبُوا) **tevbe edebilsinler diye,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلتَّوَّابُ) **Tevvâb'dır,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 118

118- (Kâ'b ibnü Mâlik, Hilâl ibnü Ümeyye ve Mürâre ibnü Rabî' isimli) **o üç** (kişiy)**e de** (Allâh tevbe nasip etti) **ki;** (olanca) **genişliğiyle berâber yer**(yüzü) **kendilerine daralıncaya kadar, kalpleri** (gam ve keder dolarak) **onlara dar gelinceye dek ve onlar Allâh**(ın gazabın)**dan sığınmak ancak O'na** (tevbe ve istiğfâr ederek yapılmalı)**dır diye yakînen anlayıncaya kadar** (haklarında ne karar verileceği bakımından) **geri bırakılmışlardı.**

Sonra tevbe edebilmeleri için onlara tevbe nasip etti */sonra (mü'minler nezdinde)* ***tevbe ed****(enlerden addedil)****sinler diye onların tevbelerini kabûl et****(tiğini Kur'ân'da indirip herkese bildir)****di/.***

Şüphesiz ki Allâh, ancak O (tevbekârların tevbesini çokça kabûl eden bir) **Tevvâb'dır,** (türlü türlü azapları hak etmişlerken, envâî çeşit nîmetler ihsân ederek, sonsuz rahmetini açıklayan bir) **Rahîm'dir.**

Kâ'b ibnü Mâlik *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: "Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Tebûk Seferi'ne çıktığı sıra ben de kendimi buna hazırlıyordum. Fakat bineğimin gücüne güvendiğim için bir iki gün sonra yola çıkıp onlara yetişeceğimi sanarak geri kaldım. Ama Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ardından Medîne'de dolaşırken ya münâfık ya da mâzur kimselerden başkasıyla karşılaşmamam beni çok üzüyordu. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Tebûk'e varıncaya kadar beni hiç sormamış, sonra oraya varınca: 'Kâ'b ibnü Mâlik ne yaptı?' diye sormuş, o zaman biri: 'İşi gücü onu alıkoydu' deyince Mu'âz ibnü Cebel *(Radıyallâhu Anh)*: 'Ne kötü konuştun! Vallâhi biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz yâ Rasûlellâh!' demiş, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de sessiz kalmış. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in Tebûk'ten döndüğü haberini alınca, nasıl bir yalan uydursam da onun öfkesinden kurtulsam diye çok düşündümse de, sonunda ona doğruyu söylemeye karar verdim.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* seferden döndüğünde âdeti üzere mescide gelip iki rekât kılarak insanlarla görüşmeye başlayınca, seksen küsur münâfık gelip yalan özürler ortaya koymaya başladılar. Ben selâm verince kızgın bir şekilde tebessüm buyurarak: 'Gel bakalım! Seni geri bırakan ne oldu? Cihâd için binek satın almış değil miydin?!' buyurdu.

Ben de: 'Yâ Rasûlellâh! Ben güzel konuşan fasih biriyim, lâkin şuna inanıyorum ki yalan bir söz söyleyerek seni hoşnut etsem de çok sürmez Allâh yalanımı açığa çıkararak seni bana öfkelendirir.

Benim bu yolculuktan geri kalmakta hiçbir mâzeretim yoktu, ama Allâh'ın affını umuyorum' deyince Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: 'İşte bu doğru söyledi. Haydi kalk, Allâh senin hakkında hüküm verinceye kadar bekle' buyurdu.

Bunun üzerine Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Müslümanların bizimle konuşmasını yasakladığı için insanlar bizden uzak durmaya başladılar. Artık bana yeryüzü dar geliyordu. Böylece elli gece geçmişti ki sabah namazını kıldıktan sonra evin damında otururken: 'Ey Kâ'b! Sana müjde!' diye bağıran birinin sesini işitince hemen secdeye kapandım.

Meğer Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* sabah namazını kıldırdıktan sonra bizim tevbemizin kabûlünü bildiren âyetleri îlân etmiş.

Mescide girdiğimde Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in yüzü sevinçten ay parçası gibi parlak bir hâlde bana: 'Ananın seni doğurduğu andan beri üzerinden geçen en hayırlı bir günle sevin' buyurdu. İşte Allâh beni doğruluk sebebiyle kurtardı." *(el-Buhârî, el-Meğâzî:75, rakam:4156, 4/1603; Müslim, et-Tevbe:9, rakam:2769, 4/2120)*

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 119

(يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ) **Ey o kimseler ki!** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey müminler! (اِتَّقُوا) **hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh'tan,** daha? (وَكُونُوا) **ve olun,** kimlerle berâber? (مَعَ الصَّادِقِينَ) **sâdık kimselerle berâber.**

Meâl-i Şerîf - 119

119- Ey îmân etmiş olan o kimseler! (Râzı olmadığı şeylere yaklaşma konusunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve** (hem îmânda, hem ahde vefâ konusunda, özü sözü doğru olan) **sâdık kimselerle** (bedenen ve rûhen, madden ve mânen) **berâber olun** */(niyet, söz ve davranış bakımından dinleri husûsunda doğru ve samîmî olan)* ***sâdık kimselerden olun/.***

مَا كَانَ لِاَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ اَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِاَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَاٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا يَطَؤُنَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 120

(مَا كَانَ) (Doğru) **olmadı,** kim için? (لِاَهْلِ الْمَدِينَةِ) **Medîne halkı için,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler için ki,** nerededirler? (حَوْلَهُمْ) **onların etrâfındadırlar,** kimlerden oldukları hâlde? (مِنَ الْاَعْرَابِ) **bedevîlerden,** ne doğru olamaz? (اَنْ يَتَخَلَّفُوا) **geri kalmaları,** kimden? (عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ) **Rasûlüllâh'tan,** daha ne doğru olamaz? (وَلَا يَرْغَبُوا) **çevirmeleri de** (doğru) **olmadı,** *(et-Teysîr, 7/514)* neyi? (بِاَنْفُسِهِمْ) **kendi canlarını,** neden? (عَنْ نَفْسِهِ) **onun canından,** yâni kendi canlarını koruyup onun canını korumamaları, (ذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Bu,** ne sebebiyledir? (بِاَنَّهُمْ) **şu sebepledir ki gerçekten onlar** (var ya); (لَا يُصِيبُ) **isâbet etmez,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (ظَمَاٌ) **bir susuzluk,** daha? (وَلَا نَصَبٌ) **bir yorgunluk da** (isâbet edici) **olmaz,** daha? (وَلَا مَخْمَصَةٌ) **bir açlık da** (isâbet edici) **olmaz,** ne uğrunda? (فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolunda,** daha onlar ne yapmazlar? (وَلَا يَطَؤُنَ) **basmazlar,** neye? (مَوْطِئًا) **basılacak bir yere,** öyle yer ki, (يَغِيظُ) (oraya basmak) **kızdırıyor,** kimi? (الْكُفَّارَ) **kâfirleri,** daha ne yapmazlar? (وَلَا يَنَالُونَ) **ve elde etmezler,** yâni almazlar, kimden? (مِنْ عَدُوٍّ) **bir düşmandan,** neyi? (نَيْلًا) (ganîmet gibi) **elde edilecek bir şeyi,** burada masdar mefûl mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* (اِلَّا كُتِبَ) **ancak** (bunlardan herhangi biri olduğunda mutlaka) **yazılır,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neye karşılık? (بِهِ) **bu** (anlatıla)**n**(lar)**a karşılık,** ne yazılır? (عَمَلٌ) **bir amel,** öyle amel ki, (صَالِحٌ) **sâlih olan,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (لَا يُضِيعُ) **zâyi etmez,** neyi? (اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) **o muhsin kimselerin ecrini.**

Meâl-i Şerîf - 120

120- Medîne halkı ve onların etrâfında bulunan (Müzeyne, Cüheyne, Eşca', Ğıfar ve Eslem gibi kabîlelere mensup) **o bedevîler için,** (cihâda yönelmiş olan) **Rasûlüllâh'tan geri kalmaları** (doğru ve düzgün bir davranış) **olmaz, kendi canlarını onun** (kıymetli) **nefsin**(i müdâfaa etmek)**den çevir**(ip engelle)**meleri de** (aslâ doğru) **olmaz.**

(Bilakis kendileri için istemedikleri şeylerden onu daha çok korumaları ve onun göğüslendiği zorlukları daha önce onların üstlenmeleri gerekir.)

(Habîbim!) **İşte sana! Bu** (şekilde seninle berâberliğin farz oluşu) **şu sebepledir ki; gerçekten onlar** (var ya); **Allâh'ın yolunda ne bir susuzluk, ne bir yorgunluk, ne de bir açlık kendilerine isâbet etmez, yine onlar kâfirleri kızdıracak herhangi bir basılacak yere** (ayak) **basmazlar ve herhangi bir düşmandan** (bir kısmını öldürmek yâhut esir ve ganîmet gibi) **elde edilecek bir şeye nâil olmazlar ki, mutlaka buna karşılık onlar için sâlih bir amel yazılmıştır.**

Şüphesiz ki Allâh (bu tür iyi ameller işleyen) **o muhsin kimselerin ecrini zâyi etmez** (ve onların mükâfatlarını boşa çıkarmaz).

وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ
لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 121

(وَلَا يُنْفِقُونَ) **Ve** (cihâda çıkanlar) **infâk etmezler,** neyi? (نَفَقَةً) **bir nafakayı,** öyle nafaka ki, (صَغِيرَةً) **küçük olan,** daha? (وَلَا كَبِيرَةً) **büyük olanı da** (infâk edici) **olmaz**(lar), daha ne yapmazlar? (وَلَا يَقْطَعُونَ) **ve katetmezler,** yâni geçmezler, neyi? (وَادِيًا) **bir vâdiyi,** (اِلَّا كُتِبَ) (bunlara mukābil) **mutlaka** (ecirleri) **yazılır,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** niçin yazılır? (لِيَجْزِىَ) **mükâfatlandırsın için,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne ile? (اَحْسَنَ مَا) **o şeylerin en güzeliyle ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 121

121- Yine onlar (Allâh yolunda) **ne** (bir hurma kadar) **küçük ne de** (Osmân *(Radıyallâhu Anh)*ın infâk ettiği bin deve ve bin dînar gibi) **büyük bir nafaka infâk etmezler ve** (cihâd yolunda) **bir vâdîyi** (zahmetle geçerek) **katetmezler ki, mutlaka onlar için** (ecirleri) **yazılmıştır.**

Tâ ki Allâh onları sürekli yapmakta oldukları (o iyi) **şeylerin** (kazandıracağı sevapların herhangi biriyle değil de) **en güzeliyle mükâfatlandırsın** (diye buna muvaffak etmiştir).

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِى الدِّينِ
وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ اِذَا رَجَعُوا اِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 122

(وَمَا كَانَ) **Ve olmadı,** kim? (اَلْمُؤْمِنُونَ) **müminler,** yâni müminler için doğru olmadı, nedir olmaları? (لِيَنْفِرُوا) (cihâda) **çıkmaları,** ne oldukları hâlde? (كَافَّةً) **birlikte oldukları hâlde,** (فَلَوْلَا نَفَرَ) **artık çıksaydı ya,** kimden? (مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ) **her bir kalabalık fırkadan,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne çıksaydı? (طَائِفَةٌ) **az bir bir tâife,** burada mahzûf bir cümle bulunmaktadır ki takdîri: (وَاَقَامَ طَائِفَةٌ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* yâni az bir tâife çıkarken diğer bir tâife de kalsaydı ya, niçin kalsaydı? (لِيَتَفَقَّهُوا) **iyice** (ilim ve) **anlayış sâhibi olsunlar diye,** ne hususta?

(فِى الدّ۪ينِ) **din** (işlerin)**de,** daha niçin çıksaydılar? (وَلِيُنْذِرُوا) **ve uyarsınlar için,** kimi? (قَوْمَهُمْ) **kavimlerini,** ne zaman? (اِذَا رَجَعُوا) **döndükleri zaman,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar,** (يَحْذَرُونَ) (uyarıldıkları şeylerden) **sakınırlar.**

Meâl-i Şerîf - 122

122- Müminlerin (hep birlikte cihattan ve ilim tahsîlinden geri kalmaları doğru olmayacağı gibi) **hep birlikte** (gazâya veya ilim tahsîline) **çıkmaları da** (dünyâ düzenini bozacağı için doğru ve yakışan bir davranış) **olmadı.**

Artık içlerinden her bir kalabalık fırkadan az bir tâife (gazâya) **çık**(arken diğer bir kısmı da ilim tahsîli için memleketlerinde kal)**saydı ya!**

Tâ ki o (memleketlerinde kala)**nlar din** (işlerin)**de** (ve helâllerle haramların tespiti husûsunda) **iyice** (ilim ve) **anlayış sâhibi olsunlar da** (cihâda gidenler) **kendilerine döndükleri zaman kavimlerini uyarsınlar, ola ki onlar** (uyarıldıkları şeylerden) **sakınırlar.**

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا قَاتِلُوا الَّذ۪ينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا ف۪يكُمْ غِلْظَةًۜ
وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّق۪ينَ ﴿١٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 123

(يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ) **Ey o kimseler ki!** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey müminler! (قَاتِلُوا) **savaşın,** kimlerle? (الَّذ۪ينَ) **o kimselerle ki,** (يَلُونَ) **yakın oldular,** kime? (كُمْ) **size,** o kimseler kimden oldukları hâlde? (مِنَ الْكُفَّارِ) **kâfirlerden,** daha ne yapın? (وَلْيَجِدُوا) **ve bulsunlar,** kimde? (ف۪يكُمْ) **sizde,** neyi bulsunlar? (غِلْظَةً) **bir şiddeti,** daha ne yapın? (وَاعْلَمُوا) **ve bilin,** neyi bilin? (اَنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh**(ın yardımı), kimlerle berâberdir? (مَعَ الْمُتَّق۪ينَ) **takvâ sâhibi kimselerle berâberdir.**

Meâl-i Şerîf - 123

123- Ey îmân etmiş olan o kimseler! (İlk önce) **kâfirlerden size** (mekânca) **yakın bulunan kimselerle savaşın ve onlar**(a karşı, hem söz, hem de davranış yönünden öyle sert ve caydırıcı bir tavır takının ki, kendileri) **sizde bir şiddet bulsunlar.**

Ayrıca bilin ki; gerçekten de Allâh(ın yardım ve koruması), **o** (îmân edip kâfirlerle cihad eden) **takvâ sâhipleriyle berâberdir.**

Bu âyet-i kerîmede Müslümanlar soyca ve yurtça en yakınlarından başlayarak uzağa doğru açılmak sûretiyle kâfirlerle savaşmakla emrolunmuşlardır. Nitekim Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* evvelâ en yakın akrabâsını uyarmakla emrolunmuştu. Çünkü kendilerine şefkat edilme ve iyilikleri istenme husûsunda en yakınlar daha ziyâde hak sâhibidirler.

Ayrıca savaşa en yakından başlanılması durumunda onlardan elde edilecek ganîmetlerle daha uzakların fethedilmesine kuvvet kazanılır. Bu yüzden Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* önce kavmi olan Mekke müşrikleriyle harp etmiş, sonra Hicaz Araplarıyla muhârebeye girmiş, daha sonra Medîne civârında bulunan Kureyza, Nadîr, Hayber ve Fedek gibi Ehl-i Kitap kâfirleriyle mukātele yapmış, netîcede Şâm bölgesinde bulunan Rumlarla savaşa yönelmiştir.

Çünkü Medîne'ye göre Şâm, Irak topraklarından daha yakındır. Sahâbe-i kirâm da kendi dönemlerinde Şâm bölgesinin fetihlerini tamamladıktan sonra Irak tarafına, daha sonra da diğer ülkelere yönelerek bu emri yerine getirmişlerdir.

وَاِذَا مَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ اَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهٖٓ اِيمَانًاۚ
فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَزَادَتْهُمْ اِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 124

(وَاِذَا مَٓا اُنْزِلَتْ) **Ve her ne zaman indirilse,** ne? (سُورَةٌ) **bir sûre,** (فَمِنْهُمْ) **işte o** (münâfık ola)**nlardan vardır,** kim? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يَقُولُ) **der,** ne der? (اَيُّكُمْ) **hanginiz,** (زَادَتْ) **artırdı,** kimi? (هُ) **onu,** ne? (هٰذِهٖٓ) **işte bu** (sûre), ne bakımından? (اِيمَانًا) **îmân bakımından,** (فَاَمَّا الَّذِينَ) **artık o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (فَزَادَتْ) **işte o** (sûre) **artırdı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne cihetinden? (اِيمَانًا) **îmân yönünden,** (وَهُمْ) **ve onlar,** nedirler? (يَسْتَبْشِرُونَ) **sürekli müjdelenirler.**

Meâl-i Şerîf - 124

124- Her ne zaman bir sûre indirilse, o (münâfık ola)**nlardan öyle kimse vardır ki** (nifak yolundaki kardeşlerini sâbit kılmak ve zayıf müminleri îmândan caydırmak için)**: "Hanginiz ki, işte bu** (sûre) **onu îmân bakımından artırmıştır?" de**(mek sûretiyle Kur'ân'la alay ede)**r.**

Artık îmân etmiş olan kimselere gelince; işte bu (sûre) **onları îmân** (ve tasdik) **yönünden artırmıştır ve onlar** (yeni yeni inen sûrelere çok sevindikleri için) **sürekli müjdelenirler.**

Kur'ân-ı Kerîm'in sûrelerinin inişi devâm ederken yeni bir sûre indiğinde münâfıklardan bâzısı diğer bir kısmına: "Bu sûre hanginizin îmânını artırdı?" diyerek alay ederlerdi. Allâh-u Te'âlâ da onlara cevâben, her gelen sûrenin müminlerin îmânını artırdığını, münâfıklar hakkında ise kalplerindeki murdarlığa murdarlık kattığını açıklamıştır. Tabî ki vahyin inişi devâm ederken îmânda bir artış söz konusu olabilir. Ama dînî hükümlerin tamamlanmasından sonra artık îmânda bir artış ve eksiliş mevzûubahis edilemezse de, nur bakımından fazlalık ve noksanlık dâimâ söz konusudur. *(İsmâ'îl Hakkî, Rûhu'l-beyân, 3/540)*

وَاَمَّا الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا اِلٰى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 125

(وَاَمَّا الَّذٖينَ) **Ama o kimseler ki,** (فٖى قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinde vardır,** ne? (مَرَضٌ) (nifak gibi) **bir tür hastalık,** (فَزَادَتْ) **işte o** (sûre) **artırdı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne cihetinden? (رِجْسًا) **pislik** (niteliğindeki bozuk inançları) **cihetinden,** öyle pislik ki, nereye katılmış? (اِلٰى رِجْسِهِمْ) **pislik** (sayılan kötü fikir)**lerine,** daha ne oldular? (وَمَاتُوا) **ve onlar öldüler,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** kimlerdir? (كَافِرُونَ) **kâfirlerdir,** yâni bu hâl üzere kâfir olarak ölmüşlerdir.

Meâl-i Şerîf - 125

125- Ama o kimseler ki kalplerinde (nifak gibi) **bir tür hastalık bulunmaktadır; işte o** (yeni inen sûrenin beyanları) **onları,** (evvelce sâhip oldukları) **pislik** (niteliğindeki bozuk inanç ve kötü fikir)**lerine diğer bir pisliği** (ekleyerek ancak münâfıklık yönünden) **artırmıştır da, böylece** (bu murdar inanç içlerinde yerleşip güç bulmuş ve netîcede) **onlar kâfir kimseler olarak ölmüşlerdir.**

اَوَلَا يَرَوْنَ اَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فٖى كُلِّ عَامٍ مَرَّةً
اَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 126

(اَوَلَا يَرَوْنَ) **Ve o** (münâfık ola)**nlar görmüyorlar mı?!** neyi? (اَنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** (يُفْتَنُونَ) **belâya uğratılıyorlar,** ne zaman? (فٖى كُلِّ عَامٍ) **her bir sene,** ne kadar? (مَرَّةً) **bir kere,** daha? (اَوْ مَرَّتَيْنِ) **veyâ iki kere,** (ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ) **sonra tevbe etmezler,** daha? (وَلَا هُمْ) **yine onlar olmazlar,** nedir olmazlar? (يَذَّكَّرُونَ) **öğütlenirler.**

Meâl-i Şerîf - 126

126- Yine o (münâfık ola)**nlar görmüyorlar mı ki, gerçekten kendileri her sene bir kere veyâ iki kere** (günahlarını akıllarına getirecek ve Allâh-u Te'âlâ'nın huzûruna çıkacakları günü ihtâr edecek kıtlıklar, kasırgalar, hastalıklar ve zorluklar gibi çeşitli musîbetlerle) **belâya uğratılmaktadırlar?!**

(Bu onları tevbeye mecbur ettiği hâlde) **sonra** (hâlâ münâfıklıktan) **tevbe etmiyorlar ve onlar** (başlarına gelenlerden ibret alıp) **hiç öğütlenmiyorlar.**

وَاِذَا مَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ هَلْ يَرٰيكُمْ مِنْ اَحَدٍ
ثُمَّ انْصَرَفُوا صَرَفَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 127

(وَاِذَا مَٓا اُنْزِلَتْ) **Ve her ne zaman indirilse,** ne? (سُورَةٌ) **bir sûre,** (نَظَرَ) (kendi aralarında işâretleşerek) **bakar,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** kime? (اِلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma,** ne diye? (هَلْ يَرٰيكُمْ) (bu meclisten kalkarsanız) **görür mü?** (diye) kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (مِنْ اَحَدٍ) **herhangi bir kimse,** (ثُمَّ انْصَرَفُوا) **sonra dönüp giderler,** (صَرَفَ) **döndürmüştür,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (قُلُوبَهُمْ) **onların kalplerini,** ne sebebiyle? (بِاَنَّهُمْ) **şu sebeple ki gerçekten onlar,** nedirler? (قَوْمٌ) **bir toplumdur,** öyle toplum ki, (لَا يَفْقَهُونَ) **iyice anlamazlar.**

Meâl-i Şerîf - 127

127- Her ne zaman bir sûre indirilecek olsa o (münâfık ola)**nlardan bâzısı:** "(Bu meclisten kalkarsanız) **sizi biri görür mü?" diye** (işâretleşerek) **diğer bir kısma bakar da, sonra** (o sûreyi dinlemeye tahammül edemediklerinden ve dayanamayıp gülerek rezil olurlar endişesiyle vahiy meclisinden) **dönüp giderler.** (Onlar o meclisten döndükleri gibi) **Allâh** (da) **onların kalplerini** (îmândan) **döndürmüştür. Şu sebeple ki gerçekten onlar öyle** (câhil) **bir toplumdur ki** (din adına hiçbir husûsu) **iyice anlamazlar.**

لَقَدْ جَٓاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ
عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُ۫فٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 128

(لَقَدْ جَٓاءَ) **Andolsun ki; muhakkak geldi,** kime? (كُمْ) **size,** kim? (رَسُولٌ) **pek değerli bir Rasûl,** öyle Rasûl ki? (مِنْ اَنْفُسِكُمْ) **kendi nefislerinizden,** daha öyle Rasûl ki, (عَزِيزٌ) **çok ağırdır,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (مَا عَنِتُّمْ) **sıkıntıya düşmeniz,** yine öyle Rasûl ki, (حَرِيصٌ) **çok düşkündür,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** yine öyle Rasûl ki, (بِالْمُؤْمِنِينَ) **müminlere karşı,** nedir? (رَؤُ۫فٌ) **çok esirgeyicidir,** daha nedir? (رَحِيمٌ) **pek acıyıcıdır.**

Meâl-i Şerîf - 128

128- (Ey insanlar!) **Andolsun ki;** (meleklerden ve cinlerden değil de, anlaşıp uymanız kolay olsun diye) **muhakkak size kendi nefislerinizden** (sizin gibi bir beşer) **olan pek değerli bir Rasûl gelmiştir ki, sıkıntıya uğramanız ona çok ağır** (ve zor olmakta)**dır, siz**(in îmân etmenize ve tüm işlerinizin yoluna girmesin)**e karşı çok düşkündür ve sâdece müminlere karşı çok esirgeyicidir; pek acıyıcıdır.**

Bu âyet-i kerîmede Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in itâatkâr müminlere karşı çok esirgeyici, günahkâr Müslümanlara ise çok acıyıcı olduğu açıklanmıştır.

Hasen ibnü Fadl *(Rahimehullâh)* şöyle buyurmuştur: "Allâh-u Te'âlâ peygamberlerinden hiçbirine Kendi isimlerinden iki ismi birlikte vermemiştir. Ancak bu âyet-i kerîmede Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e 'Raûf' ve 'Rahîm' isimlerini vermiştir.

Nitekim Allâh-u Te'âlâ Kendisi hakkında da: 'Şüphesiz ki Allâh insanlara karşı elbette Raûf'tur, Rahîm'dir' *(el-Hacc Sûresi:65)* buyurmaktadır." *(el-Hâzin, Lübâbü't-te'vîl, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 3/224; 'Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 7/526)*

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ
وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 129

(فَاِنْ تَوَلَّوْا) **Ama eğer onlar** (sana îmân etmekten) **yüz çevirirlerse,** (فَقُلْ) (Habîbim!) **artık sen söyle,** ne söyle? (حَسْبِيَ) **bana kâfî gelen,** kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (عَلَيْهِ) **sâdece O'na,** (تَوَكَّلْتُ) **tevekkül ettim,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (رَبُّ الْعَرْشِ) **o Arş'ın Rabbi'dir,** öyle Arş ki, (اَلْعَظِيمِ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 129

129- (Habîbim! Sen kendileri hakkında bu kadar büyük bir nîmetsin) **ama eğer onlar** (sana îmân etmekten) **yüz çevirirlerse artık** (onların şerrinden Bana sığınmak üzere) **de ki:**

"(Sizin inkâr ve eziyetlerinize karşı) **bana yetecek olan ancak Allâh'tır. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben** (O'ndan gayri kimseye umut bağlamam ve kimseden korkmam, zîrâ ben) **ancak O'na tevekkül ettim.**

Zâten ancak O, (azametini Allâh-u Te'âlâ'dan başka kimsenin bilemeyeceği kadar) **çok büyük olan o Arş'ın Rabbi'dir.**"

سُورَةُ يُونُسَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَتِسْعُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ONUNCU SÛRE-İ CELÎLE

YÛNUS SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz dokuz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَك۪يمِ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓرٰ) **Elif! Lâm! Râ!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." (تِلْكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْكِتَابِ) **o Kitâb'ın âyetleridir,** öyle Kitap ki, (اَلْحَك۪يمِ) **hakîm olan.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Râ! (Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır. Zîrâ bu harfler, gerçek mânâlarını sâdece Allâh-u Te'âlâ'nın bildiği müteşâbih âyetlerdendir.)

(Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede vahyoluna)**nlar, o** (hüküm ve hikmetlerle dolu) **hakîm olan Kitab'ın âyetleridir.**

اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا اَنْ اَوْحَيْنَٓا اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ اَنْ اَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اَنَّ لَهُمْ
قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْۜ قَالَ الْكَافِرُونَ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ مُب۪ينٌ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اَكَانَ) **Oldu mu?** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** nedir oldu mu? (عَجَبًا) **şaşılacak bir şey,** ne şaşılacak bir şey oldu mu? (اَنْ اَوْحَيْنَٓا) **vahyetmemiz,** kime? (اِلٰى رَجُلٍ) **bir**

adama, öyle adam ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **içlerinden,** ne diye vahyetmemiz? (اَنْ اَنْذِرْ) **uyar diye,** kimi? (اَلنَّاسَ) **insanları,** daha ne diye? (وَبَشِّرْ) **ve müjdele** (diye), kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** ne ile müjdele? (اَنَّ لَهُمْ) **gerçekten onlar için vardır,** ne vardır? (قَدَمَ صِدْقٍ) **dosdoğru bir kademe** (ve yüce bir mevki), nerede? (عِنْدَ رَبِّهِمْ) **Rableri nezdinde,** (قَالَ) **dedi,** kim? (اَلْكَافِرُونَ) **o kâfirler,** ne dedi? (اِنَّ هٰذَا) **şüphesiz ki işte bu** (adam), nedir? (لَسَاحِرٌ) **elbette bir büyücüdür,** öyle büyücü ki, (مُبِينٌ) (işleri) **apaçık.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- İçlerinden bir adama: "(Yakışıksız işler yapmaları hâlinde başlarına gelecek belâlardan) **insanları uyar ve** (sana vahyettiklerimize) **îmân etmiş olan o kimseleri: 'Gerçekten onlar için Rableri nezdinde dosdoğru bir kademe** (ve dünyâ rütbeleri gibi önce kendine bağlayıp sonra elden çıkarak yanıltmayan yüce bir mevki) **vardır' diye müjdele" şeklinde vahyetmemiz insanlar için şaşılacak bir şey mi olmuştur?!**

(Habîbim! Senin vahye mazhariyetine şaşıp kalan) **o kâfirler** (Kur'ân-ı Kerîm'in üstün beyanları karşısında tereddütten kurtulamayıp, inkâra da mecal bulamayınca)**: "Şüphesiz ki işte bu** (kişi) **elbette pek açık bir büyücüdür" dedi**(ler).

اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فٖى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْاَمْرَۜ مَا مِنْ شَفٖيعٍ اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهٖۜ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُۜ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اِنَّ رَبَّكُمْ) **Şüphesiz sizin Rabbiniz,** kimdir? (اَللّٰهُ) **ancak Allâh'tır,** (اَلَّذٖى) **öyle Zât ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** ne kadar zamanda? (فٖى سِتَّةِ اَيَّامٍ) (dünyâ günlerinden) **altı gün** (miktârına denk gelecek vakit)**de,** (ثُمَّ اسْتَوٰى) **sonra istivâ** (ve istîlâ) **etti,** neyi? (عَلَى الْعَرْشِ) **Arş'ı,** yâni sonra en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışları hükmü altına alıp, ilmen kuşatıcı şekilde hepsini istîlâ etti ve her şeye hükmünü kabûl ettirdi, (يُدَبِّرُ) **O yönetmektedir,** neyi? (اَلْاَمْرَ) **bütün işleri,** (مَا مِنْ شَفٖيعٍ) **hiçbir şefâatçi olamaz,** (اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهٖ) **ancak O'nun izninden sonra,** (ذٰلِكُمْ) **işte size! Bu** (yaratıp yöneten) **Zât,** kimdir? (اَللّٰهُ) **ancak Allâh'tır,** daha kimdir? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbiniz'dir,** (فَاعْبُدُو) **öyleyse ibâdet edin,** kime? (هُ) **O'na,** (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) **hâlâ iyice düşünmeyecek misiniz?!**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Şüphesiz sizin Rabbiniz ancak O Allâh'tır ki; gökleri ve yeri, (dünyâ günlerinden) **altı gün** (miktârına denk gelecek vakit)**de yaratmıştır. Sonra O** (yüce Rabbiniz'in emir ve yasakları, nurları ve tecellîleri) **Arş**(a yönelmiş ve böylece Allâh-u Te'âlâ'nın hükümranlığı en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışlar)**ı istivâ** (ve istîlâ) **etmiş** (hepsine de hükmünü kabûl ettirmiş)**tir.**

O (Rabbiniz, Arş dâhil, ulvî-süflî tüm kâinatla alâkalı) **bütün işleri** (hikmetinin gerektirdiği şekilde ve yaratılmışların menfaatlerinin gözetildiği en uygun bir düzen ve en üstün bir nizam üzere) **yönetmektedir.** (Şunu da iyi bilin ki; herhangi bir konuda hiçbir zaman hiçbir kimse için Allâh'a aracılık yapacak) **hiçbir şefâatçi yoktur, ancak O'nun izninden sonra** (birinin diğeri için aracılık yapması) **müstesnâ!**

İşte size! Ancak bu (sıfatlarla mevsuf olan) **Allâh sizin Rabbiniz'dir. Öyleyse O'na ibâdet edin. Hâlâ** (bu anlatılanları doğruca belleyip, yolunuzun bozukluğunu) **iyice düşün**(erek şirkten vazgeçip de sâdece bir olan Allâh'a ibâdet et)**meyecek misiniz?!**

Sapık Mücessime fırkası ve onları izleyen Vehhâbîler bu ve benzeri âyet-i kerîmeleri yanlış yorumlayarak Allâh-u Te'âlâ'ya mekân ispât etmektedirler. Hâlbuki tüm zamanları ve mekânları yoktan vâr eden Allâh-u Te'âlâ mekândan ve sınırlamalardan son derece mukaddes ve münezzehtir. Müteşâbih âyetlerden olan "Arş'a istivâ" konusunun îzâhı için bu meâlde bakınız: *Âl-i 'İmrân Sûresi:7, el-A'râf Sûresi:54*

"Allâh-u Te'âlâ'nın, kullarının fevkinde oluşu" ve "Allâh-u Te'âlâ'nın mekândan münezzeh oluşu" gibi îtikādî meselelerle ilgili aklî ve naklî birçok delil, ayrıca asırlarının imamları olan otuz üç müfessirin bu konudaki eşsiz beyanları için En'âm Sûresi:3. ve 18. âyet-i kerîmelerinin îzâhlarına bakınız. *(Rûhu'l-Furkān Tefsîri, 8/418-425, 511-535)*

اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا اِنَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اِلَيْهِ) **Ancak O'nadır,** ne? (مَرْجِعُكُمْ) **dönüşünüz,** ne olduğunuz hâlde? (جَمِيعًا) (hep) **birlikte olduğunuz hâlde,** bu ne olduğu hâlde sâbittir? (وَعْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın bir vaadi olarak,** daha ne olduğu hâlde? (حَقًّا) **bir gerçek olarak,** (اِنَّهُ) **muhakkak ki O** (Allâh), (يَبْدَؤُا) **ilk başta yaratmaktadır,** kimi? (اَلْخَلْقَ) **bütün mahlûkātı,** (ثُمَّ يُعِيدُ) **sonra geri döndürecektir,** kimi? (هُ) **onu,** yâni bütün mükellefleri, niçin? (لِيَجْزِيَ) **mükâfatlandırsın için,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân**

ettiler, daha ne yaptılar? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** Allâh onları neyle mükâfatlandırsın diye? (بِالْقِسْطِ) **adâletle,** (وَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (لَهُمْ) **ancak onlar için vardır,** ne vardır? (شَرَابٌ) **kötü bir içecek,** öyle içecek ki neden olucu? (مِنْ حَمِيمٍ) **kaynar sudan,** daha ne vardır? (وَعَذَابٌ) **ve büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici,** ne sebebiyle? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** nedir olmaları? (يَكْفُرُونَ) **inkâr ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Diriltilip hep) **birlikte olduğunuz hâlde dönüşünüz ancak O**(nun hesap yurdu)**na** (olacak)**dır! Allâh'ın hak olan bir vaadi olarak** (bu mutlaka gerçekleşecektir)**! Çünkü muhakkak ki O** (Rabbiniz), **halkı ilk başta** (yoktan) **yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek sonsuz hayâta) **geri döndürecektir.**

Tâ ki O (Allâh-u Te'âlâ), **îmân etmiş olanları ve sâlih ameller işlemiş kimseleri** (Kendi) **adâlet**(i) **ile mükâfatlandırsın** */tâ ki O (Allâh-u Te'âlâ), (îmân edip tüm işlerinde)* ***adâlet*** *(ile hükmetmeleri)* ***sebebiyle*** *(onları)* ***mükâfatlandırsın/.***

Ama o kimseler ki kâfir olmuşturlar, kaynar sudan (oluşan) **kötü bir içecek ve çok acı verici büyük bir azap** (Allâh-u Te'âlâ'nın hükümlerini) **sürekli inkâr etmiş olmaları sebebiyle ancak onlara âittir.**

هُوَ الَّذٖى جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَٓاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنٖينَ
وَالْحِسَابَۜ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّۚ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(هُوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), (اَلَّذٖى) **öyle bir Zât'tır ki,** (جَعَلَ) **yaptı,** neyi? (اَلشَّمْسَ) **güneşi,** ne yaptı? (ضِيَٓاءً) **büyük bir zıyâ** (ışık ve ısı kaynağı), daha neyi yaptı? (وَالْقَمَرَ) **ayı da** (yaptı), ne yaptı? (نُورًا) **büyük bir nur,** daha ne yaptı? (وَقَدَّرَ) **ve takdir etti,** neye? (هُ) **on**(lar)**a,** neler takdir etti? (مَنَازِلَ) **menziller,** niçin? (لِتَعْلَمُوا) **bilesiniz için,** neyi? (عَدَدَ السِّنٖينَ) **senelerin sayısını,** daha? (وَالْحِسَابَ) **ve hesâbı** (bilesiniz diye), (مَا خَلَقَ) **yaratmadı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (ذٰلِكَ) (ey bilen insan!) **işte sana! Bunları,** (اِلَّا بِالْحَقِّ) **ancak** (yaratılmalarını gerektiren üstün bir hikmet ve) **hak ile** (yarattı), (يُفَصِّلُ) **O ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır,** neyi? (اَلْاٰيَاتِ) **tüm âyetleri,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْلَمُونَ) (yaratılış hikmetlerini) **bilirler.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki; güneşi** (en kuvvetli ışık ve ısı kaynağı olan) **büyük bir ziyâ, ayı da** (geceleri karanlıklarda aydınlık veren) **büyük bir nur yapmıştır,** (dînî-dünyevî birçok işinizin kendisine bağlı olduğu) **senelerin sayısını ve** (aylara ve günlere bağlı) **hesâbı bilesiniz diye de on**(lar)**a** (aylık ve yıllık seferlerinde uğrayacakları) **menziller** (burçlar ve konaklar tespit ve) **takdir etmiştir.**

(Ey bilen insan!) **İşte sana! Allâh bu** (güneş ve ayın hâlleriyle ilgili anlatıla)**nları** (bâtıl ve abes olarak boşu boşuna değil de) **ancak** (hikmet ve faydaların gözetildiği üstün gâyelere yönelik bir) **hak ile yaratmıştır.**

O (yüce yaratıcı), **bir toplum için bütün** (âlemlerde yarattığı tekvînî âyetleri ve Kur'ân'da indirdiği tenzîlî) **âyetleri ayrıntılı şekilde açıklamaktadır ki, onlar** (kâinâtın yaratılışındaki hikmetleri ve indirilen âyetlerde bulunan ilimleri) **bilirler** (de o ilme dayanarak kâinâtı yaratana îmân ederler).

اِنَّ فِى اخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(اِنَّ فِى اخْتِلَافِ الَّيْلِ) **Şüphesiz gecenin** (saatlerinin) **ihtilâf edişinde vardır,** daha? (وَالنَّهَارِ) **gündüzün de** (değişmesinde vardır), daha nerede vardır? (وَمَا) **ve o şeylerde,** öyle şeyler ki, (خَلَقَ) **yarattı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nerede? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler** (vardır), kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَتَّقُونَ) (haramlardan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olmaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Şüphesiz ki gecenin ve gündüzün birbiri ardınca gelişinde */(uzayıp kısalarak)* ***farklılık arz etmesinde/*** **ve Allâh'ın göklerde ve yerde yaratmış olduğu** (eşsiz ve sağlam) **şeylerde, kendileri** (haramlardan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olan bir toplum için elbette** (yaratıcının varlığına, birliğine, sonsuz gücüne ve üstün hikmetine açıkça delâlet eden) **pek çok ve çok büyük âyetler vardır.**

اِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَاطْمَاَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اٰيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(اِنَّ الَّذٖينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (لَا يَرْجُونَ) **ummuyorlar,** neyi? (لِقَٓاءَنَا) **Bize kavuşmayı,** daha? (وَرَضُوا) **ve râzı oldular,** neye? (بِالْحَيٰوةِ) **o hayâta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olan,** daha ne yaptılar? (وَاطْمَاَنُّوا) **ve** (dünyâdan hiç ayrılmayacaklarını sanarak çok rahatladılar ve) **mutmain oldular,** neyle? (بِهَا) **onunla,** daha kimler? (وَالَّذٖينَ) **yine o kimseler ki,** (هُمْ) **ancak onlar,** neden? (عَنْ اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizden,** nedirler? (غَافِلُونَ) **gâfil kimselerdir** (işte onların âkibeti şimdi zikredilecektir).

Meâl-i Şerîf - 7

7- Muhakkak o kimseler ki; (ölümlerinin ardından diriltilip mahşere çıkartılarak) **Bize kavuşmayı ummamaktadırlar, üstelik onlar o en alçak** (olan âdî ve fânî dünyâ) **hayât**(ını, âlî ve bâkî âhiret hayâtına tercih ederek on)**a râzı olmuşturlar ve onun** (kazanımıy)**la** (rahatlayarak) **mutmain olmuşturlar** (bu nedenle de âhirette başlarına gelecek kötü azapları bir kere olsun hatırlarından geçirmemiş ve dünyâdan hiç ayrılmayacaklarını sanmıştırlar)**, yine o kimseler ki ancak onlar Bizim** (kâinât safhalarında ve Kur'ân-ı Kerîm sayfalarında açıkladığımız) **âyetlerimizden gâfil** (ve habersiz) **kişilerdir** (işte onların âkibeti şimdi zikredilektir).

اُولٰٓئِكَ مَاْوٰيهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اُولٰٓئِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Ancak onlar,** (مَاْوٰيهُمْ) **onların barınakları,** nedir? (اَلنَّارُ) **ancak o** (cehennem) **ateş(i)dir,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَكْسِبُونَ) **kazanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Habîbim!) **İşte sana! Ancak onlar** (var ya); (bu kötü düşüncelerinin bir netîcesi olarak) **kendilerinin sürekli kazanmakta oldukları** (kötü) **şeyler yüzünden barınakları ancak o** (cehennem) **ateş(i)dir.**

اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدٖيهِمْ رَبُّهُمْ بِاٖيمَانِهِمْۚ
تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ فٖى جَنَّاتِ النَّعٖيمِ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اِنَّ الَّذِينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha ne yaptılar? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (الصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (يَهْدِي) **hidâyet edecektir,** yâni her türlü iyiliğe kavuşturacaktır, kimi? (هِمْ) **onları,** kim? (رَبُّهُمْ) **Rableri,** ne sebebiyle? (بِاِيمَانِهِمْ) **îmân etmeleri sebebiyle,** (تَجْرِي) **sürekli akacaktır,** nereden? (مِنْ تَحْتِهِمُ) **onların** (oturdukları köşklerin) **altlarından,** neler? (الْاَنْهَارُ) **nehirler,** nerede oldukları hâlde? (فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ) **Na'îm cennetlerinde.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Ama) **o kimseler ki** (kâfirlerin düşünmeye değer bile kabûl etmedikleri o âyetlere) **îmân etmiştirler ve** (bu îmâna yakışır şekilde) **sâlih ameller işlemiştirler; muhakkak ki îmânları sebebiyle Rableri onları** (arzuladıkları cennet dâhil her türlü güzelliğe) **hidâyet edecektir. O** (nîmetlerle dolu) **Na'îm cennetlerinde**(ki köşklerinde otururlarken) **onların** (bahçelerindeki ağaçların) **altından ırmaklar sürekli akacaktır.**

دَعْوٰيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ
وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(دَعْوٰيهُمْ) **Onların duâları,** nerede? (فِيهَا) **orada,** nedir? (سُبْحَانَكَ) (şânına yakışmayacak her türlü noksanlıktan) **Seni tesbîh ile** (tenzih ederiz), (اَللّٰهُمَّ) **ey Allâh!** (demeleridir), (وَتَحِيَّتُهُمْ) **onların** (birbirleriyle karşılaşma esnâsındaki) **tahiyyeleri ise,** nerede? (فِيهَا) **orada,** nedir? (سَلَامٌ) **selâm** (lafzı)**dır,** (وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ) **onların duâlarının sonu ise,** nedir? (اَنِ الْحَمْدُ) **şudur ki; bütün hamdler,** kime âittir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a âittir,** öyle Allâh ki, (رَبِّ الْعَالَمِينَ) **âlemlerin Rabbi** (olan).

Meâl-i Şerîf - 10

10- Onların oradaki duâları: "Ey Allâh! (Şânına yakışmayacak her türlü noksanlıktan) **Seni tesbîh ile** (tenzîh eder ve her türlü kusurdan son derece uzak olduğunu ikrâr ederiz)" (şeklindeki tâzim ve övgü kelimeleri)**dir.**

Oradaki (karşılaşmalar esnâsında birbirlerine "Güzel hayat istemek" anlamında söyleyecekleri) **tahiyye** (söz)**leri de** ("İstenmedik tüm şeylerden kurtuluş sizin üzerinize olsun" mânâsını ifâde eden)**: "Selâm"** (lafzı)**dır.** (Ziyâfetlerin sonunda ve meclislerin bitimindeki) **duâlarının sonu ise şöyle** (bitecek)**dir ki: "Bütün hamdler** (övgüler ve tâzimler) **âlemlerin Rabbi** (olan) **Allâh'a mahsustur."**

وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ اِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَٓاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَلَوْ يُعَجِّلُ) **Ve eğer acele verseydi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (لِلنَّاسِ) **insanlara,** neyi? (اَلشَّرَّ) **şerri,** ne gibi? (اِسْتِعْجَالَهُمْ) **onların çarçabuk istemesi** (ânında verdiği) **gibi,** neyi? (بِالْخَيْرِ) **hayrı,** (لَقُضِيَ) **elbette nihâyete erdirilirdi,** *(el-Âlûsî)* kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** ne? (اَجَلُهُمْ) **ecelleri,** (فَنَذَرُ) **artık Biz bırakırız,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (لَا يَرْجُونَ) **ummuyorlar,** neyi? (لِقَٓاءَنَا) **Bize kavuşmayı,** nerede bırakırız? (فِي طُغْيَانِهِمْ) **azgınlıkları içerisinde,** ne oldukları hâlde? (يَعْمَهُونَ) **şaşıp kalırlar.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Eğer o (şirk koşa)**nların hayr** (nâmına yaptıkları ve süratle kabûlünü bekledikleri duâların karşılığın)**ı çarçabuk istemesi** (ânında kendilerine isteklerini süratle verdiği) **gibi,** (onların: "Ey Allâh! Bu Kur'ân hak ise, başımıza taş yağdır" şeklinde inkâr ve alay yollu yaptıkları bedduâlarına, ayrıca insanların kafaları kızdığında kendileri ve en yakınları aleyhine yaptıkları bedduâlarına karşılık) **şerri de Allâh insanlara acele verseydi, elbette** (yaşamaları için belirlenen) **ecelleri onlara** (çoktan) **sonlandırılmış olurdu** (da, bu sûretle kendileri şimdiye kadar helâk edilmiş olurlardı. Ama Allâh böyle dilemeyip, bilakis kendilerine mühlet vererek, azgınlıklarında artış kaydetmelerine imkân tanımış ve netîcede onların kökünü kazımayı murâd etmiştir).

(Hâl böyle olunca da) **artık Bize kavuşacaklarını ummayan o kişileri** (yapmayı âdet hâline getirdikleri) **azgınlık** (zulüm, dirilmeyi ve cezâyı inkâr)**ları içerisinde şaşıp kalır oldukları hâlde** (farkına varamayacakları bir şekilde yavaşça azâba doğru sürüklerken, bir süreliğine) **bırakırız** (da böylece onlar bir müddet serseri serseri dolaşırlar).

وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِٓ اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَٓائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَاَنْ لَمْ يَدْعُنَٓا اِلٰى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَاِذَا مَسَّ) **Ve dokunduğu zaman,** kime? (اَلْاِنْسَانَ) (kâfir olan) **insana,** ne? (اَلضُّرُّ) **bir zarar,** (دَعَا) **yalvarır,** kime? (نَا) **Bize,** ne olduğu hâlde? (لِجَنْبِهِ) **yanı üzere**

(yaslanmış) **olduğu hâlde,** (اَوْ قَاعِدًا) **veyâ oturan biri olduğu hâlde,** (اَوْ قَٓائِمًا) **yâhut ayakta duran biri olduğu hâlde,** (فَلَمَّا كَشَفْنَا) **ama Biz açtığımız zaman,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُ) **ondan,** neyi? (ضُرَّهُ) (o) **sıkıntısını,** (مَرَّ) **devâm edip gider,** ne gibi? (كَاَنْ لَمْ يَدْعُ) **duâ etmemiş gibi,** kime? (نَٓا) **Bize,** neden dolayı? (اِلٰى ضُرٍّ) **bir sıkıntıdan dolayı,** buradaki (اِلٰى) harfi (مِنْ) harfi mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* öyle sıkıntı ki, (مَسَّ) **dokundu,** kime? (هُ) **ona,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece,** (زُيِّنَ) **ziyâdesiyle süslü gösterildi,** kim için? (لِلْمُسْرِفِينَ) **müsrif kimseler için,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yapar** (oldu)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Yine o (kâfir) **insana** (hastalık ve fakirlik gibi) **bir zarar dokunacak olsa, yanı üzere** (yaslanmış hâlde) **bulunurken yâhut otururken veyâ ayaktayken** (hangi hâl üzere olursa olsun o darlıktan kurtulmak için sürekli) **Bize yalvarır.**

Fakat Biz ondan (o) **sıkıntısını açtığımız anda, kendisine dokunan bir sıkıntıdan dolayı Bize hiç duâ etmemiş gibi** (önceki kibirli hâli üzere) **devâm edip gider.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onların** (gaflete düşüp şehvetlere dalarak zikirden ve duâdan yüz çevirmeleri gibi) **sürekli yapar oldukları o** (kötü) **şeyler** (kendilerine verilen duyuları ve güçleri yaratılış gâyesinin tersi yönlerde kullanmak sûretiyle sermâyelerini boşa tüketmiş) **o müsrif kimseler için böylece** (şaşılacak bir süsleme usûlü ile) **çok hoş gösterilmiştir.**

وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُواۙ وَجَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُواۜ كَذٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz helâk ettik,** kimi? (اَلْقُرُونَ) **asırlar** (halkın)**ı,** kimden önce geçen? (مِنْ قَبْلِكُمْ) **sizden önce,** ne zamanda helâk ettik? (لَمَّا ظَلَمُوا) **zulüm yaptıkları zaman,** (وَجَٓاءَتْ) **hâlbuki gelmişti,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رُسُلُهُمْ) **rasülleri,** ne ile? (بِالْبَيِّنَاتِ) **apaçık delillerle,** (وَمَا كَانُوا) **ama onlar olmamıştı,** nedir olmamıştı? (لِيُؤْمِنُوا) **aslâ îmân edecek** (kimse)**ler,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece** (fecî bir cezâ ile), (نَجْزِي) **cezâlandırırız,** kimi? (اَلْقَوْمَ) **o** (seni inkâr eden) **toplumu,** öyle toplum ki, (اَلْمُجْرِمِينَ) **mücrimler olan.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Ey Mekke müşrikleri!) **Andolsun ki; muhakkak Biz sizden önceki** (Nûh, Âd ve Semûd kavmi gibi nice) **asırlar** (halkın)**ı** (peygamberlerini inkâr ederek) **zulüm yaptıklarında, elbette** (onları o zaman) **helâk etmiştik.**

Hâlbuki rasülleri onlara (dâvâlarının doğruluğuna delâlet eden) **pek açık deliller getirmişti, ama onlar** (körü körüne taklîde alıştıkları için) **aslâ îmân edecek** (kimseler) **olmamışlardı.**

(Habîbim!) **İşte sana! Biz** (peygamberlerini inkâr ederek en büyük suçu işlemiş olan) **o mücrimler toplumunu** (toptan helâke mâruz bırakan fecî âkıbetlerle cezâlandırdığımız gibi seni inkâr edenleri de) **böylece cezâlandırırız.**

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَٓائِفَ فِى الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(ثُمَّ جَعَلْنَا) **Sonra Biz yaptık,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nedir yaptık? (خَلَٓائِفَ) **halîfeler,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **o** (sizden önce helâk edilmiş ola)**nlardan sonra,** niçin halîfeler yaptık? (لِنَنْظُرَ) (görelim) **bakalım için,** (كَيْفَ) **nasıl?** (تَعْمَلُونَ) **amel edeceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Sonra Biz (tüm yapacaklarınızı ezelde bildiğimiz hâlde) **nasıl amel edeceğinize** (birbirinizi şâhit kılıp o şâhitlerle birlikte amellerinize) **bakalım diye o** (sizden önce helâk edilmiş ola)**nların ardından yer**(yüzün)**de sizi** (onların yerine geçen) **halîfeler yaptık.**

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍۙ قَالَ الَّذ۪ينَ لَا يَرْجُونَ لِقَٓاءَنَا ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَٓا اَوْ
بَدِّلْهُۜ قُلْ مَا يَكُونُ ل۪ٓي اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَٓائِ نَفْس۪يۚ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَيَّۚ اِنّ۪ٓي اَخَافُ اِنْ
عَصَيْتُ رَبّ۪ي عَذَابَ يَوْمٍ عَظ۪يمٍ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَاِذَا تُتْلٰى) **Ve peşpeşe okunduğu zaman,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** ne oldukları hâlde? (بَيِّنَاتٍ) **açık seçik oldukları hâlde,** (قَالَ) **dedi,** kim? (الَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (لَا يَرْجُونَ) **ummuyorlar,** neyi? (لِقَٓاءَنَا) **Bize kavuşmayı,** ne dediler? (ائْتِ) **getir,** neyi? (بِقُرْاٰنٍ) **bir Kur'ân'ı,** öyle Kur'ân ki, (غَيْرِ هٰذَٓا) **işte bundan başka,** (اَوْ بَدِّلْ) **ya da değiştir,** neyi? (هُ) **onu,**

(قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (مَا يَكُونُ) **olmaz,** yâni olacak şey değildir, kim için? (لِي) **benim için,** ne? (اَنْ اُبَدِّلَ) **değiştirmem,** neyi? (هُ) **onu,** kim tarafından? (مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي) **kendi tarafımdan,** (اِنْ اَتَّبِعُ) **ben tâbi olmam** (uymam), (اِلَّا مَا) **ancak o şeye** (uyarım) **ki,** (يُوحَى) **vahyolunuyor,** kime? (اِلَيَّ) **bana,** (اِنِّي) **çünkü muhakkak ben,** (اَخَافُ) **korkarım,** (اِنْ عَصَيْتُ) **eğer isyân edersem,** kime? (رَبِّي) **Rabbim'e,** neden korkarım? (عَذَابَ يَوْمٍ) **müthiş bir günün azâbından,** öyle gün ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Âyetlerimiz onlara açık seçik bir hâlde peşpeşe okunduğu zamanda ise, Bize kavuşacaklarını ummayan o (müşrik) **kimseler:**

"(Sen bize içerisinde putlarımıza hakāret bulunmayan ve dirilme gibi aklımızın almayacağı konular ihtivâ etmeyen) **bundan başka bir Kur'ân getir. Ya da** (ilâhlarımızı kınayan kısımları kaldırarak ve azap âyeti yerine rahmet âyeti koyarak) **onu değiştir" dedi**(ler).

(Habîbim!) **De ki: "**(Allâh'ın bir hükmü nesh etmesi söz konusu olmaksızın) **onu kendi tarafımdan değiştirmem benim için** (aslâ vâki) **olmaz. Ben** (hiçbir artırma, eksiltme ve değiştirme yapmaksızın) **ancak bana vahyolunmakta olan şeye hakkıyla tâbi olurum. Çünkü ben** (kendi kafamdan Kur'ân'ı değiştirerek) **Rabbim'e isyân edersem, gerçekten çok büyük bir gün** (olan kıyâmet günün)**ün azâbın**(a dûçâr kılınacağım)**dan korkarım."**

قُلْ لَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَٓا اَدْرٰيكُمْ بِهٖ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ
عُمُرًا مِنْ قَبْلِهٖ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(Habîbim! Sana bu uygunsuz teklifleri yapan müşriklere), (قُلْ) **söyle,** ne söyle? (لَوْ شَٓاءَ) **eğer murâd etseydi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (مَا تَلَوْتُ) **ben peşpeşe okuyamazdım,** neyi? (هُ) **onu,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** daha ne yapmazdı? (وَلَٓا اَدْرٰى) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **da bildirmezdi,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِهٖ) **onu,** (فَقَدْ لَبِثْتُ) **çünkü gerçekten ben durmuştum,** nerede? (فِيكُمْ) **sizin içinizde,** ne müddet? (عُمُرًا) (kırk senelik) **uzun bir ömür** (müddeti), neden önce? (مِنْ قَبْلِهٖ) **o** (Kur'â)**ndan önce,** (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) **hâlâ anlamayacak mısınız?!**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Ey Nebiy-yi zîşânım! Sana bu uygunsuz teklifleri yapan müşriklere) **de ki: "Eğer Allâh** (Kur'ân-ı Kerîm'i size okumamamı) **murâd etmiş olsaydı** (onu bana indirmeyeceği için) **ben onu size peşpeşe okuyamazdım, O** (Allâh-u Te'âlâ) **da size onu** (benim vâsıtamla) **bildirmezdi.**

Gerçekten ben o (Kur'â)**ndan önce de** (kırk senelik) **uzun bir ömür** (boyunca) **içinizde** (kimseden bir ilim öğrenmeden ve size böyle bir şeyler okumadan) **durmuştum.**

Hâlâ (bu gerçekleri düşünüp de, Kur'ân'ın benim gibi bir beşer tarafından derlenmiş bir şey olmadığını, bilakis Allâh-u Te'âlâ tarafından indirilmiş bulunduğunu) **anlamayacak mısınız?!"**

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِه۪ۜ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(فَمَنْ) **Artık kim,** nedir? (اَظْلَمُ) **daha zâlimdir,** kimden? (مِمَّنِ) **o kimseden ki,** (افْتَرٰى) **uydurdu,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **bir yalanı,** (اَوْ كَذَّبَ) **yâhut da yalanladı,** neyi? (بِاٰيَاتِه۪) **O'nun âyetlerini,** (اِنَّهُ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَا يُفْلِحُ) **felah bulmaz** (kurtulmaz), kim? (اَلْمُجْرِمُونَ) **o mücrimler.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Artık kim Allâh'a karşı (ortak ve çocuk isnâd ederek) **iftirâda bulunmuş olan kimseden ya da O'nun âyetlerini yalanlamış olandan daha zâlimdir?!**

Şu bir gerçek ki; (en büyük suç olan şirki irtikâb etmiş) **o mücrimler felâh bulmayacaktır** (ve onlar sakındıkları hiçbir tehlikeden korunamayacak, hiçbir arzularına da kavuşamayacaklardır).

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هٰٓؤُلَٓاءِ شُفَعَٓاؤُ۬نَا عِنْدَ اللّٰهِۜ قُلْ
اَتُنَبِّؤُ۫نَ اللّٰهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَيَعْبُدُونَ) **Ve** (müşrikler) **ibâdet ediyorlar,** ne oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'ı bırakır oldukları hâlde,** burada (مِنْ) harfi gerideki cümleden hâl düşen bir mahzûf kelimeye müteallıktir ki takdîri: (مُتَجَاوِز۪ينَ اللّٰهَ) "Allâh'ı

bırakıcı oldukları hâlde" şeklindedir, neye ibâdet ederler? (مَا) **o şeye ki,** (لَا يَضُرُّ) **zarar veremez,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha? (وَلَا يَنْفَعُ) **fayda da veremez,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha ne yapıyorlar? (وَيَقُولُونَ) **ve diyorlar,** ne diyorlar? (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bunlar,** nedirler? (شُفَعَٓاؤُنَا) **şefâatçilerimizdir,** kimin nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinde,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (اَتُنَبِّؤُنَ) **siz haber mi veriyorsunuz?** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri**(n şefâat edebileceğini) **ki,** burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri: (بِشَفَاعَةِ مَا) şeklindedir. *(Ebû Hayyân, el-Bahru'l-muhît, 12/42; el-Halebî, ed-Dürru'l-masûn, 6/166)* (لَا يَعْلَمُ) (o âciz putlar hiçbir şeyi) **bilmiyor,** neredeki? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَلَا فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de de** (hiçbir şeyi bilici) **olmuyor,** (سُبْحَانَهُ) **O'nu tesbîh ile** (tenzîh ederim), (وَتَعَالٰى) **zâten O dâimâ çok yüce olmuştur,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يُشْرِكُونَ) (onları Kendisine) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Ayrıca o (müşrik ola)**nlar** (yoktan yaratan, fayda ve zarar ulaştırma gücüne sâhip olan) **Allâh'ı bırakarak, kendilerine** (hiçbir) **zarar vereme-yecek, onlara** (hiçbir) **fayda da veremeyecek** (cansız) **şeylere tapıyorlar, bir de: "İşte bunlar** (dünyâdaki mühim işlerimizde de, diriltilecek olursak kıyâmet günü) **Allâh'ın nezdinde** (de) **bizim şefâatçilerimizdir" diyorlar.**

(Rasûlüm!) **De ki: "Yoksa siz göklerde**(ki hiçbir şey hakkında) **bilgisi olmayan, yerde** (bulunanlarla ilgili) **de** (hiçbir ilmi) **olmayan** (putlar gibi câhil) **şeyleri**(n kendilerine tapanlara şefâat edeceği bilgisini) **mi Allâh'a haber veriyorsunuz?!**

(Oysa şefâat edecek birinin en azından kimin nezdinde aracılık yapacağını ve kime şefâat edeceğini bilmesi gerekmez mi?! Herhangi bir kimseyi Kendisine ortak etmekten) **O'nu tesbîh ile** (tenzîh ederek yüce Zâtı'nın ortağı olmadığını ikrâr ederim)**! Zâten O, onların ortak koşmakta oldukları şeylerden dâimâ çok yüce olmuştur."**

وَمَا كَانَ النَّاسُ اِلَّٓا اُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُواۜ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ
لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ف۪يمَا ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَمَا كَانَ) **Ve olmadı** (değildi), kim? (اَلنَّاسُ) **bütün insanlar,** (اِلَّٓا اُمَّةً) **ancak bir ümmet** (idi), öyle ümmet ki, (وَاحِدَةً) **tek olucu,** (فَاخْتَلَفُوا) **sonra ayrılığa düştüler,** (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ) **ve eğer bir kelime** (mevcut) **olmasaydı,** öyle kelime ki, (سَبَقَتْ) **geçti,**

kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbin'den,** (لَقُضِيَ) **elbette** (şimdiye kadar çoktan) **hüküm verilmişti,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** ne hakkında? (فِيمَا) **o şeyler hakkındaki,** (فِيهِ) **onun hakkında,** (يَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Bütün insanlar (Âdem *(Aleyhisselâm)*ın ardından) **ancak** (hak olan İslâm dîni üzere ittifâk etmiş) **tek** (yolda) **olan bir ümmetti, fakat sonra** (Kābil, Hâbil'i öldürünce) **ayrılığa düştüler.**

Ama (aralarındaki hükmün kıyâmet gününe tehir edilmesine dâir ezelde) **senin Rabbin'den geçmiş olan** (o karârı ifâde edici) **bir kelime bulunmasaydı, kendisi hakkında sürekli ihtilâf etmekte oldukları şeyler husûsunda elbette** (herkesi topluca hakka uymaya mecbur bırakacak birtakım azaplar indirilerek ya da yanlış yoldakiler helâk edilip, haklılar yaşatılarak) **aralarında** (çoktan) **hüküm verilmiş** (bitmiş) **olurdu.**

وَيَقُولُونَ لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهٖۚ فَقُلْ اِنَّمَا الْغَيْبُ لِلّٰهِ فَانْتَظِرُواۚ
اِنّ۪ي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِر۪ينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَيَقُولُونَ) **Ve** (Mekke kâfirleri) **diyorlar,** ne diyorlar? (لَوْلَٓا اُنْزِلَ) **indirilseydi ya,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اٰيَةٌ) **bir âyet,** yâni mûcize, kim tarafından? (مِنْ رَبِّهٖ) **Rabbi'nden,** (فَقُلْ) **öyleyse** (Habîbim! Onlara cevâben) **söyle,** ne söyle? (اِنَّمَا الْغَيْبُ) **gayb**(ı bilmek) **ancak,** kime âittir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a âittir,** (فَانْتَظِرُوا) **o hâlde** (azâbın gelmesini) **bekleyin,** (اِنّ۪ي) **şüphesiz ki ben** (de), kiminle berâber? (مَعَكُمْ) **sizinle berâber,** kimlerdenim? (مِنَ الْمُنْتَظِر۪ينَ) **bekleyenlerden**(im).

Meâl-i Şerîf - 20

20- Bir de o (Mekke ehlinden kâfir ola)**nlar** (Mûsâ ve Îsâ *(Aleyhimesselâm)*a indirilen mûcizeler cinsinden bâzı âyetleri inadına Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den talep etmek ve alay yoluyla kendilerine bir azap gelmesini istemek için:) **"Rabbi'nden ona** (bizim de görebileceğimiz açık) **bir âyet** (ve mûcize) **indirilseydi ya" diyorlar.**

(Habîbim! Onlara cevâben) **de ki:** "(Bu kadar mûcizeler varken, onlarla yetinmeyip başkalarını istemeniz niyetinizin iyi olmadığını ortaya koymuştur. İnanmak için değil de, inadına mûcize isteyen sizin gibi kimseler Allâh'ın belâsının başlarına gelmesini çoktan hak etmişlerdir. Dolayısıyla size de mutlaka bu azap ulaşacaktır. Fakat ben bunun ne zaman olacağını Rabbim

bildirmeden bilemem, çünkü) **gayb**(ı bilmek ve gelecekte olacaklara âit ilim) **ancak Allâh'a âittir. Öyleyse** (istediğiniz azâbın gelmesini) **bekleyin. Şüphesiz ki ben** (de başınıza gelecek belâları) **sizinle birlikte bekleyen kimselerdenim."**

وَاِذَٓا اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّٓاءَ مَسَّتْهُمْ اِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فٖٓى اٰيَاتِنَاۜ قُلِ اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْرًاۜ اِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَاِذَٓا اَذَقْنَا) **Ve tattırdığımız zaman,** kime? (اَلنَّاسَ) **insanlara,** neyi? (رَحْمَةً) **bir rahmeti,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ ضَرَّٓاءَ) **bir zarardan sonra,** öyle zarar ki, (مَسَّتْ) **dokundu,** kime? (هُمْ) **onlara,** (اِذَا لَهُمْ) **birdenbire onlar için vardır,** ne? (مَكْرٌ) **büyük bir hîle kurmak,** ne hususta? (فٖى اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimiz**(i iptâl) **husûsunda,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (اَسْرَعُ) **çok süratlidir,** ne bakımından? (مَكْرًا) **mekr cihetinden,** yâni hîlelere karşılık verme bakımından, (اِنَّ رُسُلَنَا) **şüphesiz Bizim elçilerimiz** (olan melekler), (يَكْتُبُونَ) **yazıyorlar,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَمْكُرُونَ) **hîle olarak kurmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Kendilerine dokunmuş olan (hastalık ve kıtlık gibi) **bir zarardan sonra insanlara** (sağlık ve bolluk gibi) **bir rahmet tattırdığımız zaman, birden bire âyetlerimiz**(i tenkit edip gözden düşürme ve yürürlükten kaldırma) **husûsunda büyük bir hîle kurmak** (ve gizlice iptâl gayretine girmek) **onlar için** (bir âdet hâline gelmiş)**dir.**

(Habîbim!) **De ki: "Mekr bakımından** (ve tuzaklara karşılık verme yönünden) **Allâh** (kimse ile mukāyese edilemeyecek kadar) **çok süratlidir."**

(Rabbim buyuruyor ki: Daha siz bu hîleleri kurmadan Biz sizin azâbınızı takdir ettik. Sizin gizlice yaptığınız hîleler meleklerimize bile saklı kalmamıştır. Zîrâ) **hiç şüphesiz ki** (sizin yaptıklarınızı zapt etmeye görevli kılınan) **elçilerimiz hîle olarak kurmakta olduğunuz şeyleri** (bir bir) **yazmaktadırlar.**

هُوَ الَّذٖى يُسَيِّرُكُمْ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ حَتّٰٓى اِذَا كُنْتُمْ فِى الْفُلْكِۚ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرٖيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَٓاءَتْهَا رٖيحٌ عَاصِفٌ وَجَٓاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّٓوا اَنَّهُمْ اُحٖيطَ بِهِمْۙ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصٖينَ لَهُ الدّٖينَۚ لَئِنْ اَنْجَيْتَنَا مِنْ هٰذِهٖ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرٖينَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(هُوَ) **Ancak O** (Allâh), kimdir? (اَلَّذى) **öyle Zât'tır ki,** (يُسَيِّرُ) **gezdiriyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nerede? (فِى الْبَرِّ) **karada,** daha? (وَالْبَحْرِ) **denizde de,** (حَتّٰى اِذَا كُنْتُمْ) **nihâyet siz bulunduğunuz zaman,** nerede? (فِى الْفُلْكِ) **gemilerde,** daha? (وَجَرَيْنَ) **ve** (o gemiler) **akıtıp götürdükleri zaman,** kimi? (بِهِمْ) **o** (sizin gibi insa)**nları,** ne ile? (بِرِيحٍ) **bir rüzgârla,** öyle rüzgâr ki, (طَيِّبَةٍ) **çok hoş olan,** daha ne olduğu zaman? (وَفَرِحُوا) **ve ferahlandıkları zaman,** ne ile? (بِهَا) **onunla,** (جَاءَتْ) (ansızın) **gelir,** kime? (هَا) **onlara,** yâni o gemilere, ne? (رِيحٌ) **bir rüzgâr,** öyle rüzgâr ki, (عَاصِفٌ) **şiddetli esen,** daha? (وَجَاءَ) **ve gelir,** kime? (هُمُ) **onlara,** ne? (اَلْمَوْجُ) **dalgalar,** nereden? (مِنْ كُلِّ مَكَانٍ) **her bir yerden,** daha? (وَظَنُّوا) **ve iyice anlarlar,** neyi? (اَنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** (اُحِيطَ) **kuşatıldı,** kim? (بِهِمْ) **onlar,** işte bu esnâda, (دَعَوُا) **duâ ederler,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** ne oldukları hâlde? (مُخْلِصِينَ) **tahsis edici kimseler oldukları hâlde,** kime? (لَهُ) **ancak O'na,** neyi? (اَلدِّينَ) **duâyı,** ne diye yalvarırlar? (لَئِنْ اَنْجَيْتَ) **andolsun; eğer kurtarırsan,** kimi? (نَا) **bizi,** neden? (مِنْ هٰذِهٖ) **işte bundan,** (لَنَكُونَنَّ) **yemin olsun ki; elbette biz olacağız,** kimlerden? (مِنَ الشَّاكِرِينَ) **şükredicilerden.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki;** (size ayaklar, binekler ve gemiler gibi gerekli imkânlar vererek) **karada ve denizde sizi gezdirmekte** (ve uzak mesâfeleri kolayca kat etmeye muvaffak etmekte)**dir.**

Derken siz gemilerde bulunduğunuz zaman, onlar da (içlerinde bulunan) **o kişileri çok hoş bir rüzgârla akıtıp götürdüklerinde ve kendileri** (rüzgârın tatlı esintisine kapılıp) **onun** (verdiği mutluluk)**la ferahlandıkları sırada, şiddetli esen bir rüzgâr** (ve kasırga) **onlara geli**(p çata)**r ve o** (gemilerde buluna)**nlara her bir yerden dalgalar geli**(p hücûm ede)**r de böylece onlar gerçekten kendilerinin çepeçevre kuşatıl**(ıp helâke mâruz bırakıl)**dıklarını iyice anlarlar ve duâyı sâdece Kendisine tahsis eden kimseler olarak Allâh'a yalvarırlar ki: "Andolsun; eğer Sen bizi işte bundan kurtarırsan, kasem olsun ki; elbette biz** (Sana îmân ederek tâatına yönelip nîmetlerine) **şükredenlerden olacağız."**

فَلَمَّٓا اَنْجٰيهُمْ اِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّؕ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلٰٓى
اَنْفُسِكُمْۙ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(فَلَمَّٓا اَنْجٰيهُمْ) **Ama ne zaman ki O kurtardı,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** (يَبْغُونَ) **azgınlık** (ve zulüm) **yaparlar,** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِغَيْرِ الْحَقِّ) **hakkın gayri ile** (iç içe oldukları hâlde), yâni haksız yere, (يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **ey o** (bozguncu) **insanlar!** (اِنَّمَا بَغْيُكُمْ) **sizin azgınlığınız** (ve zulmünüz) **ancak,** kimin aleyhinedir? (عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ) **kendi nefislerinizaleyhinedir.** Bu cümleden sonra bir cümle mahzûftur ki ileride gelecek olan izâfet cümlesi ona mefûlün mutlak düşmektedir, takdîr-i kelâm şöyledir: (تَمَتَّعُونَ) yâni siz (bu azgınlığınızla) faydalanırsınız, ne olmakla? (مَتَاعَ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın faydası ile,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olan,** (ثُمَّ اِلَيْنَا) **sonra ancak Biz**(im hesap yurdumuz olan mahşer)**edir,** ne? (مَرْجِعُكُمْ) **dönüşünüz,** (فَنُنَبِّئُ) **sonra Biz haber vereceğiz,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri**(n âkıbetini) **ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Fakat O (yalvardıkları Allâh-u Te'âlâ duâlarına icâbeten) **onları** (düştükleri şiddetli belâdan) **kurtarınca, birden bire onlar** (kendilerince bile) **haksız** (ve zulüm dolu) **şeyler ile yer**(yüzün)**de** (fitne fesat çıkararak zulüm ve) **azgınlık yaparlar.**

Ey o (bozgunculuğa yönelen) **insanlar! Sizin azgınlığınız** (ve zulmünüz gerçekte haksızlık yaptığınız kimselere değil) **ancak kendi nefisleriniz aleyhine** (netîcelenecek)**dir.**

(Zulümler yaparak) **o son derece alçak** (ve basit olan dünyâya âit) **hayâtın bir faydası ile** (bir süre yararlanabilirsiniz).

Sonra dönüşünüz ancak Biz(im hesap yurdumuz olan mahşer)**edir. Sonra Biz** (dünyâdayken) **sürekli yapar olduğunuz** (zulüm ve fesatlar gibi vebâli ağır olan) **şeyleri**(n kötü âkıbetini) **size** (âhirette bir bir) **haber vereceğiz.**

اِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَٓاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَٓاءِ فَاخْتَلَطَ بِه۪ نَبَاتُ الْاَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ
النَّاسُ وَالْاَنْعَامُۜ حَتّٰٓى اِذَٓا اَخَذَتِ الْاَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ اَهْلُهَٓا اَنَّهُمْ قَادِرُونَ
عَلَيْهَٓاۙ اَتٰيهَٓا اَمْرُنَا لَيْلًا اَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَص۪يدًا كَاَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْاَمْسِۜ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ
الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ) **O hayâtın acâyip hâli** (ve ilginç durumu) **ancak,** öyle hayat ki, (الدُّنْيَا) **pek alçak olan,** ne gibidir? (كَمَاءٍ) **bir su gibidir,** öyle su ki, (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** daha ne oldu? (فَاخْتَلَطَ) **sonra karıştı,** ne sebebiyle? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** ne? (نَبَاتُ الْاَرْضِ) **o toprağın bitkileri,** o bitkiler hangi cinsten olduğu hâlde? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَأْكُلُ) **yiyor,** kim? (النَّاسُ) **insanlar,** daha? (وَالْاَنْعَامُ) **ve davarlar,** (حَتّٰٓى اِذَٓا اَخَذَتِ) **nihâyet iyice aldığı zaman,** ne? (الْاَرْضُ) **o toprak,** neyi? (زُخْرُفَهَا) **ziynetini** (ve güzelliğini), daha? (وَازَّيَّنَتْ) **ve tamâmen süslendiği zaman,** daha? (وَظَنَّ) **ve zannettiğinde,** kim? (اَهْلُهَا) **onun ahâlîsi,** neyi? (اَنَّهُمْ) **gerçekten kendileri,** nedirler? (قَادِرُونَ) **gücü yeten kimselerdir,** ne üzerine? (عَلَيْهَا) **onun** (bitirdiği mahsüllerden faydalanmak) **üzerine,** (اَتٰى) (birden) **geldi,** neye? (هَا) **ona,** ne? (اَمْرُنَا) **Bizim** (azap) **emrimiz,** ne zamanda? (لَيْلًا) **bir gece,** (اَوْ نَهَارًا) **veyâ bir gündüz,** (فَجَعَلْنَا) **böylece Biz çevirdik,** neyi? (هَا) **onları,** yâni o ürünleri, neye? (حَصِيدًا) **kökünden biçilmiş** (ekin gibi) **bir şeye,** ne gibi oldukları hâlde? (كَاَنْ لَمْ تَغْنَ) **sanki onlar ikāmet etmemişti,** yâni o bitkileri o toprakta hiç bulunmamış bir şeye döndürdük, burada geçen (غَنِىَ) fiili (عَلِمَ) bâbından olup "İkāmet etti" mânâsına gelmektedir, ne zaman? (بِالْاَمْسِ) **dün,** yâni o tarlanın ürünlerinin yok edilmesine dâir emrimiz gelmeden önce, (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece** (eşsiz bir beyân ile), (نُفَصِّلُ) **Biz ayrıntılı bir şekilde açıklıyoruz,** neyi? (الْاٰيَاتِ) **bu âyetleri,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَتَفَكَّرُونَ) **tefekkür ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- O çok alçak (dünyâ) **hayâtın**(ın çabucak elden çıkması ve insanların ona aldanmasının) **ilginç durumu, ancak bir su** (ile yetişen ürünlerin başına gelen felâket) **gibidir ki; Biz onu gökten indirmiştik, sonra insanların ve davarların yemekte olduğu o toprağın bitkileri** (mahsulleri ve meraları) **onun sebebiyle birbirine karış**(arak bolca ve sıkça çık)**mıştı.**

Nihâyet o toprak kendi(ne has) **ziynetini** (ve güzelliğini) **iyice aldığı ve** (türlü türlü rengârenk bitkilerle) **tamâmen süslendiği zaman, ahâlîsi de gerçekten kendilerinin on**(da yetişen mahsullerden faydalanmay)**a karşı gücü yeten kimseler olduklarını zannettiklerinde, gece veyâ gündüz** (çekirge, fâre, dolu, don ve kasırga gibi azaplarımızla ilgili) **emrimiz**

ona gel(iver)**mişti de, böylece hemen Biz onu**(n ağaçlarını, bitkilerini ve ekinlerini) **sanki biraz önce** (orada) **durmuyormuş gibi kökünden biçilmiş bir şeye çevirmiştik.**

(Habîbim!) **İşte sana! Biz bu âyetleri bir toplum için böylece** (eşsiz bir beyân üslûbuyla) **ayrıntılı olarak açıklıyoruz ki onlar** (o âyetlerin mânâları hakkında iyice kafa yorarak) **tefekkür etmektedirler.**

وَاللّٰهُ يَدْعُوا اِلٰى دَارِ السَّلَامِۜ وَيَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَاللّٰهُ) **Allâh ise,** (يَدْعُوا) **dâvet ediyor,** nereye? (اِلٰى دَارِ السَّلَامِ) **selâmet yurduna** yâni cennete, daha ne yapıyor? (وَيَهْد۪ي) **ve hidâyet ediyor,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** nereye hidâyet ediyor? (اِلٰى صِرَاطٍ) **çok değerli bir yola,** öyle yol ki, (مُسْتَق۪يمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Allâh ise (fânîlikten ve tüm âfetlerden) **selâmet** (ve kurtuluş mahalli olan cennet) **yurduna** */(bütün noksanlıklardan münezzeh ve)* ***Selâm*** *(olan yüce Zâtı'n)****ın*** *(özel yarattığı cennet)* ***yurduna*** */(sâkinlerine, Allâh'ın ve meleklerin çokça selâm verdiği)* ***selâm diyârına/*** (tüm kullarını) **dâvet etmektedir. Ama** (kullarının hepsi bu dâvete icâbet etmemiş, ancak bir kısmı bu çağrıya kulak vererek îmân etmiş ve sâlih ameller işlemişlerdir. İşte) **O,** (rızâsına kavuşturmayı) **dilediği** (bu) **kimseleri** (cennete zahmetsizce kavuşturacak) **dosdoğru bir yola hidâyet etmektedir.**

لِلَّذ۪ينَ اَحْسَنُوا الْحُسْنٰى وَزِيَادَةٌۜ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌۜ
اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِۚ هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(لِلَّذ۪ينَ) **O kimseler için vardır ki,** (اَحْسَنُوا) **güzel işler yaptılar,** ne vardır? (اَلْحُسْنٰى) **o en güzel şey** (olan cennet), daha? (وَزِيَادَةٌ) **bir de ziyâde** (ilâve mükâfât) **vardır,** daha? (وَلَا يَرْهَقُ) **kaplamayacak,** neyi? (وُجُوهَهُمْ) **onların yüzlerini,** ne? (قَتَرٌ) **kara bir toz,** daha? (وَلَا ذِلَّةٌ) **en ufak bir alçaklık da** (onlara isâbet edecek) **olmadı,** (اُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar ancak,** kimlerdir? (اَصْحَابُ الْجَنَّةِ) **cennetin dâimî adamlarıdır,** (هُمْ) **onlar,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcılardır.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Emirleri tutup yasaklardan kaçarak) **güzel işler yapan o kimseler için, o en güzel şey** (ve en rahat yer olan cennet)**, bir de ziyâdesi** (olarak Allâh'ın cemâlini görmek) **vardır.** (Cehennem ehline ârız olan) **kara bir toz onların yüzlerini bürümeyecektir, en ufak bir alçaklık** (eseri olan üzüntü ve kötü görüntü gibi sıkıntılar) **da** (onlara ulaşacak) **olmamıştır.**

İşte sana! Onlar ancak cennetin dâimî adamlarıdır. Kendileri orada (bitip tükenmek bilmeyen nîmetler içerisinde) **ebedî kalıcı kimselerdir.**

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّـَٔاتِ جَزَٓاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَاۙ وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌۜ
مَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ عَاصِمٍۚ كَاَنَّمَٓا اُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ الَّيْلِ مُظْلِمًاۜ
اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (كَسَبُوا) **kazandılar,** neyi? (السَّيِّـَٔاتِ) **kötü şeyleri;** onların durumu nedir? (جَزَٓاءُ سَيِّئَةٍ) **kötü bir şeyin cezâsı,** ne iledir? (بِمِثْلِهَا) **misli iledir,** daha? (وَتَرْهَقُ) **ve kaplayacaktır,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (ذِلَّةٌ) **büyük bir alçaklık,** (مَا لَهُمْ) **onlar için olmadı,** kimden? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan** (gelecek bir azâba karşı), ne olmadı? (مِنْ عَاصِمٍ) **hiçbir koruyucu,** (كَاَنَّمَٓا اُغْشِيَتْ) **sanki büründürüldü,** ne? (وُجُوهُهُمْ) **onların yüzleri,** neye? (قِطَعًا) **birtakım parçalara,** öyle parçalar ki olucu, (مِنَ الَّيْلِ) **geceden,** ne olduğu hâlde? (مُظْلِمًا) **karanlık bir şey olduğu hâlde,** (اُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar ancak,** kimdir? (اَصْحَابُ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **ayrılmaz adamlarıdır,** (هُمْ) **onlar,** nerede? (فِيهَا) **orada,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcılardır.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Ama o kimseler ki (kâfirlik, irtidâd ve münâfıklık gibi) **kötü şeyler kazanmıştırlar;** (İlâhî adâlet gereği) **kötü bir şeyin cezâsı, misli ile** (karşılık görecek)**dir. Ayrıca büyük bir zillet** (ve alçaklığın görünen izleri) **de onları kaplayacaktır. Onlar için Allâh'tan** (gelecek bir azâba karşı) **hiçbir koruyucu yoktur. Yüzleri** (son derece siyah ve karanlık olduğundan) **sanki** (zifiri) **karanlık geceden birtakım parçalara büründürülmüştür.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (ebediyyen yaşasalardı şirk üzere yaşamaya azmettiklerinden, cezâ ise amele göre değil, niyete göre verildiğinden) **ancak o** (cehennem) **ateşin**(in) **ayrılmaz arkadaşlarıdır. Onlar orada** (hiç çıkmamak üzere) **ebediyyen kalıcı kimselerdir.**

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ اَنْتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ اِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَيَوْمَ نَحْشُرُ) **Ve** (bir) **günden** (korkut) **ki haşredeceğiz,** kimi haşredeceğimiz? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici oldukları hâlde,** daha? (ثُمَّ نَقُولُ) **sonra buyuracağız,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اَشْرَكُوا) **şirk koştular,** ne buyuracağız? (مَكَانَكُمْ) **yerinizde** (kalıp bekleyin), kim? (اَنْتُمْ) **siz,** daha? (وَشُرَكَاؤُكُمْ) (Bize) **ortak** (koştuk)**larınız da,** (فَزَيَّلْنَا) **böylece iyice ayrım yaptık,** nerede? (بَيْنَهُمْ) (tapanlarla taptıklarının) **aralarında,** sonra ne oldu? (وَقَالَ) **ve dedi** (diyecek), kim? (شُرَكَاؤُهُمْ) **ortak** (koştuk)**ları,** ne diyecek? (مَا كُنْتُمْ) **siz olmamıştınız,** kime? (اِيَّانَا) **bize,** nedir olmamıştınız? (تَعْبُدُونَ) **taparsınız.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîbim! Kulları öyle) **bir günden de** (korkut) **ki; o** (mümin ve müşrik ola)**nları hep birlikte** (kabirlerinden diriltip mahşer yerine toplamak üzere) **haşredeceğiz, sonra o şirk koşmuş olan kimselere: "Siz de,** (Bize denk tuttuğunuz) **ortaklarınız da** (size yapılacak azapları beklemek üzere) **yerinizde** (durun)**" buyuracağız, işte böylece** (o tapanlarla taptıklarının) **aralarında iyice ayrım yapmış olacağız.**

(O gün) **ortakları da** (kendilerini ilâh kabûl edenlerden son derece berî olduklarını beyân etmek üzere) **dedi ki: "Siz aslâ bize ibâdet etmekte değildiniz.**

فَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

Onların şirk koştukları putlar daha ne diyecek? (فَكَفٰى) **artık yeterli olmuştur,** kim? (بِاللّٰهِ) **Allâh,** ne olarak? (شَهِيدًا) **hakîkî bir şâhit olarak,** nerede? (بَيْنَنَا) **bizim aramızda,** daha? (وَبَيْنَكُمْ) **ve sizin aranızda,** (اِنْ كُنَّا) **muhakkak biz olduk,** neden? (عَنْ عِبَادَتِكُمْ) **sizin ibâdetinizden,** yâni bize tapmanızdan, nedir olduk? (لَغَافِلِينَ) **elbette gâfil** (ve habersiz şey)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Artık (bize tapmanıza rızâ göstermediğimize dâir) **bizim aramızla sizin aranızda hakîkî bir şâhit olarak Allâh yeterli olmuştur.**

Gerçekten de Biz sizin (bize olan) **ibâdetinizden elbette** (hoşnut olmayan hattâ habersiz olan) **gâfil kimselerdik."**

هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَٓا اَسْلَفَتْ وَرُدُّٓوا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّ
وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(هُنَالِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Ancak orada,** (تَبْلُوا) (yaşadığı) **imtihan**(lar)**la bilecektir,** kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefis,** neyi? (مَٓا) **o şeyleri ki,** (اَسْلَفَتْ) **geçmişte yaptı,** (وَرُدُّٓوا) **ve böylece döndürüldüler,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh**(ın hesap yurdun)**a,** O'ndan bedel? (مَوْلٰيهُمُ) **Mevlâ'larına,** öyle Mevlâ ki, (اَلْحَقِّ) (varlığı) **Hakk** (ve gerçek) **olan,** daha? (وَضَلَّ) **ve kayboldu,** kimden uzaklaşarak? (عَنْهُمْ) **onlardan uzaklaşarak,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَفْتَرُونَ) **uydurmaktalar.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim!) **İşte sana! Ancak orada** (o zor makamda ve dehşetli mekânda, mümin olsun kâfir olsun) **her nefis geçmişte yapmış olduğu şeyleri**(n gerçek mâhiyetini tamâmen karşısında bularak onların faydalı mı zararlı mı, güzel mi çirkin mi olduğunu yaşadığı) **imtihan**(lar)**la** (öğrenip) **bilecektir.**

Böylece o (şirk koşa)**nlar O Allâh**(ın hesap yurdun)**a;** (kendi edindikleri bâtıl rablere değil de, Rabliğinde sâdık ve) **Hakk olan Mevlâ'ların**(ın mükâfat ve cezâsını bulacakları yüce makām)**a döndürülmüştürler.** (Allâh'a ortak olarak) **sürekli uydurmakta oldukları şeyler ise kendilerinden uzaklaşarak kaybolmuştur.**

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ
الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَۜ فَسَيَقُولُونَ اللّٰهُۚ فَقُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(قُلْ) (Habîbim! O müşriklere) **söyle,** ne söyle? (مَنْ) **kim,** nedir? (يَرْزُقُ) **rızık veriyor,** kime? (كُمْ) **size,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten** (yağdırarak), daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerden** (bitirerek), (اَمَّنْ) **ya da kim,** nedir? (يَمْلِكُ) **mâlik** (ve sâhip) **oluyor,** neye? (اَلسَّمْعَ) **kulaklara,** daha? (وَالْاَبْصَارَ) **ve gözlere,** daha? (وَمَنْ) **bir de kim,** nedir? (يُخْرِجُ) **çıkarıyor,** neyi? (اَلْحَيَّ) **diriyi,** neden? (مِنَ الْمَيِّتِ) **ölü** (bir meni)**den,** daha

ne yapıyor? (وَيُخْرِجُ) **yine çıkarıyor,** neyi? (اَلْمَيِّتَ) **ölüyü,** neden? (مِنَ الْحَيِّ) **diriden,** daha? (وَمَنْ) **ve kim,** nedir? (يُدَبِّرُ) **yönetiyor,** neyi? (اْلاَمْرَ) **bütün işleri,** (فَسَيَقُولُونَ) **şüphesiz derhal diyecekler,** ne diyecekler? (اَللّٰهُ) (bütün bunları yapan ancak) **Allâh'tır,** burada lafza-i celâl, mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri: (هُوَ اللّٰهُ) şeklindedir. (فَقُلْ) (Habîbim!) **Sen de söyle,** ne söyle? (اَفَلَا تَتَّقُونَ) **hâlâ siz** (ortak koşmanız netîcesinde başınıza gelecek azaptan) **sakınmayacak mısınız?!**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim! O müşriklere) **de ki: "Gökten** (yağdırarak) **ve yerden** (bitirerek) **size rızık vermekte olan kimdir?!**

Ya da kulaklara ve gözlere (o en ufak bir şeyden etkilenecek derecede hassas olan uzuvların eşsiz bir şekilde yaratılmasına, çalıştırılmasına ve bunca âfetlerden muhâfaza edilmesi için gerekli güce) **sâhip olan kimdir?!**

Yine (böylece canlılar gibi hareket edemeyen) **ölü** (bir menî)**den** (insan gibi bir) **diriyi çıkaran, diriden de** (menî gibi) **ölüyü çıkaran kimdir?! Ayrıca** (yaratılan âlemlerle ilgili) **tüm işleri** (eşsiz bir nizam ve aksamayan bir düzen üzere) **yönetmekte olan kimdir?!"**

Şüphesiz derhal onlar (kendi bâtıl ilâhlarının bu işlere gücü yetmeyeceğini açıkça bildikleri için, tüm bu suâllere cevâben:) **"**(Bütün bunları yapan ancak) **Allâh'tır" diyeceklerdir.**

Öyleyse sen de ki: "(Bu gerçekleri bildiğiniz hâlde hiçbir ilâhlık vasfına sâhip olmayan bâtıl şeyleri böyle bir Zât'a ortak koşmanız netîcesinde karşılaşacağınız azaptan) **hâlâ hiç sakınmayacak mısınız?!**

فَذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّۚ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ اِلَّا الضَّلَالُۚ
فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(فَذٰلِكُمُ) **İşte size! Bu**(nları yapan) **ancak,** kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** O'ndan bedel? (رَبُّكُمُ) **Rabbiniz'dir,** öyle Rab ki, (اَلْحَقُّ) (varlığı) **Hakk** (ve gerçek) **olan,** (فَمَاذَا) **artık ne şey,** neden sonradır? (بَعْدَ الْحَقِّ) **haktan sonradır,** o şeyden bedel? (اِلَّا الضَّلَالُ) **ancak sapıklık** (haktan sonra gelmektedir), yâni hak olan Allâh'a kulluğu bıraktıktan sonra sapıtmaktan başka hiçbir şey kalmaz, (فَاَنّٰى) **hâlâ nasıl?!** (تُصْرَفُونَ) (haktan bâtıla) **çevriliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- İşte size! Ancak bu (sıfatlara sâhip olan) **Allâh,** (hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde ilâhlığı sâbit ve) **Hakk olan Rabbiniz'dir. Artık o hak** (olan Allâh'a kulluğu bıraktık)**tan sonra sapıklıktan başka ne şey vardır?! Hâlâ** (bile bile doğrudan uzaklaştırılıp) **nasıl** (sapıklığa) **çevriliyorsunuz?!"**

كَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا اَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Böylece,** (حَقَّتْ) **hak** (ve sâbit) **oldu,** ne? (كَلِمَتُ رَبِّكَ) **Rabbin'in sözü,** yâni karârı, kim üzerine? (عَلَى الَّذِينَ) **o kimseler üzerine ki,** (فَسَقُوا) **fâsık oldular,** o karar da nedir? (اَنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmeyecekler.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Habîbim!) **İşte sana!** (Onlar bile bile hakka uymaktan imtinâ ettikleri gibi, kâfirlikte sınır tanımayıp zirveye ulaşan) **o fâsık olmuş kimseler üzerine** (de) **böylece Rabbin'in** (karârını ifâde eden şu) **sözü hak olmuştur ki: "Şüphesiz onlar** (tüm mûcizeleri görseler de) **îmân etmeyeceklerdir."**

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ) **sizin ortak** (koştuk)**larınızdan var mıdır?** (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يَبْدَؤُا) **ilk başta** (yoktan) **yaratıyor,** neyi? (الْخَلْقَ) **halkı,** daha? (ثُمَّ يُعِيدُ) **sonra geri döndürecektir,** kimi? (هُ) **onu,** yâni yaratılmışları, (قُلْ) (Habîbim! Gerçeği bilerek inkâr eden o müşriklere) **söyle,** ne söyle? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne yapıyor? (يَبْدَؤُا) **ilk başta yaratıyor,** neyi? (الْخَلْقَ) **halkı,** daha? (ثُمَّ يُعِيدُ) **sonra geri döndürecektir,** kimi? (هُ) **onu,** yâni yaratılmışları, (فَاَنّٰى) **artık nasıl?** (تُؤْفَكُونَ) (O'na ibâdetten) **döndürülüyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Habîbim!) **De ki: "Sizin** (Allâh'a) **ortak** (koştuk)**larınızdan var mıdır öyle kimse ki; halkı ilk başta** (yoktan) **yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek sonsuz hayâta) **geri döndürecektir?!"**

(Habîbim! Gerçeği bildikleri hâlde inatçılıkları yüzünden îtiraftan çekinen o müşriklere) **de ki: "Allâh halkı ilk başta** (yoktan) **yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek âhirete) **geri döndürecektir.** (Bu hakîkati açıklayan bunca delillere rağmen) **artık siz nasıl** (haktan bâtıla) **döndürülüyorsunuz?!"**

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ يَهْدٓى اِلَى الْحَقِّ قُلِ اللّٰهُ يَهْدٖى لِلْحَقِّ اَفَمَنْ يَهْدٓى اِلَى الْحَقِّ
اَحَقُّ اَنْ يُتَّبَعَ اَمَّنْ لَا يَهِدّٓى اِلَّٓا اَنْ يُهْدٰىۚ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ) **sizin ortak** (koştuk)**larınızdan var mıdır?** (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يَهْدٓى) **hidâyet ediyor,** neye? (اِلَى الْحَقِّ) **hakka,** (قُلْ) (Habîbim! Câhilliğinden veyâ inadından dolayı bu suâle doğru cevap vermeyen o kâfirlere) **söyle,** ne söyle? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapıyor? (يَهْدٖى) **hidâyet ediyor,** neye? (لِلْحَقِّ) **hakka,** (اَفَمَنْ) **artık O Zât mı ki?!** (يَهْدٓى) **hidâyet ediyor,** neye? (اِلَى الْحَقِّ) **hakka,** nedir? (اَحَقُّ) **daha lâyıktır,** neye? (اَنْ يُتَّبَعَ) **Kendisine uyulmaya,** (اَمَّنْ) **yoksa o kimse mi ki,** (لَا يَهِدّٓى) **doğruyu bulamıyor,** (اِلَّٓا اَنْ يُهْدٰى) **kendisinin hidâyet edilmesi müstesnâ,** (فَمَا) **öyleyse** (sâbit olan) **ne şey,** kim içindir? (لَكُمْ) **sizin içindir,** yâni size ne oldu ki? (كَيْفَ) **nasıl?** (تَحْكُمُونَ) **karar veriyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Rasûlüm!) **De ki: "Sizin ortak** (koştuk)**larınız içerisinden** (size akıl nîmeti vererek ve peygamberler gönderip kitaplar indirerek) **hakka hidâyet etmekte olan biri var mıdır?!"**

(Habîbim! Câhilliğinden yâhut inadından ötürü bu suâle doğru cevap vermeyen o kâfirlere) **de ki:**

"Hakka Allâh hidâyet etmektedir. Artık hakka (ve doğruya) **ulaştırmakta olan bir Zât mı, yoksa hidâyet edilmedikçe** (kendi kendine) **doğruyu bulamayan biri mi kendisine tâbi olunmaya daha lâyıktır?!**

Öyleyse sizin için ne (sâbit) **oldu** (ki bu âcizleri ortaklar ediniyorsunuz)**?! Siz** (peşine gidilmeyi hiç mi hiç hak etmeyen âciz varlıklara tapma gibi bâtıl bir konuda) **nasıl karar veriyorsunuz?!"**

وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلَّا ظَنًّاۜ اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنٖى مِنَ الْحَقِّ شَيْـًٔاۜ
اِنَّ اللّٰهَ عَلٖيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَمَا يَتَّبِعُ) **Ve tâbi olmuyor,** yâni din konusunda uymuyor, kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların çoğu,** (اِلَّا ظَنًّا) **ancak bir zanna** (ve tahmîne uyuyor), (اِنَّ الظَّنَّ) **gerçekten zan** (ve tahminler), (لَا يُغْنِى) **ikāmet edemez,** yâni yerine geçip duramaz, neden? (مِنَ الْحَقِّ) **hak olan şey**(ler)**den,** yâni ilim ve doğru inanç gibi şeylerden hiçbirinin yerinde ikāmet edemez, ne ile ikāmet edemez? (شَيْئًا) **en ufak bir şeyle,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **hakkıyla bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَفْعَلُونَ) **yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Ama o (insa)**nların çoğu** (inançları husûsunda, içi boş) **bir zandan** (ve bâzı tahminlerden) **başka bir şeye tâbi olmuyorlar.** (Hâlbuki) **gerçekten zan** (ve tahminler), **hak** (ve gerçek sayılabilecek ilim ve îtikat)**tan hiçbir şeyin** (yerine geçip de onun) **yerinde duramaz.** (Ya bir de yanlışlığı sâbit olan bir düşünce, ilim nâmına ne ifâde edebilir?!) **Muhakkak ki Allâh onların** (kat'î deliller dururken bozuk zanlara uymak gibi) **yaptıkları şeyleri** (de, onların netîcelerini de hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذٖى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصٖيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فٖيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَمَا كَانَ) **Ve olmadı,** ne? (هٰذَا) **işte bu,** ondan bedel? (اَلْقُرْاٰنُ) **Kur'ân** (olmadı), nedir olmadı? (اَنْ يُفْتَرٰى) **uydurulmuş bir şey,** burada fiil, mefûl mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* daha nedir olmadı? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başkası tarafından** (da olmadı), (وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذٖى) **velâkin o şeyin tasdik**(leyicis)**i** (oldu) **ki,** neredir? (بَيْنَ يَدَيْهِ) **onun iki elinin arasındadır,** yâni öncesinde geçmiştir, daha nedir oldu, (وَتَفْصٖيلَ الْكِتَابِ) **ve o** (farz kılındığı) **yazı**(la)**n** (ahkâm)**ın tafsîli** (ayrıntılı bir açıklaması oldu), o Kur'ân daha nedir olmuştur? (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe yoktur,** nerede? (فٖيهِ) **kendisinde,** o Kur'ân daha nedir olmuştur? (مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ) **âlemlerin Rabbi'nden** (nâzil olmuştur).

Meâl-i Şerîf - 37

37- İşte bu (tüm hidâyet yollarının îzâhını üstlenmiş bulunan ve beyân üslûbuyla herkesi âciz bırakan) **Kur'ân uydurulmuş bir şey de olmamıştır, Allâh'tan başkası tarafından** (düzenlenip yazılmış) **da** (değildir)**!**

Velâkin (o Kur'ân) **öncesinde bulunan** (Tevrât ve İncîl gibi İlâhî kitap olma vasfına sâhip) **şeylerin tasdîk**(leyicis)**i ve kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan o** (inanç ve fıkıh meseleleriyle ilgili) **yazılmış şeylerin, âlemlerin Rabbi tarafından tafsîli** (ve ayrıntılı bir açıklaması olmuştur).

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(اَمْ يَقُولُونَ) **Yoksa diyorlar mı?** ne diyorlar mı? (اِفْتَرٰى) **o uydurdu,** neyi? (هُ) **onu** (Kur'ân'ı), (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (فَأْتُوا) **öyleyse getirin,** neyi? (بِسُورَةٍ) **bir sûreyi,** öyle sûre ki, (مِثْلِهِ) **onun benzeri** (olan), daha ne yapın? (وَادْعُوا) **ve çağırın,** kimi? (مَنْ) **o kimseleri ki,** (اِسْتَطَعْتُمْ) **güç yetirdiniz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız, (صَادِقِينَ) (iddiânızda) **doğru kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Habîbim!) **Yoksa** (senin için:) **"Onu o uydurdu" mu diyorlar?! Sen** (onları rezil etmek ve bozuk sözlerini açıklamak üzere) **de ki: "Öyleyse** (belâğat, güzel irtibat ve üstün mânâya sâhip olma husûsunda) **onun benzeri bir sûre** (uydurup) **getirin.**

(Zîrâ siz de benim gibi Arap kavmindensiniz ve fasîh kimselersiniz. Üstelik siz nesirde ve şiirde daha tecrübelisiniz. Öyleyse bu konuda size yardım etmeleri için) **Allâh'tan başka** (çağırmaya) **güç yetirmiş olduğunuz kimseleri de çağırın** (özellikle mühim işlerinizde size yardım edeceğine inandığınız ilâhlarınızı dâvet edin)! **Eğer** (benim bu Kur'ân'ı uydurduğuma dâir) **doğru** (konuşan) **kimseler olduysanız** (bunu ispatlamanız gerekir)."

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُۜ كَذٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(بَلْ كَذَّبُوا) **Hayır!** (Kur'ân onların dediği gibi uydurulmuş değildir, aslında) **onlar yalanladılar,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (لَمْ يُحِيطُوا) **kavramadılar,** neyi? (بِعِلْمِهِ) **onun ilmini,** yâni ondaki bilgileri, daha? (وَلَمَّا يَأْتِ) **henüz de gelmedi,** kime? (هِمْ) **onlara,** ne? (تَأْوِيلُهُ) **onun te'vîli,** yâni haber verdiği şeylerin netîcesi,

(كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece** (inada dayalı bir inkâr ile), (كَذَّبَ) **yalanlamıştı,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** neden önce olucudurlar? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (فَانْظُرْ) **şimdi bak,** (كَيْفَ) **nasıl?** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ) **o zâlimlerin** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Hayır! (Kur'ân onların dediği gibi uydurulmuş değildir, aslında) **onlar ilmini** (ve barındırdığı bilgileri tüm yönleriyle) **kavramadıkları bir şey** (olan Kur'ân-ı Kerîm)**i** (hiç düşünmeden ve inceleme gereği bile hissetmeden duyar duymaz) **yalanladılar. Ama onun te'vîli** (gerçek mânâsı ve geleceğe dâir verdiği haberlerin âkıbeti) **kendilerine henüz gelmemiştir.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlardan öncekiler de** (kendi peygamberlerinin getirdikleri kitapları hiç düşünmeksizin) **böylece** (körü körüne) **yalanlamıştı. Şimdi bak ki; o zâlimlerin** (fecî) **âkıbeti nice olmuştu!**

وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهٖۜ وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(وَمِنْهُمْ) **Ve o** (inkâr etmiş ola)**nlardan vardır,** (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يُؤْمِنُ) **îmân ediyor,** neye? (بِهٖ) **o** (Kur'â)**na,** yâni Kur'ân'ın hak olduğuna inanıyor fakat inadına bunu açıklamıyor, daha? (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** (مَنْ) **öyle** (aklı kıt olan) **kimse ki,** (لَا يُؤْمِنُ) **îmân etmiyor,** neye? (بِهٖ) **ona,** (وَرَبُّكَ) **Senin Rabbin ise,** kimdir? (اَعْلَمُ) **ziyâde bilendir,** kimi? (بِالْمُفْسِدِينَ) **o bozguncuları.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (O inkârcıların) **içlerinden o** (peygamberin ve Kur'ân'ın hak olduğu)**na** (kalben) **îmân eden** (fakat inadına bunu açıklamayıp, kâfirlikte ısrarcı olan) **kimse de vardır, yine onlardan** (aşırı düşüncesizliği ve kıt kafalılığı yüzünden kalben) **ona îmân etmeyen kimse de vardır** ***/onlardan*** *(yakında kâfirlikten tevbe edip)* ***ona îmân edecek olan kimse de vardır, yine onlardan*** *(gelecekte de)* ***ona îmân etmeyecek*** *(ve kâfir olarak ölecek)* ***kimse de vardır/.***

Senin Rabbin ise (İslâm'ın doğruluğunu bildiği hâlde inadına inanmayan ve kâfirlikte ısrâr edecek olan) **o bozguncuları çok iyi bilendir.**

وَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْۚ اَنْتُمْ بَرِيٓـُٔونَ مِمَّٓا اَعْمَلُ
وَاَنَا۬ بَرِيٓءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَاِنْ كَذَّبُوكَ) **Ve eğer yalanlarlarsa,** kimi? (كَ) **seni,** (فَقُلْ) **de ki,** (لِي) **bana âittir,** ne? (عَمَلِي) **benim amelim**(in karşılığı), daha? (وَلَكُمْ) **ve size mahsustur,** ne? (عَمَلُكُمْ) **sizin ameliniz**(in vebâli), (اَنْتُمْ) **siz,** kimlersiniz? (بَرِيٓؤُنَ) **uzak kimselersiniz,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (اَعْمَلُ) **ben yapmaktayım,** (وَاَنَا) **ben de,** neyim? (بَرِيٓءٌ) **berîyim,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعْمَلُونَ) **siz yapmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Habîbim!) **Ama onlar** (bu kadar delillerle susturuldukları hâlde hâlâ) **seni yalanla**(makta ısrarcı olu)**rlarsa artık** (sen onlardan uzak olduğunu ifâde etmek üzere) **de ki:**

"Benim amelim(in karşılığı) **bana âittir, sizin amelleriniz**(in vebâli) **de size mahsustur. Siz benim yapmakta** (ve yapacak) **olduğum şeyler**(in mesûliyetin)**den uzak kimselersiniz. Ben de sizin** (şirk ve mâsiyetlerden) **yapmakta** (ve yapacak) **olduğunuz şeyler**(in vebâlin)**den berî** (ve çok uzak biri)**yim."**

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَۜ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَمِنْهُمْ) **Yine onlardan vardır,** (مَنْ) **öyle kimseler ki,** (يَسْتَمِعُونَ) **kulak veriyorlar,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (اَفَاَنْتَ) **yoksa sen mi?** (تُسْمِعُ) **duyuracaksın,** kime? (الصُّمَّ) **o sağırlara,** (وَلَوْ كَانُوا) **hele bir de olmuşsalar,** nedir olmuşsalar? (لَا يَعْقِلُونَ) **anlamazlar.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- O (müşrik ola)**nlardan kimi de** (Kur'ân okuduğun zaman) **sana kulak vermektedirler. Yoksa sen mi o** (kalp kulağı) **sağır** (olan)**lara duyuracaksın?! Hele bir de onlar** (akılsız olup, hiçbir şey) **anlamaz olmuşsalar!**

Müfessirlerin beyânı vechile; aklı olan sağır, işâretlerle ve ferâsetiyle bir şeyler anlayabilir. Fakat akılsıza kimse bir şey anlatamaz. İşte bu müşrikler de hisleri ve akılları tamâmen iptâl olmuş kimseler hükmünde oldukları için, onların Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den dinlemiş oldukları Kur'ân'dan aslâ faydalanamayacakları bu âyet-i kerîme ile bildirilmiştir.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَۜ اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ
وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَمِنْهُمْ) **Yine onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يَنْظُرُ) **bakmaktadır,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** yâni inanmayı gerektiren delillere, (اَفَاَنْتَ) **yoksa sen mi?** (تَهْدِي) **hidâyete erdireceksin,** kimi? (اَلْعُمْيَ) **o körleri,** (وَلَوْ كَانُوا) **hele bir de olmuşsalar,** nedir olmuşsalar? (لَا يُبْصِرُونَ) **görmezler.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Onlardan kimi de sana bak(ıp, peygamberliğine delâlet eden açık delilleri gördüğü hâlde inanma)**maktadır. Yoksa sen mi o** (kalp gözü) **kör** (olan kimse)**leri hidâyete erdireceksin?! Hele bir de onlar görmez olmuşsalar!**

Müfessirlerin beyânı vechile; basîret sâhibi olan körler, bâzı kere gözü gören ahmakların anlayamayacağı şeyleri dahî hissedebilirler. Fakat idrâki olmayan körlere kimse yol gösteremeyeceği gibi, anlayış güçlerini iptâl etmiş olan bu müşriklere de Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bile yol gösteremeyeceği bu âyet-i kerîmeyle bildirilmiştir.

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْـًٔا وَلٰكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz Allâh,** (لَا يَظْلِمُ) **zulmetmez,** kime? (اَلنَّاسَ) **insanlara,** ne ile? (شَيْـًٔا) **en ufak bir şeyle,** (وَلٰكِنَّ النَّاسَ) **velâkin insanlar,** neye? (اَنْفُسَهُمْ) **ancak kendi nefislerine,** (يَظْلِمُونَ) **zulmediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Şüphesiz ki Allâh insanlara (dünyâ ve âhiret menfaatlerini kazanmaları için gereken şeylerden) **hiçbir şey**(i eksik vermek veyâ yapmadıkları suçu yüklemek sûreti) **ile zulmetmez.**

Velâkin insanlar (kendilerine verilen hisleri ve uzuvları, yaratılış gâyesinin dışında kullanıp, hakkı kabulden yüz çevirerek, peygamberleri inkâr ederek ve deliller hakkında düşünmeyi terk ederek) **ancak kendi nefislerine zulmediyorlar.**

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَاَنْ لَمْ يَلْبَثُوا اِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَيَوْمَ يَحْشُرُ) **Ve haşredeceği günü,** yâni Allâh-u Te'âlâ'nın toplayacağı mahşer gününü onlara anlat, kimi toplayacağı? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (كَاَنْ

(لَـمْ يَلْبَثُوا) **sanki** (dünyâda ve kabirde) **beklememiş oldukları hâlde,** (اِلَّا سَاعَةً) **ancak bir saat** (beklemişler gibi), öyle saat ki, (مِـنَ النَّهَـارِ) **gündüzden,** o gün ne yapacaklar? (يَتَعَارَفُـونَ) **tanış**(tıklarını açıklay)**acaklar,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** (قَدْ خَسِـرَ) **muhakkak hüsrâna uğramıştır,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَذَّبُوا) **yalanladılar,** neyi? (بِلِقَـاءِ اللّٰهِ) **Allâh'a kavuşmayı,** daha ne oldular? (وَمَـا كَـانُـوا) **ve olmadılar,** nedir olmadılar? (مُهْتَدِينَ) **hidâyet sâhibi kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (İnsanlar dünyâda ve kabirde binlerce yıl kalmışlarken) **sanki gündüzden ancak bir saat kalmışlar gibi** (bir his içinde bulundukları hâlde Allâh-u Te'âlâ) **onları** (kabirlerinden çıkarıp mahşere sevkederek) **toplayacağı günü de** (onlara anlat)**!**

Onlar (binlerce yıl birbirlerinden uzak kaldıkları için aslında birbirlerini tanımayacakları düşünülse de bunun aksine çok az ayrı kalmışlar gibi) **aralarında** (evvelce) **tanış**(tıklarını açıklay)**acaklardır** (ve görüşmedikleri uzun süre onların birbirini tanımasını engellemeyecektir. Zîrâ Allâh-u Te'âlâ kudretiyle onları binlerce yıl önceki sûretleri üzere diriltmiştir. Ama sonra kıyâmet günü uzayıp iş zorlaşınca, bu tanışma tamâmen kaybolacak ve kimse kimseyi tanımaz hâle gelecektir).

Allâh'a kavuşmayı yalanlamış olan o kimseler gerçekten de (îmâna karşılık kâfirliği satın aldıklarından, âhiret ticâreti husûsunda büyük bir zarar ve) **hüsrâna uğramıştır ve onlar** (kendilerine yararlı olacak şeylerin ne olduğu husûsunda) **hidâyet sâhibi kimseler olmamıştır.**

وَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذ۪ى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
ثُمَّ اللّٰهُ شَه۪يدٌ عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَاِمَّا نُرِيَنَّ) (Habîbim!) **Ya gerçekten gösterirsek,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بَعْضَ الَّذ۪ى) **o şeyin bir kısmını ki,** (نَعِـدُ) **vaad ediyoruz,** kime? (هُـمْ) **onlara,** daha? (اَوْ نَتَوَفَّيَنَّ) **veyâ şüphesiz vefât ettirirsek,** kimi? (كَ) **seni,** (فَاِلَيْنَا) **artık ancak Biz**(im hesap yurdumuz olan mahşer)**edir,** ne? (مَرْجِعُهُـمْ) **onların dönüşü,** (ثُمَّ اللّٰهُ) **sonra Allâh,** kimdir? (شَـه۪يدٌ) **hakkıyla şâhittir,** nelere? (عَلٰى مَا) **o şeylere ki,** (يَفْعَلُونَ) **yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Habîbim!) **Ya gerçekten Biz onlara vaad eder olduğumuz** (azaplarla ilgili) **şeyin bir kısmını** (sağlığında) **sana gösterirsek,** (zâten senin de beklentin bu yöndedir) **ya da muhakkak seni** (bundan önce) **vefât ettirirsek, zâten onların dönüşü ancak Biz**(im hesap yurdumuz olan mahşer)**edir.** (Dolayısıyla o müşriklerin başına gelecek belâyı dünyâda görsen de görmesen de âhirette mutlaka göreceksin.)

Sonra Allâh onların (dünyâda) **yapmakta olduğu şeylere** (hakkıyla şâhit olup, mahşere çıktıklarında onların bütün uzuvlarını konuşturmak sûretiyle de bu şâhitliği aleyhlerine icrâ ettirecek ve cezâlarını verecek bir) **Şehîd'dir.**

وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَسُولٌ فَاِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَلِكُلِّ اُمَّةٍ) **Ve her bir ümmet için vardır,** ne vardır? (رَسُولٌ) **bir rasûl,** (فَاِذَا جَاءَ) **artık geldiği zaman,** kim? (رَسُولُهُمْ) **onların rasûlü,** (قُضِيَ) **hüküm verilir,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** ne ile? (بِالْقِسْطِ) **adâletle,** daha? (وَهُمْ) **ve onlar,** (لَا يُظْلَمُونَ) **zulme uğratılmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Her bir ümmet için de (dünyâda kendilerini hakka dâvet etmek, âhirette de haklarında şâhitlik yapmak üzere tâyin edilen) **bir rasûl** (elçi ve peygamber) **vardır.**

Artık onların rasûlü (kendilerine) **geldiği**(nde bir kısmı îmân edip diğerleri inkâr ettiği) **zaman, aralarında adâlet**(li bir karar) **ile hüküm verilir** (ve böylece îmân edenler kurtulur, inkârcılar ise helâk edilir).

Zâten onlar (suçsuz yere azâba dûçâr kılınarak veyâ tebliğ ulaşmaksızın sorumlu tutularak haksızlığa ve) **zulme uğratılmazlar.**

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَيَقُولُونَ) **Ve o** (müşrik ola)**nlar derler,** ne derler? (مَتٰى) **ne zamandır,** ne? (هٰذَا) **işte bu,** ondan bedel? (الْوَعْدُ) **bu** (azap) **vaad**(i), (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) (azap tehdîdinizde) **doğru** (konuşan) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- O (müşrik ola)**nlar ise** (alaylı bir üslûpla size)**: "İşte bu** (azap) **söz**(ü) **ne zaman** (vukû bulacak)**dır?! Eğer** (kâfirliğimiz yüzünden azap olunacağımıza dâir bize yaptığınız tehditlerde) **doğru** (konuşan) **kimseler olduysanız** (azâbı getirin de görelim)**" derler.**

قُلْ لَٓا اَمْلِكُ لِنَفْس۪ي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ لِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌۜ اِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (لَٓا اَمْلِكُ) **ben mâlik olamam,** kim için? (لِنَفْس۪ي) **kendi nefsim için,** neye? (ضَرًّا) **bir zarar**(ı savuşturmay)**a,** daha? (وَلَا نَفْعًا) **bir fayday**(ı kazanmay)**a da** (mâlik olmam vâki) **olamaz,** (اِلَّا مَا) **ancak o şeyler müstesnâ ki,** (شَٓاءَ) **murâd etti,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (لِكُلِّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet için vardır,** ne vardır? (اَجَلٌ) **bir ecel,** yâni helâk edilmeleri için belirlenmiş bir süre, (اِذَا جَٓاءَ) **geldiği zaman,** ne? (اَجَلُهُمْ) **onların eceli,** (فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ) **artık geri kalamazlar,** ne kadar bir zaman? (سَاعَةً) **bir an** (bile)**,** daha ne olmaz? (وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ) **öne de geçemezler.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Habîbim! O inkârcılara ve alaycılara) **de ki: "Ben Allâh'ın murâd etmiş olduğu şeyler dışında kendi nefsim için** (bile) **bir zarar**(ı savuşturmay)**a mâlik olamam, bir fayday**(ı kazanmay)**a da** (mâlik olmam vâki) **olamaz!** (Hâl böyleyken, size azâbın ne zaman ve ne şekil geleceğini nereden bilebilirim?!)

Ayrıca (peygamberlerini inkârda ısrarcı olan) **her bir ümmet**(in helâk edilmesi) **için** (belirlenmiş) **bir ecel** (ve müddet) **vardır. Onların** (hayatlarının sona ermesi için tâyin edilen) **eceli geldiği zaman, artık bir an** (bile) **geri kalamazlar, öne de geçemezler** ***/bir an geri kalma talebinde dahî bulunamazlar, öne geçmek de isteyemezler/."***

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَتٰيكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا اَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(قُلْ) (Habîbim! Onlara) **söyle,** ne söyle? (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü** (gördüyseniz bana haber verin bakayım), (اِنْ اَتٰي) **eğer gelirse,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (عَذَابُهُ) **O'nun azâbı,** ne zaman? (بَيَاتًا) **gecele**(yin uyu)**rken,** daha? (اَوْ نَهَارًا) **yâhut gündüz**

(işlerinizi yaparken), (مَاذَا) **hangi şeyi,** (يَسْتَعْجِلُ) **acele istiyor,** o şey neden olduğu hâlde? (مِنْهُ) **o** (Allâh'ın azâbı)**ndan,** kim? (اَلْمُجْرِمُونَ) **o suçlu kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Rasûlüm! Allâh-u Te'âlâ'nın geçmiş inkârcı ümmetlere yaptıklarını naklettikten sonra senden acele azap isteyen o kişilere) **de ki: "Gördünüz mü?** (Söyleyin bakayım!) **O'nun** (acele istediğiniz) **azâbı size gecele**(yin uyu)**rken ya da gündüz** (işlerinizle meşgulken) **gelecek olsa,** (ikisi de istenmeyecek şekilde zor ve tehlikeliyken) **o mücrimler** (ve suçlu kimseler) **on**(lar)**dan hangisini acele istiyor?!** (Söylesinler de ona göre gönderelim!)

اَثُمَّ اِذَا مَا وَقَعَ اٰمَنْتُمْ بِهٖۜ آٰلْـٰٔنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهٖ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(Onlar azâbı görüp îmân edince onlara şöyle denilecek:) (اَثُمَّ اِذَا مَا وَقَعَ) **o** (azap) **gerçekleştikten sonra mı?** (اٰمَنْتُمْ) **îmân ettiniz,** neye? (بِهٖ) **o** (Allâh'ın azâbı)**na,** (آٰلْـٰٔنَ) **şimdi mi?!** (وَقَدْ كُنْتُمْ) **hâlbuki muhakkak olmuştunuz,** neyi? (بِهٖ) **onu,** nedir olmuştunuz? (تَسْتَعْجِلُونَ) **acele istiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Onlar azâbı görüp îmân edince onlara:) **O** (azap) **gerçekleştikten sonra mı o** (Allâh'ın azâbı)**na îmân ettiniz?! Şimdi** (belâya uğrayınca îmân ettiniz değil) **mi?! Oysa gerçekten siz sürekli bunu** (inkâr ettiğiniz için) **acele istemekte idiniz** (denilecektir).

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِۚ هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(ثُمَّ قِيلَ) **Sonra denildi,** yâni âhirette denilecek, kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (ظَلَمُوا) **zâlim oldular,** ne denilecek? (ذُوقُوا) **tadın,** neyi? (عَذَابَ الْخُلْدِ) **o sonsuzluk azâbını,** (هَلْ تُجْزَوْنَ) **siz cezâlandırılmıyorsunuz,** (اِلَّا بِمَا) **ancak o şeyler sebebiyle** (cezâlandırılıyorsunuz) **ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَكْسِبُونَ) **kazanmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- Sonra kendileri (dünyâdayken şirkten ibâret büyük bir) **zulüm işlemiş o kimselere: "O sonsuzluk azâbını tadın** (bakalım)! (Şimdi) **siz ancak** (evvelce) **sürekli kazanmakta olduğunuz** (kötü) **şeyler sebebiyle cezâlandırılıyorsunuz" denilecektir.**

وَيَسْتَنْبِؤُنَكَ اَحَقٌّ هُوَ قُلْ اِى وَرَبّٖى اِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزٖينَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَيَسْتَنْبِؤُنَ) (Habîbim!) **Haber soruyorlar,** kimden? (كَ) **senden,** ne diye? (اَحَقٌّ) **hak** (ve gerçek) **bir şey midir?** ne? (هُوَ) **o** (azap), (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (اِى) **evet,** (وَرَبّٖى) **Rabbim'e yemin olsun ki,** (اِنَّهُ) **şüphesiz o,** nedir? (لَحَقٌّ) **elbette hak bir şeydir,** daha ne söyle? (وَمَا اَنْتُمْ) **ama siz aslâ olamazsınız,** kimler? (بِمُعْجِزٖينَ) (Allâh'ı size azap göndermesinden) **aslâ âciz bırakabilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Onlar: "O (azap) **bir gerçek midir?" diye senden haber soruyorlar. De ki: "Evet, Rabbim'e andolsun ki; muhakkak ki o elbette** (eninde sonunda gerçekleşecek) **bir haktır.**

Sizler ise aslâ (o azâbı size uygulayacak Allâh-u Te'âlâ'yı bu murâdını gerçekleştirmekten) **âciz bırakabilecek kimseler olamazsınız** ***/sizler ise aslâ*** *(üzerinize inen azâbı size yetişmekten âciz bırakıp ondan)* ***kaçabilecek kimseler olamazsınız/."***

وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِى الْاَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهٖ وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ وَقُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ) **Eğer gerçekten her bir nefis için olsaydı,** öyle nefis ki, (ظَلَمَتْ) **zulüm işledi,** ne olsaydı? (مَا) **o şeyler ki,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (لَافْتَدَتْ) (azaptan kurtulmak için) **elbette fidye olarak verirdi,** neyi? (بِهٖ) **onu,** (وَاَسَرُّوا) **ve gizlediler** (gizleyecekler), neyi? (النَّدَامَةَ) **pişmanlığı,** ne zaman? (لَمَّا رَاَوُا) **gördükleri zaman,** neyi? (الْعَذَابَ) **o** (korkunç) **azâbı,** (وَقُضِىَ) **böylece hüküm verildi** (verilecek), nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** ne ile, (بِالْقِسْطِ) **adâletle,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يُظْلَمُونَ) **zulme uğratılmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Yer(yüzün)**de bulunan** (hazîne ve mal-mülk gibi) **o şeyler**(in hepsi) **gerçekten** (o şirk koşarak yâhut insanlara saldırıda bulunarak) **zulüm işlemiş olan herhangi bir nefse âit olsaydı da,** (kıyâmet gününün azâbından kurtulmak için) **elbette onu** (seve seve) **fidye olarak verirdi.**

Onlar o (korkunç) **azâbı gördükleri zaman** (dehşete kapılarak ne yapacaklarını şaşıracaklarından) **pişmanlığı** (açıklama ve onun netîcesi olarak ağlayıp el ısırma imkânı bulamayınca gam ve kederlerini içlerine gömerek) **gizlediler** (ve için için yandılar ama ne çâre ki son pişmanlık aslâ fayda vermeyecektir). **Böylece** (peygamberlerle inkârcılar arasında ve zâlimlerle mazlumların) **aralarında adâletle hüküm verilmiştir ve onlar** (lehlerindeki ve aleyhlerindeki hiçbir konuda haksızlığa ve) **zulme uğratılmazlar.**

اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اَلَٓا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ) **Haberdâr olun ki; şüphesiz ancak Allâh'a âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerede bulunmaktadır? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (اَلَٓا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **bilin ki; gerçekten Allâh'ın vaadi,** nedir? (حَقٌّ) (mutlaka gerçekleşecek) **bir haktır,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ) **velâkin onların çoğu,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) (bu gerçeği) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Haberdâr olun ki; şüphesiz göklerde ve yerde olan şeyler (yaratılmak, mülkiyet ve yönetim bakımından) **ancak Allâh'a âittir.**

Bilin ki; gerçekten Allâh'ın (itâatkârlara mükâfat ve günahkârlara azap edeceğine dâir peygamberi vâsıtasıyla yapmış olduğu tüm) **vaad**(ler)**i** (mutlaka gerçekleşecek) **bir haktır velâkin onların çoğu** (gaflet istilâsına uğradıkları için bu gerçeği) **bilmezler** (de o nedenle sorumsuzca laflar konuşurlar ve yanlış işler yaparlar).

هُوَ يُحْيٖ وَيُمٖيتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(هُوَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ), (يُحْيٖ) **diriltir,** daha? (وَيُمٖيتُ) **ve öldürür,** daha? (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O**(nun hesap yurdu)**na,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- O (Allâh-u Te'âlâ, dünyâda) **diriltir ve öldürür.** (Gücü Kendinden olan bir Zât'ın kudreti, başkalarının müdâhalesiyle kaybolmayacağına göre dünyâda bunu yapan, âhirette de bu fiillere Kādir'dir. Dolayısıyla) **sizler** (öldürülmenizin ardından diriltilip haşredilerek) **ancak O**(nun hesap yurdu)**na döndürüleceksiniz.**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَٓاءٌ لِمَا فِى الصُّدُورِ
وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey insanlar!** (قَدْ جَٓاءَتْ) **muhakkak geldi,** kime? (كُمْ) **size,** ne geldi? (مَوْعِظَةٌ) **yüce bir öğüt,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbiniz'den,** daha ne geldi? (وَشِفَٓاءٌ) **ve büyük bir şifâ,** niçin? (لِمَا) **o şeyler için ki,** neredendir? (فِى الصُّدُورِ) **göğüslerde** (bulunan kalplerde)**dir,** daha size ne geldi? (وَهُدًى) **ve tam bir hidâyet,** daha? (وَرَحْمَةٌ) **ve büyük bir rahmet,** kim için? (لِلْمُؤْمِنِينَ) **îmân etmiş kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Ey insanlar! Gerçekten size Rabbiniz'den yüce bir öğüt, göğüslerde bulunan (kalplerdeki yanlış inançlar, şek ve şüpheler gibi kötü) **şeyler için de büyük bir şifâ, ayrıca** (insanları sapıklıktan kurtaran) **tam bir hidâyet** (rehberi) **ve îmân edenler için büyük bir rahmet** (eseri olan Kur'ân-ı Kerîm) **gelmiştir.**

قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهٖ فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُواۜ هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (بِفَضْلِ اللّٰهِ) **ancak Allâh'ın fazlı** (ve keremine nâiliyet) **ile,** burada harf-i cer mahzûf bir fiile müteallıktir ki kelâmın aslı: (بِفَضْلِ اللّٰهِ فَلْيَفْرَحُوا) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* yâni ancak Allâh'ın lütf-u keremiyle sevinsinler, daha ne ile? (وَبِرَحْمَتِهٖ) **ve ancak O'nun rahmeti**(ne mazhariyet) **ile** (mutlu olsunlar), (فَبِذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Ancak bununla,** (فَلْيَفْرَحُوا) **ferahlansınlar,** (هُوَ) **o** (İlâhî lütuf ve rahmet), nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** neden? (مِمَّا) **o** (mal vesâir fânî) **şeylerden ki,** (يَجْمَعُونَ) **topluyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Habîbim!) **De ki: "Ancak Allâh'ın fazlı**(nın tecellîsi olan Kur'ân-ı Kerîm'in indirilmesi) **ile ve sâdece O'nun rahmeti**(nin eseri olan İslâm dîni ve Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hadîs-i şerîfleri) **ile** (mutlu olsunlar)**! İşte sana! Sâdece bununla** (sevinip) **ferahlansınlar. O** (bahsi geçen İlâhî lütuf ve rahmet)**, onların toplamakta oldukları** (mallar, mahsuller, davarlar vesâir fânî) **şeylerden** (kendileri için) **çok** (daha yararlı ve) **hayırlıdır.**

قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ آٰللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ اَمْ عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(قُلْ) (Habîbim! Onlara) **söyle,** ne söyle? (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü** (bana haber verin), neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** hangi şeyden? (مِنْ رِزْقٍ) **herhangi bir rızıktan,** daha neyi haber verin? (فَجَعَلْتُمْ) **sonra siz kılmıştınız,** neden bir kısmı? (مِنْهُ) **ondan bir kısmı,** nedir kılmıştınız? (حَرَامًا) **bir haram,** daha? (وَحَلَالًا) **ve** (diğer bir kısmı da kullanımı serbest olan) **bir helâl,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (آٰللّٰهُ) **Allâh mı?** (اَذِنَ) **izin verdi,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (اَمْ عَلَى اللّٰهِ) **yoksa Allâh'a karşı mı?** (تَفْتَرُونَ) **iftirâda bulunuyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Rasûlüm! Allâh'ın verdiği rızıkları kendi kafalarınca serbest ve yasak gibi kısımlara ayıran o kâfirlere) **de ki:** "(Söyleyin bakalım) **gördünüz mü o şeyleri ki, Allâh herhangi bir rızıktan sizin için** (takdir edip onları) **indirmişti de sonra siz ondan bâzısını** (kullanımı yasak olan) **bir haram ve** (diğer bir kısmını serbestçe kullanılan) **bir helâl kılmıştınız?"**

De ki: "(Bu mahsullerin ve davarların bir kısmını haram, diğer bir kısmını helâl kabûl etmeniz husûsunda) **Allâh mı size izin verdi, yoksa siz Allâh'a karşı iftirâda mı bulunuyorsunuz?!"**

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ) **Ve düşüncesi nedir o kimselerin ki?** (يَفْتَرُونَ) **uyduruyorlar,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (الْكَذِبَ) **yalanı,** ne zamandaki düşünceleri? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (لَذُو فَضْلٍ) **elbette pek büyük bir fazl**(-u kerem) **sâhibidir,** kime karşı? (عَلَى النَّاسِ) **bütün insanlara karşı,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ) **velâkin onların çoğu,** nedir? (لَا يَشْكُرُونَ) **şükretmezler.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Allâh'a karşı yalan uydurmakta olan o kişilerin, kıyâmet gününde (kendilerine ne muâmele yapılacağı husûsundaki) **düşünceleri de nedir?**

Şüphesiz ki Allâh bütün insanlara karşı elbette (kıymeti takdir edilemeyecek ve künhüne erilemeyecek derecede) **çok büyük bir fazl**(-u kerem) **sâhibidir.** (Nitekim bunun bir tezâhürü olarak onlara akıl vermiş, peygamberler gönderip kitaplar indirmiş ve helâli-haramı öğretmiştir.) **Velâkin onların çoğu** (bu nîmetlerden istifâde ederken sâhibine) **şükretmezler.**

وَمَا تَكُونُ فِى شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا اِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَاءِ وَلَا اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَا اَكْبَرَ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(وَمَا تَكُونُ) (Habîbim!) **Ve sen bulunmazsın,** nerede? (فِى شَأْنٍ) **önemli bir işte,** daha? (وَمَا تَتْلُوا) **ve peşpeşe okumazsın,** neden olduğu hâlde? (مِنْهُ) **o** (mühim tâatları)**ndan biri olarak,** ondan bedel? (مِنْ قُرْاٰنٍ) **Kur'ân'dan bir kısmını,** (وَلَا تَعْمَلُونَ) (ey insanlar!) **siz de işlemezsiniz,** neyi? (مِنْ عَمَلٍ) **herhangi bir ameli,** (اِلَّا كُنَّا) (bütün bunlar olurken) **mutlaka Biz** (dâimâ) **olduk,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** nedir olduk? (شُهُودًا) **şâhitler,** ne zaman? (اِذْ تُفِيضُونَ) **siz atıldığınız** (ve giriştiğiniz) **zaman,** nereye? (فِيهِ) **onun içerisine,** (وَمَا يَعْزُبُ) **zâten kaybolmaz,** kimden? (عَنْ رَبِّكَ) **senin Rabbin'den,** ne kaybolmaz? (مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ) **herhangi bir zerre ağırlığı**(ndaki şey)**,** nerede bulunduğu hâlde? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** daha? (وَلَا فِى السَّمَاءِ) **gökte de** (hiçbir şey Allâh'ın ilminden kayb)**olmaz,** (وَلَا اَصْغَرَ) **daha küçüğü de yoktur,** neden? (مِنْ ذٰلِكَ) **işte sana! Bu** (zerre kadar ağırlığı ola)**ndan,** (وَلَا اَكْبَرَ) **daha büyüğü de yoktur,** (اِلَّا فِى كِتَابٍ) **ancak bir kitapta** (yazılmış)**dır,** öyle kitap ki, (مُبِينٍ) **apaçık olan.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Habîbim!) **Sen önemli herhangi bir işte bulunmazsın,** (özellikle) **o** (mühim tâatları)**ndan biri olarak Kur'ân'dan bir kısmını da peşpeşe okumazsın ve** (ey insanlar) **sizler de hiçbir amel işlemezsiniz ki, siz ona** (teşebbüs ederek) **atıldığınız zaman mutlaka Biz** (dâimâ) **sizin üzerinize şâhitler olmuşuzdur.**

(Habîbim!) **Yerde bulunan, zerre ağırlığındaki herhangi bir şey** (bile) **senin Rabbin**(in sonsuz bilgisin)**den kaybolmaz, gökte de** (hiçbir şey Allâh'ın ilminden kayb)**olmaz. İşte sana! Bun**(lar)**dan daha küçüğü de yoktur, daha büyüğü de yoktur ki, mutlaka** (hepsi de) **apaçık bir Kitap** (olan Levh-i Mahfûz)**da** (yazılı)**dır.**

اَلَٓا اِنَّ اَوْلِيَٓاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَۚ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(اَلَٓا) **Âgâh olun,** (اِنَّ اَوْلِيَٓاءَ اللّٰهِ) **muhakkak Allâh'ın velîleri,** onların durumu nedir? (لَا خَوْفٌ) **hiçbir korku yoktur,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** daha? (وَلَا هُمْ) **ve ancak onlar olmadılar,** nedir olmadılar? (يَحْزَنُونَ) **mahzun olacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Âgâh olun; şüphesiz Allâh'ın velîleri ki, (insanlar korkuya kapıldığı zaman) **onlar üzerine hiçbir** (tehlikeyle karşılaşma) **korku**(su) **yoktur ve** (insanlar umduklarını bulamadıkları için üzüldükleri vakit) **ancak onlar mahzun olmayacaklardır.**

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَۜ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

Bu cümleden evvel (هُمْ) zamîrinden ibâret bir mübtedâ mahzûftur ki takdîr-i kelâm, (هُمْ الَّذِينَ) şeklindedir, yâni o velîler, kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (يَتَّقُونَ) (haramlardan) **hakkıyla sakınırlar.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (O Allâh dostları) **öyle kimselerdir ki** (Allâh-u Te'âlâ tarafından geldiği sâbit olan tüm hakîkatlere) **îmân etmiştirler ve onlar** (sakınılması gereken bütün haramlardan, hattâ şüpheli şeylerden) **hakkıyla sakınır olmuşturlar.**

لَهُمُ الْبُشْرٰى فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِۜ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِۜ
ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُۜ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(لَهُمْ) **Sâdece onlara mahsustur,** ne? (اَلْبُشْرٰى) **tüm müjdeler,** nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en yakın olan,** daha nerede? (وَفِى الْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (لَا تَبْدِيلَ) **hiçbir değiştirme olamaz,** neler için? (لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın kelimeleri için,** (ذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Bu,** (هُوَ) **ancak o,** nedir? (اَلْفَوْزُ) **kurtuluştur,** öyle kurtuluş ki, (اَلْعَظِيمُ) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- O en yakın (dünyâ) **hayât**(ın)**da da,** (ölüm ânında, kabre taşınırken, mezarda ve) **âhirette de tüm müjdeler** (güzel rüyâlar, medh-ü senâlar, meleklerin iltifatları, mağfiret vaadleri ve cennet gibi nîmetler) **sâdece onlara mahsustur. Allâh'ın** (îmân edenlere vaad ettiği müjdeleri ifâde eden) **kelimeleri**(nin tahakkukunu engellemek) **için hiçbir değiştirme** (ve dolayısıyla bu sözlerin yerine getirilmemesi gibi bir şey aslâ söz konusu) **olamaz.** (Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu** (şekilde iki cihan müjdesine nâil olmak), **çok büyük bir kurtuluşun ta kendisidir.**

Ebu'd-Derdâ *(Radıyallâhu Anh)* "Dünyâ hayâtındaki müjde"den ne kastedildiğini Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e sorduğunda: "Müslüman bir kulun gördüğü ya da kendisi için başkası tarafından görülen sâlih bir rüyâdır" buyurmuştur. *(et-Tirmizî, et-Tefsîr:11, rakam:3106, 5/286)*

Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Benim ardımdan nübüvvetten ancak müjdeciler kalacaktır" buyurmuştur. O zaman: "Müjdeciler nedir?" diye sorulduğunda: "Sâlih rüyâdır" buyurmuştur. *(el-Buhârî, et-Ta'bîr:5, rakam:6589, 6/2564)*

وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًاۜ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(وَلَا يَحْزُنْ) **Ve üzmesin,** kimi? (كَ) **seni,** ne? (قَوْلُهُمْ) **onların sözleri,** niçin? (اِنَّ الْعِزَّةَ) **çünkü gerçekten izzet** (ve şeref), kime âittir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a âittir,** ne olduğu hâlde? (جَمِيعًا) (bütün cüzleri) **bir araya gelici olduğu hâlde,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلسَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَلِيمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Habîbim!) **Onların** (inkâr, alay ve tehdit dolu) **sözleri de seni üzmesin! Çünkü izzet** (ululuk ve şeref, kahır, galebe ve kudret) **gerçekten tümüyle Allâh'a âittir. Ancak O** (onların sözleri dâhil tüm konuşulanları hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (onların yaptıkları ve düşündükleri hîleler dâhil, azim ve niyetlerine varıncaya kadar her şeyi tam mânâsıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِۜ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُرَكَٓاءَۜ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(اَلَٓا اِنَّ لِلّٰهِ) **Haberdâr olun ki; şüphesiz ancak Allâh'a mahsustur,** kimler? (مَنْ) **o kimseler ki,** nerededirler? (فِي السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَمَنْ) **yine o**

kimseler ki, nerededirler? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (وَمَا يَتَّبِعُ) **ve tâbi olmuyor,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (يَدْعُونَ) **tapıyorlar,** kime? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başkasına,** kime tâbi olmuyorlar? (شُرَكَٓاءَ) **birtakım** (hakîkî) **ortaklara,** (اِنْ يَتَّبِعُونَ) **onlar tâbi olmuyorlar,** (اِلَّا الظَّنَّ) **ancak zanna** (ve tahminlerine uyuyorlar), daha? (وَاِنْ هُمْ) **yine onlar olmadılar,** (اِلَّا يَخْرُصُونَ) **ancak yalan uyduruyor** (oldu)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- İyi bilin ki; (meleklerden, cinlerden ve insanlardan) **göklerde bulunan kimseler de yerde olan kimseler de hiç şüphesiz sâdece Allâh'a âittir. Allâh'tan başkasına tapmakta bulunan o kimseler,** (O'na eş koştukları şeylere "Ortaklar" adını vermekteyseler de, kendilerine fayda verecek ve şefâat edecek gerçek mânâda) **birtakım ortaklara tâbi olmuyor**(lar).

Onlar ancak (kuru bir) **zanna** (ve asılsız bir varsayıma) **uyuyorlar ve kendileri** (Allâh-u Te'âlâ'ya ortak koştukları şeylerin gerçekten O'nun ortakları olduğuna inanırken ve bunu açıklarken) **ancak yalan uyduruyorlar** ***/sâdece tahmin yürütüyorlar/.***

هُوَ الَّذٖى جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فٖيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًاۜ
اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(هُوَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle bir Zât'tır ki,** (جَعَلَ) **yarattı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin için,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** niçin? (لِتَسْكُنُوا) **sükûnet bulasınız için,** nerede? (فٖيهِ) **onda,** daha neyi yarattı? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüzü,** ne olduğu hâlde o gündüz? (مُبْصِرًا) (ışığıyla varlıkları) **gösterici,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana! Şüphesiz ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler vardır,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَسْمَعُونَ) **dinliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki; geceyi kendisinde sükûnet bulasınız** (da iyice dinlenip istirahat edesiniz) **diye** (karanlık), **gündüzü de sizin** (çalışıp kazanarak ihtiyaçlarınızı görebilmeniz) **için** (ışığıyla varlıkları) **gösterici yapmıştır.**

(Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz ki bun**(lar)**da, kendileri** (delillere dâir beyanları düşünüp ibret alma niyetiyle) **işitmekte olan bir toplum için elbette** (yaratıcının varlığına, birliğine, sonsuz gücüne ve üstün hikmetine açıkça delâlet eden) **pek çok ve çok büyük âyetler vardır.**

قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ اِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهٰذَا اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(قَالُوا) (Müşrikler) **dediler,** ne dediler? (اِتَّخَذَ) **edindi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne? (وَلَدًا) **bir çocuk,** (سُبْحَانَهُ) (Kendisine isnâd ettikleri şeylerden) **O'nu tesbîh ile** (tenzîh ederim), (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْغَنِيُّ) **Ğaniyy'dir,** yâni hiçbir şeye ihtiyâcı olmayan yegâne Zât'tır, (لَهُ) **sâdece Kendisine âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** neredたdir? (فِي السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَا) **yine o şeyler ki,** nerededir? (فِي الْاَرْضِ) **yerdedir,** (اِنْ عِنْدَكُمْ) **sizin yanınızda olmadı,** ne? (مِنْ سُلْطَانٍ) **hiçbir delil,** neye dâir? (بِهٰذَا) **işte buna,** (اَتَقُولُونَ) **yoksa söylüyor musunuz?** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَا تَعْلَمُونَ) **bilmiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- O (müşrik ola)**nlar: "Allâh bir çocuk edindi" dediler.** (Kendisine isnâd ettikleri yakışıksız şeylerden) **O'nu tesbîh ile** (tenzîh eder ve her türlü kusurdan son derece uzak olduğunu ikrâr ederiz)**! Ancak O** (hiçbir hususta hiçbir şeye muhtaç olmayan tek zengin ve) **Ğaniyy'dir. Göklerde bulunan şeyler ve yerde olan** (akıllı akılsız) **şeyler**(in tamâmı mülkiyet bakımından) **sâdece O'na âittir.** (Her şeyin yoktan yaratıcısı ve yegâne Mâlik'i olduğu için her şey O'nun yönetimi altındadır.)

İşte bu (şekilde Allâh'a çocuk isnâdı)**na dâir sizin yanınızda hiçbir delil yoktur. Yoksa siz** (bunu yaparken ne kadar doğru olup olmadığını) **bilmez olduğunuz şeyleri mi Allâh'a karşı** (câhilce iftirâ ederek) **söylemektesiniz?!**

قُلْ اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (اِنَّ الَّذِينَ) **muhakkak o kimseler ki,** (يَفْتَرُونَ) **uyduruyorlar,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (اَلْكَذِبَ) **yalanı,** (لَا يُفْلِحُونَ) **felah bulamayacaklardır.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Habîbim! Bana çocuk ve ortak isnâdında bulunan o müfterîlere) **de ki:** "(Sıfatı ne olursa olsun) **Allâh'a karşı yalan uydurmayı sürdüren o kimseler gerçekten de felâh bulamayacak** (hiçbir isteklerine ulaşamayacak ve korktukları hiçbir şeyden kurtulamayacak)**lardır."**

مَتَاعٌ فِى الدُّنْيَا ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

Müşriklerin sâhip olduğu imkânlar nedir? (مَتَاعٌ) **pek az ve değersiz bir faydalanmadır,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** (ثُمَّ اِلَيْنَا) **sonra** (hüküm ve kararın) **ancak Bize** (âit olduğu mahşere)**dir,** ne? (مَرْجِعُهُمْ) **onların dönüşleri,** (ثُمَّ نُذِيقُ) **sonra tattıracağız,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **azâbı,** öyle azap ki, (اَلشَّدِيدَ) **pek şiddetli olan,** ne sebebiyle? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** nedir olmaları? (يَكْفُرُونَ) **inkâr ediyor** (olma)**lar**(ı).

Meâl-i Şerîf - 70

70- (Onların elde ettikleri birtakım imkânlar) **dünyâda**(ki yaşantılarıyla sınırlı kalacak) **pek az ve değersiz bir faydalanmadır.** (Ölümlerinden) **sonra dönüşleri ise** (hüküm ve kararın) **ancak Bize** (âit olduğu mahşere)**dir. Sürekli inkâr eder oldukları için sonra da o pek şiddetli** (cehennem) **azâbı**(nı) **onlara tattıracağız.**

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ نُوحٍ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِى
وَتَذْكِيرِى بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَعَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ فَاَجْمِعُوا اَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ
ثُمَّ لَا يَكُنْ اَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا اِلَىَّ وَلَا تُنْظِرُونِ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَاتْلُ) (Habîbim!) **Ve peş peşe oku,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **o** (müşrik ola)**nlar üzerine,** neyi oku? (نَبَاَ نُوحٍ) **Nûh'un önemli haberini,** ne zamanki haberini? (اِذْ قَالَ) **bir zaman ki dedi,** kime? (لِقَوْمِهِ) **kavmine,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اِنْ كَانَ) **eğer olduysa,** nedir olduysa? (كَبُرَ) **büyük** (ve ağır) **olduysa,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne? (مَقَامِى) **benim** (tebliğ için uzun zaman) **ikāmet etmem,** daha? (وَتَذْكِيرِى) **ve hatırlatmam,** neyi? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerini,** (فَعَلَى اللّٰهِ) **işte ancak Allâh'a,** (تَوَكَّلْتُ) **ben tevekkül ettim,** (فَاَجْمِعُوا) **öyleyse siz bir araya getirin,** neyi? (اَمْرَكُمْ) **işinizi** (ve hîlelerinizi), daha? (وَشُرَكَاءَكُمْ) **ortaklarınızı,** (ثُمَّ لَا يَكُنْ) **sonra olmasın,** ne? (اَمْرُكُمْ) **sizin işiniz,** kime? (عَلَيْكُمْ) **size,** nedir olmasın? (غُمَّةً) **örtülü bir şey,** daha ne yapın? (ثُمَّ اقْضُوا) **sonra karar verin,** kime yönelik? (اِلَىَّ) **bana,** burada bir mefûl hazfedilmiştir ki takdîri: (ذٰلِكَ الْاَمْرَ) yâni bana ne yapacağınıza dâir o işi hükme bağlamayı bana bildirin, daha ne yapın? (وَلَا تُنْظِرُو) **mühlet vermeyin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Nûh'un (o kâfirlik ve inatta seni inkâr edenlere çok benzeyen kavmiyle yaşamış olduğu) **önemli haberini de o** (Mekke ehlinden müşrik ola)**nlara peş peşe oku. Hani o, kavmine demişti ki: "Ey Kavmim! Eğer benim** (Allâh'a dâvet vazîfesini sürdürerek uzun süre aranızda) **ikāmetim ve Allâh'ın** (birliğine delâlet eden) **âyetlerini hatırlatmam size büyük** (ve ağır) **geldiyse, işte ben ancak Allâh'a tevekkül ettim** (ve bütün işlerimi ancak O'na ısmarladım).

Öyleyse siz (Allâh'ın şerikleri sandığınız) **ortaklarınızla birlikte** (benimle ilgili) **işinizi** (ve hîlelerinizi) **bir araya getirin de, sonra** (bu karârınız ve) **işiniz size örtülü** (ve kapalı) **bir şey olmasın,** (bilakis yapacağınız saldırıya açıkça azmedin) **sonra da bana yönelik karar verin ve bana mühlet vermeyin.**

Nûh *(Aleyhisselâm)* bu sözü müşrik kavmin acziyetini ortaya çıkarma kastıyla söylemiştir ki böylece o, Allâh-u Te'âlâ'ya karşı sonsuz tevekkülünü açıklayarak, kâfirlerin hîlelerinden korkmadığını ve ne onların ne de ilâhlarının hiçbir fayda ve zarâra muktedir olmadıklarını yakînen bildiğini ortaya koymuştur.

فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ
وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ) **Artık yüz çevirdiyseniz,** (فَمَا سَاَلْتُ) **zâten ben istememiştim,** kimden? (كُمْ) **sizden,** ne istememiştim? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücret,** (اِنْ اَجْرِىَ) **benim ecrim olmadı,** (اِلَّا عَلَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** daha? (وَاُمِرْتُ) **ve ben emrolundum,** ne ile? (اَنْ اَكُونَ) **olmamla,** kimlerden? (مِنَ الْمُسْلِمِينَ) **Müslümanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Artık siz (benim vaazlarımı kabûl etmekten) **yüz çevirdiyseniz, zâten ben sizden** (bu nasîhatlerime karşılık) **hiçbir ücret istememiştim.** (Dolayısıyla ne beni tamahkârlıkla ithâm ederek, ne de sizden ücret istenip bundan ağırlandığınızı iddiâ ederek bu îmânsızlığınızı meşrûlaştıracak bahâneniz kalmamıştır.) **Benim ecrim** (ve mükâfâtım) **ancak Allâh'a âittir.**

Ayrıca (siz kabûl etseniz de etmeseniz de) **ben** (O'nun emrine hiçbir sûrette karşı gelmeyen, O'ndan başkasından karşılık beklemeyen ve O'nun bütün hükümlerine tam mânâsıyla boyun eğen) **Müslüman kimselerden olmamla emrolundum."**

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِى الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَٓائِفَ وَاَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَاۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(فَكَذَّبُو) **Böylece yalanladılar,** kimi? (هُ) **onu,** (فَنَجَّيْنَا) **nihâyet Biz kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** daha kimi? (وَمَنْ) **o kimseleri de ki,** kiminle berâberdirler? (مَعَهُ) **onunla berâberdiler,** nerede kurtardık? (فِى الْفُلْكِ) **o gemide,** daha ne yaptık? (وَجَعَلْنَا) **ve Biz yaptık,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimler yaptık? (خَلَٓائِفَ) **halîfeler,** yâni tûfanla helâk edilen kimselerin yerine geçen kimseler, daha ne yaptık? (وَاَغْرَقْنَا) **ve suyla boğduk,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (كَذَّبُوا) **yalanladılar,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (فَانْظُرْ) **artık bak,** neye? (كَيْفَ كَانَ) **nasıl oldu**(ğuna), ne? (عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ) **o korkutulanların** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Böylece onlar onu (sürekli) **yalanladılar, nihâyet Biz onu ve berâberindekileri o gemide kurtardık, üstelik onları** (tûfanla helâk edilen tüm dünyâ halkının yerine geçecek) **halîfeler yaptık ve o kişileri suyla boğduk ki onlar Bizim âyetlerimizi** (sürekli) **yalanlamıştılar. Artık bak** (gör) **ki; o** (Allâh'ın azâbından) **korkutul**(dukları hâlde ibret almay)**anların** (fecî) **âkıbeti nice olmuş.**

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهٖ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَٓاؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهٖ مِنْ قَبْلُؕ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(ثُمَّ بَعَثْنَا) **Sonra Biz gönderdik,** kimden sonra? (مِنْ بَعْدِهٖ) **ondan sonra,** kimleri gönderdik? (رُسُلًا) **çok değerli rasülleri,** kimlere gönderdik? (اِلٰى قَوْمِهِمْ) **kendi kavimlerine,** (فَجَٓاؤُ) **onlar hemen getirdiler,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi getirdiler? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık mûcizeleri,** (فَمَا كَانُوا) **ama olmadılar,** nedir olmadılar? (لِيُؤْمِنُوا) **aslâ îmân ederler,** neye? (بِمَا) **o şeye ki,** (كَذَّبُوا) **yalanladılar,** neyi? (بِهٖ) **onu,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** yâni peygamberleri gelmeden evvel, (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece** (sağlam bir şekilde), (نَطْبَعُ) **Biz mühür basarız,** ne üzerine? (عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ) **o haddi aşan kimselerin kalpleri üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Sonra onun ardından çok değerli nice rasülleri kavimlerine gönderdik de, hemen onlara (doğruluklarına delâlet eden) **çok açık mûcizeler getirdiler. Ama onlar** (nice mûcizeler gördükten sonra bile) **daha önce** (mûcizeler görmemişken) **kendisini yalanlamış oldukları o şeye** (hak dîne) **aslâ îmân eder olmadılar.**

(Habîbim!) **İşte sana!** (Kâfirlik ve inatçılıkta) **haddi aşan o kişilerin kalpleri üzerine Biz böylece** (muhkem ve sağlam bir) **mühür basarız.**

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى وَهٰرُونَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِه۪ بِاٰيَاتِنَا
فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِم۪ينَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(ثُمَّ بَعَثْنَا) **Sonra Biz gönderdik,** kimden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** kimi gönderdik? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** daha? (وَهٰرُونَ) **Hârûn'u da,** kime gönderdik? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha kime? (وَمَلَائِه۪) **ve ulu kişilerine,** ne ile gönderdik? (بِاٰيَاتِنَا) **âyetlerimizle** (birlikte), (فَاسْتَكْبَرُوا) **ama onlar büyüklük tasladılar,** daha ne yaptılar? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (مُجْرِم۪ينَ) **suç işleyen** (mücrim) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Sonra onların ardından Mûsâ ve Hârûn'u Firavun'a ve onun (kavminin) **ulu kişilerine âyet** (ve mûcize)**lerimizle birlikte gönderdik.**

Fakat onlar büyüklük tasladılar da (en büyük cürüm ve günah olan şirki irtikâb etmiş) **mücrim kimseler topluluğu oldular** ***/fakat onlar büyüklük tasladılar. Zâten onlar*** *(öteden beri büyük günahları ve)* ***cürmü âdet edinen bir toplum olmuştular/.***

فَلَمَّا جَٓاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُٓوا اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُب۪ينٌ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(فَلَمَّا جَٓاءَ) **Sonra ne zaman ki geldi,** kime? (هُمُ) **onlara,** ne geldi? (الْحَقُّ) **hak** (olan mûcizeler), kim tarafından? (مِنْ عِنْدِنَا) **Bizim tarafımızdan,** (قَالُٓوا) **dediler,** ne dediler? (اِنَّ هٰذَا) **gerçekten işte bu,** nedir? (لَسِحْرٌ) **elbette büyük bir sihirdir** (büyüdür), öyle büyü ki, (مُب۪ينٌ) **çok açık.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Sonra onlara tarafımızdan hak (olan din ve bunu ispât etmek üzere ejderhâya dönüşen asâ ve benzeri mûcizeler) **geldiği zaman** (inkâra mecal bulamayınca, inatları yüzünden de îmâna yanaşmayınca): **"Gerçekten de işte bu, elbette** (büyü olduğu) **çok açık bir sihirdir** (büyüdür)" **dediler.**

قَالَ مُوسٰٓى اَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَكُمْؕ اَسِحْرٌ هٰذَاؕ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(قَالَ) **Dedi,** kim? (مُوسٰٓى) **Mûsâ,** ne dedi? (اَتَقُولُونَ) **siz diyor musunuz?** ne için? (لِلْحَقِّ) **hak** (olan din) **için,** ne zamanda? (لَمَّا جَٓاءَ) **geldiği anda,** kime? (كُمْ) **size,** (اَسِحْرٌ) **sihir midir?** ne? (هٰذَا) **işte bu,** (وَلَا يُفْلِحُ) **hâlbuki felâh bulmaz,** kim? (اَلسَّاحِرُونَ) **büyücüler.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Mûsâ da (onlara cevâben) **dedi ki: "Size geldiği anda** (hiç düşünme ihtiyâcı bile hissetmeden) **o** (benimle gönderilen) **hak** (din) **için:** '(Gördüklerimiz olacak şey değil, yoksa) **işte bu bir sihir midir** (acaba)?!' **diye mi söylüyorsunuz. Hâlbuki büyücüler**(in yaptıkları sihirler gerçekçi olmayıp ancak bir göz boyama mâhiyeti taşıdığı için) **felâh bul**(mayacağından dolayı dâim ol)**maz.** (Benim gösterdiğim mûcizeler ise hakîkatlerden ibâret olan sürekli kalıcı şeylerdir.)"

قَالُٓوا اَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَٓاءُ فِى الْاَرْضِؕ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(قَالُٓوا) **Dediler,** ne dediler? (اَجِئْتَ) **sen geldin mi?** kime? (نَا) **bize,** ne için? (لِتَلْفِتَ) **çeviresin diye,** kimi? (نَا) **bizi,** neden? (عَمَّا) **o şeyden ki,** (وَجَدْنَا) **biz bulduk,** ne üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** kimi? (اٰبَٓاءَنَا) **babalarımızı,** daha niye geldin? (وَتَكُونَ) **ve olsun diye,** kim için? (لَكُمَا) **ikiniz için,** ne? (اَلْكِبْرِيَٓاءُ) **büyüklük** (saltanat ve devlet), nerede? (فِى الْاَرْضِ) **bu toprakta,** (وَمَا نَحْنُ) **biz de olmadık,** kime? (لَكُمَا) **ikinize,** nedir olmadık? (بِمُؤْمِنِينَ) **aslâ îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Onlar (ise Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın bu sözlerine cevâben):

"Babalarımızı üzerinde bulduğumuz o (şirk üzere kurulu) **şeyden bizi çeviresin de, bu toprakta büyüklük** (saltanat ve devlet) **sizin ikinize** (sana ve ağabeyin Hârûn'a) **âit olsun diye mi sen bize geldin?! Biz ikinize de aslâ îmân edici kimseler değiliz" dediler.**

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِى بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(وَقَالَ) **Dedi,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** ne dedi? (ائْتُو) **getirin,** kime? (نِى) **bana,** kimi? (بِكُلِّ سَاحِرٍ) **her bir sihirbazı,** öyle sihirbaz ki, (عَلِيمٍ) **çok bilgili.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Firavun dedi ki: "Çok bilgili her bir sihirbazı bana getirin."

فَلَمَّا جَٓاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسٰٓى اَلْقُوا مَٓا اَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(فَلَمَّا جَٓاءَ) **Sonra ne zamanki geldi,** kim? (السَّحَرَةُ) **o sihirbazlar,** (قَالَ) **dedi,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (مُوسٰٓى) **Mûsâ,** ne dedi? (اَلْقُوا) **atın,** neyi? (مَٓا) **o şeyleri ki,** (اَنْتُمْ) **siz,** nesiniz? (مُلْقُونَ) **atıcılar**(sınız).

Meâl-i Şerîf - 80

80- Nihâyet sihirbazlar (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ile karşılaşacakları yere) **geldiği zaman Mûsâ** (ne yapacaklarını hiç önemsemeyen bir ifâdeyle) **onlara: "Siz** (büyü malzemesi olarak) **atıcı olduğunuz şeyleri atın** (da hünerinizi görelim)**" dedi.**

فَلَمَّٓا اَلْقَوْا قَالَ مُوسٰى مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُۜ اِنَّ اللّٰهَ سَيُبْطِلُهُۜ
اِنَّ اللّٰهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(فَلَمَّٓا اَلْقَوْا) **Sonra ne zaman ki attılar,** (قَالَ) **dedi,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** ne dedi? (مَا) **o şey ki,** (جِئْتُمْ) **getirdiniz,** neyi? (بِهِ) **onu,** yâni sizin getirdiğiniz şey nedir? (السِّحْرُ) **sihrin** (ve büyünün) **ta kendisidir,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (سَيُبْطِلُ) **yakında iptâl edecektir,** neyi? (هُ) **onu,** (اِنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (لَا يُصْلِحُ) **ıslâh etmez,** yâni düzeltmez ve yoluna koymaz, neyi? (عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ) **bozguncuların işlerini.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Sonra onlar (sopalarını ve iplerini) **attıkları** (ve büyük bir büyü sergileyerek seyircileri korkuttukları) **zaman Mûsâ dedi ki:** "(Firavun ve adamlarının dedikleri gibi; Allâh'ın âyetleri sihir değildir, asıl) **sizin kendisini** (meydana) **getirdiğiniz şey sihrin** (büyünün ve gözbağcılığın) **ta kendisidir.**

Şüphesiz ki Allâh (benim elimde açıklayacağı bir mûcizeyle) **çok yakında onu iptâl ede**(rek tamâmen etkisiz bir hâle getire)**cektir. Muhakkak ki Allâh** (sizin gibi) **bozguncuların işlerini** (güçlenmeye ve tamâma ererek devâm etmeye) **uygun hâle getirmez** (bilakis tümüyle yok eder).

وَيُحِقُّ اللّٰهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِه۪ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَيُحِقُّ) **Ve sâbit** (kalıcı) **kılar,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلْحَقَّ) **hakkı,** ne ile? (بِكَلِمَاتِه۪) **kelimeleriyle,** (وَلَوْ كَرِهَ) **hoş görmese de,** kim? (اَلْمُجْرِمُونَ) **o mücrimler.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- Ayrıca (büyü ve benzeri işlerle uğraşan) **o** (büyük günahkâr) **mücrim** (kimse)**ler hoşlanmasa da Allâh Kendi** (emir ve kararlarını bildiren mukaddes) **kelimeleriyle hakkı** (ve doğruyu dâimâ kalıcı ve) **sâbit** (ederek netîcede onu mutlaka gâlip) **kılar."**

فَمَٓا اٰمَنَ لِمُوسٰٓى اِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِه۪ عَلٰى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِمْ اَنْ يَفْتِنَهُمْۜ
وَاِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِى الْاَرْضِۚ وَاِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(فَمَٓا اٰمَنَ) **Ama îmân etmedi,** kime? (لِمُوسٰٓى) **Mûsa'ya,** (اِلَّا ذُرِّيَّةٌ) **ancak bir zürriyet** (az bir nesil inandı), öyle nesil ki kimden? (مِنْ قَوْمِه۪) (Firavun'un) **kavminden,** ne oldukları hâlde? (عَلٰى خَوْفٍ) **büyük bir korku üzere** (oldukları hâlde), kimden? (مِنْ فِرْعَوْنَ) **Firavun'dan,** daha? (وَمَلَائِهِمْ) **ve onların ulu** (saydıkları îtibarlı) **kişilerinden,** o korkudan bedel? (اَنْ يَفْتِنَ) (Firavun'un) **azap etmesinden** (korku içinde oldukları hâlde), kime? (هُمْ) **onlara,** (وَاِنَّ فِرْعَوْنَ) **zâten şüphesiz Firavun,** nedir? (لَعَالٍ) **elbette üstünlük sâhibidir,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o toprakta,** (وَاِنَّهُ) **ve gerçekten o,** kimlerdendir? (لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ) **elbette müsrif** (haddi aşan) **kimselerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- Böylece Firavun ve ulu adamlarının kendilerine (işkence ve) **azap etmesinden** (endişe etmeleri husûsunda taşıdıkları) **büyük bir korkuya rağmen Mûsâ'ya ancak** (kendisinin mensup olduğu İsrâîloğullarının gençleri açıkça îmân etmiş, Firavun'un) **kavminden** (ise sâdece eşi Âsiye, bekçisi, hanımı, bir de tarakçısı gibi) **çok az bir zürriyet** (gizlice) **îmân etmişti.**

Gerçekten de Firavun elbette o toprakta üstünlük sâhibidir (diye insanlara zulmediyordu). **Yine şüphesiz ki o, elbette** (kan dökme ve zulüm yapma hususlarında haddi aşan) **müsrif** (kimse)**lerdendir.** (Bu yüzden Rabbi'nin sınırlarını hiç tanımamıştı.)

وَقَالَ مُوسٰى يَا قَوْمِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا اِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer siz olduysanız,** nedir olduysanız? (اٰمَنْتُمْ) **îmân ettiniz,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** (فَعَلَيْهِ) **o hâlde ancak O'na,** (تَوَكَّلُوا) **tevekkül edin,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** kimler? (مُسْلِمِينَ) **Müslüman kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- (Îmân edenlerin Firavun'dan korktuğunu gören) **Mûsâ da: "Ey kavmim! Eğer siz Allâh'a** (ve âyetlerine) **îmân etmiş olduysanız,** (O'ndan gayri hiçbir güçten korkmayıp, tüm korkularınızdan kurtulma husûsunda) **ancak O'na tevekkül** (ve îtimâd) **edin.**

Eğer siz (Allâh'ın kazâ ve kaderine tam bir samîmiyetle teslim olmuş) **Müslüman kimseler olduysanız** (bu tevekküle sâhip olmanız gerekir)" **dedi.**

فَقَالُوا عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(فَقَالُوا) **Onlar hemen dediler,** ne dediler? (عَلَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'a,** (تَوَكَّلْنَا) **tevekkül ettik,** (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** (لَا تَجْعَلْ) **yapma,** kimi? (نَا) **bizi,** nedir yapma? (فِتْنَةً) **bir fitne** (mahalli), **yâni bizi işkencelere mâruz kılma,** kime âit? (لِلْقَوْمِ) **o topluma,** öyle toplum ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimler olan.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Onlar da hemen dediler ki: "Biz ancak Allâh'a tevekkül ettik. Ey Rabbimiz! (Bu kâfirleri üzerimize musallat edip de) **bizi o zâlimler toplumu için bir fitne** (ve azap mahalli) **yapma** (ve bizi onların işkencelerine mâruz bırakma)**!**

*/**Sen bizi** (kâfirlerin işkencelerine mâruz bırakıp da o azâbı dînimizden döndürülmemize sebep olacak) **bir fitne yapma!**/ **Sen bizi** (mağlup düşürerek, kâfirlerin 'Bunlar hak üzere olsaydı yenilmezlerdi' deyip de kâfirlikte ısrarcı olmaları gibi büyük) **bir fitne**(ye vesîle) **yapma!**/*

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَنَجِّ) **Ve kurtar,** kimi? (نَا) **bizi,** ne ile? (بِرَحْمَتِكَ) **rahmetin vesîlesiyle,** kimden kurtar? (مِنَ الْقَوْمِ) **o toplumdan,** öyle toplum ki, (اَلْكَافِرِينَ) **kâfirler olan.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Ve rahmetinle bizi o kâfirler toplumun(un kötü komşuluğundan ve yaptıkları fenâlıklar)**dan kurtar."**

وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰى وَاَخِيهِ اَنْ تَبَوَّاٰ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً
وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(وَاَوْحَيْنَا) **Biz de vahyettik,** kime? (اِلٰى مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** daha kime? (وَاَخِيهِ) **kardeşine de,** ne diye vahyettik? (اَنْ تَبَوَّاٰ) **mesken edinin,** kim için? (لِقَوْمِكُمَا) **ikinizin kavmi için,** nerede? (بِمِصْرَ) **Mısır'da,** neyi? (بُيُوتًا) **birtakım evleri,** daha ne yapın? (وَاجْعَلُوا) **ve yapın,** neyi? (بُيُوتَكُمْ) **evlerinizi,** nedir yapın? (قِبْلَةً) **bir namazgâh,** daha ne yapın? (وَاَقِيمُوا) **ve hakkıyla kılın,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **namazı,** daha ne vahyettik? (وَبَشِّرِ) **bir de müjdele,** kimi? (اَلْمُؤْمِنِينَ) **o îmân edenleri.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Biz de Mûsâ'ya ve kardeşine: "İkiniz de kavminiz(in namaz ve ibâdeti) **için Mısır'da birtakım evleri mesken edinin ve** (mescitlerde topluca namaz kılma imkânı bulamadığınız için) **evlerinizi birer namazgâh yapın** ***/evlerinizi kıbleye yönelik yapın/*** **ve** (o mescitlerde) **namazı hakkıyla kılın.**

Bir de (ey Mûsâ) **o** (emirlerimize riâyet eden) **müminleri** (dünyâda duâlarının kabûlü, âhirette ise cennete girmeleriyle) **müjdele" diye vahiyde bulunduk.**

وَقَالَ مُوسٰى رَبَّنَٓا اِنَّكَ اٰتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَاَهُ زِينَةً وَاَمْوَالًا فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۙ رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَۚ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلٰٓى اَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَل۪يمَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** ne dedi? (رَبَّنَٓا) **ey Rabbimiz!** (اِنَّكَ) **muhakkak ki Sen,** (اٰتَيْتَ) **verdin,** kime? (فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha kime? (وَمَلَاَهُ) **ve ulu adamlarına,** neyi? (زِينَةً) **büyük bir ziyneti,** daha? (وَاَمْوَالًا) **ve türlü türlü malları,** nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (الدُّنْيَا) **en âdî olan,** (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** sen onlara bu imkânları niçin verdin? (لِيُضِلُّوا) **netîcede saptırsınlar diye,** neden? (عَنْ سَبِيلِكَ) **Senin yolundan,** (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** (اطْمِسْ) **helâk et,** neyi? (عَلٰٓى اَمْوَالِهِمْ) **mallarını,** daha? (وَاشْدُدْ) **ve bağlama yap,** ne üzerine? (عَلٰى قُلُوبِهِمْ) **kalpleri üzerine,** (فَلَا يُؤْمِنُوا) **artık îmân edemesinler,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَرَوُا) **onlar görünceye kadar,** neyi? (الْعَذَابَ) **o azâbı,** öyle azap ki, (الْاَل۪يمَ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Ümmetinin bu duâlarını duyan) **Mûsâ da** (bunca mûcizeler gösterdiği hâlde, Firavun ve adamlarının kâfirlik ve inatta ısrarcı olduklarını görünce, Allâh-u Te'âlâ'nın vahyi ile de onların kâfir olarak öleceklerini bilince, kendilerine bedduâda bulunmak ve bunun haklı nedenini Allâh-u Te'âlâ'ya arz etmek üzere) **dedi ki:**

"Ey Rabbimiz! Gerçekten de ey Rabbimiz Sen, Firavun'a ve ulu adamlarına o en âdî (dünyâ) **hayât**(ın)**da,** (nîmet olarak değil de bir imtihana mebnî olarak ve) **netîcede** (inanmak isteyen fakir insanları) **Senin yolundan saptırsınlar diye** (süslenecekleri elbiseler ve binekler cinsinden) **büyük bir ziynet ve türlü türlü mallar verdin. Ey Rabbimiz! Onların** (Sana isyan yolunda kullandıkları bu) **mallarını helâk et.**

(Sağlam bir mühür vurarak) **kalplerinin üzerini de** (öyle bir) **bağla ki** ***/kalplerini katılaştır ki/*** **artık onlar o çok acı veren** (boğulma) **azâbı**(nı) **görünceye kadar îmân edemesinler."**

Peygamberler Allâh-u Te'âlâ'dan izinsiz ümmetlerinin helâki için bedduâ etmeyeceklerine göre; Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın bu bedduâsı, Allâh-u Te'âlâ'nın ona artık onlardan kimsenin îmân etmeyeceğini vahyetmesinin ardından vukû bulmuştur. *(en-Nesefî, Medârikü't-Tenzîl, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 3/280)*

قَالَ قَدْ اُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** ne buyurdu? (قَدْ اُجِيبَتْ) **muhakkak kabûl olunmuştur,** ne? (دَعْوَتُكُمَا) **ikinizin duâsı,** (فَاسْتَقِيمَا) **öyleyse istikāmet üzere olun,** daha? (وَلَا تَتَّبِعَانِّ) **ve aslâ uymayın,** neye? (سَبِيلَ الَّذِينَ) **o kimselerin yoluna ki,** (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- (Allâh-u Te'âlâ, Mûsâ ve Hârûn *(Aleyhimesselâm)*ın bu niyazlarına karşılık:) **"İkinizin de duâsı muhakkak kabûl olunmuştur.**

Öyleyse siz (emirlerimi tutmaya devâm ederek ve dâvet vazîfenizi sürdürerek) **istikāmet üzere** (sâbit) **olun ve sakın ha o** (câhil) **kimselerin yoluna uy**(up da Rabbiniz'e tevekkülü terk ederek duânın kabûl eserini acele istemeye kalkış)**mayın ki onlar** (Allâh-u Te'âlâ'nın hükümlerindeki hikmetleri) **bilmezler" buyurdu.**

وَجَاوَزْنَا بِبَنِى اِسْرَٓائِيلَ الْبَحْرَ فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًاۜ حَتّٰٓى اِذَٓا اَدْرَكَهُ
الْغَرَقُۙ قَالَ اٰمَنْتُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا الَّذٓى اٰمَنَتْ بِه بَنُٓوا اِسْرَٓائِيلَ وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(وَجَاوَزْنَا) **Biz de geçirdik,** kimi? (بِبَنِى اِسْرَٓائِيلَ) **İsrâîloğullarını,** nereden? (الْبَحْرَ) **o denizden,** (فَاَتْبَعَ) **hemen izledi,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** daha? (وَجُنُودُهُ) **ve onun orduları,** ne için? (بَغْيًا) **büyük bir zulümde bulunmak için,** daha? (وَعَدْوًا) **ve tam bir saldırı yapmak için,** (حَتّٰٓى اِذَٓا اَدْرَكَ) **nihâyet ulaşınca,** kime? (هُ) **o** (Firavu)**na,** ne? (الْغَرَقُ) **boğulma,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (اٰمَنْتُ) **îmân ettim,** neye? (اَنَّهُ) **şu hâkîkate ki; şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا الَّذٓى) **ancak O Zât** (vardır) **ki,** (اٰمَنَتْ) **îmân etti,** kime? (بِه) **O'na,** kim? (بَنُٓوا اِسْرَٓائِيلَ) **İsrâîloğulları,** (وَاَنَا) **ben de,** kimlerdenim? (مِنَ الْمُسْلِمِينَ) **Müslümanlardanım.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Biz de İsrâîloğullarına o (Kızıl)**denizi geçirdik; hemen Firavun ve orduları büyük bir zulümde bulunmak ve tam bir saldırı yapmak için onları izledi. Nihâyet o** (denizin dalgaları altında kalan Firavu)**na boğulma** (belirtileri) **ulaşınca: "Şüphesiz ben şu hakîkate gerçekten îmân ettim ki; İsrâîloğullarının Kendisine îmân etmiş olduğu o Zât'tan başka hiçbir ilâh yoktur! Ben de** (kendilerini Allâh'a teslim etmiş olan) **Müslümanlardanım" dedi.**

آٰلْـٰٔنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(آٰلْـٰٔنَ) **Şimdi mi** (îmân ettin)?! (وَقَدْ عَصَيْتَ) **hâlbuki gerçekten isyân etmiştin,** neden önce? (قَبْلُ) **bundan önce,** (وَكُنْتَ) **ve sen olmuştun,** kimlerden? (مِنَ الْمُفْسِدِينَ) **ifsâd edicilerden.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- (O zaman kendisine denildi ki:) **"Şimdi** (öleceğini yakînen anlayıp, hayattan ümîdini kesince) **mi** (îmân ettin)?! **Hâlbuki daha önce gerçekten** (Allâh-u Te'âlâ'ya karşı) **isyân etmiştin ve** (insanların îmânına engel olan) **müfsit** (bozguncu kimse)**lerden olmuştun.**

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ اٰيَةً وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ
عَنْ اٰيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(فَالْيَوْمَ) **İşte bugün,** (نُنَجِّي) **kurtaracağız,** kimi? (كَ) **seni,** ne olduğun hâlde? (بِبَدَنِكَ) **bedeninle birlikte,** yâni cesedinin tüm uzuvları eksiksiz olduğu hâlde, niçin kurtaracağız? (لِتَكُونَ) **olasın diye,** kim için? (لِمَنْ) **o kimseler için ki,** neredediler? (خَلْفَكَ) **arkanda,** nedir olasın diye kurtaracağız? (اٰيَةً) **büyük bir âyet** (ve ibret), (وَاِنَّ كَثِيرًا) **ama şüphesiz ki birçoğu,** öyle çok ki kimlerden olucu? (مِنَ النَّاسِ) **insanlardan,** neden uzaklaşarak? (عَنْ اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizden,** nedirler? (لَغَافِلُونَ) **elbette gâfil kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- İşte bugün Biz senin ardında(n gelip de fecî hâlini görenler ve onlardan duyacak) **olan kimseler için büyük bir âyet** (ve ibret) **olasın diye**

seni (cansız bir hâlde ve elbiseden çıplak bir vaziyette fakat) **bedenin**(in tümüy)**le birlikte** (uzuvları eksiksiz bir ceset) **olduğun hâlde kurtaracağız** */(kendisiyle tanındığın altın)* ***zırhınla berâber kurtaracağız/*** *(İsrâîloğulları hep birlikte seni görsünler de öldüğünü anlasınlar diye)* ***senin bedenini yüksek bir yere atacağız/."***

(İşte bu kıssada ne büyük ibretler vardır) **ama şüphesiz insanlardan birçoğu Bizim âyetlerimiz**(i düşünmek)**den elbette gâfil** (ve habersiz) **kimselerdir.**

Tefsîr ehlinin beyânına göre; Allâh-u Te'âlâ, Firavun ve kavmini boğduğunda Mûsâ *(Aleyhisselâm)* da ümmetine onların helâkini bildirince, İsrâîloğullarının gözünde Firavun çok büyük olduğu için onlar: "Firavun ölmemiştir" dediler. Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ denize onu sâhile atmasını emretti, o da Firavun'u sâhile attı.

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِى اِسْرَآءِيلَ مُبَوَّاَ صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِۚ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتّٰى جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُۜ اِنَّ رَبَّكَ يَقْضٖى بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فٖيمَا كَانُوا فٖيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(وَلَقَدْ بَوَّأْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz yerleştirdik,** kimi? (بَنٖى اِسْرَآءِيلَ) **İsrâîloğullarını,** nereye? (مُبَوَّاَ صِدْقٍ) **dosdoğru** (ve hayırlı) **olan bir yerleşim mekânına,** daha ne yaptık? (وَرَزَقْنَا) **ve rızıklandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (مِنَ الطَّيِّبَاتِ) **çok lezzetli şeylerden,** (فَمَا اخْتَلَفُوا) **sonra onlar ayrılığa düşmediler,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى جَٓاءَ) **gelinceye kadar,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (الْعِلْمُ) **ilim,** (اِنَّ رَبَّكَ) **şüphesiz senin Rabbin,** (يَقْضٖى) **hüküm verecek,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne hususta? (فٖيمَا) **o şeyler husûsundaki,** (كَانُوا) **oldular,** ne hakkında? (فٖيهِ) **onun hakkında,** nedir oldular? (يَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf ederler.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- Andolsun ki; elbette Biz İsrâîloğullarını (Mısır ve Şâm bölgeleri gibi yerleşip yaşamaya elverişli bulunan ve hakkında yapılacak tüm övgüler) **dosdoğru** (ve yerli yerinde) **olan bir yerleşim mekânına muhakkak yerleştirdik ve onları çok lezzetli şeylerden rızıklandırdık.**

(Habîbim!) **Sonra onlar** (senin doğruluğuna dâir gerçek) **ilim kendilerine gelinceye kadar** (dînî konularda) **ayrılığa düşmediler.** (Bilakis peygamberlerinin gösterdiği yolu izlediler ve senin yolunu gözlediler. Ama senin gönderilmenle hidâyette birleşmelerini gerektiren delillere ulaştıktan sonra doğruyu bulmaları gerekirken, tam tersine görüş ayrılığına düştüler.)

Şüphesiz ki senin Rabbin, onların sürekli kendisi hakkında ihtilâf etmekte oldukları şeyler(den hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğu) **husûsunda kıyâmet günü aralarında hüküm verecektir** (ve bunun netîcesi olarak haklıyı sevâba mazhar edip, haksıza azap edecektir).

فَاِنْ كُنْتَ فِى شَكٍّ مِمَّٓا اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ فَسْـَٔلِ الَّذِينَ يَقْرَؤُنَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَۚ لَقَدْ جَٓاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَۙ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(فَاِنْ كُنْتَ) **Artık sen eğer olduysan,** nerede? (فِى شَكٍّ) **en ufak bir şüphe içerisinde,** neden? (مِمَّٓا) **o şeylerden ki,** (اَنْزَلْنَٓا) **Biz indirdik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (فَسْـَٔلِ) **o hâlde sor,** kime? (الَّذِينَ) **o kimselere ki,** (يَقْرَؤُنَ) **okuyorlar,** neyi? (الْكِتَابَ) **o kitap**(lar)**ı,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (لَقَدْ جَٓاءَ) **andolsun ki; muhakkak geldi,** kime? (كَ) **sana,** ne? (الْحَقُّ) **o hak,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbin'den,** (فَلَا تَكُونَنَّ) **artık sakın ha sen olma,** kimlerden? (مِنَ الْمُمْتَرِينَ) **şüpheye düşenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- (Ey Rasûlüm!) **Artık sana** (Firavun ve kavminin kıssaları ve İsrâiloğullarının târihçeleri hakkında) **indirmiş olduğumuz şeylerden** (farz-ı muhal) **en ufak bir şüphe içinde bulunuyorsan, hemen sen o kimselere sor ki onlar senden önce o** (İlâhî) **kitap**(lar)**ı okumaktadırlar.**

Andolsun ki; (gerçek oluşu hiçbir tereddüt taşımayan) **o hak sana Rabbin'den muhakkak gelmiştir. Artık sakın ha sen şüpheye düşen kimselerden olma.**

Kâzî Iyâz *(Rahimehullâh)*ın Şifâ-i Şerîf'teki beyânı vechile; hiçbir Müslüman bu gibi âyetlerin zâhirine bakarak Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in de beşeriyet gereği, kendisine gelen vahiyler husûsunda bâzen şüpheye düşebildiği şeklinde bir düşünceye kapılmamalıdır.

Zîrâ İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hiçbir zaman şüpheye düşmediğini ve Ehl-i Kitap'tan hiçbirine bu hususta bir şey sormadığını açıklamıştır. *(Sa'îd ibnü Mansûr, es-Sünen, rakam:1076)*

Nitekim Katâde *(Radıyallâhu Anh)*dan bu âyet-i celîlenin tefsîri hakkında nakledilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Şüphe de etmem, onlara bir şey de sormam" buyurmuştur. *(Abdürrezzâk, el-Musannef, rakam:10211, 6/125; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 12/288)*

Lâkin bu gibi farazî ifâdelerle, Ehl-i Kitab'ın Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in peygamberliğinin sıhhati hakkındaki bilgilerinin kesin oluşu anlatılmak istenmiştir. *(el-Hâzin, Lübâbü't-te'vîl, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 3/287)*

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(وَلَا تَكُونَنَّ) **Yine sakın ha sen olma,** kimlerden? (مِنَ الَّذِينَ) **o kimselerden ki,** (كَذَّبُوا) **yalanladılar,** neyi? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerini,** (فَتَكُونَ) **sonra olursun,** kimlerden? (مِنَ الْخَاسِرِينَ) **hüsrâna uğrayanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- Yine sakın ha sen o kimselerden olma ki; onlar Allâh'ın âyetleri(nden herhangi biri)**ni yalanlamıştırlar.**

Sonra sen (dünyâyı da, âhireti de kaybederek) **hüsrâna uğrayanlardan olursun.**

Bu âyet-i kerîmede hitap Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e müteveccih ise de maksat ümmetidir. Zîrâ Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* inkâr bir yana en ufak bir şüpheden dahî mâsumdur. *(el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 11/295)*

اِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَۙ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (حَقَّتْ) **hak oldu,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların aleyhine,** ne? (كَلِمَتُ رَبِّكَ) **Rabbin'in** (azap) **kelimesi,** yâni hükmü, onlar nedirler? (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmeyeceklerdir.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- (Habîbim! Allâh-u Te'âlâ, irâdelerini îmân etme yönünde sarfetmeyeceklerini ezeldeki hatâsız ilmiyle bildiği için) **kendileri aleyhinde senin Rabbin'in** ("Şu kişiler kâfir olarak ölecek ve cehennemde ebedî kalacaklar" şeklindeki karârını ifâde eden) **kelimesi hak olmuş kimseler; şüphesiz onlar îmân etmeyecektir.**

وَلَوْ جَٓاءَتْهُمْ كُلُّ اٰيَةٍ حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَل۪يمَ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(وَلَوْ جَٓاءَتْ) **Gelse de,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (كُلُّ اٰيَةٍ) **her bir âyet,** ne zamâna kadar îmân edemezler? (حَتّٰى يَرَوُا) **onlar görünceye kadar,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **o azâbı,** öyle azap ki, (اَلْاَل۪يمَ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- Onlara her bir âyet (ve mûcize) **gelse bile** (yine de îmân edemeyeceklerdir)**! Tâ ki onlar o çok acı verici azâbı görünceye kadar!**

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ اٰمَنَتْ فَنَفَعَهَٓا اِيمَانُهَٓا اِلَّا قَوْمَ يُونُسَۜ لَمَّٓا اٰمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى ح۪ينٍ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(فَلَوْلَا كَانَتْ) **Olsaydı ya,** bu mânâya göre (كَانَتْ) fiili nâkısadır ama bu cümle (قَرْيَةٌ) kelimesinin sıfatı kabûl edilirse o zaman (كَانَتْ) tâmme yâni (وُجِدَتْ) mânâsına gelir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, ne olsaydı? (قَرْيَةٌ) **bir karye** (halkı), nedir olsaydı? (اٰمَنَتْ) **îmân etmiş,** daha? (فَنَفَعَ) **fayda da vermiş,** neye? (هَا) **ona,** ne? (اِيمَانُهَٓا) **îmân etmesi,** (اِلَّا قَوْمَ يُونُسَ) **Yûnus'un kavmi müstesnâ,** (لَمَّٓا اٰمَنُوا) **ne zaman ki onlar îmân ettiler,** (كَشَفْنَا) **Biz açtık,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** neyi? (عَذَابَ الْخِزْيِ) **rüsvaylık azâbını,** nerede? (فِي الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (الدُّنْيَا) **en yakın olan,** daha? (وَمَتَّعْنَا) **ve faydalandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne zamâna kadar? (اِلٰى ح۪ينٍ) **bir süreye kadar.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- (İnkârları yüzünden helâke mâruz kalan milletler içerisinde) **Yûnus'un kavmi dışında,** (azâbı gördükleri zaman) **îmân edip de îmân etmeleri kendilerine fayda vermiş olan bir** (tâne bile) **karye** (halkı) **bulunsaydı ya!**

Onlar (azap emârelerini gördüklerinde) **îmân ettikleri zaman, Biz kendilerinden o** (dünyâdaki) **en yakın hayatta rüsvaylık azâbını uzaklaştırıp açtık ve onları** (Bizce mâlum ve mukadder olan) **bir süreye kadar** (dünyâ nîmetleriyle) **faydalandırdık.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; Yûnus *(Aleyhisselâm)* Musul'un Nînevâ şehrinin müşrik olan halkına gönderilmişti. Onlar onu inkârda ısrâr edince o, onlara üç güne kadar helâk edileceklerini bildirdi. Kendisi de öfkeli bir şekilde onları terk edip gitti.

Vaad edilen zaman yaklaştığında gökte şiddetli bir duman ve siyah bir bulut peydahlanarak şehirlerini kaplayacak şekilde üzerlerine çökünce onlar korkuya kapılıp Yûnus *(Aleyhisselâm)*ı aradılarsa da bulamadılar. Fakat onun verdiği haberlerin doğruluğunu yakînen anlayınca, eski elbiseler giyerek eşlerini, çocuklarını ve hayvanlarını yanlarına alıp yüksek bir düzlüğe çıktılar. Sonra annelerle yavrularını birbirinden ayırarak ağlattılar, kendileri de hâlisâne tevbe ederek îmânlarını izhâr ettiler ve birbirleriyle helâlleştiler. O derece ki; bir kişi başkasından gasp edip evinin temeline koyduğu bir taşı bile sökerek sâhibine iâde ediyordu.

Böylece onlar: "Ey Allâh! Bizim günahlarımız gerçekten çok büyük olmuştur, ama Sen onlardan daha büyüksün. Sen bize Sana yakışanı yap, bizim hak ettiğimizi bize revâ görme" diye ağlayarak sesli sesli duâ edince, cumâ gününe denk gelen bir Âşûrâ gününde Allâh-u Te'âlâ azaplarını kaldırdı ki, bu âyet-i kerîmede belirtildiği üzere; azâbın mukaddimesini gördükten sonra bunlardan başka kurtulan bir toplum olmamıştır. *(el-Beyzâvî, Envâru't-Tenzîl; en-Nesefî, Medârikü't-Tenzîl; el-Hâzin, Lübâbü't-te'vîl, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 3/290-291)*

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِى الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًاۜ اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِن۪ينَ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(وَلَوْ شَاءَ) **Şâyet murâd etseydi,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** (لَاٰمَنَ) **elbette îmân ederdi,** kim? (مَنْ) **o kimseler ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)-**dedir,** (كُلُّهُمْ) **onların hepsi,** ne oldukları hâlde? (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici oldukları hâlde,** (اَفَاَنْتَ) **artık sen mi?!** (تُكْرِهُ) **zorlayacaksın,** kimi? (النَّاسَ) **insanları,** (حَتّٰى يَكُونُوا) **tâ ki olsunlar,** nedir olsunlar? (مُؤْمِن۪ينَ) **mümin kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- (Yeryüzünde bulunan ins-ü cinnin tümü îmân etme yönünde irâde sarf edecek olsalardı, elbette) **Rabbin** (bunu böyle bildiği için irâde ederdi ve O) **murâd etseydi yerde bulunan kimselerin hepsi de, elbette onlar**(dan bir fert dahî ayrılmaksızın) **birlikte oldukları hâlde îmân ederdi.**

(Lâkin Allâh-u Te'âlâ her mükellefin, kendisine verilen hür irâdeyi îmân etme yönünde kullanmayacağını ezelde bildiğinden, irâdesi de ancak bu hatâsız bilgisi doğrultusunda tecellî ettiği için herkesin îmânını murâd etmemiştir.) **Böyleyken sen mi îmânlı kimseler olsunlar diye insanları zorlayacaksın?!**

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذ۪ينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(وَمَا كَانَ) **Zâten** (vâki) **olmadı,** kim için? (لِنَفْسٍ) **hiçbir kimse için,** ne olmadı? (اَنْ تُؤْمِنَ) **îmân etmesi,** hangi hâl müstesnâ? (اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) **Allâh'ın izniyle olması müstesnâ,** (وَيَجْعَلُ) **ama O** (Allâh-u Te'âlâ) **bırakır,** neyi? (الرِّجْسَ) **murdar azâbı,** kim üzerine? (عَلَى الَّذ۪ينَ) **o kimseler üzerine ki,** (لَا يَعْقِلُونَ) **akıllarını kullanmıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Zâten Allâh'ın izni (irâdesi) **ile olmadıkça hiçbir kimse için, îmân etmesi** (diye bir şey söz konusu) **olmamıştır. Ama O** (Allâh-u Te'âlâ), **murdar** (olan kâfirliği ve sebebiyet vereceği) **azâbı o** (inatçı) **kimseler üzerine bırakır ki onlar akıllarını** (âyet ve delilleri düşünerek doğruyu bulma yönünde) **kullanmazlar.**

قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَمَا تُغْنِى الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (اُنْظُرُوا) **bakın,** (مَاذَا) **hangi şey,** nerede bulunmaktadır? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (وَمَا تُغْنِى) **ama fayda vermez,** bu mânâya göre (مَا) harfi, nâfiyedir, istifhâm için de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, ne fayda vermez? (الْاٰيَاتُ) **âyetler,** daha? (وَالنُّذُرُ) **ve uyarılar,** kimden inkârı uzaklaştırarak? (عَنْ قَوْمٍ) **bir toplumdan,** öyle toplum ki, (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmezler.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- (Habîbim!) **De ki:** "(İbret nazarıyla bir) **bakın ki; göklerde ve yerde** (Allâh-u Te'âlâ'nın birliğine ve üstün kudretine delâlet eden) **ne şeyler** (ve türlü türlü nice eşsiz eserler) **vardır."**

Fakat ne (bunca) **âyetler, ne de uyarılar** */ne de uyarıcılar/* **bir topluma ne fayda verebilir ki onlar** (akıllarını doğruyu bulma yönünde kullanmamakta ısrâr ederek) **îmân etmezler.**

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْۜ
قُلْ فَانْتَظِرُوا اِنِّى مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ) **Artık onlar beklemiyorlar,** (اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ) **ancak o kimselerin** (azap) **günlerinin bir benzerini** (bekliyorlar) **ki,** (خَلَوْا) **geçtiler,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (فَانْتَظِرُوا) **öyleyse bekleyin,** (اِنِّى) **muhakkak ben,** kiminle berâber? (مَعَكُمْ) **sizinle berâber,** kimlerdenim? (مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ) **bekleyicilerden.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- Artık o (müşrik ola)**nlar kendilerinden önce geçmiş bulunan** (şirke bulaşmış) **o kimselerin** (yaşadıkları azap) **günlerinin bir benzerinden başkasını beklemiyorlar.**

(Habîbim! Onları tehdit etmek için) **de ki: "Öyleyse** (belânızı) **bekleyin** (bakalım)**! Gerçekten ben de sizinle birlikte** (bunu) **bekleyicilerdenim."**

ثُمَّ نُنَجِّى رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا كَذٰلِكَۚ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(ثُمَّ نُنَجّى) **Sonra kurtarırız,** kimi? (رُسُلَنَا) **rasüllerimizi,** daha kimi? (وَالَّذينَ) **o kimseleri de ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (كَذٰلِكَ) **işte sana! Böylece** (büyük bir kurtarışla), o kurtarma ne olduğu hâlde? (حَقًّا) **bir hak olduğu hâlde,** kim üzerine? (عَلَيْنَا) **Bizim üzerimize,** ne yaparız? (نُنْجِ) **kurtarırız,** kimi? (اَلْمُؤْمِنينَ) **îmân edenleri.** Bu mânâya göre (كَذٰلِكَ) terkîbi ile (حَقًّا) kelimesi kendisinden sonra gelen (نُنْجِ) fiiline müteallıktir. *(ed-Dürru'l-masûn)*

Meâl-i Şerîf - 103

103- Sonra Biz(im yüce âdetimiz şudur ki; dâimâ inkârcı ümmetleri helâk edip) **rasüllerimizi ve** (onlara) **îmân etmiş olan kimseleri kurtarırız. İşte sana** (Habîbim)**! Üzerimize** (alarak söz verdiğimiz) **bir hak olarak,** (sana) **îmân edenleri** (de) **böylece kurtarırız.**

قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فٖى شَكٍّ مِنْ دٖينٖى فَلَٓا اَعْبُدُ الَّذٖينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ اَعْبُدُ اللّٰهَ الَّذٖى يَتَوَفّٰيكُمْ وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **ey insanlar!** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nerede? (فٖى شَكٍّ) **bir şüphe içinde,** neden? (مِنْ دٖينٖى) **benim dînimden,** (فَلَٓا اَعْبُدُ) **işte ben ibâdet etmiyorum,** kime? (اَلَّذٖينَ) **o kimselere ki,** (تَعْبُدُونَ) **siz tapıyorsunuz,** öyle kimseler ki kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** daha? (وَلٰكِنْ اَعْبُدُ) **velâkin ben ibâdet ederim,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** (اَلَّذٖى) **öyle Zât'a ki,** (يَتَوَفّٰى) **vefât ettirecek,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (وَاُمِرْتُ) **zâten ben emrolundum,** ne ile? (اَنْ اَكُونَ) **olmamla,** kimlerden? (مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ) **mümin kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- (Rasûlüm! Senin dîninin doğruluğu hakkında şüphede olan herkese) **de ki: "Ey insanlar! Eğer siz benim dînimden bir şüphe içinde iseniz, işte** (size dînimi anlatayım da, akılcı bir yaklaşımla onun vasfını dinleyip insaflıca düşünün de anlayın ki) **ben** (hiçbir zaman) **sizin Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduğunuz kimselere tapmam.**

Fakat O Allâh'a ibâdet ederim ki; sizi O vefât ettirecek (sonra da çeşitli azaplara arz edecek)**tir. Zâten ben** (aklın gösterdiği ve vahyin açıkladığı şeylere inanan) **müminlerden olmamla emrolundum.**

وَاَنْ اَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّ۪ينِ حَن۪يفًاۚ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

Daha ne ile emrolundum? (وَاَنْ اَقِمْ) **ve doğrult diye,** neyi? (وَجْهَكَ) **yüzünü,** neye? (لِلدّ۪ينِ) **o dîne,** o din de ne olduğu hâlde? (حَن۪يفًا) **hanîf olduğu hâlde,** yâni bâtıllardan uzak olup hakkı temsil ettiği hâlde, bu mânâya göre (حَن۪يفًا) kelimesi (لِلدّ۪ينِ) kelimesinden hâl kabûl edilmiştir, (اَقِمْ) fiilinin altında müstetir (أَنْتَ) zamîrinden hâl de düşebilir ki meâldeki mânâlar içerisinde bu da zikredilmiştir, daha ne ile emrolundum? (وَلَا تَكُونَنَّ) **ve sakın sen olmayasın,** kimlerden? (مِنَ الْمُشْرِك۪ينَ) **müşrik kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- Bir de: "(Bâtıl dinlerin görüşlerinden tamâmen uzak olup hakkı temsil eden) **o hanîf** (İslâm) **dîn**(i) **için yüzünü doğrult** */(tüm asılsız inançları terk edip hakka yönelen)* ***bir hanîf olarak yüzünü o dîne yönelt/*** **ve sakın ha** (ne inanç ne de amel bakımından) **müşriklerden olma" diye** (emrolundum).

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَۚ فَاِنْ فَعَلْتَ فَاِنَّكَ اِذًا مِنَ الظَّالِم۪ينَ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(وَلَا تَدْعُ) **Ve sen ibâdet etme,** ne olduğun hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'ı bırakı**(p tapa)**r olduğun hâlde,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (لَا يَنْفَعُ) **fayda veremez,** kime? (كَ) **sana,** daha? (وَلَا يَضُرُّ) **zarar da veremez,** kime? (كَ) **sana,** (فَاِنْ فَعَلْتَ) **eğer** (bunu) **yaparsan,** (فَاِنَّكَ) **işte muhakkak sen,** (اِذًا) **o takdirde,** kimlerdensin? (مِنَ الظَّالِم۪ينَ) **zâlimlerden.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Bir de sen Allâh(a ibâdet yapmay)**ı bırakarak, sana fayda sağlayamayacak, sana zarar da veremeyecek şeylere** (hiçbir sûretle) **tapma.**

(Farz-ı muhâl) **şâyet** (bunu) **yaparsan, işte o takdirde muhakkak sen** (yanlış ve yersiz bir iş yapmış olacağın için kendine yazık eden) **zâlimlerdensin."**

وَاِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُٓ اِلَّا هُوَۚ وَاِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَٓادَّ لِفَضْلِه۪ۜ

يُص۪يبُ بِه۪ مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ۜ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّح۪يمُ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(وَاِنْ يَمْسَسْ) **Ve eğer dokunduracak olsa,** bu fiil aslında "Dokunma" mânâsında ise de ileride gelen (بِ) harf-i ceri ile müteaddî olduğu için "Dokundurma" mânâsına gelmektedir, yâni dokundurursa, kime? (كَ) **sana,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (بِضُرٍّ) **bir zararı,** (فَلَا كَاشِفَ) **artık açacak hiçbir kimse yoktur,** neyi? (لَهُ) **onu,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (وَاِنْ يُرِدْ) **ama eğer murâd ederse,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِخَيْرٍ) **bir hayrı** (ulaştırmayı), (فَلَا رَادَّ) **geri çevirebilecek hiçbir kimse de yoktur,** neyi? (لِفَضْلِهِ) **O'nun fazlını,** (يُصِيبُ) **ulaştırır,** neyi? (بِهِ) **onu,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor,** kimden olduğu hâlde? (مِنْ عِبَادِهِ) **kullarından,** (وَهُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- Zâten Allâh sana (hastalık ve fakirlik gibi) **bir zarar dokunduracak olursa artık O'ndan başka onu aslâ** (giderip) **açacak hiçbir kimse yoktur.**

Ama O sana (sıhhat ve zenginlik gibi) **bir hayır** (ulaştırmayı) **murâd ederse,** (dilediği iyilikler dâhil) **O'nun fazlını geri çevirebilecek hiçbir kimse de aslâ yoktur. O** (Allâh-u Te'âlâ), **kullarından murâd ettiği kimselere o** (lütfu)**nu ulaştırır.**

Yine ancak O Ğafûr'dur (belâları günahlara keffâret yaparak bağışlayandır), **Rahîm'dir** (kullarına ziyâdesiyle acıdığı için âfiyetler verendir).

قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدٖى لِنَفْسِهٖۚ
وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَاۚ وَمَٓا اَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكٖيلٍۜ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **ey insanlar!** (قَدْ جَٓاءَ) **muhakkak geldi,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (اَلْحَقُّ) **o hak** (olan Kur'ân), kim tarafından? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbiniz'den,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (اِهْتَدٰى) **hidâyet bulursa,** (فَاِنَّمَا يَهْتَدٖى) **işte o ancak hidâyet bulur,** kim için? (لِنَفْسِهٖ) **kendisi için,** (وَمَنْ) **her kim de,** (ضَلَّ) **sapıtırsa,** (فَاِنَّمَا يَضِلُّ) **işte o ancak sapıtmış olur,** kim aleyhine? (عَلَيْهَا) **kendi aleyhine,** (وَمَٓا اَنَا) **zâten ben olmadım,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** nedir olmadım? (بِوَكٖيلٍ) **bir vekîl.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- (Habîbim!) **De ki: "Ey insanlar! Gerçekten de size Rabbiniz'den o hak** (olan Kur'ân) **gelmiştir. Artık her kim** (ona inanarak) **hidâyet bulursa, o ancak kendisi**(nin menfaati) **için hidâyet bulur.**

Kim de (inkâr ederek) **sapıtırsa, işte o da sâdece kendi aleyhine sapıtır. Zâten ben sizin üzerinize bir vekîl değilim** (ki, sorumluluğunuzu yükleneyim yâhut cezânızı ben verebileyim)."

وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(وَاتَّبِعْ) (Habîbim!) **Ve hakkıyla tâbi ol,** neye? (مَا) **o şeye ki,** (يُوحٰى) **vahyolunuyor,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** daha ne yap? (وَاصْبِرْ) **ve sabret,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَحْكُمَ) **hükmünü verinceye kadar,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ) **hüküm verenlerin hayırlısıdır.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- (Habîbim!) **Sen** (ancak) **sana vahyolunmakta olan** (Kur'ân)**a hakkıyla tâbi ol ve Allâh** (düşmanlarını mağlup kılıp sana yardım ederek aranızda) **hükmünü verinceye kadar** (tebliğin sıkıntılarına ve inkârcıların eziyetlerine) **sabret!**

Zâten ancak O, hüküm verenlerin hayırlısıdır. (Zîrâ O, görünen meselelere vâkıf olduğu gibi, tüm gizlilerden de haberdâr olduğu için hükümlerinde yanılma payı yoktur. Kim olursa olsun O'nun dışındakiler ise hatâ yapmaya mahkûmdur.)

سُورَةُ هُودٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَثَلٰثٌ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ON BİRİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

HÛD SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz yirmi üç âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓرٰ كِتَابٌ اُحْكِمَتْ اٰيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓرٰ) **Elif! Lâm! Râ!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." İşte bu Kur'ân nedir? (كِتَابٌ) **büyük bir Kitâb'tır,** bu mânâya göre bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri: (هٰذَا كِتَابٌ) "İşte bu Kur'ân büyük bir Kitâb'tır" şeklindedir, öyle kitap ki, (اُحْكِمَتْ) **sağlamlaştırıldı,** ne? (اٰيَاتُهُ) **âyetleri,** (ثُمَّ فُصِّلَتْ) **sonra ayrıntılı bir şekilde açıklandı,** kim tarafından? (مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ) **Hakîm** (olan Allâh-u Te'âlâ) **tarafından,** daha kim nezdinden? (خَبِيرٍ) **Habîr** (nezdin)**den.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Râ! (Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır. İşte bu Kur'ân-ı Kerîm) **çok büyük bir Kitâb'tır ki;** (tüm yaptıklarında hikmet ve isâbet sâhibi bir) **Hakîm ve** (tüm kullarının bütün hâllerini ve kendilerine yarayan şeyleri pekiyi bilen bir) **Habîr tarafından âyetleri**(nin nazmına ve mânâsına hiçbir noksan ve halel yol bulamayacağı şekilde sağlam ve) **muhkem kılınmıştır,** (içerisinde herhangi bir çelişki barındırmaktan, gerçeklere ve hikmetlere ters bir şey bulundurmaktan, fesâhat ve belâğatını ihlâl edecek ifâdelere sâhip olmaktan ve kendisinden sonra gelecek başka bir kitapla nesh olunmaktan korunmuştur) **sonra da** (inanç, hüküm, öğüt ve kıssaları ihtivâ eden ayrı ayrı sûreler hâlinde) **ayrıntılı bir şekilde** (âyetleri) **açıklanmıştır.**

اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّا اللّٰهَۜ اِنَّن۪ي لَكُمْ مِنْهُ نَذ۪يرٌ وَبَش۪يرٌۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

Bu büyük kitap ne buyurmaktadır? (اَلَّا تَعْبُدُٓوا) **ibâdet etmeyin,** (اِلَّا اللّٰهَ) **ancak Allâh'a** (ibâdet edin), (اِنَّن۪ي) **muhakkak ki ben,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kim tarafından? (مِنْهُ) **O**(nun tarafı)**ndan,** kimim? (نَذ۪يرٌ) **tam bir uyarıcı,** daha? (وَبَش۪يرٌ) **büyük bir müjdeleyici.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Bu büyük Kitap sizlere) **şöyle**(ce ferman buyurmaktadır) **ki; Allâh'tan başkasına ibâdet etmeyin. Şüphesiz ki ben O**(nun tarafı)**ndan size tam bir uyarıcı ve büyük bir müjdeleyiciyim.**

وَاَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُٓوا اِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذ۪ي فَضْلٍ فَضْلَهُۜ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنّ۪ٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَب۪يرٍ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Kur'ân size daha ne emremektedir? (وَاَنِ اسْتَغْفِرُوا) **ve şunu ki; mağfiret talep edin,** kimden? (رَبَّكُمْ) **Rabbiniz'den,** daha şöyle yapmanızı ki? (ثُمَّ تُوبُٓوا) **sonra tevbe edin,** kime? (اِلَيْهِ) **O'na,** (يُمَتِّعْ) **O da metâlandırsın** (faydalandırsın), kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile? (مَتَاعًا) **tam bir faydalandırma ile,** öyle metâlandırma ki, (حَسَنًا) **çok güzel,** ne zamâna kadar? (اِلٰٓى اَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konulmuş** (belirlenmiş), daha ne yapsın? (وَيُؤْتِ) **ve versin,** kime? (كُلَّ ذ۪ي فَضْلٍ) **ve** (amel bakımından) **fazlalık sâhibi her bir kimseye,** neyi? (فَضْلَهُ) **fazlalığını**(n mükâfâtını), (وَاِنْ تَوَلَّوْا) **ama eğer yüz çevirirseniz,** (فَاِنّ۪ي) **muhakkak ki ben,** (اَخَافُ) **endişe ediyorum,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neden? (عَذَابَ يَوْمٍ) **dehşetli bir günün azâbından,** öyle gün ki, (كَب۪يرٍ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Yine (Kur'ân) **şöyle** (buyurmaktadır) **ki;** (günahlarınız için) **Rabbiniz'den mağfiret talep edin, sonra da** (her günah işlediğinizde geciktirmeksizin hemen) **O'na tevbe edin ki O sizi** (ömürlerinizin nihâyeti için) **belirlenmiş bir ecele kadar** (sıhhat, âfiyet, emniyet ve bitmez tükenmez nîmetler içerisinde) **güzel bir faydalandırma ile yaşatsın ve** (sâlih amel bakımından) **fazlalık sâhibi her bir kimseye** (dünyâda da âhirette de) **o fazlalığını**(n mükâfâtını tastamam) **versin.**

Ama eğer (getirdiğim hidâyetten) **yüz çeviri**(p de eski kâfirliğinizi sürdürü)**rseniz, muhakkak ki ben sizin üzerinize o** (dehşeti) **çok büyük bir günün azâbın**(ın gelip çatmasın)**dan endişelenmekteyim.**

اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اِلَى اللّٰهِ) **Ancak Allâh**(ın hesap yurdun)**adır,** ne? (مَرْجِعُكُمْ) **dönüşünüz,** (وَهُوَ) **ve O,** (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her şey üzerine,** kimdir? (قَد۪يرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Öldürülüp diriltilmenizin ardından) **dönüşünüz ancak Allâh**(ın mânevî huzûrun)**a** (olacak)**dır. Zâten O, her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

اَلَٓا اِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُۜ اَلَا ح۪ينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْۙ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَۚ اِنَّهُ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اَلَٓا اِنَّهُمْ) **Haberdâr olun ki; gerçekten onlar,** (يَثْنُونَ) **eğip bükerler,** neyi? (صُدُورَهُمْ) **göğüslerini,** ne için? (لِيَسْتَخْفُوا) (sırlarını) **gizlemeyi istedikleri için,** kimden? (مِنْهُ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan,** (اَلَا ح۪ينَ يَسْتَغْشُونَ) **iyice bilin ki; onlar büründükleri zaman,** neye? (ثِيَابَهُمْ) **elbiselerine,** (يَعْلَمُ) (Allâh-u Te'âlâ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يُسِرُّونَ) **gizliyorlar,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (يُعْلِنُونَ) **açıklıyorlar,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** kimdir? (عَل۪يمٌ) **ziyâde bilendir,** neyi? (بِذَاتِ الصُّدُورِ) **sînelerin sâhip olduğu şeyi.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Haberdâr olun ki; gerçekten onlar (kendi bâtıl ve gülünç inançlarına göre güyâ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan** (sırlarını) **gizlemeyi istedikleri için** (ve Allâh onların konuştuklarını ve niyetlerini öğrenip de, peygamberine ve müminlere bildirmesin diye evlerine girip) **göğüslerini eğip bükerler** (ve elbiselerini üzerlerine çekerler). ***/Onlar** (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e) **görünmemeleri için ondan göğüslerini çeviri**(p arkalarını döne)**rler./***

İyice bilin ki; onlar (Allâh ve Rasûlü'nden gizlenmek ve Kur'ân'ı duymamak için yataklarına girip, yorganlarına ve) **elbiselerine büründükleri zaman** (bile) **O** (Allâh-u Te'âlâ)**, gizlemekte oldukları şeyleri de, açıklamakta bulundukları şeyleri de bilmektedir. Zîrâ şüphesiz ki O, sînelerin sâhip olduğu şeyi** (de, kalplerin barındırdığı tüm sırları, niyet ve inançları da hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

12. Cüz

وَمَا مِنْ دَٓابَّةٍ فِى الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَاۜ كُلٌّ فٖى كِتَابٍ مُبٖينٍ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَمَا مِنْ دَٓابَّةٍ) **Hafifçe yürüyen hiçbir** (canlı) **şey olmadı,** nerede yürüyen? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (اِلَّا عَلَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** ne? (رِزْقُهَا) **onun rızkı,** (وَيَعْلَمُ) **zâten O bilir,** neyi? (مُسْتَقَرَّهَا) **yerleştikleri yeri,** daha? (وَمُسْتَوْدَعَهَا) **ve emânet bırakıldıkları yeri,** (كُلٌّ) **her biri,** nerededir? (فٖى كِتَابٍ) **büyük bir kitaptadır,** öyle kitap ki, (مُبٖينٍ) **çok açık.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Yer(yüzün)**de hafifçe yürüyen hiçbir canlı** (bile) **yoktur ki, mutlaka onun rızkı**(nı göndermek) **Allâh'a âittir. Zâten** (ancak) **O, onların** (babalarının sulplerindeki yerlerini de, dünyâya çıkışlarının ardından hayatlarını sürdürecekleri mesken ve) **karargâhlarını da,** (ana rahimlerinde ve ölümlerinin ardından defnedilip) **emânet bırakıldıkları yerleri de bilmektedir.** (Tüm canlıların sayısı, rızıkları, yerleri, kaderleri ve ecelleri dâhil, işte bunların) **her biri** (kendisine bakan melekler için) **çok açık olan** */(içinde bulunanları kendisine bakanlara)* ***açıklayıcı olan/*** (Levh-i Mahfûz nâmındaki) **bir Kitap'tadır.**

وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فٖى سِتَّةِ اَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَٓاءِ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًاۜ وَلَئِنْ قُلْتَ اِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذٖينَ كَفَرُٓوا اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبٖينٌ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَهُوَ) **Ve ancak O,** kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle bir Zât'tır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** ne kadar zamanda? (فٖى سِتَّةِ اَيَّامٍ) **altı gün**(e denk gelen bir müddet içerisin)**de,** (وَكَانَ) **hâlbuki idi,** ne? (عَرْشُهُ) **O'nun Arşı,** ne üzerinde? (عَلَى الْمَٓاءِ) **su üzerinde,** ne için yarattı? (لِيَبْلُوَ) **imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **etsin diye,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne diye imtihan etsin?

(اَيُّكُمْ) **hanginiz?** nedir? (اَحْسَنُ) **daha güzeldir,** ne bakımından? (عَمَلًا) **amel bakımından,** (وَلَئِنْ قُلْتَ) **andolsun ki; elbette sen diyecek olsan,** neyi? (اِنَّكُمْ) **şüphesiz siz,** (مَبْعُوثُونَ) **diriltilecek kimselersiniz,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ) **ölüm**(ünüz)**den sonra,** (لَيَقُولَنَّ) **yemin olsun ki elbette der,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne derler? (اِنْ هٰذَا) **işte bu değildir,** (اِلَّا سِحْرٌ) **ancak büyük bir sihirdir,** öyle sihir ki, (مُبِينٌ) **çok açık.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki; Arşı su üzerindeyken, gökleri ve yeri** (dünyâ günlerinden) **altı gün**(e denk gelen bir müddet içerisin)**de yaratmıştır.**

Tâ ki O, amel bakımından hanginiz daha güzel (gayret edeceksiniz) **diye sizi imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **etsin.**

Andolsun ki; elbette sen (o müşriklere)**: "Gerçekten de siz ölüm**(ünüz)**-den sonra diriltilecek kimselersiniz" diyecek olsan, yemin olsun ki; o kâfir olmuş kimseler elbette: "İşte bu** (Kur'ân'ın verdiği asılsız ve aldatıcı haberler)**, ancak çok açık olan büyük bir sihirdir" diyecektir.**

وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِلٰٓى اُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُۜ اَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ
مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَلَئِنْ اَخَّرْنَا) **Andolsun ki; elbette eğer biz geciktirecek olsak,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **azâbı,** ne zamâna kadar? (اِلٰٓى اُمَّةٍ) **bir müddete kadar,** öyle müddet ki, (مَعْدُودَةٍ) **sayılmış,** (لَيَقُولُنَّ) **andolsun ki; elbette derler,** ne derler? (مَا) **hangi şey,** (يَحْبِسُ) **durduruyor,** neyi? (هُ) **onu,** (اَلَا يَوْمَ يَأْتِي) **âgâh olun ki;** (azap) **geleceği gün,** kime? (هِمْ) **onlara,** (لَيْسَ) **olmadı,** nedir olmadı? (مَصْرُوفًا) **çevrilecek bir şey,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** daha ne oldu? (وَحَاقَ) **ve kuşattı,** kimi? (بِهِمْ) **onları,** ne? (مَا) **o şey ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** ne ile? (بِهِ) **onunla,** nedir olmuştular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Yine kasem olsun ki; elbette Biz sayılı bir müddete kadar onlardan azâbı geciktirecek olsak, yemin olsun; şüphesiz ki onlar elbette (alay ederek)**: "Hangi şey onu durduruyor** (gelebiliyorsa gelsin)**?!" diyeceklerdir.**

Âgâh olun ki; o (tehdit edildikleri azap Bedir'de) **kendilerine geleceği gün, o** (azap) **onlardan çevrilecek** (kadar basit) **bir şey olmamıştır.**

Üstelik kendisiyle sürekli alay etmekte oldukları o şey, (işte o zaman) **onları çepeçevre kuşatmış** (olacak)**tır.**

وَلَئِنْ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُۚ اِنَّهُ لَيَؤُسٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَلَئِنْ اَذَقْنَا) **Andolsun ki; elbette biz tattırsak,** kime? (الْاِنْسَانَ) **insana,** kim tarafından, (مِنَّا) **Bizden,** neyi? (رَحْمَةً) **bir rahmeti,** daha ne yapsak? (ثُمَّ نَزَعْنَا) **sonra çekip alsak,** neyi? (هَا) **onu,** kimden? (مِنْهُ) **ondan,** (اِنَّهُ) **gerçekten de o,** nedir? (لَيَؤُسٌ) **elbette tamâmen ümit kesicidir,** daha nedir? (كَفُورٌ) **çokça inkâr edicidir.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Yemin olsun ki; elbette insana Biz(im nezdimiz)**den bir rahmet**(in lezzetini hissedecek şekilde ona) **tattırsak da, sonra onu ondan çekip alsak, gerçekten de o** (sabrının kıtlığından ve Allâh'a güvensizliğinden dolayı) **elbette tamâmen ümit kesicidir ve** (evvelce sâhip olduğu nîmetlere nankörlük ederek onları) **çokça inkâr eden bir kişidir.**

وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ نَعْمَاۤءَ بَعْدَ ضَرَّاۤءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّـَٔاتُ عَنّ۪يۜ اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌۙ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَلَئِنْ اَذَقْنَا) **Andolsun ki; elbette biz tattırsak,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (نَعْمَاۤءَ) **bir nîmeti,** öyle nîmet ki neden sonra olucu? (بَعْدَ ضَرَّاۤءَ) **bir zarardan sonra,** öyle zarar ki, (مَسَّتْ) **dokundu,** kime? (هُ) **ona,** (لَيَقُولَنَّ) **şüphesiz ki elbette der,** ne der? (ذَهَبَ) **gitti,** ne? (السَّيِّـَٔاتُ) **kötü şeyler,** kimden uzaklaşarak? (عَنّ۪ي) **benden,** (اِنَّهُ) **muhakkak ki o,** nedir? (لَفَرِحٌ) **elbette çok sevinçli biridir,** daha nedir? (فَخُورٌ) **çokça böbürlenicidir.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Andolsun ki; ama elbette Biz (hastalık ve fakirlik gibi) **kendisine dokunan bir zarardan sonra ona** (sıhhat ve zenginlik gibi) **bir nîmet tattırsak, hiç şüphesiz ki elbette o: "Kötü şeyler** (ve tüm musîbetler) **benden uzaklaşıp gitti" der. Muhakkak ki o** (belâlardan kurtulduğu zaman) **elbette** (nîmetlere aldanarak nîmet vereni unutan) **çok** (şımarık ve) **sevinçli biridir,** (üstelik şükürle meşgul olacak yerde insanlara karşı kibirlenip) **çokça böbürlenicidir.**

اِلَّا الَّذٖينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِۜ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبٖيرٌ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(اِلَّا الَّذٖيـنَ) **O kimseler müstesnâ ki,** (صَبَـرُوا) **sabrettiler,** daha? (وَعَمِلُـوا) **ve işlediler,** neyi? (الصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (اُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar,** (لَهُمْ) **ancak onlara âittir,** ne? (مَغْفِـرَةٌ) **geniş bir mağfiret,** daha? (وَاَجْـرٌ) **ve değerli bir ecir,** öyle ecir ki, (كَبٖيرٌ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- O kimseler müstesnâ ki (Allâh-u Te'âlâ'ya gerçekten inanıp, kazâ ve kaderine tam mânâsıyla teslim olarak başlarına gelen tüm belâlara) **sabretmiştirler ve** (geçmiş gelecek tüm nîmetlerine karşı Allâh-u Te'âlâ'ya şükür mâhiyetinde) **sâlih ameller işlemiştirler.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlar,** (beşeriyet gereği işlemiş oldukları tüm günahlar için) **geniş bir mağfiret ve** (güzel amellerine mükâfat olarak) **çok büyük bir ecir sâdece onlar içindir.**

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ وَضَٓائِقٌ بِهٖ صَدْرُكَ اَنْ يَقُولُوا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ
جَٓاءَ مَعَهُ مَلَكٌۜ اِنَّمَٓا اَنْتَ نَذٖيرٌۜ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكٖيلٌۜ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(فَلَعَلَّـكَ) **Şimdi belki de sen,** nesin? (تَـارِكٌ) **terk edici**(sin), neyi? (بَعْـضَ مَا) **o şeylerin bir kısmını ki,** (يُوحٰٓى) **vahyolunuyor,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** daha? (وَضَٓائِقٌ) **ve daralıcıdır,** ne sebebiyle? (بِـهٖ) **onun sebebiyle,** ne? (صَـدْرُكَ) **senin göğsün,** neden dolayı daralacaktır? (اَنْ يَقُولُـوا) **demelerinden dolayı,** ne demeleri, (لَـوْلَٓا اُنْـزِلَ) **indirilseydi ya,** kim üzerine? (عَلَيْـهِ) **onun üzerine,** ne? (كَـنْـزٌ) **bir hazîne,** daha ne olsaydı? (اَوْ جَٓـاءَ) **veyâ gelseydi ya,** kiminle berâber? (مَعَـهُ) **onunla berâber,** kim? (مَلَكٌ) **bir melek,** (اِنَّمَٓا اَنْتَ) **ancak sen,** kimsin? (نَذٖيرٌ) **bir uyarıcı**(sın), (وَاللّٰهُ) **ama Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** kimdir? (وَكٖيلٌ) **bir Vekîl'dir.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Habîbim!) **Şimdi o** (müşrik ola)**nlar** (senin hakkında)**: "**(Krallar gibi peşine insanları sürüklemesi için gökten) **onun üzerine** (bolca dağıtacağı) **bir hazîne indirilseydi ya!**

Ya da berâberinde (bizim de göreceğimiz şekilde onu doğrulayan) **bir melek gelseydi ya" diyorlar diye belki de sen sana vahyolunmakta olan**

şeylerin bir kısmını (insanlara tebliğ etmeyi) **bırakacaksın ve onu** (kendilerine okuduğun zaman karşılaşacağı)**n** (hakāret ve inkârlar) **sebebiyle göğsün daralacaktır.**

(Onlar seni reddetmişler ya da seninle alay etmişler diye sana ne oluyor ki bundan darlanıyorsun?!) **Sen ancak** (Allâh'a karşı gelenleri O'nun azâbından korkutan) **bir nezîr** (ve uyarıcı bir peygamber)**sin.**

Ama Allâh (onların tüm sözlerini ve işlerini gözetip, gereken cezâyı vermek dâhil) **her şeye** (hakkıyla kefîl ve) **Vekîl'dir.**

(Öyleyse ancak O'na güven, işlerini sâdece O'na ısmarla. O müşriklerin câhilliklerine ve alaylarına aldırmaksızın, büyüklük taslamalarını da önemsemeksizin, geniş bir kalp ve huzurlu bir gönülle vahyi tebliğe devâm et.)

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهٖ مُفْتَرَيَاتٍ
وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(اَمْ يَقُولُونَ) **Yoksa diyorlar mı?!** neyi diyorlar mı? (اِفْتَرٰى) **o uydurdu,** neyi? (هُ) **onu,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (فَأْتُوا) **öyleyse getirin,** neyi getirin? (بِعَشْرِ سُوَرٍ) **on sûre,** öyle on sûre ki, (مِثْلِهٖ) **onun gibi,** yine öyle on sûre ki, (مُفْتَرَيَاتٍ) **uydurulmuşlar,** daha ne yapın? (وَادْعُوا) **ve çağırın,** kimi? (مَنِ) **o kimseleri ki,** (اِسْتَطَعْتُمْ) **güç yetirdiniz,** onlar kimden oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) **doğru kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Yoksa onlar (senin okuduğun Kur'ân hakkında)**: "Onu kendisi uydurdu" mu diyorlar?!** (Habîbim!) **De ki: "Öyleyse Allâh'tan başka gücünüzün yetmiş olduğu herkesi** (işlerinizde size yardımcı olduklarına inandığınız putlarınızı ve dara düştüğünüzde görüşlerine başvurduğunuz kâhinlerinizi) **çağırın da,** (fesâhat, belâğat ve eşsiz dizim hususlarında) **onun** (okuduğu Kur'ân'ın) **misli olabilecek uydurulmuş on sûre** (meydana) **getirin. Eğer** (Kur'ân'ı benim uydurduğuma dâir iddiânızda) **doğru kimseler olduysanız** (bunu ispatlamanız gerekir).

فَاِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا اَنَّمَا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ وَاَنْ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ
فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(فَاِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا) **Ama eğer icâbet edemiyorlarsa,** kime? (لَكُمْ) **size,** (فَاعْلَمُوا) **artık bilin,** neyi bilin? (اَنَّمَا اُنْزِلَ) (o Kur'ân) **ancak indirilmiştir,** ne ile? (بِعِلْمِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (hatâsız) **ilmi ile,** daha neyi bilin? (وَاَنْ لَا اِلٰهَ) **ve hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (فَهَلْ اَنْتُمْ) **artık sizsiniz değil mi,** kimler? (مُسْلِمُونَ) **İslâm'a giren kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (Ey Habîbim ve ey Kur'ân'ın karşı konulmaz mûcizesini savunan Müslümanlar!) **Ama eğer** (onun benzeri bir kitap derlemek üzere çağırdığınız) **o kimseler siz**(in bu talebiniz)**e icâbet edemiyorlarsa, artık bilin ki; o** (Kur'ân-ı Kerîm) **ancak Allâh'ın** (ezelî ve ebedî olan eşsiz) **ilmiyle indirilmiştir.**

(Zîrâ Kur'ân-ı Kerîm'de bulunan âciz bırakıcı üslûba ve kimsenin bilemeyeceği gaybî meselelere Allâh-u Te'âlâ'nın ilmi dışında hiçbir bilgi erişemez.)

Ve (yine bilin ki) **O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur** (ki O'nun bildiklerini bilebilsin ve O'nun kudretinin eriştiği şeylere güç yetirebilsin). (Ey Kur'ân'dan birkaç kısa sûrenin dahî mislini getirebilmekten âciz kalan müşrikler!) **Artık** (Kur'ân'ın hak oluşu ve şirk yolunuzun bâtıllığı husûsunda bir şüpheniz kalmadığına göre) **siz İslâm'a giren kimselersiniz değil mi?!"**

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(مَنْ) **Her kim,** (كَانَ) **oldu ise,** nedir oldu? (يُرِيدُ) **arzu eder,** neyi? (اَلْحَيٰوةَ) **o hayâtı,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en âdî olan,** daha neyi ister ise? (وَزِينَتَهَا) **ve onun ziynetini,** (نُوَفِّ) **tam olarak veririz,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** neyi? (اَعْمَالَهُمْ) **amellerini**(n karşılığını), nerede? (فِيهَا) **orada,** (وَهُمْ) **ve onlar,** nerede? (فِيهَا) **orada,** (لَا يُبْخَسُونَ) **eksiltmeye uğratılmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Her kim (kâfir ve münâfık olduğu hâlde fakirlere yardım ve ana-babasına iyilik gibi, görünüş îtibârıyla sâlih ameller yaparken) **o âdî** (dünyâ) **hayâtı**(nı) **ve onun** (sıhhat, emniyet, çok mal, evlât ve riyâset gibi) **ziynetini arzu etmekteyse, o kişilere amellerini**(n karşılığını) **orada tastamam veririz de, kendileri orada bir eksiltmeye uğratılmazlar.**

أُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا
وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(أُولٰٓئِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Onlar,** kimlerdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** nerede? (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** (اِلَّا النَّارُ) **ancak o** (cehennem) **ateş**(i cezâ oldu), (وَحَبِطَ) **ve boşa çıktı,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (صَنَعُوا) **yaptılar,** nerede? (فِيهَا) **orada,** daha? (وَبَاطِلٌ) **zâten bâtıldır,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar ancak o kimselerdir ki; âhirette kendileri için o** (cehennem) **ateş**(in)**den başka bir şey yoktur.** (Zîrâ onların bütün gâye ve gayretleri dünyâyı kazanma uğrunda tükendiğinden, dünyâda da bu muratlarına erdiklerinden kendileri için ebedî cehennem azâbından başka bir nasip kalmamıştır.)

Onların (Allâh rızâsı için değil de, dünyevî maksatlarla) **yapmış oldukları o** (güzel görünümlü) **şeyler** (âhirete kavuştukları zaman) **orada boşa çıkmıştır.**

Onların sürekli yapmakta oldukları şeyler (Allâh rızâsı için yapılmış olsaydı, kendilerine iki cihanda da yarayacaktı. Ama îmân ve ihlâs sâhibi olmadıkları için yaptıkları tüm iyilikler) **zâten bâtıl** (ve faydasız)**dır.**

اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهٖ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهٖ كِتَابُ مُوسٰٓى اِمَامًا وَرَحْمَةً
اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهٖ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِى مِرْيَةٍ مِنْهُ اِنَّهُ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(اَفَمَنْ) **Yoksa o kimse** (gibi) **midir ki,** burada geçen (فَ) harfi, mahzûf bir cümleye atıf içindir ki takdîri (أَمَّنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا كَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ) şeklindedir, yâni "Dünyâyı ve ziynetini murâd eden kimse, hiç o kimse gibi olur mu?" ki, o kişi (كَانَ) **oldu,** ne üzerine? (عَلٰى بَيِّنَةٍ) (kendisine doğruyu bulduran) **büyük bir delil** (olan isâbetli anlayış) **üzere,** kim tarafından verilen delil? (مِنْ رَبِّهٖ) **Rabbi'nden,** daha o kimse ki? (وَيَتْلُو) **ve sürekli tâkip ediyor,** neyi?

(هُ) **onu,** yâni o kimseye verilen aklî delîli, ne tâkip ediyor? (شَاهِدٌ) (o aklî delîlin doğruluğunu gösteren Kur'ân gibi) **büyük bir şâhit,** öyle şâhit ki kim tarafından gönderilmiş? (مِنْهُ) **O** (kulun Rabbi tarafı)**ndan,** (وَمِنْ قَبْلِهِ) **o** (Kur'â)**ndan önce de vardır,** ne vardır? (كِتَابُ مُوسٰى) **Mûsâ'nın kitâbı,** ne olduğu hâlde? (إِمَامًا) **bir önder olarak,** daha? (وَرَحْمَةً) **ve büyük bir rahmet olarak,** (أُولٰئِكَ) (Habîbim!) **işte sana! O** (delil üzere ola)**nlar,** (يُؤْمِنُونَ) **îmân ederler,** neye? (بِهِ) **o** (Kur'â)**na,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (يَكْفُرْ) **inkâr ederse,** neyi? (بِهِ) **onu,** kimden olduğu hâlde? (مِنَ الْأَحْزَابِ) **o hizib**(leşmiş müşrik)**lerden,** (فَالنَّارُ) **artık o** (cehennem) **ateş**(i), nedir? (مَوْعِدُهُ) **onun vaad edildiği yerdir,** (فَلَا تَكُ) **o hâlde sen olma,** nerede? (فِي مِرْيَةٍ) **hiçbir şüphe içinde,** neden? (مِنْهُ) **o** (Kur'ân'ın hak olduğu)**ndan,** (إِنَّهُ) **çünkü şüphesiz o** (Kur'ân), nedir? (الْحَقُّ) **hakkın ta kendisidir,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbin'den,** (وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların çoğu,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmezler.** *(Bu âyet-i kerîmenin tefsîri ve zamirlerin mercii hakkında özellikle Beyzâvî ve Nesefî (Medârik) tefsirlerinden istifâde edilmiştir.)*

Meâl-i Şerîf - 17

17- Yoksa (sâdece dünyâ hayâtını gâye edinmiş ve birtakım asılsız fikirlere uymuş olan kişi, hiç) **o** (hidâyet üzere olan) **kimse** (gibi) **midir ki kendisi, Rabbi'nden** (kendisine ihsân edilmiş olan ve kendisine doğru yolu gösteren) **apaçık ve çok büyük bir** (aklî) **delil üzere bulunmuştur, O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun tarafından büyük bir şâhit** (olan Kur'ân-ı Kerîm) **de** (onun doğruluğunu tasdîk ve onu yanlışa düşmekten koruyup kollamak için yanından hiç ayrılmayarak) **kendisini sürekli tâkip etmektedir, üstelik o** (Kur'â)**ndan önce** (din konusunda uyulacak) **bir önder ve** (kendilerine indirilen geçmiş ümmetler hakkında) **büyük bir** (nîmet ve) **rahmet olarak Mûsâ'nın kitabı bulunmaktadır** (ki, o da onun geleceğini müjdelemiştir).

İşte sana! (Bundan dolayı) **o** (açık delîle sâhip ola)**nlar o** (Kur'â)**na îmân ederler. Ama o** (Mekke müşrikleri ve Kur'ân-ı Kerîm aleyhine birleşen diğer) **hıziplerden her kim onu inkâr ederse, artık ancak o** (cehennem) **ateş**(i onun) **vaad edildiği yerdir.**

O hâlde sen o (Kur'ân'ın Allâh-u Te'âlâ tarafından indirilmiş olduğu)**ndan hiçbir şüphe içinde olma**(dığına göre, ümmetinden her biri de kendilerini şüpheden kurtaracak sağlam inançlara sâhip olmaya çalışsın)**!**

Çünkü gerçekten o (Kur'ân), **seni** (dînî ve dünyevî konularda terbiye ede)**n Rabbin'den** (indirilmiş) **bir haktır. Velâkin insanların çoğu** (kimi anlayış noksanlığı sebebiyle, kimi de kibir ve inadı nedeniyle bu hakîkate) **îmân etmezler.**

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًاۜ اُو۬لٰٓئِكَ يُعْرَضُونَ عَلٰى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْاَشْهَادُ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ الَّذ۪ينَ كَذَبُوا عَلٰى رَبِّهِمْۚ اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِم۪ينَۙ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَمَنْ) **Ve kim,** nedir? (اَظْلَمُ) **daha zâlimdir,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (افْتَرٰى) **uydurdu,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **bir yalanı,** (اُو۬لٰٓئِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Onlar,** (يُعْرَضُونَ) **arz edileceklerdir,** kime? (عَلٰى رَبِّهِمْ) **Rablerine,** (وَيَقُولُ) **ve diyecek,** kim? (الْاَشْهَادُ) **şâhitler,** ne diyecek? (هٰٓؤُ۬لَٓاءِ) **işte bunlar,** kimlerdir? (الَّذ۪ينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (كَذَبُوا) **yalan söylediler,** kime karşı? (عَلٰى رَبِّهِمْ) **Rablerine karşı,** (اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ) **bilin ki; Allâh'ın lâneti,** kimlerin üzerinedir? (عَلَى الظَّالِم۪ينَ) **o zâlimlerin üzerinedir.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Ayrıca kim Allâh'a karşı (iftirâlarda bulunmak için: "Melekler Allâh'ın kızlarıdır" ve "Putlar Allâh nezdinde şefâatçilerdir" gibi sözler sarf ederek) **büyük bir yalan uydurmuş olan kimseden daha zâlimdir?!**

İşte sana! Onlar (bu en büyük zulüm ve iftirâ damgasını yemiş olarak) **Rablerin**(in muhâsebesin)**e arz edileceklerdir. O** (zaman melekler, peygamberler, müminler ve kendi uzuvları dâhil mahşerde hâzır bulunan tüm) **şâhitler de: "İşte bunlar ancak o kimselerdir ki Rablerine karşı iftirâda bulunmuşturlar. Bilin ki; Allâh'ın lâneti bu zâlimlerin üzerine** (inmekte)**dir" diyecektir.**

اَلَّذ۪ينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًاۜ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

O zâlimlerden bedel? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler**(in üzerine lânetler yağmaktadır) **ki,** (يَصُدُّونَ) **alıkoyarlar,** neden? (عَنْ سَب۪يلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** daha ne yaparlar? (وَيَبْغُونَ) **ve ararlar,** neye? (هَا) **ona,** ne ararlar? (عِوَجًا) **bir eğrilik,** (وَهُمْ) **ve onlar,** neyi? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhireti,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedirler? (كَافِرُونَ) **inkâr edicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- O (zâlim) **kimseler**(in üzerine lânetler yağmaktadır) **ki, onlar** (insanları) **Allâh'ın yolundan alıkoymaktadırlar ve ona** (girmek isteyenleri engellemek için o yol hakkında) **bir eğrilik** (ve çelişki) **ara**(yarak, dosdoğru gerçekleri eğri büğrü gösterip, insanların doğru yolu kabullenmesine engel çıkar)**maktadırlar. Onlar** (var ya); **ancak onlar âhireti de inkâr edicilerdir.**

أُولٰٓئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَٓاءَۢ
يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُۜ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(أُولٰٓئِكَ) **İşte sana! Onlar,** (لَمْ يَكُونُوا) **olmadılar,** nedir olmadılar? (مُعْجِزِينَ) **âciz bırakıcı kimseler,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** daha? (وَمَا كَانَ) **ve olmadı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kimden başka? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ اَوْلِيَٓاءَ) **dostlardan hiçbiri,** (يُضَاعَفُ) **katlanacaktır,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (الْعَذَابُ) **azap,** (مَا كَانُوا) **çünkü onlar olmadılar,** nedir olmadılar? (يَسْتَطِيعُونَ) **güç yetirmek isterler,** neye? (السَّمْعَ) **dinlemeye,** yâni güçleri olduğu hâlde duymak bile istemediler, daha ne olmadılar? (وَمَا كَانُوا) **yine olmadılar,** nedir olmadılar? (يُبْصِرُونَ) **görebilirler.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (bunca genişliğine rağmen) **yer**(yüzün)**de** (nereye kaçarlarsa kaçsınlar, kendilerine azap etmek istediği zaman Allâh-u Te'âlâ'yı) **âciz bırakıcı kimseler olmadılar!**

Onlar için Allâh'tan başka (yardım talebinde bulunabilecekleri) **dostlardan hiçbiri de yoktur.**

(Bu kişiler kendi sapıklıklarına, bir de insanları saptırma suçunu ilâve ettiklerinden dolayı) **onlar için azap katlanacaktır.**

Çünkü onlar (hakka karşı olan nefretlerinden dolayı istekle ve rağbetle dinleyecek olsalar Kur'ân'ın buyurduklarına tahammül edemeyeceklerini bildikleri için onun lafzını) **dinlemeye güç yetirmeyi** (bile) **ister olmadılar. Onlar** (içlerinde ve dışlarında bulunan bunca âyetlerden göz yumdukları için gerçekleri) **görmekte de olmadılar.**

أُولٰٓئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(أُولٰٓئِكَ) **İşte sana! Onlar,** kimlerdir? (الَّذِينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (خَسِرُوٓا) **zarara uğrattılar,** kimi? (اَنْفُسَهُمْ) **kendi nefislerini,** daha? (وَضَلَّ) **ve kayboldu,** kimden uzaklaşarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَفْتَرُونَ) **uydurur** (oldu)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- İşte sana! Onlar ancak o kimselerdir ki (sapıklığa karşı hidâyeti, dünyâya karşı âhireti değiştiklerinden dolayı) **kendilerini** (zarar ve) **hüsrâna uğratmıştırlar. Ayrıca** ("Melekler ve putlar Allâh indinde bizim şefâatçilerimizdir" diyerek taptıkları bâtıl ilâhların şefâatlerine mazhar olacaklarına dâir) **sürekli uydurmakta oldukları şeyler** (de) **kendilerinden** (uzaklaşıp) **kaybolmuştur.**

لَا جَرَمَ اَنَّهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(لَا جَرَمَ) **Hayır!** (Onların ilâhları kendilerine fayda vermeyecektir, bilakis) **kesinleşti,** bu terkîb hakkında çok kaviller varsa da bizim tercih ettiğimiz mânâya göre; burada geçen (لَا) harfi nâfiyedir, sonrasında gelen (جَرَمَ) fiili ise (حَقَّ) mânâsındadır, bundan sonraki cümle-i ismiyye de onun fâilidir, *(el-Âlûsî)* ne gerçekleşti? (اَنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** nerede? (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** (هُمُ) **ancak onlar,** nedirler? (الْاَخْسَرُونَ) **en çok hüsrâna uğrayan kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Hayır! (Onların ilâhları kendilerine fayda veremeyecektir ve şu hakîkat) **kesinleşti ki; şüphesiz ancak onlar** (cennette bulunan yerlerini satıp, karşılığında cehennem derekeleri kazandıkları için) **âhirette en çok** (zarar ve) **hüsrâna uğraya**(cak ola)**nların ta kendileridir.**

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَاَخْبَتُوا اِلٰى رَبِّهِمْ
اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(اِنَّ الَّذِينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (الصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** daha ne yaptılar? (وَاَخْبَتُوا) **sükûnet buldular,** kime yönelerek? (اِلٰى رَبِّهِمْ) **Rablerine,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar,** kimlerdir? (اَصْحَابُ الْجَنَّةِ) **cennetin ashâbıdır,** (هُمْ) **onlar,** nerede? (فِيهَا) **orada,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcılardır.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Muhakkak o kimseler ki (tasdik edilmesi gereken tüm hakîkatlere) **îmân etmiştirler,** (Allâh-u Te'âlâ'nın rızâsına uygun ve kabûle elverişli olan

namaz, oruç, hac ve zekât gibi) **sâlih ameller de işlemiştirler ve** (hem huşû, hem de tevâzu içerisinde) **Rablerin**(in tâat ve ibâdetin)**e** (tamâmen yönelip O'na) **bağlılıkla sükûnet** (ve huzur) **bulmuşturlar. İşte sana! Onlar ancak cennetin** (ayrılmaz) **yârânıdır. Kendileri orada ebedî kalıcı kimselerdir.**

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْاَعْمٰى وَالْاَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِۜ
هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلاًۜ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ) **O iki fırkanın şaşılacak hâli,** ne gibidir? (كَالْاَعْمٰى) **kör gibidir,** daha? (وَالْاَصَمِّ) **ve sağır gibidir,** daha? (وَالْبَصِيرِ) **ve çok iyi gören gibidir,** daha? (وَالسَّمِيعِ) **ve çok iyi işiten gibidir,** (هَلْ يَسْتَوِيَانِ) **bu ikisi denk olabilirler mi?!** ne bakımından? (مَثَلاً) **benzetme bakımından,** (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) **hâlâ iyice düşünmeyecek misiniz?!**

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Hakkı görüp duyan ve doğruya uyan müminlerle, Allâh'ın âyetlerine karşı kör ve sağır kalan kâfirlerin oluşturduğu) **o iki fırkanın şaşılacak hâli,** (yaratılıştan) **kör ve sağırla, çok iyi gören ve çok iyi işiten** (kimseler) **gibidir. Benzetme bakımından** */sıfat (ve durum) **îtibârıyla**/* **bu ikisi denk olabilirler mi?!**

Hâlâ (bu iki fırkanın hiçbir bakımdan eşit olmadığı konusunda şüphede kalıp da, size anlatılan misalleri) **iyice düşünmeyecek misiniz?!**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖٓ اِنّ۪ي لَكُمْ نَذ۪يرٌ مُب۪ينٌۙ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz gönderdik,** kimi? (نُوحًا) **Nûh'u,** nereye? (اِلٰى قَوْمِهٖ) **kavmine,** burada bir fiil mahzuftur ki takdîri şu şekildedir, (فَقَالَ) **dedi,** ne dedi? (اِنّ۪ي) **muhakkak ki ben,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyim? (نَذ۪يرٌ) **büyük bir uyarıcı**(yım), öyle uyarıcı ki, (مُب۪ينٌ) (teblîğini) **iyice açıklayan.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Andolsun ki; muhakkak Biz Nûh'u kavmine (bir rasûl olarak) **gönderdik** (de o onlara şu tebliğlerde bulundu) **ki: "Şüphesiz ben size** (Allâh tarafından gönderilen ve sizi azâba düşürecek kötü amelleri ve onlardan kurtuluş yönlerini) **iyice açıklayan büyük bir uyarıcıyım.**

اَنْ لَا تَعْبُدُٓوا اِلَّا اللّٰهَۜ اِنّ۪ٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ اَل۪يمٍ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

Ne diye uyarıcıyım? (اَنْ لَا تَعْبُدُٓوا) **ibâdet etmeyin diye,** (اِلَّا اللّٰهَ) **ancak Allâh'a** (ibâdet edin), (اِنّ۪ٓي) **gerçekten ben,** (اَخَافُ) **endişeleniyorum,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** neden? (عَذَابَ يَوْمٍ) **büyük bir günün azâbından,** öyle gün ki, (اَل۪يمٍ) (azâbı) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Allâh'tan başkasına ibâdet etmeyin diye (ben size uyarıcı gönderildim)**! Gerçekten ben** (Allâh-u Te'âlâ'dan başkasına tapmanız hâlinde başınıza gelip çatacak ve yöneldiği kişiye dünyâda da, âhirette de) **çok acı verici olan büyük bir günün azâbından size karşı endişelenmekteyim."**

فَقَالَ الْمَلَاُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِه۪ مَا نَرٰيكَ اِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرٰيكَ اتَّبَعَكَ اِلَّا الَّذ۪ينَ
هُمْ اَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّاْيِۚ وَمَا نَرٰى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِب۪ينَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(فَقَالَ) **Bunun üzerine dedi,** kim? (اَلْمَلَاُ) **ileri gelenler,** (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** kimden oldukları hâlde? (مِنْ قَوْمِه۪) **kavminden,** ne dediler? (مَا نَرٰى) **görmüyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** (اِلَّا بَشَرًا) **ancak bir beşer** (olarak görüyoruz), öyle beşer ki, (مِثْلَنَا) **bizim gibi,** daha? (وَمَا نَرٰى) **yine görmüyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** nedir görmüyoruz? (اِتَّبَعَ) **tâbi olmuş,** kime? (كَ) **sana,** (اِلَّا الَّذ۪ينَ) **ancak o kimseleri** (sana tâbi olmuş görüyoruz) **ki,** (هُمْ) **onlar,** kimlerdir? (اَرَاذِلُنَا) **bizim en rezillerimizdir,** ne zamanda tâbi oldular? (بَادِيَ الرَّاْيِ) (hiç düşünmeksizin) **ilk görüşte,** (وَمَا نَرٰى) **zâten biz görmüyoruz,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kim üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** ne görmüyoruz? (مِنْ فَضْلٍ) **herhangi bir üstünlük,** (بَلْ نَظُنُّ) **doğrusu biz sanıyoruz,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nedir sanıyoruz? (كَاذِب۪ينَ) **yalancılar.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Bunun üzerine kavmi içerisinden kâfir olmuş o ileri gelen kişiler: "Biz seni ancak kendimiz gibi bir beşer olarak görüyoruz. Yine seni görüyoruz ki, sana ancak kendileri bizim en rezillerimiz olan o (düşük) **kimseler** (iyice düşünmeksizin) **ilk görüşte tâbi olmuştur.** (İyi araştıracak olsalardı, onların da sana uymayacak olduklarını biliyoruz.)

(Sen ve adamların dâhil) **sizin için bize karşı** (size uymamızı gerektirecek) **herhangi bir üstünlük de/*fazlalık da*/ göremiyoruz. Doğrusu biz sizi** (aynı dâvâda söz birliği yapan) **yalancı kimseler sanıyoruz" dedi**(ler).

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّ۪ى وَاٰتٰينِى رَحْمَةً مِنْ عِنْدِه۪ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْؕ اَنُلْزِمُكُمُوهَا وَاَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(قَالَ) (Nûh *(Aleyhisselâm)* onlara cevâben) **dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü?** (اِنْ كُنْتُ) **eğer ben olduysam,** ne üzere? (عَلٰى بَيِّنَةٍ) **çok açık bir delil üzere,** öyle delil ki kim tarafından? (مِنْ رَبّ۪ى) **Rabbim'den,** daha? (وَاٰتٰى) **ve** (Rabbim) **verdiyse,** kime? (نِى) **bana,** neyi? (رَحْمَةً) **büyük bir rahmeti,** öyle rahmet ki, (مِنْ عِنْدِه۪) **Kendi nezdinden,** (فَعُمِّيَتْ) **ama** (o açık delil) **gizli bırakılmışsa,** kime? (عَلَيْكُمْ) **size,** (اَنُلْزِمُ) **biz mi zorlayacağız?** kimi? (كُمُو) **sizi,** neye? (هَا) **ona** (inanmaya), (وَاَنْتُمْ) **hâlbuki siz,** niçin? (لَهَا) **onun için,** kimsiniz? (كَارِهُونَ) **isteksiz kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Nûh *(Aleyhisselâm)* onlara cevâben) **dedi ki: "Ey kavmim! Gördünüz mü?** (Söyleyin bakayım!) **Eğer ben Rabbim'den** (gelen ve dâvâmın doğruluğuna şâhitlik yapacak nitelikte olan) **çok açık bir delil üzere olduysam ve O bana Kendi nezdinden** (peygamberlik gibi) **büyük bir rahmet vermiş de, bu size** (değer verdiğiniz saltanat ve servet gibi şeyler yoluyla açıklanmayıp, bilakis fakir ve bayağı saydığınız kişiler vâsıtasıyla ulaştığı için) **gizli bırakılmışsa; biz mi sizi ona** (inanmaya) **zorlayacağız?!**

Hele de siz (benim getirdiğim hidâyet ve rahmeti inceleyip tercih etmeyen ve) **ona karşı isteksiz kimseler iken!**

وَيَا قَوْمِ لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًاؕ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ وَمَٓا اَنَا بِطَارِدِ الَّذ۪ينَ اٰمَنُواؕ اِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَلٰكِنّ۪ٓى اَرٰيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَيَا قَوْمِ) **Ve ey kavmim!** (لَٓا اَسْـَٔلُ) **Ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **on**(u duyurmay)**a karşı,** neyi? (مَالًا) **bir malı,** (اِنْ اَجْرِيَ) **benim ecrim değildir,** (اِلَّا عَلَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** (وَمَٓا اَنَا) **ve ben değilim,** ne değilim? (بِطَارِدِ الَّذ۪ينَ) **aslâ o kimseleri kovacak biri** (değilim) **ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,**

(اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** nedirler? (مُلَاقُوا رَبِّهِمْ) **Rablerine kavuşucu kimselerdir,** (وَلٰكِنّ۪ى) **velâkin ben,** (اَرٰى) **görüyorum,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nedir görüyorum? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (تَجْهَلُونَ) **câhillik ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Yine ey kavmim! Ben o (tebliğin size ulaştırılması)**na karşılık sizden bir mal istemiyorum. Benim ecrim**(i ve mükâfâtımı vermek) **ancak Allâh'a âittir.** (Bana îmân eden fakirlerden hoşlanmıyorsunuz) **ama** (sizin hâtırınız için) **ben o îmân etmiş kimseleri aslâ kovacak biri değilim.**

Zîrâ şüphesiz ki onlar Rableri (nezdinde mertebe sâhibidirler, âhirette de O'nun nîmetleri)**ne kavuşucu kimselerdir.** (Dolayısıyla onları kovan kimse Rableri nezdinde cezâya müstehak olur.)

Velâkin ben sizi öyle bir toplum olarak görüyorum ki (bilinmesi gereken şeyler hakkında, özellikle de Rabbiniz'e kavuşacağınıza dâir ve O'nun huzûrunda bu kişilerin sizden daha hayırlı olduğu husûsunda) **câhillik etmektesiniz.**

وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُن۪ى مِنَ اللّٰهِ اِنْ طَرَدْتُهُمْؕ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَيَا قَوْمِ) **Ve ey kavmim!** (مَنْ) **kim?** (يَنْصُرُ) **yardım edebilir,** kime? (ن۪ى) **bana,** kimden gelen azâba karşılık? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** ne yaparsam? (اِنْ طَرَدْتُ) **eğer kovarsam,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) **hiç mi düşünmüyorsunuz?!**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Bir de ey kavmim! Ben onları kovarsam, Allâh'tan (gelecek azâba karşı) **bana kim yardım edebilir?! Peki siz hiç mi düşünmüyorsunuz** (ve hâlâ onları kovarsam îmân edeceğinizi söyleyebiliyorsunuz)**?!**

وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْد۪ى خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ
اِنّ۪ى مَلَكٌ وَلَٓا اَقُولُ لِلَّذ۪ينَ تَزْدَر۪ٓى اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًاؕ
اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا ف۪ٓى اَنْفُسِهِمْۚ اِنّ۪ٓى اِذًا لَمِنَ الظَّالِم۪ينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَلَٓا اَقُولُ) **Ve ben demiyorum,** kime? (لَكُمْ) **size,** ne demiyorum? (عِنْد۪ى) **ancak benim yanımdadır,** ne? (خَزَٓائِنُ اللّٰهِ) **Allâh'ın hazîneleri,** daha ne demiyorum?

(وَلَٓا اَعْلَمُ) **ve bil**(diğimi söyle)**miyorum,** neyi? (اَلْغَيْبَ) **o** (vahiy gelmeyen konulardaki) **gaybı,** daha ne yapmıyorum? (وَلَٓا اَقُولُ) **yine ben demiyorum,** ne demiyorum? (اِنّ۪ى) **gerçekten ben,** neyim? (مَلَكٌ) **bir meleğim,** daha ne yapmıyorum? (وَلَٓا اَقُولُ) **yine demiyorum,** kim için? (لِلَّذ۪ينَ) **o kimseler için ki,** (تَزْدَر۪ى) **sürekli küçümsüyor,** ne? (اَعْيُنُكُمْ) **gözleriniz,** ne demiyorum? (لَنْ يُؤْتِيَ) **aslâ vermeyecek,** kime? (هُمُ) **onlara,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi vermeyecek? (خَيْراً) **hiçbir hayrı,** (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (ف۪ٓى اَنْفُسِهِمْ) **içlerindedir,** (اِنّ۪ٓى) **muhakkak ben,** (اِذاً) **o**(nları kovduğum) **takdirde,** kimlerden olurum? (لَمِنَ الظَّالِم۪ينَ) **elbette zâlimlerden.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Üstelik ben size: 'Allâh'ın (rızkının) **hazîneleri sâdece benim yanımdadır' demiyorum** (ki, benim madden sizden üstün olmadığımı iddiâ ediyorsunuz). **Ben** (Allâh'ın bildirmediği) **o gaybı da** (kendiliğimden) **bil**(diğimi söyle)**miyorum** (ki, bana vahiy geldiğine dâir iddiâmı uzak görerek beni inkâr ediyorsunuz).

Yine ben (size)**: 'Gerçekten ben bir meleğim' de demiyorum** (ki, 'Sen ancak bizim gibi bir beşersin' diyerek benim peygamberliğime îtirâz ediyorsunuz).

Ben (sizi hoşnut edeyim diye) **gözlerinizin sürekli küçümsemekte olduğu o** (fakir) **kimseler için: 'Allâh bunlara** (iki cihanda da) **aslâ hiçbir hayır vermeyecektir' de diyemem. Allâh onların içlerinde bulunan şeyleri** (ve kalplerinin hayırdan ve şerden neler barındırdığını) **hakkıyla bilendir.**

Muhakkak ben o(nların açıkladıkları ifâdelere îtibâr etmeyip, îmanlarını geçersiz sayarak kendilerini kovduğum) **takdirde elbette** (onlara haksızlık eden) **zâlimlerdenim** (demektir ki, ben böyle bir zulmü aslâ kendime yakıştıramayacağıma göre, bu tür muâmeleyi de benden beklemeyin)."

قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَاَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَٓا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(قَالُوا) **Onlar dediler,** ne dediler? (يَا نُوحُ) **ey Nûh!** (قَدْ جَادَلْتَ) **muhakkak sen mücâdele ettin,** kiminle? (نَا) **bizimle,** (فَاَكْثَرْتَ) **çok uzattın,** neyi? (جِدَالَنَا) **bizimle mücâdeleyi,** (فَأْتِ) **o hâlde getir,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعِدُ) (azapla ilgili) **vaad ediyorsun,** kime? (نَا) **bize,** (اِنْ كُنْتَ) **eğer sen olduysan,** kimlerden? (مِنَ الصَّادِق۪ينَ) **doğru kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- O (müşrik ola)**nlar: "Ey Nûh! Gerçekten sen** (yolumuzdan dönmemiz için) **bizimle mücâdele ettin ve çekişmemizi çok uzattın** ***/bize karşı çok mücâdele çeşitleri ortaya koydun/.***

O hâlde bize vaad etmekte olduğun (peşin azapla ilgili) **şeyleri bize getir. Eğer sen** (bu tehdîdinde) **doğru kimselerden olduysan** (dediğini yap da görelim)**" dediler.**

قَالَ اِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللّٰهُ اِنْ شَاءَ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(قَالَ) (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنَّمَا يَأْتِى) **ancak getirir,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِهِ) **onu,** yâni azâbı, kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne zamanda? (اِنْ شَاءَ) **eğer murâd ederse,** (وَمَا اَنْتُمْ) **ama siz olamazsınız,** nedir olamazsınız? (بِمُعْجِزِينَ) **aslâ** (Allâh'ı) **âciz bırakıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "**(Çabucak istediğiniz azapları meydana getirmek benim gücüm dâhilinde değildir.) **Murâd ederse onu size ancak** (inkâr edip emrine karşı geldiğiniz O) **Allâh getirecektir.**

Ama (eninde sonunda azap size peşînen veyâ gecikmeli olarak mutlaka gelecektir) **siz** (ise başınıza gelecek azâbı savuşturarak yâhut ondan kaçıp kurtularak Allâh-u Te'âlâ'yı) **aslâ** (size azap etmekten) **âciz bırakıcı kimseler olamazsınız.**

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِى اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ اِنْ كَانَ اللّٰهُ يُرِيدُ
اَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلَا يَنْفَعُ) **Ve fayda vermez,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (نُصْحِى) **benim hayırseverliğim,** ne yaparsam? (اِنْ اَرَدْتُ) **arzularsam,** neyi? (اَنْ اَنْصَحَ) **iyilikte bulunmamı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne zamanda fayda vermez? (اِنْ كَانَ) **eğer olduysa,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olduysa? (يُرِيدُ) **murâd ediyor,** neyi? (اَنْ يُغْوِى) **saptırmayı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbiniz'dir,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O**(nun hesap yurdu)**na,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Allâh (sizin hür irâdenizle kötü yolu tercih ettiğinizi bildiği için) **sizi saptırmayı murâd etmekte ise, ben size** (ne kadar) **iyilikte bulunmamı arzulasam da, bu hayırseverliğim size fayda vermez.**

(Zâten) **ancak O sizin Rabbiniz'dir** (sizi yaratan ve bütün işlerinizi yöneten ancak O'dur) **ve siz** (sonunda) **ancak O**(nun hesap yurdu)**na döndürüleceksiniz** (O da yaptıklarınızın karşılığını tastamam verecektir)."

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ اِجْرَامٖي وَاَنَا بَرٖٓيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(اَمْ يَقُولُونَ) **Yoksa diyorlar mı?!** neyi diyorlar mı? (افْتَرٰى) **o** (Nûh) **uydurdu,** neyi? (هُ) **onu,** (قُلْ) (ey Nûh!) **söyle,** ne söyle? (اِنِ افْتَرَيْتُ) **eğer uydurduysam,** neyi? (هُ) **onu,** (فَعَلَيَّ) **sâdece benim aleyhimedir,** ne? (اِجْرَامٖي) **benim günah işlemem**(in vebâli), (وَاَنَا) **ben de,** neyim? (بَرٖٓيءٌ) **çok uzak biriyim,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تُجْرِمُونَ) **günah olarak işlemektesiniz.** (Âyet-i celîlenin Nûh *(Aleyhisselâm)*dan bahsettiğini İmâm-ı Mâtürîdî *(Rahimehullâh)* nakletmiştir.) *(en-Nesefî, et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 35

35- Yoksa o (Nûh *(Aleyhisselâm)*ın müşrik kavminden ola)**nlar** (Nûh *(Aleyhisselâm)*ın getirdiği hak ve hakîkatler için)**: "Onu o uydurdu" mu diyorlar?!**

(Ey Nûh!) **De ki:** "(Farz-ı muhâl) **ben onu uydurduysam benim günah işlemem**(in vebâli) **sâdece benim aleyhimedir.**

Ama ben de sizin (bana iftirâ isnâd ederek) **işlemekte olduğunuz o günah**(ın cezâsın)**dan tamâmen uzak biriyim."**

وَاُو۫حِيَ اِلٰى نُوحٍ اَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلَّا مَنْ قَدْ اٰمَنَ
فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَاُو۫حِيَ) **Ve vahyolundu,** kime? (اِلٰى نُوحٍ) **Nûh'a,** ne diye? (اَنَّهُ) **şu bir gerçek ki,** (لَنْ يُؤْمِنَ) **aslâ îmân etmeyecek,** kimden? (مِنْ قَوْمِكَ) **senin kavminden,** (اِلَّا مَنْ) **o kimse müstesnâ ki,** (قَدْ اٰمَنَ) **muhakkak îmân etti,** (فَلَا تَبْتَئِسْ) **artık sen felâkete uğramış gibi üzülme,** neye? (بِمَا) **o şeylere ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَفْعَلُونَ) **yapar** (oldu)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Böylece (dokuz yüz elli sene süren uzunca ve çileli tebliğ vazîfesine sabrettikten sonra) **Nûh'a vahyolundu ki:**

"Şu muhakkak ki; (ne kadar tebliğ etsen de bundan sonra) **senin kavminden** (bugüne kadar) **gerçekten îmân etmiş olandan başkası aslâ îmân etmeyecektir. Artık sen onların sürekli yapmakta oldukları şeyler yüzünden** (onların inkâr, alay ve eziyetleri nedeniyle) **felâkete uğramış gibi üzülme.**

وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطِبْنِى فِى الَّذِينَ ظَلَمُوا اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَاصْنَعْ) **Ve sağlam bir şekilde yap,** neyi? (اَلْفُلْكَ) **o gemiyi,** ne ile? (بِاَعْيُنِنَا) **bizim gözetimimizle,** daha? (وَوَحْيِنَا) **ve Bizim vahyimizle,** daha? (وَلَا تُخَاطِبْ) **ve muhâtap olma,** kiminle? (نِى) **Benimle,** kim hakkında? (فِى الَّذِينَ) **o kimseler hakkındaki,** (ظَلَمُوا) **zâlim oldular,** (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** nedirler? (مُغْرَقُونَ) **suyla boğul**(malarına hükmolun)**muş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Bir de sen Bizim gözetimimizle (nezâretimizde) ***/ilmimizle** (bilgimiz dâhilinde)*/ **ve** (o gemiyi nasıl yapacağını tâlim eden) **vahyimizle o gemiyi sağlamca yap.**

O (inkâr ederek) **zulmetmiş olan kimseler**(in kurtuluşu) **hakkında ise** (ricâda ve duâda bulunmak sûretiyle) **Benimle muhâtap olma. Şüphesiz ki onlar suyla boğul**(malarına hükmolun)**muş kimselerdir."**

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَاٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا
فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَيَصْنَعُ) **Ve** (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **sağlamca yapıyordu,** neyi? (اَلْفُلْكَ) **o gemiyi,** (وَكُلَّمَا مَرَّ) **ve her uğradığı zaman,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** kim? (مَلَاٌ) **ileri gelenler,** öyle kimseler ki, (مِنْ قَوْمِهِ) **kavminden,** (سَخِرُوا) **alay ettiler,** kiminle? (مِنْهُ) **onunla,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (اِنْ تَسْخَرُوا) **eğer alay ediyorsanız,** kiminle? (مِنَّا) **bizimle,** (فَاِنَّا) **şüphesiz biz de,** (نَسْخَرُ) **alay edeceğiz,** kiminle? (مِنْكُمْ) **sizinle,** ne gibi? (كَمَا تَسْخَرُونَ) **siz alay ettiğiniz gibi.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Böylece O (Nûh) **o gemiyi sağlamca yapıyor; kavminden ileri gelenler ise kendisine her uğradıkça onunla alay ediyorlardı.** (Bunun üzerine o kendilerine) **dedi ki: "Siz bizimle alay ediyorsanız, siz** (bizimle) **alay etmekte olduğunuz gibi, şüphesiz biz de sizinle** (dünyâda boğulurken, âhirette de yanarken) **istihzâ edeceğiz.**

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَۙ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) **Artık yakında bileceksiniz,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَأْتِي) **gelecek,** kime? (ه) **ona,** ne gelecek? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (يُخْزِي) **rezil edecek,** kimi? (ه) **onu,** daha kimi bileceksiniz? (وَيَحِلُّ) **ve konacak,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (عَذَابٌ) **korkunç bir azap,** öyle azap ki, (مُقِيمٌ) **devamlı olan.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Artık yakında bileceksiniz o kimseyi ki, kendisini rezil edecek ***/helâk edecek/*** **büyük bir azap ona gelecektir ve dâimî olan korkunç bir azâp onun üzerine konacaktır."**

حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُۙ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ
سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ اٰمَنَۜ وَمَٓا اٰمَنَ مَعَهُٓ اِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ) **Nihâyet geldiği zaman,** ne? (اَمْرُنَا) **Bizim emrimiz,** daha? (وَفَارَ) **ve kaynadığı zaman,** ne? (اَلتَّنُّورُ) **o tandır,** (قُلْنَا) **Biz buyurduk,** ne buyurduk? (اِحْمِلْ) **yükle,** nereye? (فِيهَا) **onun içerisine,** yâni gemiye, hangi şeyden yükle? (مِنْ كُلٍّ) **her birinden,** neyi yükle? (زَوْجَيْنِ) **iki eşi,** (اِثْنَيْنِ) **iki,** daha kimi? (وَاَهْلَكَ) **ve âileni,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimse müstesnâ ki,** (سَبَقَ) **geçti,** kim aleyhine? (عَلَيْهِ) **onun aleyhine,** ne geçti? (اَلْقَوْلُ) (helâk) **söz**(ü), daha kimi bindir? (وَمَنْ) **o kimseyi de ki,** (اٰمَنَ) **îmân etti,** (وَمَٓا اٰمَنَ) **zâten îmân etmedi,** kiminle berâber? (مَعَهُٓ) **onunla berâber,** (اِلَّا قَلِيلٌ) **çok az** (kimse) **müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Nihâyet (gemiye binme) **emrimiz geldiği zaman ve o** (Havvâ *(Radıyallâhu Anhâ)*dan kalma, taştan yapılmış) **tandır**(dan su fışkırıp kuvvetlice yükselerek) **kaynadığı vakit Biz** (Nûh'a):

"(Boğulmaktan selâmet bulacak kimselerin ve zürriyetlerinin faydalanması için canlıların) **her birinden** (erkek ve dişi olmak üzere) **iki eşi ve aleyhinde** (helâk) **söz**(ü) **geçmiş olanlar dışındaki âileni, bir de îmân etmiş bulunan** (diğer) **kimseleri onun içerisine yükle" buyurduk. Zâten onunla birlikte çok az kimseden başkası îmân etmemişti.**

Müfessirlerin beyânına göre; Nûh *(Aleyhisselâm)* ile birlikte gemiye binenler hakkında birkaç görüş vardır: Katâde, İbnü Cüreyc ve Muhammed ibnü Kâ'b el-Kurazî *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi âlimlerin beyânına göre; gemide bulunanlar sekiz kişi olup, bunlar da Nûh *(Aleyhisselâm)* ve Müslüman olan eşi ile, Sâm, Hâm ve Yâfes isimli üç oğlu ve eşleridir.

Muhammed ibnü İshâk *(Rahimehullâh)*a göre; kadınlar hâriç on kişiydiler. İmâm-ı Mukātil *(Rahimehullâh)*a göre; kadınlı erkekli yetmiş kişiydiler. İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyete göreyse seksen kişiydiler. Netîce itibârıyla dünyâ halkı içerisinde bir azınlık oldukları kesindir. Nûh *(Aleyhisselâm)*ın üç oğlundan Sâm; Arap ve Yahûdî ırklarının babası, Hâm; Zencilerin ve Hintlilerin babası, Yâfes ise; Türklerin ve Rumların babasıdır. Bugün dünyâda yaşayanların tamâmı Nûh *(Aleyhisselâm)*ın oğullarından türemiş olması hasebiyle Nûh *(Aleyhisselâm)* "Beşerin ikinci babası" lakabıyla anılmıştır. *(Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 8/201-202; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 2/449)*

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٰيهَا وَمُرْسٰيهَا اِنَّ رَبّ۪ي لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَقَالَ) **Ve** (Nûh *(Aleyhisselâm)* maiyyetinde olan müminlere) **dedi,** ne dedi? (ارْكَبُوا) **binin,** nereye? (فِيهَا) **onun içerisine,** ne deyici olduğunuz hâlde? (بِسْمِ اللّٰهِ) **Allâh'ın ismiyledir,** ne? (مَجْرٰيهَا) **onun akışı,** daha? (وَمُرْسٰيهَا) **ve onun duruşu,** (اِنَّ رَبّ۪ي) **şüphesiz benim Rabbim,** kimdir? (لَغَفُورٌ) **elbette Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَح۪يمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ve (Nûh *(Aleyhisselâm)* maiyyetinde bulunan müminlere) **dedi ki:** "(Allâh'ın emriyle) **onun içerisine binin. Onun akışı da, duruşu da Allâh'ın adı**(nı zikretmek) **ile** (gerçekleşecek)**dir. Şüphesiz ki benim Rabbim, elbette** (îmân edenleri çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (kendilerine çokça acıdığı için onları tûfandan kurtaran bir) **Rahîm'dir."**

وَهِيَ تَجْر۪ي بِهِمْ ف۪ي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادٰى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ ف۪ي مَعْزِلٍ
يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِر۪ينَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَهِيَ) **Ve o** (gemi), (تَجْر۪ي) **akıtıp götürüyordu,** kimi? (بِهِمْ) **onları,** nerede? (ف۪ي مَوْجٍ) **dalgalar içinde,** öyle dalgalar ki, (كَالْجِبَالِ) **dağlar gibi,** (وَنَادٰى) **ve nidâ etti**

(seslendi), kim? (نُوحٌ) **Nûh,** kime? (اِبْنَهُ) **oğluna,** (وَكَانَ) **ve o idi,** nerede? (فِى مَعْزِلٍ) **ayrı bir yerde,** ne diye nidâ etti? (يَا بُنَىَّ) **ey oğulcuğum!** (اِرْكَبْ) **bin,** kimle birlikte? (مَعَنَا) **bizimle birlikte,** daha? (وَلَا تَكُنْ) **ve sen olma,** kimlerle berâber? (مَعَ الْكَافِرِينَ) **kâfirlerle berâber.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Böylece o (gemi), **dağlar gibi dalgalar içinde onları akıtıp götürüyorken Nûh,** (kendilerinden) **ayrı bir yerde bulunan oğluna: "Ey oğulcağızım! Bizimle birlikte** (îmân ederek bu gemiye) **bin, sen kâfirlerle berâber olma" diye seslendi.**

قَالَ سَاٰوٖى اِلٰى جَبَلٍ يَعْصِمُنٖى مِنَ الْمَٓاءِۜ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِلَّا مَنْ رَحِمَۚ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقٖينَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(قَالَ) **O** (Ken'ân isimli oğlu) **dedi,** ne dedi? (سَاٰوٖى) **yakında sığınacağım,** nereye? (اِلٰى جَبَلٍ) **bir dağa,** öyle dağ ki, (يَعْصِمُ) **koruyacak,** kimi? (نٖى) **beni,** neden? (مِنَ الْمَٓاءِ) **sudan,** (قَالَ) (Nûh *(Aleyhisselâm)* da) **dedi,** ne dedi? (لَا عَاصِمَ) **hiçbir koruyucu yoktur,** ne zamanda? (اَلْيَوْمَ) **bugünde,** neden? (مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın emrinden,** (اِلَّا مَنْ) **o kimse müstesnâ ki,** (رَحِمَ) **O** (Allâh) **acıdı,** (وَحَالَ) **ve** (derken) **girdi,** nereye? (بَيْنَهُمَا) **ikisinin arasına,** ne? (اَلْمَوْجُ) **dalgalar,** (فَكَانَ) **nihâyet oldu,** kimlerden? (مِنَ الْمُغْرَقٖينَ) **boğulanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- O (Ken'ân isimli oğlu ise)**: "Birazdan beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım" dedi. O** (Nûh *(Aleyhisselâm)* da onu bu faydasız fikrinden çevirmek ve kendisine gerçeği açıklamak için)**: "Bugün Allâh'ın** (azap) **emrinden koruyacak hiçbir şey yoktur;** (lâkin) **O** (ziyâde rahmet sahibi olan Allâh-u Sübhânehû)**nun merhamet ettiği kimseler müstesnâ!** */(Allâh-u Te'âlâ'nın) **acımış olduğu kimse dışında bugün Allâh'ın** (azap) **emrinden hiçbir kurtulan yoktur/**"* **dedi.**

Böylece (baba-oğul konuşmayı henüz bitirmemişlerdi ki) **dalgalar o ikisinin arasına girdi de nihâyet o, boğulanlardan oldu.**

وَقٖيلَ يَٓا اَرْضُ ابْلَعٖى مَٓاءَكِ وَيَا سَمَٓاءُ اَقْلِعٖى وَغٖيضَ الْمَٓاءُ وَقُضِىَ الْاَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِىِّ وَقٖيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمٖينَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(وَقِيلَ) **Ve** (Allâh tarafından) **buyruldu ki,** (يَا اَرْضُ) **ey yer**(yüzü)**!** (اِبْلَعِى) **yut,** neyi? (مَاءَكِ) **suyunu,** daha ne buyruldu? (وَيَا سَمَاءُ) **ve ey gök!** (اَقْلِعِى) (yağmurunu) **tut,** (وَغِيضَ) **ve azaldı,** ne? (اَلْمَاءُ) **su,** daha ne oldu? (وَقُضِىَ) **ve bitirildi,** ne? (اَلْاَمْرُ) **o iş,** (وَاسْتَوَتْ) **ve o** (gemi) **yerleşti,** ne üzerine? (عَلَى الْجُودِيِّ) **Cûdî** (Dağı'nın) **üzerine,** (وَقِيلَ) **ve** (Allâh tarafından) **buyruldu,** ne buyruldu? (بُعْدًا) (Allâh'ın rahmetinden) **uzaklık olsun,** kim için? (لِلْقَوْمِ) **o kavim için,** öyle kavim ki, (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimler olan.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Böylece (bütün kâfirler tûfâna gark olunca, Allâh tarafından:) **"Ey yer**(yüzü)**!** (Üzerinde taşıdığın) **suyunu çek. Ey gök! Sen de** (yağmurunu) **tut" buyruldu. Derken su azaldı,** (kâfirlerin helâk edilip, müminlerin kurtarılmasıyla ilgili) **o iş bitirildi ve o** (gemi)**, Cûdî** (Dağı'nın) **üzerine yerleşti de** (nihâyet): **"O zâlimler toplumu için** (Allâh'ın rahmetinden) **uzaklık olsun** (ve onlar helâk olsun)**" buyruldu.**

وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِى مِنْ اَهْلِى وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ
وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَنَادٰى) **Ve nidâ etti,** kim? (نُوحٌ) **Nûh,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbi'ne,** (فَقَالَ) **ve dedi,** ne dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim!** (اِنَّ ابْنِى) **muhakkak benim oğlum,** kimdendir? (مِنْ اَهْلِى) **ehli (beyti)mdendir,** (وَاِنَّ وَعْدَكَ) **şüphesiz Senin vaadin ise,** nedir? (اَلْحَقُّ) **hakkın** (ve gerçeğin) **ta kendisidir,** daha? (وَاَنْتَ) **zâten ancak Sen,** kimsin? (اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ) **hâkimlerin en doğru hüküm verenisin.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Gözü önünde çocuğunun helâk olduğunu gören) **Nûh, Rabbi'ne nidâ etti de dedi ki: "Ey Rabbim! Şüphesiz ki oğlum benim ehlimdendir.** (Sen de bana âilemi kurtaracağına dâir söz vermiştin.) **Senin vaadin ise hakkın ta kendisidir.**

Zâten ancak Sen hâkimlerin en doğru hüküm verenisin. (Karar verenlerin hepsinden daha bilgili ve adâletli olduğun için, diğerlerinin hükmü iptâl edilebilir ama Senin karârın aslâ bozulamaz, ben de Senin karârına râzıyım.) ***/Zâten ancak Sen hikmet sâhiplerinin en hikmetlisisin.*** *(Hikmetinden sûal olmaz ama bana bunun hikmetini beyân eder misin?)/"*

قَالَ يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْـَٔلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
اِنّ۪ٓي اَعِظُكَ اَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِل۪ينَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** ne buyurdu? (يَا نُوحُ) **ey Nûh!** (اِنَّهُ) **muhakkak ki o** (oğlun), (لَيْسَ) **olmadı,** kimden? (مِنْ اَهْلِكَ) **senin ehlinden,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** nedir? (عَمَلٌ) **bir amel**(e sâhip)**dir,** öyle amel ki, (غَيْرُ صَالِحٍ) **sâlih olmayan,** (فَلَا تَسْـَٔلْ) **artık sen isteme,** kimden? (نِ) **Benden,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَكَ) **senin için,** ne hakkında? (بِهِ) **onun hakkında,** ne olmadı? (عِلْمٌ) **hiçbir ilim,** (اِنّ۪ٓي) **gerçekten Ben,** (اَعِظُ) **vaaz ediyorum,** kime? (كَ) **sana,** niçin? (اَنْ تَكُونَ) **olursun diye,** kimlerden? (مِنَ الْجَاهِل۪ينَ) **câhillerden.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Ey Nûh! Şu muhakkak ki o** (oğlun), **senin** (dîninin) **ehlinden değildir. Şüphesiz ki o**(nun tüm işleri), **sâlih olmayan** (şeyler olduğundan, artık büsbütün kendisi bozuk) **bir amel** (hâline gelmiş)**dir.** */**Şüphesiz ki bu** (şekilde duâ yapman), **sâlih** (uygun ve câiz) **olmayan bir ameldir./***

Artık (doğru bir istek olup olmadığı) **hakkında senin için hiçbir bilgi bulunmayan bir şeyi Benden isteme. Muhakkak ki Ben,** (bu gibi isteklerin uygunsuzluğunu) **bilmeyenlerden olursun** (da, onlar gibi hikmete muvâfık düşmeyen duâlarda bulunursun) **diye** (bir daha böyle bir şey yapmaman için) **sana vaaz ediyorum."**

قَالَ رَبِّ اِنّ۪ٓي اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ ل۪ي بِه۪ عِلْمٌ
وَاِلَّا تَغْفِرْ ل۪ي وَتَرْحَمْن۪ٓي اَكُنْ مِنَ الْخَاسِر۪ينَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(قَالَ) (Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim!** (اِنّ۪ي) **muhakkak ben,** (اَعُوذُ) **sığınıyorum,** kime? (بِكَ) **Sana,** neden? (اَنْ اَسْـَٔلَ) **istememden,** kimden? (كَ) **Senden,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (ل۪ي) **benim için,** ne hakkında? (بِه۪) **onun hakkında,** ne olmadı? (عِلْمٌ) **hiçbir ilim,** (وَاِلَّا تَغْفِرْ) **ve eğer bağışlamada bulunmazsan,** kim için? (ل۪ي) **benim için,** daha? (وَتَرْحَمْ) **ve merhamet etmezsen,** kime? (ن۪ي) **bana,** (اَكُنْ) **olurum,** kimlerden? (مِنَ الْخَاسِر۪ينَ) **hüsrâna uğrayanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Rabbi'nin bu nasîhatini kabûl eden Nûh *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Ey Rabbim! Muhakkak ben, kendisi**(ni istememin doğru olup olmayacağı) **hakkında benim için hiçbir ilim bulunmayan bir şeyi Senden istememden Sana sığınıyorum.**

Eğer benim için (bu uygunsuz isteğimi) **mağfirette bulunmazsan ve bana acı**(yıp da makbul bir tevbe nasip etmezsen, bir de beni benzeri bir yanılgıya düşmekten koru)**mazsan,** (şüphesiz ki) **ben** (zarar ve) **hüsrâna uğrayanlardan olurum."**

Nûh *(Aleyhisselâm)*ın bu sığınması, aslında âhirette amel bakımından zarara düşenlerden olmaması için yapmış olduğu bir taleptir. Zîrâ düşmanların helâki ve dostların kurtuluşuyla ilgili böyle bir nîmete şükredecek yerde, gaflete düşüp yararsız şeylerle meşgul olmak, hele de kötü amele sâhip olduğu bildirilen bir kişinin kurtuluşu için duâ ile uğraşmak, hiç şüphesiz ki kâr getirmeyecek ve açıkça zarara sevk edecek bir muâmeledir.

قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلٰى اُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ
وَاُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(قِيلَ) (Gemiden inme zamânı gelince Allâh-u Te'âlâ tarafından) **buyruldu,** ne buyruldu? (يَا نُوحُ) **ey Nûh!** (اهْبِطْ) **in,** ne ile birlikte olduğun hâlde? (بِسَلَامٍ) **bir selâm ile,** öyle selâm ki, (مِنَّا) **Bizden,** daha ne ile birlikte in? (وَبَرَكَاتٍ) **ve bereketlerle,** öyle bereketler ki kim üzerine olucu? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** daha kim üzerine? (وَعَلٰى اُمَمٍ) **ve birtakım ümmetler üzerine,** o ümmetler de kimden oldukları hâlde? (مِمَّنْ) **o kimselerden ki,** kiminle berâberdirler? (مَعَكَ) **seninle berâber,** (وَاُمَمٌ) **ve birtakım** (kâfir) **ümmetler ise,** onların hâli nedir? (سَنُمَتِّعُ) **yakında rahatça yaşatacağız,** kimi? (هُمْ) **onları,** (ثُمَّ يَمَسُّ) **sonra dokunacaktır,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim tarafından? (مِنَّا) **Bizden,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Gemiden inme zamânı gelince Allâh-u Te'âlâ tarafından) **buyruldu ki: "Ey Nûh! Sana ve seninle birlikte olan ümmetlere Bizden bir selâm** (ve boğulmak gibi âfetlerden selâmet müjdesi) **ve** (hem nesline, hem de rızkına) **bereketler** (vaadi) **ile** (o gemiden) **in.** (Senin neslinden gelecek) **birtakım** (kâfir) **ümmetler ise, yakında onları** (yaratıp, sınırlı bir zaman bol rızıklarla) **rahatça yaşatacağız sonra da** (âhirette) **çok acı verici büyük bir azap Bizden onlara dokunacaktır."**

تِلْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَٓا اِلَيْكَۚ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَٓا اَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هٰذَاۜ فَاصْبِرْۜ اِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّق۪ينَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(تِلْكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (anlatıla)**nlar,** nedendir? (مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ) **gayb haberlerindendir,** daha nedirler? (نُوحِي) **Biz vahyediyoruz,** neyi? (هَا) **onları,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (مَا كُنْتَ) **sen olmadın,** nedir olmadın? (تَعْلَمُ) **bilirsin,** neyi? (هَا) **onları,** kim? (اَنْتَ) **sen,** daha kim bilir olmadı? (وَلَا قَوْمُكَ) **senin kavmin de** (bilir) **olmadı,** neden önce? (مِنْ قَبْلِ هٰذَا) **işte bu** (Kur'â)**ndan önce,** (فَاصْبِرْ) **öyleyse sen sabret,** (اِنَّ الْعَاقِبَةَ) **şüphesiz ki o** (güzel) **âkıbet,** kime âittir? (لِلْمُتَّق۪ينَ) **takvâ sahiplerine âittir.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (anlatıla)**nlar,** (senin döneminde kimsenin bilip anlatamayacağı) **gayb haberlerindendir ki onları sana Biz vahyetmekteyiz. Sen işte bu** (Kur'â)**ndan önce onları bilmekte değildin, kavmin de** (bunlardan haberdâr) **değildi.**

Öyleyse (Nûh *(Aleyhisselâm)* sabrettiği gibi, risâleti tebliğdeki zorluklara ve kavminin eziyetlerine karşı) **sen** (de) **sabret! Şüphesiz ki** (dünyâda gâlibiyet, âhirette de cennetle sonuçlanacak) **o** (güzel) **âkıbet** (şirkten ve inkârdan sakınan) **takvâ sâhiplerine âittir.**

وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ هُودًاۜ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَاِلٰى عَادٍ) **Âd** (toplumun)**a da** (gönderdik), kimi? (اَخَاهُمْ) **kardeşlerini,** ondan bedel? (هُودًا) **Hûd'u,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اُعْبُدُوا) **ibâdet edin,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** (مَا لَكُمْ) **sizin için olmadı,** ne? (مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâh,** öyle ilâh ki, (غَيْرُهُ) **O'ndan başka,** (اِنْ اَنْتُمْ) **siz değilsiniz,** (اِلَّا مُفْتَرُونَ) **ancak iftirâda bulunan kimseler**(siniz).

Meâl-i Şerîf - 50

50- Âd (toplumun)**a da** (soyca) **kardeşleri Hûd'u** (peygamber olarak gönderdik).

O (elçilik vazîfesini alır almaz onlara) **dedi ki: "Ey kavmim!** (Sâdece) **Allâh'a ibâdet edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur.**

Siz (hiçbir ilme dayanmayan) **ancak** (evvelce yontup yaptığınız sonra da taptığınız bu faydasız ve zararsız putları, kendilerine tapınılma husûsunda Allâh-u Te'âlâ'ya ortak ederek sonra da onları Allâh nezdinde şefâatçiler îlân ederek) **iftirâda bulunan kimselersiniz.**

يَا قَوْمِ لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًاۜ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى الَّذ۪ي فَطَرَن۪يۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(يَا قَوْمِ) **Ey kavmim!** (لَٓا اَسْـَٔلُ) **istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşılık? (عَلَيْهِ) **ona karşılık,** ne istemiyorum? (اَجْرًا) **hiçbir ecir,** (اِنْ اَجْرِيَ) **benim ecrim olmadı,** (اِلَّا عَلَى الَّذ۪ي) **ancak o Zât'a âittir ki,** (فَطَرَ) **yarattı,** kimi? (ن۪ي) **beni,** (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) **hâlâ anlamayacak mısınız?!**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Ey kavmim! O (tebliğin size ulaştırılması)**na karşılık ben sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ecrim** (ve mükâfâtım) **ancak, beni yaratmış olan O Zât'a âittir. Hâlâ** (akıllarınızı kullanıp da, kimin haklı, kimin haksız ve neyin doğru, neyin yanlış olduğunu) **anlamayacak mısınız?!**

وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُٓوا اِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَٓاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا
وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً اِلٰى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِم۪ينَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَيَا قَوْمِ) **Bir de ey kavmim!** (اِسْتَغْفِرُوا) **mağfiret talep edin,** kimden? (رَبَّكُمْ) **Rabbiniz'den,** (ثُمَّ تُوبُوا) **sonra tevbe edin,** kime? (اِلَيْهِ) **O'na,** (يُرْسِلْ) **salsın,** neyi? (اَلسَّمَٓاءَ) **göğü**(n yağmurunu)**,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** yağmur ne olduğu hâlde? (مِدْرَارًا) **bolca akar olduğu hâlde,** daha ne yapsın? (وَيَزِدْ) **ve artırsın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neyinizi artırsın? (قُوَّةً) **kuvveti**(nizi)**,** ne ile berâber? (اِلٰى قُوَّتِكُمْ) (mevcut) **kuvvetinizle berâber,** burada (اِلٰى) ilâ harf-i ceri (مَعَ) me'a mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* daha ne yapın? (وَلَا تَتَوَلَّوْا) **ve yüz çevirmeyin,** ne olduğunuz hâlde? (مُجْرِم۪ينَ) **suçlu kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- Bir de ey kavmim! (Îmân ederek) **Rabbiniz'den bağışlanma isteyin.**

Sonra da (evvelce işlemiş olduğunuz şirk koşma günahınızdan) **O'na tevbe edin ki, göğü**(n yağmurunu) **üzerinize bolca akar vaziyette salsın ve** (olanca) **kuvvetinizle birlikte kuvvetinizi artırsın. Ama siz** (şirk ve inkâr günahında ısrâr eden) **suçlu kimseler olarak** (benim bu dâvetimden) **yüz çevirmeyin."**

قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكٖٓى اٰلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنٖينَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (يَا هُودُ) **ey Hûd!** (مَا جِئْتَ) **sen getirmedin,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِبَيِّنَةٍ) **hiçbir açık delîli,** (وَمَا نَحْنُ) **zâten biz değiliz,** (بِتَارِكٖٓى اٰلِهَتِنَا) **ilâhlarımızı aslâ terk ediciler,** neden sebep? (عَنْ قَوْلِكَ) **senin sözünden sebep,** daha? (وَمَا نَحْنُ) **ve yine biz değiliz,** kime? (لَكَ) **sana,** nedir değiliz? (بِمُؤْمِنٖينَ) **îmân edecek kişiler.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Bu etkili nasîhatlere rağmen onlar aşırı inatları yüzünden) **dediler ki: "Ey Hûd! Sen bize** (dâvânın doğruluğuna delâlet eder nitelikte) **hiçbir açık delil getirmedin. Zâten biz senin sözünden sebep ilâhlarımız**(a tapmay)**ı aslâ bırakıcı kimseler değiliz. Biz aslâ sana îmân edecek kişiler de değiliz.**

اِنْ نَقُولُ اِلَّا اعْتَرٰيكَ بَعْضُ اٰلِهَتِنَا بِسُوٓءٍ قَالَ اِنّٖٓى اُشْهِدُ اللّٰهَ وَاشْهَدُوٓا اَنّٖى بَرٖٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(اِنْ نَقُولُ) **Biz demiyoruz,** (اِلَّا اعْتَرٰى) **ancak** (şunu diyoruz ki) **isâbet ettirmiş,** kime? (كَ) **sana,** kim? (بَعْضُ اٰلِهَتِنَا) **ilâhlarımızdan birisi,** neyi? (بِسُوٓءٍ) **çok büyük bir kötülüğü,** (قَالَ) (bunun üzerine Hûd *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki,** (اِنّٖٓى) **şüphesiz ben,** (اُشْهِدُ) **şâhit koşuyorum,** kimi? (اللّٰهَ) **Allâh'ı,** (وَاشْهَدُوٓا) **siz de şâhit olun,** neye şâhit olun? (اَنّٖى) **gerçekten ben,** (بَرٖٓيءٌ) **tamâmen uzak biriyim,** neden? (مِمَّا تُشْرِكُونَ) (birtakım ilâhları) **şirk koşmanızdan.** Burada (مَا) harfi, masdariyyedir, mevsûle de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir.

Meâl-i Şerîf - 54

54- Biz (senin hakkında) **ancak: 'İlâhlarımızdan biri sana** (delilik gibi) **çok büyük bir kötülük isâbet ettirmiş** (seni çarpmış)**' diyoruz."**

(Bunun üzerine Hûd *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Şüphesiz ben Allâh'ı şâhit koşuyorum, siz de şâhit olun ki gerçekten ben sizin** (Allâh'a) **şirk koşmakta olduğunuz şeyler**(e tapmaktan ve onları bir şey yerine koyup endişelenmek)**den tamâmen uzak biriyim.**

مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِى جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

Öyle ilâhları şirk koşmanızdan ki, (مِنْ دُونِهِ) **O'nun gayrinden,** yâni Allâh'tan başka birtakım ilâhları O'na ortak koşmanızdan berîyim, (فَكِيدُو) **artık tuzak kurun,** kime? (نِى) **bana,** ne olduğunuz hâlde? (جَمِيعًا) (hepiniz) **bir araya gelici olarak,** (ثُمَّ لَا تُنْظِرُو) **sonra mühlet vermeyin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- (Yine şâhit olun ki; ben) **O'ndan başkasın**(ı O'na ortak koşmanızdan da, O'ndan gayrinden korkmak)**dan** (da uzağım)**!**

Artık (sizin dediğiniz gibi ilâhlarınız, kendilerine ibâdeti engelleyen kişilere zarar verme gücüne sâhip bulunuyorlarsa, bunu ispatlamak üzere) **hep birlikte bana tuzak kurun, sonra da bana** (göz açacak kadar bile) **mühlet vermeyin.**

اِنِّى تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبِّى وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَٓابَّةٍ اِلَّا هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَاۜ
اِنَّ رَبِّى عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(اِنِّى) **Muhakkak ben,** (تَوَكَّلْتُ) **tevekkül ettim,** kime? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** öyle Allâh ki, (رَبِّى) **benim Rabbim,** daha? (وَرَبِّكُمْ) **sizin de Rabbiniz,** (مَا مِنْ دَٓابَّةٍ) **hafifçe hareket eden hiçbir** (canlı) **şey yoktur ki,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (Allâh), kimdir? (اٰخِذٌ) **tutucudur,** neyi? (بِنَاصِيَتِهَا) **onun perçemini,** (اِنَّ رَبِّى) **şüphesiz benim Rabbim,** ne üzeredir? (عَلٰى صِرَاطٍ) **bir yol üzeredir,** öyle yol ki, (مُسْتَقِيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Muhakkak ki ben; benim (de) **Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allâh'a tevekkül ettim** (ancak O'na güvenip îtimâd ettim). **Hafifçe hareket eden hiçbir** (canlı) **şey** (bile) **yoktur ki; illâ O** (Rabbim) **onun perçemini tutucudur** (ve ona dilediğini uygulayıcıdır).

Şüphesiz benim Rabbim (hak ve adâleti temsil eden) **dosdoğru olan bir yol üzeredir.** (Bu yüzden Kendisine sığınanı zâyi etmez ve hiçbir zâlimi cezâsız bırakmaz.)

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَٓا اُرْسِلْتُ بِهٖٓ اِلَيْكُمْؕ وَيَسْتَخْلِفُ رَبّ۪ي قَوْمًا غَيْرَكُمْۚ وَلَا تَضُرُّونَهُ
شَيْـًٔاؕ اِنَّ رَبّ۪ي عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَف۪يظٌ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(فَاِنْ تَوَلَّوْا) **Artık eğer yüz çevirirseniz,** (فَقَدْ اَبْلَغْتُ) **muhakkak ben ulaştırdım,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (مَٓا) **o şeyi ki,** (اُرْسِلْتُ) **gönderildim,** ne ile? (بِهٖٓ) **onunla,** kime gönderildim? (اِلَيْكُمْ) **size,** (وَيَسْتَخْلِفُ) **zâten halef yapacaktır,** yâni sizi yok edip yerinize getirecektir, kim? (رَبّ۪ي) **Rabbim,** kimi? (قَوْمًا) **bir toplumu,** öyle toplum ki, (غَيْرَكُمْ) **sizden başka,** (وَلَا تَضُرُّونَ) **ve siz zarar veremezsiniz,** kime? (هُ) **O'na,** ne ile? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyle,** (اِنَّ رَبّ۪ي) **muhakkak benim Rabbim,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** kimdir? (حَف۪يظٌ) **Hafîz'dır.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Artık eğer (bu dâvetime icâbetten) **yüz çevirirseniz, gerçekten de ben, kendisiyle size gönderilmiş olduğum şeyi size ulaştırdım.** (Artık ben bu hususta yapmış olduğum bir ihmalden dolayı siteme mâruz kalmam.)

Zâten Rabbim (bu inkârınız yüzünden sizi helâk edecek de) **sizden başka bir toplumu** (yurtlarınıza ve mallarınıza sâhip kılarak sizin) **yerinize getirecektir.**

Ama siz O'na hiçbir şeyle zarar veremezsiniz. Muhakkak benim Rabbim her bir şey üzerine (hakkıyla gözetici ve koruyucu olan bir) **Hafîz'dır.** (Dolayısıyla yaptığınız hiçbir kötülük Kendisine gizli kalmayacağından, cezânızı ihmâl etmesi ve beni sizin şerrinizden korumaması gibi bir şey O'ndan beklenemez.)"

وَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّاۚ
وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَل۪يظٍ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَلَمَّا جَٓاءَ) **Ve ne zaman ki geldi,** ne? (اَمْرُنَا) **Bizim** (azap) **emrimiz,** (نَجَّيْنَا) **Biz kurtardık,** kimi? (هُودًا) **Hûd'u,** daha? (وَالَّذ۪ينَ) **o kimseleri de ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** kimle birlikte? (مَعَهُ) **onunla birlikte,** ne sebebi ile kurtardık? (بِرَحْمَةٍ) **büyük**

bir rahmet sebebiyle, *(el-Âlûsî, 11/532)* öyle rahmet ki kim tarafından olucu? (مِنَّا) **Bizden,** daha ne yaptık? (وَنَجَّيْنَا) **ve kurtardık,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (مِنْ عَذَابٍ) **büyük bir azaptan,** öyle azap ki, (غَلِيظٍ) **çok ağır.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Böylece (o inkârcı topluma azap edilmesine dâir) **emrimiz**(in vakti saati) **geldiği zaman, Hûd'u ve berâberinde îmân etmiş olan kimseleri Bizden** (kendilerine lütfedilen îmânın kazandırdığı) **büyük bir rahmet sebebiyle kurtardık ve böylece onları çok ağır ve çok büyük bir azaptan kurtardık.**

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوٓا اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَتِلْكَ) (Habîbim!) **Ve işte sana! Bunlar,** nedir? (عَادٌ) **Âd** (kavminin o zâlim halkı)**dır,** (جَحَدُوا) **onlar bile bile inkâr ettiler,** neyi? (بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin âyetlerini,** daha ne yaptılar? (وَعَصَوْا) **ve isyân ettiler,** kime? (رُسُلَهُ) **O'nun rasüllerine,** daha ne yaptılar? (وَاتَّبَعُوٓا) **ve iyice uydular,** neye? (اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ) **her bir zorbanın emrine,** öyle zorba ki, (عَنِيدٍ) **çok inatçı olan.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Habîbim!) **İşte sana! Bunlar Âd** (kavminin o zâlim halkı)**dır. Onlar Rablerinin âyetlerini** (ve peygamberinin getirdiği mûcizeleri) **bile bile inkâr etmiştirler ve O'nun elçilerine isyân etmiştirler, bir de onlar** (hakkı kabûle yanaşmayan) **her çok inatçı zorbanın emrine tamâmen uymuşturlar.**

وَاُتْبِعُوا فٖى هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَلَٓا اِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ اَلَا بُعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَاُتْبِعُوا) **Ve tâbi tutuldular,** nerede? (فٖى هٰذِهِ) **işte bunda,** ondan bedel? (اَلدُّنْيَا) **dünyâda,** neye? (لَعْنَةً) **büyük bir lânete,** daha nerede? (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde de** (lânete uğradılar), (اَلَٓا اِنَّ عَادًا) **iyi bilin ki, gerçekten Âd** (kavmi), (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** kimi? (رَبَّهُمْ) **Rablerini,** (اَلَا بُعْدًا) **âgâh olun,** (Allâh'ın rahmetinden) **tam bir uzaklık olsun,** kim için? (لِعَادٍ) **Âd için,** öyle Âd ki, (قَوْمِ هُودٍ) **Hûd'un kavmi.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Böylece onlar işte bu dünyâda da, kıyâmet gününde de (bütün rahmet ve hayırlardan uzaklaştırılarak) **büyük bir lânete tâbi tutulmuşturlar. İyi bilin ki; gerçekten Âd** (kavmi), **Rablerini inkâr etmiştirler. Âgâh olun ki; Hûd'un kavmi** (olan) **Âd için** (tüm rahmetlerden) **tam bir uzaklık olsun** (çünkü onlar bunu hak ettiler)**!**

وَاِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِنَ
الْاَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ اِنَّ رَبّ۪ى قَر۪يبٌ مُج۪يبٌ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(وَاِلٰى ثَمُودَ) **Semûd** (toplumun)**a da** (gönderdik), kimi? (اَخَاهُمْ) **kardeşlerini,** ondan bedel? (صَالِحًا) **Sâlih'i,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اُعْبُدُوا) **ibâdet edin,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** (مَا لَكُمْ) **sizin için olmadı,** ne? (مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâh,** öyle ilâh ki, (غَيْرُهُ) **O'ndan başka,** (هُوَ) **O,** (اَنْشَاَ) **yaratmaya başladı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (مِنَ الْاَرْضِ) **topraktan,** daha ne yaptı? (وَاسْتَعْمَرَ) **ve ömür verdi,** kime? (كُمْ) **size,** nerede? (فِيهَا) **orada,** (فَاسْتَغْفِرُو) **artık bağışlanma isteyin,** kimden? (هُ) **O'ndan,** (ثُمَّ تُوبُوا) **sonra tevbe edin,** kime? (اِلَيْهِ) **O'na,** (اِنَّ رَبّ۪ى) **gerçekten benim Rabbim,** kimdir? (قَر۪يبٌ) **Karîb'dir,** daha kimdir? (مُج۪يبٌ) **Mücîb'dir.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Semûd (toplumun)**a da** (soy bakımından) **kardeşleri** (olan) **Sâlih'i** (peygamber olarak gönderdik).

O (elçilik vazîfesini alınca onlara) **dedi ki: "Ey kavmim!** (Sâdece) **Allâh'a ibâdet edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O sizi yaratmaya topraktan başlamıştır ve size orada ömür vermiştir** ***/size orayı îmâr gücü vermiştir*** *(de böylece siz binâlar yaparak, kuyular açarak ve ağaçlar dikerek orayı mâmur kılabilmişsinizdir)/* ***sizden oranın îmârını istemiştir/.***

Artık (îmân ederek) **Kendisinden bağışlanma talep edin, sonra da** (evvelce işlemiş olduğunuz şirk koşma suçunuzdan) **O'na tevbe edin.**

Gerçekten benim Rabbim (tevbe edip iyi amel işleyenlere karşı rahmeti pek yakın olan bir) **Karîb'dir,** (Kendisine duâ edenlerin isteklerine icâbet eden bir) **Mücîb'dir.**

قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ ف۪ينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هٰذَا اَتَنْهٰينَا اَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا
وَاِنَّنَا لَف۪ى شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا اِلَيْهِ مُر۪يبٍ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (يَا صَالِحُ) **ey Sâlih!** (قَدْ كُنْتَ) **muhakkak sen idin,** nerede? (فِينَا) **bizim aramızda,** nedir idin? (مَرْجُوًّا) **umut bağlanan bir kimse,** neden önce? (قَبْلَ هٰذَا) **işte bun**(ları konuşma)**dan önce,** (اَتَنْهٰينَا) **sen yasaklıyor musun?** kime? (نَا) **bize,** neden? (اَنْ نَعْبُدَ) **tapmamızdan,** burada (عَنْ) harf-i ceri hazfedilmiştir, neye tapmamız? (مَا) **o şeye ki,** (يَعْبُدُ) **tapıyor**(du)**,** kim? (اٰبَاؤُنَا) **babalarımız,** (وَاِنَّنَا) **ve şüphesiz biz,** ne içindeyiz? (لَفِي شَكٍّ) **elbette pek büyük bir şüphe içindeyiz,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَدْعُو) **dâvet ediyorsun,** kimi? (نَا) **bizi,** neye? (اِلَيْهِ) **ona,** öyle şüphe ki, (مُرِيبٍ) **çok huzursuz edici.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın bu nasîhatlerini dinleyen müşrik kavmi etkilenecek yerde inkârlarını daha da artırarak) **dediler ki: "Ey Sâlih! İşte bu** (sözleri bize konuşma)**ndan önce gerçekten de sen** (bizi yönetme ve her işte başvuracağımız bir müsteşâr seçme husûsunda) **bizim aramızda** (kendisine) **umut bağlanan** (ve dînimize uyum sağlaması beklenen) **bir kimse idin** (ama bu tevhîd dâvetinden sonra senden ümîdi kestik).

Sen babalarımızın (ve atalarımızın) **tapmakta olduğu şeylere tapmamızdan mı bizi nehyediyorsun?! Şüphesiz ki biz, senin bizi kendisine dâvet etmekte olduğun** (tevhîde îmân ve putları inkâr gibi) **şeylerden elbette çok huzursuz edici pek büyük bir şüphe içindeyiz."**

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّ۪ي وَاٰتٰين۪ي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُن۪ي مِنَ اللّٰهِ اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَز۪يدُونَن۪ي غَيْرَ تَخْس۪يرٍ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(قَالَ) (Sâlih *(Aleyhisselâm)* onlara cevâben) **dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü** (söyleyin bakayım), (اِنْ كُنْتُ) **eğer ben olduysam,** ne üzere? (عَلٰى بَيِّنَةٍ) **çok açık bir delil üzere,** öyle delil ki kimden gelen? (مِنْ رَبّ۪ي) **Rabbim'den,** daha ne isem? (وَاٰتٰ) **ve verdiyse,** kime? (ن۪ي) **bana,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُ) **Kendinden,** neyi verdiyse? (رَحْمَةً) **büyük bir rahmeti,** (فَمَنْ) **artık kim,** (يَنْصُرُ) **yardım edebilir,** kime? (ن۪ي) **bana,** kimden gelecek olan azâba karşı? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** ne zamanda gelecek? (اِنْ عَصَيْتُ) **eğer isyân edersem,** kime? (هُ) **O'na,** (فَمَا تَز۪يدُونَ) **şu hâlde siz artırmış olmuyorsunuz,** kimi? (ن۪ي) **beni,** neden başkasıyla? (غَيْرَ تَخْس۪يرٍ) **zarara uğratmaktan başkasıyla.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Sâlih *(Aleyhisselâm)* onların bu şirk dolu sözlerine karşılık) **dedi ki: "Ey kavmim! Gördünüz mü?** (Söyleyin bakayım!) **Eğer ben Rabbim'den** (gelen ve dâvâmın doğruluğuna şâhitlik yapacak nitelikte olan) **çok açık bir delil üzere bulunduysam ve O bana** (peygamberlik gibi) **büyük bir rahmeti Kendinden** (bir lütuf olarak) **vermişse** (ki öyledir); **şimdi ben** (elçiliğimi tebliğ görevinde gevşeklik yaparak) **O'na isyân edersem, bana Allâh'tan** (gelecek azâba karşı) **kim yardım edebilir?!**

Şu hâlde (ben sizi dinleyip de Allâh'a isyân edersem) **siz beni, zarara uğratmadan başka bir şeyle ziyâdeleştirmiyorsunuz** (üstelik bana bir fayda sağlayamayacağınız gibi benim ancak zararımı artırmış olacaksınız).

وَيَا قَوْمِ هٰذِهٖ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فٖٓى اَرْضِ اللّٰهِ
وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرٖيبٌ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(وَيَا قَوْمِ) **Ey kavmim!** (هٰذِهٖ) **işte bu,** nedir? (نَاقَةُ اللّٰهِ) **Allâh'ın dişi devesidir,** kim için gönderilmiş olduğu hâlde? (لَكُمْ) **sizin için,** ne olduğu hâlde? (اٰيَةً) **bir âyet olduğu hâlde,** (فَذَرُو) **artık bırakın,** neyi? (هَا) **onu,** (تَأْكُلْ) **yesin,** nerede? (فٖٓى اَرْضِ اللّٰهِ) **Allâh'ın toprağında,** daha ne yapın? (وَلَا تَمَسُّو) **ve dokundurmayın,** neye? (هَا) **ona,** neyi? (بِسُوٓءٍ) **en ufak bir kötülüğü,** (فَيَأْخُذَ) **sonra yakalar,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (قَرٖيبٌ) **çok yakın.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Ey kavmim! İşte bu size (benim peygamberlik iddiamda doğruluğuma delâlet eden) **bir** (mûcize ve) **âyet olarak, Allâh'ın** (maddî sebepler olmaksızın, sırf kudret eseriyle yaratıp kayadan çıkardığı) **dişi devesidir. Artık onu bırakın da, Allâh'ın toprağında** (serbestçe) **yesin** (içsin).

(Onu boğazlayıp öldürmek bir yana) **ona en ufak bir kötülük bile dokundurmayın, sonra sizi** (üç günün ardında gelecek) **çok yakın bir azap yakalayıverir."**

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فٖى دَارِكُمْ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(فَعَقَرُو) **Fakat onlar ayaklarını keserek** (işe başlayıp) **boğazladılar,** neyi? (هَا) **onu,** (فَقَالَ) **bunun üzerine** (Sâlih *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (تَمَتَّعُوا)

yaşayın, nerede? (فِى دَارِكُمْ) **yurdunuzda,** ne kadar? (ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ) **üç gün,** (ذٰلِكَ) (ey müşrik insan!) **işte sana! Bu,** nedir? (وَعْدٌ) **bir vaaddir,** öyle vaad ki, (غَيْرُ مَكْذُوبٍ) **yalan olmayan.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- Fakat onlar (bu emre karşı geldiler de) **ayaklarını keserek** (işe başlayıp) **o dişi deveyi boğazladılar.**

Bunun üzerine (Sâlih *(Aleyhisselâm)* onlara) **dedi ki: "Yurdunuzda üç gün** (daha) **yaşayın.** (Ey suçlu insan!) **İşte sana! Bu** (azap sözü)**, yalan olmayan bir vaaddir."**

فَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍۜ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزٖيزُ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(فَلَمَّا) **Artık ne zaman ki,** (جَٓاءَ) **geldi,** ne? (اَمْرُنَا) **Bizim** (azap) **emrimiz**(in vakti), (نَجَّيْنَا) **Biz kurtardık,** kimi? (صَالِحًا) **Sâlih'i,** daha? (وَالَّذٖينَ) **o kimseleri de ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** kiminle berâber îmân ettiler? (مَعَهُ) **onunla,** ne sebebi ile kurtardık? (بِرَحْمَةٍ) **büyük bir rahmet sebebiyle,** *(el-Âlûsî)* öyle rahmet ki kim tarafından olan? (مِنَّا) **Bizden,** daha neden kurtardık? (وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ) **işte o günün rüsvaylığından,** (اِنَّ رَبَّكَ) **şüphesiz senin Rabbin,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْقَوِيُّ) **Kaviyy'dir,** daha kimdir? (اَلْعَزٖيزُ) **Azîz'dir.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Artık (o müşriklerin azâbıyla ilgili) **emrimiz**(in vakti) **gelince; Sâlih'i ve berâberinde îmân etmiş olan kimseleri Bizden** (kendilerine lütfedilen îmânın kazandırdığı) **büyük bir rahmet sebebiyle** (korktuklarından) **kurtardık.**

(Özellikle) **işte o** (Cibrîl *(Aleyhisselâm)*ın çıkardığı bir nâra ile müşriklerin helâk edildikleri) **günün rüsvaylığından da** (hiç etkilenmeyecek derecede kendilerini selâmete çıkardık).

(Yâ Muhammed!) **Şüphesiz senin Rabbin; ancak O,** (dostlarını kurtarmaya yeterli güce sâhip olan bir) **Kaviyy'dir,** (düşmanlarını helâk ederek gâlibiyetini îlân eden bir) **Azîz'dir.**

وَاَخَذَ الَّذٖينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا فٖى دِيَارِهِمْ جَاثِمٖينَۙ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَاَخَذَ) **Ve yakaladı,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** ne yakaladı? (اَلصَّيْحَةُ) **o sayha,** yâni korkunç ses, (فَاَصْبَحُوا) **bu sebeple sabahleyin oldular,** *(eş-Şihâb, Hâşiyetü'l-Beyzâvî)* nerede? (فِى دِيَارِهِمْ) **yurtlarında,** nedir oldular? (جَاثِمِينَ) **yere yapışıp kalan** (ölü) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Ama (şirk yüzünden kendilerine yazık ederek) **zâlim olmuş o kimseleri o** (Cibrîl'in) **sayha**(sı ve içinde tüm yıldırımları, gök gürültülerini ve korkunç sesleri barındıran o müthiş nârası) **yakaladı da, bu sebeple onlar** (helâke uğramış ölüler hâlinde) **yurtlarında yere yapışıp kalan** (ölü) **kimseler hâlinde sabahladılar.**

كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَاۜ اَلَٓا اِنَّ ثَمُودَا۬ كَفَرُوا رَبَّهُمْۜ اَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا) **Sanki hiç ikāmet etmemiştiler,** nerede? (فِيهَا) **oralarda,** (اَلَٓا اِنَّ ثَمُودَا۬) **âgâh olun ki; muhakkak Semûd** (kavmi), (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** kimi? (رَبَّهُمْ) **Rablerini,** (اَلَا بُعْدًا) **bilin ki;** (Benim rahmetimden) **tam bir uzaklık olsun,** kim için? (لِثَمُودَ) **Semûd** (kavmi) **için.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Sanki onlar oralarda hiç ikāmet etmemiş (gibi yurtlarında hareketsiz vaziyettey)**diler. Bilin ki; gerçekten de Semûd** (kavmi)**, Rablerini inkâr etmiştiler. Âğâh olun ki; Semûd** (kavmi) **için** (tüm rahmetlerden) **tam bir uzaklık olsun** (çünkü onlar bunu hak ettiler)**!**

وَلَقَدْ جَٓاءَتْ رُسُلُنَٓا اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوا سَلَامًاۜ قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ اَنْ جَٓاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَلَقَدْ جَٓاءَتْ) **Andolsun ki; elbette muhakkak geldi,** kim? (رُسُلُنَٓا) **elçilerimiz,** kime? (اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'e,** ne ile? (بِالْبُشْرٰى) **müjde ile,** (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (سَلَامًا) **selâm vermekle** (seni selâmlıyoruz), (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (سَلَامٌ) (size de) **selâm** (olsun), burada mukaddem bir haber mahzûftur ki takdîri (وَعَلَيْكُمْ سَلَامٌ) şeklindedir, (فَمَا لَبِثَ) **derken o beklemedi,** ne hususta? (اَنْ جَٓاءَ) **getirmekte,** burada (فِى) harf-i ceri mahzûftur, *(el-Beyzâvî)* neyi getirmekte? (بِعِجْلٍ) **bir buzağıyı,** öyle buzağı ki, (حَنِيذٍ) **toprak altında kızgın taşla pişirilmiş.** *(en-Nesefî, et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 69

69- Andolsun ki; muhakkak elçilerimiz (olan melekler) **İbrâhîm'e** (bir çocuğu olacağı ve Lût kavminin helâk edileceği) **müjde**(si)**yle elbette geldiler de: "Selâm** (ve selâmet duası) **ile** (seni selâmlıyoruz)**!" dediler.**

O da: "(Size de) **selâm** (olsun)**!" dedi. Derken o, toprak altında kızgın taşla pişirilmiş bir buzağı getirmekte gecikmedi.**

فَلَمَّا رَاٰ اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً
قَالُوا لَا تَخَفْ اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(فَلَمَّا) **Ama ne zaman ki,** (رَاٰ) **gördü,** neyi? (اَيْدِيَهُمْ) **ellerini,** ne olduğu hâlde? (لَا تَصِلُ) **uzanmıyor,** neye? (اِلَيْهِ) **ona,** (نَكِرَ) **yadırgadı,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha? (وَاَوْجَسَ) **ve hissetti,** neden dolayı? (مِنْهُمْ) **onlardan dolayı,** burada (مِنْ) harfi sebebiyye içindir, neyi hissetti? (خِيفَةً) **bir korkuyu,** (قَالُوا) (onlar bu durumu fark edince) **dediler,** ne dediler? (لَا تَخَفْ) **korkma,** (اِنَّا) **şüphesiz biz,** (اُرْسِلْنَا) **gönderildik,** kimi helâk etmeye? (اِلٰى قَوْمِ لُوطٍ) **Lût'un kavmin**(i helâk etmey)**e.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Ama o onların ellerini ona uzanmaz bir hâlde görünce kendilerini(n bu hâlini) **yadırgadı ve onlar yüzünden** (gelecek tehlikeden) **bir korku hissetti** ***/bir korku(yu içinde) gizledi/*****. Onlar** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bu endişesini fark edince)**: "Korkma, şüphesiz ki biz Lût kavmin**(i helâk etmey)**e gönderildik" dediler.**

وَامْرَاَتُهُ قَٓائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَۙ وَمِنْ وَرَٓاءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَامْرَاَتُهُ) **Hanımı ise,** ne hâlde idi? (قَٓائِمَةٌ) **ayakta** (perde arkasında) **idi,** *(en-Nesefî, et-Teysîr)* (فَضَحِكَتْ) **birden gülüverdi,** (فَبَشَّرْنَا) **Biz de müjdeledik,** kimi? (هَا) **o** (hâtu)**nu,** kim ile? (بِاِسْحٰقَ) **İshâk ile,** daha? (وَمِنْ وَرَٓاءِ اِسْحٰقَ) **İshâk'ın ardından da** (ona müjdeledik)**,** kimi? (يَعْقُوبَ) **Ya'kûb'u.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- (O esnâda) **hanımı** (Sâre) **ise** (hizmet için perde arkasında) **ayakta idi,** (Lût kavminin helâk edileceği haberine ve eşinin korkusunun gidişine sevinerek) **birden gülüverdi.**

Biz de onu (bu sevinçten daha büyük bir sürûra mazhar etmek için, onca yaşına rağmen kendisine ihsân edilecek) **İshâk** (isimli mübârek bir çocuk) **ile, İshâk'ın ardından da Ya'kûb** (nâmında bir torun) **ile müjdeledik.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyete göre; Lût kavmini helâk etmekle görevlendirilen Cibrîl, Mîkâîl ve İsrâfîl *(Aleyhimüsselâm)* çok güzel yüzlü delikanlılar şekline girip İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a uğradılar. O onları ilk başta tanıyamadı, zâten tanısaydı, meleklerin yemediklerini ve içmediklerini bildiği için onlara yemek sunmazdı ve onlardan korkmazdı.

Onların yemediklerini görünce sebebini sordu, melekler: "Biz para vermediğimiz yemeği yemeyiz" deyince o: "Onun bir bedeli var, o da başında Allâh'ın adını anacaksınız, sonunda da O'na hamdedeceksiniz" dedi.

O zaman Cibrîl *(Aleyhisselâm)*, Mikâîl *(Aleyhisselâm)*a bakarak: "Böyle bir kişiyi Rabbi'nin Halîl seçmesi çok yakışmış" dedi. Sâre *(Radıyallâhu Anhâ)* İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın endişesinin gittiğini görünce sevinçten gülmeye başladı. İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın Hâcer vâlideden on üç sene evvel İsmâ'îl adında bir oğlu olmuştu. Ama doksanlı yaşlarına varmış olmasına rağmen çocuk sâhibi olamamış olan Sâre vâlide İshâk isimli bir oğlu olacağı müjdesini alınca hayretini gizleyemeyerek bunun nasıl olacağını sordu, daha sonraki âyet-i kerîmelerde beyân edildiği üzere ona bu işin mûcize kabîlinden olacağı bildirildi.

قَالَتْ يَا وَيْلَتٰى ءَاَلِدُ وَاَنَا عَجُوزٌ وَهٰذَا بَعْلِى شَيْخًا اِنَّ هٰذَا لَشَیْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(قَالَتْ) (Sâre vâlide) **dedi,** ne dedi? (يَا وَيْلَتٰى) **ey benim rüsvaylığım!** (ءَاَلِدُ) **ben mi doğuracağım?!** (وَاَنَا) **hâlbuki ben,** neyim? (عَجُوزٌ) **yaşlı bir kadın**(ım), (وَهٰذَا) **işte bu da,** kimdir? (بَعْلِى) **kocamdır,** ne olduğu hâlde? (شَيْخًا) **bir ihtiyar olduğu hâlde,** (اِنَّ هٰذَا) **şüphesiz ki işte bu** (hâlde olan karı-kocanın çocuğunun olması), nedir? (لَشَیْءٌ) **elbette bir şeydir,** öyle şey ki, (عَجِيبٌ) **çok hayret verici.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- O dedi ki: "Ey benim rüsvaylığım! (Şimdi tam senin gelme zamânın! Vay başıma gelenler!) **Ben mi doğuracakmışım, oysa ben** (doksan küsur yaşına ulaşmış) **yaşlı bir kadınım, işte bu da** (yüz küsur yaşına varmış) **bir ihtiyar olan kocam. Şüphesiz işte bu** (hâlde olan karı-kocanın çocuğunun olması), **elbette çok şaşılacak bir şeydir."**

قَالُوا اَتَعْجَبِينَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحْمَتُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ اِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(قَالُوا) (Melekler) **dediler,** ne dediler? (اَتَعْجَبِينَ) **hayret mi ediyorsun?!** neden dolayı? (مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (bu) **emrinden,** yâni bu konuda verdiği karardan,

(رَحْمَتُ اللّٰهِ) **Allâh'ın rahmeti,** daha? (وَبَرَكَاتُهُ) **O'nun bereketleri,** kim üzerine olsun? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** (اَهْلَ الْبَيْتِ) **ey ehl-i beyt!** yâni İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın hâne halkı, bu terkîb gizli bir harf-i nidâ ile mensûbtur ki takdîri (يَا اَهْلَ الْبَيْتِ) "Ey ehl-i beyt!" şeklindedir, (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O** (Rabbiniz), kimdir? (حَمِيدٌ) **Hamîd'dir,** daha kimdir? (مَجِيدٌ) **Mecîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- (Melekler) **dediler ki: "**(Ey Sâre! Sen birçok mûcizelerin mahalli olan nübüvvet evinde yetişmişken) **Allâh'ın** (bu konudaki hükmünden ve) **emrinden** (kudretinden ve hikmetinden) **sebep mi şaşkınlığa düşüyorsun?!**

Ey Ehl-i Beyt! Allâh'ın (bütün hayırları getiren) **rahmeti** (peygamberlik ve çocuk bağışlaması gibi tüm hayırları) **ve bereketleri sizin üzerinize olsun.**

Şüphesiz ki O (Allâh-u Te'âlâ, tüm işleri beğenilen ve ihsânı pek açık ve çok büyük olup bütün kulların hamdlerini hak edecek kadar nîmetler veren bir) **Hamîd'dir,** (Mukaddes Zâtı çok yüce ve şerefli olan bir) **Mecîd'dir."**

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ اِبْرٰهِيمَ الرَّوْعُ وَجَٓاءَتْهُ الْبُشْرٰى يُجَادِلُنَا فٖى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(فَلَمَّا ذَهَبَ) **Sonra ne zaman ki gitti,** kimden? (عَنْ اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'den,** ne? (اَلرَّوْعُ) **o korku,** (وَجَٓاءَتْ) **ve geldi,** kime? (هُ) **ona,** ne? (اَلْبُشْرٰى) **o** (çocuk) **müjde**(si), (يُجَادِلُ) **mücâdele ediyordu,** kiminle? (نَا) **Bizim** (meleklerimiz)**le,** ne hakkında? (فٖى قَوْمِ لُوطٍ) **Lût'un kavmi hakkında.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Nihâyet İbrâhîm'den o korku gidip kendisine o (çocuk) **müjde**(si) **de geldiğinde o,** ("Orada îmânlı kimseler bulunuyorken, nasıl onları hep birlikte helâk edeceksiniz?!" diye söze başlayarak) **Lût'un kavmi hakkında Bizim** (elçilerimiz)**le mücâdele ediyordu.**

اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَحَلٖيمٌ اَوَّاهٌ مُنٖيبٌ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(اِنَّ اِبْرٰهِيمَ) **Şüphesiz İbrâhîm,** kimdir? (لَحَلٖيمٌ) **elbette hiç acele etmeyen biridir,** daha kimdir? (اَوَّاهٌ) **çok âh edendir,** daha kimdir? (مُنٖيبٌ) (Allâh'a yönelen) **inâbe sâhibi bir kimsedir.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Şüphesiz ki İbrâhîm, elbette (kendisine kötülük edenden intikam alma husûsunda) **hiç acele etmeyen,** (insanların azaptan kurtulması için) **çok âh eden ve** (Allâh-u Te'âlâ'ya hakkıyla yönelen) **inâbe sâhibi bir kimsedir.**

يَٓا اِبْرٰهِيمُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَاۚ اِنَّهُ قَدْ جَٓاءَ اَمْرُ رَبِّكَۚ وَاِنَّهُمْ اٰتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(Melekler ona şöyle cevap verdiler:) (يَٓا اِبْرٰهِيمُ) **ey İbrâhîm!** (اَعْرِضْ) **yüz çevir,** neden? (عَنْ هٰذَا) **işte bu** (tartışma)**ndan,** (اِنَّهُ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken husus), nedir? (قَدْ جَٓاءَ) **muhakkak gelmiştir,** ne? (اَمْرُ رَبِّكَ) **Rabbin'in** (azap) **emri,** (وَاِنَّهُمْ) **ve şüphesiz onlar** (var ya); onların hâli nedir? (اٰتِيهِمْ) **onlara gelecektir,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (غَيْرُ مَرْدُودٍ) **reddedilemeyecek.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- (O zaman melekler İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a:) **"Ey İbrâhîm!** (Ne kadar merhametli olsan da) **işte bu** (tartışma)**ndan yüz çevir. Hiç şüphesiz şu bir gerçek ki; Rabbin'in** (onların azâbı hakkında kesinleşmiş kaderini ifâde eden) **emri muhakkak gelmiştir. Ayrıca onlar** (var ya); **reddedilemeyecek büyük bir azap onlara mutlaka gelicidir"** (dediler).

وَلَمَّا جَٓاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِٓيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَص۪يبٌ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(وَلَمَّا جَٓاءَتْ) **Ve ne zaman ki geldi,** kim? (رُسُلُنَا) **elçilerimiz,** kime? (لُوطًا) **Lût'a,** (سِٓيءَ) **üzüntüye kapıldı,** ne sebebiyle? (بِهِمْ) **onlar sebebiyle,** daha ne oldu? (وَضَاقَ) **ve darlık çekti,** ne sebebiyle? (بِهِمْ) **onlar sebebiyle,** ne bakımından? (ذَرْعًا) **güç** (yetirememe) **bakımından,** (وَقَالَ) **ve dedi,** ne dedi? (هٰذَا) **işte bu!** nedir? (يَوْمٌ) **bir gündür,** öyle gün ki, (عَص۪يبٌ) **çok sıkı**(ntılı).

Meâl-i Şerîf - 77

77- Böylece elçilerimiz (olan melekler İbrâhîm'in yanından ayrılıp) **Lût'a gelince o,** (livataya düşkün olan sapık kavminden) **onlar**(ı koruma endişesi) **yüzünden üzüntüye kapıldı ve** (kendisini) **güç bakımından** (yetersiz gördüğü için) **onlar hakkında darlık çekti ve: "İşte bu,** (zor geçecek) **çok sıkı**(ntılı) **bir gündür" dedi.**

وَجَٓاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ اِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّـَٔاتِۜ قَالَ يَا قَوْمِ هٰٓؤُلَٓاءِ بَنَاتٖى هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ فٖى ضَيْفٖىۜ اَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشٖيدٌ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَجَٓاءَ) **Ve geldi,** kime? (هُ) **ona,** kim? (قَوْمُهُ) **kavmi,** ne oldukları hâlde? (يُهْرَعُونَ) **koşturuluyor oldukları hâlde,** kime doğru? (اِلَيْهِ) **ona,** (وَمِنْ قَبْلُ) **hâlbuki bundan önce de,** (كَانُوا) **idiler,** ne idiler? (يَعْمَلُونَ) **yapıyorlardı,** neyi? (اَلسَّيِّـَٔاتِ) **kötü şeyleri,** (قَالَ) (Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bunlar,** yâni ümmetimin kadınları, kimdir? (بَنَاتٖى) **benim kızlarımdır,** (هُنَّ) **onlar**(la evlenmeniz), nedir? (اَطْهَرُ) **çok temizdir,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (فَاتَّقُوا) **artık iyice sakının,** kimden? (اللّٰهَ) **Allâh**(ın azâbın)**dan,** daha ne yapmayın? (وَلَا تُخْزُو) **ve rüsvay etmeyin,** kimi? (نِ) **beni,** ne hakkında? (فٖى ضَيْفٖى) **misâfirlerim hakkında,** (اَلَيْسَ) **olmadı mı?** kimden? (مِنْكُمْ) **içinizden,** kim? (رَجُلٌ) **bir adam,** öyle adam ki, (رَشٖيدٌ) **doğru görüşlü.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Derken kavmi (güzel yüzlü, tüysüz delikanlılar şeklinde Lût *(Aleyhisselâm)*a misâfir gelen melekleri görünce hiç utanıp sıkılmadan)**, kendisine doğru koşturulurcasına ona geldi**(ler).

Zâten daha önce de onlar (erkek erkeğe sapık ilişki, kadınlara arkadan yanaşma ve kumar oynama gibi) **kötü şeyler yapar olmuştular.** (Korktuğu başına gelen Lût *(Aleyhisselâm)* bu durum karşısında onlara) **dedi ki:**

"Ey kavmim! İşte bunlar benim (ümmetimin kadınlarıdır. Bir peygamber, ümmetinin babası makāmında olduğundan, bunlar da benim) **kızlarım** (durumunda)**dır ki, onlar**(la evlenip şehvetinizi teskîn etmeniz helâl olacağından dolayı bu durum) **sizin için çok temizdir.**

Artık Allâh(ın azâbın)**dan hakkıyla sakının da, misâfirlerim husûsunda beni** (mahcup ve) **rüsvay etmeyin. İçinizden bir tâne de mi doğru görüşlü adam yok** (ki, hakkı anlasın da sizi uyarsın)**?!"**

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فٖى بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّۚ وَاِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرٖيدُ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (لَقَدْ عَلِمْتَ) **elbette muhakkak sen bildin,** neyi? (مَا لَنَا) **bizim için olmadı,** nerede? (فٖى بَنَاتِكَ) **senin kızlarında,** ne yok? (مِنْ حَقٍّ)

hiçbir hak, yâni onlara rağbetimiz olmadığı için bu bize gerekli değil, (وَاِنَّكَ) **ve gerçekten sen,** (لَتَعْلَمُ) **elbette biliyorsun,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (نُرِيدُ) **biz istiyoruz.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Dediler ki: "Elbette sen bilmektesin ki bizim (şehvetimizi tatmin) **için senin kızlarında gerçekten hiçbir** (rağbetimiz bulunmadığını ve erkeklerle cinsî münâsebet bize yeterli olduğundan, kızlarınla evlenmemizin bizce) **hak** (ve gerekli bir yanı) **yoktur. Muhakkak sen bizim istemekte olduğumuz şeyi de elbette biliyorsun."**

قَالَ لَوْ اَنَّ لِى بِكُمْ قُوَّةً اَوْ اٰوِى اِلٰى رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(قَالَ) (Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (لَوْ اَنَّ لِى) **keşke gerçekten benim için olsaydı,** kime karşı? (بِكُمْ) **size karşı,** ne olsaydı? (قُوَّةً) **bir kuvvet,** daha? (اَوْ اٰوِى) **veyâ sığınabilseydim,** nereye? (اِلٰى رُكْنٍ) **bir dayanağa,** öyle dayanak ki, (شَدِيدٍ) **çok güçlü.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- (Kavminin bu azgınlıklarından vazgeçmeyeceğini anlayarak ümitsizliğe kapılan Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Keşke gerçekten benim için size karşı bir güç olsaydı ya da ben çok güçlü bir dayanağa sığınabilseydim** (işte o zaman elbette bizzât kendi kuvvetimle ya da sırtımı dayadığım o güç sâhibinin desteğiyle sizi püskürtürdüm)**!"**

قَالُوا يَا لُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا اِلَيْكَ فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ الَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ
اَحَدٌ اِلَّا امْرَاَتَكَ اِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا اَصَابَهُمْ اِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(قَالُوا) (Bunun üzerine melekler) **dediler,** ne dediler? (يَا لُوطُ) **ey Lût!** (اِنَّا) **gerçekten biz,** kimleriz? (رُسُلُ رَبِّكَ) **Rabbin'in elçileriyiz,** (لَنْ يَصِلُوا) **aslâ ulaş**(ıp da bir kötülük yap)**amazlar,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (فَاَسْرِ) **artık yürü,** kiminle berâber olduğun hâlde? (بِاَهْلِكَ) **âilenle,** ne zamanda? (بِقِطْعٍ) **bir parçada,** buradaki (بِ) harf-i ceri (فى) harfi mânâsındadır, öyle parça ki neden olucu? (مِنَ الَّيْلِ) **geceden,** daha ne yap? (وَلَا يَلْتَفِتْ) **ve** (arkasına bakmak için geri) **dönmesin,** kimden? (مِنْكُمْ) **sizden,** kim? (اَحَدٌ) **hiçbir kimse,** (اِلَّا امْرَاَتَكَ) **hanımın müstesnâ,** (اِنَّهُ)

şüphesiz şân(ına önem verilmesi gereken hüküm)**,** nedir? (مُصِيبُهَا) **ona isâbet edecektir,** ne? (مَا) **o şey ki,** (اَصَابَ) **isâbet etti,** kime? (هُمْ) **onlara,** (اِنَّ مَوْعِدَهُمُ) **şüphesiz onlara vaad edilen** (azap) **zamân**(ı)**,** nedir? (الصُّبْحُ) **sabahtır,** (اَلَيْسَ) **olmadı mı,** ne? (الصُّبْحُ) **o sabah,** nedir olmadı mı? (بِقَرِيبٍ) **gerçekten çok yakın.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- (Bunun üzerine melekler) **dediler ki: "Ey Lût! Gerçekten de biz senin Rabbin'in elçileriyiz. Onlar aslâ sana ulaş**(ıp da bir kötülük yap)**amazlar. Artık sen gecenin bir parçasında âilenle birlikte** (yola çıkıp) **yürü. Ama sizden hiçbir kimse** (arkasına bakmak için geri) **dönmesin /** ***geri kalmasın/.***

(Ama) **hanımın müstesnâ! Muhakkak şu bir gerçek ki; onlara isâbet et**(mesi kesinleş)**miş olan şey ona da isâbet edicidir. Şüphesiz onlara vaad edilen** (azap) **zamân**(ı) **sabahtır.** (Ne acele ediyorsun?!) **O** (beklediğin) **sabah gerçekten çok yakın değil midir?!"**

فَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجّ۪يلٍ مَنْضُودٍ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(فَلَمَّا) **Sonra ne zaman ki,** (جَٓاءَ) **geldi,** ne? (اَمْرُنَا) **Bizim** (azap) **emrimiz,** (جَعَلْنَا) **Biz yaptık,** neyi? (عَالِيَهَا) **oraların üstünü,** nedir yaptık? (سَافِلَهَا) **aşağısı yaptık,** daha? (وَاَمْطَرْنَا) **ve yağdırdık,** ne üzerine? (عَلَيْهَا) **oraların üzerine,** neyi yağdırdık? (حِجَارَةً) **taşları,** öyle taşlar ki neden olucu? (مِنْ سِجّ۪يلٍ) **katılaşmış bir çamurdan,** öyle bir çamur ki, (مَنْضُودٍ) **istif edilmiş.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- Nihâyet (Lût kavminin helâkiyle ilgili) **Bizim** (azap) **emrimiz gelince,** (onların yaşadığı yedi adet şehri Cibrîl'in kanadıyla tersyüz ederek) **oraların yukarısını aşağısı yaptık ve katılaşmış bir çamurdan** (azapları için hazırlanıp) **istif edilmiş** ***/peş peşe gönderilmiş/*** **taşları oraların üstüne yağdırdık.**

مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِم۪ينَ بِبَع۪يدٍ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

O taş ne olduğu hâlde? (مُسَوَّمَةً) **nişanlanmış olduğu hâlde,** kim nezdinde? (عِنْدَ رَبِّكَ) **senin Rabbin katında,** (وَمَا هِيَ) **zâten on**(lara isâbet eden taş)**lar olmadı,** kimden? (مِنَ الظَّالِم۪ينَ) **o zâlimlerden,** nedir olmadı? (بِبَع۪يدٍ) **aslâ uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Habîbim!) **Senin Rabbin nezdinde** (bulunup, O'ndan başka kimsenin bilemeyeceği gizli yerlerde, beyaz-kırmızı gibi alâmetlerle ve atılacağı kimsenin ismiyle damgalanarak) **nişanlanmış olan** (o taşları onların başına yağdırdık). **Zâten on**(lara isâbet eden taş)**lar o** (şirk koşan) **zâlimlerden** (hiçbir zaman) **aslâ uzak değildir.**

وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًاۜ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُۜ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ اِنّ۪ٓي اَرٰيكُمْ بِخَيْرٍ وَاِنّ۪ٓي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُح۪يطٍ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(وَاِلٰى مَدْيَنَ) **Medyen** (kavmin)**e de** (gönderdik), kimi? (اَخَاهُمْ) (soy bakımından) **kardeşlerini,** ondan bedel? (شُعَيْبًا) **Şu'ayb'ı,** (قَالَ) **o dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اُعْبُدُوا) **ibâdet edin,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** (مَا لَكُمْ) **sizin için olmadı,** ne? (مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâh,** öyle ilâh ki, (غَيْرُهُ) **O'ndan başka,** daha ne yapın? (وَلَا تَنْقُصُوا) **ve eksik yapmayın,** neyi? (اَلْمِكْيَالَ) **ölçeği,** daha? (وَالْمِيزَانَ) **ve tartıyı,** (اِنّ۪ٓي) **şüphesiz ben,** (اَرٰى) **görüyorum,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile berâber? (بِخَيْرٍ) **büyük bir mal ile,** (وَاِنّ۪ٓي) **yine muhakkak ki ben,** (اَخَافُ) **endişe ediyorum,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** neden? (عَذَابَ يَوْمٍ) **büyük bir günün azâbından,** öyle gün ki, (مُح۪يطٍ) **kuşatıcı olan.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Medyen (kavmin)**e de** (soy bakımından) **kardeşleri Şu'ayb'ı** (peygamber olarak gönderdik). **O** (elçilik vazîfesini alır almaz, onlara) **dedi ki: "Ey kavmim!** (Sâdece) **Allâh'a ibâdet edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ölçeği ve tartı**(da ölçülüp tartılan eşyâ)**yı da eksik yapmayın.**

(Çünkü) **şüphesiz ben sizi** (buna muhtaç bırakmayacak) **fazlaca bir** (nîmet ve) **malla iç içe görmekteyim** (ki bu nedenle siz eksik vermek bir yana, şükür için insanlara daha fazla vermelisiniz).

Ama (bu günahtan vazgeçmemeniz durumunda) **muhakkak ki ben** (bir ferdinizi bile bırakmayıp hepinizi helâk ile) **kuşatıcı büyük bir günün azâbından size karşı endişe duymaktayım.**

وَيَا قَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَٓاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِد۪ينَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(وَيَا قَوْمِ) **Ve ey kavmim!** (اَوْفُوا) **tamamlayın,** neyi? (اَلْمِكْيَالَ) **ölçeği,** daha? (وَالْمِيزَانَ) **ve tartıyı,** ne ile tamamlayın? (بِالْقِسْطِ) **adâletle,** daha ne yapın? (وَلَا تَبْخَسُوا) **ve noksan vermeyin,** kime? (اَلنَّاسَ) **insanlara,** neyi? (اَشْيَاءَهُمْ) **eşyâlarını,** daha ne yapmayın? (وَلَا تَعْثَوْا) **ve fesat çıkartmayın,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne olduğunuz hâlde? (مُفْسِدِينَ) **bozgunculuk yapanlar olarak.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Ey kavmim! Ölçeği ve tartıyı (fazlasız-noksansız olarak tam bir) **adâletle tamamlayın ve insanlara** (hakları olan mal ve) **eşyâlarını noksan vermeyin. Bir de** (onların haklarında eksiltmeye gidip de, hem dîninizin hem de âhiretinizin yararları husûsunda) **bozgunculuk yapan kişiler olarak yer**(yüzün)**de fesat çıkartmayın.**

بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(بَقِيَّتُ اللّٰهِ) **Allâh'ın bıraktığı,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (مُؤْمِنِينَ) **îmân eden kimseler,** (وَمَا اَنَا) **zâten ben değilim,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** nedir değilim? (بِحَفِيظٍ) **aslâ bir muhâfız,** yâni amellerinizi sayıp karşılığını verecek değilim.

Meâl-i Şerîf - 86

86- (İnsanlara haklarını tamâmen vermenizin ardından) **Allâh'ın bıraktığı** (kâr, haksız kazanç yoluyla biriktirmeye çalıştıklarınıza nispetle) **sizin için çok hayırlıdır.**

Eğer îmân eden kimseler olduysanız (helâl ve hayırlı olanı tercih etmeniz gerekir)**! Zâten ben sizin üzerinize aslâ bir muhâfız değilim** (ki sizi günahlardan korumak için başınızı bekleyeyim ve amellerinizi sayıp karşılığını vereyim).

قَالُوا يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ تَأْمُرُكَ اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا
اَوْ اَنْ نَفْعَلَ فِى اَمْوَالِنَا مَا نَشٰؤُاۜ اِنَّكَ لَاَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (يَا شُعَيْبُ) **ey Şu'ayb!** (اَصَلٰوتُكَ) **namazın mı?** (تَأْمُرُ) **emrediyor,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (اَنْ نَتْرُكَ) **terk etmemizi,** neyi? (مَا) **o şeyleri**

ki, (يَعْبُدُ) **tapıyor**(du), kim? (اٰبَاۤؤُنَا) **babalarımız,** daha neyi emrediyor? (اَوْ اَنْ نَفْعَلَ) **yâhut yapmamızı** (bırakmayı), ne hakkında? (فٖى اَمْوَالِنَا) **mallarımız hakkında,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (نَشٰۤؤُا) **diliyoruz,** (اِنَّكَ) **şüphesiz sen,** (لَاَنْتَ) **elbette sen,** kimsin? (اَلْحَلٖيمُ) **acele davranmayan birisin,** daha kimsin? (اَلرَّشٖيدُ) **aklı kemâle ermiş bir kimsesin.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Dediler ki: "Ey Şu'ayb! Babalarımızın (ve atalarımızın) **tapmakta olduğu şeyleri ve mallarımız hakkında** (eksiltme ve artırma gibi) **dilemekte olduğumuz şeyi yapmamızı terk etmemizi sana** (çokça kıldığın) **namazın**(dan kaptığın vesvese ve akılsızlık) **mı emrediyor? Şüphesiz ki sen elbette** (acele davranmayan) **halîm**(-selîm) **ve** (aklı kemâle ermiş) **reşîd bir kimsesin** (ama bize bu vasıflarına göre davranmıyorsun)."

Müfessirlerin beyân ettiği diğer bir mânâya göre ise; o müşrikler aslında Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ı azgın ve sapık bir kimse olarak kabûl ettikleri hâlde, kendisini bu sıfatların tam tersiyle niteleyerek onunla alay etmeyi kastetmişlerdir.

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّٖى وَرَزَقَنٖى مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًاۜ وَمَۤا اُرٖيدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ اِلٰى مَۤا اَنْهٰيكُمْ عَنْهُۜ اِنْ اُرٖيدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُۜ وَمَا تَوْفٖيقٖۤى اِلَّا بِاللّٰهِۜ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنٖيبُ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(قَالَ) (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)* onlara cevâben) **dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü?** (اِنْ كُنْتُ) **eğer ben olduysam,** ne üzere? (عَلٰى بَيِّنَةٍ) **çok açık bir delil üzere,** öyle delil ki kim tarafından? (مِنْ رَبّٖى) **Rabbim'den,** daha ne isem? (وَرَزَقَ) **rızık olarak verdiyse,** kime? (نٖى) **bana,** kimden? (مِنْهُ) **Kendinden,** neyi? (رِزْقًا) **bir rızkı,** öyle rızık ki, (حَسَنًا) **çok güzel,** burada geride geçen şart cümlesinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَهَلْ يَسَعُنٖى مَعَ هٰذِهِ النِّعْمَةِ اَنْ اُخَالِفَ اَمْرَهُ) "Bunca nîmetlerine rağmen artık O'nun emrine muhâlefet etmem bana nasıl yaraşır?!" şeklindedir. *(el-Beyzâvî, el-Hâzin)* (وَمَۤا اُرٖيدُ) **ve ben istemiyorum,** neyi? (اَنْ اُخَالِفَ) **muhâlefet etmemi,** kime? (كُمْ) **size,** nereye yönelerek? (اِلٰى مَۤا) **o şeye ki,** (اَنْهٰى) **yasaklıyorum,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (عَنْهُ) **ondan,** (اِنْ اُرٖيدُ) **arzu etmiyorum,** (اِلَّا الْاِصْلَاحَ) **ancak ıslâh etmeyi** (istiyorum), ne müddetçe? (مَا اسْتَطَعْتُ) **gücüm yettiği sürece,** (وَمَا تَوْفٖيقٖۤى) **ve benim muvaffakıyetim olmadı,** (اِلَّا بِاللّٰهِ) **ancak Allâh**(ın yardımı) **ile** (oldu), (عَلَيْهِ) **ancak O'na,** (تَوَكَّلْتُ) **tevekkül ettim,** daha ne yapıyorum? (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O'na,** (اُنٖيبُ) **yönelmekteyim.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)* onların bu alay dolu sözlerine karşılık) **dedi ki: "Ey kavmim! Gördünüz mü?** (Söyleyin bakayım!) **Eğer ben Rabbim'den** (gelen ve dâvâmın doğruluğuna şâhitlik yapacak nitelikte olan) **çok açık bir delil üzere bulunduysam** (ki öyledir) **ve O bana** (nübüvvet, hikmet ve helâl mal gibi) **sâdece Kendisin**(in bana lütfettiği şeyler cinsin)**den güzel bir rızık ihsân etmişse** (peki şimdi, taptığınız putları ve yaptığınız günahları bırakmayı emretmemek ve peygamberlerin gönderiliş gâyesine ters davranışta bulunmak bana hiç yakışır mı?)**!**

Ayrıca ben sizi kendisinden nehyetmekte olduğum o (ölçüde tartıda noksanlık yapmak gibi kötü bir) **şeye doğru yönelerek** (ve) **size** (yasakladığım şeyi kendim yaparak Allâh'ın emrine) **muhâlefet etmek istemiyorum.**

Ben ancak gücüm yettiği sürece (nasîhat ve vaazlarla sizi) **ıslâh** (etmeyi) **arzuluyorum. Zâten benim** (bu husustaki) **muvaffakıyetim ancak Allâh**(-u Te'âlâ'nın yardımı) **iledir.**

Ben (tüm işlerimde, özellikle bu konuda) **ancak O'na** (güvenip) **tevekkül ettim ve ben ancak O'na yönelirim.** */(Âhirette de) ancak O'na döneceğim./*

وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقٖيٓ اَنْ يُصٖيبَكُمْ مِثْلُ مَٓا اَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ
اَوْ قَوْمَ هُودٍ اَوْ قَوْمَ صَالِحٍۜ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعٖيدٍ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(وَيَا قَوْمِ) **Ve ey kavmim!** (لَا يَجْرِمَنَّ) **sakın kazandırmasın,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (شِقَاقٖيٓ) **bana karşı gelmek,** neyi kazandırmasın? (اَنْ يُصٖيبَ) **isâbet etmesini,** kime? (كُمْ) **size,** ne isâbet etmesini? (مِثْلُ مَٓا) **o şeylerin benzerini ki,** (اَصَابَ) **isâbet etti,** kime? (قَوْمَ نُوحٍ) **Nûh'un kavmine,** daha? (اَوْ قَوْمَ هُودٍ) **yâhut Hûd'un kavmine,** daha? (اَوْ قَوْمَ صَالِحٍ) **veya Sâlih'in kavmine,** (وَمَا قَوْمُ لُوطٍ) **zâten Lût'un kavmi değildir,** kimden? (مِنْكُمْ) **sizden,** nedir değidir? (بِبَعٖيدٍ) **hiç de uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- Ey kavmim! Bana (düşmanlık ederek) **karşı gelmek sakın ha; Nûh'un kavmine ya da Hûd'un kavmine veyâ Sâlih'in kavmine isâbet etmiş olan** (boğulma, kasırgaya tutulma, zelzele ve sayhayla helâk edilme gibi azap dolu) **şeylerin bir benzerinin size isâbet etmesini size kazandırmasın. Zâten Lût'un kavmi** (ne zaman, ne de mekân olarak) **sizden hiç de uzak değildir.**

وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ اِنَّ رَبّ۪ي رَح۪يمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(وَاسْتَغْفِرُوا) **Ve bağışlanma isteyin,** kimden? (رَبَّكُمْ) **Rabbiniz'den,** (ثُمَّ تُوبُوا) **sonra tevbe edin,** kime? (اِلَيْهِ) **O'na,** (اِنَّ رَبّ۪ي) **gerçekten benim Rabbim,** kimdir? (رَح۪يمٌ) **Rahîm'dir,** daha kimdir? (وَدُودٌ) **Vedûd'dür.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Bir de siz (îmân ederek) **Rabbiniz'den bağışlanma isteyin. Sonra da** (evvelce işlemiş olduğunuz şirk koşma günahınızdan) **O'na tevbe edin.**

Gerçekten benim Rabbim (tevbe edenlere karşı rahmeti pek büyük olan bir) **Rahîm'dir,** (dostlarını çok seven ve seven bir kişinin sevdiğine yaptığı lütuf ve ihsânları onlara revâ gören bir) **Vedûd'dür."**

قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَث۪يرًا مِمَّا تَقُولُ وَاِنَّا لَنَرٰيكَ ف۪ينَا ضَع۪يفًاۚ
وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَۘ وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَز۪يزٍ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (يَا شُعَيْبُ) **ey Şu'ayb!** (مَا نَفْقَهُ) **anlamıyoruz,** neyi? (كَث۪يرًا) **birçoğunu,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَقُولُ) **söylüyorsun,** (وَاِنَّا) **ve şüphesiz biz,** (لَنَرٰي) **elbette görüyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** nerede olduğun hâlde? (ف۪ينَا) **içimizde,** ne olarak görüyoruz? (ضَع۪يفًا) **zayıf bir kimse,** (وَلَوْلَا رَهْطُكَ) **zâten senin aşîretin olmasaydı,** (لَرَجَمْنَا) **elbette taşla öldürürdük,** kimi? (كَ) **seni,** (وَمَا اَنْتَ) **zâten sen değilsin,** kime göre? (عَلَيْنَا) **bize,** ne değilsin? (بِعَز۪يزٍ) **asla değerli biri.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- (Bu kadar fesâhat ve belâğat hârikası nasîhatleri dinledikleri hâlde hiçbir etkilenme göstermeyen, fakat karşısında konuşacak bir güç de bulamayan o sapık kavim kendilerine yapılan öğütleri hafife almak ve peygamberiyle alay etmek üzere) **dediler ki:**

"Ey Şu'ayb! (Biz tevhîd inancının gerekliliği ve alıp satarken eksik fazla yapmanın haram oluşu gibi konularda) **söylemekte olduğun şeylerden birçoğunu anlamıyoruz.**

Ve şüphesiz ki elbette biz seni içimizde (hiçbir şeye gücü kuvveti yetmeyen) **zayıf biri olarak görüyoruz.**

Senin aşîretin(den hiçbir korkumuz yoksa da, bizim dînimiz üzere oldukları için nezdimizde îtibarları vardır, o da) **olmasaydı elbette seni taşlayarak öldürürdük.**

Zâten bize göre sen hiç de değerli biri değilsin (ki, bu îtibârın seni recmetmemize mâni olsun. Bizim bunu yapmamıza mâni olan tek şey vardır ki o da, dînimizden ayrılmayıp seni bize tercih etmeyen yakınlarının hatırını saymamızdır)**."**

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَهْطٖٓى اَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِۜ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَٓاءَكُمْ ظِهْرِيًّاۜ اِنَّ رَبّٖى بِمَا تَعْمَلُونَ مُحٖيطٌ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim!** (اَرَهْطٖى) **benim aşîretim mi?** nedir? (اَعَزُّ) **daha değerlidir,** kime göre? (عَلَيْكُمْ) **size göre,** kimden? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** (وَاتَّخَذْتُمُو) **ve edindiniz** (öyle mi), kimi? (هُ) **O'nu,** nerede? (وَرَٓاءَكُمْ) **ardınızda,** nedir edindiniz? (ظِهْرِيًّا) **sırt arkasına atılmış,** (اِنَّ رَبّٖى) **şüphesiz benim Rabbim,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz,** yaptığınız şeyleri nedir? (مُحٖيطٌ) **Muhît'tır,** yâni ilmiyle kuşatıcıdır.

Meâl-i Şerîf - 92

92- (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)* onların bu tehdit dolu sözlerine cevâben) **dedi ki: "Ey kavmim! Benim aşîretim size göre Allâh'tan daha mı değerlidir ki,** (onların hatırına bana dokunmuyorsunuz da, Allâh-u Te'âlâ'nın yüce hatırını hiç hesâba katmıyorsunuz. Böylece siz) **O'nu ardınızda** (bırakıp) **sırt arkasına atılmış** (değersiz) **bir şey edindiniz** (öyle mi?)! (Ama) **şüphesiz ki benim Rabbim sizin yapmakta olduğunuz şeyleri** (ilmiyle de, kudretiyle de çepeçevre kuşatan bir) **Muhît'tır.**

وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنّٖى عَامِلٌۜ سَوْفَ تَعْلَمُونَۙ مَنْ يَأْتٖيهِ عَذَابٌ يُخْزٖيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌۜ وَارْتَقِبُٓوا اِنّٖى مَعَكُمْ رَقٖيبٌ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(وَيَا قَوْمِ) **Ve ey kavmim!** (اِعْمَلُوا) **çalışın,** ne üzere? (عَلٰى مَكَانَتِكُمْ) **olanca gücünüz üzere,** (اِنّٖى) **şüphesiz ben** (de), neyim? (عَامِلٌ) **çalışıcıyım,** (سَوْفَ تَعْلَمُونَ) **yakında bileceksiniz,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَأْتٖى) **gelecek,** kime? (هِ) **ona,** ne gelecek? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (يُخْزٖى) **rezil edecek,** kimi? (هِ)

onu, daha kimi bileceksiniz? (وَمَنْ) **o kimseyi de ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (كَاذِبٌ) **yalancıdır,** (وَارْتَقِبُوا) **öyleyse bekleyin,** (اِنّ۪ي) **şüphesiz ben** (de), kiminle berâber? (مَعَكُمْ) **sizinle berâber,** kimim? (رَق۪يبٌ) **gözleyici**(yim).

Meâl-i Şerîf - 93

93- Ey kavmim! Siz (kâfirlik ve bana karşı düşmanlık husûsunda) **olanca gücünüz üzere çalış**(ıp çabalay)**ın** ***/konumunuz****(da sebât etmek)* ***üzere çalış****(ıp çabalay)****ın/*. **Şüphesiz ben** (de yolumda sebât edip, size karşı direnişte olanca gücümle) **çalışıcıyım. Yakında tanıyacaksınız o kimseyi ki, kendisini rezil edecek büyük bir azap ona gelecektir ve o yalancı kimseyi de** (tanıyacaksınız). **Öyleyse** (sizi tehdit ettiğim şeylerin gerçekleşeceği zamânı) **bekleyin, şüphesiz ben** (de) **sizinle birlikte** (bunu) **gözleyiciyim."**

وَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّاۚ
وَاَخَذَتِ الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا ف۪ي دِيَارِهِمْ جَاثِم۪ينَۙ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(وَلَمَّا) **Ve ne zaman ki,** (جَٓاءَ) **geldi,** ne? (اَمْرُنَا) **Bizim** (azap) **emrimiz,** (نَجَّيْنَا) **Biz kurtardık,** kimi? (شُعَيْبًا) **Şu'ayb'ı,** daha? (وَالَّذ۪ينَ) **o kimseleri de ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** kimle birlikte? (مَعَهُ) **onunla birlikte,** ne sebebi ile kurtardık? (بِرَحْمَةٍ) **büyük bir rahmet sebebiyle,** *(el-Âlûsî, 11/532)* öyle rahmet ki kim tarafından olucu? (مِنَّا) **Bizden,** daha ne oldu? (وَاَخَذَتِ) **ve yakaladı,** kimi? (الَّذ۪ينَ) **o kimseleri ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** ne yakaladı? (الصَّيْحَةُ) **o sayha,** yâni korkunç ses, (فَاَصْبَحُوا) **bu sebeple sabahleyin oldular,** *(eş-Şihâb, Hâşiyetü'l-Beyzâvî, 5/131)* nerede? (ف۪ي دِيَارِهِمْ) **yurtlarında,** nedir oldular? (جَاثِم۪ينَ) **yere yapışıp kalan** (ölü) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- Böylece (o müşriklerin azâbıyla ilgili) **emrimiz**(in vakti) **geldiği zaman; Şu'ayb'ı ve berâberinde îmân etmiş olan o kimseleri Bizden** (kendilerine lütfedilen îmânın kazandırdığı) **büyük bir rahmet sebebiyle** (korktuklarından) **kurtardık.**

Ama (şirk yüzünden kendilerine yazık ederek) **zâlim olmuş o kimseleri o** (Cibrîl'in) **sayha**(sı ve içinde tüm yıldırımları, gök gürültülerini ve korkunç sesleri barındıran o müthiş nârası) **yakaladı da, bu sebeple onlar** (helâke uğratılarak) **yurtlarında yere yapışıp kalan** (ölü) **kimseler olarak sabahladılar.**

كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَاۜ اَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا) **Sanki hiç ikāmet etmemiştiler,** nerede? (فِيهَا) **oralarda,** (اَلَا بُعْدًا) **âgâh olun ki;** (Benim rahmetimden) **tam bir uzaklık olsun,** kim için? (لِمَدْيَنَ) **Meyden** (halkı) **için,** ne gibi? (كَمَا بَعِدَتْ) **uzak olduğu gibi,** kim? (ثَمُودُ) **Semûd** (kavmi).

Meâl-i Şerîf - 95

95- Sanki onlar oralarda hiç ikāmet etmemiş (gibi yurtlarında hareketsiz vaziyettey)**diler. Âgâh olun! Semûd** (kavmi tüm rahmetlerden) **uzak olduğu gibi, Medyen** (halkı) **için de** (tüm hayırlardan) **büyük bir uzaklık olsun** (çünkü onlar bunu hak ettiler).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍۙ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz rasûl olarak gönderdik,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** ne ile birlikte olduğu hâlde? (بِاٰيَاتِنَا) **âyetlerimizle,** daha? (وَسُلْطَانٍ) **ve güçlü bir delille,** öyle delil ki, (مُبِينٍ) **çok açık.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- Andolsun ki; muhakkak Biz (asâ, bembeyaz el, tûfân, çekirge, bitpire, kurbağa, kan, mahsullerin ve canların noksanlaştırılması olarak sıralanan dokuz mûcizeden oluşan) **âyetlerimizle birlikte, bir de** (özellikle ejderhâya dönüştüğünde binlerce büyücünün ortaya koyduğu malzemeleri yutan asâ gibi) **çok açık ve güçlü bir delil ile Mûsâ'yı rasûl olarak gönderdik.**

Bu mûcizelerin tafsîlâtı için bakınız: *el-A'râf Sûresi:133*

اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِه۪ فَاتَّبَعُٓوا اَمْرَ فِرْعَوْنَۚ وَمَٓا اَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَش۪يدٍ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

Kime gönderdik? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha? (وَمَلَا۬ئِه۪) **ve ulu adamlarına,** (فَاتَّبَعُوا) **fakat onlar iyice tâbi oldular,** neye? (اَمْرَ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un emrine,** (وَمَٓا اَمْرُ فِرْعَوْنَ) **hâlbuki Firavun'un emri olmadı,** nedir olmadı? (بِرَش۪يدٍ) **aslâ doğru ve düzgün bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- Firavun'a ve ulu adamlarına! Fakat onlar (Mûsâ'nın emrini terk ettiler de) **Firavun'un emrine/*işine*/ iyice uydular. Hâlbuki Firavun'un emri/*işi*/ hiç de doğru ve düzgün bir şey değildi,** /*(güzel bir netîceyle sonuçlanmaya)* ***hiç de elverişli bir şey değildi*** /*(doğru yola)* ***irşâd edici bir şey değildi*/.**

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَۜ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(يَقْدُمُ) **Önüne geçer,** kimin? (قَوْمَهُ) **kavminin,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (فَاَوْرَدَ) **artık girdirmiştir,** kimi? (هُمْ) **onları,** neye? (اَلنَّارَ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**e,** (وَبِئْسَ) **ve ne kötü oldu,** ne? (اَلْوِرْدُ) **su** (mekânı olan cehennem), burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (مَكَانُ الْوِرْدِ) "Su mekânı" demektir, öyle su ki, (اَلْمَوْرُودُ) **varılacak olan su.** Burada (اَلْوِرْدُ) kelimesi "Sudan nasipleri" mânâsında kabûl edilerek muzâf hazfi düşünülmeden de kullanılmış olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir.

Meâl-i Şerîf - 98

98- O (Firavun), **kıyâmet gününde kavminin önüne geçecektir, artık o onları** (suya götürür gibi) **o ateşe** (kesinlikle) **girdirmiştir. Ama** (susuzluğu giderme ve ciğerleri soğutma gâyesiyle) **varılacak o** (ciğerleri yakan) **su, ne kötü su olmuştur!**

وَاُتْبِعُوا فٖى هٰذِهٖ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(وَاُتْبِعُوا) **Ve tâbi tutuldular,** nerede? (فٖى هٰذِهٖ) **işte bu** (dünyâ hayâtı)**nda,** neye? (لَعْنَةً) **büyük bir lânete,** daha nerede? (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde de,** (بِئْسَ) **ne kötü oldu,** ne? (اَلرِّفْدُ) **bu yardım,** öyle yardım ki, (اَلْمَرْفُودُ) **bağış olarak verilen.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- Üstelik o (Firavun'a uya)**nlar işte bun**(ca kötülükleri işledikleri dünyâ hayâtın)**da da, kıyâmet gününde de** (bütün rahmet ve hayırlardan uzaklaştırılarak) **büyük bir lânete tâbi tutulmuşturlar.** (Bunun bir netîcesi olarak onlar dünyâda peşlerinden gelecek ümmetler nezdinde, âhirette ise tüm mahşer halkı tarafından lânet ve bedduâya uğratılacaktır. Türlü bedduâlara mâruz kalma türünden) **bağış olarak verilen bu yardım** (ise) **ne kötü olmuştur!**

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَٓائِمٌ وَحَص۪يدٌ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(ذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (anlatılanlar), nedendir? (مِنْ اَنْبَٓاءِ الْقُرٰى) **o şehirlerin haberlerinden bâzısıdır,** daha nedir? (نَقُصُّ) **Biz peşpeşe anlatıyoruz,** neyi? (هُ) **on**(ların durumun)**u,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** (مِنْهَا) **oralardan vardır,** ne vardır? (قَٓائِمٌ) **ayakta duran** (varlığını sürdüren), daha? (وَحَص۪يدٌ) (helâk edilip) **biçilmiş olan da.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- (Habîbim!) **İşte sana! Bu**(nca kıssa), **o** (helâk edilen) **şehirlerin** (halkının) **haberlerinden bir kısmıdır ki, on**(ların durumun)**u sana peş peşe anlatmaktayız. Oralardan** (dik duran başak gibi hâlâ varlığını sürdürerek) **ayakta duran da vardır, biçilmiş** (ekin gibi tamâmen izleri kayb)**olan da!**

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ ظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ فَمَٓا اَغْنَتْ عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمُ الَّت۪ي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَٓاءَ اَمْرُ رَبِّكَۜ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْب۪يبٍ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(وَمَا ظَلَمْنَا) **Ama Biz zulmetmedik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (وَلٰكِنْ ظَلَمُٓوا) **velâkin onlar zulmettiler,** kime? (اَنْفُسَهُمْ) **kendi nefislerine,** (فَمَٓا اَغْنَتْ) **netîcede defedemedi,** yâni savuşturamadı, kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (اٰلِهَتُهُمْ) **ilâhları,** (الَّت۪ي) **öyle ilâhlar ki,** (يَدْعُونَ) **tapıyorlardı,** neden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** neyi savuşturamadı? (مِنْ شَيْءٍ) **hiçbir şeyi,** ne zaman? (لَمَّا جَٓاءَ) **geldiği zaman,** ne? (اَمْرُ رَبِّكَ) **Rabbi'nin** (azap) **emri,** (وَمَا زَادُو) **ve artış sağlayamadılar,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden başkası ile? (غَيْرَ تَتْب۪يبٍ) **zarara uğratmaktan başkası ile.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- Ama Biz (kendilerini helâk ederek) **onlara zulüm yapmadık velâkin onlar** (kendilerini helâk ettirecek günahlar işleyerek) **kendi nefislerine zulümde bulundular. Nihâyet senin Rabbin'in** (azap) **emri geldiği zaman, onların Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta oldukları o** (bâtıl) **ilâhları** (başlarına gelen azâbı kaldırmak için) **kendilerinden hiçbir şeyi savuşturamadı. Böylece o** (tapıla)**nlar, zarara uğratma dışında bunlara bir artış sağlayamadılar.**

وَكَذٰلِكَ اَخْذُ رَبِّكَ اِذَٓا اَخَذَ الْقُرٰى وَهِىَ ظَالِمَةٌ اِنَّ اَخْذَهُٓ اَل۪يمٌ شَد۪يدٌ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Böylecedir,** ne? (اَخْذُ رَبِّكَ) **senin Rabbin'in yakalaması,** ne zaman? (اِذَٓا اَخَذَ) **yakaladığı zaman,** neyi? (الْقُرٰى) **memleketleri**(n halkını), (وَهِىَ) **hâlbuki onlar**(ın halkı), nedir? (ظَالِمَةٌ) **zâlimdir,** (اِنَّ اَخْذَهُٓ) **gerçekten O'nun yakalaması,** nedir? (اَل۪يمٌ) **çok acı vericidir,** daha nedir? (شَد۪يدٌ) **çok şiddetlidir.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- (Rasûlüm!) **İşte sana! Kendileri**(nin halkları müşrik ve) **zâlim olan memleketleri**(n ahâlisini) **yakaladığı zaman, senin Rabbin'in yakalayışı böylece** (çok çetin)**dir. Gerçekten de O'nun yakalaması çok acı vericidir, çok şiddetlidir** (artık ona çarpılanın kurtuluşu aslâ beklenemez).

اِنَّ ف۪ى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ ذٰلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ
لَهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(اِنَّ ف۪ى ذٰلِكَ) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (ümmetlerin yakalanması)**nda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (خَافَ) **korktu,** neden? (عَذَابَ الْاٰخِرَةِ) **âhiretin azâbından,** (ذٰلِكَ) **işte sana! O** (kıyâmet günü), nedir? (يَوْمٌ) **çok büyük bir gündür,** öyle gün ki, (مَجْمُوعٌ) **cem edilmiş,** yâni bir araya getirilmiş, ne için? (لَهُ) **onun için,** kim? (النَّاسُ) **bütün insanlar,** (وَذٰلِكَ) **yine işte sana! O** (mahşer günü), nedir? (يَوْمٌ) **çok büyük bir gündür,** öyle gün ki, (مَشْهُودٌ) (herkes tarafından kendisinde) **hazır bulunulan.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- (Ey Nebiy-yi zîşânım!) **İşte sana! Muhakkak ki bu** (şekilde geçmiş ümmetlerin yakalanışı)**nda, âhiret azâbından korkmuş bulunan kimse için elbette çok büyük bir âyet** (ve ibret) **bulunmaktadır.** (Zîrâ günahkârların dünyâda çarpıldığı azâbı gören kimse, mecbûren onları âhirette bekleyen görülmemiş azapları düşünecek ve onların yaptıklarını terk edecektir.)

İşte sana! O (kıyâmet günü), **bütün insanların kendisi**(nde hesâba çekilip, karşılıklarını almak) **için bir araya getirildiği çok büyük bir gündür.**

Yine işte sana! O (gün), (herkes tarafından kendisinde) **hâzır bulunulan çok büyük bir gündür.** ***/Şâhitleri bol olan çok büyük bir gündür./***

وَمَا نُؤَخِّرُهُٓ اِلَّا لِاَجَلٍ مَعْدُودٍۜ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(وَمَا نُؤَخِّرُ) **Ve Biz geciktirmiyoruz,** neyi? (هُ) **onu,** (اِلَّا لِاَجَلٍ) **ancak az bir süre**(nin bitmesi) **için,** öyle süre ki, (مَعْدُودٍ) **sayılmış.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- Ama Biz o (istisnâsız herkesin kendisinde toplanıp birbirine şâhitlik yapacağı kıyâmet gününün vukûu)**nu ancak sayılı olan** (ve ileri geri yapması düşünülemeyen) **az bir süre**(nin bitmesini takdir ettiğimiz) **için geciktiriyoruz.**

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهٖۚ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(يَوْمَ يَأْتِ) **Geleceği gün,** (لَا تَكَلَّمُ) **konuşamayacak,** kim? (نَفْسٌ) **hiçbir nefis,** (اِلَّا بِاِذْنِهٖ) **ancak O'nun izniyle** (konuşması) **müstesnâ,** (فَمِنْهُمْ) **artık onlardan vardır,** kim vardır? (شَقِيٌّ) **bir şakî** (ve bedbaht kimse), daha? (وَسَعِيدٌ) **bir de sa'îd** (ve bahtiyar kimse).

Meâl-i Şerîf - 105

105- O (beklenen süre bitip, kıyâmetin kopma zamânı) **geleceği gün, O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun izni olmadıkça hiçbir nefis konuşamayacaktır.**

Artık (mahşerde toplanacak) **o**(la)**nlardan** (İlâhî tehdit gereği azâba çarptırılacak bedbaht ve) **şakî**(ler) **de vardır,** (vaad-i İlâhî muktezâsınca kendisine cennet vâcip olan bahtiyâr ve) **sa'îd**(ler) **de.**

فَاَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِى النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌۙ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(فَاَمَّا الَّذِينَ) **Artık o kimseler ki,** (شَقُوا) (kâfirliği seçerek) **şakî** (ve bedbaht) **oldular,** onlar nerededirler? (فَفِى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**in içerisinde,** (لَهُمْ) **onlar için vardır,** nerede? (فِيهَا) **orada,** ne vardır? (زَفِيرٌ) **güçlü birtakım sesler,** daha? (وَشَهِيقٌ) **ve zayıf bâzı sesler.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Artık o kimseler ki (kâfirliği tercih ettikleri için, haklarında bedbahtlık karârı verilerek) **şakî olmuşturlar; işte o**(nlar cehennem) **ateş**(in)-**in içerisindedir**(ler).

Onlar için orada (merkebin anırmasının başlangıç ve bitişini andıran) **güçlü ve zayıf çok çirkin birtakım sesler vardır** (ki bu onların gam ve kederlerinin bir alâmetidir).

/(Kalbini sıkıntı istilâ edip rûhu daralan kişilerin yaptığı gibi) ***uzun uzun nefes alıp verme vardır/*** *(pişmanlık ifâde eden)* ***yüksek bir hırıltı ve bitmeyen bir ağlama vardır/.***

خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَٓاءَ رَبُّكَؕ اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

Ne oldukları hâlde? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı oldukları hâlde,** nerede? (فِيهَا) **onun içerisinde,** ne müddetçe? (مَا دَامَتْ) **devâm ettiği müddetçe,** ne? (اَلسَّمٰوَاتُ) (âhiretin sonsuz) **gökler**(i), daha? (وَالْاَرْضُ) **ve** (âhiretin sonsuz) **yer**(leri), (اِلَّا مَا) **ancak o süre müstesnâ ki,** (شَٓاءَ) **murâd etti,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** (اِنَّ رَبَّكَ) **gerçekten senin Rabbin,** kimdir? (فَعَّالٌ) **tam mânâsıyla yapandır,** neyi? (لِمَا) **o şeyleri ki,** (يُرِيدُ) **murâd ediyor.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- (Sonu olmayan âhiretin) **gökler**(i) **ve yer**(leri) **durdukça** (o kâfirler) **onun içerisinde**(ki sıcak tabakada) **ebedî kalıcı kimseler olarak** (bulunacaklardır)**!**

Ancak senin Rabbin'in (cehennemin soğuk tabakasıyla azap etmeyi) **murâd etmiş olduğu süre müstesnâ!**

Gerçekten senin Rabbin, (iyiler ve kötüler hakkında yapmayı) **murâd etmekte olduğu şeyleri** (hiçbir îtirâz ve engellenmeyle karşılaşmaksızın) **tam mânâsıyla yapan** (bir Zât)**dır.**

Müfessirlerden bâzısı âyet-i kerîmede geçen istisnâ hakkında: "Ancak (günahları yüzünden) Rabbin'in (önce cehenneme sokmayı sonra da îmânları nedeniyle oradan çıkarıp cennete kavuşturmayı) murâd etmiş olduğu (Müslüman) kimseler dışında, kâfir olarak ölenler cehennemde ebedî kalacaktır" diye mânâ vermişlerdir. *(el-Beyzâvî)*

وَاَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَٓاءَ
رَبُّكَؕ عَطَٓاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(وَاَمَّا الَّذ۪ينَ) **Ama o kimseler ki,** (سُعِدُوا) **sa'îd kılındılar,** onlar nerededirler? (فَفِي الْجَنَّةِ) **işte cennettedir,** ne oldukları hâlde? (خَالِد۪ينَ) **ebedî kalıcı oldukları hâlde,** nerede? (ف۪يهَا) **onun içerisinde,** ne müddetçe? (مَا دَامَتِ) **devâm ettiği müddetçe,** ne? (السَّمٰوَاتُ) (âhiretin sonsuz) **gökler**(i), daha? (وَالْاَرْضُ) **ve** (âhiretin sonsuz) **yer**(leri), (اِلَّا مَا) **ancak o süre müstesnâ ki,** (شَٓاءَ) **murâd etti,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** onlar ne olarak cennette kalacak? (عَطَٓاءً) **bir bahşiş olarak,** öyle bahşiş ki, (غَيْرَ مَجْذُوذٍ) **kesilmeyen.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- Ama o kimseler ki (îmân ve sâlih amellerle yaşayıp ölerek) **sa'îd** (ve bahtiyar) **kılınmıştırlar; işte** (onlar da ardı arkası) **kesilmeyen bir bahşiş olarak,** (âhiretin) **gökler**(i) **ve yer**(leri) **durdukça cennettedir**(ler).

İçerisinde ebedî kalıcı kimseler olarak (cennette kalacaklardır)! **Ancak senin Rabbin'in murâd etmiş olduğu** (üzere kabirde ve mahşerde kalacakları) **süre müstesnâ!**

فَلَا تَكُ ف۪ي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هٰٓؤُلَٓاءِۜ مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا كَمَا يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُۜ
وَاِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَص۪يبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(فَلَا تَكُ) (Habîbim!) **Artık sen bulunma,** nerede? (ف۪ي مِرْيَةٍ) **hiçbir şüphe içinde,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَعْبُدُ) **tapıyor,** kim? (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte şunlar,** (مَا يَعْبُدُونَ) **onlar ibâdet etmiyorlar,** (اِلَّا كَمَا يَعْبُدُ) **ancak ibâdet ettiği gibi,** kim? (اٰبَٓاؤُهُمْ) **babaları,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (وَاِنَّا) **ve şüphesiz Biz,** (لَمُوَفُّوهُمْ) **elbette onlara tastamam vericileriz,** neyi? (نَص۪يبَهُمْ) **nasiplerini,** ne olduğu hâlde? (غَيْرَ مَنْقُوصٍ) **eksiltilmemiş bir şey olduğu hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- (Habîbim! İnsanların başına geleceklerden haberdâr edildiğine göre) **artık sen işte şu** (müşrik ola)**nların tapmakta oldukları şeyler**(i Allâh'a ortak koşmalarının kendilerine zarar verip, fayda vermeyeceğin)**den hiçbir şüphe içinde bulunma!**

(Çünkü) **onlar ancak, babalarının** (ve atalarının) **daha önce tapmakta olduğu gibi** (körü körüne taklîde dayanan birtakım zararlı) **ibâdet**(ler) **yapıyorlar.**

Ama şüphesiz ki Biz onlara (dünyâda kendilerini azdıracak rızıktan ve âhirette sebep olacağı azaptan) **nasiplerini eksiltilmemiş bir şey olarak elbette tastamam vericileriz.**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِۜ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْۜ وَاِنَّهُمْ لَفٖي شَكٍّ مِنْهُ مُرٖيبٍ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسَى) **Mûsâ'ya,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), (فَاخْتُلِفَ) **fakat ihtilâf edildi,** nerede? (فِيهِ) **onun hakkında,** (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ) **ve eğer bir kelime bulunmasaydı,** öyle kelime ki, (سَبَقَتْ) **geçti,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbin'den,** (لَقُضِيَ) **elbette hüküm verilmiş olurdu,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** (وَاِنَّهُمْ) **ve şüphesiz onlar,** nerededir? (لَفٖي شَكٍّ) **elbette büyük bir şüphe içindedir,** neden dolayı? (مِنْهُ) **ondan dolayı,** yâni o başlarına gelecek azâbı bildiren Kur'ân'dan dolayı, öyle şüphe ki, (مُرٖيبٍ) **çok huzursuz edici.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- Andolsun ki; muhakkak Biz Mûsâ'ya o (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **elbette verdik; fakat onun hakkında da ihtilâf edil**(erek, bir kısmı tarafından kabûl görüp, diğer birtakımlarınca inkâr edil)**di.**

Eğer (inkârcılara cezâları peşin verilmeyip, âhirete tehiriyle ilgili ezelde) **senin Rabbin**(in nezdin)**den geçmiş olan** (kararı ifâde eden) **bir kelime bulunmasaydı, elbette** (haksızların belâsı çarçabuk verilip herkese gösterilir ve böylece hidâyet ehliyle, sapıkların) **aralarında** (çoktan) **hüküm verilmiş** (bitmiş) **olurdu. Ama şüphesiz ki o** (senin kavminden kâfir ola)**nlar elbette o** (başlarına gelecek azâbı bildiren Kur'â)**ndan dolayı çok huzursuz eden pek büyük bir şüphe içindedir**(ler).

وَاِنَّ كُلًّا لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ اَعْمَالَهُمْۜ اِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبٖيرٌ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(وَاِنَّ كُلًّا) **Ve gerçekten her biri,** nedir? (لَمَّا) **elbette o kimselerdendir,** bu terkîbin aslı (لَمِنْ مَا) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* (لَيُوَفِّيَنَّ) **andolsun ki elbette tastamam verecektir,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** neyi? (اَعْمَالَهُمْ) **amellerini**(n karşılığını), (اِنَّهُ) **muhakkak ki O,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَعْمَلُونَ) **yapıyorlar,** kullarının yaptıklarından nedir? (خَبٖيرٌ) **hakkıyla haberdârdır.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- Şüphesiz ki (o mümin ve kâfir olanlardan) **her biri de, elbette o kimselerdendir ki; andolsun senin Rabbin onlara amellerini**(n karşılığını) **elbette tastamam verecektir. Gerçekten O onların yapmakta olduğu şeyleri**(n görünen-görünmeyen tüm yönlerini hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir.**

فَاسْتَقِمْ كَمَٓا اُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْاۜ اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

(فَاسْتَقِمْ) **Artık sen dosdoğru ol,** ne gibi? (كَمَٓا اُمِرْتَ) **emrolunduğun gibi,** daha kim dosdoğru olsun? (وَمَنْ) **o kimse de ki,** (تَابَ) **tevbe etti,** kiminle berâber? (مَعَكَ) **seninle berâber,** (وَلَا تَطْغَوْا) **ve azgınlık etmeyin,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapmaktasınız,** yaptıklarınızı nedir? (بَص۪يرٌ) **hakkıyla görendir.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- (Habîbim!) **Artık sen** (Kur'ân-ı Kerîm'de) **emrolunduğun gibi** (inançlarında ve amellerinde) **dosdoğru ol! Seninle birlikte** (şirkten ve inkârdan) **tevbe** (ederek îmân) **etmiş olanlar da** (hiçbir bâtıla meyletmeksizin ve hakları zâyi etmeksizin dosdoğru olsunlar)**! Siz de** (belirlenen sınırları aşarak) **azgınlık etmeyin. Zîrâ şüphesiz ki O** (Rabbiniz)**, yapmakta olduğunuz şeyleri** (hakkıyla görüp karşılığını verecek olan bir) **Basîr'dir.**

وَلَا تَرْكَنُٓوا اِلَى الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُۙ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ اَوْلِيَٓاءَ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿١١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 113

(وَلَا تَرْكَنُٓوا) **Ve çok az bile meyletmeyin,** kime? (اِلَى الَّذ۪ينَ) **o kimselere ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** (فَتَمَسَّ) **sonra dokunur,** kime? (كُمُ) **size,** ne? (النَّارُ) **o** (cehennem) **ateş**(i)**,** (وَمَا لَكُمْ) **sizin için olmadı,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka** (olduğu hâlde)**,** ne olmadı? (مِنْ اَوْلِيَٓاءَ) **yardımcılar,** (ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ) **sonra yardım olunmazsınız.**

Meâl-i Şerîf - 113

113- Bir de siz (müşrikler gibi giyinip kuşanmak ve kendilerine değer vermek gibi basit gördüğünüz şeylerle de olsa) **o** (şirk koşarak) **zulüm işlemiş olan kimselere çok az bile meyletmeyin, sonra** (onları yakacak olan) **o** (cehennem) **ateş**(i) **size de dokunur.**

Sizin için Allâh'tan başka yardımcılar da yoktur (ki sizi O'nun azâbından koruyabilsin). **Sonra** (kâfirlere meyledenlere azap edeceğini açıklayan O Allâh tarafından da) **yardım olunmazsınız.**

وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ الَّيْلِۜ اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّـَٔاتِۜ ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذَّاكِر۪ينَۚ ﴿١١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 114

(وَاَقِمْ) **Ve dosdoğru kıl,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz olan beş vakit) **namazı,** ne zamanda? (طَرَفَيِ النَّهَارِ) **gündüzün iki ucunda,** daha? (وَزُلَفًا) **ve yakın saatlerde,** öyle saatler ki neden olucu? (مِنَ الَّيْلِ) **geceden,** (اِنَّ الْحَسَنَاتِ) **şüphesiz ki güzel ameller,** (يُذْهِبْنَ) **giderirler,** neyi? (اَلسَّيِّـَٔاتِ) **kötü işleri,** (ذٰلِكَ) **işte sana! Bu,** nedir? (ذِكْرٰى) **büyük bir vaazdır,** kim için? (لِلذَّاكِر۪ينَ) **öğüt alanlar için.**

Meâl-i Şerîf - 114

114- (Habîbim!) **Gündüzün iki tarafı** (olan öğle ve ikindi zamânı)**nda da**, (sabah vakti ile akşam-yatsı gibi) **geceden** (gündüze) **yakın olan bâzı saatlerde de o** (farz olan beş vakit) **namazı dosdoğru kıl. Şüphesiz ki o** (beş vakit namaz gibi) **güzel ameller kötü işleri**(n vebâlini) **giderirler. İşte sana!** (İstikāmet emrinden) **bu**(raya kadar anlatılanlar), **öğüt alanlar için büyük bir vaazdır.**

وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُض۪يعُ اَجْرَ الْمُحْسِن۪ينَ ﴿١١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 115

(وَاصْبِرْ) (Habîbim! Emirleri tutmanın ağırlığına karşı) **sabırlı da ol,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **çünkü şüphesiz Allâh,** (لَا يُض۪يعُ) **zâyi etmez,** neyi? (اَجْرَ الْمُحْسِن۪ينَ) **muhsin kimselerin mükâfâtını.**

Meâl-i Şerîf - 115

115- (Habîbim!) **Bir de sen** (namaz gibi ağır ibâdetlere devâm edip, günahlardan sakınmanın ağırlığına ve kâfirlerin eziyetlerine karşı) **sabırlı ol. Çünkü şüphesiz ki Allâh** (yaptıkları tüm amellerde, Kendisini görür gibi bir ihlâsa sâhip olan) **o muhsin kimselerin mükâfâtını** (boşa çıkarıp) **zâyi etmez.**

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُو۬لُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْاَرْضِ اِلَّا قَل۪يلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْۚ وَاتَّبَعَ الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا مَٓا اُتْرِفُوا ف۪يهِ وَكَانُوا مُجْرِم۪ينَ ﴿١١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 116

(فَلَوْلَا كَانَ) **Artık bulunsaydı ya,** yâni niçin bulunmadı?! kimlerden? (مِنَ الْقُرُونِ) **asırlar** (ahâlîsi) **içerisinden,** kimden önce olduğu hâlde? (مِنْ قَبْلِكُمْ) **sizden önce,** ne bulunsaydı ya? (اُولُوا بَقِيَّةٍ) **kalıcı bir haslete sâhip kimseler,** öyle kimseler ki, (يَنْهَوْنَ) **alıkoyuyorlar,** neden? (عَنِ الْفَسَادِ) **fesattan** (ve bozgunculuktan), öyle fesat ki nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (اِلَّا قَلِيلًا) **ancak pek azı müstesnâ,** öyle az ki kimden? (مِمَّنْ) **o kimselerden ki,** (اَنْجَيْنَا) **Biz kurtardık,** kimden oldukları hâlde? (مِنْهُمْ) **onların içerisinden,** (وَاتَّبَعَ) **ama iyice tâbi oldu,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** neye? (مَا) **o şeyler**(in peşin)**e ki,** (اُتْرِفُوا) **rahata erdirildiler,** ne sebebiyle? (فِيهِ) **onun sebebiyle,** burada (فِى) harfi sebebiyyet içindir, daha ne yaptılar? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (مُجْرِمِينَ) **suçlu kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 116

116- Sizden önceki asırlar (halkı) **içerisinden kalıcı bir haslet** (olan akl-ı selîme ve isâbetli görüş)**e sâhip kimseler** ***/fazîlet** (ve erdem) **sâhipleri/*** **bulunsaydı da yer**(yüzün)**de** (günahlardan, bozgunculuk ve) **fesattan** (insanları) **alıkoysalardı ya!**

Lâkin onlar içerisinden kurtarmış olduğumuz çok az kimse müstesnâ! (Çünkü onlar kötülükleri engelleme vazîfesini sürdürdüler, ekseriyet ise bu vazîfeyi ihmâl ettiler.)

Ama kendileri (münkerden nehyetme vazîfesini terk ederek büyük bir) **zulümde bulunmuş o kimseler** (âhiret derdini bıraktılar da sâdece) **kendisi sebebiyle rahata erdirildikleri** (servet ve güzel hayat gibi dünyevî) **şeylerin ardına iyice düştü**(ler) **de** (böylece) **onlar** (birçok günaha bulaşan ve bunun verdiği rahatlıkla, cürümlerin en büyüğü olan şirk günahını dahî irtikâb etmekten çekinmeyen en) **suçlu kimseler oldular.**

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 117

(وَمَا كَانَ) **Ve değildir,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** nedir değildir? (لِيُهْلِكَ) **aslâ helâk eder,** neyi? (اَلْقُرٰى) **o memleketleri**(n halkını), ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِظُلْمٍ) **büyük bir zulümle,** (وَاَهْلُهَا) **hâlbuki oraların halkı,** kimlerdir? (مُصْلِحُونَ) **ıslâh edici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 117

117- (Habîbim! Zulmün zerresinden dahî münezzeh olan) **Senin Rabbin** (gibi âdil bir Zât, suçsuz insanları helâk etmek gibi) **büyük bir zulümle o memleketleri aslâ helâk edecek değildir. Hem de halkı** (iyi yolda bulunan ve güçleri nispetinde vaaz-u nasîhatlere devâm ederek) **ıslâh**(a gayret) **edici kimseler iken** (bunu hiç yapar mı?)**!**

وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَۙ ﴿١١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 118

(وَلَوْ شَٓاءَ) **Ve şâyet murâd etseydi,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** (لَجَعَلَ) **elbette yapardı,** kimi? (اَلنَّاسَ) **bütün insanları,** nedir yapardı? (اُمَّةً) **bir ümmet,** öyle ümmet ki, (وَاحِدَةً) **tek olucu,** (وَلَا يَزَالُونَ) **ama dâim olacaklardır,** nedir olmaya? (مُخْتَلِفِينَ) **ihtilâf edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 118

118- (Habîbim!) **Senin Rabbin murâd etseydi, elbette tüm insanları** (doğru yolda ittifâk eden) **tek bir ümmet yapardı.** (Lâkin herkesin hak dinde birleşmeyeceğini bildiği için tüm insanları hidâyette birleştirmeyi murâd etmedi.) **Ama onlar**(ın bâzısı hakkı bularak hidâyete ermiş, birtakımları da bâtılda ısrâr ederek görüş ayrılığına düşmüş) **ihtilâf edici kimseler olarak dâim olacaklardır.**

اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَۜ وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْۜ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَاَمْلَـَٔنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 119

(اِلَّا مَنْ) **Lâkin o kimseler müstesnâ ki,** (رَحِمَ) **acıdı,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** (وَلِذٰلِكَ) **işte sana! Zâten ancak bunun için,** yâni rahmete nâil olmaları için, (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (هُمْ) **onları,** (وَتَمَّتْ) **ve tamamlandı,** ne? (كَلِمَةُ رَبِّكَ) **senin Rabbin'in kelimesi,** yâni şu karârı ki, (لَاَمْلَـَٔنَّ) **andolsun; elbette muhakkak dolduracağım,** neyi? (جَهَنَّمَ) **cehennemi,** kimlerden? (مِنَ الْجِنَّةِ) **cinlerden,** daha? (وَالنَّاسِ) **ve insanlardan,** (اَجْمَعِينَ) (hepsi) **bir araya gelici oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 119

119- (Habîbim! İnsanlar sürekli ihtilâf edecektir.) **Lâkin senin Rabbin'in acımış olduğu kimseler müstesnâ!**

(Çünkü İlâhî rahmet gereği onlar bâzı ictihâdî konularda görüş ayrılığına düşseler de zarûrî inanç meselelerinde sürekli birleşirler.)

İşte sana! Zâten O (Allâh-u Te'âlâ) **onları sâdece bunun** (mazharı olarak rahmete nâil kılınmaları) **için yaratmıştır.**

Ama (insanların bir çoğu özgür irâdelerini rahmete nâiliyet için değil de azâba çarpılmak için kullandıklarından) **senin Rabbin'in: "Andolsun ki; cehennemi, hep birlikte oldukları hâlde cinler ve insanlar**(ın kâfir ve isyankârların)**dan mutlaka dolduracağım"** (şeklindeki hükmünü bildiren) **kelimesi** (yerini bulmuş ve) **tamâma ermiştir.**

وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَاۤءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِه۪ فُؤَادَكَۚ
وَجَاۤءَكَ ف۪ي هٰذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِن۪ينَ ﴿١٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 120

(وَكُلًّا) **Ve her birini,** (نَقُصُّ) **peşpeşe anlatıyoruz,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** öyle her biri ki, (مِنْ اَنْبَاۤءِ الرُّسُلِ) **rasüllerin haberlerinden,** neyi anlatıyoruz? (مَا) **o şeyleri ki,** (نُثَبِّتُ) **sebât veriyoruz,** yâni sabredebilmen için kuvvet veriyoruz, ne ile? (بِه۪) **onunla,** neye? (فُؤَادَكَ) **senin kalbine,** (وَجَاۤءَ) **ve geldi,** kime? (كَ) **sana,** nerede? (ف۪ي هٰذِهِ) **işte bu** (sûrenin kıssaları)**nda,** ne geldi? (الْحَقُّ) **o hak** (bilgiler), daha? (وَمَوْعِظَةٌ) **ve büyük bir vaaz,** daha? (وَذِكْرٰى) **ve iyi bir öğüt,** kim için? (لِلْمُؤْمِن۪ينَ) **îmân edenler için.**

Meâl-i Şerîf - 120

120- (Habîbim!) **O** (ümmetleri tarafından inkârla karşılanıp, büyük eziyetlere mâruz kalmış bulunan kıymetli) **rasüllerin haberlerinden her birini; o kendisiyle senin kalbine** (sabır ve) **sebât vereceğimiz** (kıssalarda bulunan tesellî bahşedici) **şeyleri böylece sana peş peşe anlatmaktayız.**

İşte bu (sûrenin kıssaları)**nda da sana, o** (yaşanmış pek çok) **hak** (ve hakîkatleri ihtivâ eden bilgiler), **îmân edenler için de büyük bir vaaz**(-u nasîhat) **ve iyi bir öğüt gelmiştir.**

وَقُلْ لِلَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنَّا عَامِلُونَۙ ﴿١٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 121

(وَقُلْ) (Ey Habîbim!) **Söyle,** kime? (لِلَّذ۪ينَ) **o kimselere ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** ne söyle? (اعْمَلُوا) **çalışın,** ne üzere? (عَلٰى مَكَانَتِكُمْ) **olanca gücünüz üzere,** (اِنَّا) **şüphesiz biz** (de), (عَامِلُونَ) **çalışıcı kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 121

121- (Habîbim!) **Îmân etmeyen** (ve inananların helâkini bekleyen) **o** (zâlim) **kimselere de ki: "Siz** (kâfirlik ve bana karşı düşmanlık husûsunda) **olanca gücünüz üzere çalış**(ıp çabalay)**ın** ***/konumunuz(da sebât etmek) üzere çalış(ıp çabalay)ın/.*** **Şüphesiz ki biz** (de yolumuzda sebât ederek, olanca gücümüzle size karşı direniş için) **çalışıcı kimseleriz.**

وَانْتَظِرُواۚ اِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 122

Habîbim! Îmânsızlara daha ne söyle? (وَانْتَظِرُوا) **Ve siz** (bize belâ gelmesini boş yere) **bekleyin** (durun), (اِنَّا) **gerçekten biz** (de), (مُنْتَظِرُونَ) (sizin başınıza gelecek azâbı) **bekleyici kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 122

122- Siz de (bizim başımıza musîbetler yağmasını boş yere) **bekleyin** (durun)! **Gerçekten biz** (de sizden önce geçen kâfirlerin başına gelenlerin bir benzerine çarptırılmanızı) **bekleyici kimseleriz."**

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِۜ
وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 123

(وَلِلّٰهِ) **Ve ancak Allâh'a âittir,** ne? (غَيْبُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin gaybı,** yâni bütün gizli-kapalı şeyleri, daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O'na,** (يُرْجَعُ) **döndürülecek,** ne? (الْاَمْرُ) **bütün işler,** (كُلُّهُ) **hepsi,** (فَاعْبُدْ) **öyleyse ibâdet et,** kime? (هُ) **O'na,** daha ne yap? (وَتَوَكَّلْ) **ve tevekkül et,** kime? (عَلَيْهِ) **O'na,** (وَمَا رَبُّكَ) **zâten senin Rabbin değildir,** nedir değildir? (بِغَافِلٍ) **asla gaflet edici,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 123

123- (Habîbim!) **Göklerin ve yerin gayb**(lar)**ı da** (onların barındırdığı tüm gizli kapalı şeylerin gerçek bilgileri de) **ancak Allâh'a âittir.** (Senin ve düşmanlarının hâlleri dâhil) **bütün işlerin tamâmı ise ancak O'na döndürülecektir. Öyleyse sen O'na ibâdet et ve** (düşmanlarından seni koruması için işlerini O'na havâle ederek sâdece) **O'na tevekkül et! Zâten senin Rabbin, sizin yapmakta olduklarınızdan aslâ gâfil** (ve habersiz) **değildir.** (Dolayısıyla herkese hak ettiği karşılığı verecektir.)

سُورَةُ يُوسُفَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَاِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ON İKİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

YÛSUF SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz on bir âyet-i kerîmedir.

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; Yahûdî âlimleri müşriklere: "Ya'kûb âilesinin Şâm'dan Mısır'a göçüş nedenini ve Yûsuf'un kıssasını Muhammed'e sorun bakalım" deyince bu sûre-i celîle nâzil olmuştur. *(el-Beyzâvî, el-Hâzin, en-Nesefî)*

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُب۪ينِ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓرٰ) **Elif! Lâm! Râ!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." (تِلْكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْكِتَابِ) **o** (mübârek) **Kitâb'ın âyetleridir,** öyle Kitap ki, (اَلْمُب۪ينِ) (mânâları) **çok açık olan.** Bu kelime müteaddî de kabûl edilebilir ki; meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Râ! (Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır. Zîrâ bu harfler, gerçek mânâlarını sâdece Allâh-u Te'âlâ'nın bildiği müteşâbih âyetlerdendir. Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar,** (Allâh-u Te'âlâ tarafından indirildiği âşikâr olan ve muhâtaplarınca mânâları) **çok açık olan o** (yüce) **Kitab'ın âyetleridir.** */(Doğru yolu açıkça ortaya koyan ve insanların merak ettiği konuları)* ***iyice açıklayan o*** *(yüce)* ***Kitab'ın âyetleridir.****/*

اِنَّٓا اَنْزَلْنَاهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اِنَّٓا) **Muhakkak Biz,** (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** ne olduğu hâlde? (قُرْءٰنًا) **bir Kur'ân olduğu hâlde,** öyle Kur'ân ki, (عَرَبِيًّا) **Arapça,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَعْقِلُونَ) **anlayasınız.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Gerçekten Biz onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik. Tâ ki siz (mânâlarını ve mûcizelerini gereği gibi) **anlayasınız.**

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَٓا اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْاٰنَۗ
وَاِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِه۪ لَمِنَ الْغَافِل۪ينَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(نَحْنُ) **Biz,** (نَقُصُّ) **peşpeşe anlatıyoruz,** kimin üzerine okuyarak? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** neyi? (اَحْسَنَ الْقَصَصِ) (anlatılan) **kıssaların en güzelini,** burada geçen (اَلْقَصَصِ) kelimesi mefûl mânâsına gelen (فَعَلْ) veznidir ki, (قَبَضْ) ve (نَكَصْ) kelimeleri (مَقْبُوضْ) ve (مَنْكُوصْ) mânâlarında kullanıldığı gibi bu da (مَقْصُوصْ) mânâsında kullanılarak "Anlatılan şey" mânâsına gelmektedir. Bu mânâya göre bu terkîb mefûlü bih düşmektedir. Ama bu kelime (قَصَّ) fiilinin masdarı kabûl edilirse o zaman bu terkîb mefûlü mutlak kabûl edilmiştir *(ed-Dürru'l-masûn, 6/430)* ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. Ne sebebiyle anlatıyoruz? (بِمَٓا اَوْحَيْنَٓا) **vahyetmemiz sebebiyle,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** neyi? (هٰذَا) **işte bunu,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنَ) **Kur'ân'ı,** (وَاِنْ كُنْتَ) **hâlbuki şu bir gerçek ki sen olmuştun,** neden önce? (مِنْ قَبْلِه۪) **ondan önce,** kimlerden? (لَمِنَ الْغَافِل۪ينَ) **elbette** (bu kıssalardan) **habersiz kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Biz sana işte bu Kur'ân'ı vahyetmemiz sebebiyle, kıssaların en güzelini ***/en güzel anlatma*** *(üslûbu)* ***ile/*** **sana peşpeşe anlatmaktayız.**

Hâlbuki gerçek şu ki; o (vahyin ulaşması)**ndan önce elbette sen** (bu gibi kıssaları hiç duymamış olan) **habersiz kimselerdendin.**

اِذْ قَالَ يُوسُفُ لِاَب۪يهِ يَٓا اَبَتِ اِنّ۪ي رَاَيْتُ اَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا
وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَاَيْتُهُمْ ل۪ي سَاجِد۪ينَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اِذْ قَالَ) (Habîbim!) **O zamânı** (anlat) **ki demişti,** kim? (يُوسُفُ) **Yûsuf,** kime? (لِاَبِيهِ) **babasına,** ne demişti? (يَا اَبَتِ) **ey benim babam!** (اِنِّى) **şüphesiz ben,** (رَاَيْتُ) **rüyâda gördüm,** bu fiil (رُأْيَا) masdarından alınma kabûl edilerek bu mânâ verilmiştir, *(et-Teysîr, 8/305)* neyi gördüm? (اَحَدَ عَشَرَ) **on biri,** ne cihetinden? (كَوْكَبًا) **yıldız**(lardan), daha neyi gördüm? (وَالشَّمْسَ) **güneşi de,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ayı da,** (رَاَيْتُ) **rüyâda gördüm,** neyi? (هُمْ) **onları,** kime? (لِى) **özellikle bana,** ne oldukları hâlde? (سَاجِدِينَ) **secde ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Habîbim!) **O zamânı** (anlat) **ki; Yûsuf babasına: "Ey benim babam! Şüphesiz ben rüyâda on bir yıldızı, güneşi ve ayı gördüm. Ben onları rüyâda özellikle bana secde ediciler olarak gördüm" demişti.**

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلٰٓى اِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًاۜ اِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (يَا بُنَيَّ) **ey oğulcuğum!** (لَا تَقْصُصْ) **anlatma,** neyi? (رُؤْيَاكَ) **rüyânı,** kime? (عَلٰٓى اِخْوَتِكَ) **kardeşlerine,** (فَيَكِيدُوا) **sonra hîle yaparlar,** kime? (لَكَ) **sana,** ne yapmakla? (كَيْدًا) **büyük bir tuzak kurmakla,** (اِنَّ الشَّيْطَانَ) **şüphesiz şeytan,** kim için? (لِلْاِنْسَانِ) **özellikle insan için,** nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** öyle düşman ki, (مُبِينٌ) (düşmanlığı) **apaçık olan.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Oğlunun bu rüyâsını dinleyen Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* evvelâ onu kıskançlık nedeniyle kardeşlerinden gelecek bir tehlikeye karşı uyarmak, sonra da rüyâsını tâbir etmek üzere) **dedi ki:**

"Ey oğulcuğum! (Görmüş olduğun bu) **rüyânı kardeşlerine anlatma; sonra sana** (korunamayacağın şekilde) **büyük bir tuzak kurarak hîle yaparlar.**

Şüphesiz ki şeytan, özellikle insan için çok açık bir düşmandır. (Dolayısıyla nübüvvet evinde yetişmiş olsalar da şeytan devreye girerek kardeşlerinde sana karşı bir kıskançlığın gelişmesine sebep olup onları bir yanlışa sevk edebilir.)

وَكَذٰلِكَ يَجْتَبٖيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوٖيلِ الْاَحَادٖيثِ
وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلٰى اٰلِ يَعْقُوبَ كَمَا اَتَمَّهَا عَلٰى اَبَوَيْكَ
مِنْ قَبْلُ اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْحٰقَ اِنَّ رَبَّكَ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَكَذٰلِكَ) **Ve** (ey Yûsuf!) **işte sana! Böylece,** (يَجْتَبٖى) **seçiyor,** kimi? (كَ) **seni,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** daha ne yapıyor? (وَيُعَلِّمُ) **ve öğretiyor,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (مِنْ تَأْوٖيلِ الْاَحَادٖيثِ) **o** (rüyâda görülen) **haberlerin te'vîlinden bâzısını,** yâni rüyâların tâbirinden faydalı bir kısmı, *(el-Âlûsî)* daha ne yapıyor? (وَيُتِمُّ) **ve tamamlıyor,** neyi? (نِعْمَتَهُ) **nîmetini,** kim üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** daha kimin üzerine? (وَعَلٰى اٰلِ يَعْقُوبَ) **Ya'kûb'un âilesi üzerine,** ne gibi? (كَمَا اَتَمَّ) **tamamladığı gibi,** neyi? (هَا) **onu,** kimin üzerine? (عَلٰى اَبَوَيْكَ) **iki baban üzerine,** neden önce yaşamış oldukları hâlde? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** kimdir onlar? (اِبْرٰهٖيمَ) **İbrâhîm'dir,** daha? (وَاِسْحٰقَ) **ve İshâk'tır,** (اِنَّ رَبَّكَ) **gerçekten senin Rabbin,** kimdir? (عَلٖيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (حَكٖيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Ey Yûsuf!) **İşte sana! Böylece Rabbin** (göstermiş olduğu rüyâ ile de bildirdiği üzere) **seni** (peygamberlik için) **seçiyor, sana** (insanların rüyâlarında görüp etkilendiği) **o haberlerin** (ne şekilde gerçekleşeceğini bildiren tâbir ve) **te'vîlinden** (önemli ve işe yarayacak) **bir kısmını öğretiyor, sana da, Ya'kûb âilesine de** (tüm istenmedik şeylerden kurtuluş vererek iki cihanda da) **nîmetini tamamlıyor.**

Nitekim daha önce iki baban İbrâhîm ve İshâk'a da onu tamamlamıştı. Gerçekten senin Rabbin (kimlerin yüksek makamlara seçilmeyi hak ettiğini çok iyi bilen bir) **Alîm'dir,** (her şeyi gereğince ve yerli yerince yapan bir) **Hakîm'dir."**

لَقَدْ كَانَ فٖى يُوسُفَ وَاِخْوَتِهٖ اٰيَاتٌ لِلسَّائِلٖينَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(لَقَدْ كَانَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak sâbit oldu,** burada (كَانَ) fiili tâmmedir, nerede? (فٖى يُوسُفَ) **Yûsuf'ta,** daha? (وَاِخْوَتِهٖ) **ve kardeşlerinde,** ne sâbit oldu? (اٰيَاتٌ) **pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِلسَّائِلٖينَ) **soranlar için.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Andolsun ki; elbette Yûsuf'ta ve kardeşlerin(in başlarına gelenler)**de,** (onların kıssalarını) **soranlar için** */(ibret almak üzere âyet)* ***isteyenler için/*** (Allâh-u Te'âlâ'nın kāhir gücüne ve bâhir hikmetine delâlet eden) **pek çok ve çok büyük âyet** (ve alâmet)**ler vardı.**

اِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَاَخُوهُ اَحَبُّ اِلٰى اَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّ اَبَانَا لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اِذْ قَالُوا) (Habîbim!) **O zamânı** (anlat) **ki dediler,** ne dediler? (لَيُوسُفُ) **elbette Yûsuf,** daha? (وَاَخُوهُ) **ve onun kardeşi,** nedir? (اَحَبُّ) **daha sevgilidir,** kime? (اِلٰى اَبِينَا) **babamıza,** kimden? (مِنَّا) **bizden,** (وَنَحْنُ) **hâlbuki biz,** (عُصْبَةٌ) **birbirine sıkıca bağlı kuvvetli bir cemâat**(iz), (اِنَّ اَبَانَا) **gerçekten babamız,** nerededir? (لَفِى ضَلَالٍ) **elbette bir hatâdadır,** öyle hatâ ki, (مُبِينٍ) **çok açık olan.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Habîbim!) **O zamânı** (anlat) **ki; onlar** (aralarında konuşurlarken şöyle) **demişlerdi:**

"Elbette Yûsuf ve (ana-baba bir) **kardeşi** (olan Bünyâmîn) **babamıza bizden daha sevgilidir. Hâlbuki biz birbirine sıkıca bağlı güçlü bir cemâatiz.** (Dolayısıyla ona hizmet etme ve fayda sağlama imkânına sâhibiz, onlarsa bu vasıflardan uzaktırlar.)

Gerçekten de babamız (sevgide onları bize tercih ettiği için) **elbette** (herkese gereken değeri verme husûsunda) **çok açık bir hatâ içerisindedir.**

اُقْتُلُوا يُوسُفَ اَوِ اطْرَحُوهُ اَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ اَبِيكُمْ
وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اُقْتُلُوا) **Öldürün,** kimi? (يُوسُفَ) **Yûsuf'u,** (اَوِ اطْرَحُو) **yâhut atın,** kimi? (هُ) **onu,** nereye? (اَرْضًا) **belirsiz bir yere,** böyle yapın ki, (يَخْلُ) **yalnız kalsın,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (وَجْهُ اَبِيكُمْ) **babanızın yüzü,** (وَتَكُونُوا) **ve olursunuz,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِ) **on**(un ortadan kaldırılmasın)**dan sonra,** nedir olursunuz? (قَوْمًا) **bir topluluk,** öyle topluluk ki, (صَالِحِينَ) **sâlihler olan.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Bu konuda görüş birliğine varan kardeşler Yûsuf *(Aleyhisselâm)*dan kurtulma çâreleri üretme husûsunda ihtilâfa düştüler, kimi dedi ki:)

Yûsuf'u öldürün ya da onu belirsiz bir yere at(ıp kaç)**ın ki babanızın yüzü yalnız size kalsın** (ve böylece o artık tümüyle size yönelsin de başkasına bir iltifâtı kalmasın).

Onun (ortadan kalkmasının) **ardından siz** (yaptığınız bu günahtan tevbe ederek) **yine** (Allâh nezdinde de babanız katında da iyi ve) **sâlih kimseler olan bir toplum olursunuz."**

قَالَ قَٓائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَاَلْقُوهُ فٖى غَيَابَتِ الْجُبِّ
يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلٖينَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(قَالَ) **Dedi,** kim? (قَٓائِلٌ) **bir söz sâhibi,** öyle kimse ki kimlerden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne dedi? (لَا تَقْتُلُوا) **öldürmeyin,** kimi? (يُوسُفَ) **Yûsuf'u,** daha ne yapın? (وَاَلْقُو) **ve bırakın,** kimi? (هُ) **onu,** nereye? (فٖى غَيَابَتِ الْجُبِّ) **bir kuyunun derin yerine,** (يَلْتَقِطْ) **korumak için alsın,** kimi? (هُ) **onu,** kim? (بَعْضُ السَّيَّارَةِ) **kāfilenin biri,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (فَاعِلٖينَ) **yapacak kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- İçlerinden (en insaflı olan fakat onları caydıramayacağını anladığı için en az zararı öneren) **bir söz sâhibi:**

"Yûsuf'u öldürmeyin ama (illâki bir şey yapacaksanız) **onu bir kuyunun derin yerine bırakın ki kāfilenin biri korumak üzere onu alsın.**

(Böylece o sizden çok uzak olacağından tüm izleri silinmiş olur, ona da bir zarar dokunmadan siz kurtulmuş olursunuz.) **Eğer** (onu babasından ayıracak bir işlem) **yapacak kimseler olduysanız** (benim bu görüşüme göre hareket edin, daha ileri gitmeyin)**" dedi.**

قَالُوا يَٓا اَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلٰى يُوسُفَ وَاِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾
اشمام

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (يَٓا اَبَانَا) **ey babamız!** (مَا) **ne şey?** (لَكَ) **senin içindir,** yâni sana ne oluyor da?! (لَا تَأْمَنَّا) **bize güvenmiyorsun,** bu cümlenin sonunda bulunan (نَا) zamîri, (لَا تَأْمَنْ) fiilinin mefûlü düşmektedir, lâkin kırâat

yanlışlığına sebebiyet vermemek için birleşik mânâyı tercih ettik, kime karşı bize güvenmiyorsun? (عَلٰى يُوسُفَ) **Yûsuf'a karşı,** (وَاِنَّا) **hâlbuki gerçekten biz,** kim için? (لَهُ) **özellikle onun için,** (لَنَاصِحُونَ) **elbette iyilik dileyen kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Aralarında bu karârı tertipleyip tatbik sahasına çıkarma teşebbüsüne giren kardeşler, babalarını da bu konuda râzı etme gâyesiyle aralarında bulunan soy ve kardeşlik bağını öne çıkararak) **dediler ki:**

"Ey bizim babamız! Sana ne oluyor da Yûsuf'a karşı bize güvenmiyorsun?! Oysa muhakkak ki (sen bizim babamızsın, o da bizim kardeşimizdir. Bu yüzden) **biz özellikle onun için elbette iyilik dileyen kimseleriz.**

اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(اَرْسِلْ) **Gönder,** kimi? (هُ) **onu,** kimle berâber? (مَعَنَا) **bizimle berâber,** ne zaman? (غَدًا) **yarın,** (يَرْتَعْ) **bolca yiyip içsin,** daha ne yapsın? (وَيَلْعَبْ) **ve oynasın,** (وَاِنَّا) **ve şüphesiz biz,** kimi? (لَهُ) **özellikle onu,** (لَحَافِظُونَ) **elbette koruyucularız.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Yarın onu bizimle birlikte (kırlara) **gönder de bolca yiyip içsin ve** (bizimle yarışıp ok atışarak eğlenip) **oynasın. Şüphesiz ki biz onu elbette itinâ ile koruyucularız."**

قَالَ اِنّ۪ي لَيَحْزُنُن۪ٓي اَنْ تَذْهَبُوا بِه۪ وَاَخَافُ اَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَاَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنّ۪ي) **gerçekten ben,** (لَيَحْزُنُ) **elbette mahzûn eder,** kimi? (ن۪ي) **beni,** ne? (اَنْ تَذْهَبُوا) **götürmeniz,** kimi? (بِه۪) **onu,** (وَاَخَافُ) **ve korkuyorum,** neden? (اَنْ يَأْكُلَ) **yemesinden,** kimi? (هُ) **onu,** ne? (الذِّئْبُ) **kurt,** (وَاَنْتُمْ) **hâlbuki siz,** kimden? (عَنْهُ) **sadece ondan,** (غَافِلُونَ) **gâfil kimselersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Onların bu konuşmalarına karşı Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Gerçekten de ben, elbette** (onu çok sevdiğimden ve onsuz duramadığımdan) **onu götürmeniz beni mahzun eder. Ayrıca ben** (görmüş olduğum bir rüyâdan etkilendiğim için), **siz özellikle ondan** (ayrı bir yerde oyalanıp ondan) **gâfil kimselerken bir kurdun onu**(n üzerine saldırarak kendisini) **yemesinden korkmaktayım."**

قَالُوا لَئِنْ اَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّا اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (لَئِنْ اَكَلَ) **andolsun ki; eğer yerse,** kimi? (هُ) **onu,** ne? (اَلذِّئْبُ) **kurt,** (وَنَحْنُ) **hâlbuki biz,** (عُصْبَةٌ) **birbirine sıkıca bağlı güçlü bir cemâat**(iz), (اِنَّا) **şüphesiz biz,** (اِذًا) **o takdirde,** (لَخَاسِرُونَ) **elbette** (îtibârını) **kaybeden kimseler** (sayılırız).

Meâl-i Şerîf - 14

14- Dediler ki: "Andolsun; biz birbirine sıkıca bağlı güçlü bir cemâat iken onu kurt yiyecek olursa, o takdirde hiç şüphesiz ki biz elbette (en değerli varlıklarını) **kaybeden** (ve bu yüzden aldanmışlığı ve güçsüzlüğü îtirâfa mecbur olan) **kimseleriz** (demektir)."

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاَجْمَعُوا اَنْ يَجْعَلُوهُ فِى غَيَابَتِ الْجُبِّ
وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهِمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(فَلَمَّا) **İşte ne zaman ki,** (ذَهَبُوا) **götürdüler,** kimi? (بِهِ) **onu,** daha ne yaptılar? (وَاَجْمَعُوا) **ve hepsi karar birliği yaptılar,** ne üzerine? (اَنْ يَجْعَلُو) **bırakmalarına,** kimi? (هُ) **onu,** nereye? (فِى غَيَابَتِ الْجُبِّ) **bir kuyunun derin yerine,** (وَاَوْحَيْنَا) **Biz de vahyettik,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** ne diye? (لَتُنَبِّئَنَّ) **andolsun ki; elbette sen haber vereceksin,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِاَمْرِهِمْ) **işlerini,** öyle işler ki, (هٰذَا) **işte bu,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يَشْعُرُونَ) (senin kim olduğunu) **idrâk edemeyecekler.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- İşte ne zaman ki (babalarını zorla râzı ederek) **onu götürdüler ve onlar kendisini bir kuyunun derin yerine bırakma karârı üzerine birleştiler** (işte o zaman ona büyük bir zulüm yaptılar).

Biz de (kuyunun dibinde yalnızlık hissini gidermek ve rahmetimizi ulaştırarak) **ona** (tesellî ve müjde vermek üzere Cibrîl'i gönderip) **vahyettik ki: "Andolsun; elbette** (bir gün gelecek) **sen** (bu sıkıntılardan kurtularak yüce bir makam sâhibi olacak ve) **onlara işte bu işlerini haber vereceksin. Hâlbuki onlar** (senin kim olduğunu bile) **idrâk edemeyecekler."**

وَجَاؤُ اَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَجَٓاؤُ۫) **Ve geldiler,** kime? (اَبَاهُمْ) **babalarına,** ne zamanda? (عِشَٓاءً) **akşamleyin,** ne oldukları hâlde? (يَبْكُونَ) **ağlıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Derken onlar (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ı kuyuya attıktan sonra) **akşamleyin ağlamakta oldukları hâlde babalarına geldiler.**

قَالُوا يَٓا اَبَانَٓا اِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَاَكَلَهُ الذِّئْبُۚ وَمَٓا اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (يَٓا اَبَانَٓا) **ey babamız!** (اِنَّا) **gerçekten biz,** (ذَهَبْنَا) **gittik,** ne olduğumuz hâlde? (نَسْتَبِقُ) **yarışıyoruz,** daha ne yaptık? (وَتَرَكْنَا) **ve bıraktık,** kimi? (يُوسُفَ) **Yûsuf'u,** nerede? (عِنْدَ مَتَاعِنَا) **eşyâmızın yanında,** (فَاَكَلَ) **âniden yedi,** kimi? (هُ) **onu,** ne? (الذِّئْبُ) **kurt,** (وَمَٓا اَنْتَ) **ama sen değilsin,** nedir değilsin? (بِمُؤْمِنٍ) **aslâ inanıcı,** kime? (لَنَا) **bize,** (وَلَوْ كُنَّا) **biz olsak bile,** nedir olsak? (صَادِقِينَ) **doğru sözlü kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Dediler ki: "Ey Babamız! Gerçekten biz (kıra) **gittik,** (koşarak ve ok atışarak) **yarışıyorduk. Yûsuf'u da eşyâmızın yanında bırakmıştık ki, âniden onu kurt yedi.**

Gerçi biz (insanlar nezdinde güven kazanmış) **doğru sözlü kimseler olsak bile** (Yûsuf'a karşı aşırı sevginden dolayı) **sen aslâ bize inanacak değilsin.** (Hâl böyleyken; bize güvenmediğin bir durumda bu haberimizle iknâ olmanı nasıl düşünebiliriz?!)"

وَجَٓاؤُ۫ عَلٰى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍۜ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًاۜ فَصَبْرٌ جَمِيلٌۜ وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَجَٓاؤُ۫) **Ve getirdiler,** ne üzerinde bulunduğu hâlde? (عَلٰى قَمِيصِهِ) **onun gömleğinin üzerinde,** neyi getirdiler? (بِدَمٍ) **bir kanı,** öyle kan ki, (كَذِبٍ) **tamâmen yalan,** (قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (بَلْ سَوَّلَتْ) **doğrusu hoş gösterdi,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (اَنْفُسُكُمْ) **nefisleriniz,** neyi? (اَمْرًا) **görülmemiş bir işi,** (فَصَبْرٌ)

artık (bana düşen iş) **bir sabırdır,** bu kelime mahzûf mübtedânın haberidir ki takdîri (فَأَمْرِى صَبْرٌ) şeklindedir, yâni bundan sonra benim işim sabretmektir, öyle sabır ki, (جَمِيلٌ) **çok güzel olan,** (وَاللّٰهُ) **zâten ancak Allâh,** kimdir? (اَلْمُسْتَعَانُ) **yardım istenecek Zât'tır,** neye karşı? (عَلٰى مَا) **o şeye karşı ki,** (تَصِفُونَ) **vasfeder şekilde anlatıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Böylece onlar (bir kuzu kesip) **onun** (kanını Yûsuf'un) **gömleğinin üzerine** (sürerek) **tamâmen yalan bir kan getirdiler.**

(Bu durumu gören Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Doğrusu nefisleriniz size** (kötü işler arasında misli) **görülmemiş bir işi hoş göstermiş** */(çok büyük bir iş olduğu hâlde)* ***hafif göstermiş/.***

Artık (bana düşen iş, kadere îtirâz içermeyen ve rızâ ifâde eden) **çok güzel bir sabırdır! Zâten** (olayın nasıl gerçekleştiğini canlandırırcasına) **vasfeder şekilde anlatmakta olduğunuz** (misli görülmemiş) **bu şeye karşı ancak Allâh yardım istenecek Zât'tır."**

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَاَدْلٰى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرٰى هٰذَا غُلَامٌ
وَاَسَرُّوهُ بِضَاعَةً وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَجَاءَتْ) **Ve geldi,** ne? (سَيَّارَةٌ) **bir kāfile,** daha ne oldu? (فَاَرْسَلُوا) **hemen gönderdiler,** kimi? (وَارِدَهُمْ) **sucularını,** daha? (فَاَدْلٰى) **hemen sarkıttı,** neyi? (دَلْوَهُ) **kovasını,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (يَا بُشْرٰى) **ey müjde!** bu kelime münâdâdan sonra gelen mahzûf bir fiilin mefûlüdür ki takdîr-i kelâm (يَا قَوْمِ اسْمَعُوا بُشْرٰى) "Ey kavmim! Müjdemi iyi duyun" demektir, (هٰذَا) **işte bu** (kuyudaki), nedir? (غُلَامٌ) **muhteşem bir erkek çocuktur,** (وَاَسَرُّو) **ve böylece** (bulanlar) **gizlediler,** kimi? (هُ) **onu,** ne olarak? (بِضَاعَةً) **bir sermâye olarak,** (وَاللّٰهُ) **ama Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **ziyâde bilicidir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَعْمَلُونَ) **yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Derken birkaç gün sonra Medyen'den Mısır istikāmetine gitmekte olan) **bir kāfile** (kuyunun yanına) **geldi de** (su temini için) **hemen sucularını** (kuyuya) **gönderdiler. O da kovasını sarkıtmıştı ki** (o anda kovaya bir çocuğun tutunduğunu görünce): **"Ey** (millet) **müjde**(mi duyun)**! İşte bu, muhteşem bir erkek çocuk" dedi.**

(Kāfilede bulunan diğer insanlar onu görüp de köle olarak satıp kâr etme hevesine düşmesinler diye) **böylece onlar onu bir sermâye olarak gizlediler.** (Sonradan görenlere de: "Bunu bize o suyun yanında bulunan insanlar kendileri nâmına Mısır'da satalım diye verdiler" dediler.) **Ama Allâh onların yapmakta olduklarını** (çok iyi bilen bir) **Alîm idi.**

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَشَرَوْهُ) **Böylece** (kardeşleri) **sattılar,** kimi? (هُ) **onu,** neye karşılık? (بِثَمَنٍ) **bir değere,** öyle değer ki, (بَخْسٍ) **düşük,** ondan bedel? (دَرَاهِمَ) **dirhemlere,** öyle dirhemler ki, (مَعْدُودَةٍ) **sayılmış,** (وَكَانُوا) **ve oldular,** kim hakkında? (فِيهِ) **onun hakkında,** kimlerden? (مِنَ الزَّاهِدِينَ) (yüksek fiyata karşı) **isteksiz kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (O sırada gelen bir kāfilenin Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ı bulduğunu gören kardeşleri olaya müdâhele ederek: "Biz de bunu arıyorduk, bu bizim kaçan kölemizdi" dediler ve) **böylece onlar onu kıymeti düşük bir pahaya; sayılı dirhemlere sattılar ve** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* doğruyu söyler de ellerinden kurtulur endişesiyle üçe beşe bakmayıp) **onun** (satışı) **hakkında** (yüksek fiyat istemeye karşı) **isteksiz** (görünen)**lerden oldular.** (Ama Yûsuf *(Aleyhisselâm)* kendisini öldürmelerinden korkarak bu duruma sessiz kaldı.)

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَاَتِهِ اَكْرِمِي مَثْوٰيهُ عَسٰى اَنْ يَنْفَعَنَا اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْاَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِ وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِي) **o kimse ki,** (اِشْتَرٰي) **satın aldı,** kimi? (هُ) **onu,** nereden? (مِنْ مِصْرَ) **Mısır'dan,** kime dedi? (لِامْرَاَتِهِ) **karısına,** ne dedi? (اَكْرِمِي) **güzel yap,** neyi? (مَثْوٰيهُ) **onun kalacağı yeri,** (عَسٰى) **umulur,** ne? (اَنْ يَنْفَعَ) **fayda vermesi,** kime? (نَا) **bize,** daha ne umulur? (اَوْ نَتَّخِذَ) **yâhut edinmemiz,** kimi? (هُ) **onu,** ne edinmemiz? (وَلَدًا) **bir çocuk,** (وَكَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece,** (مَكَّنَّا) **Biz çok imkân sağladık,** kim için? (لِيُوسُفَ) **Yûsuf için,** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **o toprakta,** bu kelimeden sonra bir cümle mahzuftur ki, ilerisindeki cümle ona atfedilmiş olup, takdîr-i kelâm şu şekildedir (لِيَتَصَرَّفَ فِيهَا بِالْعَدْلِ) yâni Biz o

toprakta adâletle yönetim yapsın diye ona çok imkân verdik, daha niçin verdik? (وَلِنُعَلِّمَ) **ve öğretelim diye,** kime? (هُ) **ona,** nelerin bir kısmını? (مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِ) **o hâdiselerin te'vîlinden bir kısmını,** yâni yönetimle ve rüyâ tâbiriyle ilgili önemli olayları doğru şekilde yorumlama ilmini, (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (غَالِبٌ) **Gâlib'tir,** ne üzerine? (عَلٰٓى اَمْرِهٖ) **emri üzerine,** yâni bütün hükümlerini geçerli kılmaya, (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Birkaç kere köle olarak satıldıktan sonra) **Mısır** (halkın)**dan onu satın almış olan o** (mâliye vezîri olan Kutfîr isimli) **kişi karısına: "Onun kalacağı yer**(e varıncaya kadar her şeyin)**i güzel yap. Umulur ki** (yanımızda yetişip tecrübe kazanarak ileride) **bize faydalı olur ya da** (çocuğumuz olmadığı için) **onu bir çocuk ediniriz" dedi.**

(Habîbim!) **İşte sana! Biz** (onu kuyunun dibinden çıkartarak) **böylece** (kurtardıktan sonra) **Yûsuf'a o toprakta çok imkân verdik.**

Bir de Biz ona (insanların yönetimiyle ve rüyâların tâbiriyle ilgili) **o** (önemli) **hâdiselerin** (ne şekilde sonuçlanacağına dâir bilgi ve) **te'vîlinden** (büyük) **bir kısmını öğretelim** (de o, insanları adâletle yönetsin ve gelecekle ilgili tedbirler aldırarak herkese faydalı olsun) **diye** (ona bu imkânları verdik)**! Allâh,** (kararlarını bildiren tüm) **em**(i)**r**(ler)**in**(i icrâ etmey)**e** (hakkıyla gücü yeten ve bu hususta hiçbir engel tanımayan bir) **Gâlib'dir. Ama insanların ekseriyeti** (kendilerinin de bâzı şeylere güçlü olduklarını sandıkları için bu hakîkati) **bilmezler.**

وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهٗ اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًاۜ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَلَمَّا) **Ve ne zaman ki,** (بَلَغَ) **o** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **ulaştı,** neye? (اَشُدَّهٗ) **kuvvetlenme çağının sonuna,** (اٰتَيْنَا) **biz verdik,** kime? (هُ) **ona,** neyi verdik? (حُكْمًا) **büyük bir hikmeti,** daha? (وَعِلْمًا) **ve önemli bir ilmi,** (وَكَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece,** (نَجْزِي) **mükâfatlandırırız,** kimi? (الْمُحْسِنِينَ) **o muhsin kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- O (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*), (aklının ve gücünün kemâle erdiği) **kuvvetlenme çağının sonuna ulaştığı zaman Biz ona** (amelle desteklenen faydalı ilim gibi) **büyük bir hikmet** */(insanlar arasında adâletli)* ***bir hüküm*** *(ver-*

me yeteneği)/ **ve** (insanlara yararlı olan şeyler hakkında, özellikle de rüyâ tâbiriyle ilgili) **önemli bir ilim verdik.** (Habîbim!) **İşte sana! Biz** (ilim ve amel bakımından güzel davranan, özellikle de gençken ibâdetlerine dikkat eden) **o muhsin kimseleri** (yaşadıkları sürece) **böyle mükâfatlandırırız.**

وَرَاوَدَتْهُ الَّت۪ي هُوَ ف۪ي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِه۪ وَغَلَّقَتِ الْاَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَۜ
قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اِنَّهُ رَبّ۪ي اَحْسَنَ مَثْوَايَۜ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَرَاوَدَتْ) **Ve o kadın döne dolaşa hîleye başvurarak istedi,** kimi? (هُ) **onu** (sâhiplenmeyi), kim? (اَلَّت۪ي) **o kadın ki,** (هُوَ) **o** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*), neredeydi? (ف۪ي بَيْتِهَا) **onun evindeydi,** neden sebep istedi? (عَنْ نَفْسِه۪) **nefsinden sebep,** *(et-Teysîr)* yâni onun güzelliğinden etkilendiği için, daha ne yaptı? (وَغَلَّقَتْ) **ve sıkıca kapattı,** neyi? (اَلْاَبْوَابَ) **tüm kapıları,** (وَقَالَتْ) **ve dedi,** (هَيْتَ) **haydi gelsene,** ben kime âidim? (لَكَ) **sana,** burada bir mübtedâ mahzûftur ki takdîri (اَنَا لَكَ) "Ben senin için (beklemektey)im" şeklindedir, *(Tenvîru'l-mikbâs)* (قَالَ) (o da) **dedi,** ne dedi? (مَعَاذَ اللّٰهِ) (zinâdan) **Allâh'a sığınmakla** (sığınırım), burada bir (اَعُوذُ) fiili mahzûf olup bu terkîb ondan mefûlü mutlak düşmüştür, (اِنَّهُ) **zîrâ gerçekten o** (senin kocan), kimdir? (رَبّ۪ي) **benim efendimdir,** daha kimdir? (اَحْسَنَ) **güzel yapmıştır,** neyi? (مَثْوَايَ) **kalacağım yer** (dâhil her şeyim)**i,** (اِنَّهُ) **zîrâ gerçekten şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki), (لَا يُفْلِحُ) **felah bulmaz,** kim? (اَلظَّالِمُونَ) **o zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın) **kendisinin, evinde bulunduğu o kadın ise** (onun güzelliğinden etkilenince, bir şeyi elinden çıkarmak istemeyenin yapması gerekenleri sergilemek üzere) **gide gele** (dönüp dolaşıp) **hîleye başvurarak ondan kendisini** (elde etmeyi) **istedi ve bütün kapıları iyice kapattı da: "Haydi gelsene!** (Ben) **senin için** (hazırlandım)**" dedi.**

O da: "Me'âzellâh (zinâ gibi bir günaha düşmekten Allâh'a sığınırım). **Çünkü gerçekten o** (senin kocan) **benim efendimdir ki, kalacağım yer** (dâhil her şeyim)**i güzel yapmıştır.** (Artık ona yanlış yapmak büyük bir vefâsızlık ve zulüm olur.)

Muhakkak gerçek şu ki; (zinâ gibi bir günahı işleyen, hele de kaldığı evin sâhibine bu hâinliği revâ gören) **o zâlimler felah bulmayacaktır.** (Ne umduklarına kavuşacak ne de korktuklarından kurtulacaklardır)**" dedi.**

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖۚ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَٓا اَنْ رَاٰ بُرْهَانَ رَبِّهٖۜ كَذٰلِكَ
لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّٓوءَ وَالْفَحْشَٓاءَۜ اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَلَقَدْ هَمَّتْ) **Andolsun ki; elbette muhakkak o kadın kastetti,** kimi? (بِهٖ) **onu** (elde etmeyi), (وَهَمَّ) **o da meyledecekti,** kime? (بِهَا) **o** (kadı)**na,** (لَوْلَٓا اَنْ رَاٰ) **görmüş olmasaydı,** neyi? (بُرْهَانَ رَبِّهٖ) **Rabbi'nin açık delîlini,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece** (Yûsuf'a sebât verdik), niçin? (لِنَصْرِفَ) **çevirelim diye,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُ) **ondan,** neyi? (السُّٓوءَ) (nâmus hiyâneti gibi) **o çok kötü şeyi,** burada bu kelime (السَّيِّئ) mânâsında kullanılmış olup, mevsûfu mahzûftur ki takdîr-i kelâm (الْاَمْرَ السَّيِّئ) "Kötü iş" demektir. *(el-Âlûsî)* Daha neyi çevirelim diye? (وَالْفَحْشَٓاءَ) **ve** (zinâ gibi) **o çok çirkin işi,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o** (Yûsuf), kimlerdendir? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımızdandır,** öyle kullar ki, (الْمُخْلَصِينَ) **ihlâsa erdirilmişler.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Andolsun ki; elbette o kadın onu (elde etmeyi) **kesinlikle** (aklına koymuş ve bunu) **kastetmişti. O da** (zinânın çirkinliğine dâir) **Rabbi'nin açık bir delîlini görmeseydi ona meyledecekti!**

(Habîbim!) **İşte sana! Biz** (insanlara hâinlik yapmak gibi) **o çok kötü şeyi ve** (zinâ gibi) **o çok çirkin işi böylece ondan çevirelim diye** (kendisine sebât vererek kaderimizi icrâ ettik). **Şüphesiz ki o** (Yûsuf kulumuz), **Bizim** (nübüvvetle seçkin kıldığımız ve günahsızlık vasıflarına zarar verecek şeylerden koruduğumuz) **ihlâsa erdirilen kullarımızdandı.**

Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın tenzîhi ve kendisine nispet edilen bu hatâdan ısmetinin (mâsum olduğunun) beyânı hakkında bâzı muhakkik âlimler şöyle demişlerdir: "Kalbin bir şeye meyli iki türlü olur, birincisi; arzuladığı şeyden hoşnut olarak onu yapmaya azimli ve kararlı olmaktır ki, Azîz'in hanımının Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a meyli bu kabildendir. İşte bu, kulun kendisinden sorumlu tutulacağı bir meyildir. Diğer bir meyil ise, İmâm-ı Mâtürîdî *(Rahimehullâh)*ın da beyânı vechile; kasıt ve kararlılık olmaksızın ânîden kalbe gelen bir düşüncedir ki bu, sıcak günde oruç tutanın soğuk suya meyli gibi, kınama gerektirmeyen gayr-i ihtiyârî bir arzudur. Nitekim Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın meyli bu kabilden olduğu için burada hiçbir günah ve ısmeti ihlâl edecek durum söz konusu değildir. Zîrâ böyle bir istek ancak konuşulursa yâhut tatbik edilirse günahı mûcib olur." *(Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 8/368-369)*

Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın gördüğü "Burhân"dan ne kastedildiği hakkında birkaç görüş vardır. Bunu, Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın gözle görür dereceye ulaşan bir bilgiyle zinânın çirkinliğine inanması, "Zinâya yaklaşmayın" âyetini tavanda yazılı olarak görmesi ve bir meleğin zinâdan nehyeden nidâlarını işitmesi olarak tefsir edenler olmuşsa da, İbnü Abbâs, Katâde ve Mücâhid *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi birçok sahâbe ve tâbi'în bu delîlin îzâhı hakkında şöyle demişlerdir:

"Yûsuf *(Aleyhisselâm)* babası Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ı duvarda şaşkınlığından parmağını ısırır bir hâlde görmüş, hattâ eliyle göğsüne vurduğunda şehveti parmak uçlarından çıkıp gitmiştir." *(et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, rakam:19042-19099, 7/183-189; İbnü 'Atıyye, el-Muharrarü'l-Vecîz, 3/234)*

Bâzı âlimlerin bu rivâyetlere îtirazları, rivâyetlerin tümüne yönelik olmayıp ancak bu rivâyetlerden yola çıkarak, Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın da o kadın gibi bir meyle sâhip olduğu görüşünde olanlara râcidir ki, bu îtirâz yerindedir. Zîrâ zinâya azimli bir meyil aslâ bir peygambere isnâd edilemez.

Dolayısıyla Allâh-u Te'âlâ'nın Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a mûcize kabîlinden bâzı şeyler göstermiş olması, onun zinâya azmetmiş olması nedeniyle değildir, ancak peygamberlere yaptığı özel bir korumanın netîcesidir. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin, İbnü Kesîr)*

Bu nedenle Mâtürîdî *(Rahimehullâh)*: "Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın Azîz'in hanımına meyline dâir bu kıssa anlatılırken bu meylin bir düşünceden öte geçmediğine inanmak lâzım olup, bunun dışında uydurulan hurâfelere inanıp bunları nakletmek ise aslâ helâl olmaz" demiştir. *(Ömer en-Nesefî, et-Teysîr, 8/368-369)*

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَم۪يصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَاَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا الْبَابِۜ
قَالَتْ مَا جَزَٓاءُ مَنْ اَرَادَ بِاَهْلِكَ سُٓوءًا اِلَّٓا اَنْ يُسْجَنَ اَوْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَاسْتَبَقَا) **Her ikisi de koşuştular,** nereye? (اَلْبَابَ) **kapıya** (doğru), (وَقَدَّتْ) **ve o kadın uzunlamasına yırttı,** neyi? (قَم۪يصَهُ) **onun gömleğini,** nereden? (مِنْ دُبُرٍ) **arka** (taraf)**dan,** (وَاَلْفَيَا) **ve o ikisi buldular,** kimi? (سَيِّدَهَا) **kocasını,** nerede? (لَدَا الْبَابِ) **kapının yanında,** (قَالَتْ) **o kadın dedi,** ne dedi? (مَا جَزَٓاءُ مَنْ) **o kimsenin cezâsı olmadı,** öyle kimse ki, (اَرَادَ) **murâd etti,** kime? (بِاَهْلِكَ) **senin eşine,** neyi diledi? (سُٓوءًا) (zinâ gibi) **kötü bir işi** (yapmayı), (اِلَّٓا اَنْ يُسْجَنَ) **ancak hapsedilmesi** (oldu), (اَوْ عَذَابٌ) **ya da büyük bir azâb**(a çarptırılması)**,** öyle azap ki, (اَل۪يمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Böylece (o kadın Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ı yakalayayım, o da kaçayım derken) **her ikisi kapıya** (doğru) **koşuştular ve o kadın onun gömleğini arka** (taraf)**dan** (çekip) **uzunlamasına yırtmıştı ki,** (tam o sırada) **kapının yanında kocasına rastladılar.** (Durumu kurtarmak isteyen) **o kadın** (suçu Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a atmak için)**: "Senin eşine** (zinâ gibi) **kötü bir işi** (yapmayı) **dilemiş olan kimsenin cezâsı; hapse atılmaktan ya da çok acı verici büyük bir azâb**(a çarptırılmak)**tan başka bir şey olamaz" dedi.**

قَالَ هِيَ رَاوَدَتْن۪ي عَنْ نَفْس۪ي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ اَهْلِهَاۚ
اِنْ كَانَ قَم۪يصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِب۪ينَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (هِيَ) **aslında o kadın,** (رَاوَدَتْ) **gide gele hîleye başvurarak istedi,** kimi? (نِي) **beni** (sâhiplenmeyi), neden sebep istedi? (عَنْ نَفْسِي) **nefsimden sebep,** yâni benim güzelliğimden etkilendiği için, (وَشَهِدَ) **ve** (o sırada) **şâhitlik yaptı,** kim? (شَاهِدٌ) **bir şâhit,** öyle şâhit ki, (مِنْ اَهْلِهَا) **o kadının âilesinden,** ne diyerek şâhitlik yaptı? (اِنْ كَانَ) **eğer olduysa,** ne? (قَمِيصُهُ) **onun gömleği,** nedir olduysa, (قُدَّ) **yırtılmış,** nereden? (مِنْ قُبُلٍ) **ön** (cihet)**den,** (فَصَدَقَتْ) **o kadın doğru söylemiştir,** (وَهُوَ) **o adam ise,** kimlerdendir? (مِنَ الْكَاذِبِينَ) **yalancılardan.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- O (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* kadının bu hîlekârlığı karşısında şaşkınlığa düşerek kendisini müdâfaa etme mecbûriyetinde kalınca)**: "Aslında o kadın gide gele hîleye başvurarak benden kendi nefsimi** (ona teslim etmemi) **istedi" dedi.**

Derken (bir mûcize gerçekleşti de o kadının) **âilesinden bir**(i olan ve beşikte bebek hâlinde bulunan bir) **şâhit** (dile gelerek) **şâhitlik yaptı ki: "Eğer onun gömleği ön** (cihet)**den yırtılmış olduysa o kadın doğru söylemiştir. O** (Yûsuf) **ise** (kadının kendisini ayartmaya çalıştığı iddiâsında) **yalancılardandır.**

وَاِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَاِنْ كَانَ) **Ama eğer olduysa,** ne? (قَمِيصُهُ) **gömleği,** nedir olduysa? (قُدَّ) **yırtılmış,** nereden? (مِنْ دُبُرٍ) **arka** (taraf)**dan,** (فَكَذَبَتْ) **işte o kadın yalan söylemiştir,** (وَهُوَ) **o ise,** kimlerdendir? (مِنَ الصَّادِقِينَ) **doğru** (konuşan)**lardan.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Ama eğer onun gömleği arkadan yırtılmış olduysa işte o kadın yalan söylemiştir. O (Yûsuf) **ise doğru** (konuşan)**lardandır."**

فَلَمَّا رَاٰ قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(فَلَمَّا) **Artık ne zaman ki,** (رَاٰ) (o kadının kocası) **gördü,** neyi? (قَمِيصَهُ) **onun gömleğini,** ne hâlde gördü? (قُدَّ) **boylu boyunca yırtılmış,** nereden? (مِنْ دُبُرٍ)

arkadan, (قَالَ) (kadının kocası) **dedi,** ne dedi? (اِنَّهُ) **gerçekten de bu** (ustalıklı iş), nedendir? (مِنْ كَيْدِكُنَّ) **sizin hîlelerinizden biridir,** (اِنَّ كَيْدَكُنَّ) **gerçekten sizin hîleniz,** nedir? (عَظِيمٌ) **çok büyüktür.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Nihâyet o (kadının kocası) **onun gömleğini boylu boyunca arkadan yırtılmış hâlde görünce** (eşine hitâben) **dedi ki:**

"Gerçekten de bu (ustalıklı iş), **sizin** (gibi kadınların) **hîlelerinizden biridir. Muhakkak sizin hîleniz** (şeytanın hîlesini bile zayıf bırakacak kadar) **çok büyüktür.**

يُوسُفُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا وَاسْتَغْفِرِى لِذَنْبِكِ اِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِـِٔينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(يُوسُفُ) **Ey Yûsuf!** (اَعْرِضْ) **yüz çevir,** neden? (عَنْ هٰذَا) **işte bun**(u başkalarına anlatmak)**dan,** (وَاسْتَغْفِرِى) (ey kadın!) **sen de bağışlanma talebinde bulun,** neden sebep? (لِذَنْبِكِ) **günahından sebep,** (اِنَّكِ) **çünkü muhakkak sen,** (كُنْتِ) **oldun,** kimlerden? (مِنَ الْخَاطِـِٔينَ) **kasten günah işleyenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Ey Yûsuf! (Mâdemki senin eteğinin temizliği, bu kadının da yalancılığı meydana çıktı, artık sen) **işte bun**(u başkalarına anlatmak)**dan yüz çevir.**

(Ey kadın!) **Sen de** (hem zinâ kastından dolayı, hem de iftirâ) **günahından sebep** (Allâh-u Te'âlâ'dan) **bağışlanma talebinde bulun. Çünkü gerçekten sen kasten günah işleyenlerden oldun."**

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِى الْمَدِينَةِ امْرَاَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتٰيهَا عَنْ نَفْسِهِ
قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا اِنَّا لَنَرٰيهَا فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (نِسْوَةٌ) **birtakım kadınlar,** öyle kadınlar ki neredEdir? (فِى الْمَدِينَةِ) **o şehirde,** ne dediler? (امْرَاَتُ الْعَزِيزِ) **Azîz'in hanımı,** (تُرَاوِدُ) **döne dolaşa hîleye başvurarak talep ediyor**(muş), kimi? (فَتٰيهَا) **genç hizmetçisini** (sâhiplenmeyi), neden sebep? (عَنْ نَفْسِهِ) **nefsinden sebep,** yâni onun güzelliğinden etkilendiği için, (قَدْ شَغَفَ) **gerçekten kalbinin perdesini yırtmış,** kimin? (هَا) **onun,** ne bakımından? (حُبًّا) **büyük bir sevgi bakımından,**

yâni onun aşkı kadının yüreğinin zarını delip kalbine işlemiş, (اِنَّا) **gerçekten biz,** (لَنَرٰى) **elbette görüyoruz,** kimi? (هَا) **o kadını,** nerede? (ف۪ى ضَلَالٍ) **büyük bir sapma içerisinde,** öyle sapma ki, (مُب۪ينٍ) **çok açık olan.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın güzelliği dilden dile dolaşıp, "Azîz" lakaplı mâliye bakanı Kutfîr'in hanımıyla başından geçenler duyulunca) **o şehirdeki birtakım kadınlar dedi ki:**

"Azîz'in hanımı (kandırmaya teşebbüs edip) **hîleye başvurarak, döne dolaşa genç hizmetçisinden kendi nefsini** (ona teslim etmesini) **talep ediyormuş.**

Gerçekten o (Yûsuf), **sevgi bakımından o kadının kalbinin perdesini yırtmış** (da gönlünün derinliğine kadar sızmış). (Hiç böyle soylu bir kadının, yanında çalıştırdığı bir köleye âşık olması yakışık alır mı?!)

Gerçekten biz onu elbette çok açık (bir şekilde akıl ve mantığın gösterdiği doğru yoldan) **büyük bir sapma içerisinde görmekteyiz."**

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ اَرْسَلَتْ اِلَيْهِنَّ وَاَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَـًٔا وَاٰتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ
سِكّ۪ينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّۚ فَلَمَّا رَاَيْنَهُٓ اَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا هٰذَا
بَشَرًاۜ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا مَلَكٌ كَر۪يمٌ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(فَلَمَّا) **Artık ne zaman ki,** (سَمِعَتْ) **o kadın işitti,** neyi? (بِمَكْرِهِنَّ) **onların hîlelerini,** yâni gizli yaptıkları dedikodularını, (اَرْسَلَتْ) **o kadın** (dâvetiye) **gönderdi,** kime? (اِلَيْهِنَّ) **o kadınlara,** daha ne yaptı? (وَاَعْتَدَتْ) **ve hazırladı,** kim için? (لَهُنَّ) **o kadınlar için,** neyi hazırladı? (مُتَّكَـًٔا) **yaslanacak yerleri,** bu kelime cins isim olarak kabûl edildiğinden cemî olarak tefsir edilmiştir, daha? (وَاٰتَتْ) **ve verdi,** kime? (كُلَّ وَاحِدَةٍ) **her birine,** öyle her biri ki, (مِنْهُنَّ) **o kadınlardan,** neyi verdi? (سِكّ۪ينًا) **bir bıçağı,** (وَقَالَتْ) **ve** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a) **dedi,** ne dedi? (اُخْرُجْ) **çık,** nereye? (عَلَيْهِنَّ) **onların karşısına,** (فَلَمَّا) **işte ne zaman ki,** (رَاَيْنَ) **o kadınlar gördüler,** kimi? (هُ) **onu,** (اَكْبَرْنَ) (dehşete kapılarak) **büyük saydılar,** kimi? (هُ) **onu,** daha ne yaptılar? (وَقَطَّعْنَ) **ve iyice kestiler,** neyi? (اَيْدِيَهُنَّ) **ellerini,** daha? (وَقُلْنَ) **ve dediler,** ne dediler? (حَاشَ) **tenzih etmekle,** bu kelime tenzîh mânâsında kullanılan bir kelime olup burada mefûlü mutlak düşmüştür, kimi tenzîh etmekle? (لِلّٰهِ) **Allâh'ı,** yâni Allâh'ı böyle bir güzeli yaratmaktan âciz olmaktan

tenzîh ederiz, (مَا هٰذَا) **işte bu** (genç) **olamaz,** nedir olamaz? (بَشَرًا) **bir beşer,** (اِنْ هٰذَا) **işte bu değildir,** (اِلَّا مَلَكٌ) **ancak yüce bir melektir,** öyle melek ki, (كَرِيمٌ) **çok değerli.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Nihâyet o kadın onların hîle (ve tuzağa benzer şekilde gizlice yaptıkları dedikodu ve gıybet)**lerini işitince, kendilerine** (dâvetiye) **gönderdi ve onlar için yaslanacak yerler hazırladı; böylece onlardan her birine bir bıçak verdi de** (o sırada onlar önlerindeki meyveleri soymaya uğraşırlarken Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a)**: "Onların karşısına çık**(ıp kendilerine selâm ver)**" dedi.**

Kadınlar onu gördükleri zaman kendisini(n eşsiz güzelliğinden dehşete kapılarak onu gözlerinde) **büyük tuttular da,** (onun cemâli karşısında kendilerine hâkim olamayıp) **ellerini iyice kestiler** (ama hiç acı hissetmediler) **ve** (böyle güzel birinin insan olamayacağını düşünerek)**:** "(Böyle bir güzeli yaratmaktan âciz olmaktan) **Allâh'ı tenzîh etmekle** (münezzeh tutarız. Bunu yaratan ne büyük Allâh'tır)**! İşte bu** (kişi) **bir beşer olamaz. Bu** (olsa olsa) **ancak çok değerli yüce bir melektir" dediler.**

قَالَتْ فَذٰلِكُنَّ الَّذٖى لُمْتُنَّنٖى فٖيهِ وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهٖ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا اٰمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِرٖينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(قَالَتْ) **O kadın dedi,** ne dedi? (فَذٰلِكُنَّ) (ey kadınlar) **işte size! Ancak bu,** (الَّذٖى) **öyle bir kimsedir ki,** (لُمْتُنَّ) **tenkit ettiniz,** kimi? (نٖى) **beni,** ne hakkında? (فٖيهِ) **kendisi**(ne âşık olmam) **hakkında,** (وَلَقَدْ رَاوَدْتُ) **andolsun ki; elbette muhakkak gide gele hîlekârca istedim,** kimi? (هُ) **onu** (sâhiplenmeyi), kimden sebep? (عَنْ نَفْسِهٖ) **onun kendi nefsinden sebep,** yâni onun güzelliğinden çok etkilendiğim için, (فَاسْتَعْصَمَ) **ama o** (zinâdan) **iyice sakındı,** (وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ) **ama andolsun ki; eğer yapmazsa,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (اٰمُرُ) **emrediyorum,** kime? (هُ) **ona,** (لَيُسْجَنَنَّ) **yemin olsun ki mutlaka hapsedilecek,** daha? (وَلَيَكُونًا) **ve kasem olsun ki, o kesinlikle olacak,** kimlerden? (مِنَ الصَّاغِرٖينَ) **küçük düşen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- O kadın (kendisini kınayanların düştüğü durum karşısında gâlibiyetini îlân etmek üzere) **dedi ki:**

"(Ey kadınlar!) **İşte size! O kendisi**(ne tutulmam) **hakkında beni tenkit ettiğiniz ancak bu kişidir. Andolsun ki; elbette gide gele** (peşini bırakmayıp) **hîlekârca, ondan kendi nefsini** (bana teslim etmesini) **ben istedim ama o** (zinâya düşmekten) **iyice sakındı.**

Yine de eğer benim kendisine emretmekte olduğum (bu) **işi** (evvelce yapmadığı gibi şimdi de) **yapmayacak olursa, yemin olsun ki; mutlaka hapsolunacaktır ve kasem olsun kesinlikle o küçük düşen kimselerden olacaktır."**

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي اِلَيْهِ وَاِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ اَصْبُ اِلَيْهِنَّ وَاَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim!** (اَلسِّجْنُ) **o** (tehdit olunduğum) **hapis,** nedir? (اَحَبُّ) **çok sevilen bir şeydir,** burada ef'al vezni, tafdîl için değildir, zîrâ hapis de sevilen bir şey değildir ama ehven-i şer tercîh edilerek bu söz söylenmiştir, kime göre çok sevilen? (اِلَيَّ) **bana,** neden çok sevilen? (مِمَّا) **o şeyden ki,** (يَدْعُونَ) **o kadınlar dâvet ediyorlar,** bu kelime fiil-i muzâri cemî müennes ğâibe olup (يَفْعُلْنَ) veznindedir, kimi dâvet ediyorlar? (نَنِي) **beni,** neye? (اِلَيْهِ) **kendisine,** (وَاِلَّا تَصْرِفْ) **ama eğer çevirmezsen,** kimden uzaklaştırarak? (عَنِّي) **benden,** neyi? (كَيْدَهُنَّ) **o kadınların hîlesini,** (اَصْبُ) **ben meylederim,** kime? (اِلَيْهِنَّ) **o kadınlara,** daha? (وَاَكُنْ) **ve olurum,** kimlerden? (مِنَ الْجَاهِلِينَ) **câhillerden.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Azîz'in hanımının bu tehditlerini duyan Yûsuf *(Aleyhisselâm)* Allâh-u Te'âlâ'ya yönelerek:) **"Ey Rabbim! O kadınların beni kendisine dâvet etmekte oldukları o şeydense** (o kadının beni korkuttuğu) **o hapis bana** (göre) **çok sevilen bir şeydir.** (Zîrâ ardında pek çok ve sonsuz rahatlıklara kavuşulacak olan birtakım geçici ve az meşakkatler elbette tahammül edilmeye değer şeylerdir.)

(Ey Rabbim!) **Eğer Sen onların** (bana zinâyı hoş gösterme uğrunda sergiledikleri çaba ve) **hîlesini benden uzaklaştırıp çevirmezsen, ben** (nefsimin eline düşüp beşeriyet gereği) **onlara meylederim de** (o durumda bildiğiyle amel etmeyen ve zararlı işler yapan) **câhil kimselerden olurum" dedi.**

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(فَاسْتَجَابَ) **Hemen tam mânâsıyla icâbet etti,** kime? (لَهُ) **ona,** yâni duâsını kabûl etti, kim? (رَبُّهُ) **Rabbi,** (فَصَرَفَ) **hemen çevirdi,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُ) **ondan,** neyi? (كَيْدَهُنَّ) **onların hîlesini,** (اِنَّهُ) **gerçekten O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلسَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَلِيمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Böylece hemen Rabbi on(un duâsın)**a tam mânâsıyla icâbet etti de o kadınların hîlesini ondan uzaklaştırarak hemen çevirdi.**

Gerçekten O(nun Rabbi olan Allâh-u Te'âlâ); **ancak O,** (Kendisine yalvaranların duâsını hakkıyla işitip kabûl eden) **Semî'dir,** (herkesin niyetini ve amelini en iyi şekilde bilen) **Alîm'dir.**

ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَاَوُا الْاٰيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتّٰى حِينٍ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(ثُمَّ بَدَا) **Sonra zâhir oldu,** yâni şu fikir belirdi, kim için? (لَهُمْ) **o** (Azîz ve diğer yetkili ola)**nlar için,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ مَا رَاَوُا) **görmelerinden sonra,** neyi? (اَلْاٰيَاتِ) **o** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın mâsum olduğuna delâlet eden) **bütün delilleri,** onlara ne zâhir oldu? (لَيَسْجُنُنَّ) **andolsun elbette hapsedecekler,** kimi? (هُ) **onu,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى حِينٍ) **bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Sonra (çocuğun dile gelmesi, gömleğin arkadan yırtılması ve kadının hapis tehdîdine rağmen Yusuf *(Aleyhisselâm)*ın ona yaklaşmaması gibi, kendisinin berâatına delâlet eden ve ona eziyet yapılmasını engelleyen) **o tüm delilleri görmelerinin ardından o** (Azîz ve diğer yetkili ola)**nlara** (şu fikir hâkim ve) **zâhir oldu ki;** (bu fitneyi örtbas etmek için) **andolsun, bir zamâna kadar** (da olsa, çâre yok) **mutlaka onu elbette hapsedecekler.**

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِۜ قَالَ اَحَدُهُمَٓا اِنّ۪ٓي اَرٰين۪ٓي اَعْصِرُ خَمْرًاۚ وَقَالَ الْاٰخَرُ اِنّ۪ٓي اَرٰين۪ٓي اَحْمِلُ فَوْقَ رَأْس۪ي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُۜ نَبِّئْنَا بِتَأْو۪يلِه۪ۚ اِنَّا نَرٰيكَ مِنَ الْمُحْسِن۪ينَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَدَخَلَ) **Ve girdi,** kimle berâber? (مَعَهُ) **onunla berâber,** nereye? (اَلسِّجْنَ) **hapse,** kim girdi? (فَتَيَانِ) **iki genç,** (قَالَ) **dedi,** kim? (اَحَدُهُمَا) **o iki kişinin biri** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a dedi), ne dedi? (اِنّ۪ي) **şüphesiz ben,** (اَرٰى) **görüyorum,** kimi?

(نى) **kendimi,** ne olduğum hâlde görüyorum? (اَعْصِرُ) **sıkıyorum,** neyi? (خَمْرًا) **bir şarabı,** yâni şarap olacak üzümü, (وَقَالَ) **ve dedi,** kim? (الْاٰخَرُ) **diğeri,** ne dedi? (اِنّى) **muhakkak ben,** (اَرٰى) **görüyorum,** kimi? (نى) **kendimi,** ne olduğum hâlde görüyorum? (اَحْمِلُ) **taşıyorum,** nerede? (فَوْقَ رَاْسى) **başımın üstünde,** neyi taşıyorum? (خُبْزًا) **bir ekmeği,** öyle ekmek ki, (تَاْكُلُ) **yiyor,** ne? (الطَّيْرُ) **kuşlar,** bu kelime ism-i cinstir, neden? (مِنْهُ) **ondan,** (نَبِّئْ) **haber ver,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِتَاْويلِه) **bunun tevîlini** (ve tâbirini), (اِنَّا) **gerçekten biz,** (نَرٰى) **görüyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** kimlerden? (مِنَ الْمُحْسِنينَ) **muhsin kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* hakkında hapis karârı kesinleşince) **onunla birlikte hapse iki genç de girdi.** (Onun güzel hâlinden etkilenen) **o iki kişinin biri** (gördüğü rüyâyı tâbir ettirmek üzere ona)**: "Şüphesiz ben kendimi şarap** (olacak üzümü) **sıkarken görüyorum" dedi.**

Diğeri de: "Muhakkak ben kendimi görüyorum ki, başımın üstünde bir ekmek taşıyorum da kuşlar ondan yiyor. Bize bunun te'vîl (ve tâbir)**ini haber ver. Gerçekten biz seni** (iyi davranışlı ve rüyâ te'vîlini iyi yapabilecek) **muhsin kimselerden görmekteyiz" dedi.**

قَالَ لَا يَاْتيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهٓ اِلَّا نَبَّاْتُكُمَا بِتَاْويلِه قَبْلَ اَنْ يَاْتِيَكُمَاۜ ذٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنى رَبّىۜ اِنّى تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (لَا يَاْتى) **gelmez,** kime? (كُمَا) **ikinize,** ne? (طَعَامٌ) **herhangi bir yemek,** öyle yemek ki, (تُرْزَقَانِ) **ikiniz rızıklanırsınız,** neyle? (هِ) **onunla,** yâni size rızık olarak verilen yemeklerin herhangi biri size ulaşmadan önce, (اِلَّا نَبَّاْتُ) **mutlaka haber veririm,** kime? (كُمَا) **sizin ikinize,** neyi? (بِتَاْويلِه) **onun te'vîlini,** neden önce? (قَبْلَ اَنْ يَاْتِىَ) (o yemeğin) **gelmesinden önce,** kime? (كُمَا) **ikinize,** (ذٰلِكُمَا) **işte sizin ikinize** (de söylüyorum ki gerçekten de), **bu** (tâbir ilmi), nedendir? (مِمَّا) **o şeylerdendir ki,** (عَلَّمَ) **öğretti,** kime? (نى) **bana,** kim? (رَبّى) **Rabbim,** (اِنّى) **muhakkak ben,** (تَرَكْتُ) **terk ettim,** neyi? (مِلَّةَ قَوْمٍ) **bir toplumun dînini,** öyle toplum ki, (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlardı,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** daha nasıl bir toplum? (وَهُمْ) **ve onlar,** neyi? (بِالْاٰخِرَةِ) **özellikle âhireti,** (هُمْ) **kesinlikle onlar,** ne idiler? (كَافِرُونَ) **inkâr ediciler**(di).

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Sizin ikinize** (rüyânızda veyâ gerçek hayatta) **kendisiyle rızıklandırılacağınız herhangi bir yemek gelmez ki, mutlaka o sizin ikinize gelmeden önce ben ikinize** (de) **onun te'vîlini** (mâhiyetini, şeklini, rengini ve ne zaman size ulaşacağını) **haber veririm.**

İşte sizin ikinize (de söylüyorum)! (Gerçekten de) **bu** (şekilde rüyâların tâbiri ve ileride olacaklara dâir gaybî konularla ilgili bilgilerim), **Rabbim'in bana** (ilhâm ve vahiy yoluyla kesinkes) **öğretmiş olduğu şeylerdendir** (yoksa kâhin ve müneccimlerin bilgisi kabîlinden değildir).

(Rabbim bana bu üstün ilimleri niye verdi biliyor musunuz?) **Çünkü muhakkak ben** (putlara tapan) **bir toplumun** (bâtıl) **dînini**(n pis inançlarına öteden beri hiç bulaşmaksızın onları tümüyle) **terk ettim ki, onlar Allâh'a îmân etmiyorlardı ve onlar özellikle âhireti inkâr edenlerin ta kendileriydi.**

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَاۤءِيۤ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَۜ مَا كَانَ لَنَاۤ اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍۜ ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَاتَّبَعْتُ) **Ve ben hakkıyla tâbi oldum,** neye? (مِلَّةَ اٰبَاۤءِيۤ) **babalarımın dînine,** onlardan bedel? (اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'in,** daha? (وَاِسْحٰقَ) **ve İshâk'ın,** daha? (وَيَعْقُوبَ) **ve Ya'kûb'un** (dînine), (مَا كَانَ) (aslâ düşünülecek bir şey) **olmadı,** kim için? (لَنَاۤ) **bizim için,** ne? (اَنْ نُشْرِكَ) **ortak koşmamız,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** neyi? (مِنْ شَيْءٍ) **herhangi bir şeyi,** (ذٰلِكَ) (ey hapis arkadaşım!) **işte sana! Bu** (tevhîd inancına sâhip olmam), nedendir? (مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın fazlından** (ve lütfundan)**dır,** kim üzerine olan lütfu? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** daha? (وَعَلَى النَّاسِ) **ve** (bizim vâsıtamızla kendilerine ulaşan) **insanlar üzerine,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** (لَا يَشْكُرُونَ) **şükretmezler.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Ayrıca ben babalarım İbrâhîm'in, İshâk'ın ve Ya'kûb'un (tevhîd ve âhirete inanma esâsına dayalı olan hak) **dînine hakkıyla tâbi oldum.**

Allâh'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız (şeklinde bir bâtıl inancı savunmak) **bizim** (gibi peygamberler) **için** (düşünülecek bir şey) **olmamıştır.**

(Ey hapis arkadaşım!) **İşte sana! Bu** (tevhîd inancına sâhip olma nîmeti), **Allâh'ın** (peygamberleri olan) **bizim üzerimizdeki ve** (bizim vâsıtamızla

kendilerine ulaşan) **insanlar üzerindeki** (büyük lütuflarından ve) **fazlındandır. Velâkin insanların çoğu** (bu iyiliği bilip de tevhîde yönelerek) **şükretmezler.**

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ ءَاَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ) **Ey benim hapisteki iki arkadaşım!** Buradaki izâfet zarfiyyet içindedir, (ءَاَرْبَابٌ) **birçok rabler mi?** öyle rabler ki, (مُتَفَرِّقُونَ) **ayrı ayrı olanlar,** nedir? (خَيْرٌ) **çok iyidir,** (اَمِ اللّٰهُ) **yoksa Allâh mı,** öyle Allâh ki, (الْوَاحِدُ) **Vâhid,** yâni bir olan, yine öyle Allâh ki, (الْقَهَّارُ) **Kahhâr** (ve her şeye gâlip olan).

Meâl-i Şerîf - 39

39- Ey benim hapisteki iki arkadaşım! (Sizin altın, gümüş ve demir gibi mâdenlerden yapıp taptığınız) **ayrı ayrı olan birçok rabler mi** (sizce) **çok iyidir yoksa O** (ilâhlık tek başına Kendisine mahsus olan) **Vâhid ve** (herkese istediğini yaptıracak ezici güce sâhip bir) **Kahhâr** (olan) **Allâh mı?!**

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهٖٓ اِلَّٓا اَسْمَٓاءً سَمَّيْتُمُوهَٓا اَنْتُمْ وَاٰبَٓاؤُكُمْ
مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍۜ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِۜ اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّٓا اِيَّاهُۜ
ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(مَا تَعْبُدُونَ) **Siz tapmıyorsunuz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهٖ) **O'ndan başka,** (اِلَّٓا اَسْمَٓاءً) **ancak birtakım** (kuru) **isimlere** (tapıyorsunuz), öyle isimler ki, (سَمَّيْتُمُو) **isim olarak siz taktınız,** neyi? (هَا) **onları,** (اَنْتُمْ) **sâdece siz,** daha? (وَاٰبَٓاؤُكُمْ) **ve babalarınız,** (مَٓا اَنْزَلَ) **indirmemiştir,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne hakkında? (بِهَا) **onlar**(a ibâdetin meşrûiyeti) **hakkında,** neyi indirmemiştir? (مِنْ سُلْطَانٍ) **hiçbir delîli,** (اِنِ الْحُكْمُ) **hüküm** (verme yetkisi) **olmadı,** (اِلَّا لِلّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** (اَمَرَ) **O** (da) **emretti,** neyi? (اَلَّا تَعْبُدُٓوا) **ibâdet etmemenizi,** (اِلَّٓا اِيَّاهُ) **ancak Kendisine** (ibâdet etmeniz bu yasaktan) **müstesnâ,** (ذٰلِكَ) (ey hapis arkadaşım!) **işte sana! Ancak bu** (şekilde ibâdeti Allâh'a tahsis), nedir? (اَلدِّينُ) **dindir,** öyle din ki, (اَلْقَيِّمُ) **dosdoğru olan,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** (لَا يَعْلَمُونَ) (bu hakîkati) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Siz O'nu bırakıp da ancak özellikle sizin ve babalarınızın kendilerini ad olarak taktığı birtakım (boş) **isimlere tapıyorsunuz ki** (böylece siz aklî ve naklî hiçbir delîle dayanmaksızın kendiliğinizden ilâh olduklarını varsaydığınız birtakım kuru lafızlara tapmış oluyorsunuz, oysa) **onlar**(ın tapınılmaya lâyık tanrılar olduğu) **hakkında Allâh hiçbir delil indirmemiştir.**

(Kime ilâh denilmesinin doğru olacağı ve netîcesinde ona ibâdet yapılacağı husûsunda) **hüküm** (verme yetkisi) **ancak Allâh'a âittir. O** (da size) **Kendisinden başkasına ibâdet etmemenizi emretmiştir.**

(Ey hapis arkadaşım!) **İşte sana! Ancak bu** (ibâdetin sâdece Allâh-u Te'âlâ'ya tahsîs edilmesi), **dosdoğru** (ve hem aklî hem de naklî tüm delillerle sâbit olan bir) **dindir. Velâkin insanların ekseriyeti** (bu delilleri anlamadıkları için neyin doğru neyin yanlış olduğunu) **bilmezler.**

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ اَمَّٓا اَحَدُكُمَا فَيَسْقٖى رَبَّهُ خَمْرًاۚ وَاَمَّا الْاٰخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
مِنْ رَاْسِهٖۜ قُضِىَ الْاَمْرُ الَّذٖى فٖيهِ تَسْتَفْتِيَانِۜ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ) **Ey benim hapisteki iki arkadaşım!** (اَمَّٓا اَحَدُكُمَا) **şimdi ikinizden biri**(nin gördüğü rüyânın tâbirine gelince), (فَيَسْقٖى) **içirecek,** kime? (رَبَّهُ) **efendisine,** neyi içirecek? (خَمْرًا) **bir şarabı,** (وَاَمَّا الْاٰخَرُ) **ama diğeri**(nizin gördüğü rüyânın tâbirine gelince), (فَيُصْلَبُ) **o da asılacak,** daha ne olacak? (فَتَأْكُلُ) **akabinde yiyecek,** ne? (الطَّيْرُ) **kuşlar,** neden? (مِنْ رَاْسِهٖ) **onun başında** (bulunan ette)**n,** (قُضِىَ) **kesinleştirildi,** ne? (الْاَمْرُ) **o iş,** (الَّذٖى) **öyle iş ki,** (فٖيهِ) **kendisi hakkında,** (تَسْتَفْتِيَانِ) **ikiniz hüküm** (ve tâbir) **istemektesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ey benim iki hapis arkadaşım! Şimdi ikinizden biri(nin rüyâsının tâbirine gelince)**; o,** (kısa bir zaman içinde hapisten kurtulup eski görevine dönerek) **efendisine bir şarap içirecek.**

Ama diğeri(nin gördüğü rüyânın tâbiri ise)**; o da asılacak ve kuşlar onun başında** (bulunan ette)**n yiyecektir.** (Doğru da söyleseniz, yalan da söyleseniz bir şey değişecek değildir. Zîrâ) **kendisi**(nin yorumu) **hakkında ikinizin** (de) **hüküm istemekte olduğunuz o iş** (Allâh-u Te'âlâ tarafından) **kesinleştirilmiştir."**

وَقَالَ لِلَّذٖى ظَنَّ اَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنٖى عِنْدَ رَبِّكَۘ فَاَنْسٰيهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهٖ فَلَبِثَ فِى السِّجْنِ بِضْعَ سِنٖينَۜ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَقَالَ) **Ve** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** kime? (لِلَّذٖى) **o kimseye ki,** (ظَنَّ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **yakînen bildi,** neyi? (اَنَّهُ) **gerçekten o,** nedir? (نَاجٍ) **kurtulacak biridir,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمَا) **o ikisinden,** ne dedi? (اذْكُرْ) **an,** kimi? (نٖى) **beni,** yâni benim durumumdan bahset, nerede? (عِنْدَ رَبِّكَ) **efendinin yanında,** (فَاَنْسٰى) **fakat unutturdu,** kime? (هُ) **ona,** kim? (الشَّيْطَانُ) **şeytan,** neyi? (ذِكْرَ رَبِّهٖ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın durumunu) **efendisine anlatmayı,** bu terkîb mefûle izâfet kabîlindendir, (فَلَبِثَ) **bu nedenle bekledi,** nerede? (فِى السِّجْنِ) **o hapiste,** ne kadar? (بِضْعَ سِنٖينَ) **birkaç seneler.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Hapisten çıkacağını anlayan kişi dışarıdan ne isteği olduğunu sorunca) **o** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*), **ikisi içerisinden kendisinin gerçekten kurtulacak bir kimse olduğunu yakînen bildiği o kişiye: "Beni efendinin yanında** (sâhip olduğum tüm vasıflarla) **an" dedi.**

Fakat şeytan o (hapisten çıkan arkadaşı)**na** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın durumunu) **efendisine anlatmasını unutturdu da bu nedenle o birkaç seneler** (boyunca) **hapiste bekledi.**

Hasen *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: "Allâh Yûsuf'a rahmet etsin. Eğer o (hapisten çıkan arkadaşına): 'Efendinin yanında benden bahset' demeseydi o kadar uzun süre hapiste beklemeyecekti." *(et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, rakam:19319-19324, 7/221)*

Kâ'b *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; bu sözü söylediğinde Allâh-u Te'âlâ Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a şöyle vahyetti: "Kardeşlerin seni öldürmek istediklerinde seni ölümden kim kurtardı?"

Yûsuf *(Aleyhisselâm)*: "Sen, yâ Rabbi!" dedi. "Seni kuyuya attıklarında kim kurtardı?" buyurunca: "Sen, yâ Rabbi!" dedi. "Peşine düşen o kadından seni kim kurtardı?" diye suâl buyurunca yine: "Sen, yâ Rabbi!" dedi. O zaman Allâh-u Te'âlâ: "Peki ya ne diye Beni unuttun da bir insanı hatırladın?" buyurunca: "Yâ Rabbi! Bir kelime ki, dilim onu söyleyiverdi" diye özür diledi. *(el-Âlûsî)*

Rivâyete göre; Cibrîl *(Aleyhisselâm)* hapiste Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ı ziyâret edince Yûsuf *(Aleyhisselâm)* ona: "Ey peygamberlerin kardeşi! Ne oldu da seni günahkârların arasında görüyorum?" dediğinde o: "Ey temizlerin oğlu tertemiz kul! Âlemlerin Rabbi sana selâm ediyor ve: 'İnsanlardan yardım isterken Benden utanmadı mı?! İzzim celâlim hakkı için elbette onu seneler boyu hapiste bekleteceğim' buyuruyor." dedi. O: "Ama yine de benden râzıdır, değil mi?" diye sorunca o: "Evet" dedi. Yûsuf *(Aleyhisselâm)* da: "O zaman hiçbir şeyi önemsemem" dedi. *(et-Teysîr; el-Hâzin)*

Sıkıntılardan kurtulmak için Allâh-u Te'âlâ'dan başkasından yardım istemek câiz, hattâ "İyilik ve takvâ üzere yardımlaşın" *(el-Mâide Sûresi:2)* âyet-i kerîmesinin hükmünce övgüye değer bir iş olduğu hâlde, Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın bundan dolayı siteme mâruz kalması; Beyzâvî *(Rahimehullâh)* gibi birçok ulemâ tarafından şöyle îzâh edilmiştir: Kullardan yardım istemenin hükmü şahıslara göre değişir. Peygamberlerin makāmına yakışan, ruhsatları terk edip azîmetle amel etmektir. *(el-Beyzâvî)*

وَقَالَ الْمَلِكُ اِنّ۪ٓي اَرٰى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ
وَاُخَرَ يَابِسَاتٍۜ يَٓا اَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُون۪ي ف۪ي رُءْيَايَ اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلْمَلِكُ) **o** (zamânın) **hükümdâr**(ı), ne dedi? (اِنّ۪ي) **şüphesiz ben,** (اَرٰى) **görüyorum,** neyi? (سَبْعَ بَقَرَاتٍ) **yedi ineği,** öyle inekler ki, (سِمَانٍ) **besiliIER,** yine öyle inekler ki, (يَأْكُلُ) **yiyor,** neyi? (هُنَّ) **onları,** ne? (سَبْعٌ) **yedi** (inek), öyle yedi inek ki, (عِجَافٌ) **çok zayıflar,** daha neyi görüyorum? (وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ) **ve yedi başağı,** öyle başak ki, (خُضْرٍ) **yeşiller,** daha? (وَاُخَرَ) (yedi tâne) **diğerlerini de,** öyle diğerleri ki, (يَابِسَاتٍ) **kupkuru** (başak)**lar,** (يَٓا اَيُّهَا الْمَلَاُ) **ey ulu kişiler!** (اَفْتُو) **hüküm açıklayın,** kime? (ن۪ي) **bana,** ne hakkında? (ف۪ي رُءْيَايَ) (bu) **rüyam hakkında,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** neyi? (لِلرُّءْيَا) **özellikle rüyâyı,** nedir olduysanız? (تَعْبُرُونَ) **tâbir ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın hapisten kurtulması yaklaştığı sıra ilginç bir rüyâ gören) **o** (zamânın) **hükümdâr**(ı Reyyân ibnü'l-Velîd, rüyâ tâbiri husûsunda büyük bir ilme sâhip olan kişileri toplayıp onlara) **dedi ki:**

"Şüphesiz ben yedi besili inek görüyorum ki çok zayıf yedi inek onları yemektedir, bir de yedi yeşil başakla (yedi tâne) **kupkuru olan diğerlerini** (gördüm)**!**

Ey ulu kişiler! Rüyâm(ın yorumu ve ne getireceği) **hakkında bana hüküm açıklayın. Eğer siz özellikle rüyâyı tâbir etmekte olduysanız** (bunu yapmanız gerekir)**!"**

قَالُٓوا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍۚ وَمَا نَحْنُ بِتَأْو۪يلِ الْاَحْلَامِ بِعَالِم۪ينَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(قَالُٓوا) (O toplulukta bulunanlar) **dediler,** ne dediler? (اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ) (bunlar) **karışık birtakım rüyâlardan demetlerdir,** burada izâfet (مِنْ) mânâsındadır. *(en-Nesefî, el-Medârik)* Bu terkîb hazfedilmiş (هٰذِهِ) lafzının haberidir, *(el-Beyzâvî)*

(وَمَا نَحْنُ) **ve biz değiliz,** neyi? (بِتَأْوِيلِ الْاَحْلَامِ) **özellikle bu karışık rüyâların te'vîlini,** nedir değiliz? (بِعَالِمِينَ) **aslâ bilici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Kralın bu talebi üzerine) **o** (toplulukta buluna)**nlar:** "(Bunlar) **karışık rüyâlardan demetlerdir ki, biz özellikle o** (bâtıl ve) **karışık rüyâların te'vîli** (olmadığı için, onların ne anlama geldiği)**ni aslâ bilen kimseler değiliz" dediler.**

وَقَالَ الَّذٖى نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ اُمَّةٍ اَنَا اُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوٖيلِهٖ فَاَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذٖى) **o kimse ki,** (نَجَا) **kurtuldu,** o kimse de kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمَا) **o ikisinden,** daha? (وَادَّكَرَ) **ve hatırladı,** neden sonra? (بَعْدَ اُمَّةٍ) **uzun bir müddetten sonra,** ne dedi? (اَنَا) **ben,** (اُنَبِّئُ) **haber verebilirim,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِتَأْوٖيلِهٖ) **onun te'vîlini,** yâni o hükümdârın rüyâsının tâbirini, (فَاَرْسِلُو) **öyleyse hemen** (hapishânedeki arkadaşımın yanına) **gönderin,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Ama o ikisi içerisinden kurtulmuş olan ve uzunca bir müddet sonra (hapisteki arkadaşı Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın rüyâ tâbirlerini iyi bildiğini ve hükümdârın yanında onu anmasını kendisine tembih ettiğini) **hatırlamış bulunan o kişi:** "(Hükümdârın gördüğü) **o** (rüyânın ne mânâ ifâde etmekte olduğu)**nun te'vîl** (ve tâbir)**ini ben size haber verebilirim. Öyleyse hemen beni** (hapishânede bulunan o bilgili zâtın yanına) **gönderin" dedi.**

يُوسُفُ اَيُّهَا الصِّدّٖيقُ اَفْتِنَا فٖى سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَاُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلّٖى اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(Zindana gelen bu kişi dedi ki:) (يُوسُفُ) **ey Yûsuf!** (اَيُّهَا الصِّدّٖيقُ) **ey Sıddîk** (ey özü sözü dosdoğru insan)! (اَفْتِ) **hüküm ver,** kime? (نَا) **bize,** ne hakkında? (فٖى سَبْعِ بَقَرَاتٍ) **yedi inek hakkında,** öyle inekler ki, (سِمَانٍ) **besililer,** daha öyle inekler ki, (يَاْكُلُ) **yiyor,** neyi? (هُنَّ) **onları,** ne yiyor? (سَبْعٌ) **yedi** (inek), öyle yedi inek ki, (عِجَافٌ) **çok zayıflar,** daha ne hakkında bize hüküm ver? (وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ) **ve yedi başaklar hakkında,** öyle başaklar ki, (خُضْرٍ) **yeşiller,** daha ne hakkında? (وَاُخَرَ) **ve** (yedi tâne

olan) **diğerleri,** öyle diğerleri ki, (يَابِسَاتٍ) **kupkuru** (başak)**lar,** (لَعَلّ۪ٓي) **ola ki ben,** (اَرْجِعُ) (bu tâbiri öğrenerek) **dönerim,** kime? (اِلَى النَّاسِ) **insanlara,** (لَعَلَّهُمْ) **belki onlar** (da), (يَعْلَمُونَ) (bu rüyânın tâbirini) **bilirler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Zindanın yolunu tutan bu kişi Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın yanına geldiğinde dedi ki:) **"Ey Yûsuf! Ey** (özü sözü dosdoğru) **sıddîk!** (Rüyâda görülen) **yedi besili inekler hakkında bize hüküm ver ki, onları çok zayıf yedi inekler yemektedir, bir de yedi yeşil başaklarla** (yedi tâne de) **kupkuru olan diğerleri**(nin tâbirini bize bildir)**! Ola ki ben** (senin doğru yorumunu öğrenerek) **insanlara dönerim de, belki onlar** (da kendilerine yarayacak bu te'vîli ve senin gibi fazîletli bir zâtın hapishânedeki durumunu) **bilirler.** (Bu da senin kurtuluşuna vesîle olabilir.)"

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِن۪ينَ دَاَبًاۚ فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ ف۪ي سُنْبُلِه۪ٓ اِلَّا قَل۪يلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (تَزْرَعُونَ) **ekersiniz,** ne kadar zaman? (سَبْعَ سِن۪ينَ) **yedi seneler** (boyunca), ne olarak? (دَاَبًا) **sürekli âdetiniz olarak,** (فَمَا) **o şeyi ki,** (حَصَدْتُمْ) **biçtiniz,** (فَذَرُو) **sonra bırakın,** neyi? (هُ) **onu,** nerede? (ف۪ي سُنْبُلِه۪ٓ) **başağında,** (اِلَّا قَل۪يلًا) **çok azı müstesnâ,** öyle çok az ki nelerden olucu? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَأْكُلُونَ) **yiyeceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* rüyâyı tâbir etmek üzere) **dedi ki: "Sürekli âdet**(iniz) **üzere yedi sene ek**(meye devâm ed)**ersiniz. Sonra** (o senelerde) **yiyecek olduğunuz şeylerden çok azı dışında, neyi biçiyorsanız onu da başağında bırakın** (tâ ki böcekler onları yiyemesin).

ثُمَّ يَأْت۪ي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ اِلَّا قَل۪يلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(ثُمَّ يَأْت۪ي) **Sonra gelecek,** neden sonra olduğu hâlde? (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) (ey tâbir soran!) **işte sana! Bundan sonra,** ne gelecek? (سَبْعٌ) **yedi** (sene), öyle yedi ki, (شِدَادٌ) **çok zor** (geçecek) **olanlar,** öyle zor yedi sene ki, (يَأْكُلْنَ) **yiyecekler,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (قَدَّمْتُمْ) **biriktirdiniz,** ne için? (لَهُنَّ) **on**(ca yıl)**lar için,** (اِلَّا قَل۪يلًا) **ancak çok azı müstesnâ,** öyle çok az ki nelerden olucu? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تُحْصِنُونَ) **koruyacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Ey tâbir soran!) **İşte sana! Sonra bunun ardından** (kuraklığı insanlara) **çok zor**(luk çıkaracak olan) **yedi** (sene) **gelecek ki, onlar** (tohumluk olarak) **koruyacağınız çok az şeyler dışında, kendileri için biriktirdiğiniz şeyleri**(n tümünü) **yiy**(ip bitir)**ecekler.**

ثُمَّ يَأْتِى مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(ثُمَّ يَأْتِى) **Sonra gelecek,** neden sonra olduğu hâlde? (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) (ey tâbir soran!) **işte sana! Bundan sonra,** ne gelecek? (عَامٌ) **bir sene,** öyle sene ki, (فِيهِ) **onda,** (يُغَاثُ) **yağmurla yardım olunacak,** kim(e)? (اَلنَّاسُ) **insanlar**(a), daha öyle sene ki? (وَفِيهِ) **yine ancak onda,** (يَعْصِرُونَ) (sıkılabilecek ürünleri) **sıkacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Ey tâbir soran!) **İşte sana! Sonra bunun da ardından bir sene gelecek ki; insanlara onda yağmurla yardım olunacak ve yine ancak onda** (çok mahsûle kavuşacaklarından, üzüm, zeytin ve susam gibi sıkılabilecek ürünleri) **sıkacaklar."**

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِى بِهٖ فَلَمَّا جَٓاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ اِلٰى رَبِّكَ فَسْـَٔلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ
الّٰتِى قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ اِنَّ رَبِّى بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلْمَلِكُ) **o melik,** yâni bu tâbir kendisine ulaşan o hükümdâr, ne dedi? (ائْتُو) **getirin,** kime? (نِى) **bana,** kimi? (بِهٖ) **onu,** (فَلَمَّا) **işte ne zaman ki,** (جَٓاءَ) **geldi,** kime? (هُ) **ona,** kim? (اَلرَّسُولُ) **o** (hükümdârın) **elçi**(si), (قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (ارْجِعْ) **dön,** kime? (اِلٰى رَبِّكَ) **efendine,** (فَسْـَٔلْ) **ve sor,** kime? (هُ) **ona,** ne diye sor? (مَا) **ne şey?** nedir? (بَالُ النِّسْوَةِ) **o kadınların önemli hâlidir,** (الّٰتِى) **o kadınlar ki,** (قَطَّعْنَ) **çokça kestiler,** neyi? (اَيْدِيَهُنَّ) **ellerini,** (اِنَّ رَبِّى) **gerçekten benim Rabbim,** (بِكَيْدِهِنَّ) **özellikle onların hîlelerini,** kimdir? (عَلِيمٌ) **hakkıyla bilendir.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Bu tâbir kendisine ulaşan) **o melik: "**(Çabuk) **onu bana getirin" dedi.**

(Hapisten kurtarılarak hükümdârın huzûruna çıkartılacağı haberini getiren) **o elçi ona geldiği zaman** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* on iki yıl kadar uzunca bir zaman hapis yattığı hâlde hemen çıkmaya yeltenmeyip, suçsuzluğu hakkında araştırma yapılarak herkes nezdinde temize çıkmasını istediği için)**:**

"Efendine dön ve ona sor ki; ellerini çokça kesmiş olan o kadınların önemli hâli ne i(le netîcelenmiş)**di? Gerçekten benim Rabbim onların** (bana 'Hanımefendine itâat et' derken hazırladıkları) **hîlelerini** (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir" dedi.**

İbnü Abbâs ve İbnü Mes'ûd *(Radıyallâhu Anhüm)*dan rivâyete göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* buyurmuştur ki: "Allâh-u Te'âlâ kendisine rahmetiyle muâmele buyursun; andolsun muhakkak ki ben, Yûsuf'a semiz ve zayıf sığırların tâbiri sorulduğu zaman onun kendine de, iyiliğine de, sabrına da şaştım kaldım. Ben onun yerinde olsaydım beni (hapisten) çıkartmalarını şart koşmadıkça onlara hiçbir şey haber vermezdim.

Andolsun muhakkak ki ben, Yûsuf'a o elçi geldiği zaman onun kendine de, iyiliğine de, sabrına da şaştım kaldım. Ben onun yerinde olsaydım, onlardan evvel kapıya koşardım, lâkin o kendisi için bir özür olmasını (ve mağdur edildiğinin ortaya çıkmasını) istedi. Ben olsam bir mâzeret (ortaya koymak için fırsat) aramazdım. Gerçekten de o hiç acele etmeyen halîm (selîm) bir zâttı." *(et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, rakam:19408-19410, 7/233; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:8554, 14/228)*

Ulemânın beyânına göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bu beyanları kendisinin tevâzuunu ortaya koymaktadır. Yoksa kendisinin hilmi, tahammülü ve Allâh-u Te'âlâ'nın emrine de, halkın kabûlünün kendisine bağlı olacağı işlere de verdiği önem, havâs-avâm hiçbir kimse nezdinde îzâha muhtaç olmayan bir hakîkattir. *(el-Âlûsî)*

قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِه۪ؕ قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُٓوءٍؕ قَالَتِ
امْرَاَتُ الْعَز۪يزِ الْـٰٔنَ حَصْحَصَ الْحَقُّؗ اَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِه۪ وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِق۪ينَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(Sonra kral o kadınları huzûruna çağırtarak), (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (مَا) **ne şey?** nedir? (خَطْبُكُنَّ) **sizin önemli işinizdir,** ne zamanda? (اِذْ رَاوَدْتُنَّ) **gide gele hîlekârca istediğiniz zamanda,** kimi? (يُوسُفَ) **Yûsuf'u,** neden sebep? (عَنْ نَفْسِه۪) **kendisi**(nin güzelliği)**nden** (etkilenmenizden) **sebep,** (قُلْنَ) **dediler ki,** (حَاشَ) **tenzîh etmekle** (Yûsuf'u bu işten münezzeh tutarız)**!** Bu kelime tenzîh mânâsında kullanılan bir kelime olup burada mefûlü mutlak düşmüştür, kim için bu tenzîhi yaparız? (لِلّٰهِ) **Allâh için,** yâni Allâh için doğruyu söyleyecek olursak bunu îtirâf etmemiz gerekir, nitekim (مَا عَلِمْنَا) **biz bilmedik,** kimin aleyhine? (عَلَيْهِ) **onun aleyhine,** neyi bilmedik? (مِنْ سُٓوءٍ) **hiçbir kötü şeyi,** (قَالَتِ) **dedi,** kim? (امْرَاَتُ الْعَز۪يزِ) **Azîz'in hanımı,** ne dedi? (الْـٰٔنَ) **şimdi,** (حَصْحَصَ) **açığa çıktı,** ne? (الْحَقُّ) **hak,** (اَنَا) **sâdece ben,** (رَاوَدْتُ) **gide gele hîlekârca istedim,**

kimi? (هُ) **onu,** neden? (عَنْ نَفْسِهِ) **kendisi**(nin güzelliği)**nden** (etkilenmemden) **sebep,** (وَاِنَّهُ) **ve şüphesiz ki o,** kimlerdendir? (لَمِنَ الصَّادِقِينَ) **elbette** (özü sözü) **doğru kimselerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Elçi kendisine bu haberi getirince kral o kadınları huzûruna çağırtarak) **dedi ki: "Siz hîlekârca, gide gele Yûsuf'tan kendi nefsini** (size teslim etmesini) **istediğiniz zamanda o önemli işiniz ne i**(le netîcelenmiş)**di?** (Hiç onda size karşı bir meyil buldunuz mu?)"

Dediler ki: "(Biz Yûsuf'u bu işten) **tenzîh etmekle** (uzak tutarız)**! Allâh için** (doğruyu söyleyecek olursak bunu îtirâf etmemiz gerekir)**! Biz onun aleyhine** (konuşmamıza neden olacak) **hiçbir kötü şey bilmedik."**

(Bu durum karşısında kadınların kendisini ifşâ edeceklerinden endişe eden) **Azîz'in hanımı** (dayanamayıp) **dedi ki: "Şimdi hak ortaya çıktı. Hîlekârca gide gele** (peşini bırakmayıp) **ondan kendi nefsini** (bana teslim etmesini) **ancak ben istedim. Şüphesiz ki o** (suçsuz olduğunu söylerken) **elbette doğru** (konuşan) **kimselerdendir."**

ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنّٖى لَمْ اَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدٖى كَيْدَ الْخَٓائِنٖينَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(Kadınların bu cevâbını kendisine getiren elçiye Yûsuf *(Aleyhisselâm)* dedi ki:) (ذٰلِكَ) (ey elçi!) **işte sana! Bu** (gerçeğin ortaya çıkmasını istemem)**,** ne içindir? (لِيَعْلَمَ) (o Azîz) **bilsin diye,** neyi? (اَنّٖى) **gerçekten ben,** (لَمْ اَخُنْ) **hâinlik yapmadım,** kime? (هُ) **ona,** nerede olduğum hâlde? (بِالْغَيْبِ) **gıyâbında,** buradaki (ال) muzâfun ileyten ivazdır ki takdîri (فٖى حَالِ غَيْبَتِهٖ) şeklindedir, yâni görmediği yerde, daha neyi bilsin içindir? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **ve muhakkak ki Allâh,** (لَا يَهْدٖى) **geçerli kılmaz,** bu mânâ tefsirlerde zikredilen (اِنْفَاذْ) mânâsına göre verilmiştir, (تَسْدٖيدْ) (hedefine ulaştırma) mânâsı da verilmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, neyi geçerli kılmaz? (كَيْدَ الْخَٓائِنٖينَ) **o hâinlerin hîlesini.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* kendisine kadınların bu cevâbını getiren elçiye dedi ki:) **"İşte sana! Bu** (meselenin vuzûha kavuşması için ısrarcı olmam)**, o** (kral da bilsin, vezîri olan Azîz de) **bilsin diyedir ki, gerçekten ben ona gıyâbında hâinlik yapmadım ve muhakkak ki Allâh** (kendilerine iyilik yapan kimselere vefâsızlık gösteren) **o hâinlerin hîlesini hedefine ulaştırmaz** (bilakis iptâl edip boşa çıkarır).

13. Cüz

وَمَٓا اُبَرِّئُ نَفْسٖىۚ اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّٓوءِ اِلَّا مَا رَحِمَ رَبّٖىۜ اِنَّ رَبّٖى غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَمَٓا اُبَرِّئُ) **Ve temize çıkarmıyorum,** neyi? (نَفْسٖى) **nefsimi,** (اِنَّ النَّفْسَ) **gerçekten nefis,** nedir? (لَاَمَّارَةٌ) **elbette çokça emredicidir,** neyi? (بِالسُّٓوءِ) **kötü şeyleri,** (اِلَّا مَا رَحِمَ) **ancak acıması müstesnâ,** kimin? (رَبّٖى) **Rabbim'in,** (اِنَّ رَبّٖى) **şüphesiz benim Rabbim,** kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحٖيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Peygamberlerin Allâh tarafından korunma nîmeti bir yana) **yine de ben nefsimi** (yaratılışı gereği kötülüklere meyletme vasfından) **temize çıkarmıyorum.**

Gerçekten de (insana verilen) **nefis elbette** (Allâh-u Te'âlâ'nın koruması olmasa, şehvetlere meyletmek gibi) **kötü şeyleri çokça emredicidir. Lâkin Rabbim'in acıması müstesnâ** (çünkü bu rahmet onu kötü meyillerinden kurtarır)**!**

Şüphesiz benim Rabbim (nefsine uyup da kötü işler yapanların tevbelerini çokça kabûl ederek günahlarını bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (kullarına çok acıdığından, kimini günaha meyilden koruyarak, kimini de tevbeye muvaffak ederek rahmetine mazhar kılan bir) **Rahîm'dir."**

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونٖى بِهٖٓ اَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسٖىۚ فَلَمَّا كَلَّمَهُ
قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكٖينٌ اَمٖينٌ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلْمَلِكُ) **o hükümdar,** ne dedi? (ائْتُو) **getirin,** kime? (نٖى) **bana,** kimi? (بِهٖٓ) **onu,** (اَسْتَخْلِصْ) **özel bir kimse yapayım,** kimi? (هُ) **onu,** kim için? (لِنَفْسٖى) **kendim için,** (فَلَمَّا) **işte ne zaman ki,** (كَلَّمَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **konuştu,** kimle? (هُ) **onunla,** yâni hükümdarla, (قَالَ) (hükümdar) **dedi,** ne dedi?

(اِنَّكَ) **gerçekten de sen,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** nerede? (لَدَيْنَا) **yanımızda,** nesin? (مَكِينٌ) **büyük bir mertebe sâhibisin,** daha? (اَمِينٌ) **emîn bir kişisin.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- O (zaman) **hükümdar da: "Kendisini bana getirin de onu kendi** (istişâreleri)**m için özel bir kimse yapayım" dedi.** (Kralın bu fermânı üzerine Yûsuf *(Aleyhisselâm)* çabucak huzûra getirildi.)

O (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **onunla konuşu**(p ona rüyâsının tâbirini şifâhen anlatı)**nca** (onun doğru düzgün konuşmasına ve güzel cemâline hayran kalan kral)**: "Gerçekten de sen bugün bizim yanımızda büyük bir mertebe sâhibisin ve** (her hususta güvenimize mazhar olan ve korktuğu her şeyden kurtulmuş) **emin bir kişisin" dedi.**

قَالَ اجْعَلْنِى عَلٰى خَزَٓائِنِ الْاَرْضِۚ اِنِّى حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِجْعَلْ) **tâyin et,** kimi? (نِى) **beni,** ne üzerine? (عَلٰى خَزَٓائِنِ الْاَرْضِ) **bu toprağın hazîneleri üzerine,** (اِنِّى) **şüphesiz ben,** neyim? (حَفِيظٌ) **çok iyi koruyabilen,** daha? (عَلِيمٌ) **çok bilgili.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- O: "Beni bu (memleketin) **toprağın**(ın) **hazîneleri üzerine** (memur) **tâyin et. Şüphesiz ki ben** (hak etmeyenlerden onları) **çok iyi koruyabilen ve** (harcama yöntemlerini, ayrıca mevsimlerin neler getireceği gibi iktisat konularında) **çok bilgili bir kimseyim" dedi.**

وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى الْاَرْضِۚ يَتَبَوَّاُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَٓاءُۜ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَٓاءُ
وَلَا نُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (eşi görülmemiş bir şekilde), (مَكَّنَّا) **imkân** (ve iktidar) **verdik,** kim için? (لِيُوسُفَ) **Yûsuf için,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o toprakta,** o ne olduğu hâlde? (يَتَبَوَّاُ) **yerleşebiliyordu,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** nerede? (حَيْثُ يَشَٓاءُ) **dilediği mekânda,** (نُصِيبُ) **isâbet ettiririz,** neyi? (بِرَحْمَتِنَا) **rahmetimizi,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (نَشَٓاءُ) **diliyoruz,** (وَلَا نُضِيعُ) **zâyi etmeyiz,** neyi? (اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) **o muhsin kulların ecrini.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Habîbim!) **İşte sana! Biz Yûsuf'a o toprakta böylece** (eşi benzeri görülmemiş bir) **imkân** (ve iktidar) **verdik ki, o oradan dilediği mekânda yerleşebiliyordu.**

Biz (saltanat ve zenginlik gibi tüm nîmet ve) **rahmet**(ler)**imizi** (üstün hikmetimiz gereği) **dilediğimize** (dünyâda da) **eriştiririz.**

Zâten Biz (îmân ve takvâda sebât ederek güzel davranışta bulunan) **o muhsin kulların ecrini zâyi etmeyiz.** (Bilakis dünyâda da, âhirette de mükâfatlarını tastamam veririz.)

وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذٖينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ) **Elbette âhiretin ecri** (ve mükâfâtı) **ise,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لِلَّذٖينَ) **o kimseler için ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (يَتَّقُونَ) (haramlardan sakınarak) **takvâ sâhibi olmaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Âhiretin ecri (ve mükâfâtı) **ise o kimseler için elbette** (dünyâ mükâfâtına nispetle) **çok hayırlıdır ki onlar îmân etmiştirler ve** (şirkten de tüm günahlardan da hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olmaktadırlar.**

وَجَٓاءَ اِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَجَٓاءَ) **Ve geldi,** kim? (اِخْوَةُ يُوسُفَ) **Yûsuf'un kardeşleri,** (فَدَخَلُوا) **sonra girdiler,** kimin yanına? (عَلَيْهِ) **onun yanına,** (فَعَرَفَ) **o hemen tanıdı,** kimi? (هُمْ) **onları,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** kimi? (لَهُ) **onu,** neydiler? (مُنْكِرُونَ) **tanımayan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Ken'ân ilinde büyük bir kuraklığa mâruz kalan) **Yûsuf'un kardeşleri** (babalarının teşvîki üzerine yola çıkarak Mısır'a) **geldi**(ler) **de hemen onun yanına girdiler.** (Kuvvetli zekâsıyla) **o hemen onları tanıdı, hâlbuki onlar** (aradan geçen uzun müddetin verdiği unutkanlıkla) **onu tanımayan kimselerdi.**

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِى بِاَخٍ لَكُمْ مِنْ اَبِيكُمْ
اَلَا تَرَوْنَ اَنِّى اُوفِى الْكَيْلَ وَاَنَا۬ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَلَمَّا) **Ve ne zaman ki,** (جَهَّزَ) **techîz etti,** yâni donattı, kimi? (هُمْ) **onları,** ne ile? (بِجَهَازِهِمْ) **hazırlanacak** (erzakla alâkalı) **şeylerle,** (قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (ائْتُو) **getirin,** kime? (نِى) **bana,** kimi? (بِاَخٍ) **bir kardeşi,** öyle kardeş ki, (لَكُمْ) **sizin için,** yine öyle kardeş ki, (مِنْ اَبِيكُمْ) **babanızdan** (bir kardeş), (اَلَا تَرَوْنَ) **görmüyor musunuz?** neyi? (اَنِّى) **şüphesiz ben,** (اُوفِى) **tam veriyorum,** neyi? (اَلْكَيْلَ) **ölçül**(üp veril)**en şey**(ler)**i,** burada (اَلْكَيْلَ) kelimesi (مَكِيل) mânâsındadır, daha? (وَاَنَا) **yine ancak ben,** neyim? (خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ) **misâfir ağırlayanların en iyisi**(yim).

Meâl-i Şerîf - 59

59- O onları(n geldikleri gâyeyi yerine getirmek üzere, yüklerini bağlayıp) **hazırlanacak** (erzakla alâkalı) **şeylerle** (kendilerini) **teçhiz edince dedi ki:** "(Siz) **babanızdan** (bir) **olan kardeşiniz** (bulunduğunu söyleyerek onun için de bir hisse istiyorsunuz. Öyleyse kendisin)**i bana getirin. Görmüyor musunuz ki şüphesiz ben ölçül**(üp veril)**en şey**(ler)**i** (her bir kardeşinize ayrı ayrı) **tam veriyorum ve ancak ben misâfir ağırlayanların en iyisiyim.**

فَاِنْ لَمْ تَأْتُونِى بِهٖ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِى وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(فَاِنْ لَمْ تَأْتُو) **Ama eğer getirmezseniz,** kime? (نِى) **bana,** kimi? (بِهٖ) **onu,** (فَلَا كَيْلَ) **artık ölçül**(erek veril)**ecek bir şey yoktur,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nerede? (عِنْدِى) **benim yanımda,** yâni benden bir şey istemeyin, daha? (وَلَا تَقْرَبُو) **hattâ yaklaşmayın,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Ama eğer onu bana getirmezseniz artık benim yanımda sizin için ölçül(üp rızık olarak size veril)**ecek hiçbir şey yoktur.** (Bu durumda benden ikram beklemeyin) **hattâ bana yaklaşmayın."**

قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ اَبَاهُ وَاِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(قَالُوا) **Dediler ki,** (سَنُرَاوِدُ) **gide gele hîleye başvurarak isteyeceğiz,** kimi? (عَنْهُ) **onu,** kimden? (اَبَاهُ) **babasından,** (وَاِنَّا) **ve şüphesiz biz,** kimleriz? (لَفَاعِلُونَ) **elbette** (bunu) **yapabilecek kimseler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 61

61- Dediler ki: "Muhakkak biz gide gele (döne dolaşa) **bir çâreye başvurarak onu babasından isteyeceğiz ve** (inanıyoruz ki) **şüphesiz biz elbette** (bunu) **yapabilecek** (güce sâhip) **kimseleriz."**

وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِى رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا
اِذَا انْقَلَبُوا اِلَى اَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(وَقَالَ) **Ve** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** kime? (لِفِتْيَانِهِ) **genç hizmetçilerine,** ne dedi? (اِجْعَلُوا) **yerleştirin,** neyi? (بِضَاعَتَهُمْ) **sermâyelerini,** neyin içerisine? (فِى رِحَالِهِمْ) **yüklerinin içerisine,** (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar,** (يَعْرِفُونَ) **anlarlar,** neyi? (هَا) **onu,** ne zamanda? (اِذَا انْقَلَبُوا) **döndükleri zamanda,** kime? (اِلَى اَهْلِهِمْ) **âilelerine,** (لَعَلَّهُمْ) **belki onlar,** (يَرْجِعُونَ) (kardeşleri ile birlikte bize) **dönerler.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* ölçü ve tartıyla görevli) **genç hizmetçilerine dedi ki: "**(Bunların erzak almak için verdikleri) **sermâyelerini** (onlardan habersizce) **yüklerinin içerisine yerleştirin, ola ki onlar âilelerine döndüklerinde** (eşyâlarını açınca) **bunu** (gördükleri zaman bu iyiliğimizi) **anlarlar da belki onlar** (kardeşlerini alıp bize geri) **dönerler."**

فَلَمَّا رَجَعُوا اِلَى اَبِيهِمْ قَالُوا يَا اَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ
فَاَرْسِلْ مَعَنَا اَخَانَا نَكْتَلْ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(فَلَمَّا) **İşte ne zaman ki,** (رَجَعُوا) **döndüler,** kime? (اِلَى اَبِيهِمْ) **babalarına,** (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (يَا اَبَانَا) **ey bizim babamız!** (مُنِعَ) **engellen**(eceğine dâir karar veril)**di,** kimden? (مِنَّا) **bizden,** ne? (اَلْكَيْلُ) **ölçüyle verilecek şey,** burada (اَلْكَيْلُ) kelimesi (مَكِيلٌ) mânâsındadır, (فَاَرْسِلْ) **öyleyse gönder,** kimle berâber? (مَعَنَا) **bizimle berâber,** kimi? (اَخَانَا) **kardeşimizi,** (نَكْتَلْ) (bolca) **ölçek alalım,** (وَاِنَّا) **ve gerçekten biz,** kimi? (لَهُ) **özellikle onu,** neyiz? (لَحَافِظُونَ) **elbette koruyabilecek kimseler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 63

63- Onlar babalarına döndükleri zaman: "Ey babamız! (Kardeşimiz Bünyâmin'i hükümdâra götürmezsek bugünden sonra) **ölçüyle verilecek şey bizden engellen**(eceğine dâir karar veril)**di.**

Öyleyse (bir dahaki sefer) **bizimle birlikte kardeşimizi gönder de** (onun sâyesinde bolca) **ölçek alalım. Gerçekten de biz elbette onu îtinâ ile koruyabilecek kimseleriz" dediler.**

قَالَ هَلْ اٰمَنُكُمْ عَلَيْهِ اِلَّا كَمَٓا اَمِنْتُكُمْ عَلٰٓى اَخ۪يهِ مِنْ قَبْلُۜ
فَاللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظًاۖ وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِم۪ينَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(قَالَ) (Onları dinleyen Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (هَلْ اٰمَنُ) **güvenemem,** kime? (كُمْ) **size,** kime karşı? (عَلَيْهِ) **ona karşı,** (اِلَّا كَمَٓا اَمِنْتُ) **ancak güvendiğim gibi,** kime? (كُمْ) **size,** kime karşı? (عَلٰٓى اَخ۪يهِ) **kardeşine karşı,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (فَاللّٰهُ) **işte Allâh,** kimdir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** ne olduğu hâlde? (حَافِظًا) **büyük bir koruyucu olduğu hâlde,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (اَرْحَمُ الرَّاحِم۪ينَ) **acıyanların en merhametlisidir.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- O(nları dinleyen Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*)**: "Onun hakkında size** (güvenemem) **ancak, daha önce kardeşine karşı size güvendiğim gibi güvenebilirim.** (Siz evvelce de bu güvenimi sarsmıştınız, artık size de, korumanıza da güvenmiyorum. Ancak mecbûriyetten dolayı onu sizinle göndermeyi kabûl ediyorsam da, korunmasını size değil sâdece Allâh-u Te'âlâ'ya ısmarlıyorum.)

Artık büyük bir koruyucu olarak Allâh (sizden de, herkesten de) **çok hayırlıdır. Zâten ancak O, acıyanların en merhametlisidir.** (Artık O'nun bana iki musîbeti bir anda yaşatmayacağını umuyorum)**" dedi.**

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَيْهِمْۜ قَالُوا يَٓا اَبَانَا مَا نَبْغ۪يۜ هٰذِه۪ بِضَاعَتُنَا
رُدَّتْ اِلَيْنَاۚ وَنَم۪يرُ اَهْلَنَا وَنَحْفَظُ اَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَع۪يرٍۜ ذٰلِكَ كَيْلٌ يَس۪يرٌ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(وَلَمَّا) **Ve ne zaman ki,** (فَتَحُوا) **açtılar,** neyi? (مَتَاعَهُمْ) **eşyâlarını,** (وَجَدُوا) **buldular,** neyi? (بِضَاعَتَهُمْ) **sermâyelerini,** nedir buldular? (رُدَّتْ) **geri verilmiş,** kime? (اِلَيْهِمْ) **kendilerine,** (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (يَٓا اَبَانَا) **ey babamız!** (مَا) **hangi**

şeyi? (نَبْغٖى) **arıyoruz,** (هٰذِهٖ) **işte şu,** nedir? (بِضَاعَتُنَا) **bizim sermâyemizdir,** öyle sermâye ki, (رُدَّتْ) **geri verilmiş,** kime? (اِلَيْنَا) **bize,** (وَنَمٖيرُ) **ve yiyecek getiririz,** kime? (اَهْلَنَا) **âilemize,** daha? (وَنَحْفَظُ) **ve koruruz,** kimi? (اَخَانَا) **kardeşimizi,** daha? (وَنَزْدَادُ) **ve artırmış oluruz,** neyi? (كَيْلَ بَعٖيرٍ) **bir deve yükü ölçülmüş azığı,** (ذٰلِكَ) (ey babamız) **işte sana! Bu** (getirdiğimiz ise), nedir? (كَيْلٌ) **bir azıktır,** öyle azık ki, (يَسٖيرٌ) **çok az olan** (onun için hemen geri dönmemiz lâzım).

Meâl-i Şerîf - 65

65- Onlar eşyâlarını açtıkları zaman (rızık alma karşılığında bıraktıkları) **sermâyelerini kendilerine geri verilmiş olarak buldular ve** (bunu görünce)**: "Ey babamız! Biz** (bundan başka) **ne** (iyilik) **arıyoruz? İşte şu, bize geri verilmiş olan sermâyemiz.**

(Artık yeni bir sermâye hazırlamamız da gerekmiyor, biz bununla gideriz ve) **böylece âilemize yiyecek getiririz, kardeşimizi de koruruz, ayrıca** (kendi develerimizin yüküne ilâveten) **bir deve yükü ölçülmüş azık da artırmış oluruz. İşte sana! Bu** (getirdiğimiz erzak ise bizim ihtiyâcımızı görmeyecek kadar) **çok az bir azıktır** (dolayısıyla bizim bir an evvel erzak temini için yola çıkmamız lâzım)**" dediler.**

قَالَ لَنْ اُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتّٰى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ اللّٰهِ لَتَأْتُنَّنٖى بِهٖٓ اِلَّٓا اَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّٓا اٰتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ وَكٖيلٌ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (لَنْ اُرْسِلَ) **aslâ göndermeyeceğim,** kimi? (هُ) **onu,** kiminle berâber? (مَعَكُمْ) **sizinle berâber,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى تُؤْتُو) **siz verinceye kadar,** kime? (نِ) **bana,** neyi? (مَوْثِقًا) **kuvvetli bir sözü,** öyle söz ki kim tarafından? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dan,** ne diye söz verinceye kadar? (لَتَأْتُنَّ) **andolsun ki; elbette getireceksiniz,** kime? (نٖى) **bana,** kimi? (بِهٖ) **onu,** (اِلَّٓا اَنْ يُحَاطَ) **ancak kuşatılma yapılması hâriç,** kime? (بِكُمْ) **size,** (فَلَمَّٓا) **işte ne zaman ki,** (اٰتَوْ) **verdiler,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (مَوْثِقَهُمْ) **kuvvetli sözlerini,** (قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neye karşı? (عَلٰى مَا) **o şey üzerine ki,** (نَقُولُ) **biz diyoruz,** bu dediğimize karşı Allâh kimdir? (وَكٖيلٌ) **Vekîl'dir.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- O(nların bu sözü üzerine babaları Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*)**: "Size** (hep birlikte) **kuşatılma yapılması** (netîcesinde topluca helâke uğratılmanız) **hâriç,**

andolsun ki; onu bana mutlaka getireceğinize dâir siz bana Allâh (tarafın)**dan** (sizi bağlayacak) **kuvvetli bir söz verinceye kadar onu sizinle birlikte aslâ göndermeyeceğim" dedi.**

İşte onlar ona (istediği şekilde güven veren sağlam söz ve) **ahitlerini verince o** (Allâh-u Te'âlâ'ya olan tevekkülünü arz etmek, onları da yeminlerinde durmaya teşvik etmek üzere)**: "Söylemekte olduğumuz bu şey**(i nasıl gözeteceğimiz) **üzerine Allâh** (hakkıyla şâhit olan bir) **Vekîl'dir" dedi.**

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍۜ وَمَٓا اُغْن۪ي عَنْكُمْ مِنَ
اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍۜ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِۜ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُۚ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَقَالَ) **Ve dedi,** ne dedi? (يَا بَنِيَّ) **ey oğullarım!** (لَا تَدْخُلُوا) **girmeyin,** nereden? (مِنْ بَابٍ) **bir kapıdan,** öyle kapı ki, (وَاحِدٍ) **tek olan,** daha ne yapın? (وَادْخُلُوا) **ve girin,** nereden? (مِنْ اَبْوَابٍ) **kapılardan,** öyle kapılar ki, (مُتَفَرِّقَةٍ) **ayrı ayrı olan,** (وَمَٓا اُغْن۪ي) **ama ben** (hiçbir şeyi) **defedemem,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْكُمْ) **sizden,** o şey kim tarafından gelecek olduğu hâlde? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dan,** Allâh'tan gelecek neyi defedemem? (مِنْ شَيْءٍ) **herhangi bir şeyi,** (اِنِ الْحُكْمُ) **hüküm** (verme yetkisi) **olmadı,** (اِلَّا لِلّٰهِ) **ancak Allâh'a âit** (oldu), (عَلَيْهِ) **ancak O'na,** (تَوَكَّلْتُ) **ben tevekkül ettim,** (وَعَلَيْهِ) **yine ancak O'na,** (فَلْيَتَوَكَّلِ) **hemen tevekkül etsin,** kim? (الْمُتَوَكِّلُونَ) **tevekkül edenler.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Yine o (babaları onları topluca göndermeye karar verince, kendilerini nazardan korumak için nasîhat etmek üzere)**: "Ey oğullarım!** (Mısır'a) **tek bir kapıdan girmeyin. Ayrı ayrı kapılardan girin.**

Ben (bu tedbiri emrederek) **Allâh'tan** (gelecek kazâ ve kaderle ilgili) **hiçbir şeyi sizden defedemem.** (Her konuda mutlak mânâda yetki ve) **hüküm ancak Allâh'a âittir. Ben** (yaptığım ve bıraktığım her işte) **ancak O'na** (güvenip) **tevekkül ettim. Tevekkül edenler de ancak O'na hemen tevekkül etsin**(ler)**" dedi.**

Müfessirlerin cumhûruna göre; Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* güzelliklerinden ve süslü kıyâfetlerinden dolayı oğullarına nazar değeceğinden endişelenerek onlara şehre birlikte girmemelerini emretti.

İlk gidişlerinde tanınmadıkları için babaları bu husussta hassas davranmamıştı. Fakat kardeş oldukları bilinip arkalarından Mısır'da şöhretleri yayılınca Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* onları göz isâbetinden korumayı hedefledi.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat mezhebine göre; göz ve nazar haktır. Şöyle ki; bir insan bir şeye beğenerek baktığı zaman Allâh-u Te'âlâ murâd ederse o bakılan şeyde bir eksiklik ve bozukluk yaratabilir. Nitekim İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: "Göz (isâbeti) haktır. Kaderle yarışacak bir şey olsaydı elbette göz onu geçerdi." *(Müslim, es-Selâm:16, rakam:2188, 4/1719; el-Buhârî, et-Tıbb:35, rakam:5408, 5/2167)*

Yine hadîs-i şerîfte: "Şüphesiz ki göz (nazar), insanı mezara, deveyi de kazana sokar" *(Ebû Nu'aym, Hılyetü'l-evliyâ, 7/90; el-Kurtubî, 9/231; el-Âlûsî, 13/15)* buyrulmuştur ki, bu da nazarın ölüme bile sebebiyet verebileceğini beyân etmektedir.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* torunları Hasen ve Hüseyn *(Radıyallâhu Anhümâ)*yı şeytandan, zehirli haşarattan ve kötülük isâbet ettiren gözden Allâh'ın tastamam kelimelerine sığındırır ve: "Babanız İbrâhîm *(Aleyhimesselâm)* da, bu kelimelerle İsmâ'îl ve İshâk *(Aleyhimesselâm)*ı sığındırırdı" buyururdu. *(el-Buhârî, el-Enbiyâ:12, rakam:3191, 3/1233)*

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ اَمَرَهُمْ اَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنٖى عَنْهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَىْءٍ اِلَّا حَاجَةً فٖى
نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضٰيهَا وَاِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَلَمَّا) **Ve ne zaman ki,** (دَخَلُوا) **girdiler,** nereden? (مِنْ حَيْثُ اَمَرَ) **emrettiği yerden,** kime emrettiği? (هُمْ) **onlara,** kim emretti? (اَبُوهُمْ) **babaları,** (مَا كَانَ) **o** (şekilde girmeleri) **olmadı,** nedir olmadı? (يُغْنٖى) **defeder,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan** (herhangi bir şeyi), o şey kim tarafından gelecek olduğu hâlde? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dan,** neyi defeder olmadı? (مِنْ شَىْءٍ) **hiçbir şeyi,** (اِلَّا حَاجَةً) **lâkin** (babaları) **bir dilek** (yerine getirmek) **için,** *(ed-Dürru'l-masûn, 6/523)* öyle dilek ki nerede olucu? (فٖى نَفْسِ يَعْقُوبَ) **Ya'kûb'un içinde,** yine öyle dilek ki, (قَضٰى) **açıkladı,** neyi? (هَا) **onu,** (وَاِنَّهُ) **ve şüphesiz ki o** (Ya'kûb kulumuz), kimdir? (لَذُو عِلْمٍ) **elbette çok büyük bir ilim sâhibidir,** niçin? (لِمَا عَلَّمْنَا) **Biz öğrettiğimiz için,** kime? (هُ) **ona,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların çoğu,** (لَا يَعْلَمُونَ) (kaderin sırrını) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Ne zaman ki onlar (Mısır'a varıp) **babalarının kendilerine emrettiği** (farklı farklı) **yer**(ler)**den girdiler, hâlbuki** (şu bir gerçek ki) **bu** (şekilde şehre girmeleri), **Allâh'tan** (gelecek) **hiçbir şeyi kendilerinden defedecek değildi. Lâkin** (bu tedbir) **Ya'kûb, içinde**(ki şefkatten ve onlar adına duyduğu endişeden kaynaklanmış) **olan bir dilek** (yerini bulsun) **için onu açıkla**(madan durama)**dı.**

Şüphesiz ki; Biz kendisine (vahiy yoluyla ince ilimler) **öğrettiğimiz için elbette o çok büyük bir ilim sâhibiydi.**

(Bu cümleden olarak sakınmanın kaderi defedemeyeceğini kendilerine bildirdi.) **Lâkin insanların çoğu ise** (kaderin sırrını) **bilmezler** (de, tedbîrin takdîri bozacağını zannederler).

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰۤى اِلَيْهِ اَخَاهُ قَالَ اِنّ۪ۤى اَنَا اَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَلَمَّا دَخَلُوا) **Ve ne zaman ki,** (دَخَلُوا) **girdiler,** kimin yanına? (عَلٰى يُوسُفَ) **Yûsuf'un yanına,** (اٰوٰى) **kattı,** kime? (اِلَيْهِ) **kendisine,** kimi? (اَخَاهُ) **kardeşi** (Bünyâmî)**ni,** (قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنّ۪ى) **şüphesiz ki ben,** (اَنَا) **ancak ben,** kimim? (اَخُوكَ) **senin** (ana-baba bir) **kardeşinim,** (فَلَا تَبْتَئِسْ) **artık felâkete uğramış gibi mahzun olma,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şey sebebiyle ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yapar** (oldu)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Kardeşler hep birlikte) **Yûsuf'un yanına girdiklerinde ise o, kardeşi** (Bünyâmî)**ni kendisine kattı ve** (gece baş başa kaldıklarında ona): **"Şüphesiz ki ben; ancak ben senin** (o kaybına yandığın) **kardeşinim! Artık sen onların** (geçmişte bize) **sürekli yapmakta oldukları şeyler yüzünden felâkete uğramış gibi mahzun olma" dedi.**

Rivâyete göre; Yûsuf *(Aleyhisselâm)* onları ağırlarken ikişer ikişer oturttu, Bünyâmîn tek kalınca ağlamaya başladı ve: "Kardeşim Yûsuf sağ olsaydı, elbette o da benimle birlikte otururdu" dedi. O zaman Yûsuf *(Aleyhisselâm)* onu kendi sofrasına oturttu ve: "Geceleyin her iki kişi birlikte kalacak, bunun ikincisi olmadığı için o benimle kalır" dedi. Sonra Bünyâmîn'e dönerek: "Helâk olan kardeşinin yerine benim senin kardeşin olmamı ister misin?" deyince o: "Senin gibi kardeşi kim bulabilir?! Ama seni Ya'kûb da, Râhîl de doğurmadı ki" deyince Yûsuf *(Aleyhisselâm)* ağlayarak kalkıp onu kucakladı ve gerçeği ona açıkladı. *(el-Beyzâvî)*

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ ف۪ى رَحْلِ اَخ۪يهِ ثُمَّ اَذَّنَ مُؤَذِّنٌ اَيَّتُهَا الْعِيرُ اِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(فَلَمَّا) **Sonra ne zaman ki,** (جَهَّزَ) **donattı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne ile? (بِجَهَازِهِمْ) **hazırlanacak** (erzakla alâkalı) **şeylerle,** (جَعَلَ) **koydu**(rdu), neyi? (اَلسِّقَايَةَ) **su kabını,** neyin içine? (ف۪ى رَحْلِ اَخ۪يهِ) **kardeşinin yükünün içine,** (ثُمَّ اَذَّنَ) **sonra seslendi,** kim? (مُؤَذِّنٌ) **bir seslenici,** ne diye? (اَيَّتُهَا الْعِيرُ) **ey kâfile!** (اِنَّكُمْ) **şüphesiz siz,** (لَسَارِقُونَ) **elbette çalmış kimselersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Sonra o (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **onları**(n geldikleri gâyeyi yerine getirmek üzere, yüklerini bağlayıp) **hazırlanacak** (erzakla alâkalı) **şeylerle** (kendilerini) **donatınca,** (kardeşi Bünyâmîn'i yanında tutmak için hükümdara âit bir) **su kabını kardeşinin yükünün içine koy**(dur)**du.**

(Kervan yola çıktıktan) **sonra bir seslenici: "Ey kāfile! Şüphesiz siz elbette çalmış kimselersiniz" diye seslendi.**

Yûsuf *(Aleyhisselâm)* burada onların kendisini babalarından hâinlik yaparak aldıkları için hırsız durumuna düştüklerini kastederek tevriye (kinâye) yolu ile bu îlânı yaptırdı. Zîrâ onlar hükümdârın kabını çalmamışlardı. *(el-Âlûsî, el-Kirmânî)*

قَالُوا وَاَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(قَالُوا) **Dediler,** ne oldukları hâlde? (وَاَقْبَلُوا) **hâlbuki yönelmiştiler,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** ne dediler? (مَاذَا) **hangi şeyi,** (تَفْقِدُونَ) **kaybettiniz de arıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Onlar o (hükümdârın kabını arayan) **kişilere yöneldiler de: "Hangi şeyi kaybettiniz de arıyorsunuz?" dediler.**

قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَاَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (نَفْقِدُ) **kaybettik de arıyoruz,** neyi? (صُوَاعَ الْمَلِكِ) **hükümdârın su ölçeğini,** (وَلِمَنْ) **ve o kimse için vardır ki,** (جَاءَ) **getirdi,** neyi? (بِهِ) **onu,** ne vardır? (حِمْلُ بَعِيرٍ) **bir deve yükü** (erzak), (وَاَنَا) **ben de,** neye? (بِهِ) **özellikle buna,** neyim? (زَعِيمٌ) **kefîl**(im).

Meâl-i Şerîf - 72

72- Onlar dediler ki: "Biz hükümdârın su (içtiği altın) **ölçeğini kaybettik de arıyoruz. Onu getirene ise** (mükâfât olarak) **bir deve yükü** (erzak) **vardır.**

(Dellâl dedi ki: Bu yüzden ben töhmet altında kaldım ama) **bu**(la)**na** (vaad edilen ödülün verileceğine) **özellikle ben de kefîlim."**

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِى الْاَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (تَاللّٰهِ) **Allâh'a andolsun,** (لَقَدْ عَلِمْتُمْ) **elbette muhakkak siz bildiniz,** neyi bildiniz? (مَا جِئْنَا) **biz gelmedik,** ne için? (لِنُفْسِدَ) **fesat çıkaralım için,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **bu toprakta,** daha neyi bildiniz? (وَمَا كُنَّا) **ve biz olmadık,** nedir olmadık? (سَارِقِينَ) **çalan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Onlar: "Allâh'a yemin olsun; elbette siz bildiniz ki biz bu toprakta aslâ fesat (ve karışıklık) **çıkaralım diye** (buralara) **gelmedik ve biz çalan kimseler olmadık" dediler.**

قَالُوا فَمَا جَزَٓاؤُهُٓ اِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (فَمَا جَزَٓاؤُهُٓ) **peki ya onu** (çalmanı)**n cezâsı nedir,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (كَاذِبِينَ) **yalancı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın memurları:) **"Peki eğer siz yalancı kimseler olduysanız, onun** (çalınmasının sizin şerîatınızdaki) **cezâsı nedir?" dediler.**

قَالُوا جَزَٓاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِى رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَٓاؤُهُ كَذٰلِكَ نَجْزِى الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(قَالُوا) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın kardeşleri) **dediler,** ne dediler? (جَزَٓاؤُهُ) **onu** (çalmanı)**n cezâsı,** nedir? (مَنْ) **o kimse**(nin köle edilmesi)**dir ki,** (وُجِدَ) **bulundu,** nerede? (فِى رَحْلِهِ) **onun yükü içerisinde,** (فَهُوَ) **işte ancak o** (kişi), nedir? (جَزَٓاؤُهُ) **onu** (çalmanı)**n cezâsıdır,** (كَذٰلِكَ) (ey soran kişi!) **işte sana! Böyle** (fecî bir cezâ ile), (نَجْزِى) **cezâlandırırız,** kimi? (الظَّالِمِينَ) (hırsızlık yaparak) **zulüm işleyen o kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Onlar da: "Onu (çalmanı)**n cezâsı; o** (çalınan mal) **kimin yükünde bulunduysa, işte ancak o kişinin kendisi**(nin köle edilmesi) **onun cezâsıdır.**

(Ey soran kişi!) **İşte sana! Biz** (hırsızlık yaparak) **zulüm işleyen o kimseleri böyle** (fecî bir cezâ ile) **cezâlandırmaktayız" dediler.**

فَبَدَاَ بِاَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاۤءِ اَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاۤءِ اَخِيهِۜ
كَذٰلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَۜ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ اَخَاهُ فٖى دٖينِ الْمَلِكِ
اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُۜ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَٓاءُۜ وَفَوْقَ كُلِّ ذٖى عِلْمٍ عَلٖيمٌ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(فَبَدَاَ) **Sonra** (memur) **başladı,** ne ile? (بِاَوْعِيَتِهِمْ) **onların kapları**(nın teftişi) **ile** (arama işine başladı), neden önce? (قَبْلَ وِعَاۤءِ اَخِيهِ) (ana-baba bir) **kardeşinin kaplarından önce,** burada (وِعَاۤءِ) kelimesi cins tutulduğu için cemî mânâsıyla tefsir edilmiştir, (ثُمَّ اسْتَخْرَجَ) **sonra çıkarttı,** neyi? (هَا) **onu,** nereden? (مِنْ وِعَاۤءِ اَخِيهِ) **kardeşinin kapları içerisinden,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece** (acâyip bir yöntemle), (كِدْنَا) **Biz çâre öğrettik,** kime? (لِيُوسُفَ) **Yûsuf'a,** (مَا كَانَ) **o olmamıştı,** nedir olmadı? (لِيَأْخُذَ) **aslâ alıkoyabilir,** kimi? (اَخَاهُ) **kardeşini,** nerede? (فٖى دٖينِ الْمَلِكِ) **melikin hükmünde,** yâni o hükümdârın kānunlarına göre, (اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ) **murâd etmesi hâriç,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** yâni Allâh-u Te'âlâ aynı hükmü o hükümdâra verdirmesi müstesnâ, (نَرْفَعُ) **Biz yükseltiriz,** nereye? (دَرَجَاتٍ) **üstün derecelere,** kimi? (مَنْ) **o kimseleri ki,** (نَشَٓاءُ) **diliyoruz,** (وَفَوْقَ كُلِّ ذٖى عِلْمٍ) **ve her ilim sâhibinin üstünde vardır,** kim vardır? (عَلٖيمٌ) **daha ziyâde bilen bir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Derken (teftişle görevli kişi o kabı kendilerinin koyduğu şüphesini uyandırmamak için Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın ana-baba bir) **kardeşi** (olan Bünyâmî)**nin kaplarından evvel onların kaplarıyla** (teftişe) **başladı da sonra onu kardeşinin kapları içerisinden** (bulup) **çıkardı.**

(Habîbim!) **İşte sana!** (Kardeşini yanında alıkoyabilmesi için) **Biz Yûsuf'a böyle** (acâyip) **bir çâre öğrettik.**

Allâh'ın (aynı hükmü hükümdara verdirmeyi) **dilemesi hâriç o** (Yûsuf), **melikin** (hırsızlara uyguladığı kānun) **hükmünde kardeşini aslâ** (yanında) **alıkoyabilecek değildi.**

Biz (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* hakkında olduğu gibi) **dilediğimiz kimseleri** (ilim husûsunda) **üstün derecelere yükseltiriz.**

Zâten her ilim sâhibinin üstünde daha iyi bilen biri vardır. /*Her ilim sâhibinin fevkında* *(her şeyi hakkıyla bilen)* ***bir Alîm*** *(olan Allâh-u Te'âlâ)* ***vardır./***

قَالُوا اِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ اَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَاَسَرَّهَا يُوسُفُ فِى نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ اَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (اِنْ يَسْرِقْ) **eğer o** (Bünyâmîn) **çaldıysa,** (فَقَدْ سَرَقَ) **muhakkak çalmıştı,** kim? (اَخٌ) (ana-baba) **bir kardeş,** öyle kardeş ki kim için olan? (لَهُ) **onun için,** neden önce olduğu hâlde? (مِنْ قَبْلُ) **bun**(un çalmasın)**dan önce,** (فَاَسَرَّ) **böylece gizledi,** neyi? (هَا) **onu,** yâni bu ifâdeden duyduğu rahatsızlığı, kim gizledi? (يُوسُفُ) **Yûsuf,** nerede? (فِى نَفْسِهِ) **içinde,** daha ne yaptı? (وَلَمْ يُبْدِ) **ve açıklamadı,** neyi? (هَا) **onu,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** (قَالَ) (kendi kendine) **dedi,** ne dedi? (اَنْتُمْ) (doğrusu) **siz,** nesiniz? (شَرٌّ) **daha kötüsünüz,** ne bakımından? (مَكَانًا) **konum olarak,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَصِفُونَ) **niteleyerek anlatıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Onlar (Bünyâmîn'in hırsızlıkla ithâmı karşısında şaşıp kalınca, ana-baba bir kardeşi olan Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın da evvelce böyle bir suça bulaştığını îmâ etmek üzere): **"Eğer o** (Bünyâmîn bir şey) **çaldıysa, gerçekten daha önce onun bir kardeşi de çalmıştı.** (Dolayısıyla bunun da hırsızlık yapması yadırganmaz)**" dediler.**

Yûsuf o (ifâdeden duyduğu şiddetli huzursuzluğu)**nu içerisinde gizledi de, onu kendilerine** (ne sözüyle, ne de davranışıyla) **açıklamadı ve** (kendi kendine)**: "**(Hırsızlık suçlamasında) **konum olarak siz daha kötüsünüz.** (Babanızdan kardeşinizi çaldınız, sonra da suçu başkalarına attınız.) **Zâten ancak Allâh sizin** (bizim hakkımızda) **niteleyip anlatmakta olduğunuz şeyleri**(n böyle olmadığını) **hakkıyla bilendir" dedi.**

Ulemâ, kardeşlerinin Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a nispet ettikleri hırsızlığın ne olduğu hakkında ihtilâf etmişlerdir. İmâm-ı Mücâhid *(Rahimehullâh)* şöyle anlatmıştır: "Bana ulaşan nakle göre; Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın başına gelen ilk belâ halası tarafından olmuştu ki o halası, İshâk *(Aleyhisselâm)*ın en büyük çocuğuydu, bu îtibarla babasının kemeri ona intikāl etmişti, çünkü nübüvvet hânesi o kemere yaş büyüklüğüne göre vâris oluyorlardı. Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ı büyüten halası, Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ı sevdiği kadar hiç kimseyi sevmiyordu. Yûsuf *(Aleyhisselâm)* büyüyünce babası Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* onu çok özledi ve kardeşine gelerek Yûsuf'u kendisine teslim etmesini istediyse de o, birkaç gün daha yanında kalmasını teklif etti. Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* yanından ayrılır ayrılmaz hemen halası o kemeri alıp elbiselerinin içerisinden Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın beline bağladı ve sonra: "Babam İshâk'ın kemerini kaybettim" diyerek herkesin aranmasını istedi. Kemer Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın belinde çıkınca, o zamanki kānun gereği Yûsuf *(Aleyhisselâm)* onun yanında bırakıldı. Böylece halası vefât edinceye kadar Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* çocuğu hakkında hiçbir tasarrufta bulunamadı.

Süfyân ibnü Uyeyne *(Radıyallâhu Anh)*dan gelen bir rivâyete göreyse; evde bulunan bir tavuğu alıp fakire vermişti. Vehb *(Radıyallâhu Anh)*dan nakledildiğine göre; sofrada bulunan yemeklerin bir kısmını fakirler için saklardı. *(et-Taberî, rakam:19607, 19610, 7/265)*

İbnü'l-Enbârî *(Rahimehullâh)*ın beyânı vechile; bu rivâyetlerde anlatılanların hiçbirinde hırsızlıkla ithâmı mûcip bir durum söz konusu değilse de, görünüş îtibârıyla hırsızlığa benzediğinden kızgınlık ânında kardeşleri onu böylece ayıpladılar. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Hâzin; el-Âlûsî)*

قَالُوا يَٓا اَيُّهَا الْعَزِيزُ اِنَّ لَهُٓ اَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ اَحَدَنَا مَكَانَهُۚ
اِنَّا نَرٰيكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(قَالُوا) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın kardeşleri) **dediler,** ne dediler? (يَا اَيُّهَا الْعَزِيزُ) **ey Azîz!** (اِنَّ لَهُ) **gerçekten onun için vardır,** kim vardır? (اَبًا) **bir baba,** öyle baba ki, (شَيْخًا) **çok ihtiyar,** yine öyle baba ki, (كَبِيرًا) (îtibârı) **çok büyük,** *(en-Nesefî, el-Medârik)* (فَخُذْ) **o hâlde al,** kimi? (اَحَدَنَا) **bizim birimizi,** nerede? (مَكَانَهُ) **onun yerinde,** (اِنَّا) **gerçekten biz,** (نَرٰي) **görüyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** kimlerden? (مِنَ الْمُحْسِنِينَ) **iyilik sâhibi kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- (Bunun üzerine) **onlar** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ı merhamete sevk etmek üzere):

"Ey Azîz! Gerçekten onun, (kendisinden ayrılığa dayanamayacak derecede) **çok ihtiyar ve** (îtibârı) **çok büyük bir babası var.**

O hâlde sen onun yerine bizim birimizi (esir olarak) **al. Gerçekten biz seni** (bize karşı) **iyilik sâhibi kimselerden görmekteyiz.** (Artık üzerimize iyiliğini tamamla)" **dediler.**

قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَأْخُذَ اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُٓۙ اِنَّٓا اِذًا لَظَالِمُونَۚ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(قَالَ) (Onları dinleyen Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (مَعَاذَ اللّٰهِ) **Allâh'a sığınmakla** (sığınırız), neden? (اَنْ نَأْخُذَ) (herhangi bir kimseyi esir olarak) **alıkoymamızdan,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimseyi** (alırız) **ki,** (وَجَدْنَا) **bulduk,** neyi? (مَتَاعَنَا) **eşyâmızı,** nerede? (عِنْدَهُ) **onun yanında,** (اِنَّا) **gerçekten biz,** (اِذًا) **o**(ndan başkasını aldığımız) **takdirde,** kimleriz? (لَظَالِمُونَ) **elbette zâlim kimseler**(iz demek olur).

Meâl-i Şerîf - 79

79- O(nları dinleyen Yûsuf *(Aleyhisselâm)*)**: "Eşyâmızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymamızdan Allâh'a sığınmakla** (sığınırız)**! O takdirde gerçekten biz** (sizin babanızın şerîatına göre) **elbette zâlim kimseleriz" dedi.**

فَلَمَّا اسْتَيْـَٔسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّاۜ قَالَ كَبِيرُهُمْ اَلَمْ تَعْلَمُوا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللّٰهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فٖى يُوسُفَۚ فَلَنْ اَبْرَحَ الْاَرْضَ حَتّٰى يَأْذَنَ لٖٓى اَبٖٓى اَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ لٖىۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمٖينَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(فَلَمَّا) **Sonra ne zaman ki,** (اِسْتَيْـَٔسُوا) **iyice ümit kestiler,** *(el-Âlûsî)* kimden? (مِنْهُ) **on**(u alacakların)**dan,** (خَلَصُوا) (insanlardan) **ayrıldılar,** ne oldukları hâlde? (نَجِيًّا) **fısıldaşarak istişâre edenler hâlinde,** (نَجِيًّا) kelimesi (نَاجِى) kelimesinin cemîsi olup (نَاجِى) ise (نَجْوٌ) kökünden alınması hasebiyle "Fısıldaşarak konuşan kimse" anlamındadır, *(et-Teysîr)* (قَالَ) **dedi,** kim? (كَبِيرُهُمْ) **onların büyükleri,** ne dedi? (اَلَمْ تَعْلَمُوا) **bilmediniz mi?** neyi? (اَنَّ اَبَاكُمْ) **gerçekten babanız,** (قَدْ اَخَذَ) **muhakkak aldı,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** neyi aldı? (مَوْثِقًا) **kuvvetli bir sözü,** öyle söz ki kim tarafından bağlayıcı? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** daha şunu bildiniz ki? (وَمِنْ قَبْلُ) **bundan önce de vardır,** ne? (مَا فَرَّطْتُمْ) **çokça kusur işlemeniz,** burada (مَا) masdariyyedir, kim hakkında? (فٖى يُوسُفَ) **Yûsuf**(u koruma) **hakkında,** (فَلَنْ اَبْرَحَ) **artık ben aslâ ayrılmayacağım,** nereden? (الْاَرْضَ) **bu yerden,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَأْذَنَ) **izin verinceye kadar,** kime? (لٖٓى) **bana,** kim? (اَبٖٓى) **babam,** (اَوْ يَحْكُمَ) **yâhut hüküm verinceye kadar,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لٖى) **benim için,** yâni Allâh-u Te'âlâ babama benim suçsuz olduğumu bildirme hükmü verinceye kadar, (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (خَيْرُ الْحَاكِمٖينَ) **hüküm verenlerin hayırlısıdır.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Nihâyet onlar (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın kendi isteklerine icâbet etmeyeceğini anlayarak) **ondan iyice ümit kestikleri zaman,** (babalarına ne cevap verecekleri husûsunda) **fısıldaşarak istişâre edenler hâlinde** (insanlardan) **ayrıldılar.**

(İstişâreden Bünyâmîn'i bırakıp topluca dönme karârı çıkınca) **büyükleri dedi ki:**

"Siz gerçekten bilmediniz mi ki; muhakkak babanız size karşı Allâh (tarafın)**dan** (sizi bağlayacak) **kuvvetli bir söz almıştı, daha önce de Yûsuf**(u korumanız) **hakkında** (sizden aldığı sözü gözetme konusunda) **ne kadar kusur işlemiştiniz?!**

Artık (verdiğim söz gereği) **babam** (bu konuyu duyup da kendisine dönmem için) **bana izin verinceye ya da Allâh** (kardeşimi kurtararak) **benim** (bu sözü bozmadan buradan ayrılmam) **için hüküm verinceye dek ben bu yerden aslâ ayrılmayacağım. Zâten ancak O, hüküm verenlerin hayırlısıdır.** (Zîrâ O, ancak hak ve adâletle hükmeder.)

اِرْجِعُٓوا اِلٰٓى اَبٖيكُمْ فَقُولُوا يَٓا اَبَانَٓا اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَۚ وَمَا شَهِدْنَٓا
اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظٖينَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(Büyük kardeşleri sözlerine şöyle devâm etti:) (اِرْجِعُوا) **dönün,** kime? (اِلٰٓى اَبٖيكُمْ) **babanıza,** (فَقُولُوا) **deyin,** ne deyin? (يَٓا اَبَانَٓا) **ey babamız!** (اِنَّ ابْنَكَ) **gerçekten senin oğlun,** (سَرَقَ) (hükümdârın ölçeğini) **çaldı,** (وَمَا شَهِدْنَٓا) **ama biz** (çalmasına) **şâhit olmadık,** (اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا) **ancak** (o eşyânın onun kabından çıktığını görerek) **bilmemizle** (böyle konuşuyoruz), burada (مَا) masdariyyedir, (وَمَا كُنَّا) **zâten biz olmadık,** neyi? (لِلْغَيْبِ) **gayb**(a âit konular)**ı,** nedir olmadık? (حَافِظٖينَ) **koru**(yup kolla)**yan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- (Büyük kardeşleri sözlerine şöyle devâm etti:) **Babanıza dönün de deyin ki: 'Ey babamız! Gerçekten senin oğlun** (hükümdârın kabını) **çaldı. Ama biz** (çalınan kabın onun yükünden çıktığını görerek) **bilmemizden başka bir sûretle** (onun bunu çalmasına gözümüzle) **şâhit olmadık. Zâten biz** (gerçekten çalıp çalmadığı ya da sana söz verirken onun hırsızlık yapacağı gibi) **gayb**(a âit konular)**ı koruy**(up kollay)**an kimseler olmadık.**

وَسْـَٔلِ الْقَرْيَةَ الَّتٖى كُنَّا فٖيهَا وَالْعٖيرَ الَّتٖٓى اَقْبَلْنَا فٖيهَاۜ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(Büyük kardeşleri sözlerini şöyle sürdürdü:) (وَسْـَٔلِ) (ey babamız! İstersen) **sen de sor,** kime? (الْقَرْيَةَ) **o şehr**(in ahâlîsin)**e,** (الَّتٖى) **o şehir ki,** (كُنَّا) **biz bulunduk,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** daha kime sor? (وَالْعٖيرَ) **ve kāfileye,** (الَّتٖٓى) **o kāfile ki,** (اَقْبَلْنَا) **biz** (buraya doğru) **yöneldik,** nerede? (فٖيهَا) **onlar içerisinde,** (وَاِنَّا) **gerçekten de biz,** kimiz? (لَصَادِقُونَ) **elbette doğru** (konuşan) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- (İstersen) **kendisinde bulunduğumuz o şehr**(in ahâlîsin)**e de, aralarında** (buraya doğru) **yöneldiğimiz o kāfileye de sor**(abilirsin). **Gerçekten de biz elbette doğru** (sözlü) **kimseleriz.'** (İşte böylece ağabeyleri onlara bir yol gösterdi. Fakat kendisi orada kaldı.)"

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًاۜ فَصَبْرٌ جَم۪يلٌۜ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَأْتِيَن۪ي بِهِمْ جَم۪يعًاۜ اِنَّهُ هُوَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (بَلْ سَوَّلَتْ) **doğrusu süsledi,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (اَنْفُسُكُمْ) **nefisleriniz,** neyi? (اَمْرًا) **bir işi,** (فَصَبْرٌ) **artık** (bana düşen iş) **bir sabırdır,** bu kelime mahzûf mübtedânın haberidir ki takdîri: (فَاَمْرى صَبْرٌ) şeklindedir, yâni bundan sonra bana sabır düşer, öyle sabır ki, (جَم۪يلٌ) **çok güzel olan,** (عَسَى) **umuldu ki,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne umuldu? (اَنْ يَأْتِيَ) **getirmesi,** kime? (نى) **bana,** kimi? (بِهِمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (جَم۪يعًا) (hepsi) **bir araya gelici oldukları hâlde,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ), (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْعَل۪يمُ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (اَلْحَك۪يمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- O(nlardan bu haberi alan Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*)**: "Doğrusu nefisleriniz sizin için görülmedik bir işi süslemiş.** (Yoksa o hükümdar, çaldığına karşılık hırsızın esir edilme hükmünü nereden bilecek?!) **Artık** (bana düşen iş, kadere îtirâz içermeyen ve rızâ ifâde eden) **çok güzel bir sabırdır! Umulur ki Allâh bana onları hep birlikte getirir. Şüphesiz ki O; ancak O,** (hem benim, hem de onların ne durumda olduğunu hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir,** (üstün hikmeti gereği, bâzen belâ, bâzen nîmet veren bir) **Hakîm'dir" dedi.**

وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يَٓا اَسَفٰى عَلٰى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظ۪يمٌ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(وَتَوَلّٰى) **Ve** (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **yüz çevirdi,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlar**(la tartışmak)**dan,** (وَقَالَ) **ve dedi,** ne dedi? (يَٓا اَسَفٰى) **ey şiddetli üzüntüm** (neredesin gel! Şimdi tam senin zamânın), kime karşı olan üzüntüm? (عَلٰى يُوسُفَ) **Yûsuf'a karşı,** (وَابْيَضَّتْ) **ve beyazladı,** ne? (عَيْنَاهُ) **iki gözü,** yâni iki gözüne ak düştü de hiçbir şey göremez oldu, neden dolayı? (مِنَ الْحُزْنِ) **üzüntüden,** (فَهُوَ) **artık o,** kimdi? (كَظ۪يمٌ) **üzüntü dolu biri idi.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Derken o onlar(la tartışmak)**dan yüz çevirdi ve: "Ey Yûsuf'a karşı olan şiddetli üzüntüm** (şimdi tam senin zamânın, neredesin gel)**!" dedi ve üzüntüden dolayı** (çok ağladığı için) **iki gözüne ak düştü** (de hiçbir şey göremez oldu)**.**

Artık o (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* çocuklarına karşı) **öfke dolu biriydi** */(kederini) **tamâmen yut**(up içine at)**an biriydi**/***.**

Bâzı câhiller Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ın oğluna karşı bu kadar düşkünlüğünü ve gözlerini kaybedecek derecede ağlamasını peygamberlik makāmına yakıştıramamışlarsa da iş, bu câhillerin anladığı gibi değildir. Zîrâ bir kulun başına gelen bir musîbeti Rabbi'ne şikâyet etmesinden daha anlaşılabilir bir şey olamaz. Ama sâir insanlar bu şikâyeti birbirlerine de yapabilirler, peygamberler ise sâdece Rablerine arz edebilirler. Bir peygamberin de sâir insanlar gibi üzülmeye ve ağlamaya hakkı vardır. Nitekim Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* oğlu İbrâhîm'in vefâtı nedeniyle ağlamış ve: "Şüphesiz göz yaşarır, kalp de üzülür ama biz Rabbimiz'in râzı olmayacağı şeyleri söylemeyiz. Ey İbrâhîm! Biz senden ayrıldığımız için elbette üzgün kimseleriz" buyurmuştur. *(el-Buhârî, el-Cenâiz:42, rakam:1241, 1/439)*

Yasak olan ve kınanan ise feryâd-u figân etmek, ağıt yakmak, yüzleri ve göğüsleri tokatlamak ve elbiseleri parçalamaktır. Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ın bu ağlayışı evlat acısından ziyâde onun hangi din üzere bulunduğu endişesine kapılmasındandır. Nitekim rivâyete göre; kavuştukları vakit Yûsuf *(Aleyhisselâm)* ona: "Babacığım! Kıyâmet günü buluşacağımızı bildiğin hâlde neden gözlerini kaybedecek kadar ağladın?!" diye sorunca Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*: "Bilmez olur muyum, lâkin sen İslâm'dan ayrılırsın da âhirette de buluşamayız diye endişemden ağladım" diye cevap vermiştir. *(el-Hâzin, en-Nesefî, el-Beyzâvî)*

Hasen *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: "Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın, babasının koynundan ayrılışıyla, tekrar buluştukları güne kadar geçen seksen senelik zaman zarfında Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ın gözlerinin yaşı dinmemiştir. Oysa o gün Allâh nezdinde Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*dan daha değerli bir kul yeryüzünde bulunmuyordu." *(et-Taberî, rakam:19739, 7/284)*

قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتّٰى تَكُونَ حَرَضًا اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (تَاللّٰهِ) **Allâh'a yemin olsun ki,** (تَفْتَؤُا) **dâim oluyorsun,** nedir olmaya? (تَذْكُرُ) **anıyorsun,** kimi? (يُوسُفَ) **Yûsuf'u,** (حَتّٰى تَكُونَ) **netîcede olacaksın,** nedir olacaksın? (حَرَضًا) **kendini eritecek derecede hasta biri,** bu kelime masdar olup, mübâlağa için sıfat-ı müşebbehe mânâsında kullanılmıştır, daha? (اَوْ تَكُونَ) **ya da olacaksın,** kimlerden? (مِنَ الْهَالِكِينَ) (ölüp de) **helâk olanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Onlar (babalarının devamlı Yûsuf'u sayıkladığını görünce)**: "Allâh'a yemin olsun ki; sen Yûsuf'u anmaya devâm ediyorsun.**

Netîcede ya kendini eritecek derecede hasta biri olacaksın ya da (ölerek) **helâk olanlardan olacaksın" dediler.**

قَالَ اِنَّمَا اَشْكُوا بَثّ۪ي وَحُزْن۪ٓي اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنَّمَا اَشْكُوا) **ancak şikâyet ediyorum,** neyi? (بَثّ۪ي) **dağıtılması gereken kederimi,** daha? (وَحُزْن۪ٓي) **ve üzüntümü,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** daha ne yapıyorum? (وَاَعْلَمُ) **ve biliyorum,** kimden öğrenerek? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَا تَعْلَمُونَ) **siz bilmiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- O dedi ki: "(Ben derdimi ne size, ne de başkalarına anlatmıyorum ki beni tesellîye kalkışıyorsunuz.) **Ben** (dayanılamayacak derecede ağır olduğu için) **dağıtıl**(arak paylaşıl)**ması gereken kederimi ve üzüntümü ancak Allâh'a şikâyet ediyorum. Zâten ben Allâh** (tarafın)**dan öyle şeyler biliyorum ki siz** (onları) **bilmiyorsunuz.** (Zîrâ Allâh-u Te'âlâ bana; Yûsuf'un hayatta olduğunu ve beni onunla buluşturacağını bildirdiği için ben dâimâ o ümitle yaşıyorum, şüphesiz O benim bu ümîdimi boşa çıkarmayacaktır.)

يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَاَخ۪يهِ وَلَا تَا۬يْـَٔسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِۜ
اِنَّهُ لَا يَا۬يْـَٔسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* sözlerini şöyle sürdürdü:) (يَا بَنِيَّ) **ey oğullarım!** (اذْهَبُوا) **gidin,** daha? (فَتَحَسَّسُوا) **tüm duyularınızla art arda haber arayıp sorun,** kimden? (مِنْ يُوسُفَ) **Yûsuf'tan,** daha? (وَاَخ۪يهِ) **ve kardeşinden,** (وَلَا تَا۬يْـَٔسُوا) **ve ümit kesmeyin,** neden? (مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ) **Allâh'ın rahmetinden,** (اِنَّهُ) **gerçekten şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (لَا يَا۬يْـَٔسُ) **ümit kesmez,** neden? (مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ) **Allâh'ın rahmetinden,** (اِلَّا الْقَوْمُ) **ancak o toplum** (ümit keser), öyle toplum ki, (اَلْكَافِرُونَ) **kâfirler.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* sözlerini şöyle sürdürdü:) **Ey oğullarım! Gidin de tüm duyularınızla** (dikkat kesilerek) **Yûsuf ve kardeşin**(in durumlarıyla ilgili hâdiseler)**den art arda haber arayıp sorun ve Allâh'ın rahmeti**(yle kulunu darlıktan çıkarıp rahata erdirmesi)**nden ümit kesmeyin.**

Şüphesiz şu bir gerçek ki; (Rablerinin sonsuz kudretini inkâr eden) **o kâfirler toplumundan başkası Allâh'ın rahmetinden ümit kesmez."**

Rivâyete göre; Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* yirmi dört sene kadar Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın sağ mı ölü mü olduğunu bilmeden yaşadı. Bir ara ölüm meleğini görünce ona: "Sen kimsin?" dedi. O: "Ben ölüm meleğiyim" deyince Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*: "Ya'kûb'un İlâhı hakkı için söyle bana, Yûsuf'un canını aldın mı?" diye sordu. O: "Hayır" deyince işte o zaman Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* bu âyet-i kerîmede belirtildiği üzere kardeşlerini onun peşine yolladı. *(el-Âlûsî)*

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَٓا اَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَاَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجٰيةٍ فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَاۜ اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(فَلَمَّا) **Sonra ne zaman ki,** (دَخَلُوا) **girdiler,** kimin yanına? (عَلَيْهِ) **onun yanına,** (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (يَٓا اَيُّهَا الْعَزِيزُ) **ey Azîz!** (مَسَّ) **dokundu,** kime? (نَا) **bize,** daha? (وَاَهْلَنَا) **ve âilemize,** ne dokundu? (اَلضُّرُّ) **zarar** (ve kıtlık sıkıntısı), daha ne oldu? (وَجِئْنَا) **biz ise geldik,** ne ile? (بِبِضَاعَةٍ) **bir sermâye ile,** öyle sermaye ki, (مُزْجٰيةٍ) (çok değersiz olduğu için kabûl edilmeyip sâhibine) **geri çevrilen,** (فَاَوْفِ) **artık sen tam ver,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** neyi? (اَلْكَيْلَ) **ölçeği,** daha? (وَتَصَدَّقْ) **ve bağışta bulun,** kime? (عَلَيْنَا) **bize,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (يَجْزِي) **mükâfatlandırır,** kimi? (اَلْمُتَصَدِّقِينَ) **çokça bağış yapanları.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- Bunun üzerine onlar (yola çıkarak Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın yanına varıp) **onun huzûruna girdikleri zaman:**

"Ey Azîz! Bize de, âilemize de (son derece kıtlık ve açlıktan dolayı) **zarar** (ve sıkıntı) **dokundu. Biz ise** (tüccarlar tarafından) **geri çevrile**(cek kadar değersiz ola)**n bir sermâye ile** (huzûruna) **geldik.**

Artık sen (sermâyemizin yetersizliğine bakmayıp) **bizim için ölçeği tam ver ve bize** (ayrıca) **bağışta bulun. Şüphesiz ki Allâh çokça bağış yapanları mükâfatlandıracaktır" dediler.**

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَاَخِيهِ اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)* da) **dedi,** ne dedi? (هَلْ عَلِمْتُمْ) **bildiniz mi,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (فَعَلْتُمْ) **yaptınız,** kime? (بِيُوسُفَ) **Yûsuf'a,** daha? (وَاَخِيهِ) **ve kardeşine,** (اِذْ اَنْتُمْ) **bir zaman ki siz,** kimlerdiniz? (جَاهِلُونَ) **câhil kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- O(nların bu târizlerine karşı taarruza geçen Yûsuf *(Aleyhisselâm)*)**: "Hani siz** (yaptığınız işin fenâlığını bilmeyen) **câhil kimselerken Yûsuf'a ve kardeşine neler yaptığınızı bildiniz değil mi?!** (Yoksa bunun vebâli hakkındaki cehâletiniz hâlâ sürüyor mu?)**" dedi.**

Ebû Ferve *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* Bünyâmîn'i yanında alıkoyan Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a: "Allâh'ın dostu İbrâhîm'in oğlu, Allâh'ın kurbanı İshâk'ın oğlu, Allâh'ın kulu Ya'kûb tarafından, Mısır hükümdârına (şunları bildiriyorum)! Biz öyle bir hâne halkıyız ki, belâlar bize ısmarlanmıştır. Dedem İbrâhîm'in elleri ayakları bağlanarak ateşe atıldı, ama Allâh ateşi ona esenlik ve serinlik yaptı. Babama gelince onun da elleri ayakları bağlanıp ensesine bıçak dayatıldı, ama Allâh onu kurtardı. Benim de en sevdiğim bir oğlum vardı, kardeşleri kıra götürdü sonra kana bulanmış gömleğini bana getirdiler ve: 'Onu kurt yedi' dediler.

Buna ağlamaktan gözlerim görmez oldu. Sonra onun anneden bir kardeşi vardı ki, ben onunla tesellî oluyordum, onu da sen hırsızlıkla ithâm ederek hapsettin. Biz Ehl-i Beytiz! Ne hırsızlık yaparız, ne de hırsız doğururuz. Eğer onu bana iâde edecek olursan, ne e'lâ! Değilse sana öyle bir bedduâ ederim ki, yedi nesline ulaşır" diye mektup yazdı. Yûsuf *(Aleyhisselâm)* babasının mektubunu okuyunca şiddetle ağlamaya başladı, sabrı azaldı ve kendisini kardeşlerine açıklamak zorunda kaldı. *(el-Hâzin, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 3/447-448)*

قَالُٓوا ءَاِنَّكَ لَاَنْتَ يُوسُفُۜ قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَهٰذَٓا اَخ۪ي قَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَاۜ اِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ
فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُض۪يعُ اَجْرَ الْمُحْسِن۪ينَ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(قَالُٓوا) **Dediler,** ne dediler? (ءَاِنَّكَ) **gerçekten sen mi?** (لَاَنْتَ) **elbette sen** (mi), kimsin? (يُوسُفُ) **Yûsuf'sun,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (اَنَا) **ben,** kimim? (يُوسُفُ) **Yûsuf'um,** daha? (وَهٰذَٓا) **işte bu da,** kimdir? (اَخ۪ي) **kardeşimdir,** (قَدْ مَنَّ) **muhakkak lütufta bulundu,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَيْنَا) **bize,** (اِنَّهُ) **gerçekten şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (مَنْ) **her kim,** (يَتَّقِ) (haramlardan iyice sakınanarak) **takvâ sâhibi olursa,** daha? (وَيَصْبِرْ) **ve** (belâlara karşı) **sabırlı olursa,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** (لَا يُض۪يعُ) **zâyi etmez,** neyi? (اَجْرَ الْمُحْسِن۪ينَ) **o muhsin kimselerin mükâfatını.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Onlar (hiç beklemedikleri bir kelâma muhâtap olunca)**: "Gerçekten sen, hakîkaten sen Yûsuf musun?" dediler.**

O da: "Ben Yûsufum, işte bu da kardeşim (Bünyâmîn)**! Gerçekten Allâh** (ayrılıktan sonra buluşturarak) **bize** (büyük bir) **lütufta bulunmuştur.**

Şüphesiz şu bir hakîkattir ki; her kim (haramlardan iyice sakınarak) **takvâ sâhibi olur ve** (belâlara karşı) **sabırlı olursa, muhakkak ki Allâh** (iyi amellerde bulunan) **o muhsin kimselerin mükâfâtını zâyi etmez" dedi.**

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ اٰثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا وَاِنْ كُنَّا لَخَاطِـِٔينَ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (تَاللّٰهِ) **Allâh'a yemîn olsun ki,** (لَقَدْ اٰثَرَ) **elbette muhakkak seçti,** kimi? (كَ) **seni,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** (وَاِنْ كُنَّا) **hâlbuki gerçekten biz olduk,** nedir olduk? (لَخَاطِـِٔينَ) **elbette kasten günah işleyen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- Onlar (bu durum karşısında Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın üstünlüğünü îtirâfa mecbur kalarak): **"Allâh'a yemin olsun ki; elbette Allâh seni** (takvâ, sabır, saltanat, ilim ve hılim gibi meziyetlerle) **bize karşı seçmiştir. Ama biz gerçekten kasten günah işleyen kimseler olmuşuz" dediler.**

قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللّٰهُ لَكُمْ وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(قَالَ) (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (لَا تَثْرِيبَ) **hiçbir kınama yoktur,** kime? (عَلَيْكُمْ) **size,** ne zamanda, (اَلْيَوْمَ) **bugün,** (يَغْفِرُ) (günahlarınızı) **bağışlasın,** bu fiil duâ makāmında vâki olmuştur, *(et-Teysîr)* kim bağışlasın? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) **acıyanların en merhametlisidir.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- O (da) **dedi ki: "Bugün size hiçbir kınama yoktur. Allâh sizin için** (günahlarınızı) **mağfirette bulunsun. Zâten ancak O acıyanların en merhametlisidir.**

(O'nun dışındaki merhamet sâhipleri ise en azından vicdanlarında hissettikleri rûhânî acıyı giderme gibi bir zararı savuşturmaya mebnî olarak acırlar. Ama Allâh-u Te'âlâ hiçbir sebebe dayalı olmadan merhamet eden tek Zât'tır.)

اِذْهَبُوا بِقَمِيصِى هٰذَا فَاَلْقُوهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِى يَاْتِ بَصِيرًا وَاْتُونِى بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(اِذْهَبُوا) **Götürün,** neyi? (بِقَمِيصِى) **gömleğimi,** öyle gömlek ki, (هٰذَا) **işte bu,** (فَاَلْقُو) **hemen bırakın,** neyi? (هُ) **onu,** ne üzerine? (عَلٰى وَجْهِ اَبِى) **babamın yüzünün üzerine,** (يَأْتِ) **oluversin,** bu fiil bu makamda (يَصِرْ) mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* nedir oluversin? (بَصِيرًا) **çok iyi gören bir kimse,** daha ne yapın? (وَأْتُو) **ve gelin,** kime? (نِى) **bana,** kim ile? (بِاَهْلِكُمْ) **âilenizle,** (اَجْمَعِينَ) (hepiniz) **bir araya gelici kimseler** (olarak).

Meâl-i Şerîf - 93

93- İşte siz benim bu gömleğimi götürün ve onu babamın yüzünün üzerine hemen bırakın ki, çok iyi gören bir kimse oluversin. Sonra siz âilenizle hep birlikte olarak bana gelin."

Dahhâk ve Mücâhid *(Rahimehümellâh)* gibi müfessirlerden nakledildiğine göre; cennet dokuması olan bu gömlek, çıplak olarak ateşe atıldığında Cibrîl *(Aleyhisselâm)* tarafından İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a giydirilmişti ve onun yanında kalmıştı. Daha sonra oğlu İshâk, onun ardından da torunu Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*a intikāl etmişti. Yûsuf *(Aleyhisselâm)* büyüyünce nazardan korunması için Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* onu gümüşten bir kaba yerleştirip başını bağlayarak nüsha (muska) gibi Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın boynuna takmıştı ki, kuyuya atılırken de, hapse girdiğinde de, kardeşleri huzûruna girdiği zaman da o gömlek dâimâ Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın boynunda duruyordu. Sonra Yûsuf *(Aleyhisselâm)* o gömleği gümüş kabından çıkartarak kardeşlerine teslîm etti ve bu âyet-i kerîmede zikredilen sözü sarfetti. *(İbnü Ebî Hâtim, rakam:700, 9/557; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 16/249; el-Beğavî, 4/474; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 8/325)*

Tefsirlerde zikredildiğine göre; o gömlekte cennet kokusu vardı, hangi hastaya sürülse mutlaka o anda Allâh-u Te'âlâ'nın izni ile şifâ bulurdu. *(el-Beğavî; el-Hâzin; el-Medârik; el-Âlûsî)*

İşte bu âyet-i celîlenin zâhirî ifâdesi ve mûteber tefsirlerde zikredilen bu sahîh rivâyetler, Bidat ehlinden sayılan Selefî-Vehhâbî fırkasının mukaddes emânetlerle teberrükte bulunmayı şirk sayan îtikādının Kur'ân ve Sünnet'e ne kadar muhâlif olduğunu açıklama husûsunda yeterlidir.

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ اَبُوهُمْ اِنِّى لَاَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَٓا اَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(وَلَمَّا) **Ve ne zaman ki,** (فَصَلَتْ) **ayrıldı,** ne? (اَلْعِيرُ) **o kāfile,** yâni kardeşleri gömlekle birlikte Mısır'dan ayrılıp Ken'ân iline doğru yola çıkınca, (قَالَ) **dedi,** kim? (اَبُوهُمْ) **babaları,** ne dedi? (اِنِّى) **gerçekten ben,** (لَاَجِدُ) **elbette buluyorum,** neyi? (رِيحَ يُوسُفَ) **Yûsuf'un kokusunu,** (لَوْلَٓا اَنْ تُفَنِّدُو) **akıl zâfiyetine nispet edecek olmasaydınız,** kimi? (نِ) **beni.** Burada (لَوْلَٓا)nın cevâbı mahzûftur ki takdîr-i kelâm (لَقُلْتُ اِنَّهُ قَرِيبٌ) şeklindedir, yâni "Sizin beni bunamakla ithâm edeceğinizi düşünmesem elbette Yûsuf'un çok yakınlarda bir yerde olduğunu söylerdim" demektir.

Meâl-i Şerîf - 94

94- (Oğullarının bulunduğu) **o kāfile** (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın gömleği ile birlikte Mısır'dan) **ayrıl**(ıp Ken'ân iline doğru çola çık)**dığı zaman babaları** (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* yanında bulunanlara)**: "Gerçekten ben elbette Yûsuf'un kokusunu** (yakınımda) **bulmaktayım.** (Aşırı yaşlılıktan dolayı) **beni akıl zâfiyetine nispet edecek olmasaydınız** (bu hissimi tasdik ederek, siz de onun çok yakın bir yerde olduğuna kanâat getirirdiniz)**" dedi.**

قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفٖى ضَلَالِكَ الْقَدٖيمِ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(قَالُوا) (Orada bulunanlar) **dediler,** ne dediler? (تَاللّٰهِ) **Allâh'a yemîn olsun ki,** (اِنَّكَ) **gerçekten sen,** neredesin? (لَفٖى ضَلَالِكَ) **elbette yanlışında** (ısrarcı)**sın,** öyle yanlış ki, (الْقَدٖيمِ) **eski olan.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- O(rada ola)**nlar: "Allâh'a yemin olsun ki; gerçekten de sen elbette eski yanlışında** (ısrarcı)**sın** (ve Yûsuf'a karşı aşırı sevginden dolayı dâimâ onu anmaktasın ve tekrar kavuşacağına umut bağlamaktasın)**" dediler.**

فَلَمَّا اَنْ جَاءَ الْبَشٖيرُ اَلْقٰيهُ عَلٰى وَجْهِهٖ فَارْتَدَّ بَصٖيرًاۚ
قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنّٖى اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(فَلَمَّا اَنْ جَاءَ) **Sonra ne zaman ki geldi,** kim? (اَلْبَشٖيرُ) **o müjdeci,** (اَلْقٰى) **bıraktı,** neyi? (هُ) **onu,** yâni o gömleği, ne üzerine? (عَلٰى وَجْهِهٖ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ın) **yüzünün üzerine,** (فَارْتَدَّ) **hemen döndü,** nedir olmaya? (بَصٖيرًا) **çok iyi gören biri olmaya,** (قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَلَمْ اَقُلْ) **ben demedim mi?!** kime? (لَكُمْ) **size,** ne demedim mi?! (اِنّٖى) **gerçekten ben,** (اَعْلَمُ) **biliyorum,** kim tarafından öğretilerek? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dan,** neyi biliyorum? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَا تَعْلَمُونَ) **siz bilmiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- İşte o (gömleği getiren) **müjdeci geldiği zaman onu** (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ın) **yüzünün üzerine bıraktı da, o hemen çok iyi gören bir kimseye dönüverdi. O** (zaman yanında bulunanlara) **dedi ki:**

"Ben size: 'Şüphesiz ben Allâh(-u Te'âlâ'nın Yûsuf'a kavuşacağıma dâir ümîdimi boşa çıkarmayacağı gibi konularda O'nun tarafın)**dan** (bana vahyedilen) **öyle şeyler biliyorum ki siz** (onları) **bilmiyorsunuz' dememiş miydim?!"**

قَالُوا يَٓا اَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَٓا اِنَّا كُنَّا خَاطِـِٔينَ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (يَٓا اَبَانَا) **ey babamız!** (اِسْتَغْفِرْ) **istiğfâr et,** yâni bağışlanma talep et, kim için? (لَنَا) **bizim için,** neyin bağışlanmasını? (ذُنُوبَنَٓا) **günahlarımızın,** (اِنَّا) **gerçekten biz,** (كُنَّا) **olduk,** nedir olduk? (خَاطِـِٔينَ) **kasten günah işleyen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- Onlar: "Ey babamız! (Allâh-u Te'âlâ'dan) **bizim için günahlarımızın mağfiretini iste. Gerçekten de biz kasten günah işleyen kimseler olduk" dediler.**

قَالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبّٖيۜ اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحٖيمُ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(قَالَ) (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ) **yakında istiğfâr edeceğim,** yâni bağışlanma talep edeceğim, kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kimden? (رَبّٖي) **Rabbim'den,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (اَلرَّحٖيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- O da (affedilmeleri için yapacağı duâyı kabûl saati olan cumâ gecesinin seher vaktine tehir ettiğini bildirmek üzere)**: "Yakında sizin için Rabbim'den mağfiret talep edeceğim. Şüphesiz ki O; ancak O** (pişman olanı çokça bağışlayan) **Ğafûr'dur,** (tevbe edene hakkıyla merhamet eden) **Rahîm'dir" dedi.**

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ اٰمِنٖينَۜ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(فَلَمَّا دَخَلُوا) **Sonra ne zaman ki girdiler,** kimin yanına? (عَلٰى يُوسُفَ) **Yûsuf'un yanına,** (اٰوٰى) **kat**(ıp kucakla)**dı,** kime? (اِلَيْهِ) **kendisine,** kimleri? (اَبَوَيْهِ) **babasını**

ve annesini, daha ne yaptı? (وَقَالَ) **ve dedi,** ne dedi? (اُدْخُلُوا) **girin,** nereye? (مِصْرَ) **Mısır'a,** ne şartla? (اِنْ شَاءَ) **eğer murâd ederse,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne olduğunuz hâlde girin? (اٰمِنِينَ) (korktuğunuz her şeyden güvende ve) **emniyette olan kişiler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- Nihâyet (Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* eşiyle birlikte tüm âilesini alıp yola çıktı, böylece onlar kendilerini şehir dışında karşılamaya çıkan) **Yûsuf'un yanına girdikleri zaman o, babasıyla annesini kendisine kat**(ıp kucakla)**dı ve: "İnşâallâh** (kıtlıktan ve istenmedik tüm şeylerden güvende ve) **emniyette olan kişiler olarak Mısır'a girin" dedi.**

وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًاۚ وَقَالَ يَٓا اَبَتِ هٰذَا تَأْوِيلُ رُءْيَايَ
مِنْ قَبْلُۘ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّاۜ وَقَدْ اَحْسَنَ بِٓي اِذْ اَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ
وَجَٓاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ اِخْوَتِيۜ
اِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَٓاءُۜ اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(وَرَفَعَ) **Ve yükseltti,** kimi? (اَبَوَيْهِ) **babasını ve annesini,** ne üzerine? (عَلَى الْعَرْشِ) **o** (kendisine âit değerli) **taht üzerine,** (وَخَرُّوا) **ve** (yere) **kapandılar,** kim için? (لَهُ) **sâdece onun için,** ne oldukları hâlde? (سُجَّدًا) **secde edici kimseler olarak,** (وَقَالَ) **ve dedi,** ne dedi? (يَٓا اَبَتِ) **ey benim babam!** (هٰذَا) **işte bu** (yaşadığımız olay), nedir? (تَأْوِيلُ رُءْيَايَ) **rüyâmın te'vîli** (ve tâbiri)**dir,** o rüyâ ne olduğu hâlde? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce** (görüldüğü hâlde), (قَدْ جَعَلَ) **muhakkak yaptı,** neyi? (هَا) **onu,** kim? (رَبِّي) **benim Rabbim,** nedir yaptı? (حَقًّا) (yaşanacak) **bir hak** (ve gerçek), (وَقَدْ اَحْسَنَ) **zâten muhakkak** (Rabbim çok) **iyilik yaptı,** kime? (بِي) **bana,** ne zamanda? (اِذْ اَخْرَجَ) **çıkarttığı zamanda,** kimi? (نِي) **beni,** nereden? (مِنَ السِّجْنِ) **o hapishâneden,** daha ne zaman iyilik yaptı? (وَجَٓاءَ) **ve getirdiği zaman,** kimi? (بِكُمْ) **sizi,** nereden? (مِنَ الْبَدْوِ) **çölden,** neden sonra getirdi? (مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ) **bozgunculuk yaptıktan sonra,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** nerede? (بَيْنِي) **benim aramda,** daha? (وَبَيْنَ اِخْوَتِي) **ve kardeşlerimin arasında,** (اِنَّ رَبِّي) **muhakkak ki benim Rabbim,** kimdir? (لَطِيفٌ) **ziyâde lütuf sâhibidir,** ne şeyler için? (لِمَا) **o şeyler için ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْعَلِيمُ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (اَلْحَكِيمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Sonra (şehre girdiklerinde) **babasıyla annesini o** (kendisine özel çok değerli) **taht üzerine yükseltti ve onlar** (oğullarıyla birlikte selâmlamada bulunmak üzere) **sâdece ona secde edici kimseler olarak** (yere) **kapandılar.**

(O zaman Yûsuf *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Ey benim babam! İşte bu, benim daha önceki rüyâmın te'vîl** (ve tâbîr)**idir.**

Muhakkak Rabbim onu (gerçeğe uygun olarak tecellî eden) **bir hak** (ve sâdık rüyâ) **yapmıştır. Zâten O** (Rabbim) **beni hapishâneden çıkardığında da, şeytan benimle kardeşlerimin arasında bozgunculuk** (ve kışkırtma) **yaptıktan sonra** (hep birlikte) **sizi çölden getirdiği** (bugü)**n**(ümüz)**de de gerçekten bana** (çok büyük) **iyilik yapmıştır.**

Şüphesiz benim Rabbim (kullarca gizli kapalı olan tüm konuları hakkıyla bilendir ve yaratılmışlara göre ne kadar zor gözükse de) **murâd ettiği şeyler için ziyâde lütuf sâhibidir** (ki, böylece hiçbir engelle karşılaşmaksızın irâdesi doğrultusunda isteklerini gerçekleştirir ve irâdesini her şeye nüfûz ettirerek lütfunu tecellî ettirir).

Muhakkak ki O; ancak O (Rabbim, yaratma ve yönetmeyle alâkalı tüm menfaatleri hakkıyla bilen) **Alîm'dir,** (her şeyi vakti vaktinde ve yerli yerinde yapan) **Hakîm'dir.**

Müfessirler Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın rüyâsıyla te'vîlinin çıkması arasında geçen müddetin ne kadar olduğu hakkında birkaç görüş üzere ihtilâf etmişlerse de, Hasen *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; Yûsuf *(Aleyhisselâm)* on yedi yaşındayken kuyuya atılmış, köle olarak kaldığı, hapiste bulunduğu ve saltanat sürdüğü süre seksen seneyi bulmuş, daha sonra anne-babası ve kardeşleriyle buluşmasının ardından da yirmi üç sene yaşamış ve nihâyet yüz yirmi yaşında vefât etmiştir.

Rivâyete göre; Ya'kûb *(Aleyhisselâm)* ve zürriyeti Mısır'a girerken kadınlı erkekli yetmiş iki kişiydiler. Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ile birlikte Mısır'dan çıktıklarında ise sâdece eli silah tutan erkekleri altı yüz bin küsûr kişi idi. O gün İsrâîloğullarının tamâmı ise bir milyon yüz bine ulaşmıştı.

Anne-babasının kendisine secde etmesinin şekli hakkında birkaç görüş varsa da, zâhir olan görüş, alın üzere yapılan secdedir ki bu, meleklerin Âdem *(Aleyhisselâm)*a yaptıkları secde gibi bir selâmlama mâhiyeti taşımaktaydı, yoksa tapınma mânâsında bir secde değildi. Bizim şerîatımızda bu tür selâmlama câiz değilse de o zamanki şerîatta bu amel, bizde yaygın olan ayağa kalkma, musâfaha ve el öpme gibi câiz olan âdetler kabîlindendi.

Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın bu kadar uzun zaman geçmesine rağmen babasına ulaşamamasının hikmetini beyân eden birçok âlim, kader yerini buluncaya kadar Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın bu işi babasından gizlemesine dâir vahiy aldığını söylemişlerdir. Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ın yakın bir mesâfede olduğu hâlde ondan haberdâr olmaması ise hârikulâde olaylardan biri olarak değerlendirilmiştir. *(en-Nesefî; el-Hâzin; el-Beyzâvî; el-Âlûsî)*

رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنِى مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِى مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِۚ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
اَنْتَ وَلِيّٖ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۚ تَوَفَّنِى مُسْلِمًا وَاَلْحِقْنِى بِالصَّالِحِينَ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(رَبِّ) **Ey Rabbim!** Burada bir harf-i nidâ mahzûftur ki takdîri (يَا رَبِّ) şeklindedir, (قَدْ اٰتَيْتَ) **gerçekten sen verdin,** kime? (نِى) **bana,** neden bir hisseyi? (مِنَ الْمُلْكِ) **mülkten büyük bir şeyi** (hisseyi), burada bir mevsûf mahzûftur ki takdîr-i kelâm (شَيْئًا عَظِيمًا مِنَ الْمُلْكِ) "Mülkten büyük bir şeyi" şeklindedir, daha ne iyilik yaptın? (وَعَلَّمْتَ) **ayrıca Sen öğrettin,** kime? (نِى) **bana,** neden birçoğunu? (مِنْ تَأْوِيلِ الْاَحَادِيثِ) **o önemli hâdiselerin te'vîlinden** (ve rüyâların tâbirinden) **çok büyük bir şeyi** (nasîbi), burada bir mevsûf mahzûftur ki takdîr-i kelâm (شَيْئًا عَظِيمًا مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ) "O önemli hâdiselerin te'vîlinden çok büyük bir şeyi" şeklindedir, (فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ) **ey göklerin yoktan yaratıcısı!** Burada bir harf-i nidâ mahzûftur ki takdîri (يَا فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ) "Ey göklerin yoktan yaratıcısı!" şeklindedir, daha neyin yoktan yaratıcısı? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** (اَنْتَ) **ancak Sen,** kimsin? (وَلِيّٖ) **benim Velî**(y-yi nîmeti)**msin,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** daha? (وَالْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (تَوَفَّ) **vefât ettir,** kimi? (نِى) **beni,** ne olduğum hâlde? (مُسْلِمًا) **Müslüman bir kimse olarak,** daha ne yap? (وَاَلْحِقْ) **ve kat,** kimi? (نِى) **beni,** kimlere? (بِالصَّالِحِينَ) **sâlih kimselere.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- Ey Rabbim! Gerçekten sen bana (saltanat ve) **mülkten büyük bir hisse verdin ve bana** (İlâhî kitapların sırları, geçmiş peygamberlerin sünnetlerinin incelikleri ve rüyâlarda görülen) **o önemli hâdiselerin** (tâbîr ve) **te'vîlinden büyük bir nasip öğrettin.**

Ey göklerin ve yerin yoktan yaratıcısı! Dünyâda da, âhirette de ancak Sen benim (tüm işlerimin kefîli ve mütevellîsi olan) **Velî**(y-yi nîmeti)**msin.**

Sen Beni Müslüman bir kimse olarak vefât ettir ve beni (benden önce geçmiş) **sâlih kimseler** (olan peygamberler zümresin)**e kat."**

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ اِلَيْكَۚ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ
اِذْ اَجْمَعُوا اَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(ذٰلِكَ) **İşte sana! Bu** (anlatılanlar), nedendir? (مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ) **gayb haberlerindendir,** öyle gayb haberleri ki, (نُوح۪ي) **Biz vahyetmekteyiz,** neyi? (هِ) **onu,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (وَمَا كُنْتَ) **hâlbuki sen bulunmadın,** nerede? (لَدَيْهِمْ) **onların yanında,** ne zamanda? (اِذْ اَجْمَعُوا) **azmettikleri zaman,** neye? (اَمْرَهُمْ) (Yûsuf'u kuyuya atma) **işlerine,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (يَمْكُرُونَ) **hîle kuruyorlardı.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede anlatılanlar), (kimsenin kendiliğinden bilemeyeceği bir kısım) **gayb haberlerindendir ki onları sana Biz vahyetmekteyiz.**

Hâlbuki onlar (Yûsuf *(Aleyhisselâm)*a karşı) **hîle kurarlarken** (onu kuyuya atma) **işlerine azmettikleri zaman sen onların yanında bulunmadın** (ki bu kıssayı tüm teferruatıyla bilesin de şimdi insanlara bildiresin).

وَمَٓا اَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِن۪ينَ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(وَمَٓا اَكْثَرُ النَّاسِ) **Ama insanların çoğu değildir,** (وَلَوْ حَرَصْتَ) (Habîbim!) **sen ne kadar aşırı istekli olsan da,** nedir değillerdir? (بِمُؤْمِن۪ينَ) **aslâ îmân edecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- (Habîbim!) **Ama** (şunu bil ki) **sen** (kulların îmân etmesine) **ne kadar aşırı istekli olsan da, insanların çoğu** (kâfirlikte kalmaya kararlı olduklarından) **aslâ îmân edecek kimseler değillerdir.**

وَمَا تَسْـَٔلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍۜ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَم۪ينَ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(وَمَا تَسْـَٔلُ) (Habîbim!) **Zâten sen istemiyorsun,** kimden? (هُمْ) **onlardan,** neye karşılık? (عَلَيْهِ) **on**(ca vahiyleri duyurmay)**a karşı,** neyi istemiyorsun? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (اِنْ هُوَ) (sana vahyedilen) **o** (Kur'ân) **değildir,** (اِلَّا ذِكْرٌ) **ancak büyük bir öğüttür,** kim için? (لِلْعَالَم۪ينَ) **tüm âlemler**(de bulunan mükellefler) **için.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- (Habîbim! Bu kadar vahiyleri tebliğ etmene rağmen) **sen on**(ca vahiyleri duyurmay)**a karşı onlardan hiçbir ücret de istemiyorsun** (ki îmân etmekten kaçınıyorlar). **O** (sana vahyedilen Kur'ân)**, tüm âlemler**(de bulunan mükellefler) **için ancak** (Allâh-u Te'âlâ tarafından gönderilen) **büyük bir öğüttür.** (Hâl böyleyken niçin istifâde etmiyorlar?)

وَكَاَيِّنْ مِنْ اٰيَةٍ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(وَكَاَيِّنْ) **Ve ne kadar çok** (vardır), ne cihetinden? (مِنْ اٰيَةٍ) **âyet cihetinden,** yâni nice mûcizeler bulunmaktadır, öyle âyet ki nerede bulunucu? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** o âyetlere karşı onlar nedirler? (يَمُرُّونَ) **uğrarlar,** neye? (عَلَيْهَا) **onlara,** (وَهُمْ) **hâlbuki o** (şirk koşa)**nlar,** neden uzaklaşarak? (عَنْهَا) **onlar** (hakkında tefekkürde bulunmak)**dan,** nedirler? (مُعْرِضُونَ) **yüz çevirici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- Göklerde ve yerde bulunan (felekler, yıldızlar, dağlar ve denizler gibi) **nice âyet** (ve mûcize) **vardır ki; kendileri** (şirke bulaşmış olanlar) **onlardan yüz çevirici** (ve kendilerinde bulunan delilleri ibretle tefekkür etmeyen gâfil) **kimseler olarak onlara uğrar geçerler.**

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(وَمَا يُؤْمِنُ) **Ve îmân etmez,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların ekserîsi,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** (اِلَّا وَهُمْ) **ancak onlar,** nedirler? (مُشْرِكُونَ) **ortak koşan kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Zâten onların ekserîsi (Allâh-u Te'âlâ'nın varlığını îtirâfa mecbur kalsalar da)**, kendileri ancak** (putlar, melekler ve bâzı peygamberler gibi ilâhlıktan uzak birtakım şeyleri bir olan Rablerine) **şirk koşan kimseler olarak Allâh'a îmân eder**(ler).

Müfessirlerin cumhûruna göre; âyet-i kerîme müşrikler hakkında nâzil olmuştur. Çünkü onlar kendilerini yaratan ve rızıklandıran Zât'ın ancak Allâh olduğunu ikrâr etmelerine rağmen rahat zamanlarında putları Allâh'a ortak koşarlardı, ama dara düşünce duâyı sâdece Allâh'a tahsis ederlerdi.

Sapık Mu'tezile fırkasının "Kul kendi fiilini kendi yaratır" şeklindeki inançları da şirk türlerindendir. Hâlis tevhîd ise; Ehl-i Sünnet inancında olduğu gibi, Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir yaratıcı bulunmadığına inanmaktır. *(en-Nesefî)*

اَفَاَمِنُوا اَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ اَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(اَفَاَمِنُوا) **Yoksa emin mi oldular?!** neden? (اَنْ تَأْتِيَ) **gelmesinden,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (غَاشِيَةٌ) **kaplayıcı büyük bir felâket,** öyle felâket ki neden olucu? (مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ) **Allâh'ın azaplarından,** buradaki (عَذَابِ) kelimesi cins tutularak cemî mânâsında kullanılmıştır, daha neden emin mi oldular? (اَوْ تَأْتِيَ) **yâhut gelmesinden,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı), ne olduğu hâlde? (بَغْتَةً) **ansızın,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nedirler? (لَا يَشْعُرُونَ) **farkında olmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- Yoksa onlar Allâh'ın azaplarından biri olan kaplayıcı büyük bir felâketin kendilerine gelmesinden ya da onlar (öncesinde bir alâmet görmedikleri için) **hiç farketmezlerken o** (kıyâmet) **ânın**(ın) **ansızın onlara gelmesinden emin mi oldular** (ki hiç çekinmeden kâfirliklerini sürdürebiliyorlar)**?!**

قُلْ هٰذِهٖ سَبِيلِي اَدْعُوا اِلَى اللّٰهِ عَلٰى بَصِيرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي
وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (هٰذِهٖ) **işte ancak bu** (tevhîd inancına dâvet yolu), nedir? (سَبِيلِي) **benim yolumdur ki,** (اَدْعُوا) **dâvet ediyorum,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** ne üzerine olduğum hâlde? (عَلٰى بَصِيرَةٍ) **büyük bir basîret üzere,** kim? (اَنَا) **ancak ben,** daha? (وَمَنِ) **o kimseler ki,** (اتَّبَعَ) **hakkıyla tâbi oldu,** kime? (نِي) **bana,** (وَسُبْحَانَ اللّٰهِ) (tüm noksan sıfatlardan) **Allâh'ı tesbîh ile** (tenzih ederiz), daha ne de? (وَمَا اَنَا) **ve ben olmadım,** kimlerden? (مِنَ الْمُشْرِكِينَ) **müşriklerden.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- (Habîbim!) **De ki: "İşte ancak bu** (îmân ve tevhîde dâvet yolu) **benim yolumdur ki ben** (körü körüne değil, açık delillerle ilgili) **büyük bir basîret** (şuur, şüphesiz inanç ve hakkı bâtıldan ayıran bir mârifet ve anlayış) **üzere** (insanları) **Allâh**(a inanmaya ve O'nu kâmil sıfatlarıyla tanımay)**a dâvet etmekteyim.**

Ben de, bana hakkıyla uymuş olan kimseler de (bu dâvet üzereyiz). (Ortaklardan ve tüm noksan sıfatlardan) **Allâh'ı tesbîh ile** (tenzih eder ve her türlü kusurdan son derece uzak olduğunu ikrâr ederiz)**! Zâten ben** (hiçbir zaman Allâh'a ortak koşan) **o müşriklerden olmadım."**

Âyet-i kerîmede Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e ittibâ ettiği bildirilen kimselerden maksat, ilim üzere halkı hakka dâvet eden ulemâdır. Bu vasıf kıyâmete kadar bâkî ise de asr-ı saâdette Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e ittibâ etmiş bulunan sahâbe hakkında daha belirgindir.

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* şöyle buyurmuştur: "Gerçekten Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ve ashâbı en güzel bir yol ve en üstün bir hidâyet üzere bulunmuştular. Onlar ilmin mâdeni, îmânın hazînesi ve Rahmân'ın ordularıydılar."

İbnü Mes'ûd *(Radıyallâhu Anh)* şöyle buyurmuştur: "Bir kimseye tâbi olmak isteyen, vefât etmiş olan (en fazîletli) sahâbeyi örnek alsın, zîrâ hayatta olan hakkında fitne(ye düşmesin)-den (ve hak yoldan sapmasından) emîn olunmaz. İşte o Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ashâbı bu ümmetin en hayırlıları, en iyi kalplileri, en derin ilme sâhip olanları ve yapmacık hareketlerden en uzak olanlarıydılar.

Onlar öyle bir toplumdu ki Allâh-u Te'âlâ onları, peygamberi Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in arkadaşlığı ve dîninin nakli için seçmişti. Öyleyse siz de onların ahlâkına benzemeye çalışın ve yollarına uyun. Çünkü dosdoğru yol üzere bulunanlar ancak onlardır." *(el-Beğavî, 2/518; el-Hâzin, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 3/461)*

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٓي اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰىۜ
اَفَلَمْ يَسٖيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْۜ
وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذٖينَ اتَّقَوْاۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) **Ve Biz rasûl olarak göndermedik,** kimden önce olduğu hâlde? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (اِلَّا رِجَالًا) **ancak birtakım erkekleri** (gönderdik), öyle erkekler ki, (نُوحٓي) **vahyediyorduk,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** yine öyle erkekler ki kimlerden olan? (مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى) **şehirlerin ahâlîsinden,** (اَفَلَمْ يَسٖيرُوا) **artık onlar yürü**(yüp gez)**mediler mi?** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** daha? (فَيَنْظُرُوا) **bakmadılar mı,** bu mânâya göre (فَ) harfi, âtıfedir, sebebiyye için de olabilir ki meâldeki mânâ buna göre verilmiştir, neye? (كَيْفَ كَانَ) **nasıl oldu?** ne? (عَاقِبَةُ الَّذٖينَ) **o kimselerin** (fecî) **âkıbeti,** kimden önce oldukları hâlde? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ) **ve elbette âhiret yurdu,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لِلَّذٖينَ) **o kimseler için ki,** (اتَّقَوْا) (haramlardan iyice sakınarak) **takvâ sâhibi oldular,** (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) **hâlâ anlamayacak mısınız?!**

Meâl-i Şerîf - 109

109- (Habîbim! "Rabbin dileseydi peygamber olarak melekler gönderirdi" diyen o müşriklere cevâben şöyle buyurduğumuzu bildir ki:)

"Biz senden önce de ancak, şehirler ahâlîsinden olan birtakım erkekleri rasûl (olarak) **gönderdik ki** (sana vahyettiğimiz gibi) **onlara** (da) **vahiyde bulunuyorduk.**

Artık o (müşrik ola)**nlar yer**(yüzün)**de yürü**(yüp gez)**mediler mi ki, bu sebeple kendilerinden önceki** (inkârcı) **kimselerin** (fecî) **âkıbetinin nice olduğuna baksaydılar?!**

Âhiret yurdu ise o (şirkten ve günahlardan iyice sakınarak) **takvâ sâhibi olmuş kimseler için elbette çok hayırlıdır** (her şeyden daha iyidir). **Hâlâ** (bunu) **anla**(yıp da, îmân ve takvâya sarılarak o en kıymetli yurdu kazanmaya çalış)**mayacak mısınız?!"**

حَتّٰٓى اِذَا اسْتَيْـَٔسَ الرُّسُلُ وَظَنُّٓوا اَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَٓاءَهُمْ نَصْرُنَاۙ فَنُجِّيَ مَنْ نَشَٓاءُۜ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمٖينَ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(حَتّٰٓى اِذَا اسْتَيْـَٔسَ) **Nihâyet iyice ümit kestiği zaman,** kim? (اَلرُّسُلُ) **o rasüller,** daha? (وَظَنُّوا) **ve** (onların îmân eden ümmetleri bile vesveseye kapılarak) **zannettikleri zaman,** bu mânâya göre fâil zamirinin mercii geride zikredilmediyse de rusül kelimesinden anlaşılan (مُرْسَلٌ إِلَيْهِمْ) ona delâlet etmektedir, yâni "Rasûl varsa mutlaka gönderildiği kavmi de olacaktır" mülâhazasıyla burada zanna kapıldıkları bildirilen kimselerden maksat rasüllerin ümmetleridir, onlar neyi zannetikleri zaman? (اَنَّهُمْ) (şu hakîkati ki) **gerçekten onlar**, yâni mümin ümmetler, (قَدْ كُذِبُوا) **muhakkak onlara** (peygamberleri tarafından) **yalan söylendi,** bu mânâyı Vâhidî *(Rahimehullâh)* (اَىْ ظَنَّ الْاُمَمُ أَنَّ الرُّسُلَ كَذَبُوهُمْ فِيمَا أَخْبَرُوهُمْ بِهِ مِنْ نَصْرِ اللّٰهِ إِيَّاهُمْ وَإِهْلَاكِ أَعْدَائِهِمْ) ibâresiyle, İbnü Abbâs, İbnü Mes'ûd ve Mücâhid *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi sahâbe ve tâbiînden nakletmiş olduğu için tercihe şâyandır. *(el-Vâhidî, el-Vesît, 2/638)* Yâni kendilerine vaad edilen müjdeler gecikip kâfirlerden çektikleri sıkıntılar artınca müminler: "Allâh'ın bize yardım edeceği ve düşmanlarımızı helâk edeceğine dâir verdikleri haberler husûsunda herhâlde rasüllerimiz bize yalan söyledi" diye vesveseye kapılarak ümîdi kestikleri anda, (جَٓاءَ) **geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (نَصْرُنَا) **Bizim yardımımız,** (فَنُجِّيَ) **bu sebeple kurtarıldı,** kim? (مَنْ) **o**

kimseler ki, (نَشَٓاءُ) **Biz murâd ediyoruz,** (وَلَا يُرَدُّ) **geri çevrilmez,** ne? (بَأْسُنَا) **Bizim çetin azâbımız,** kimden? (عَنِ الْقَوْمِ) **o toplumdan,** öyle toplum ki, (اَلْمُجْرِمِينَ) **mücrimler.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- (Habîbim! Bolluk ve rahatlık içinde kâfirlere uzun süre mühlet vermemiz kimseyi aldatmasın. Zîrâ onlardan önce geçen müşriklere de böylece fırsatlar verilmişti.)

Nihâyet o (ümmetlere gönderilen) **rasüller** (kavimlerinin îmân etmesinden) **iyice ümit kestiği vakit ve** (düşmanlarının helâk edileceğine dâir kendilerine vaad edilen müjdeler gecikip kâfirlerden çektikleri sıkıntılar artınca) **şüphesiz onlar** (içindeki müminler bile rasüllerinin, kendilerine vaad ettikleri yardım sözünde durmadıklarını düşünerek) **muhakkak kendilerine yalan söylendiğini zannettikleri zaman,** (işte o anda) **Bizim yardımımız onlara geldi de, bu sebeple** (kurtuluşlarını) **dilemekte olduğumuz** (o peygamberler ve îmân eden) **kimseler kurtarıldı. Ama bizim çetin azâbımız o** (müşrik olan) **mücrimler toplumundan geri çevrilemez.**

لَقَدْ كَانَ فِى قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِاُو۬لِى الْاَلْبَابِۜ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرٰى وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذٖى
بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(لَقَدْ كَانَ) **Andolsun ki; muhakkak oldu,** nerede? (فِى قَصَصِهِمْ) **onların kıssalarında,** ne oldu? (عِبْرَةٌ) **çok büyük bir ibret,** kim için? (لِاُو۬لِى الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip kimseler için,** (مَا كَانَ) (bu Kur'ân) **olmadı,** nedir olmadı? (حَدِيثًا) **bir haber,** öyle haber ki, (يُفْتَرٰى) **uydurulabilecek,** (وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذٖى) **velâkin o şeyin tasdîki** (oldu) **ki,** yâni semâvî kitapları doğrulayıcı oldu ki, onlar neredededir? (بَيْنَ يَدَيْهِ) **onun iki eli arasında,** yâni öncesinde, daha ne oldu? (وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ) **ve her bir şeyin tafsîli,** yâni ayrıntılı bir şekilde açıklayıcısı, daha ne oldu? (وَهُدًى) **ve büyük bir hidâyet** (rehberi), daha? (وَرَحْمَةً) **ve yüce bir rahmet,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- Andolsun ki; on(ca peygamber ve toplum)**ların**(ın) **kıssalarında** (özellikle de Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın başına gelenlerde, alışkanlık ve duygusallık gibi nedenlerden kaynaklanan evhamdan tamâmen uzak kalmış) **hâlis akıllara sâhip kimseler için elbette çok büyük ibret**(ler) **bulunmuştur.**

Bu (Kur'ân), **uydurulabilecek bir haber olmamıştır.**

Velâkin (o yüce Kitâb) **öncesinde bulunan** (semâvî kitaplar)**ın** (da kendisi gibi doğru ama ancak kendi dönemlerinde geçerli olduğunun beyân ve) **tasdîki, bir de** (din konusunda kendisine ihtiyaç duyulan) **her bir şeyin** (ayrıntılı bir şekilde îzâh ve) **tafsîli, ayrıca bir toplum için** (sapıklıktan kurtarıcı) **büyük bir hidâyet** (rehberi) **ve** (iki cihan saâdetine kavuşturacak) **yüce bir rahmet** (olmuştur) **ki onlar** (Kur'ân'da bulunan âyetlere) **îmân etmektedirler.**

سُورَةُ الرَّعْدِ مَكِّيَّةٌ أَوْ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَلَثٌ وَاَرْبَعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ON ÜÇÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

er-RA'D SÛRE-İ CELÎLESİ

Bu sûre-i celîlenin, Mekke'de mi Medîne'de mi nâzil olduğu konusu ihtilaflı olup, İbnü Abbâs ve Alî ibnü Ebî Talha *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi birçok zevât-ı kirâma göre; Mekkî'dir. İbnü Cüreyc, Atâ ve Katâde *(Rahimehümullâh)* gibi zevâta göre ise 31. âyet-i kerîmesi dışında sûre-i celîlenin tümü Medenî'dir.

Kırk üç âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓمٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذ۪ٓي اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓمٓرٰ) **Elif! Lâm! Râ!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." (تِلْكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْكِتَابِ) o (mükemmel) **Kitâb'ın âyetleridir,** (وَالَّذ۪ٓي) **bir de o şey ki,** (اُنْزِلَ) **indirildi,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbin'den,** nedir? (الْحَقُّ) **hakkın ta kendisidir,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmezler.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Mîm! Râ! (Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır. Zîra bu harfler, gerçek mânâlarını sâdece Allâh-u Te'âlâ'nın bildiği müteşâbih âyetlerdendir. Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar, o** (eşsiz) **Kitâb'ın âyetleridir.**

Ayrıca sana Rabbin'den indirilmiş olan bu şey, (üzerine hiçbir ekleme gerekmeyecek derecede yeterli olan) **hakkın ta kendisidir.**

Velâkin insanların ekseriyeti (doğru düşünce kābiliyetlerini kaybettiklerinden, onun Allâh-u Te'âlâ tarafından gönderildiğine) **îmân etmezler** (de bu yüzden: "Onu Muhammed uydurdu" derler).

اَللّٰهُ الَّذٖى رَفَعَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرٖى لِاَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْاَمْرَ
يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَٓاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zât'tır ki,** (رَفَعَ) **yüksek yaptı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** gökler ne olduğu hâlde? (بِغَيْرِ عَمَدٍ) **direksiz olduğu hâlde,** yine ne olduğu hâlde? (تَرَوْنَ) **görmekte olduğunuz hâlde,** neyi? (هَا) **onları,** (ثُمَّ اسْتَوٰى) **sonra istivâ** (ve istîlâ) **etti,** neyi? (عَلَى الْعَرْشِ) **Arş'ı,** yâni sonra en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışları hükmü altına alıp, ilmen kuşatıcı şekilde hepsini istîlâ etti ve her şeye hükmünü kabûl ettirdi, daha ne yaptı? (وَسَخَّرَ) **ve müsahhar etti,** yâni kendilerinden istenen hizmete boyun eğen varlıklar yaptı, neyi? (اَلشَّمْسَ) **güneşi,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ve ayı,** (كُلٌّ) **her biri,** nedir? (يَجْرٖى) **akıp gider,** nereye kadar? (لِاَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş** (ve belirlenmiş), (يُدَبِّرُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **yönetmektedir,** neyi? (اَلْاَمْرَ) **bütün işleri,** (يُفَصِّلُ) **tafsîl etmektedir,** yâni ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır, neyi? (اَلْاٰيَاتِ) **tüm âyetleri,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (بِلِقَٓاءِ رَبِّكُمْ) **Rabbiniz'e kavuşmayı,** (تُوقِنُونَ) **yakînen bilesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Ancak Allâh O Zât'tır ki; kendilerini görmekte olduğunuz gökleri direksiz olarak yüksek yapmıştır ***/gökleri sizin görebileceğiniz bir direk olmaksızın yüksek yapmıştır/.*** **Sonra O** (yüce Rabbiniz'in emir ve yasakları, nurları ve tecellîleri) **Arş**(a yönelmiş ve böylece Allâh-u Te'âlâ'nın hükümranlığı en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışlar)**ı istivâ** (ve istîlâ) **etmiş** (hepsine de hükmünü kabûl ettirmiş)**tir.**

Ayrıca güneşi ve ayı (kendilerinden istenen hizmete boyun eğerek emre âmâde olan) **müsahhar** (varlıklar) **kılmıştır ki hepsi** (de)**, adı konmuş bir süreye kadar** (burçlarında ve yörüngelerinde) **akıp gitmektedir.**

(Arş dâhil ulvî ve süflî tüm varlıklarla alâkalı) **bütün işleri** (hikmetinin gerektirdiği ve menfaatlerin gözetildiği en uygun bir düzen üzere yerli yerince) **O yönetmektedir.**

(Vahyedilen) **tüm âyetleri** (ayrıntılı bir şekilde peyderpey indirerek, cihanda sergilenen âyetleri) **de** (birbiri ardınca sürekli îcâd ederek) **O tafsîl etmektedir.**

Tâ ki siz (iyice düşünesiniz de bu anlatılanları yaratan Zât'ın üstün gücünü ve sizi diriltmeye Kādir olduğunu anlayasınız ve bu sebeple) **Rabbiniz'e kavuşacağınızı yakînen bilesiniz.**

وَهُوَ الَّذٖى مَدَّ الْاَرْضَ وَجَعَلَ فٖيهَا رَوَاسِىَ وَاَنْهَارًاۜ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فٖيهَا زَوْجَيْنِ
اثْنَيْنِ يُغْشِى الَّيْلَ النَّهَارَۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(وَهُوَ) **O,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zât'tır ki,** (مَدَّ) **yayıp uzattı,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **yeri,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** neyi? (رَوَاسِىَ) **sâbit dağları,** daha neyi yarattı? (وَاَنْهَارًا) **ve ırmakları,** (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) **meyvelerin tümünden de,** (جَعَلَ) **yarattı,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** neyi yarattı? (زَوْجَيْنِ) **iki sınıfı,** *(el-Beyzâvî)* öyle iki sınıf ki, (اِثْنَيْنِ) **iki,** (يُغْشِى) **O bürümektedir,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** neye? (اَلنَّهَارَ) **gündüze,** yâni birini diğerine bürüyüp örterek onları birbirinin yerine geçirmektedir, (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) (ey insan!) **işte sana! Şüphesiz ki bun**(lar)**da vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَتَفَكَّرُونَ) **tefekkürde bulunuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Ancak O (Rabbiniz), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki;** (üzerinde ayaklar sebât edebilsin ve canlılar rahatça gezip dolaşabilsin diye) **yeri** (enine boyuna) **yayıp uzatmıştır, ayrıca onda sâbit dağları ve** (gürül gürül akan) **ırmakları yaratmıştır, meyvelerin tümünden de orada** (ekşi-tatlı, siyah-beyaz, büyük-küçük) **ikişer sınıf yaratmıştır.**

O (Rabbiniz), **geceyi gündüze** (gündüzü de geceye) **bürü**(yüp örterek birini diğerinin yerine geçir)**mektedir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Şüphesiz ki bu** (anlatıla)**n**(lar)**da bir toplum için elbette pek çok ve çok büyük âyetler vardır ki onlar** (düşünme gücünü sâlim aklın doğru anlayışı istikāmetinde kullanarak) **tefekkür etmektedirler.**

(Nitekim tüm yaratılmışların üstün bir nizam ve uygun bir düzen üzere var edilişi, onların, dilediğini yapan ve istediğine karar veren Hakîm bir Kadîr'in eseri olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.)

وَفِى الْاَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ اَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ
صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقٰى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا
عَلٰى بَعْضٍ فِى الْاُكُلِ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَفِى الْاَرْضِ) **Ve yer**(yüzün)**de vardır,** ne vardır? (قِطَعٌ) **birçok** (toprak) **parçalar**(ı)**,** öyle parçalar ki, (مُتَجَاوِرَاتٌ) **birbiri ile komşu olanlar,** daha ne vardır? (وَجَنَّاتٌ) **ve bostanlar,** öyle bostanlar ki neden olucu? (مِنْ اَعْنَابٍ) **üzümlerden,** daha ne vardır? (وَزَرْعٌ) **ve çok türlü ekinler,** daha? (وَنَخِيلٌ) **ve hurmalıklar,** öyle hurmalıklar ki, (صِنْوَانٌ) **kökleri bir,** daha? (وَغَيْرُ صِنْوَانٍ) **ve kökleri ayrı,** öyle ürünler ki, (يُسْقٰى) **sulanmaktadır,** ne ile? (بِمَاءٍ) **bir su ile,** öyle su ki, (وَاحِدٍ) **tek olucu,** (وَنُفَضِّلُ) **ama Biz üstün kılıyoruz,** neyi? (بَعْضَهَا) **onların bâzısını,** neye karşı? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma karşı,** nerede? (فِى الْاُكُلِ) **yemişleri**(nin tatlarında ve görüntüleri)**nde,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) (ey insan!) **işte sana! Şüphesiz ki bun**(lar)**da vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْقِلُونَ) **akıllarını kullanırlar.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Yine yer(yüzün)**de** (bâzısı münbit, bâzısı kurak, bâzısı ekip biçmeye, bâzısı da ağaç yetiştirmeye elverişli farklı farklı niteliklere sâhip) **birbirlerine komşu olan birçok** (toprak) **parçalar**(ı)**, ayrıca üzümlerden oluşan birçok bostanlar, bir de çok türlü ekinler, kökleri bir olan ve muhtelif köklere sâhip hurmalıklar da vardır ki, hepsi de** (tabîatında hiçbir farklılık bulunmayan) **tek bir su ile sulanmaktadır.**

Ama (her bakımdan aynı olmalarını gerektiren bunca sebep mevcutken) **Biz** (lütf-u keremimizle ve üstün kudretimizle) **yemişleri**(nin şekil, tat ve koku gibi özellikleri) **husûsunda onların bazısını diğer bir kısma karşı üstün kılmaktayız.**

(Ey insan!) **İşte sana! Elbette bir kavim için bun**(lar)**da pek çok ve çok büyük âyetler vardır ki onlar** (yaratıcılarının üstün gücüne delâlet eden âyetleri anlamak için) **akıllarını kullanmaktadırlar.**

وَاِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ ءَاِذَا كُنَّا تُرَابًا ءَاِنَّا لَفٖى خَلْقٍ جَدٖيدٍ اُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ كَفَرُوا
بِرَبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ الْاَغْلَالُ فٖٓى اَعْنَاقِهِمْ وَاُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَاِنْ تَعْجَبْ) (Habîbim!) **Sen şaşırıyorsan,** (فَعَجَبٌ) **zâten çok şaşılacak bir şeydir,** ne? (قَوْلُهُمْ) **onların sözü,** hangi sözü? (ءَاِذَا كُنَّا) **biz olduğumuz zaman mı?** nedir olduğumuz? (تُرَابًا) **bir toprak,** (ءَاِنَّا) **gerçekten biz mi?!** nerede olacağız? (لَفٖى خَلْقٍ) **elbette bir yaratılış içinde,** öyle yaratılış ki, (جَدٖيدٍ) **yeni olan,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar,** kimdir? (اَلَّذٖينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** kimi? (بِرَبِّهِمْ) **Rablerini,** (وَاُولٰٓئِكَ) **yine işte sana, ancak onlar,** o kimselerdir ki, (اَلْاَغْلَالُ) **bukağılar,** neredecedir? (فٖٓى اَعْنَاقِهِمْ) **boyunlarındadır,** (وَاُولٰٓئِكَ) **ve yine işte sana! Ancak onlar,** kimdirler? (اَصْحَابُ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz) **arkadaşlarıdır,** (هُمْ) **onlar,** nerede? (فٖيهَا) **onun içerisinde,** nedirler? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcılardır.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Habîbim!) **Sen** (onların dirilmeyi inkâr eden sözlerine) **şaşırıyorsan, onların** (Allâh-u Te'âlâ'nın üstün kudretine delâlet eden bunca âyetler görmelerine rağmen diriltileceklerine akıl erdiremeyerek hâlâ): **"Biz** (un ufak hâle dönüşmüş) **bir toprak olduğumuz zaman mı, gerçekten de biz mi elbette yepyeni bir yaratılış içinde olacak mışız?!" sözleri de** (gerçekten) **çok şaşılacak bir şeydir! İşte sana! Ancak onlar o kimselerdir ki Rablerini inkâr etmiştirler.**

Yine İşte sana! Onlar (o kimselerdir) **ki;** (kıyâmet günü tasmalar ve) **bukağılar boyunlarında olacaktır. Bir de işte sana! Ancak onlar o** (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz) **arkadaşlarıdır. Onlar onun içerisinde ebedî kalıcı kimselerdir.**

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلٰى ظُلْمِهِمْ وَاِنَّ رَبَّكَ لَشَدٖيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَيَسْتَعْجِلُونَ) **Ve acele istiyorlar,** kimden? (كَ) **senden,** neyi? (بِالسَّيِّئَةِ) **o kötü olan** (azaplar)**ı,** neden önce? (قَبْلَ الْحَسَنَةِ) **o güzel olan** (âfiyet arzusun)**dan önce,** (وَقَدْ خَلَتْ) **hâlbuki geçti,** neden önce? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** ne? (اَلْمَثُلَاتُ) **kök**(lerini) **kazıyan o azaplar,** (وَاِنَّ رَبَّكَ) **ve muhakkak senin Rabbin,** kimdir? (لَذُو مَغْفِرَةٍ) **elbette çok büyük bir mağfiret sâhibidir,** kim için? (لِلنَّاسِ) **o** (mümin) **insanlar için,** neye rağmen? (عَلٰى ظُلْمِهِمْ) **zulümlerine rağmen,** (وَاِنَّ رَبَّكَ) **yine şüphesiz senin Rabbin,** kimdir? (لَشَدٖيدُ الْعِقَابِ) **elbette azâbı çok şiddetli olandır.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Rasûlüm!) **Bir de o** (müşrik ola)**nlar** (alayvâri bir üslûpla: "Ey Allâh! Bu Kur'ân hak ise bize gökten taş yağdır" gibi sözler sarf ederek) **o güzel olan** (âfiyet ve kurtuluş arzusun)**dan önce o kötü olan** (azaplar)**ı senden acele istiyorlar. Hâlbuki** (inkârcı ümmetlerin) **kök**(lerini) **kazıyan o azaplar gerçekten kendilerinden önce**(ki kâfirleri yıkıp) **geçmiştir. Muhakkak ki senin Rabbin, zulümlerine** (ve günahlarına) **rağmen o** (mümin) **insanlar için elbette çok büyük bir mağfiret sâhibidir. Yine şüphesiz ki senin Rabbin** (kâfirlere karşı) **elbette azâbı çok şiddetli olandır.**

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهٖۜ اِنَّمَٓا اَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَيَقُولُ) **Ve diyor,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne diyorlar? (لَوْلَٓا اُنْزِلَ) **indirilseydi ya,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اٰيَةٌ) **büyük bir âyet,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّهٖ) **Rabbi'nden,** (اِنَّمَٓا اَنْتَ) (Habîbim!) **sen ancak,** kimsin? (مُنْذِرٌ) **korkutarak uyaran biri**(sin), (وَلِكُلِّ قَوْمٍ) **her bir toplum için de vardır,** ne vardır? (هَادٍ) (doğru yolu gösteren) **bir hidâyet edici.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- O kâfir olmuş kimseler de (inatlarından dolayı): **"**(Îsâ ve Mûsâ'ya verildiği gibi) **Rabbi'nden ona büyük bir âyet indirilseydi** (de, o bizi îmâna mecbur bıraksaydı) **ya" diyor**(lar). (Habîbim! Hâlbuki) **sen ancak korkutarak uyaran birisin!** (Dolayısıyla kendilerini îmâna sevk edecek mûcizeleri göstermek senin görevin değildir.) **Zâten her bir toplum için bir hidâyetçi vardır** (ki onları hakka dâvet etmektedir ve zamânına yakışan bir mûcize göstererek ümmetini îmâna sevketmektedir).

اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى وَمَا تَغٖيضُ الْاَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُۜ
وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اَللّٰهُ) **Allâh,** nedir? (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَحْمِلُ) **taşıyor,** ne? (كُلُّ اُنْثٰى) **her dişi,** daha neyi bilir? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (تَغٖيضُ) **eksiltiyor,** ne? (اَلْاَرْحَامُ) **rahimler,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de** (bilir) **ki,** (تَزْدَادُ) **artırıyor,** (وَكُلُّ شَيْءٍ) **zâten her şey,** kimin nezdinde? (عِنْدَهُ) **O'nun nezdinde,** ne iledir? (بِمِقْدَارٍ) **tam bir ölçü iledir.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Allâh (insan veyâ hayvan) **her dişinin** (erkeklik-dişilik, tamamlık-noksanlık, güzellik-çirkinlik ve uzunluk-kısalık gibi vasıflardan) **ne şeyleri taşımakta olduğunu, rahimlerin** (barındırdığı şeylerle alâkalı cüsse, doğum süresi, hayız müddeti, düşük yapma ve sayı gibi hususlardan) **neleri eksilteceğini de neleri artıracağını da bilmektedir. Zâten her şey O'nun nezdinde** (ileri-geri olmayacak) **tam bir ölçü iledir.**

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(عَالِمُ الْغَيْبِ) (O) **tüm gizlileri bilendir,** bu terkîbden evvel, mübtedâ olan bir (هُوَ) zamîri mahzûftur. Burada harf-i târif istiğrâk için, gayb kelimesi de cins için tutulmuştur, daha neyi bilendir? (وَالشَّهَادَةِ) **tüm görünenleri de,** daha kimdir? (اَلْكَبِيرُ) **Kebîr'dir,** yâni şânı öyle büyüktür ki O'na nispetle her büyük küçük kalır, daha kimdir? (اَلْمُتَعَالِ) **Müte'âlî'dir,** yâni zaman ve mekânla sınırlı olmaktan çok yücedir, bu kelime aslında haber düşmekte olduğu için merfûdur, ref alâmeti ise âyet sonunda geldiği için hazfedilen yâ harfinin ötresidir, zîrâ aslı (اَلْمُتَعَالِى) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Allâh-u Te'âlâ hislerin idrâk edemeyeceği) **bütün gizlileri de, tüm görünenleri de** (hakkıyla) **bilendir,** (Allâh-u Te'âlâ'nın yüce şânı, Kendi büyüklüğüne nispetle her büyüğün küçük kaldığı bir) **Kebîr'dir,** (kudretiyle her şeye üstün gelen ve zaman-mekânla sınırlanmak gibi yaratılmışlara mahsus sıfatlardan çok yüce olan bir) **Müte'âlî'dir.**

سَوَآءٌ مِنْكُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِالَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(سَوَآءٌ) **Müsâvîdir,** yâni eşittir, bu kelime mukaddem haberdir, kimden olduğu hâlde? (مِنْكُمْ) **sizden,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (اَسَرَّ) **gizledi,** neyi? (اَلْقَوْلَ) **sözü,** daha kim eşittir? (وَمَنْ) **o kimse de ki,** (جَهَرَ) **açıkladı,** neyi? (بِهِ) **onu,** yâni Allâh-u Te'âlâ'nın duyması bakımından bütün konuşmalar eşittir, daha kim eşittir? (وَمَنْ) **o kimse de ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (مُسْتَخْفٍ) **iyice gizlenen biridir,** nerede? (بِالَّيْلِ) **gecede,** daha nedir? (وَسَارِبٌ) **yoluna gidendir,** Nesefî *(Rahimehullâh)*ın nakline göre bu kelime (ذَاهِبٌ فِى سَرْبِهِ اَىْ فِى طَرِيقِهِ) şeklinde tefsîr edilmiştir, *(el-Medârik)* ne zamanda? (بِالنَّهَارِ) **gündüzleyin.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Ey insanlar!) **Sizden, sözü** (gönlünde) **gizlemiş ol**(up açıkça konuşmay)**an da, onu açıklamış bulunan da, kendisi geceleyin iyice gizlenen de, gündüzleyin yoluna giden de** (Allâh-u Te'âlâ'nın ilminde) **eşittir.**

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى
يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(لَهُ) **Onun için vardır,** yâni her bir insan için vardır, ne vardır? (مُعَقِّبَاتٌ) **çokça tâkip edici** (ve onu koruyucu melek)**ler,** öyle tâkipçiler ki nereden onu kuşatıcı? (مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ) **önünden,** daha? (وَمِنْ خَلْفِهِ) **ve ardından,** yine öyle tâkip ediciler ki, (يَحْفَظُونَ) **muhâfaza ederler,** kimi? (هُ) **onu,** neden dolayı korurlar? (مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (koruma) **emrinden sebep,** burada (مِنْ) harfi sebebiyyet içindir, yâni Allâh-u Te'âlâ bir belâ takdir etmedikçe, kulunun âfetlerden korunmasını emrettiği için melekler onu bütün zararlı şeylerden muhâfaza ederler, (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** (لَا يُغَيِّرُ) **değiştirmez,** neyi? (مَا) **o** (güzel) **şeyleri ki,** nerededir? (بِقَوْمٍ) **bir toplumdadır,** ne zamâna kadar değiştirmez? (حَتّٰى يُغَيِّرُوا) **onlar değiştirinceye kadar,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (بِاَنْفُسِهِمْ) **kendi nefislerinde,** yâni onlar iyi hâllerini bozmadıkça Allâh-u Te'âlâ nîmetlerini değiştirmez, (وَاِذَا اَرَادَ) **ama murâd ettiği zaman,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kime? (بِقَوْمٍ) **bir kavme,** neyi? (سُوءًا) **kötü bir şeyi,** yâni onları kötü edecek herhangi bir musîbeti, burada masdar sıfat-ı müşebbehe olan (سَيِّئٍ) mânâsındadır, (فَلَا مَرَدَّ) **artık hiçbir geri çevrilme yoktur,** ne için? (لَهُ) **onun için,** (وَمَا لَهُمْ) **zâten onlar için yoktur,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O'ndan başka,** ne yoktur? (مِنْ وَالٍ) **hiçbir sâhiplenici.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (İnsan hangi hâl üzere bulunursa bulunsun, her hâlükârda) **onun için, önünden ve ardından çokça tâkip edici** (melek)**ler vardır ki,** (Allâh-u Te'âlâ kuluna bir belâ takdir etmedikçe onun üzerine hücûm eden zarar ve ziyanlara karşı) **Allâh'ın** (koruma) **emrinden dolayı kendisini sürekli muhâfaza etmektedirler.**

O (insa)**nlar kendi nefislerinde bulunan** (güzel) **şeyleri** (iyi vasıfları kötüleriyle) **değiştirinceye kadar gerçekten de Allâh bir toplumda olan** (iyi) **şeyleri** (nîmet, âfiyet vesâir lütuflarını belâ ve azapla) **değiştirmez.**

Ama Allâh bir kavme herhangi (musîbet cinsinden) **kötü bir şey** (ulaştırmak) **murâd ederse, artık onun için hiçbir geri çevrilme** (söz konusu) **olamaz. O** (azâba çarptırılması takdir oluna)**nlar için, O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka** (işlerini yoluna koyacak) **hiçbir sâhiplenici de yoktur.**

هُوَ الَّذٖى يُرٖيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(هُوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zât'tır ki,** (يُرٖى) **gösteriyor,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اَلْبَرْقَ) **şimşeği,** ne için? (خَوْفًا) **korkutmak için,** daha? (وَطَمَعًا) **ve** (yağmurdan) **ümitlendirmek için,** daha ne yapıyor? (وَيُنْشِئُ) **yoktan îcâd ediyor,** neyi? (اَلسَّحَابَ) **bulutları,** öyle bulutlar ki, (اَلثِّقَالَ) (yağmurla) **ağır**(laşmış) **olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki;** (yıldırım düşme tehlikesiyle) **korkutmak ve** (yağmur beklentisiyle) **ümitlendirmek için size şimşeği göstermektedir ve** (yağmur yüklü) **ağır ağır bulutları** (bulundukları yerde) **yoktan îcâd etmektedir.**

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهٖ وَالْمَلٰٓئِكَةُ مِنْ خٖيفَتِهٖ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصٖيبُ بِهَا مَنْ يَشَٓاءُ
وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِى اللّٰهِ وَهُوَ شَدٖيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَيُسَبِّحُ) **Ve tesbîh eder,** ne? (اَلرَّعْدُ) (bulutları sevk ile görevli olan) **Ra'd** (isimli melek), ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِحَمْدِهٖ) **O'nun hamdi ile,** yâni Allâh-u Te'âlâ'ya hamd ederek, daha kim tesbîh eder? (وَالْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler de,** neden dolayı tesbîh ederler? (مِنْ خٖيفَتِهٖ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun korkusundan,** (وَيُرْسِلُ) **ve gönderir,** neyi? (اَلصَّوَاعِقَ) **yıldırımları,** daha ne yapar? (فَيُصٖيبُ) **sonra isâbet ettirir,** neyi? (بِهَا) **onları,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** ne yapmaktadır? (يُجَادِلُونَ) **mücâdele etmektedirler,** kim hakkında? (فِى اللّٰهِ) **Allâh**(ın Zâtı'nın varlığı) **hakkında,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (شَدٖيدُ الْمِحَالِ) **tuzak kuranlara karşılık vermeye ziyâde kudretli olandır.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Bir de (bulutları sevk ile görevli olan) **Ra'd** (isimli melek) **ve** (diğer) **melekler O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun korkusun**(u taşıdıkların)**dan dolayı O'na hamdederek** (yüce Rablerinin Zâtı'nı her türlü noksan sıfatlardan tenzîh ve) **tesbîh eder**(ler).

Sonra O (Allâh-u Te'âlâ), **yıldırımları gönderir de kimi murâd ederse onları** (ona) **isâbet ettirir. Hâlbuki onlar** (hâlâ o yüce) **Allâh**(ın Zâtı'nın varlığı ve kudreti) **hakkında mücâdele etmektedirler.**

Zâten ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **tuzak kuranlara karşılık vermeye ziyâde kudretli olandır.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan sahîh olarak nakledilen bir hadîs-i şerîfte zikredildiğine göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* kendisine gelen Yahûdî heyetinin bu âyet-i kerîmede geçen Ra'd'in ve işitilen sesin ne olduğu sorusuna cevâben: "Allâh-u Te'âlâ'nın meleklerinden bir melek olup bulutlarla görevlendirilmiştir, iki elinde bulunan ateşten bir kılıçla bulutlar(a vurarak onlar)ı Allâh-u Te'âlâ'nın emrettiği yerlere sevketmektedir. (Akabinde işitilen gök gürültüsü de) onun sesidir" buyurmuştur. *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:2483, 4/285; et-Tirmizî, rakam:3117; en-Nesâî, el-Kübrâ, rakam:9072; İbnü Ebî Hâtim, rakam:185, 3816-3818; Ebu'ş-Şeyh, el-Azame, rakam:769, ez-Zıyâ, el-Muhtâra, rakam:61; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 8/399-400)*

İmâm-ı Mücâhid *(Rahimehullâh)*tan gelen rivâyete göre; bu âyet-i celîle Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile Allâh-u Te'âlâ hakkında münâzara yaparken yıldırım düşerek kafatasını yakan bir Yahûdî'den bahsetmektedir.

Diğer bir rivâyete göre ise; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* zorba bir kişiyi İslâm'a dâvet için ona bir elçi yollamış, o kişi: "Muhammed'in İlâhı'nın mâhiyetini bana bildirin bakalım. O, inciden midir yâhut altından mı, yoksa kurşundan mı?" dediği sırada üzerine bir yıldırım düşerek onu helâk etmiştir.

Âyet-i celîlenin son kısmının iniş sebebi olarak nakledilen bu rivâyetler âyet-i kerîmenin mânâsının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. *(el-Vâhidî, Esbâbü'n-nüzûl, sh:275-277; el-Âlûsî, 13/121)*

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ اِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ اِلَى
الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(لَهُ) **Ancak O** (Allâh-u Azîmüşşân)**na âittir,** ne? (دَعْوَةُ الْحَقِّ) (kabûlü) **hak** (etmiş) **olan duâ,** bu mânâya göre izâfet, mevsûfun sıfata izâfeti kabîlindendir ama mefûle izâfet kabîlinden de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da (/) kesme işâreti ile verilmiştir, (وَالَّذِينَ) **ama o şeyler ki,** (يَدْعُونَ) **o** (müşrik ola)**nlar duâ ediyorlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O'ndan başka,** (لَا يَسْتَجِيبُونَ) **o** (bâtıl yere tapıla)**nlar en ufak bir icâbette bulunamazlar,** kime? (لَهُمْ) **o** (duâ yapa)**nlara,** ne ile? (بِشَيْءٍ) **hiçbir şeyle,** (اِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ) **lâkin iki avucunu uzatan**(ın eli susuz kalıp avucunu yaladığı) **gibi,** nereye uzatan? (اِلَى الْمَاءِ) **suya,** niçin? (لِيَبْلُغَ) **o** (su) **ulaşsın için,** nereye? (فَاهُ) **ağzına,** (وَمَا هُوَ) **hâlbuki o** (su) **olmadı,** nedir olmadı? (بِبَالِغِهِ) **aslâ on**(un ağzın)**a ulaşıcı bir şey,** (وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ) **zâten kâfirlerin duâsı olmamıştır,** (اِلَّا فِي ضَلَالٍ) **ancak bir ziyân içerisindedir.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Hak (ve yerli yerinde olup, asılsızlık ve boşa gitme şâibesinden uzak) **olan** (ve kabûle mazhar bulunan) **duâ ancak O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na has** (olan duâlar)**dır.** (Başkalarına yapılan duâlar ise bir şey ifâde etmeyeceği için boş yere yapılmıştır.)

*/**Hak olan dâvet ancak O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na** (ibâdet için yapılan çağrı)**dır.** (Zîrâ ibâdet olunmaya ve ibâdetine dâvet olunmaya lâyık olan Zât ancak O'dur. O'ndan başka hiçbir varlığın bu hususta hiçbir hakkı yoktur.)/*

O (müşrik ola)**nların O'n**(u bırakıp da O'n)**dan başka duâ** (ve ibâdet) **ettikleri şeyler ise hiçbir şeyle onlar**(ın duâsın)**a en ufak bir icâbette bulunamazlar.**

Lâkin (onların bu durumu) **ağzına ulaşsın diye iki avucunu suya uzatan** (ve: "Su gel, ağzıma gir" dercesine suyun kendiliğinden ağzına girmesini bekledikten sonra avucunu yalayan birinin hâli) **gibi**(dir) **ki, o** (su) **on**(un ağzın)**a aslâ ulaşıcı bir şey değildir.** (İşte putlara duâ edenler de böylece boşuna beklerler.) **Zâten o kâfirlerin** (putlarına) **duâsı** (da, onlara tapmaları da) **ancak bir ziyan içerisindedir** (mânâsız ve boşu boşunadır).

وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَلِلّٰهِ) **Ancak Allâh için,** (يَسْجُدُ) **secde eder,** kim? (مَنْ) **o şeyler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yer**(yüzün)**dedir,** ne oldukları hâlde secde ederler? (طَوْعًا) **isteyerek,** daha? (وَكَرْهًا) **ve istemeyerek,** daha ne secde eder? (وَظِلَالُهُمْ) **gölgeleri de,** ne zamanda? (بِالْغُدُوِّ) **sabah vakitlerinde,** daha? (وَالْاٰصَالِ) **ve** (ikindiden sonra başlayan) **akşam vakitlerinde.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Göklerde ve yerde bulunan şeyler de, onların gölgeleri de sabah vakitlerinde ve (ikindiden sonra başlayan) **akşam vakitlerinde,** (müminler) **isteyerek ve** (münâfıklar) **istemeyerek** (de olsa) **sâdece Allâh'a secde eder.**

(Hepsi de O'nun büyüklüğünü îtirâf ederler ve kendileri hakkında dilediği hükümleri icrâ etmesine hiçbir îtirazda bulunamayarak O'nun hükmüne boyun eğerler. Melekler ve ins-ü cinnin müminleri darlıkta da, rahatlıkta da kendi istekleriyle secde ederler. Kâfirler ve münâfıklar ise zorluk ve sıkışma ânında mecbûren bu secdeyi îfâ ederler.)

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قُلِ اللّٰهُ قُلْ اَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِه۪ٓ اَوْلِيَٓاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَص۪يرُ اَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ اَمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَٓاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِه۪ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** neyi söyle? (مَنْ) **kimdir,** ne? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) **göklerin Rabbi,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (قُلْ) **söyle,** neyi söyle? (اَللّٰهُ) **ancak Allâh'tır,** bu terkîpten evvel, mübtedâ olan bir (هُوَ) zamîri mahzûftur, (قُلْ) **söyle,** neyi söyle? (اَفَاتَّخَذْتُمْ) **yoksa siz** (ilâhlar) **edindiniz mi?!** burada (آلِهَةً) şeklinde bir mefûl mahzûftur, *(el-Medârik)* kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪) **O'ndan başka,** neleri? (اَوْلِيَٓاءَ) **birtakım dostları,** öyle dostlar ki, (لَا يَمْلِكُونَ) **mâlik olamazlar,** kim için? (لِاَنْفُسِهِمْ) **kendileri için,** neye? (نَفْعًا) **hiçbir fayda vermeye,** daha? (وَلَا ضَرًّا) (kendilerinden bir zararı savuşturmaya yâhut düşmanlarına) **zarar verme** (gibi herhangi bir şe)**ye de** (mâlik) **olamaz**(lar), (قُلْ) **söyle,** neyi söyle? (هَلْ يَسْتَوِي) **eşit olur mu?!** kim? (اَلْاَعْمٰى) **kör,** daha? (وَالْبَص۪يرُ) **ve gören,** daha ne söyle? (اَمْ هَلْ تَسْتَوِي) **yâhut eşit olur mu?** ne? (اَلظُّلُمَاتُ) **o** (kâfirlik ve sapıklıktan ibâret zifirî) **karanlıklar,** daha? (وَالنُّورُ) **ve o** (îmân ve tevhîd) **nûr**(u), (اَمْ جَعَلُوا) **yoksa onlar kıldılar mı?!** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** neler kıldılar? (شُرَكَٓاءَ) **birtakım ortaklar,** öyle ortaklar ki, (خَلَقُوا) (sanki) **onlar yaratmışlar,** ne gibi? (كَخَلْقِه۪) **O'nun yaratması gibi,** sonra ne olmuş? (فَتَشَابَهَ) **bu yüzden karışmıştı,** ne? (اَلْخَلْقُ) **yaratma** (işini kimin yaptığı), kime karışık geldi? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (اَللّٰهُ) **ancak Allâh,** kimdir? (خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyin yaratıcısıdır,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (اَلْوَاحِدُ) **Vâhid'dir,** yâni ilâhlıkta ve yaratmakta tek olandır, daha kimdir? (اَلْقَهَّارُ) **Kahhâr'dır,** yâni ezici güce sâhiptir.

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Habîbim! O müşriklere soru mâhiyetinde) **de ki: "Göklerin ve yer**(ler)**in Rabbi** (yaratıcısı ve yöneticisi) **kimdir?"** (Rasûlüm! Herkes tarafından bilinen cevâbı açıklamak üzere sen) **de ki: "Ancak Allâh'tır."**

(Habîbim! Sen onları susturmak ve aklın gösterdiği yoldan ne kadar uzaklaştıklarını kendilerine îtirâf ettirmek için onlara) **de ki: "Yoksa siz** (göklerin ve yerin Rabbi'nin ancak Allâh-u Te'âlâ olduğunu bile bile) **hâlâ**

O'n(u bırakıp da O'n)**dan başka** (kendi uydurmuş olduğunuz) **birtakım** (ilâhları) **dostlar mı edin**(mekte ısrâr et)**diniz ki, onlar kendilerine** (bile) **hiçbir fayda vermeye mâlik olamazlar,** (kendilerinden bir zararı savuşturmaya yâhut düşmanlarına) **zarar verme** (gibi herhangi bir şe)**ye de** (mâlik) **olamaz**(lar)**."**

De ki: "(Hiç) **kör** (olan ve ibâdetin kime yapılacağını bilmeyen müşrik) **biriyle,** (gerçek İlâh'ın bir olduğu hakîkatini) **gören** (mümin) **bir kişi eşit olur mu?! Ya da** (kâfirlik ve sapıklığın sebep olduğu) **karanlıklarla o** (îmân ve tevhîdin kazandırdığı) **nûr eşit olur mu?!**

Yoksa onlar Allâh'a birtakım ortaklar mı koştular ki, (sanki) **onlar O'nun yaratması gibi yaratmıştırlar da, bu yüzden** (Allâh-u Te'âlâ'nın ve onların) **yaratma** (işleri) **kendilerine karış**(ıp kal)**mıştır** (ve bu nedenle onlar: "İşte bunlar da Allâh gibi yarattılar. Dolayısıyla bunlar da ibâdet olunmaya hak kazandılar" diyebilmişlerdir)**?!"**

(Oysa bu karışıklığa sebep olabilecek bir şey aslâ söz konusu olmamıştır. Bilakis müşrikler, yaratan bir yana, yaratılanların bile yapabildikleri şeylere güç yetirmekten âciz olan birtakım putları Allâh'a ortak tanımışlardır.)

De ki: "Ancak Allâh her bir şeyin yaratıcısıdır. Yine ancak O (ilâhlıkta ve yaratmakta tek olan bir) **Vahîd'dir,** (her istediğini herkese zorla da olsa yaptırma gücüne sâhip olan bir) **Kahhâr'dır."**

اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً فَسَالَتْ اَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًاۜ
وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِى النَّارِ ابْتِغَاۤءَ حِلْيَةٍ اَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُۜ
كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَۜ فَاَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاۤءًۚ
وَاَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِى الْاَرْضِۜ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَۜ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(اَنْزَلَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَاۤءِ) **gök** (cihetin)**den,** neyi? (مَاۤءً) **birçok suyu,** sonra ne oldu? (فَسَالَتْ) **bu sebeple aktı,** ne? (اَوْدِيَةٌ) **vâdiler,** ne ile berâber? (بِقَدَرِهَا) **kendi ölçüleri** (dolusu sular) **ile,** sonra ne oldu? (فَاحْتَمَلَ) **nihâyet taşıdı,** ne? (السَّيْلُ) **o** (suların sebep olduğu) **sel,** neyi? (زَبَدًا) **bir köpüğü,** öyle köpük ki, (رَابِيًا) **üste çıkıcı,** (وَمِمَّا) **o** (altın, gümüş gibi) **şeylerden de vardır ki,** (يُوقِدُونَ) **tutuşturuyorlar,** ne üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** o şeyler nerede olduğu hâlde? (فِى النَّارِ) **ateşin içerisinde** (olduğu hâlde), ne için tutuşturuyorlar? (ابْتِغَاۤءَ حِلْيَةٍ) **bir süs eşyâsı** (elde etme) **arzusu**(nu yerine getirmek) **için,** bu

mânâya göre bu terkîb mefûlü leh düşmektedir, hâl mevkiinde mefûlü mutlak düşmesi de kabûl edilmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, daha ne için tutuşturuyorlar? (اَوْ مَتَاعٍ) **ya da faydalı bir şey** (temin etmek) **için,** onların üzerinde ne vardır? (زَبَدٌ) **bir köpük,** öyle köpük ki, (مِثْلُهُ) **onun misli,** yâni sudaki köpüğün benzeri, (كَذٰلِكَ) **işte sana, böylece** (eşsiz bir açıklama ile), (يَضْرِبُ) **misal açıklamaktadır,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neye? (اَلْحَقَّ) **hakka,** daha? (وَالْبَاطِلَ) **ve bâtıla,** (فَاَمَّا الزَّبَدُ) **işte artık o köpük** (var ya), (فَيَذْهَبُ) **hemen gider,** ne olduğu hâlde? (جُفَاءً) **dağılıp atılmış bir şey olarak,** (وَاَمَّا مَا) **ama o şey ki,** (يَنْفَعُ) **fayda veriyor,** kime? (اَلنَّاسَ) **insanlara,** (فَيَمْكُثُ) **işte o kalır,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (كَذٰلِكَ) **işte sana, böylece** (eşsiz bir beyân üslûbu ile), (يَضْرِبُ) **beyân ediyor,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلْاَمْثَالَ) **misalleri.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- O (Allâh-u Te'âlâ) **gök** (cihetin)**den çokça su indirmiştir de, bu sebeple** (yağmurun kendilerinde toplandığı) **vâdîler kendi ölçüleri** (nispetinde barındırdıkları o sular) **ile akmış, sonra o** (vâdîlerde akıp giden) **sel üste çıkan bir köpüğü** (yüklenip) **taşımıştır.**

Bir süs eşyâsı veyâ (kap-çanak ve âlet-edevât gibi) **faydalı bir şey** (meydana getirme) **arzusu ile, ateş içerisinde kendisini tutuşturdukları** (ve eriterek istifâde edilir hâle getirdikleri altın, gümüş, demir ve kurşun gibi) **şeylerden de o** (suda oluşa)**na benzer bir köpük mevcuttur.**

(Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (üstün nüktelere sâhip eşsiz bir misal verme üslûbu ile) **Allâh hak ve bâtıla misal vermektedir. İşte artık o köpük** (var ya); **o dağılıp atılmış bir şey olarak** (boşa) **gider. İnsanlara sürekli fayda veren** (hâlis su ve hakîkî mâden gibi) **şey**(ler) **ise yer**(yüzün)**de kalır.**

İşte sana! Allâh (kullarını irşâd husûsunda üstün lütuf ve yüce inâyetini açıklamak için) **böylece** (eşsiz beyân üslûplarıyla her konuda) **misaller beyân eder.**

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنٰىۜ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهٖۜ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ سُٓوءُ الْحِسَابِۙ وَمَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُۜ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(لِلَّذِينَ) **O kimseler için vardır ki,** (اِسْتَجَابُوا) **tam mânâsıyla icâbet ettiler,** kime? (لِرَبِّهِمْ) **Rablerin**(in dâvetin)**e,** onlar için ne vardır? (اَلْحُسْنٰى) **o en güzel şey** (olan cennet), (وَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (لَمْ يَسْتَجِيبُوا) **hiç icâbet etmediler,**

kime? (لَهُ) **O'na,** (لَوْ اَنَّ لَهُمْ) **gerçekten onlara âit olsa,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** neredediır? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne olduğu hâlde? (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici olduğu hâlde,** daha? (وَمِثْلَهُ) **onun bir misli de,** ne ile berâber olduğu hâlde? (مَعَهُ) **onunla berâber,** (لَاَفْتَدَوْا) **elbette fidye olarak verirlerdi,** neyi? (بِهِ) **onu,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar,** (لَهُمْ) **sâdece onlara âittir,** ne? (سُوٓءُ الْحِسَابِ) **kötü muhâsebe**(ye tâbi tutulmak), (وَمَأْوٰيهُمْ) **ve onların sığınakları,** nedir? (جَهَنَّمُ) **ancak cehennemdir,** (وَبِئْسَ) **ve ne kötü oldu,** ne? (الْمِهَادُ) **o döşek.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- O en güzel şey (olan cennet) **ancak Rablerin**(in îmân ve tâat dâvetin)**e tam mânâsıyla icâbet etmiş olan kimseler içindir. O** (Rablerinin hakka uyma çağrısı)**na hiçbir icâbette bulunmamış olan o kişiler ise;** (türlü türlü mal cinsinden) **yerde bulunan şeylerin hepsi birlikte, berâberinde de onun bir misli olduğu hâlde gerçekten onlara âit olsa, elbette** (düştükleri dehşetten kurtulmak için) **onu fidye olarak verirlerdi. İşte sana! Onlar ki, kötü muhâsebe**(ye tutulmak) **sâdece onlar için** (gerçekleşecek)**dir. Onların sığınakları da ancak cehennemdir. O ise, ne kötü bir döşek olmuştur.**

اَفَمَنْ يَعْلَمُ اَنَّمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ اَعْمٰىۜ
اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُو۬لُوا الْاَلْبَابِۙ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اَفَمَنْ) **Artık o kimse mi ki?** (يَعْلَمُ) **biliyor,** neyi? (اَنَّمَا) **şüphesiz o şey ki,** (اُنْزِلَ) **indirildi,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbin'den,** sana indirilen nedir? (الْحَقُّ) **haktır,** hiç bu kimse kim gibi olur mu? (كَمَنْ) **o kimse gibi ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (اَعْمٰى) **kördür,** (اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ) **ancak öğütlenir,** kim? (اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Rabbin'den sana indirilmiş olan (Kur'ân)**ın, şüphesiz hakkın ta kendisi olduğunu bilen** (ve buna böyle inanan) **kimse, hiç o** (kalp gözü) **kör olan** (bu yüzden de kendisine açıklanan misallerden hiç mi hiç etkilenmeyerek cehâlet karanlıkları ve sapıklık uçurumlarında bocalayıp kalan) **kişi gibi olur mu?!** (Bunca açıklanan misallerden) **ancak hâlis akıllara sâhip** (olup alışkanlıklara uymaktan ve evhâma kapılmaktan uzak kalmış) **kimseler iyice öğütlenir.**

اَلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَۙ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

Hâlis akıl sâhiplerinden bedel? (اَلَّذِينَ) **o kimseler** (Kur'ân'ın misallerini iyice düşünür) **ki,** (يُوفُونَ) **hakkıyla yerine getirirler,** neyi? (بِعَهْدِ اللّٰهِ) **Allâh'ın ahdini,** yâni O'na verdikleri sözleri, (وَلَا يَنْقُضُونَ) **ve bozmazlar,** neyi? (اَلْمِيثَاقَ) **o kuvvetli sözü.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Kur'ân'ın misallerini ancak) **o kimseler** (iyice düşünür) **ki; Allâh'ın** (rabliğini îtirâf ve emirlerine uyma husûsunda onlardan aldığı tüm) **ah(i)d-(ler)ini** (ve kullara verdikleri bütün sözleri) **hakkıyla yerine getirirler ve** (Allâh-u Te'âlâ ile aralarında sözleşmiş oldukları îmân, ahkâm ve adaklara riâyeti, ayrıca kullarla aralarındaki antlaşmalar ve akitler gibi) **o kuvvetli sözü bozmazlar.**

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَٓا اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُٓوءَ الْحِسَابِۜ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَالَّذِينَ) **Daha öyle kimseler** (Kur'ân'ın misallerini iyice düşünür) **ki,** (يَصِلُونَ) **ulaştırırlar,** neyi? (مَٓا) **o şeyleri ki,** (اَمَرَ) (onlara) **emretti,** burada mefûl olarak (هُمْ) zamîri hazfedilmiştir, kim emretti? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne ile ilgili? (بِهٖٓ) **onunla,** ondan bedel? (اَنْ يُوصَلَ) **ulaştırılmasıyla,** daha ne yaparlar? (وَيَخْشَوْنَ) **ve korkarlar,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerinden,** daha? (وَيَخَافُونَ) **ve endişe ederler,** neden? (سُٓوءَ الْحِسَابِ) **kötü muhâsebe** (ile hesâba çekilmek)**den.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Yine öyle kimseler (Kur'ân'ın misallerini iyice düşünür) **ki; onlar** (Allâh'a îmânla peygambere îmânı vasletmek, îmânı amelle birleştirmek, sıla-i rahim, selâmı yaygınlaştırma, hasta ziyâreti, cenâzelere katılma ve kul haklarına riâyet gibi) **Allâh'ın, kendisiyle alâkalı ulaştırılma emri verdiği şeyleri** (eksik bırakmayıp yerli yerine) **ulaştırırlar, ayrıca onlar Rablerin**(in Zâtı'ndan ve ulaştırılmasını emrettiği şeyleri kesmeleri durumunda azâbına dûçâr edilmek)**den korkarlar ve kötü muhâsebe** (ile hesâba çekilmek)**den endişe ederler.**

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَٓاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
وَيَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِۙ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَالَّذٖينَ) **Yine o kimseler** (Kur'ân'ın misallerini iyice düşünür) **ki,** (صَبَرُوا) (musîbetlere) **sabrettiler,** ne için? (ابْتِغَٓاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin Zâtı'nı**(n rızâsını) **arzuladıkları için,** daha ne yaptılar? (وَاَقَامُوا) **ve hakkıyla kıldılar,** neyi? (الصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha? (وَاَنْفَقُوا) **ve infâk ettiler,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (رَزَقْنَا) **rızık olarak verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne oldukları hâlde infâk ettiler? (سِرًّا) **gizleyerek,** daha? (وَعَلَانِيَةً) **ve açık ederek,** daha ne yaparlar? (وَيَدْرَؤُنَ) **ve savuştururlar,** ne ile? (بِالْحَسَنَةِ) **güzel şey ile,** neyi? (السَّيِّئَةَ) **kötü şeyi,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar,** (لَهُمْ) **ancak onlara âittir,** ne? (عُقْبَى الدَّارِ) **o** (dünyâ) **yurd**(un)**un** (güzel) **âkıbeti** (olan cennet).

Meâl-i Şerîf - 22

22- Yine o kişiler (Kur'ân'ın misallerini iyice düşünür) **ki; Rablerinin Zâtı'nı** (ve rızâsını) **arzulayarak** (musîbetlere, rızâ üzere) **sabretmiştirler, o** (farz) **namaz**(lar)**ı da hakkıyla kılmıştırlar, bir de onlar Bizim kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerin** (sadaka kabîlinden olan) **bir kısmını gizleyerek ve** (zekât gibi farzları) **âşikâr ederek** (Bizim yolumuzda) **infâk etmiştirler, ayrıca onlar** (yaptıkları) **kötü şeyi** (ve kazandıracağı günah sorumluluğunu, hemen peşine işleyecekleri amellerden) **güzel şeyle savuşturmaktadırlar** */(vermeyene vererek, gelmeyene giderek ve zulmedeni affederek)* ***kötü şeyi güzel şeyle defetmektedirler/.***

İşte sana! Onlar (öyle kimselerdir) **ki, o** (dünyâ) **yurd**(un)**un** (güzel) **âkıbeti** (olan cennet) **sâdece kendilerine âittir.**

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَٓائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍۚ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

O dünyânın güzel âkibetinden bedel? (جَنَّاتُ عَدْنٍ) **Adn cennetleri** (onlara nasip olacaktır) **ki,** ne oldukları hâlde cennetler onlara âittir? (يَدْخُلُونَ) **girecek oldukları hâlde,** nereye? (هَا) **oraya,** daha kim girer? (وَمَنْ) **o kimse de ki,** (صَلَحَ) **sâlih oldu,** kimlerden oldukları hâlde? (مِنْ اٰبَٓائِهِمْ) **babalarından,** daha? (وَاَزْوَاجِهِمْ) **ve eşlerinden,** daha? (وَذُرِّيَّاتِهِمْ) **ve zürriyetlerinden,** (وَالْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler de,** (يَدْخُلُونَ) **girerler,** nereye? (عَلَيْهِمْ) **yanlarına,** nereden? (مِنْ كُلِّ بَابٍ) **her bir kapı**(sın)**dan.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (O dünyâ yurdunun güzel âkibeti olarak) **Adn cennetleri** (o kimselere âittir)**dir ki; kendileri oraya** (ana ve) **babalarından, eşlerinden ve zürriyetlerinden** (îmân etmiş ve namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih** (ameller işlemiş) **olan kimselerle birlikte girecektirler. Melekler de** (köşklerinin) **her bir kapı**(sın)**dan yanlarına girecekler** (ve şöyle selâm vererek onları müjdeleyecektirler)**:**

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(Melekler onlara şöyle diyeceklerdir:) (سَلَامٌ) **Selâm olsun,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne sebebiyle? (بِمَا صَبَرْتُمْ) **sabretmeniz sebebiyle,** (فَنِعْمَ) **artık ne güzel oldu,** ne? (عُقْبَى الدَّارِ) **o** (dünyâ) **yurd**(un)**un âkıbeti** (olan cennet).

Meâl-i Şerîf - 24

24- "(İslâm'ı yaşamaya) **sabretmiş olmanız sebebiyle selâm olsun size! Artık o** (dünyâ) **yurd**(un)**un âkıbeti** (olan cennet) **ne güzel olmuştur."**

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهٓ اَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ اُولٰٓئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُٓوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (يَنْقُضُونَ) **bozarlar,** neyi? (عَهْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın ahdini,** yâni O'na verdikleri sözleri, neden sonra bozarlar? (مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) **iyice sağlamlaştırdıktan sonra,** daha ne yaparlar? (وَيَقْطَعُونَ) **ve keserler,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (اَمَرَ) (onlara) **emretti,** burada mefûl olarak (هُمْ) zamîri hazfedilmiştir, kim emretti? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne ile ilgili? (بِهٓ) **onunla,** ondan bedel? (اَنْ يُوصَلَ) **ulaştırılmasıyla,** daha ne yaparlar? (وَيُفْسِدُونَ) **ve fesâd çıkarırlar,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar,** (لَهُمُ) **sâdece onlara âittir,** ne? (اللَّعْنَةُ) **o büyük lânet,** yâni rahmetten uzaklaştırılma, daha? (وَلَهُمْ) **yine ancak onlara âittir,** ne? (سُٓوءُ الدَّارِ) **o** (dünyâ) **yurd**(un)**un** (âkıbetinin) **kötülüğü** (ile karşılaşacakları cehennem işkenceleri).

Meâl-i Şerîf - 25

25- Ama o kimseler ki; onlar Allâh'ın (rabliğini îtirâf ve emirlerine imtisâl husûsunda kendilerinden aldığı, kendilerinin de O'na ve kulları-

na verdikleri tüm) **ah**(i)**d**(ler)**ini** (ikrâr ve îtirâf edip, yeminlerle de) **iyice sağlamlaştırdıktan sonra bozarlar, Allâh'ın,** (tüm peygamberlere inanma gibi) **kendisiyle ilgili ulaştırılma emri vermiş olduğu şeyleri** (yerine getirmeyip) **keserler ve** (şirk, zulüm ve fitne gibi kötülükler yaparak) **yer**(yüzün)**de fesat çıkarırlar; işte sana! Onlar ki,** (rahmetten uzaklaştırılmalarına sebebiyet verecek) **o büyük lânet sâdece kendilerine âittir. O** (dünyâ) **yurd**(un)**un** (âkıbetinin) **kötülüğü**(yle karşılaşacakları cehennem işkenceleri) **de ancak onlara mahsustur.**

اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ وَفَرِحُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۜ
وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(اَللّٰهُ) **Allâh,** (يَبْسُطُ) **genişletir,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimseler için ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha? (وَيَقْدِرُ) **ve** (dilediklerine) **daraltır,** (وَفَرِحُوا) **onlar ise ferahlandılar,** ne ile? (بِالْحَيٰوةِ) **hayatla,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olan,** (وَمَا الْحَيٰوةُ) **hâlbuki o hayat olmadı,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olan,** neye nispetle olduğu hâlde? (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirete nispetle,** (اِلَّا مَتَاعٌ) **ancak geçici bir faydalanma!**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Allâh murâd ettiği kimseler için rızkı genişletir ve (dilediklerine) **daraltır.** (Mekke müşrikleri gibi nankör) **o**(la)**nlar ise o en âdî** (dünyâ) **hayât**(ıy)**la ferahlan**(ıp şımar)**dılar. Hâlbuki âhirete nispetle o en alçak** (dünyâ) **hayât**(ı, geçici olarak faydalanılacak) **bir metâdan başkası olmamıştır.**

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهٖۜ قُلْ اِنَّ اللّٰهَ
يُضِلُّ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْدٖٓى اِلَيْهِ مَنْ اَنَابَۚ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَيَقُولُ) **Ve der,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne der? (لَوْلَٓا اُنْزِلَ) **indirilseydi ya,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اٰيَةٌ) **bir âyet,** kimden? (مِنْ رَبِّهٖ) **Rabbi'nden,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (يُضِلُّ) **saptırır,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha? (وَيَهْدٖٓى) **ve hidâyet eder,** neye? (اِلَيْهِ) **Kendi** (dîni)**ne,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (اَنَابَ) **yöneldi.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Abdullâh ibnü Ebî Ümeyye ve arkadaşları gibi) **o kâfir ol**(up Allâh'ın elçisine düşman ol)**muş kimseler der ki: "**(Gök parça parça üstümüze düşürülerek veyâ dedemiz Kusayy diriltilerek) **onun üzerine Rabbi'nden bir âyet indirilseydi ya!"**

(Habîbim!) **De ki: "Gerçekten Allâh kimi**(n sapıklığı seçtiğini bildiği için imtihan hikmeti gereği sapıtmasını) **murâd ederse** (onu) **saptırır,** (gördüğü delilleri iyice düşünüp hakka) **yönelmiş olanı da Kendi** (dîni)**ne hidâyet eder** (ve ona doğruyu buldurur).

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِۜ اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُۜ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(اَلَّذِينَ) (Hakk'a yönelenler) **o kimselerdir ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَتَطْمَئِنُّ) **ve sükûnete kavuşur,** ne? (قُلُوبُهُمْ) **kalpleri,** ne ile? (بِذِكْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ı zikretmekle,** (اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ) **âgâh olun ki, ancak Allâh'ı zikretmekle,** (تَطْمَئِنُّ) **mutmain olur,** yâni sükûnete kavuşur, ne? (الْقُلُوبُ) **kalpler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Hakka yönelenler) **o kimseler**(dir) **ki;** (inanılması gereken tüm hakîkatlere) **îmân etmiştirler ve Allâh'ı zikretmekle** (O'nun rahmetini hatırlamakla, varlığına ve birliğine delâlet eden delilleri tefekkür etme sâyesinde) **kalpleri** (tüm çalkantılardan, ızdırap ve şüphelerden kurtularak istikrâr ve) **sükûnete kavuşmaktadır** ***/ve Allâh'ın*** *(Kur'ân'ını okumak ve öğretmiş olduğu)* ***zik(i)r(ler)i*** *(yapmak sûreti)* ***ile kalpleri*** *(yatışıp)* ***sükûne erer/*****. Âgâh olun ki; kalpler** (maddî bütün imkânlara sâhip olmakla değil) **ancak Allâh'ı zikretmekle mutmain olur."**

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبٰى لَهُمْ وَحُسْنُ مَاٰبٍ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(اَلَّذِينَ) **O kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân etmiştirler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlemiştirler,** neyi? (الصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (طُوبٰى) (en büyük) **müjde,** kim içindir? (لَهُمْ) **onlar içindir,** daha ne onlar içindir? (وَحُسْنُ مَاٰبٍ) **güzelliğin ta kendisi olan bir dönüş yeri.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- O kimseler ki (inanılması gereken her şeye) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; müjde**(ler) **de, güzelliğin ta kendisi olan** (cennet gibi) **bir dönüş yeri de onlara âittir.**

كَذٰلِكَ اَرْسَلْنَاكَ فٖى اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَٓا اُمَمٌ لِتَتْلُوَا عَلَيْهِمُ الَّذٖٓى اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ وَهُمْ
يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِۜ قُلْ هُوَ رَبّٖى لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (önceki peygamberleri gönderdiğimiz gibi, (اَرْسَلْنَا) **rasûl gönderdik,** kimi? (كَ) **seni,** nerede? (فٖى اُمَّةٍ) **bir toplum içerisinde,** öyle toplum ki, (قَدْ خَلَتْ) **muhakkak geçti,** neden önce? (مِنْ قَبْلِهَٓا) **kendisinden önce,** ne geçti? (اُمَمٌ) **birçok ümmetler,** ne için gönderdik? (لِتَتْلُوَا) **art arda okuyasın diye,** kim üzerine? (عَلَيْهِمُ) **onlar üzerine,** neyi okuyasın? (اَلَّذٖٓى) **o şeyi ki,** (اَوْحَيْنَٓا) **Biz vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (يَكْفُرُونَ) **inkâr ediyorlar,** kimi? (بِالرَّحْمٰنِ) **O Rahmân'ı,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (رَبّٖى) **benim Rabbim'dir,** (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (عَلَيْهِ) **ancak O'na,** (تَوَكَّلْتُ) **tevekkül ettim,** (وَاِلَيْهِ) **yine ancak O'nadır,** ne? (مَتَابِ) **benim dönüşüm.** Bu kelimenin aslı (مَتَابٖى) olduğu için îrâbı takdîren zamme olup kesre ile iktifâ edilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim!) **İşte sana!** (Senden önceki peygamberleri gönderdiğimiz gibi) **böylece seni de kendisinden evvel gerçekten birçok ümmetler geçmiş olan bir toplum içerisinde rasûl gönderdik, tâ ki sana vahyetmiş olduğumuz şeyi onlara art arda okuyasın. Hâlbuki onlar** (kendilerine son derece acıdığı için Kur'ân'ı indiren) **O Rahmân'ı inkâr etmektedirler.**

De ki: "Ancak O (Rahmân Te'âlâ) **benim Rabbim'dir ki; Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.**

Ben (tüm işlerimde özellikle de size karşı desteklenmem husûsunda) **ancak O'na tevekkül** (ve îtimâd) **ettim.** (Ölümümün ardından diriltildiğimde) **dönüşüm de ancak O'n**(un hesap yurdun)**a** (olacak)**dır."**

وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰىۜ بَلْ لِلّٰهِ الْاَمْرُ
جَمٖيعًاۜ اَفَلَمْ يَايْـَٔسِ الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اَنْ لَوْ يَشَٓاءُ اللّٰهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمٖيعًاۜ وَلَا يَزَالُ الَّذٖينَ
كَفَرُوا تُصٖيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ اَوْ تَحُلُّ قَرٖيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتّٰى يَاْتِىَ وَعْدُ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يُخْلِفُ الْمٖيعَادَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا) **Eğer gerçekten okunan herhangi bir şey olsaydı,** nedir olsaydı? (سُيِّرَتْ) **yürütülür,** ne ile? (بِهِ) **onun sebebiyle,** ne? (اَلْجِبَالُ) **dağlar,** daha? (اَوْ قُطِّعَتْ) **yâhut parça parça edilse idi,** ne ile? (بِهِ) **onun sebebiyle,** ne? (اَلْاَرْضُ) **yer**(yüzü), (اَوْ كُلِّمَ) **veyâ** (diriltilip) **konuşturulsaydı,** ne ile? (بِهِ) **onun sebebiyle,** ne? (اَلْمَوْتٰى) **ölüler,** (بَلْ لِلّٰهِ) **doğrusu ancak Allâh'a âittir,** ne? (اَلْاَمْرُ) **bütün işler,** ne olduğu hâlde, (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici olduğu hâlde,** (اَفَلَمْ يَايْـَٔسِ) **hâlâ bilmedi mi?** bu kelime aslında "Ümit kesme" mânâsında ise de mecâzen "Bilmek" mânâsında kullanılmıştır, zîrâ bir şeyden ümit kesen onun olmayacağını bilmektedir. *(en-Nesefî, el-Medârik)* Buna göre mânâ şöyledir: "Hilâfından ümit kesecek şekilde kesinlikle bilmedi mi?" kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** neyi bilmedi mi? (اَنْ لَوْ يَشَاۤءُ) **şâyet murâd etseydi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (لَهَدَى) **elbette hidâyete erdirirdi,** kimi? (اَلنَّاسَ) **insanları,** ne oldukları hâlde? (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici olduğu hâlde,** (وَلَا يَزَالُ) **ama dâim olacak,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** nedir olmaya? (تُصِيبُ) **isâbet eder** (olmaya), kime? (هُمْ) **onlara,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o** (kötü) **şeyler sebebiyle ki,** (صَنَعُوا) **yaptılar,** ne isâbet edecek? (قَارِعَةٌ) **şiddetle çarpan bir felâket,** daha? (اَوْ تَحُلُّ) **ya da konacak,** nereye? (قَرِيبًا) **çok yakına,** nereden? (مِنْ دَارِهِمْ) **yurtlarından,** ne zamâna kadar isâbet edecek? (حَتّٰى يَأْتِيَ) **gelinceye kadar,** ne? (وَعْدُ اللّٰهِ) **Allâh'ın vaadi,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (لَا يُخْلِفُ) **bozmaz,** neyi? (اَلْمِيعَادَ) **sözü.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim! Sana: "Eğer îmân etmemizi istiyorsan, okuduğun Kur'ân ile Mekke'den dağları kaldır da, sâhip olacağımız geniş sahalarda bostanlar edinelim, rüzgârı da emrimize ver ki, ona binip Şâm'a giderek ticâret yapıp geri dönelim, ölmüş atalarımızı da dirilt ki, senin hakkında onlarla istişâre edelim" diyen o müşriklere de ki:)

Eğer okunan herhangi bir şey; gerçekten onun (okunması) **sebebiyle dağlar yürütülseydi, ya da onun** (tilâveti) **sebebiyle yer**(yüzü) **parça parça edilseydi** ***/ya da onun*** *(okunması)* ***sebebiyle toprak iyice yarıl****(ıp kendisinden gözeler ve ırmaklar akıtıl)****saydı/ yâhut onun*** *(tilâveti)* ***sebebiyle*** *(uzak bir)* ***yer****(e ulaşım mesâfesi)* ***çabucak kat edilseydi/*** **veyâ onun** (kırâati) **sebebi ile ölüler** (diriltilerek) **konuşturulsaydı** (elbette o kitap yine bu Kur'ân olurdu)!

Doğrusu bütün işler hep birlikte ancak Allâh'a âittir.

(Dolayısıyla O, onların istedikleri bu mûcizeleri yaratmaya elbette Kādir'dir. Velâkin Allâh-u Te'âlâ sayılan mûcizeleri bu Kur'ân ile gerçekleştirmemiş, bilakis üstün hikmetlerinin gerektirdiği şekilde dilediğini yapmıştır.)

O îmân etmiş olan kimseler hâlâ bilmedi mi ki; Allâh (hiçbir mûcize göstermeden de kullarını yola almayı) **murâd etseydi, elbette bütün insanları hepsi** (hak üzere) **bir araya gelici olduğu hâlde** (onları) **hidâyete erdirirdi.** (Fakat Allâh-u Te'âlâ, herkesin kendisine verilen irâde ve kudreti, doğru yolu bulup ona uyma yönünde sarf etmeyeceğini bildiğinden, hidâyeti ancak bu yönde irâde kullananlara tahsis etti.)

Ama (kendilerinin ölümü ya da kıyâmetin kopması hakkında) **Allâh'ın vaadi** (meydana) **gelinceye kadar o kâfir olmuş kimseler, şiddetle çarpan bir felâketin, yaptıkları** (kötü) **şeyler sebebiyle kendilerine isâbet edeceği** (endişesi)**nden ya da onun, yurtlarına pek yakın bir yere konacağı** (korkusu)**ndan */veyâ senin* *(Hudeybiye gibi)* *onların diyârına çok yakın bir mekânda konakla*(*yarak kendilerine harp aç*)***mandan/* ayrı kalamayacaktır! Şüphesiz ki Allâh** (herhangi bir konuda verdiği) **sözü bozmaz.**

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَاَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ
فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak alay edilmişti,** kim ile? (بِرُسُلٍ) **pek değerli nice rasûllerle,** öyle rasûller ki kimden önce geçmiş? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (فَاَمْلَيْتُ) **ama Ben bir süre mühlet vermiştim,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (ثُمَّ اَخَذْتُ) **sonra yakalamıştım,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَكَيْفَ كَانَ) **peki ya nasıl olmuştu,** ne? (عِقَابِ) **Benim azâbım.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Andolsun ki; elbette senden önce de pek değerli nice rasûllerle gerçekten alay edilmişti (ve gösterdikleri mûcizelere îtibâr edilmeyip inadına başkaları istenmişti). **Ama Ben o kâfir olmuş kimselere bir süre mühlet vermiştim, sonra da onları** (çetin azâbımla) **yakalamıştım. Artık Benim azâbım nasıl olmuştu?!**

اَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْۚ وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَۜ قُلْ سَمُّوهُمْۜ اَمْ تُنَبِّؤُنَهُ بِمَا لَا
يَعْلَمُ فِي الْاَرْضِ اَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِۜ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِۜ
وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(اَفَمَنْ) **Şimdi O Zât mı ki,** (هُوَ) **O,** nedir? (قَٓائِمٌ) **kāimdir,** yâni ilmi ile kuşatıcı ve gözeticidir, ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ) **her bir nefis üzerine,** ne ile berâber olduğu hâlde? (بِمَا) **o şeyle ki,** (كَسَبَتْ) **kazandı,** burada (مَنْ) istifhâmının cevâbı mahzûftur ki takdîri (كَمَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ) şeklindedir, yâni "Bu sıfata sâhip olan Allâh-u Te'âlâ âciz putlarla bir olur mu?!" şeklindedir, (وَجَعَلُوا) **hâlbuki onlar tanıdılar,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** neler tanıdılar? (شُرَكَٓاءَ) **birtakım ortaklar,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (سَمُّو) **isimlendirin,** neyi? (هُمْ) **onları,** yâni onlara da "Yaratan" ve "Rızık veren" gibi isimler takın bakalım, bu sıfatlar onlarda var mı söyleyin, (اَمْ تُنَبِّؤُنَ) **yoksa siz haber mi veriyorsunuz,** kime? (هُ) **O'na,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri**(n ortaklığını) **ki,** burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (بِشِرْكَةِ مَا) "O şeylerin ortaklığını" şeklindedir, *(Ebû Hayyân, el-Bahru'l-muhît, 13/102; el-Halebî, ed-Dürru'l-masûn, 7/57; el-Âlûsî, 13/165)* (لَا يَعْلَمُ) (o âciz putlar hiçbir şeyi) **bilmiyor,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (اَمْ بِظَاهِرٍ) **ya da zâhir olan bir şeyle mi?** yâni doğru gibi görünen ama düşünüldüğünde boş olduğu anlaşılan bir şeyle mi bunu haber veriyorsunuz, öyle şey ki neden olucu? (مِنَ الْقَوْلِ) **söz** (cinsin)**den,** (بَلْ زُيِّنَ) **doğrusu** (şeytan tarafından) **çokça hoş gösterildi,** kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne hoş gösterildi? (مَكْرُهُمْ) **tuzakları,** yâni kendi yaldızladıkları bâtıl inançları, daha? (وَصُدُّوا) **böylece engellendiler,** neden? (عَنِ السَّبِيلِ) **o** (hak) **yoldan,** (وَمَنْ) **zâten her kimi,** (يُضْلِلِ) **saptırırsa,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** ne yoktur? (مِنْ هَادٍ) **hiçbir hidâyet edici.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Artık (hiçbir şeye gücü yetmeyen âciz putlarla) **O** (her şeye kādir olan) **Zât** (bir sayılır) **mı ki;** (O Allâh-u Te'âlâ) **her bir nefs**(in şahsı) **üzerinde** (de)**, onun kazanmış olduğu** (iyi veyâ kötü) **şeylerle birlikte** (onun yapmış olduğu bütün amellerini gözeten, hesâba çekecek olan ve bütün işlerini yöneten yegâne) **Kāim'dir?! Hâlbuki** (buna rağmen) **onlar Allâh'a birtakım ortaklar tanıdılar.**

(Habîbim!) **De ki: "Onlara** (da "Yaratan" ve "Rızık veren" gibi) **isimler takın** (bakalım, bu sıfatlar onlarda var mı söyleyin?)**!** ***/Onları niteleyin** (de Allâh-u Te'âlâ'ya ortak olma hakkına sâhip olup olmadıklarını görelim)./*

Yoksa siz O (her şeyi bilen Allâh-u Azîmüşşâ)**na,** (putlar gibi hiçbir şey hakkında) **bilgisi olmayan yerdeki** (âciz) **şeyleri**(n Kendisine ortak olduklarını bilgisini) **mi haber veriyorsunuz?!**

Ya da zâhir(de bir lafmış gibi görünen fakat hiçbir anlam ifâde etmeyen) **bir sözle mi** (onlara 'Ortaklar' ismi takıyorsunuz)**?!"**

Doğrusu o kâfir olmuş kimseler için (İslâm'a karşı kurdukları) **tuzakları** (ve kendi yaldızladıkları bâtıl inançları şeytan tarafından) **çokça hoş gösterildi de** (zamanla onları hak sanmıştırlar ve) **böylece onlar** (şeytanın azdırmasına uymayı tercih ettikleri için) **o** (hak) **yol** (olan İslâm)**dan engellenmiştirler.**

Zâten Allâh her kimi(n sapıklığı seçtiğini bilir de onu) **saptırırsa, artık onun için hiçbir hidâyet edici yoktur.**

لَهُمْ عَذَابٌ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَقُّۚ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(لَهُمْ) **Onlar içindir,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en yakın olan,** (وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ) **ve elbette âhiretin azâbı,** nedir? (اَشَقُّ) **daha meşakkatlidir,** (وَمَا لَهُمْ) **ve onlar için yoktur,** kimden gelecek azâba karşı? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** ne yoktur? (مِنْ وَاقٍ) **hiçbir koruyucu.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- O en yakın (dünyâ) **hayât**(ın)**da** (öldürülmek, esir alınmak gibi ağır cezâlar ve) **büyük azap**(lar) **o** (kâfir ola)**nlar içindir.**

Âhiretin azâbı ise (şiddet ve süreklilik açısından) **elbette daha meşakkatlidir. Onlar için Allâh'tan** (gelecek azâba karşı) **hiçbir koruyucu da yoktur.**

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِى وُعِدَ الْمُتَّقُونَۜ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۜ اُكُلُهَا دَٓائِمٌ وَظِلُّهَاۜ
تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْاۗ وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(مَثَلُ الْجَنَّةِ) **Cennetin görülmemiş sıfatı,** *(el-Âlûsî)* (اَلَّتِى) **o cennet ki,** (وُعِدَ) **vaad olundu,** kim? (اَلْمُتَّقُونَ) **takvâ sâhibi kimseler,** (تَجْرِى) **sürekli akıyor,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) (köşklerinin) **altlarından,** ne? (اَلْاَنْهَارُ) **nehirler,** (اُكُلُهَا) **onun yemişleri,** nedir? (دَٓائِمٌ) **süreklidir,** daha? (وَظِلُّهَا) **gölgeleri de,** (تِلْكَ) **işte sana! Bu,** nedir? (عُقْبَى الَّذِينَ) **o kimselerin âkıbetidir ki,** (اتَّقَوْا) (haramlardan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi oldular,** (وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ) **kâfirlerin âkıbeti ise,** nedir? (اَلنَّارُ) **ancak o** (sonsuz cehennem) **ateş**(i)**dir.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Kâfirlikten ve günahlardan sakınan) **o müttakî kimselere vaad edilmiş olan o cennetin** (tanıtılmaya değer) **görülmemiş sıfatı** (şöyledir) **ki;** (köşklerinin ve ağaçlarının) **altlarından ırmaklar akmaktadır. Yemişleri de süreklidir, gölgeleri de!** (Oranın hiçbir nîmeti kesintiye uğramayacaktır.)

İşte sana! (Şirkten ve mâsiyetten hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olan kimselerin** (övülmeye değer) **âkıbeti budur. Kâfirlerin âkıbeti ise ancak o** (sonsuz cehennem) **ateş**(i)**dir.**

وَالَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمِنَ الْاَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُۜ قُلْ
اِنَّمَٓا اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ وَلَٓا اُشْرِكَ بِه۪ۜ اِلَيْهِ اَدْعُوا وَاِلَيْهِ مَاٰبِ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَالَّذ۪ينَ) **Ve o kimseler ki,** (اٰتَيْنَا) **Biz verdik,** kime? (هُمُ) **onlara,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât ve İncîl) **kitapları**(nı), onlar nedirler? (يَفْرَحُونَ) **sevinirler,** ne ile? (بِمَٓا) **o şeyle ki,** (اُنْزِلَ) **indirildi,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (وَمِنَ الْاَحْزَابِ) **ama** (sana karşı ittifak kuran) **o hıziplerden vardır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (يُنْكِرُ) **inkâr ediyor,** neyi? (بَعْضَهُ) **onun bir kısmını,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَٓا اُمِرْتُ) **ben ancak emrolundum,** ne ile? (اَنْ اَعْبُدَ) **ibâdet etmemle,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha ne ile? (وَلَٓا اُشْرِكَ) **ve ortak koşmamamla,** kime? (بِه۪) **O'na,** (اِلَيْهِ) **sâdece O'na,** (اَدْعُوا) **dâvet etmekteyim,** (وَاِلَيْهِ) **yine ancak O'nadır,** ne? (مَاٰبِ) (diriltilmemin ardından) **dönüşüm.** Bu kelimenin aslı (مَاٰبـ۪ى) olduğu için îrâbı takdîren zamme olup kesre ile iktifâ edilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 36

36- O kimseler ki kendilerine o (Tevrât ve İncîl) **kitapları**(nı) **vermişizdir, onlar da o** (kendi kitaplarında) **sana indiril**(eceği müjdelen)**miş olan** (Kur'ân) **ile sevinç duyarlar.**

O (sana karşı ittifak kuran düşman) **hızipler**(in)**den ise, onun** (açıkladığı hükümlerden) **bir kısmını inkâr eden kimseler vardır.**

(Habîbim! Sen onların bu inkârlarına hiç aldırış etmeksizin suratlarına hakkı haykırarak) **de ki: "Ben ancak Allâh'a ibâdet etmemle ve Kendisine hiçbir şeyi ortak koşmamamla emrolundum.** (İnsanları) **ancak O'n**(un dînine ve kitâbın)**a dâvet etmekteyim,** (diriltilmemin ardından) **dönüşüm de ancak O'n**(un hesap yurdun)**a** (olacak)**dır.**

Bu âyet-i celîlede Ehl-i Kitap kâfirlerinin Kur'ân'ın tümünü değil de bâzı hükümlerini inkâr ettikleri açıklanmıştır, zîrâ onlar kendi kitaplarının hükümlerini nesheden ya da yeni hüküm getiren âyetleri reddederler, ama kitaplarına uyan meseleleri sevinçle karşılamasalar da inkâra kalkışmazlardı.

Yine burada, Yahûdî ulemâsından Abdullâh ibnü Selâm gibi Müslümanlar, bir de Necrân, Yemen ve Habeşistan ruhbânından İslâm'ı kabûl eden meşhur seksen kişi methedilmekte, buna mukābil Kâ'b ibnü Eşref ve arkadaşları zemmedilmektedir.

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّاۜ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَٓاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَٓاءَكَ مِنَ الْعِلْمِۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَكَذٰلِكَ) **Ve işte sana! Böylece** (diğer peygamberlere kendi lisanlarıyla kitap indirdiğimiz gibi), (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** yâni Kur'ân'ı, ne olarak? (حُكْمًا) **bir hüküm** (kaynağı) **olarak,** daha ne olarak? (عَرَبِيًّا) **Arapça,** (وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ) **andolsun ki; eğer uyacak olursan,** neye? (اَهْوَٓاءَهُمْ) **onların kötü arzularına,** neden sonra? (بَعْدَ مَا) **o şeyden sonra ki,** (جَٓاءَ) **geldi,** kime? (كَ) **sana,** ne olduğu hâlde? (مِنَ الْعِلْمِ) **ilimden** (ibâret olduğu hâlde), (مَا لَكَ) **senin için olamaz,** kimden gelecek azâba karşı? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** ne olamaz? (مِنْ وَلِيٍّ) **hiçbir yakın dost,** daha? (وَلَا وَاقٍ) **hiçbir koruyucu da olamaz.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Habîbim!) **İşte sana!** (Diğer peygamberlere kendi lügatlarıyla kitap indirdiğimiz gibi) **böylece Biz** (sana da) **onu Arapça** (dille ifâde edilen) **bir hüküm** (kaynağı ve helâllerle haramların açıkça beyân edildiği bir kitap) **olarak indirdik. Andolsun ki; sana gelmiş olan** (bunca değerli) **ilimden sonra onların kötü arzularına uy**(up da, kıblenin Kâ'be'ye döndürülmesinin ardından Mescid-i Aksâ'ya doğru namaz kılmaya kalkarsan ve İslâm'a dâveti bırak)**acak olursan, senin için Allâh'tan** (gelecek azâba karşı) **hiçbir yakın dost** (faydalı) **olamaz, hiçbir koruyucu da** (kurtarıcı) **olamaz.**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةًۜ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَاْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz rasûl olarak gönderdik,** kimi? (رُسُلًا) **nice rasülleri,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** daha ne yaptık? (وَجَعَلْنَا) **ve verdik,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** ne verdik? (اَزْوَاجًا) **birçok eşler,** daha?

(وَذُرِّيَّةً) **ve çok zürriyet,** (وَمَا كَانَ) **ve olamaz,** kim için? (لِرَسُولٍ) **hiçbir rasûl için,** ne olamaz? (اَنْ يَأْتِيَ) **getirmesi,** neyi? (بِاٰيَةٍ) **herhangi bir âyeti** (ve mûcizeyi), (اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) **ancak Allâh'ın izniyle** (getirebilir), (لِكُلِّ اَجَلٍ) **her bir ecel** (ve süre) **için vardır,** ne vardır? (كِتَابٌ) **kesinleşmiş bir yazı.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Habîbim!) **Andolsun ki; muhakkak Biz senden önce de birçok rasülleri elçi olarak göndermiş, onlara da birçok eşler ve çocuklar vermiştik. Ayrıca Allâh'ın izni olmadıkça hiçbir rasûl için** (ümmetinin istediği) **herhangi bir âyet** (ve mûcizey)**i getirmek** (diye bir şey) **olamaz.**

(İlâhî hikmet gereği) **her bir** (şeyin) **ecel**(i ve bitiş süresini belirlemek) **için** (her bir kul hakkında belirlenmiş bir hüküm ve) **kesinleşmiş bir yazı vardır.**

Âyet-i kerîme, istedikleri mûcizelerin gelmeyişine îtirâz eden ve Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in birkaç eşle evlenmesine tepki göstererek: "Gerçek bir peygamber olsaydı, vazîfesinin önemi çok eşliliğine engel olurdu" gibi gerçek dışı sözler sarf eden bâzı müşriklere cevap mâhiyetinde nâzil olmuştur.

يَمْحُوا اللّٰهُ مَا يَشَٓاءُ وَيُثْبِتُۚ وَعِنْدَهُٓ اُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(يَمْحُوا) **Siler,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيُثْبِتُ) **ve** (murâd ettiklerini silmeyerek) **sâbit kılar,** (وَعِنْدَهُ) **ama sâdece O'nun nezdinde** (hiç değişmeyecek)**dir,** ne? (اُمُّ الْكِتَابِ) **kitapların aslı** (olan ezelî ilim). *(et-Taberî, 13/572; es-Sa'lebî, 3/450; el-Mâverdî, en-Nüket, 3/118; İbnü 'Atıyye, el-Muharrer, 3/318; el-Kurtubî, 12/94; Ebû Hayyân, el-Bahru'l-muhît, 13/94)*

Meâl-i Şerîf - 39

39- "Allâh (kulları hakkında Levh-i Mahfûz'da yazmış olduğu hükümlerden, rızıklardan, ecellerden ve günahlardan değiştirmeyi) **murâd ettiği şeyleri** (meleklere teslim ettiği nüshalardan) **siler** (de rızık darlığını bolluğa, kısa ömrü uzun hayâta ve günahları sevaplara dönüştürür) **ve** (bunlardan irâde buyurduğu şeyleri de hiç değiştirmeyerek) **sâbit bırakır. Kitapların** (tüm yazıların ve bütün kaderlerin) **aslı**(nı teşkil eden ve değişmekten münezzeh olan ilm-i ezelî) **ise sâdece O'nun nezdinde** (sâbit olup hiç değişmeyecek)**dir."**

وَاِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذ۪ي نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ
فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(وَاِنْ مَا نُرِيَنَّ) **Ya Biz gerçekten gösterirsek,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بَعْضَ الَّذٖى) **o şeyin bir kısmını ki,** (نَعِدُ) (azap olarak) **vaad ediyoruz,** kime? (هُمْ) **onlara,** (اَوْ نَتَوَفَّيَنَّ) **veyâ elbette vefât ettirirsek,** kimi? (كَ) **seni,** (فَاِنَّمَا عَلَيْكَ) **artık senin üzerinde ancak vardır,** ne? (اَلْبَلَاغُ) **teblîğ etmek,** (وَعَلَيْنَا) **ve ancak Bize âittir,** ne? (اَلْحِسَابُ) **hesap görmek.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Habîbim!) **Ya Biz sana, kendilerine vaad etmekte olduğumuz** (azapla ilgili) **şeylerin bir kısmını gerçekten gösterirsek veyâ** (daha önce) **seni vefât ettirirsek,** (hiçbir şey değişmez. Zîrâ her hâlükârda sen onların yıkımına şâhit olacaksın. O hâlde sen onların inkârından etkilenmeyip vazîfene devâm et. Zîrâ) **senin üzerinde** (vazîfe) **olan ancak** (vahyi) **tebliğ etmektir.** (Onların) **hesap**(larını) **görmek ise ancak Bize âittir.**

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَأْتِى الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَاۜ
وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهٖۜ وَهُوَ سَرٖيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(اَوَلَمْ يَرَوْا) **O** (müşrik ola)**nlar görmediler mi?!** neyi? (اَنَّا) **gerçekten Biz** (emrimizle hareket eden ordular vâsıtasıyla), (نَأْتِى) **gelmekteyiz,** nereye? (اَلْاَرْضَ) **o**(nlara âit) **toprağa,** (نَنْقُصُ) **eksiltmekteyiz,** neyi? (هَا) **onu,** yâni kâfirlerin yurtlarını sana fethettirerek onların arâzisini eksiltmekteyiz, nereden? (مِنْ اَطْرَافِهَا) **kenarlarından,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** (يَحْكُمُ) **hüküm verir,** (لَا مُعَقِّبَ) **hiçbir tâkipçi** (bozacak) **olmadı,** ne için? (لِحُكْمِهٖ) **O'nun hükmü için,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (سَرٖيعُ الْحِسَابِ) **hesap görmesi çok çabuk olandır.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ayrıca o (müşrik ola)**nlar** (tehditlerimizin gerçekleşeceğini inkâr edip dururlarken hiç) **görmediler mi ki; gerçekten** (emrimizle hareket eden ordularımız vâsıtasıyla) **Biz o**(nlara âit) **toprağa gelmekteyiz de orayı kenarlarından** (azar azar Müslümanlara fethettirerek İslâm diyârına katmak sûretiyle) **eksiltmekteyiz?!**

Bir de Allâh (istediği şey hakkında dilediği şekilde karar ve) **hüküm verir ki** (bu hükümlerinden biri olarak sana tâbi olanlar hakkında izzet, düşmanlarına ise zillet karârı vermiştir), **O'nun hükmü**(nü bozmak) **için aslâ hiçbir tâkipçi yoktur. Zâten ancak O, hesap görmesi çok çabuk olandır.**

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ
وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَقَدْ مَكَرَ) **Muhakkak hîle yaptı,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** kimden öncedirler? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (فَلِلّٰهِ) **işte ancak Allâh'a âittir,** ne? (اَلْمَكْرُ) **bütün hîlelere karşılık vermek,** hîleler ne olduğu hâlde? (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici olduğu hâlde,** (يَعْلَمُ) **O bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَكْسِبُ) **kazanmaktadır,** kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefis,** (وَسَيَعْلَمُ) **ve muhakkak bilecektir,** burada (سَ) harfi tahkîk içindir, kim? (اَلْكُفَّارُ) **o kâfirler,** neyi? (لِمَنْ) **kime âittir,** ne? (عُقْبَى الدَّارِ) **o** (dünyâ) **yurd**(un)**un** (güzel) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Onlardan önceki (kâfir) **kimseler de gerçekten** (peygamberlerine ve müminlere karşı bunlar gibi) **hîle yapmıştı. Ama bütün hîlelere** (en güçlü şekilde) **karşılık vermek tamâmıyla ancak Allâh'a âittir.**

(Zîrâ hîle; başkasına bilmediği taraftan bir zarar ulaştırmaktır. Onların tüm yaptıkları ise Allâh-u Te'âlâ'nın ilim ve kudreti dâhilindedir, çünkü) **O herkesin** (hayırdan ve şerden) **ne kazanmakta olduğunu** (çok iyi) **bilmektedir.**

Ama o kâfirler (şimdilik bilmiyorlarsa da) **o** (dünyâ) **yurd**(un)**un** (güzel) **âkıbetinin** (o pek değerli cennetin) **kime âit olduğunu çok yakında** (azâba çarpıldıkları zaman) **bilecektir.**

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَيَقُولُ) **Ve diyor,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne diyorlar? (لَسْتَ) **sen olmadın,** nedir olmadın? (مُرْسَلًا) **rasûl olarak gönderilen bir kimse,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (كَفٰى) **yeterli olmuştur,** kim? (بِاللّٰهِ) **Allâh,** ne olarak? (شَهِيدًا) **gerçek bir şâhit olarak,** nerede? (بَيْنِي) **benim aramda,** daha? (وَبَيْنَكُمْ) **ve sizin aranızda,** daha kim şâhit olarak yeterlidir? (وَمَنْ) **o kimse de ki,** (عِنْدَهُ) **onun yanında** (bulunmakta)**dır,** ne? (عِلْمُ الْكِتَابِ) **o** (Tevrât, İncîl ve Kur'ân gibi) **kitapların ilmi.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Ayrıca o kâfir olmuş kimseler diyor ki: "Sen rasûl olarak gönderilmiş bir kimse olmadın."

(Habîbim!) **De ki: "Benimle sizin aranızda gerçek bir şâhit olarak Allâh da yeterli olmuştur, o** (Tevrât, İncîl ve Kur'ân gibi) **kitapların ilmi kendi yanında bulunan** (ve onlardan gerçek mânâda haberdâr olan âlim) **kimseler**(in şâhitliği) **de** (kâfî gelmiştir)**!**

(Zâten Allâh-u Te'âlâ benim risâletimi öyle güçlü delillerle ortaya koymuştur ki, başka bir şâhidin şehâdetine de ihtiyaç kalmamıştır.)"

سُورَةُ اِبْرَاهِيمَ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ اثْنَتَانِ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ON DÖRDÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

İBRÂHÎM SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Elli iki âyet-i kerîmedir.

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan bir rivâyete göre; Bedir'de katledilen müşrikler hakkında inmiş olan 28 ve 29. âyet-i kerîmeler Medîne-i Münevvere'de nâzil olmuştur.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓرٰ كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اِلٰى صِرَاطِ الْعَز۪يزِ الْحَم۪يدِ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓرٰ) **Elif! Lâm! Râ!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِه۪ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." İşte bu Kur'ân nedir? (كِتَابٌ) **Büyük bir Kitap'tır,** bu mânâya göre bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri: (هٰذَا كِتَابٌ) şeklindedir, öyle kitap ki, (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** ne için? (لِتُخْرِجَ) **çıkartasın diye,** kimi? (اَلنَّاسَ) **bütün insanları,** nereden? (مِنَ الظُّلُمَاتِ) **karanlıklardan,** nereye? (اِلَى النُّورِ) **o nûra,** ne ile çıkartasın? (بِاِذْنِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin izni** (ve kolaylaştırması) **ile,** o nurdan bedel nereye çıkarasın? (اِلٰى صِرَاطِ الْعَز۪يزِ) **O Azîz'in yoluna,** ondan bedel? (اَلْحَم۪يدِ) **Hamîd'in.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Râ! (Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır. Zîra bu harfler, gerçek mânâlarını sâdece Allâh-u Te'âlâ'nın bildiği müteşâbih âyetlerdendir. İşte bu öyle) **büyük bir Kitap**(tır) **ki; Biz onu sana bütün insanları Rablerinin izni** (ilmi, kolaylaştırması ve emri) **ile o** (kâfirlik, sapıklık ve cehâlet) **karanlıklar**(ın)**dan o** (îmân) **nûr**(un)**a, O** (hiç mağlup olmayacak yegâne güce sâhip bir) **Azîz ve** (her hâlükârda hamd-ü senâya müstehak olan) **Hamîd'in yoluna çıkarman için indirdik.**

اَللّٰهِ الَّذٖى لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِۜ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرٖينَ مِنْ عَذَابٍ شَدٖيدٍۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

O Azîz ve Hamîd olan Zât'tan bedel? (اَللّٰهِ) **Allâh**(ın yolun)**a,** (اَلَّذٖى) **o Zât ki,** (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَا) **o şeyler de ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** (وَوَيْلٌ) **çok büyük bir helâk olsun,** kim için? (لِلْكَافِرٖينَ) **kâfirler için,** öyle helâk ki neden neş'et edici? (مِنْ عَذَابٍ) **büyük bir azaptan,** öyle azap ki, (شَدٖيدٍ) **çok şiddetli.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- O Allâh ki; göklerde olan şeyler de, yerde bulunan şeyler de sâdece Kendisine âittir. Çok şiddetli bir azaptan dolayı (başlarına gelecek) **çok büyük bir helâk** (ve sonsuz bir felâket) **ise** (ibâdete müstehak yegâne Zât'ın kulluğunu bırakıp, hiçbir şeye mâlik olmayan âciz putlara tapan ve O'nun gönderdiği Kitâb'a uymadıkları için karanlıklardan nûra çıkamayan) **o kâfirler için olsun.**

اَلَّذٖينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ
وَيَبْغُونَهَا عِوَجًاۜ اُولٰٓئِكَ فٖى ضَلَالٍ بَعٖيدٍ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

O kâfirlerden bedel? (اَلَّذٖينَ) **O kimseler için** (çok büyük bir helâk ve azap olsun) **ki,** (يَسْتَحِبُّونَ) **isteyerek tercih ediyorlar,** neyi? (اَلْحَيٰوةَ) **o hayâtı,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en âdî olan,** ne üzerine tercih ediyorlar? (عَلَى الْاٰخِرَةِ) **âhiret üzerine,** daha ne yapıyorlar? (وَيَصُدُّونَ) **ve** (insanları) **engelliyorlar,** neden? (عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** daha ne yapıyorlar? (وَيَبْغُونَ) **ve arıyorlar,** neye? (هَا) **ona,** yâni Allâh'ın yolunu kötü göstermek için sürekli arıyorlar, neyi? (عِوَجًا) **bir eğriliği,** (اُولٰٓئِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Onlar,** nerededir? (فٖى ضَلَالٍ) **büyük bir sapıklık içinde,** öyle sapıklık ki, (بَعٖيدٍ) (haktan) **çok uzak olan.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- O (kâfir) **kimseler** (için çok büyük bir helâk ve azap olsun) **ki; onlar o en âdî** (dünyâ) **hayâtı**(nı) **âhirete karşı severek tercih etmektedirler, üstelik Allâh'ın yolu** (olan İslâm'a katılmaları)**ndan** (insanları) **alıkoymaktadırlar ve ona** (girmek isteyenleri engellemek için) **bir eğrilik** (ve çelişki) **aramakta** (böylece dosdoğru gerçekleri eğri büğrü göstererek, insanların doğru yolu kabullenmesine mâni çıkarmakta)**dırlar.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (haktan) **çok uzak olan büyük bir sapıklık içindedirler.**

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِه۪ لِيُبَيِّنَ لَهُمْۜ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) **Biz elçi olarak göndermedik,** kimi? (مِنْ رَسُولٍ) **hiçbir rasûlü,** (اِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِه۪) **ancak kavminin lisânı ile** (konuşan biri olarak gönderdik), ne için? (لِيُبَيِّنَ) **iyice açıklama yapsın için,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** (فَيُضِلُّ) **artık saptırır,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha? (وَيَهْد۪ي) **hidâyet eder,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَز۪يزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْحَك۪يمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Ayrıca Biz her bir rasûlü ancak kendi kavminin lisânıyla (konuşan bir) **elçi olarak gönderdik ki,** (amel etmeleri gereken hükümler hakkında) **kendilerine** (gönderildiği ümmetine) **iyice açıklamada bulunabilsin** (böylece onlar da çabucak ve kolayca o hükümleri anlayıp başkalarına tercüme edebilsin).

Artık Allâh (sapıtma sebeplerini tercih edeceğini bildiği için imtihan hikmetine binâen sapıklıkta kalmasını) **murâd ettiği kimseyi saptırır,** (hidâyet bulma vesîlelerine başvurduğunu bildiği için, doğru yola iletmek) **istediği kimseyi de hidâyet eder. Zâten ancak O** (hiçbir irâdesi engellenemeyecek yegâne izzet sâhibi bir) **Azîz'dir,** (dilediği her şeyi üstün hikmetine göre irâde eden bir) **Hakîm'dir.**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَٓا اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak biz rasûl olarak gönderdik,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** ne ile birlikte olduğu hâlde? (بِاٰيَاتِنَٓا) **âyetlerimiz** (ve mûcizelerimiz) **ile berâber,** ona ne buyurarak? (اَنْ اَخْرِجْ) **çıkar diye** (buyurarak), kimi? (قَوْمَكَ) **kavmini,** nereden? (مِنَ الظُّلُمَاتِ) **o** (kâfirlik) **karanlıklar**(ın)**dan,** nereye? (اِلَى النُّورِ) **o** (îmân) **nûr**(un)**a,** daha ne diye gönderdik? (وَذَكِّرْ) **ve hatırlat,**

kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِاَيَّامِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (geçmiş ümmetlere gönderdiği azap) **günlerini,** (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) (ey mümin!) **işte sana! Gerçekten bu** (şekilde ümmetine vaaz yapması)**nda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِكُلِّ صَبَّارٍ) **her çokça sabreden kimse için,** öyle sabreden ki, (شَكُورٍ) **hakkıyla şükreden.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Andolsun ki; elbette Biz Mûsâ'yı da âyet (ve mûcize)**lerimizle birlikte: "Kavmini o** (kâfirlik) **karanlıklar**(ın)**dan o** (îmân) **nûr**(un)**a çıkar ve Allâh'ın** (geçmiş ümmetlere gönderdiği nîmet ve belâlara mahal olmuş olan o ibretli) **günleriyle kendilerine** (uyarı ve) **hatırlatmada bulun" diye** (Kıptîlerden ve İsrâîloğullarından oluşan toplumlara) **gerçekten rasûl** (olarak) **gönderdik.**

(Ey mümin!) **İşte sana! Gerçekten** (Allâh-u Te'âlâ'nın emirlerini tutup yasaklarından sakınma husûsunda nefsinin kötü arzusuna uymamak için) **çokça sabreden ve** (O'nun nîmetlerine) **hakkıyla şükreden her bir** (îmânlı) **kimse için elbette bu** (şekilde vaaz-u nasîhatte bulunulması)**nda pek çok ve çok büyük âyetler vardır.**

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ اَنْجٰيكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ اَبْنَٓاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَٓاءَكُمْ وَفِى ذٰلِكُمْ بَلَٓاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَاِذْ قَالَ) (Habîbim! Yahûdîlere anlat) **bir zamânı ki demişti,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** kime? (لِقَوْمِهِ) **kavmine,** ne demişti? (اُذْكُرُوا) **hatırlayın,** neyi? (نِعْمَةَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetini,** kimin üzerinde olduğu hâlde? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinizde,** Allâh'ın nîmetinden bedel? (اِذْ اَنْجٰى) **kurtardığı zamânı** (hatırlayın), kimi? (كُمْ) **sizi,** kimden? (مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un hânedânından,** ne oldukları hâlde? (يَسُومُونَ) **arıyor oldukları hâlde,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (سُوٓءَ الْعَذَابِ) **o kötü azâbı,** burada izâfet, sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlindendir ki takdîri (اَلْعَذَابَ السُّوٓءَ) şeklindedir, daha ne oldukları hâlde? (وَيُذَبِّحُونَ) **ve çokça boğazlıyorlar,** kimi? (اَبْنَٓاءَكُمْ) **oğullarınızı,** daha ne yaptıkları hâlde? (وَيَسْتَحْيُونَ) **ve sağ bırakıyorlar,** kimi? (نِسَٓاءَكُمْ) **kadınlarınızı,** (وَفِى ذٰلِكُمْ) **işte size, bunda vardır,** ne vardır? (بَلَٓاءٌ) **bir tür belâ,** öyle belâ ki kimden gelici? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbiniz'den,** daha öyle belâ ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim! Yahûdîlere anlat) **bir zamânı ki Mûsâ kavmine** (şöyle) **demişti: "Allâh'ın sizin üzerinizde bulunan nîmetini hatırlayın. Hani O sizi Firavun hânedânın**(ın azapların)**dan kurtarmıştı;** (çünkü) **onlar siz**(in dedeleriniz)**e o kötü azâbı** (uygulama yolu) **arıyorlar** (da onları en zor işlerde çalıştırıyorlar)**dı,** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın dünyâya gelmesine mâni olmak için, yeni doğan) **oğullarınızı çokça boğazlıyorlar ve kadınlarınızı** (hizmetçi yapmak üzere) **sağ bırakıyorlardı.**

(Ey İsrâîloğulları!) **İşte size! Bu** (şekilde Firavun'u başınıza musallat kılıp, sonra beni göndererek sizi kurtarması)**nda, Rabbiniz'den** (gelen) **çok büyük bir belâ** (ve sıkıntının ardından nîmetle imtihan sırrı) **vardı. /*İşte size!* *(Onların sizi)* *bu* *(kadar acı azaplara uğratmaları)****nda büyük bir*** *(sıkıntı ve)* ***mihnet vardı./***

وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

Daha neyi hatırlayın? (وَاِذْ تَاَذَّنَ) **kesin bildiride bulunduğu zamânı da,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** ne diye bildiride bulundu? (لَئِنْ شَكَرْتُمْ) **andolsun ki; eğer şükrederseniz,** (لَاَزِيدَنَّ) **elbette mutlaka** (nîmet bakımından) **ziyâdelik yapacağım,** kime? (كُمْ) **size,** (وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ) **ama yemin olsun ki nankörlük ederseniz,** (اِنَّ عَذَابِى) **gerçekten Benim azâbım,** nedir? (لَشَدِيدٌ) **elbette çok şiddetlidir.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* sözlerini şöyle sürdürdü:) **Bir zamânı da** (yâd edin) **ki Rabbiniz: 'Andolsun ki; eğer** (îmân edip sâlih amel işleyerek, Benim sizi düşmanlarınızdan kurtarma nîmetime) **şükrederseniz, elbette mutlaka size** (nîmet bakımından) **artış yapacağım.**

Ama yemin olsun ki; (dînimi inkâr ederek bunca nîmetlerime karşı) **nankörlük ederseniz, gerçekten de Benim azâbım elbette çok şiddetlidir.**

(Böylece dünyâda nîmetlerinizi elinizden alırım, âhirette ise bitmez tükenmez azaplara mâruz bırakırım)**' diye** (hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde) **kesinlikle bildirmişti."**

وَقَالَ مُوسٰٓى اِنْ تَكْفُرُوٓا اَنْتُمْ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ جَمِيعًاۙ فَاِنَّ اللّٰهَ لَغَنِىٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** ne dedi? (اِنْ تَكْفُرُوا) **eğer** (Allâh'ın nîmetlerine) **nankörlük yaparsanız,** (اَنْتُمْ) **siz,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne olduğunuz hâlde? (جَمِيعًا) (hepiniz) **bir araya gelici olduğu**(nuz) **hâlde,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **işte gerçekten Allâh,** kimdir? (لَغَنِىٌّ) **elbette Ğaniyy'dir,** daha kimdir? (حَمِيدٌ) **Hamîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Mûsâ dedi ki: "(Ey İsrâîloğulları!) **Siz ve yer**(yüzün)**de bulunanlar**(ın hepsi) **bir araya gelerek** (Allâh'ın nîmetlerine karşı) **nankörlük yaparsanız** (Allâh'a hiçbir zarar veremezsiniz. Zîrâ) **gerçekten Allâh elbette** (kimsenin şükrüne muhtaç olmayacak kadar) **Ğaniyy'dir,** (kimse hamdetmese de, Zâtı îtibârıyla tüm hamd ve övgülere lâyık olan bir) **Hamîd'dir.**"

اَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا اللّٰهُ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّٓوا اَيْدِيَهُمْ فِٓى اَفْوَاهِهِمْ وَقَالُٓوا اِنَّا كَفَرْنَا بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِهٖ وَاِنَّا لَفِى شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَٓا اِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اَلَمْ يَأْتِ) **Gelmedi mi?** kime? (كُمْ) **size,** ne? (نَبَؤُا الَّذِينَ) **o kimselerin önemli haberi ki,** (مِنْ قَبْلِكُمْ) **sizden önce** (yaşamıştırlar), onlardan bedel? (قَوْمِ نُوحٍ) **Nûh kavminin,** daha? (وَعَادٍ) **ve Âd'ın,** daha? (وَثَمُودَ) **ve Semûd'un,** daha? (وَالَّذِينَ) **ve o kimselerin ki,** (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra** (gelmiştirler), o kavimler ne oldukları hâlde? (لَا يَعْلَمُ) **bilemez,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اِلَّا اللّٰهُ) **ancak Allâh** (bilir), (جَٓاءَتْ) **gelmişti,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رُسُلُهُمْ) **rasûlleri,** ne ile birlikte oldukları hâlde? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık mûcizelerle,** bu mânâya göre (بِ) harfi mülâbeset içindir, ta'diye için de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (فَرَدُّٓوا) **ama onlar** (şaşkınlıklarından dolayı) **çevirmiştiler,** neyi? (اَيْدِيَهُمْ) **ellerini,** neyin üzerine? (فِٓى اَفْوَاهِهِمْ) **kendi ağızlarının üzerine** (kapatmıştılar), burada (فِى) harf-i ceri (عَلٰى) mânâsındadır, daha ne yapmıştılar? (وَقَالُٓوا) **ve demiştiler,** ne demiştiler? (اِنَّا) **şüphesiz biz,** (كَفَرْنَا) **inkâr ettik,** neyi? (بِمَٓا) **o şeyleri ki,** (اُرْسِلْتُمْ) **gönderildiniz,** ne ile? (بِهٖ) **onunla,** (وَاِنَّا) **gerçekten de biz,** neredeyiz? (لَفِى شَكٍّ) **elbette büyük bir şüphe içindeyiz,** neden dolayı? (مِمَّا) **o şeyden dolayı ki,** (تَدْعُونَ) **dâvet ediyorsunuz,** kimi? (نَا) **bizi,** neye? (اِلَيْهِ) **ona,** öyle şüphe içindeyiz ki, (مُرِيبٍ) **çok endişelendirici.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Ey Rasûlüm'ü inkâr eden müşrikler!) **Sizden önceki o kimselerin; Nûh kavminin, Âd'ın, Semûd'un ve onlardan sonraki o** (kâfir) **kişilerin önemli haberi size gelmedi mi ki** (çokluklarından dolayı) **onları**(n sayısını) **Allâh'tan başkası bilmemekteydi?!**

Rasülleri onlara çok açık mûcizeler getirmişti, ama onlar (şaşkınlıklarından dolayı) **ellerini kendi ağızlarının üzerine** ***/o (kendilerine vaaz yapa)nların ağızlarının üzerine/*** **çevirmiştiler ve:**

"Şüphesiz ki biz sizin kendisiyle gönderilmiş olduğunuz o (îmân ve tevhîdi emreden) **şeyi inkâr ettik. Gerçekten de biz, sizin bizi kendisine dâvet etmekte olduğunuz o şey**(in gerçekliğin)**den, elbette** (huzûrumuzu bozacak derecede) **ziyâde endişelendirici çok büyük bir şüphe içerisindeyiz" demiştiler.**

Âyet-i celilede geçen: "Ellerini ağızlarına çevirdiler" kavl-i şerîfi birkaç şekilde tefsir edilmiştir:

a) "Peygamberlerin getirdiği dîne karşı öfkelerinden ellerini ısırdılar."

b) "Şaşkınlık ya da alay gâyesiyle ellerini ağızlarının üzerine kapattılar."

c) "Biz kâfirlikte ısrar niyetindeyiz. Dolayısıyla çok konuşmanız bir şey sağlamayacaktır. Artık susun" dercesine parmaklarıyla ağızlarına işâret ettiler.

d) "Ellerini peygamberlerin ağızlarına kapatarak onları susturmaya çalıştılar." *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, Ebu's-Su'ûd, el-Âlûsî)*

قَالَتْ رُسُلُهُمْ اَفِي اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ
وَيُؤَخِّرَكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۜ قَالُٓوا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَاۜ تُرِيدُونَ اَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ
يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُ۬نَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(قَالَتْ) **Demişti,** kim? (رُسُلُهُمْ) **rasülleri,** ne demişti? (اَفِي اللّٰهِ) **Allâh hakkında var mıdır?** ne? (شَكٌّ) **en ufak bir şüphe,** öyle Allâh ki, (فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ) **göklerin yoktan yaratıcısı,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (يَدْعُو) **O dâvet ediyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne için? (لِيَغْفِرَ) **bağışlasın diye,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neden bâzısını? (مِنْ ذُنُوبِكُمْ) (kul hakkına taalluk etmeyen) **bâzı günahlarınızı,** daha ne yapsın? (وَيُؤَخِّرَ) **ve geciktirsin için,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereye kadar? (اِلٰٓى اَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konulmuş,** (قَالُٓوا) **onlar** (cevâben) **demiştiler,** ne demiştiler? (اِنْ اَنْتُمْ) **siz değilsiniz,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşer**(siniz), öyle beşer ki, (مِثْلُنَا) **bizim gibi** (olan), yine öyle beşer ki, (تُرِيدُونَ) **istiyorsunuz,** neyi? (اَنْ تَصُدُّو)

engellemenizi, kimi? (نَا) **bizi,** neden uzaklaştırarak? (عَمَّا) **o şeyden ki,** (كَانَ) **idi,** nedir idi? (يَعْبُدُ) **sürekli tapıyor,** kim? (اٰبَٓاؤُ۬نَا) **babalarımız,** (فَأْتُو) **o hâlde getirin,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (بِسُلْطَانٍ) **çok güçlü bir delîli,** öyle delil ki, (مُبِينٍ) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Rasülleri demişti ki: "Göklerin ve yerin yoktan yaratıcısı olan Allâh(ın birliği) **hakkında en ufak bir şüphe mi vardır?!**

(Ey inkârcılar! Sizin dediğiniz gibi, biz sizi kendi kafamızdan uydurduğumuz bir yola çağırmakta değiliz. Ancak bizim aracılığımızla) **O** (Rabbiniz), **sizin için** (tüm) **günahlarınızı** */(kul haklarına taalluk etmeyen)* ***bâzı günahlarınızı/*** **bağışlasın ve sizi** (Allâh tarafından) **adı konmuş bir süreye kadar geciktirsin** (de, kökünüzü kazıyacak ânî bir azapla hepinizi birden helâk etmesin ve içinizden îmân edenleri zevk-ü sefâ içerisinde ecellerine kadar yaşatsın) **diye sizi** (îmâna) **dâvet etmektedir."**

Onlar (ise cevâben): **"Siz** (bize karşı hiçbir üstünlüğü olmayan) **ancak bizim gibi bir beşersiniz, babalarımızın sürekli tapmakta olduğu şeyden bizi engellemek istiyorsunuz.**

(Eğer durum bizim dediğimiz gibi değil de, sizin iddiâ etmekte olduğunuz gibiyse) **o hâlde bize** (peygamberlik makāmını hak etmenize sebep olan meziyetlerinize dâir) **pek açık ve çok güçlü bir delil getirin" demişlerdi.**

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ اِنْ نَحْنُ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَمُنُّ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهٖۜ وَمَا كَانَ لَنَٓا اَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(قَالَتْ) **Demişti,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (رُسُلُهُمْ) **rasulleri,** ne demişti? (اِنْ نَحْنُ) **biz olmadık,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşer,** öyle beşer ki, (مِثْلُكُمْ) **sizin gibi,** (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ) **velâkin Allâh,** (يَمُنُّ) **lütufta bulunur,** kim üzerine? (عَلٰى مَنْ) **o kimseler üzerine ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** kimlerden olduğu hâlde? (مِنْ عِبَادِهٖ) **kullarından,** (وَمَا كَانَ) **zâten olmadı,** kim için? (لَنَٓا) **bizim için,** ne? (اَنْ نَأْتِيَ) **getirmemiz,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِسُلْطَانٍ) **güçlü bir delîli** (ve mûcizeyi), (اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) **ancak Allâh'ın izniyle,** (وَعَلَى اللّٰهِ) **ve ancak Allâh'a,** (فَلْيَتَوَكَّلِ) **artık tevekkül etsin,** kim? (الْمُؤْمِنُونَ) **müminler.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Rasülleri onlara demişti ki: "(Evet, öyledir.) **Biz ancak sizin gibi bir beşeriz velâkin Allâh kullarından dilediği kimselere** (peygamberlik vererek) **lütufta bulunur.**

Zâten Allâh'ın izni (ve yaratması) **ile olmadıkça size** (kendiliğimizden) **güçlü bir delil** (ve mûcize) **getirmemiz bizim için** (düşünülecek bir şey) **olmamıştır. Artık** (düşmanlara karşı direnme husûsunda) **müminler ancak Allâh'a** (güvenip) **tevekkül etsin.**

وَمَا لَنَٓا اَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰينَا سُبُلَنَاۜ
وَلَنَصْبِرَنَّ عَلٰى مَٓا اٰذَيْتُمُونَاۜ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَمَا) **Ve ne şey?** kim içindir? (لَنَٓا) **Bizim içindir,** yâni bizim ne mâzeretimiz olabilir, ne hususta? (اَلَّا نَتَوَكَّلَ) **tevekkül etmememiz husûsunda,** burada (فِى) harf-i ceri mahzûftur, kime tevekkül etmememiz? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** (وَقَدْ هَدٰى) **hâlbuki muhakkak O hidâyet etti,** kimi? (نَا) **bizi,** neye? (سُبُلَنَا) **yollarımıza,** yâni her birimizin din husûsunda uyması gereken dosdoğru yola, (وَلَنَصْبِرَنَّ) **ve andolsun ki; elbette sabredeceğiz,** neye karşı? (عَلٰى مَٓا اٰذَيْتُمُو) **eziyet etmenize karşı,** burada (مَٓا) harfi, masdariyyedir, mevsûle de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, kime? (نَا) **bize,** (وَعَلَى اللّٰهِ) **ve ancak Allâh'a,** (فَلْيَتَوَكَّلْ) **artık tevekkül etsin,** kim? (اَلْمُتَوَكِّلُونَ) **tevekkül edenler.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Zâten (yüce Rabbimiz'in kudretini bilmemize rağmen hâlâ) **Allâh'a tevekkül etmememiz husûsunda bizim için ne şey** (ve hangi mâzeret) **olabilir?!**

Hâlbuki gerçekten O bizi(m her birimizi, din husûsunda uymamız gereken dosdoğru) **yollarımıza hidâyet etmiştir.**

Bir de andolsun ki; bize yaptığınız eziyetlere karşı elbette sabr(a devâm) **edeceğiz. Öyleyse** (îmânları gereği) **tevekkül edenler de ancak Allâh'a tevekkül**(de sebât) **etsin."**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَٓا اَوْ لَتَعُودُنَّ فِى مِلَّتِنَاۜ
فَاَوْحٰٓى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَۙ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَقَالَ) **Ve demişti,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** kime demişti? (لِرُسُلِهِمْ) **kendi rasüllerine,** ne demiştiler? (لَنُخْرِجَنَّ) **andolsun ki; elbette çıkaracağız,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereden? (مِنْ اَرْضِنَا) **toprağımızdan,** (اَوْ لَتَعُودُنَّ) **ya da yemin olsun ki kesinlikle geçeceksiniz,** nereye? (فِي مِلَّتِنَا) **bizim dînimize,** (فَاَوْحٰى) **bunun üzerine vahyetti,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** kim? (رَبُّهُمْ) **Rableri,** ne diye? (لَنُهْلِكَنَّ) **kasem olsun; elbette helâk edeceğiz,** kimi? (اَلظَّالِمِينَ) **o zâlimleri.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- O kâfir olmuş kimseler(in inatçıları) **kendi rasüllerine: "Andolsun ki; mutlaka sizi toprağımızdan çıkar**(ıp sürgüne yollay)**acağız ya da yemin olsun kesinlikle siz bizim dînimize geçeceksiniz" dedi. Bunun üzerine Rableri de onlara vahyetti ki: "Kasem olsun ki; elbette Biz o zâlimleri helâk edeceğiz.**

وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَلَنُسْكِنَنَّ) **Ve andolsun ki; elbette yerleştireceğiz,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereye? (اَلْاَرْضَ) **o toprağa,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** (ذٰلِكَ) (ey Benim peygamberim!) **işte sana! Bu,** kim içindir? (لِمَنْ) **o kimse içindir ki,** (خَافَ) **korktu,** neden? (مَقَامِي) **Benim makāmım**(ın ululuğun)**dan,** daha ne yaptı? (وَخَافَ) **yine korktu,** neden? (وَعِيدِ) **Benim tehdîdimden.** Bu terkîbin sonundaki mütekellim (يَا)sı hazfedilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 14

14- Yine andolsun ki; elbette onların (helâk edilmesinin) **ardından o**(nların) **toprağ**(ın)**a mutlaka sizi yerleştireceğiz.** (Ey peygamberim!) **İşte sana! Bu** (şekilde kâfirleri helâk edip, müminleri onların diyârına vâris kılma müjdesi), **Benim makāmım**(ın ululuğun)**dan korkmuş ve** (isyankârlara yapmış olduğum azap) **tehdîdimden endişe etmiş** (de ona göre dînimin emirlerini yerine getirmiş) **kimselere âittir."**

وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَاسْتَفْتَحُوا) **Sonra** (peygamberler Allâh-u Te'âlâ'dan yardım ve) **fetih istediler,** (وَخَابَ) **böylece helâke uğradı,** kim? (كُلُّ جَبَّارٍ) **çokça zorbalık yapan her bir kimse,** öyle zorba ki, (عَنِيدٍ) **çok inatçı olan.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Böylece onlar (kâfir ümmetlerine karşı Allâh-u Te'âlâ'dan yardım ve) **fetih** */(düşmanlarıyla aralarını ayıracak adâletli bir)* ***hüküm/*** **istediler de,** (Allâh-u Te'âlâ'nın ibâdetinden kibirlenen) **çokça zorba ve** (hakkı kabûl etmemek için direnen) **ziyâde inatçı her bir kişi helâke uğradı.**

Burada yardım talep edenlerin kim oldukları hakkında iki görüş bulunmaktadır:

a) İmâm-ı Mücâhid ve Katâde *(Radıyallâhu Ânhümâ)*dan nakledildiğine göre; peygamberler ümmetlerinin îmânından ümit kestikleri zaman onlara karşı Allâh'tan yardım talep etmişler ve onların azâba çarptırılmaları için bedduâ etmişlerdir.

b) İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Ânhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre ise; inkârcı ümmetler: "Ey Allâh! Eğer bu peygamberler doğru kimselerse bize azap et de anlayalım" demişlerdir.

Gerçi bâzı âlimler iki fırkanın da haklının yardıma mazhar olması, bâtıl yolda olanlarınsa helâke uğraması için talepte bulunduklarını söylemişlerdir. *(el-Hâzin)*

مِنْ وَرَآئِهٖ جَهَنَّمُ وَيُسْقٰى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍۙ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(مِنْ وَرَآئِهٖ) **Onun önünde ise vardır,** bu mânâya göre bu terkîb, geride (كُلُّ جَبَّارٍ) izâfet terkîbinden hâl düşmektedir, ne vardır? (جَهَنَّمُ) **cehennem,** yâni o zorbanın ilerisinde kendisini bekleyen cehennem vardır, daha? (وَيُسْقٰى) **ve içirilecektir,** neden? (مِنْ مَاءٍ) **özel bir sudan,** öyle su ki, (صَدِيدٍ) **irinin ta kendisi olan.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Helâk edilen kâfirin dünyâdaki hüsrânının ardından) **önünde ise** (kendisini bekleyen) **cehennem vardır. Ayrıca** (cehennem ehlinin yanan cesetlerinden akan) **irinin ta kendisi olan özel bir sudan ona içirilecektir.**

يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍۜ
وَمِنْ وَرَآئِهٖ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

Öyle su ki, (يَتَجَرَّعُ) **zorla yudumlamaya çalışacak,** neyi? (هُ) **onu,** (وَلَا يَكَادُ) **ama yaklaşamayacak,** neye? (يُسِيغُ) **boğazından geçirmeye,** neyi? (هُ) **onu,** daha onun başına ne gelecek? (وَيَأْتِي) **ve gelecek,** kime? (هِ) **ona,** ne? (الْمَوْتُ) **ölüm** (sebepleri), nereden? (مِنْ كُلِّ مَكَانٍ) **her bir yerden,** (وَمَا هُوَ) **hâlbuki o olmayacak,** nedir olmayacak? (بِمَيِّتٍ) **aslâ ölü**(p kurtulacak) **bir kimse,** (وَمِنْ وَرَآئِهٖ) **bunun önünde de vardır,** ne vardır? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (غَلِيظٌ) **çok katı.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Cehennemde yanan kişi harâret kendisini istilâ ettiğinden dolayı) **onu zorla yudumlamaya çalışacak fakat onu boğazından geçirmeye bile yaklaşamayacaktır.** (Ama aşırı susuzluktan dolayı azâbı uzayınca, nice zahmetlerden sonra onu içmeye mecbur kalacaktır.)

Ayrıca ölüm (sebepleri) **ona her bir yerden gelecek ama o aslâ ölü**(p kurtulan) **bir kimse** (gibi rahata kavuşmuş) **olamayacaktır.**

Bunun önünde de (kendisi için hazırlanmış) **çok katı büyük bir azap vardır** (ki böylece o, bir sonrası bir öncesinden çetin olan azaplara cehennemde ebediyyen mâruz kalacaktır).

Ebû Ümâme *(Radıyallâhu Anh)* Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bu âyet-i kerîmenin tefsîri hakkında şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: "O irinli su, cehennemde yanan kişinin ağzına yaklaştırılacak ama o ondan hiç hoşlanmayacaktır. O su kendisine yaklaştırılınca yüzünü kebap edecek ve bu yüzden başının derisi düşecektir. Onu içtiğinde ise bağırsaklarını paramparça edecek ve nihâyet makatından çıkacaktır.

Nitekim Allâh-u Te'âlâ: 'Onlara kaynar bir su içirildi de bağırsaklarını paramparça etti' buyurmaktadır. Yine Allâh-u Te'âlâ: 'Onlar (orada aşırı susuzluktan dolayı) yardım talep edecek olsalar, zeytin tortusu gibi olan ve (aşırı harâretinden dolayı derileri düşürecek şekilde) yüzleri kavuran (katı) bir suyla imdâd edileceklerdir. (Bu) ne kötü bir içecek' *(Muhammed Sûresi:15, el-Kehf Sûresi:29)* buyurmaktadır." *(et-Tirmizî, Sıfatü cehennem:4, rakam:2583, 4/705)*

İbrâhîm-i Teymî ve İbnü Cüreyc *(Rahimehümellâh)* gibi âlimlerin beyânına göre; cehennemde yanan kişi tüy dipleri ve parmak uçlarına varıncaya kadar cesedindeki her noktadan ölüm acısı çekecektir ve böylece canı boğazına gelecek ama çıkmadığı için ölemeyecek, içine geri dönmeyeceği için de hayattan bir fayda göremeyecektir. *(el-Beyzâvî, el-Hâzin)*

مَثَلُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ اَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍۨ اشْتَدَّتْ بِهِ الرّ۪يحُ ف۪ي يَوْمٍ عَاصِفٍۜ لَا يَقْدِرُونَ
مِمَّا كَسَبُوا عَلٰى شَيْءٍۜ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَع۪يدُ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(مَثَلُ الَّذ۪ينَ) **O kimselerin şaşılacak hâli ki,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** kimi? (بِرَبِّهِمْ) **Rablerini,** yâni kâfirlerin şaşılacak hâli, nedir? (اَعْمَالُهُمْ) **onların amelleri,** ne gibidir? (كَرَمَادٍ) **bir kül gibidir,** öyle kül ki, (اشْتَدَّتْ) **şiddetle savurdu,** neyi? (بِهِ) **onu,** ne? (الرّ۪يحُ) **rüzgâr,** ne zamanda? (ف۪ي يَوْمٍ) **bir günde,** öyle gün ki, (عَاصِفٍ) **fırtınalı,** (لَا يَقْدِرُونَ) **güç yetiremezler,** neden dolayı? (مِمَّا) **o** (iyi) **şeylerden dolayı ki,** (كَسَبُوا) **kazandılar,** ne üzerine güç yetiremezler? (عَلٰى شَيْءٍ) (sevap nâmına) **hiçbir şey üzerine,** (ذٰلِكَ) (ey mümin) **işte sana! Bu,** (هُوَ) **ancak bu,** nedir? (الضَّلَالُ) **sapıklıktır,** öyle sapıklık ki, (الْبَع۪يدُ) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Rablerini inkâr etmiş olan o kimselerin şaşılacak hâli (var ya); **onların** (fakirlere yardım, köle âzâdı, esirleri kurtarma, misâfirlere ikrâm ve akrabâyı gözetme gibi yapmış oldukları iyi) **amelleri bir kül gibidir ki, fırtınalı bir günde o rüzgâr onu şiddetle savurmuştur.**

(İşte darmadağın olan o külün parçalarından hiçbir istifâde edilemeyeceği gibi, îmânsızlar da iyi amellerinin hayırlarını göremeyeceklerdir.) **Onlar** (iyilik nâmına) **kazanmış oldukları şeylerden dolayı** (sevap elde etmek ya da azaplarını hafifletmek gibi) **hiçbir şeye** (kıyâmet günü) **güç yetiremeyeceklerdir.** (Ey mümin!) **İşte sana! Ancak bu** (misâlin açıkça ortaya koyduğu durum), (doğru yoldan) **çok uzak** (düşmüş) **olan** (bir) **sapıklığın ta kendisidir.**

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَد۪يدٍۙ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اَلَمْ تَرَ) (Ey kâfir insan!) **Görmedin mi?!** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** Allâh-u Te'âlâ ne olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) **hakka mültebis olduğu hâlde,** bu mânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (خَلَقَ) fiilinin fâili olan Allâh-u Te'âlâ'ya râci zamirden hâl kabûl edilmiştir ki bu durumda (بِالْحَقِّ) kelimesi gizli olan mefûlü mutlağın sıfatı düşmüş olup takdîr-i kelâm: (خَلْقًا مُلْتَبِسًا بِالْحَقِّ) yâni "Onları hikmete mebnî olan bir îcâd ile vâr etti" demektir. Gerçi bu terkîbin, "Semâvât ve arz" kelimelerinden hâl düşmüş olması da kabûl edilebilir ki buna göre takdîr: (مُلْتَبِسَةً بِالْحَقِّ) yâni "Gökleri ve yeri yaratılmalarını münâsip kılan haklı bir hikmetle var etti" demek olur ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, (اِنْ يَشَاْ) **eğer O murâd ederse,** (يُذْهِبْ) **gideri**(p yok ede)**r,** kimi? (كُمْ) **sizi,** daha ne yapar? (وَيَاْتِ) **ve** (yerinize) **getirir,** neyi? (بِخَلْقٍ) **yaratılmışları,** öyle yaratılmışlar ki, (جَد۪يدٍ) **yeni olan.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Ey kâfir insan!) **Görmedin mi ki gerçekten Allâh gökleri ve yeri** (yaratılmalarını münâsip kılan) **hak**(lı bir neden ve yüce bir hikmet) **ile iç içe oldukları hâlde yaratmıştır?!**

O (Rabbiniz) **murâd ederse sizi** (yok edip) **giderir de,** (yerinize) **yepyeni yaratılmışlar getirir.**

وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَز۪يزٍ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَمَا ذٰلِكَ) (Ey insan!) **İşte sana, bu olmadı,** kime göre? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** ne olmamıştır? (بِعَزِيزٍ) **azıcık dahî zor gelici.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Ey insan!) **İşte sana! Bu** (şekilde sizi yok edip yerinize başkalarını getirmek), **Allâh'a göre hiç de zor gelen bir şey değildir.** (Zîrâ O, her yaptığını yardımcı aramadan îcâd ettiği için, kudretinin herhangi bir mahlûka taalluku husûsunda kolaylık ve zorluk anlamında hiçbir mahlûk arasında en ufak bir fark söz konusu olamaz.)

وَبَرَزُوا لِلّٰهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدٰينَا اللّٰهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَٓاءٌ عَلَيْنَٓا اَجَزِعْنَٓا اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَبَرَزُوا) **Ve** (bütün insanlar mahşer günü) **geniş bir alana çıktılar,** kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh**(ın muhâsebesine tâbi tutulmak) **için,** ne oldukları hâlde? (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici olduğu hâlde,** (فَقَالَ) **sonra dedi,** kim? (اَلضُّعَفٰٓؤُا) **zayıf olanlar,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اِسْتَكْبَرُوا) (dünyâda) **büyüklük taslamıştılar,** ne dediler? (اِنَّا) **gerçekten biz,** (كُنَّا) **olduk,** kime? (لَكُمْ) **sâdece size,** nedir olduk? (تَبَعًا) **uyan kimseler,** bu kelime (تَابِعٌ) kelimesinin cemîsidir, (فَهَلْ اَنْتُمْ) **şimdi siz mi?!** kimlersiniz? (مُغْنُونَ) **savuşturacak kimseler,** kimden? (عَنَّا) **bizden,** neden bâzısını? (مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ) **Allâh'ın azâbından,** neyi? (مِنْ شَيْءٍ) **en ufak bir şeyi,** (قَالُوا) **dediler,** yâni o büyüklük taslayanlar, ne dediler? (لَوْ هَدٰى) **şâyet hidâyet etseydi,** kimi? (نَا) **bizi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (لَهَدَيْنَا) **elbette biz** (de) **hidâyet ederdik,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (سَوَٓاءٌ) **eşittir,** kime? (عَلَيْنَا) **bize,** ne eşittir? (اَجَزِعْنَا) **çokça üzüldük mü,** (اَمْ صَبَرْنَا) **ya da sabrettik mi,** (مَا لَنَا) **bizim için yoktur,** ne yoktur? (مِنْ مَحِيصٍ) **hiçbir kurtuluş yeri.** Bu mânâya göre bu kelime ism-i mekândır. Masdar mîmi olarak kabûl edilirse mânâ: "Hiçbir kurtuluş" demek olur.

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Kıyâmet koptuğunda) **o** (kâfir ola)**nlar** (kabirlerinden diriltilip) **geniş bir alan** (olan mahşer sahasın)**a Allâh**(ın muhâsebesine tâbi tutulmak) **için topluca çıktılar da netîcede;** (kendileri akılca) **zayıf ol**(dukları için akıllı zannettikleri kâfirlere uy)**an kimseler o** (dünyâda) **büyüklük**

taslamış olan (lider konumundaki) **kişilere: "Gerçekten de biz** (dünyâda) **sâdece size tâbi olmuş kimselerdik. Şimdi siz Allâh'ın azâbından azıcık bir şeyi** (dahî) **bizden savuşturabilecek kimseler misiniz?!" dedi.**

Onlar (ise özür dileme sadedinde)**: "Allâh bize hidâyet verseydi, elbette biz de sizi hidâyet ederdik.** (Lâkin O bizi saptırdı, biz de size kendimiz için tercih ettiğimiz yolu münâsip gördük. Artık karşılaştığımız bu azaptan dolayı) **çokça üzülmüş müyüz ya da sabretmiş miyiz; bize göre eşittir.** (Çünkü) **bizim için hiçbir kurtuluş yeri */hiçbir kurtuluş/* yoktur" dediler.**

Muhammed ibnü Kâ'b el-Kurazî *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: "Cehennem ehli kendilerinden bir gün olsun azâbın hafifletilmesi için zebânîlerden yardım isteyecekler, onlar da: 'Size peygamberleriniz açık deliller getirmemiş miydi?' diye onları azarlayacaklar. Bu sefer onlar cehennem bekçisine seslenerek: 'Ey Mâlik! Artık Rabbin hakkımızda ölüm karârı versin' diyecekler, fakat seksen sene bir cevap alamayacaklar ki, üç yüz altmış gün olan bu senenin her bir günü bin sene kadar uzun geçecek, sonra onlara: 'Gerçekten siz ebedî kalıcılarsınız' buyrulacak, ölümden de ümit kesince birbirlerine: 'Gelin, tâat ehli sabrettiği gibi biz de sabredelim' diyecekler, fakat uzun süre sabretmelerine rağmen bir fayda göremeyince, âyet-i kerîmenin sonundaki bu sözü söyleyeceklerdir." *(el-Hâzin)*

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْاَمْرُ اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَاَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ
لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّا اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا اَنْفُسَكُمْ مَا اَنَا
بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا اَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ اِنِّي كَفَرْتُ بِمَا اَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ اِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ
عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَقَالَ) **Ve** (cehennemde) **dedi,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** ne zamanda? (لَمَّا قُضِيَ) **sağlamca bitirildiği zamanda,** ne? (اَلْاَمْرُ) **o** (muhâsebe) **iş**(i), ne diyecek? (اِنَّ اللّٰهَ) (ey cehennem halkı!) **gerçekten Allâh,** (وَعَدَ) **vaad etti,** kime? (كُمْ) **size,** nasıl vaad etmekle? (وَعْدَ الْحَقِّ) **hak olan bir vaadle,** (وَوَعَدْتُ) **ben de vaad ettim,** kime? (كُمْ) **size,** (فَاَخْلَفْتُ) **ama** (verdiğim) **sözü bozdum,** kime? (كُمْ) **size,** (وَمَا كَانَ) **zâten olmamıştı,** kim için? (لِيَ) **benim için,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** ne olmadı? (مِنْ سُلْطَانٍ) **hiçbir tasallut,** (اِلَّا اَنْ دَعَوْتُ) **ancak ben** (kâfirliğe) **dâvet etmiştim,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (فَاسْتَجَبْتُمْ) **siz de hemen çokça icâbet etmiştiniz,** kime? (لِي) **bana,** (فَلَا تَلُومُو) **artık tenkit etmeyin,** kimi? (نِي) **beni,** (وَلُومُوا) **ve kınayın,** kimi? (اَنْفُسَكُمْ) **kendi nefislerinizi,** (مَا اَنَا) **ben olamam,** nedir olamam? (بِمُصْرِخِكُمْ) **size aslâ yardım edecek biri,** (وَمَا اَنْتُمْ) **siz de olamazsınız,** nedir olamazsınız? (بِمُصْرِخِيَّ) **bana yardım ediciler,** bu kelime cemî olup, mütekellim yâsına izâfe edilmiştir, (اِنِّي) **şüphesiz ben,** (كَفَرْتُ) **inkâr ettim,** yâni kabûl

etmiyorum, neyi? (بِمَٓا اَشْرَكْتُمُونِ) (Allâh'a) **ortak koşmanızı,** burada (مَا) harfi masdariyyedir, kimi? (نِ) **beni,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** yâni dünyâda, (اِنَّ الظَّالِمِينَ) **muhakkak o zâlimler** (var ya); (لَهُمْ) **sâdece onlara âittir,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Cennet ehli cennete, cehennem ehli de cehenneme girdirilip) **o** (muhâsebeyle ilgili önemli) **iş sağlamca bitirildiği zaman** (herkesi saptıran) **şeytan da** (ateşten bir minbere çıkıp) **dedi ki:**

"(Ey cehennem halkı!) **Gerçekten de Allâh** (diriltilip, yaptıklarınızın karşılığını göreceğinize dâir) **hak olan bir vaadle size söz vermişti. Ben de size** ('Dirilmek yok, hesap yok! Olsa bile putlar size şefâat edecek' diye birtakım boş şeyler kabîlinden) **vaad**(ler)**de bulunmuştum. Ama** (şimdi) **ben size** (verdiğim) **sözü bozdum.**

Zâten size karşı benim için hiçbir tasallut (ve güç) **bulunmamaktaydı. Ancak ben sizi** (sapıklığa) **dâvet etmiştim, siz de** (sapıklığa gönüllü ve meyilli olduğunuzdan) **hemen bana çokça icâbet etmiştiniz. Artık** (size yalancı çıktığım için) **beni tenkit etmeyin, ama** (benden hiçbir delil talep etmeksizin dâvetime seve seve koştuğunuz için) **nefislerinizi kınayın.**

Ben (içinde bulunduğunuz azaptan kurtulmanız için) **aslâ size yardım edici biri olamam. Siz de** (düştüğüm durumdan kurtulmam için) **kesinlikle bana yardım edici kimseler olamazsınız.**

Şüphesiz ki ben bundan önce (dünyâda) **beni**(m her sözümü dinleyerek, Allâh-u Te'âlâ'ya beni) **ortak koşmuş olmanızı** (bugün red ve) **inkâr ettim. Muhakkak ki** (şirkten ibâret en büyük suçu işlemiş olan) **o zâlimler** (var ya); **çok acı verici büyük bir azap sâdece onlara âittir."**

وَاُدْخِلَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
بِاِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَاُدْخِلَ) **Ve girdirildi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** nereye girdirildi? (جَنَّاتٍ) **çok değerli cennetlere,** öyle cennetler ki, (تَجْرِى) **sürekli akıyor,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **onların** (köşklerinin ve ağaçlarının) **altlarından,** ne? (اَلْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** ne oldukları hâlde girdirildiler? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler oldukları hâlde,**

nerede? (فِيهَا) **onların içerisinde,** ne ile girdirildiler? (بِاِذْنِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin izni ile,** (تَحِيَّتُهُمْ) **onların tahiyyesi,** yâni birbirlerine güzel hayat dilemeleri, nerede? (فِيهَا) **orada,** nedir? (سَلَامٌ) **selâm** (lafzı ile olacak)**dır.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Ama (îmânsızların düştüğü bu sefil duruma karşılık) **o kimseler ki; îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler;** (işte onlar köşklerinin ve ağaçlarının) **altlarından sürekli ırmaklar akan çok değerli cennetlere, içerilerinde ebedî kalıcı kimseler olarak Rablerinin izni** (emri ve muvaffak kılması) **ile girdirilmiştir**(ler)**. Onların oradaki** (karşılaşmalar esnâsında, birbirlerine: "Güzel yaşam dileme" anlamında söyleyecekleri) **tahiyyeleri** (ise: "İstenmedik tüm şeylerden kurtuluş sizin üzerinize olsun" mânâsına gelen) **"Selâm"** (lafzı)**dır.**

Son iki âyet-i kerîmede bahsi geçen olayların, henüz gerçekleşmemiş olmalarına rağmen, geçmişi ifâde eden mâzî sîğasıyla zikredilmeleri iki türlü îzâh edilmiştir:

a) Bu hâdiseler mutlaka gerçekleşecek olup, vâki olmamaları ise ihtimal dışı bulunduğundan, sanki olmuş bitmiş bir gerçek olarak açıklanmıştır.

b) Bu ifâde-i celîlelerin sâhibi olan Allâh-u Te'âlâ için zaman mefhûmu geçerli olmadığından, bu olaylar, ne geçmiş ne de gelecek nazar-ı îtibâra alınmaksızın, zaman kaydından bağımsız olarak beyân edilmiştir. *(el-Âlûsî)*

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ
اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اَلَمْ تَرَ) (Habîbim!) **Görmedin mi?!** neyi? (كَيْفَ ضَرَبَ) **nasıl açıkladı?** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi açıkladı? (مَثَلًا) **bir misâli,** ondan bedel? (كَلِمَةً) **bir kelimeyi,** öyle kelime ki, (طَيِّبَةً) **çok güzel olucu,** işte o kelime ne gibidir? (كَشَجَرَةٍ) **bir ağaç gibidir,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberi olup (هِىَ كَشَجَرَةٍ) takdîrindedir, öyle ağaç ki, (طَيِّبَةٍ) (ürünü) **çok güzel olucu,** yine öyle ağaç ki, (اَصْلُهَا) **onun kökleri,** nedir? (ثَابِتٌ) (toprağın derinliklerinde) **sâbittir,** (وَفَرْعُهَا) **dalları ise,** bu iki kelimeden cins mânâsı kastedildiği için cemî olarak tercüme edilmişlerdir, neredediR? (فِى السَّمَاءِ) **gök** (cihetin)**de** (yükselmekte)**dir.** Burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (فِى جِهَةِ السَّمَاءِ) "Gök cihetinde" şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Habîbim!) **Görmedin mi ki; Allâh** (tevhîd kelimesi, İslâm dâveti ve Kur'ân gibi) **çok güzel** (ve makbul) **olan bir kelimeye nasıl** (güzel ve ye-

rinde) **bir örnek açıkladı?!** (İşte o kelimeler;) **çok güzel** (ve bereketli) **bir ağaç** (olan hurma) **gibidir ki, onun kökleri** (toprakta) **sâbittir, dalları ise gök** (cihetin)**de** (yükselmekte)**dir.**

تُؤْتٖى اُكُلَهَا كُلَّ حٖينٍ بِاِذْنِ رَبِّهَاۜ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

Öyle hurma ağacı ki, (تُؤْتٖى) **verir,** neyi? (اُكُلَهَا) **yemişlerini,** ne zamanda? (كُلَّ حٖينٍ) **her bir zamanda,** ne ile verir? (بِاِذْنِ رَبِّهَا) **onların Rabbi'nin izniyle,** (وَيَضْرِبُ) **ve açıklıyor,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (الْاَمْثَالَ) **bu misalleri,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar,** (يَتَذَكَّرُونَ) **iyice düşünürler** (de yola gelirler).

Meâl-i Şerîf - 25

25- Onların Rabbi'nin izniyle (o ağaç, meyve vermesi için tâyin edilen) **her bir zamanda yemişlerini vermektedir.**

Böylece Allâh insanlar için (görünmeyen mânâları, görünen sûretlerle tasvîr ederek, üstün anlayış kazandırmakta olan) **bu misalleri açıklamaktadır. Tâ ki onlar iyice düşünsünler** (de îmâna gelsinler).

Müfessirler, îmân kelimesinin hurma ağacına benzetilmesi hakkında şu açıklamayı yapmışlardır: Hurma ağacının boyunun uzunluğu nispetinde köklerinin yerin diplerine nüfûzu ve meyvesinin diğer meyvelerden farklı olarak gece-gündüz, yaz-kış, ilk çıktığı anda da, kurusunun da yaşının da, hamının da olgununun da yenmesi cihetinden farklı özellikleri bulunmaktadır. İşte îmân kelimesi de, müminin kalbinde iyice kök salmakta ve müminlerin amellerini kabûl mahalli olan semâya doğru yükseltmektedir. Hurma ağacı her sene meyve verdiği gibi, îmânlı bir kimse de dâimâ sâlih ameller üretmektedir.

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبٖيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبٖيثَةٍۨ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَمَثَلُ كَلِمَةٍ) **Bir kelimenin misâli ise,** öyle kelime ki, (خَبٖيثَةٍ) **çok kötü olan,** ne gibidir? (كَشَجَرَةٍ) **bir ağaç gibidir,** öyle ağaç ki, (خَبٖيثَةٍ) **çok kötü olan,** yine öyle ağaç ki, (اُجْتُثَّتْ) (kökü olmadığı için) **cüssesi tümüyle koparılmış,** nereden? (مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ) **toprağın üstünden,** yine öyle ağaç ki, (مَا لَهَا) **onun için yoktur,** ne yoktur? (مِنْ قَرَارٍ) **hiçbir istikrâr,** yâni yerinde durabilme özelliği.

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Allâh-u Te'âlâ'nın râzı olmadığı sözler, özellikle sâhibini kâfir edecek laflar ve yalanlar gibi) **çok kötü** (ve pis) **olan bir kelimenin misâli ise;** (kökleri derin olmadığı için) **toprağın üstünden** (tek bir seferde) **tümüyle**

cüssesi koparılmış olan ve kendisi için (toprakta) **hiçbir istikrâr** (ve yerinde durabilme kābiliyeti) **bulunmayan çok kötü** (ve zararlı) **bir ağaç** (olan Ebû Cehil karpuzu) **gibidir.**

(İşte böylece; kâfirin kendinde de, îtikādında da hiçbir hayır bulunmadığı gibi, kendisinden ne hoş bir söz, ne de sâlih bir amel aslâ yükselmez. Zâten onun inancının hiçbir temeli ve esâsı bulunmamaktadır.)

يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِۚ
وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمٖينَۙ وَيَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَٓاءُ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(يُثَبِّتُ) **Sâbit kılar,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** ne ile sâbit kılar? (بِالْقَوْلِ) **o sözle,** öyle söz ki, (اَلثَّابِتِ) **sâbit olan,** yâni kalplerinde iyice yerleşmiş olan kelime-i tevhîd sözüyle sâbit kılar, nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en yakın olan,** daha nerede? (وَفِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette de,** (وَيُضِلُّ) **ama saptırır,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلظَّالِمٖينَ) **o zâlimleri,** daha ne yapar? (وَيَفْعَلُ) **ve yapar,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Allâh îmân etmiş olan kimseleri (içinde yaşadıkları) **o en yakın** (dünyâ) **hayât**(ın)**da da, âhiret** (konaklarının başlangıcı olan kabirde de, mahşer)**de de o** (kalplerinde iyice) **sâbit**(leşmiş olan kelime-i tevhîd) **söz**(üy)**le** (İslâm dâiresinde) **sâbit kılar.**

(Böylece onları o inançtan ayırmak için üzerlerine hücûm edecek tüm düşmanlara uymaktan korur. Bu yüzden onlar kendilerine îtikatlarının sorulacağı kabir başta olmak üzere her bir noktada, hiç şaşırmaksızın hemen doğru cevâbı vermeye muvaffak kılınırlar.)

Ama Allâh (hür irâdeleriyle kâfirliği seçen ve yaratılışlarında sâhip oldukları İslâm fıtratını değiştiren) **o zâlimleri saptırır.** (Bu yüzden onlar hiçbir yerde doğru cevap veremezler.)

Zâten Allâh (muvaffak kılmak, mahrum bırakmak, hidâyete erdirmek, saptırmak, sebât vermek ve kaydırmak gibi tüm konularda) **ne şeyleri murâd ettiyse** (hiçbir engel tanımaksızın onları) **yapar.** (Hiçbir fiilinde Kendisine aslâ îtirâz edilemez. Zîrâ Allâh-u Te'âlâ her şeyi dosdoğru bilir ve üstün hikmetlerine tâbi olan irâdesi gereği yaptığını yerli yerinde yapar.)

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذ۪ينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ كُفْرًا وَاَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِۙ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(اَلَمْ تَرَ) **Görmedin mi** yâni bakmadın mı?! kime? (اِلَى الَّذ۪ينَ) **o kimselere ki,** (بَدَّلُوا) **değiştirdiler,** neyi? (نِعْمَتَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerini,** bu kelime cins kabûl edilerek cemî mânâsı verilmiştir, neye değiştirdiler? (كُفْرًا) **büyük bir nankörlüğe,** daha? (وَاَحَلُّوا) **ve yerleştirdiler,** kimi? (قَوْمَهُمْ) **toplumlarını,** nereye? (دَارَ الْبَوَارِ) **o helâk yurduna.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîbim!) **Görmedin mi o** (şirk koşan) **kimseleri ki, Allâh'ın** (şükür gerektiren bunca) **nîmetlerini büyük bir nankörlükle değiştirdiler ve toplumlarını** (peşlerinde sürükleyerek) **o helâk yurduna yerleştirdiler?!**

جَهَنَّمَۚ يَصْلَوْنَهَاۜ وَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

O helâk yurdundan bedel nereye yerleştirdiler? (جَهَنَّمَ) **ceheneme,** ne olduğu hâde? (يَصْلَوْنَ) **girer oldukları hâlde,** neye? (هَا) **ona,** (وَبِئْسَ) **ve ne kötü oldu,** ne? (اَلْقَرَارُ) **o**(radaki) **yerleşim.** Masdar olan bu kelime ism-i mekân mânâsında da kullanılmış olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Bıkā'î, Nazmü'd-dürer, 10/417)*

Meâl-i Şerîf - 29

29- (O) **cehenneme ki; onlar oraya** (mutlaka) **gireceklerdir. O**(rada ebedî kalmaları) **ise ne kötü bir yerleşim olmuştur.** ***/O(rası) ise ne kötü bir yerleşim yeri olmuştur./***

وَجَعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَب۪يلِه۪ۜ قُلْ تَمَتَّعُوا فَاِنَّ مَص۪يرَكُمْ اِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَجَعَلُوا) **Ve tanıdılar,** kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh için,** ne? (اَنْدَادًا) **birtakım ortaklar,** ne için böyle yaptılar? (لِيُضِلُّوا) **saptırsınlar için,** neden uzaklaştırarak? (عَنْ سَب۪يلِه۪) **O'nun yolundan,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (تَمَتَّعُوا) (şimdilik dünyâ nîmetleriyle) **çokça faydalanın,** (فَاِنَّ مَص۪يرَكُمْ) **ama gerçekten varışınız,** nereyedir? (اِلَى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**edir.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Bir de o (müşrik ola)**nlar O'nun yolundan** (insanları uzaklaştırıp) **saptırsınlar diye** (eşten ve ortaktan münezzeh olan) **Allâh'a birtakım** (putları) **ortaklar koştular.** (Habîbim!) **De ki:** "(Sâhip olduğunuz imkânlarınızla) **çokça faydalanın** (zevk-ü sefâ içinde sayılı birkaç gün daha eğlenip durun bakalım). **Ama** (bu hâl üzere devâm ederseniz) **gerçekten varışınız** (ancak) **o** (cehennem) **ateş**(in)**edir.**"

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** kime? (لِعِبَادِيَ) **kullarıma,** onlardan bedel? (اَلَّذِينَ) **öyle kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** ne söyle? (يُقِيمُوا) **hakkıyla kılsınlar,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz olan) **namaz**(lar)**ı,** daha ne yapsınlar? (وَيُنْفِقُوا) **ve infâk etsinler,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (رَزَقْنَا) **rızık verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** öyle bir infâk ile versinler ki, (سِرًّا) **gizlice,** daha? (وَعَلَانِيَةً) **ve açıkça,** bu mânâya göre bu iki kelime mahzûf bir mevsûfun sıfatıdırlar ki takdîri (اِنْفَاقًا سِرًّا وَعَلَانِيَةً) "Gizli ve âşikâr olan bir infâk ile" şeklindedir, neden önce infâk etsinler? (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ) **gelmeden önce,** ne? (يَوْمٌ) **büyük bir gün,** öyle gün ki, (لَا بَيْعٌ) **alışveriş yoktur,** nerede? (فِيهِ) **kendisinde,** daha ne yoktur? (وَلَا خِلَالٌ) **dostluk da yoktur.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Rasûlüm!) **O îmân etmiş olan kullarıma de ki: "O** (farz olan) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılsınlar ve kendisinde hiçbir alışveriş bulunmayan, hiçbir dostluk da** (faydalı) **olmayan büyük bir gün gelmeden önce, onlara rızık olarak vermiş olduğumuz şeylerden** (nâfile bağışlarda) **gizlice ve** (farzlarda) **açıkça infakta bulunsunlar.**

اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا
لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِاَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْاَنْهَارَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذِي) **öyle bir Zât'tır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha ne yaptı? (وَاَنْزَلَ) **ve indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** neyi? (مَاءً) **bir tür suyu,** daha ne yaptı? (فَاَخْرَجَ) **çıkardı,**

ne sebebiyle? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** neden olduğu hâlde? (مِنَ الثَّمَرَاتِ) **ürünlerden olduğu hâlde,** neyi çıkardı? (رِزْقًا) **bir rızkı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** daha ne yaptı? (وَسَخَّرَ) **ve müsahhar kıldı,** yâni emre âmâde yaptı, kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (الْفُلْكَ) **gemileri,** ne için? (لِتَجْرِيَ) **akıp gitsin diye,** nerede? (فِي الْبَحْرِ) **denizlerde,** bu kelime cins kabûl edilmiştir, ne ile akıp gitsin? (بِاَمْرِهٖ) **O'nun emri** (irâdesi ve kolay etmesi) **ile,** daha ne yaptı? (وَسَخَّرَ) **yine emre âmâde kıldı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin** (faydalanmanız) **için,** neyi? (الْاَنْهَارَ) **ırmakları.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (sonsuz hayır ve bereketlerin sâhibi olan) **bir Zât'tır ki; gökleri ve yeri** (yoktan) **yaratmıştır, sonra gökten** (çok bereketli) **bir çeşit su indirmiş ve onun sebebiyle sizin** (yaşamınızı devâm ettirmeniz) **için bir rızık olarak** (topraktan türlü türlü) **ürünler çıkarmıştır.**

Yine O (Rabbiniz), **Kendi emri** (ve dilemesi)**yle denizlerde akıp gitsinler diye gemileri** (yapma sanatını size ilhâm ederek, onları sevk eden rüzgârlar îcâd ederek ve suya onları kaldırma gücü vererek) **sizin** (menfaatinizi temin) **için emre âmâde kılmış, ırmakları da sizin** (hem içerek, hem de kanallarla ekinlerinizi ve bostanlarınızı sulayarak istifâde etmeniz) **için müsahhar kılmıştır.**

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَٓائِبَيْنِۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَۚ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَسَخَّرَ) **Yine emre âmâde kıldı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin** (yararlanmanız) **için,** neyi? (الشَّمْسَ) **güneşi,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ve ayı,** ne oldukları hâlde? (دَٓائِبَيْنِ) **o ikisi** (size fayda vermek için harekette) **süreklilik vasfına sâhip oldukları hâlde,** daha ne yaptı? (وَسَخَّرَ) **yine müsahhar kıldı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin** (istirahatinizi ve geçiminizi temin etmeniz) **için,** neyi? (الَّيْلَ) **geceyi,** daha? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüzü.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Yine O (Allâh-u Te'âlâ), **ikisi de** (dünyânın ömrü son buluncaya kadar hiç durmadan sürdürdükleri seyr-ü hareketlerinde, dünyâyı aydınlatmalarında, topraklara, insanlara ve bitkilere yararlı olmalarında) **süreklilik vasfına sâhip olan güneş ve ayı sizin** (faydalanmanız) **için müsahhar kılmış, geceyi ve gündüzü de sizin** (istirahatiniz ve geçim temininiz) **için** (birbirini tâkip eder şekilde ve dâimâ gelip gider bir hâlde yaratarak) **emre âmâde kılmıştır.**

وَاٰتٰيكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَاَلْتُمُوهُۜ وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَاۜ
اِنَّ الْاِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَاٰتٰى) **Yine O** (Allâh-u Te'âlâ) **verdi,** kime? (كُمْ) **size,** neden? (مِنْ كُلِّ مَا) **o şeylerin hepsinden birçoğunu ve önemli bir kısmını ki,** bu mânâya göre (كُلِّ) kelimesi ihâta için olmayıp, tefhîm ve teksîr içindir, *(el-Âlûsî)* (سَاَلْتُمُو) **istediniz,** neyi? (هُ) **onu,** (وَاِنْ تَعُدُّوا) **zâten siz eğer saymaya başlasanız,** neyi? (نِعْمَتَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerini,** (لَا تُحْصُو) **sayıp bitiremezsiniz,** neyi? (هَا) **onları,** (اِنَّ الْاِنْسَانَ) **gerçekten insan,** nedir? (لَظَلُومٌ) **elbette çok büyük bir zâlimdir,** daha nedir? (كَفَّارٌ) **çok büyük bir nankördür.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Yine O (Allâh-u Te'âlâ), **kendisini istemiş olduğunuz şeylerin hepsinden birçoğunu ve önemli bir kısmını size vermiştir** (ki onlar, hikmet ve menfaatleri gözeten yüce irâdesiyle size verilmesini uygun gördüğü şeylerdir). **Zâten siz Allâh'ın** (size lütfetmiş olduğu tüm) **nîmetlerini saymaya başlasanız, onları** (tek tek saymak bir yana, türlerini bile) **say**(ıp bitirme imkânı bul)**amazsınız.**

Gerçekten de insan elbette (nîmetlerin şükrünü ihmâl eden ve onları isyâna kullanarak kendisini mahrûmiyete namzet kılan) **çok büyük bir zâlimdir,** (dara düştüğünde feryâd eden, bollukta ise hakları engelleyen) **çok büyük bir nankördür.**

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ اٰمِنًا وَاجْنُبْنٖى وَبَنِىَّ اَنْ نَعْبُدَ الْاَصْنَامَۜ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَاِذْ قَالَ) (Habîbim! Anlat) **bir zamânı ki demişti,** kim? (اِبْرٰهٖيمُ) **İbrâhîm,** ne dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim!** burada nidâ harfi mahzûftur, (اِجْعَلْ) **yap,** neyi? (هٰذَا) **işte bunu,** bundan bedel? (اَلْبَلَدَ) **bu** (Mekke) **şehri**(ni), ne yap? (اٰمِنًا) **güvenli olan,** daha ne yap? (وَاجْنُبْ) **ve uzak tut,** kimi? (نِى) **beni,** daha kimi? (وَبَنِىَّ) **oğullarımı da,** neden? (اَنْ نَعْبُدَ) **tapmamızdan,** neye? (اَلْاَصْنَامَ) **putlara.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Habîbim! Anlat) **bir zamânı ki; İbrâhîm** (Bana duâ ederken şöyle) **demişti: "Ey Rabbim! İşte bu** (Mekke) **şehri**(ni) **güvenli** (bir yer) **yap. Beni de, oğullarımı da putlara tapmamızdan uzak tut**(maya devâm et).

رَبِّ اِنَّهُنَّ اَضْلَلْنَ كَث۪يرًا مِنَ النَّاسِۚ فَمَنْ تَبِعَن۪ي فَاِنَّهُ مِنّ۪يۚ وَمَنْ عَصَان۪ي فَاِنَّكَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(رَبِّ) **Ey Rabbim!** Burada nidâ harfi mahzûftur, (اِنَّهُنَّ) **şüphesiz onlar,** (اَضْلَلْنَ) **saptır**(ma sebebi kılın)**dılar,** kimi? (كَث۪يرًا) **birçoğu**(nu), öyle çokları ki kimden olan? (مِنَ النَّاسِ) **insanlardan,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (تَبِعَ) **tâbi olursa,** kime? (ن۪ي) **bana,** (فَاِنَّهُ) **işte muhakkak o,** kimdendir? (مِنّ۪ي) **benden bir parçadır,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (عَصَا) **isyân ederse,** kime? (ن۪ي) **bana,** (فَاِنَّكَ) **artık şüphesiz Sen,** kimsin? (غَفُورٌ) **Ğafûr'sun,** daha kimsin? (رَح۪يمٌ) **Rahîm'sin.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Ey Rabbim! Şüphesiz ki onlar insanlardan birçoğunu saptır(ma sebebi kılın)**dılar. Artık her kim** (dâvet etmiş olduğum tevhîd ve İslâm dînine girerek) **bana tâbi olursa, muhakkak ki o benden** (ayrılmaz) **bir parçadır. Ama her kim** (dînime uymayarak) **bana isyân ederse, gerçekten Sen** (çokça bağışlama gücüne sâhip bir) **Ğafûr'sun,** (dilediğine ziyâde acıyabilen bir) **Rahîm'sin.**

Şirkin bağışlanması hiçbir şerîatta câiz değilken, İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bu duâsının nasıl yönlendirileceği hakkında ulemâdan birkaç görüş nakledilmiştir:

a) Buradaki "İsyan"; şirk dışındaki günahlarla kayıtlanmış olabilir.

b) Buradaki "Mağfiret ve rahmet"; "İmânsızları İslâm'a hidâyet"le tefsir edilebilir.

c) Allâh-u Te'âlâ'nın şirki bağışlamayacağı İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a vahyedilmeden önce böyle bir niyazda bulunmuş olabilir. Nitekim babası hakkındaki istiğfârı da böyle îzâh edilmiştir. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, Ebu's-Su'ûd, el-Âlûsî)*

رَبَّنَا اِنّ۪ي اَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّت۪ي بِوَادٍ غَيْرِ ذ۪ي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِۙ رَبَّنَا لِيُق۪يمُوا الصَّلٰوةَ فَاجْعَلْ اَفْـِٔدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْو۪ٓي اِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(رَبَّنَا) **Ey Rabbimiz!** Burada nidâ harfi mahzûftur, (اِنّ۪ي) **şüphesiz ben,** (اَسْكَنْتُ) **yerleştirdim,** kimden bir kısmını? (مِنْ ذُرِّيَّت۪ي) **zürriyetimden bir kısmını,** nerede? (بِوَادٍ) **bir vâdîde,** öyle vâdî ki, (غَيْرِ ذ۪ي زَرْعٍ) **zirâata sâhip olmayan,** yâni ekip biçmeye elverişli olmayan, daha öyle vâdi ki nerede? (عِنْدَ بَيْتِكَ) **Senin Beyti'nin yanında,** öyle Beyt ki, (اَلْمُحَرَّمِ) (kendisinde bulunanlara saldırı) **yasaklı kılınmış,** (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** onları niçin yerleştirdim? (لِيُق۪يمُوا) **hakkıyla**

kılsınlar diye, neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **namazı,** (فَاجْعَلْ) **artık Sen yap,** neyi? (اَفْـِٔدَةً) **birtakım gönülleri,** öyle gönüller ki kimden? (مِنَ النَّاسِ) **insanların bâzısından,** burada (مِنْ) harfi teb'îz içindir, nedir yap? (تَهْوٓى) **arzu ve sevgiyle koşar,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** daha ne yap? (وَارْزُقْ) **ve rızıklandır,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (مِنَ الثَّمَرَاتِ) **ürünlerden,** (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** (يَشْكُرُونَ) **şükretsinler.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Ey Rabbimiz! Şüphesiz ki ben zürriyetimin bir kısmını, ekin (yetiştirme kābiliyetin)**e sâhip bulunmayan bir vâdîde, o** (kendisine de sâkinlerine de saldırı ve hakāretin) **yasaklı kılınmış** (olduğu) **Beyti'nin yanında,** (sırf) **namazı hakkıyla kılsınlar diye yerleştirdim.**

Ey Rabbimiz! Artık Sen bâzı insanlardan birtakım gönülleri o (Mekke'ye yerleştirdiğim âileme ve onlardan doğacak ola)**nlara doğru** (can atarak) **arzu ve sevgiyle koşar yap ve kendilerini** (civar memleketlerde yetişen ve uzak diyardan sevk edilen türlü türlü) **ürünlerden rızıklandır. Tâ ki onlar** (namazları hakkıyla kılarak vesâir kulluk vazîfelerini icrâ ederek Senin bu nîmetlerine) **şükretsinler.**

رَبَّنَٓا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفٖى وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ
مِنْ شَیْءٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَٓاءِ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(رَبَّنَا) **Ey Rabbimiz!** Burada nidâ harfi mahzûftur, (اِنَّكَ) **şüphesiz ki Sen,** (تَعْلَمُ) **bilmektesin,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (نُخْفٖى) **gizliyoruz,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (نُعْلِنُ) **açıklıyoruz,** (وَمَا يَخْفٰى) **zâten gizli kalmaz,** kime? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** ne? (مِنْ شَیْءٍ) **hiçbir şey,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** daha? (وَلَا فِى السَّمَٓاءِ) **gökte de** (gizli) **olmaz.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Ey Rabbimiz! Şüphesiz ki Sen (isteklerimiz adına) **gizlemekte olduğumuz şeyleri de, açıklamakta bulunduğumuz şeyleri de bilmektesin. Zâten yerde de hiçbir şey Allâh'a gizli olmaz, gökte de** (hiçbir şey O'na gizli) **olmaz.** (Zîrâ O'nun bilgisi vâsıtalarla olmayıp Kendi Zâtı'na âit olduğu için kulların ilmi gibi, farklı konulara göre değişikliğe mâruz kalmaz.)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى وَهَبَ لٖى عَلَى الْكِبَرِ اِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَۜ اِنَّ رَبّٖى لَسَمٖيعُ الدُّعَٓاءِ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(اَلْحَمْدُ) **Bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (اَلَّذٖى) **öyle Zât ki,** (وَهَبَ) **bahşetti,** kime? (لٖى) **bana,** neye rağmen? (عَلَى الْكِبَرِ) (yaşımın) **büyüklü-ğ**(ün)**e rağmen,** kimi bahşetti? (اِسْمٰعٖيلَ) **İsmâ'îl'i,** daha? (وَاِسْحٰقَ) **İshâk'ı da,** (اِنَّ رَبّٖى) **gerçekten benim Rabbim,** kimdir? (لَسَمٖيعُ الدُّعَاۤءِ) **elbette duâyı hakkıyla işiticidir.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Bütün hamdler O Allâh'a mahsustur ki, (yaşımın) **büyüklüğ**(üne ve çocuktan ümit kesmem)**e rağmen bana İsmâ'îl'i ve İshâk'ı bahşetmiştir. Gerçekten benim Rabbim elbette duâyı hakkıyla işit**(ip kabûl ed)**icidir.**

رَبِّ اجْعَلْنٖى مُقٖيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتٖى رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاۤءِ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(رَبِّ) **Ey Rabbim!** Burada nidâ harfi mahzûftur, (اِجْعَلْ) **yap,** kimi? (نٖى) **beni,** ne yap? (مُقٖيمَ الصَّلٰوةِ) **namazı hakkıyla kılan bir kimse,** daha? (وَمِنْ ذُرِّيَّتٖى) **zürriyetimin bir kısmını da,** (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** (وَتَقَبَّلْ) **ve kabûl eyle,** neyi? (دُعَاۤءِ) **benim duâmı.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Ey Rabbim! Beni namazı hakkıyla kılan bir kimse yap, zürriyetimin bir kısmını da (namaz ehlinden kıl)**! Ey Rabbimiz! Duâ**(ları)**mı**(zı) **kabûl eyle.**

رَبَّنَا اغْفِرْ لٖى وَلِوَالِدَىَّ وَلِلْمُؤْمِنٖينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(رَبَّنَا) **Ey Rabbimiz!** Burada nidâ harfi mahzûftur, (اِغْفِرْ) **mağfiret et,** yâni günahlarımı bağışla, kim için? (لٖى) **benim için,** daha kim için? (وَلِوَالِدَىَّ) **babam ve annem için,** daha? (وَلِلْمُؤْمِنٖينَ) **ve müminler için,** ne zamanda mağfiret et? (يَوْمَ يَقُومُ) **sâbit olacağı günde,** ne? (اَلْحِسَابُ) **hesap** (ve âhiretteki muhâsebe).

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ey Rabbimiz! (Kulların) **hesap**(ları görülerek, haklarında hüküm) **sâbit olacağı gün, beni de, babamı ve annemi de, tüm müminleri de mağfiret eyle."**

İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın annesinin îmânlı olduğu rivâyetine göre; onun için istiğfâr etmesi îzâha muhtaç değildir. Kâfir olan babasına yaptığı istiğfârından özür beyânı ise, Tevbe Sûresi'nin 114. âyet-i kerîmesinde açıklanmıştır ki, buna göre o, Allâh'ın düşmanı olduğu kendisine bildirilmeden önce babası için mağfiret talebinde bulunmuş, bunu anladıktan sonra ise ondan uzaklaşmıştır. Gerçi bâzı müfessirlere göre; anne-babasıyla; Âdem ile Havvâ *(Aleyhimesselâm)*ı kastetmiştir. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, Ebu's-Su'ûd, el-Âlûsî)*

Diğer bir kavle göre ise burada gerçek babası olan Târah için istiğfarda bulunmuştur. Nitekim İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babasının adının Âzer olduğu görüşü ulemânın bir kısmı tarafından kabûl görmüşse de Süyûtî, Kastallânî ve İbnü Hacer el-Heytemî *(Rahimehümullâh)* gibi diğer birçok ulemâ Âzer'in, İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babası değil de amcası olduğunu söylemişlerdir ki onların da güçlü delilleri vardır.

Bu delillerin en büyüğü ise bu âyet-i kerîmedir. Zîrâ burada İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın, âhir ömründe, Kâ'be'yi binâ ettikten sonra hattâ İshâk *(Aleyhisselâm)* doğduktan sonra anne-babası için istiğfarda bulunduğu zikredilmiştir ki bu durum Âzer'in, İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın babası değil de amcası olduğu, istiğfâr ettiği Müslüman babasının isminin ise Târah olduğu görüşünün doğruluğuna delâlet etmektedir. Zâten Arapça'da amca anlamında da kullanılan "Eb" tâbiri Âzer hakkında kullanılmışken, istiğfâr hakkında ise "Doğuran baba" anlamından başka mânâya ihtimâli bulunmayan "Vâlid" tâbirinin kullanılmış olması da bu görüşü kuvvetlendirmektedir. *(İbnü Ebî Hâtim, rakam:7495, 4/1325; er-Râzî, et-Tefsîru'l-kebîr, 13/33,38; es-Süyûtî, el-Hâvî, 2/374; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 8/251-252)*

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ
اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْاَبْصَارُ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَلَا تَحْسَبَنَّ) (Habîbim!) **Sakın ha zannetme,** kimi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** ne zannetme? (غَافِلًا) **gaflet edici,** yâni habersiz, neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يَعْمَلُ) **yapıyor,** kim? (اَلظَّالِمُونَ) **o zâlimler,** (اِنَّمَا يُؤَخِّرُ) **ancak geciktiriyor,** kimi? (هُمْ) **onları**(n azâbını), niçin? (لِيَوْمٍ) **büyük bir gün için,** öyle gün ki, (تَشْخَصُ) (yuvalarından) **çıkacak,** nerede? (فِيهِ) **o** (zama)**nda**, ne? (اَلْاَبْصَارُ) **gözler.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Habîbim!) **Sakın ha sen, o zâlimlerin yapmakta oldukları şeylerden Allâh'ı gâfil** (ve habersiz) **sanma.**

O onları(n hak ettikleri azâbı) **ancak öyle büyük bir gün**(de gerçekleştirmek) **için geciktirmektedir ki, o** (zama)**nda** (yaşadıkları dehşetten dolayı) **gözler** (yuvalarından fırlayıp) **çıkacaktır** ***/gözler açık kal****(ıp kapanamay)****acaktır/.***

Âyet-i celîledeki muhâtabın tâyini hakkında iki görüş vardır:

a) Bu hitap, zâlim kâfirlerin, yaptıklarına karşı cezâlandırılmadıklarını görüp de, Allâh-u Te'âlâ'nın onların amellerinden gâfil olduğunu sanan câhillere âittir.

b) Hitab, birçok yerde olduğu gibi, burada da muhâtapların Efendisi olan Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e âit kabûl edilirse, iki îzâh şekli vardır:

1) Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in böyle bir düşünceden münezzeh olduğu herkesçe bilinen bir gerçek olduğuna göre, buradaki nehiyden maksat; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den, bulunduğu hâl üzere devâmını talep etmektir.

Nitekim kendisine yöneltilen "Müşriklerden olmaması" *(Yûnus Sûresi:105)*, "Gâfillerden olmaması" *(el-A'râf Sûresi:205)* gibi birçok hitaplarda da bu husus esas alınmıştır. Yine böylece îmân edenlere: "Îmân edin" *(en-Nisâ Sûresi:136)* buyrulurken de, bu inançlarında sebât etmeleri emredilmiş olmaktadır.

2) Burada maksat; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bu tür düşüncelerden nehyedilmesi olmayıp "Allâh-u Te'âlâ'nın, onun düşmanlarının yapmakta oldukları zulümlerden son derece haberdâr olduğu" bildirilerek, düşmanlarının çok yakında helâk edileceği müjdesinin, kesinlik ifâde eden bir yolla kendisine ulaştırılmasıdır. *(el-Hâzin, el-Âlûsî)*

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِى رُؤُسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ اِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْۚ وَاَفْـِٔدَتُهُمْ هَوَٓاءٌۜ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(Her gören onları görecek) ne oldukları hâlde? (مُهْطِعِينَ) **süratle koşan kimseler olarak,** yâni Kamer Sûresi'nin 8. âyetinin tefsîrinde zikredildiği üzere; onlar Sûr'a üfleyen İsrâfîl *(Aleyhisselâm)*ın sesine doğru ğayr-i ihtiyâri süratle koşacaklardır. Bu kelime mahzûf bir fiilin mefûlünden hâl düşmektedir ki takdîr-i kelâm (يُبْصِرُهُمْ مُهْطِعِينَ) "O (görebilen herkes) onları süratle koşan kimseler olarak görür" şeklindedir. *(el-Halebî, ed-Dürru'l-masûn, 7/119)* daha ne oldukları hâlde görecek? (مُقْنِعِى رُؤُسِهِمْ) **başlarını kaldırıcı kimseler olarak,** (لَا يَرْتَدُّ) (kapatamayacakları için) **geri dönemez,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara doğru,** ne? (طَرْفُهُمْ) **göz kapakları,** (وَاَفْـِٔدَتُهُمْ) **kalpleri ise,** nedir? (هَوَٓاءٌ) (bir şey idrâk edemeyecek derecede akıldan ve anlayıştan) **tamâmen boştur.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Görebilen herkes mahşerde o zâlimleri, hesapları görülmesi için toplanmaya çağıran İsrâfîl *(Aleyhisselâm)*ın sesine doğru ğayr-i ihtiyâri boyun uzatıp korku ve endişe içinde) **süratle koşan kimseler hâlinde ve başlarını** (hiçbir tarafa döndüremeyip, mecbûren yukarı doğru) **kaldıran kişiler olarak** (görür) **ki,** (evvelce her an açıp kapanan) **göz kapakları** (şaşkınlık ve dehşetlerinden dolayı açık kalıp, bir daha) **onlara doğru geri dönemeyecektir. Kalpleri ise** (akıl ve anlayıştan) **tamâmen boştur.**

وَاَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَٓا اَخِّرْنَٓا اِلٰٓى اَجَلٍ قَرِيبٍۙ نُجِبْ
دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَۜ اَوَلَمْ تَكُونُٓوا اَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍۙ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(وَاَنْذِرِ) (Habîbim!) **Bir de sen korkut,** kimi? (اَلنَّاسَ) **bütün insanları,** neden? (يَوْمَ يَأْتِيهِمُ) **geleceği günden,** kime? (هِمُ) **onlara,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap** (melekleri), *(el-Halebî, ed-Dürru'l-masûn)* (فَيَقُولُ) (ölürken) **o hemen diyecek,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** ne diyecek? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** (اَخِّرْ) **geciktir,** kimi? (نَا) **bizi,** ne zamâna kadar? (اِلَى اَجَلٍ) **bir müddete kadar,** öyle müddet ki, (قَرِيبٍ) **çok yakın olan,** bize bu fırsatı ver ki, (نُجِبْ) **icâbet edelim,** neye? (دَعْوَتَكَ) **Senin** (îmâna) **dâvetine,** daha ne yapalım? (وَنَتَّبِعِ) **ve hakkıyla uyalım,** kime? (اَلرُّسُلَ) (bize gönderdiğin) **o rasüllere,** o zaman kendilerine şöyle cevap verilecek: (اَوَلَمْ تَكُونُوا) **siz olmadınız mı?!** nedir olmadınız mı?! (اَقْسَمْتُمْ) **yemin etmiştiniz,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce** (dünyâda), ne diye yemin etmiştiniz? (مَا لَكُمْ) **sizin** (cesetleriniz) **için yoktur,** ne? (مِنْ زَوَالٍ) **hiçbir zevâl,** yâni "Dünyâdan kaybolup âhirete intikāl ve diriltilerek hesâba çekilmek diye bir şey yoktur" diye yemin etmiyor muydunuz?!

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Habîbim!) **İnsanları o günden de korkut ki,** (ölüm ânında) **onlara azap** (melekleri) **gelecek de, o** (şirk koşarak) **zâlim olmuş kimseler:**

"Ey Rabbimiz! Bizi(m ecellerimizi) **çok yakın bir müddete kadar geciktir de Senin** (tevhîd ve İslâm için yapmış olduğun) **dâvetine icâbet edelim ve** (bize gönderdiğin) **o rasüllere hakkıyla tâbi olalım" diyecek.**

(O zaman kendilerine sitem ve azar yoluyla denilecektir ki:) **"Bundan önce** (dünyâda yaşadığınız rahat hayat içerisinde ölüm ve âhireti hiç aklınıza getirmeyerek sağlam binâlar yaparken ve uzun emellere kapılmışken) **siz yemin etmiş değil miydiniz ki: 'Sizin** (cesetleriniz) **için hiçbir zevâl** (ve dünyâdan ayrılıp âhirete intikāl ve orada muhâsebeye çekilmek diye bir şey) **yoktur?!'**

وَسَكَنْتُمْ فِى مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ
كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَسَكَنْتُمْ) **Ayrıca siz yerleşmiştiniz,** nerede? (فِى مَسَاكِنِ الَّذِينَ) **o kimselerin yurtlarındaki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zulmetmiştiler,** kime? (اَنْفُسَهُمْ) **kendi nefislerine,** daha ne olmuştu? (وَتَبَيَّنَ) **ve iyice belirmişti,** kim için? (لَكُمْ) **sizin**

için, yâni onların başına gelen hâl size belirmişti, burada fâil mahzûftur ki takdîri: (وَتَبَيَّنَ لَكُمْ هُوَ اَىْ حَالُهُمْ) şeklindedir, *(Ebû Hayyân, 13/208)* (كَيْفَ) **nasıl** (fecî bir muâmele ile), (فَعَلْنَا) (azap) **yapmıştık,** kime? (بِهِمْ) **onlara,** daha ne yapmıştık? (وَضَرَبْنَا) **ve açıklamıştık,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (اَلْاَمْثَالَ) **örnekleri.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Ayrıca siz (şirk koşarak ve nankörlük yaparak) **kendi nefislerine zulmetmiş olan o kimselerin yurtlarında yerleşmiştiniz ve Bizim onlara nasıl** (fecî bir muâmele ile azaplar) **yapmış olduğumuz** (bizzât gördüğünüz harâbeler ve duyduğunuz haberlerle) **size iyice belirmişti.**

Üstelik Biz size (göndermiş olduğumuz kitaplarda, helâke uğramış ümmetler hakkında) **örnekler de açıklamıştık."**

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ وَاِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَقَدْ مَكَرُوا) **Gerçekten o** (Mekke ehlinden müşrik ola)**nlar hîle yapmıştılar,** ne yapmakla? (مَكْرَهُمْ) **kendilerine has bir hîle yapmakla,** (وَعِنْدَ اللّٰهِ) **hâlbuki ancak Allâh nezdindedir,** ne? (مَكْرُهُمْ) **onların hîle yapmaları**(nın cezâsı), (وَاِنْ كَانَ) **zâten olmadı,** bu mânâya göre (اِنْ) harfi, nâfiyedir, şartiyye de kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfte iki mânâ da verilmiştir, ne olmadı? (مَكْرُهُمْ) **onların hîle yapmaları,** nedir olmadı? (لِتَزُولَ) **aslâ yok olacak,** neden sebep? (مِنْهُ) **ondan sebep,** ne? (اَلْجِبَالُ) **dağlar.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Gerçekten de o (Mekke ehlinden müşrik ola)**nlar** (hakkı iptal ve bâtılı ispat uğrunda son derece gayret göstererek) **kendilerine âit tuzak kurmalarıyla hîle yapmıştılar.**

Hâlbuki onların tuzak kurmaları(nın karşılığı) **ancak Allâh nezdinde** (hâzır bulunmakta) **idi, her ne kadar da onların tuzak kurması, kendisinden sebep dağlar** (yerinden oynayıp) **ayrılacak** (derecede güçlü) **olsaydı.**

/Zâten onların hîle yapması, aslâ kendisinden dolayı dağlar yok olacak kadar da** (güçlü bir tuzak) **değildi./

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهٖ رُسُلَهُ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(فَلَا تَحْسَبَنَّ) (Habîbim!) **Artık sakın ha zannetme,** kimi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** ne zannetme? (مُخْلِفَ وَعْدِه۪) (yardım) **sözünü bozacak biri,** kime verdiği sözü? (رُسُلَهُ) **rasûllerine,** (اِنَّ اللّٰهَ) **çünkü muhakkak Allâh,** kimdir? (عَز۪يزٌ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (ذُو انْتِقَامٍ) **güçlü bir intikam sâhibidir.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Ey Habîbim!) **Artık sakın ha sen Allâh'ı, rasûllerine** (vermiş olduğu yardım) **sözünü bozacak biri sanmayasın.**

Çünkü muhakkak Allâh (Kendisine karşı hiçbir hîle ve tuzak sökmeyecek yegâne güce sâhip bir) **Azîz'dir,** (dostları adına düşmanlarına karşı) **güçlü bir intikam sâhibidir.**

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ وَالسَّمٰوَاتُ وَبَرَزُوا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

Allâh-u Te'âlâ ne zamanda intikam alacaktır? (يَوْمَ تُبَدَّلُ) **değiştirileceği günde,** ne? (اَلْاَرْضُ) **o** (dünyâdaki) **toprak,** ne ile? (غَيْرَ الْاَرْضِ) **bu** (dünyâya âit) **topraktan başkası ile,** yâni topraktan olan bu arâzi hâlis gümüşten olan başka bir zeminle, daha neyin değişeceği? (وَالسَّمٰوَاتُ) (güneş ve ayla müzeyyen olan) **o** (dünyâya âit) **göklerin de** (güneşi dürülmüş, ayı sönmüş ve yıldızları dökülmüş farklı gökler ile), daha ne günde intikam alacaktır? (وَبَرَزُوا) **ve** (o günde ki, kabirlerinden) **çıkmıştırlar,** bu mânâya göre (وَاو) harfi âtıfedir, gerçi isti'nâfiyye olması da kabûl edilmiştir ki meâldeki mânâ buna göre verilmiştir, kim için çıktılar? (لِلّٰهِ) **Allâh**(ın muhâsebesine tâbi tutulmak) **için,** öyle Allâh ki, (اَلْوَاحِدِ) **Vâhid,** yâni bir olan, yine öyle Allâh ki, (اَلْقَهَّارِ) **Kahhâr.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- O (topraktan olan) **yerin, bu** (üzerinde günah işlenmiş olan) **yerden başkası** (olan ve üzerinde hiçbir kan dökülmeyip hiçbir günah işlenmemiş gümüşten bir arâzi) **ile, o** (güneş, ay ve yıldızlarla bezenmiş olarak gördüğünüz) **göklerin de** (güneşi dürülmüş, ayı sönmüş ve yıldızları dökülmüş farklı gökler ile) **değiştirileceği** (mahşer) **gün**(ün)**de** (Allâh-u Te'âlâ dostlarına ve düşmanlarına karşı sözlerini yerine getirecektir) **ki, böylece onlar** (hiçbir ortağı olmayan) **Vâhid ve** (zorla da olsa her şeye murâd ettiklerini yaptırma gücüne sâhip bir) **Kahhâr olan Allâh**(ın hesap ve cezâsıyla karşılaşmak) **için** (kabirlerinden mahşer sahasına) **çıkmıştırlar.**

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِى الْاَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَتَرَى) (Habîbim!) **Sen de göreceksin,** kimi? (اَلْمُجْرِمِينَ) (şirk günahını işlemiş) **o suçluları,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** ne oldukları hâlde görürsün? (مُقَرَّنِينَ) **birbirlerine kuvvetlice bağlanmış kimseler olarak,** nerede? (فِى الْاَصْفَادِ) **zincirler içerisinde.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Habîbim!) **Ayrıca sen işte o** (dehşetli hâdiselerin yaşanacağı) **günde o** (en büyük cürüm olan şirk günahını işlemiş) **suçluları, zincirler içerisinde** (kendilerini saptıran şeytanlar ve günahlarında kendilerine ortak olan diğer suçlularla) **birbirine kuvvetlice bağlanmış kimseler olarak** */(elleri ayaklarına)* ***sıkıca bağlanmış kişiler hâlinde/*** **göreceksin.**

سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ وَتَغْشٰى وُجُوهَهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(سَرَابِيلُهُمْ) **Onların elbiseleri,** nedendir? (مِنْ قَطِرَانٍ) **katrandandır,** (وَتَغْشٰى) **ve kaplayacaktır,** neyi? (وُجُوهَهُمُ) **yüzlerini,** ne? (اَلنَّارُ) **o** (cehennem) **ateş**(i).

Meâl-i Şerîf - 50

50- Onların elbiseleri (yaratıldığı günden beri kızdırılarak harâreti nihâyete varmış olan cehennemde tutuşturulan) **katrandan** (olacak)**dır. Yüzlerini de** (katrana bürünen cesetlerini kavuran) **o** (cehennem) **ateş**(i) **kaplayacaktır.**

لِيَجْزِىَ اللّٰهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

Allâh-u Te'âlâ niye böyle yapacaktır? (لِيَجْزِىَ) **karşılık versin diye,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (كُلَّ نَفْسٍ) **her bir nefse,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (كَسَبَتْ) (dünyâda) **kazanmıştı,** (اِنَّ اللّٰهَ) **zîrâ şüphesiz Allâh,** kimdir? (سَرِيعُ الْحِسَابِ) **hesâbı çok çabuk görendir.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Tâ ki Allâh her bir nefse, (hayır ve şer nâmına dünyâda) **kazanmış olduğu şeyi**(n vesîlesiyle hak ettiği sevap veyâ azâbı) **karşılık olarak versin.**

Zîrâ şüphesiz Allâh, hesâbı çok çabuk görendir. (Nitekim bir kişinin hesâbını görmek diğerinin muhâsebesini görmekten O'nu engelleyemeyeceği için, tüm kullarının hesâbını aynı anda görecektir.)

هٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِهٖ وَلِيَعْلَمُوا اَنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ
وَلِيَذَّكَّرَ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(هٰذَا) **İşte bu** (Kur'ân), nedir? (بَلَاغٌ) **büyük bir tebliğdir** (duyurudur), kim için? (لِلنَّاسِ) **bütün insanlar için,** bu duyuru ne için yapılmıştır? (وَلِيُنْذَرُوا) **uyarılsınlar için,** bu mânâya göre (وَاو) harfi zâidedir. *(el-Âlûsî)* ne ile? (بِهٖ) **onunla,** daha niçin tebliğdir? (وَلِيَعْلَمُوا) **ve bilsinler için,** neyi? (اَنَّمَا هُوَ) **ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اِلٰهٌ) **büyük bir İlâh'tır,** öyle İlâh ki, (وَاحِدٌ) **bir olucu,** daha ne için duyurudur? (وَلِيَذَّكَّرَ) **ve iyice öğütlensin için,** kimler? (اُولُوا الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- İşte bu (Kur'ân ve özellikle bu sûre-i celîlede geçen vaazlar)**, tüm insanlar için büyük bir tebliğdir** (duyurudur ve uyarıdır).

Onlar onunla uyarılsınlar diye (Biz onu indirdik)**, bir de bilsinler için ki; ancak O** (Allâh-u Te'âlâ eşten ve ortaktan münezzeh) **bir olan tek İlâh'tır, ayrıca hâlis akıllara sâhip olanlar iyice öğütlensin**(ler de, kendilerini felâkete sürükleyecek inanç ve amellerden sakınsınlar) **diye** (Biz onu size ulaştırdık)**!**

14. Cüz

سُورَةُ الْحِجْرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ON BEŞİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-HİCR SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Doksan dokuz âyet-i kerîmedir.

24. ve 87. âyet-i kerîmelerin Medîne-i Münevvere'de nâzil olduğu rivâyet edilmiştir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الۤرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْاٰنٍ مُب۪ينٍ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الۤرٰ) **Elif! Lâm! Râ!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِه۪ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." (تِلْكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْكِتَابِ) **o** (mükemmel) **Kitâb'ın** âyetleridir, daha neyin âyetleridir? (وَقُرْاٰنٍ) **büyük bir Kur'ân'ın,** öyle Kur'ân ki, (مُب۪ينٍ) (mânâları) **çok açık olan.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Râ! (Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır. Zîrâ bu harfler, gerçek mânâlarını sâdece Allâh-u Te'âlâ'nın bildiği müteşâbih âyetlerdendir. Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede okuna)**nlar o** (mükemmel) **Kitâb'ın ve çok açık** (hükümleri ihtivâ etmekte) **olan/***(hakkı-bâtılı, helâl ve haramı)* ***iyice açıklayan/*** **büyük bir Kur'ân'ın âyetleridir.**

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِم۪ينَ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(رُبَمَا يَوَدُّ) **Çoğu kere isteyecek,** burada taklîl mânâsı da murâd edilmiş olabilir ki buna göre mânâ şöyledir: "(Dehşete kapılarak akıllarını kaybettik-

leri için her zaman olmasa da ayık kalabildikleri) **az kere isteyecek!"** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi isteyecekler? (لَوْ كَانُوا) **keşke olsalardı,** nedir olsalardı? (مُسْلِمِينَ) **Müslüman kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- O kâfir olmuş kimseler (ölüm ânında ve kıyâmet gününde Müslümanların iyi hâlini müşâhede ettiklerinde, bir de günahları yüzünden cehenneme düşen Müslümanların bile netîcede oradan çıkartıldığını gördüklerinde) **çoğu zaman keşke kendileri** (dünyâda) **Müslüman kimseler olsaydılar diye arzulayacaktır.**

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْاَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(ذَرْ) (Habîbim!) **Bırak,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne yapsınlar? (يَأْكُلُوا) **yesinler,** daha? (وَيَتَمَتَّعُوا) **ve iyice faydalansınlar,** daha? (وَيُلْهِ) **ve oyalasın,** kimi? (هِمْ) **onları,** ne? (اَلْاَمَلُ) **beklentileri,** bu kelime cins olarak değerlendirilmiştir, (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) **ama çok yakında bilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Habîbim!) **Bırak onları; ye**(yip iç)**sinler,** (dünyâ zevkleriyle) **iyice faydalansınlar ve** (uzun yaşayıp her isteklerine kavuşacaklarına dâir) **beklentileri onları oyalasın. Ama** (yaptıkları hatâyı) **çok yakında bilecekler.**

وَمَا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَمَا اَهْلَكْنَا) **Ve Biz helâk etmedik,** neyi? (مِنْ قَرْيَةٍ) **hiçbir karyeyi** (ve halkını), (اِلَّا وَلَهَا) **ancak onun için vardır,** ne vardır? (كِتَابٌ) **bir yazı,** öyle yazı ki, (مَعْلُومٌ) (vakti) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Biz (felâketlere mâruz bıraktığımız memleketlerden) **hiçbir karyeyi** (ve ahâlîsini) **helâk etmedik ki, mutlaka ona âit** (cezânın ne zaman geleceği hakkında Levh-i Mahfûz'da kayıtlı olarak) **bilinen** (ve ihmâli söz konusu olmayan) **bir yazı vardır.**

مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(مَا تَسْبِقُ) **Öne geçemez,** kim? (مِنْ اُمَّةٍ) **hiçbir ümmet,** neyi? (اَجَلَهَا) **ecelini,** yâni helâki için belirlenen süresini, daha? (وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ) **sonraya da kalamazlar.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Helâk edilen) **hiçbir ümmet ecelin**(den önce yok edilerek, mahvedilmesi için takdir edilen süren)**in önüne geçemez, onlar** (Bizim tarafımızdan ihmâle uğramayacakları için, belirli zamandan) **sonraya da kalamazlar.**

وَقَالُوا يَآ اَيُّهَا الَّذٖى نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ اِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَقَالُوا) **Ve** (müşrikler) **dediler,** ne dediler? (يَا اَيُّهَا الَّذٖى) **ey o kimse ki!** (نُزِّلَ) **indirildi,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **kendisi üzerine,** ne indirildi? (اَلذِّكْرُ) **o Kur'ân,** yâni ey kendisine o Kur'ân indirilen kişi, (اِنَّكَ) **gerçekten sen,** nesin? (لَمَجْنُونٌ) **elbette cinnet geçir**(erek delir)**miş birisin.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Bir de o (Abdullâh ibnü Ümeyye, Nadr ibnü Hâris ve Velîd ibnü Muğîre gibi müşrik ola)**nlar** (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile alay etmek üzere) **dediler ki: "Ey o Kur'ân kendisine indirilmiş bulunan kişi!** (Böyle hârikulâde büyük bir işi iddiâya kalktığına göre) **gerçekten de sen elbette** (delilerin laflarını konuşan) **bir mecnûnsun.**

لَوْ مَا تَأْتٖينَا بِالْمَلٰٓئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقٖينَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(لَوْ مَا تَأْتٖى) **Getirseydin ya,** kime? (نَا) **bize,** kimi? (بِالْمَلٰٓئِكَةِ) **melekleri,** (اِنْ كُنْتَ) **eğer oldu isen,** kimlerden? (مِنَ الصَّادِقٖينَ) **doğru** (konuşan) **kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Sadâkatine şâhit olsunlar ve tebliğde seni desteklesinler diye) **bize melekleri getirseydin ya! Eğer** (dâvanda) **doğru kimselerden oldu isen** (bunu yaparsın)**!"**

مَا نُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوٓا اِذًا مُنْظَرٖينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(مَا نُنَزِّلُ) **Biz indirmiyoruz,** kimi? (اَلْمَلٰٓئِكَةَ) **melekleri,** (اِلَّا بِالْحَقِّ) **ancak** (indirilmelerini münâsip kılan) **hak**(lı ve hikmetli bir gâye) **ile,** (وَمَا كَانُٓوا) **ama** (o müşrikler) **olmazlar,** (اِذًا) **o** (meleklerle karşılaştıkları) **takdirde,** nedir olmazlar? (مُنْظَرِينَ) **mühlet verilen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Onlar böyle uygunsuz bir talepte bulundularsa da) **Biz melekleri ancak** (gönderilmelerini münâsip kılan) **hak**(lı ve hikmetli bir gâye) **ile indiririz. Ama o** (meleklerle açıkça karşılaştıkları hâlde îmâna gelmedikleri) **zaman onlar mühlet verilen kimseler olmazlar.**

اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اِنَّا) **Gerçekten Biz,** (نَحْنُ) **ancak Biz,** (نَزَّلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (اَلذِّكْرَ) **o Kur'ân'ı,** (وَاِنَّا) **ve şüphesiz Biz,** (لَهُ) **ancak onu,** (لَحَافِظُونَ) **elbette muhâfaza ediciler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 9

9- Gerçekten Biz; o (inkâr etmiş oldukları) **Kur'ân'ı ancak Biz indirdik. Yine şüphesiz ki Biz** (diğer kitaplarımız arasından) **sâdece onu elbette** (tahrif ve değişikliklere uğratılmaktan) **muhâfaza edicileriz.**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِى شِيَعِ الْاَوَّلِينَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz rasûl gönderdik,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** nerede? (فِى شِيَعِ الْاَوَّلِينَ) **evvelkilerin birlik hâlinde olan toplumları içerisinde.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Rasûlüm!) **Andolsun ki; muhakkak Biz senden önce de, evvelkilerin birlik hâlinde olan toplumları içerisinde** (kendilerini uyaracak nice kimseleri) **rasûl göndermiştik.**

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَمَا يَأْت۪ي) **Ama gelmiyordu,** kime? (هِمْ) **onlara,** kim? (مِنْ رَسُولٍ) **herhangi bir rasûl,** (اِلَّا كَانُوا) **ancak olmuşlardı,** kim ile? (بِه۪) **onunla,** nedir olmuşlardı? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **sürekli alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Ama (seni gönderdiğimiz toplumda olduğu gibi) **onlara herhangi bir rasûl gelmiyordu ki, mutlaka onunla sürekli alay ediyorlardı.**

كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ ف۪ي قُلُوبِ الْمُجْرِم۪ينَۙ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana, böylece** (önceki kâfirlerin kalplerine işlettiğimiz gibi), (نَسْلُكُ) **girdirmekteyiz,** neyi? (هُ) **o** (inkâr ve alay huyu)**nu,** neyin içerisine? (ف۪ي قُلُوبِ الْمُجْرِم۪ينَ) **o mücrimlerin kalplerinin içerisine.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Habîbim!) **İşte sana! O** (inkâr ve alay huyu)**nu böylece** (önceki kâfirlerin kalplerine yerleştirdiğimiz gibi, seni inkâr ederek şirk cürmünü işlemiş) **o mücrimlerin kalpleri içerisine de girdirmekteyiz.**

لَا يُؤْمِنُونَ بِه۪ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّل۪ينَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(لَا يُؤْمِنُونَ) (Artık onlar) **îmân etmezler,** neye? (بِه۪) **ona,** (وَقَدْ خَلَتْ) **zâten muhakkak geçmiştir,** ne? (سُنَّةُ الْاَوَّل۪ينَ) **evvelkiler hakkındaki sürekli âdet**(imiz).

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Artık) **o** (müşrik ola)**nlar o** (Kur'â)**na îmân etmezler. Zâten şüphesiz** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **öncekiler hakkında sürekli âdet**(i de böylece kâfirliği seçenlerin kalplerine inkârın yerleştirilmesi şeklinde devâm edip) **geçmiştir.** */(Allâh'ın)* ***önceki*** *(kâfir)****ler hakkındaki*** *(helâk etme)* ***sünnet****(i ve ibret alınacak İlâhî kānûnu)* ***gerçekten*** *(bunca zaman uygulanıp)* ***geçmişken, bunlar*** *(hâlâ)* ***O*** *(Allâh-u Azîmüşşâ)****na îmân etmiyorlar./***

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَٓاءِ فَظَلُّوا ف۪يهِ يَعْرُجُونَۙ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَلَوْ فَتَحْنَا) **Ve eğer açsaydık,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (بَابًا) **bir kapıyı,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** (فَظَلُّوا) **ve gün boyu dâim olsalardı,** nerede? (فِيهِ) **onun içinde,** nedir olmaya? (يَعْرُجُونَ) **sürekli yükselirler.** Buradaki (لَوْ) hafinin cevâbı bir sonraki âyet-i kerîmede zikredilmiştir ki murâd mânâ: "Elbette büyülendiklerini sanarak îmân etmezlerdi" şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 14

14- Eğer Biz (inadına mûcize istemekte ısrarcı olan) **o kimselere gökten bir kapı açsaydık da onlar onun içerisinde gün boyu yükselmekte dâim olsalardı** (ve orada bulunan melekleri, kudret delillerini ve açık mûcizeleri görselerdi)**...**

لَقَالُوا اِنَّمَا سُكِّرَتْ اَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(لَقَالُوا) **Elbette derlerdi ki,** (اِنَّمَا سُكِّرَتْ) **ancak engellendi,** ne? (اَبْصَارُنَا) **gözlerimiz** (onun için gerçeği göremedik), (بَلْ نَحْنُ) **doğrusu biz,** neyiz? (قَوْمٌ) **bir toplumuz,** öyle toplum ki, (مَسْحُورُونَ) **sihirlenmişler.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Elbette (aşırı inatlarından dolayı) **onlar: "Ancak bizim gözlerimiz** (gerçeği görmekten) **tamâmen engellendi.** (Dolayısıyla bir şeyler gördüysek de, bunlar aslı olmayan bâzı hayallerden ibârettir.) **Doğrusu biz** (Muhammed tarafından büyülenip) **kendileri sihre uğramış bir toplumuz" derlerdi.**

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِى السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَلَقَدْ جَعَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz yarattık,** nerede? (فِى السَّمَاءِ) **gökte,** neyi? (بُرُوجًا) **birtakım burçları,** daha ne yaptık? (وَزَيَّنَّا) **ve çok süslü yaptık,** neyi? (هَا) **onu,** yâni semâyı, kim için? (لِلنَّاظِرِينَ) **seyredenler için.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Onların bu kâfirliği delil yetersizliğinden olmayıp, hakka karşı direnişlerindendir. Yoksa) **andolsun ki; elbette muhakkak Biz gökte birçok burçlar** (ve yüksek köşk gibi görünen yıldız kümeleri, gezegenler ve büyük yıldızlar) **yarattık. Seyredenler için de onu çok süslü yaptık.**

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَحَفِظْنَا) **Ve Biz koruduk,** neyi? (هَا) **onu,** yâni göğü, kimden? (مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ) **her bir şeytandan,** öyle şeytan ki, (رَجِيمٍ) (yıldız parçalarıyla) **taşlanmış olan.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Ayrıca Biz onu her lânetli şeytan(ın ulaşımın)**dan** */(yıldız parçalarıyla)* ***taşlanmış şeytan****(ın ulaşımın)****dan/*** **koruduk.** (Bu yüzden şeytanlar göğe çıkıp meleklere vesvese verme ve onların gizli bilgilerine vâkıf olma imkânı bulamazlar.)

إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(إِلَّا مَنِ) **Ancak o kimse müstesnâ ki,** (اِسْتَرَقَ) **gizlice çaldı,** neyi? (اَلسَّمْعَ) **duyulan bir şeyi,** bu kelime mefûl vezninde kabûl edildiği için (مَسْمُوعٌ) mânâsında tefsîr edilmiştir, (فَأَتْبَعَ) **hemen tâkip etti,** neyi? (هُ) **onu,** ne? (شِهَابٌ) **bir ateş parçası,** öyle ateş parçası ki, (مُبِينٌ) (görünmesi) **apaçık olan.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Lâkin (birbirinin üstüne binen şeytanlardan, melekler arasında konuşulup) **duyulan bir şeyi gizlice** (yaklaşıp) **çal**(arcasına kapıp kaç)**mış olan biri müstesnâ ki,** (zâten) **hemen onun ardına** (yıldızlardan kopan ve) **apaçık** (görünen) **bir ateş parçası takılmış** (da o hemen yakılmış)**tır.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiği üzere; şeytanlar evvelce göklerden engellenmiş değildiler, oralara girip gaybî haberler işitiyor ve kâhinlere bildiriyorlardı. İsâ *(Aleyhisselâm)* doğduğunda üç kat semâdan kovuldular, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* doğduğunda ise göğün bütün tabakalarından engellendiler. Artık onlardan her kim bir haber çalmaya kalksa yıldızdan kopan bir ateş parçasıyla yakılıyordu. İşte bu âyet-i kerîme bundan bahsetmektedir. *(el-Vâhidî, el-Vesît, 3/41; el-Beğavî, 3/395; el-Beyzâvî, 3/208)*

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* gönderilmeden önce kâhinlerin verdikleri bâzı haberlerin doğru çıkması da cinlerin daha önce göklerden haber çalabilmelerine mebnîdir. Nitekim Cin Sûresi'nin 8 ve 9. âyet-i kerîmelerinde geçen: "Artık şu anda kim bir şey dinlemeye kalkarsa (orada) kendisini (yakıp helâk etmek üzere) gözeten parlak bir ateş parçası bulur" cümlesi bundan bahsetmektedir.

Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)*dan naklen Buhârî'de *(rakam:3038, 3/1175)* zikredilen hadîs-i şerîf de bu husûsu beyân etmektedir. Ziyâde mâlûmât için bkz: *Rûhu'l-Furkān Tefsîri, 9/414-416*

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَالْاَرْضَ) **Yeri de,** (مَدَدْنَا) **uzatıp yaydık,** neyi? (هَا) **onu,** daha ne yaptık? (وَاَلْقَيْنَا) **ve Biz yerleştirdik,** nerede? (فِيهَا) **onun içinde,** neyi? (رَوَاسِيَ) **sâbit dağları,** daha ne yaptık? (وَاَنْبَتْنَا) **ve bitirdik,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neyi? (مِنْ كُلِّ شَيْءٍ) **her bir** (faydalı) **şeyi,** öyle her şey ki, (مَوْزُونٍ) **ölçülü olan.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Yeri de; (üzerindekiler faydalansın diye) **onu Biz uzatıp yaydık, içerisine de sâbit dağları yerleştirdik ve** (İlâhî hikmete göre adedi, miktârı ve mevsimleri ayarlanmış) **ölçülü** (ürünlerden) ***/(birbiriyle) uyumlu/değerli/*** **her türlü** (faydalı) **şeyi orada Biz bitirdik.**

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yarattık,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (faydalanmanız) **için,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neyi? (مَعَايِشَ) **türlü türlü geçim vâsıtalarını,** daha kimi yarattık? (وَمَنْ) **o kimseleri de ki,** (لَسْتُمْ) **siz olmadınız,** kimi? (لَهُ) **onları,** müfred olan zamir, cemî mânâsında olan (مَنْ) kelimesine râci olduğu için cemî mânâsı verilmiştir, nedir olmadınız? (بِرَازِقِينَ) **aslâ rızık verebilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Yiyecek, içecek ve giyecekler sınıfından) **türlü türlü geçim vâsıtalarını da, kendisine aslâ rızık verebilecek kimseler olmadığınız** (çoluk-çocuk, hizmetçi ve köle konumundaki) **kişileri de** (sâhip olduğunuz tüm hayvanları da) **orada sizin için Biz yarattık.** ***/Sizin için de, kendilerine rızık verebilecek kimseler olmadığınız kişiler için de geçim vâsıtalarını orada Biz yarattık./***

وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا عِنْدَنَا خَزَآئِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ اِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ) **Hiçbir şey yoktur ki,** (اِلَّا عِنْدَنَا) **ancak Bizim nezdimizdedir,** ne? (خَزَآئِنُهُ) **onun hazîneleri,** (وَمَا نُنَزِّلُ) **ama Biz indirmiyoruz,** neyi? (هُ) **onu,** (اِلَّا بِقَدَرٍ) **ancak bir ölçü ile,** öyle ölçü ki, (مَعْلُومٍ) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Rüzgârlar, yağmurlar, mâdenler ve ürünler gibi insanların faydalanacağı) **hiçbir şey yoktur ki; mutlaka onun hazîneleri** (kulların görüş ve

bilgilerinden saklı olan tüm mahzenleri ve mekânları) **Bizim nezdimizde** (hüküm ve tasarrufumuzda, karar ve yönetimimizde)**dir.** (Dolayısıyla her şeyi yaratmaya ve onu nîmet olarak lütfetmeye Kādir olan ancak Biziz!)

Ama (her toprağa elverişli olan yağmur aynı olmayacağı gibi, her şahsa ve her yaratılmışa uygun düşen nîmet ve rahmet de farklılık arz edeceğinden) **Biz onu** (rastgele salıvermeyip) **ancak** (üstün hikmetlere dayalı irâdemiz gereği) **bilinen bir ölçü ile indirmekteyiz.**

وَاَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَسْقَيْنَاكُمُوهُۚ وَمَا اَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَاَرْسَلْنَا) **Ve Biz gönderdik,** neyi? (اَلرِّيَاحَ) **rüzgârları,** ne oldukları hâlde? (لَوَاقِحَ) (yağmur yüklü bulutları) **taşıyıcılar olarak,** diğer bir mânâya göre ise: (ağaçları) **aşılayıcılar olarak,** (فَاَنْزَلْنَا) **bu sebeple Biz indirdik,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** neyi indirdik? (مَاءً) **bir suyu,** (فَاَسْقَيْنَا) **sonra içecek yaptık,** kime? (كُمُو) **size,** neyi? (هُ) **onu,** (وَمَا اَنْتُمْ) **hâlbuki siz değildiniz,** neyi? (لَهُ) **onu,** nedir değildiniz? (بِخَازِنِينَ) **aslâ saklayabilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Biz rüzgârları da (yağmur yüklü bulutları) **taşıyıcılar hâlinde** */(ağaçları) aşılayıcılar olarak/* **gönderdik de bu sebeple gökten bir su indirdik, sonra onu size** (de hayvanlarınıza da) **içecek yaptık.**

Hâlbuki siz aslâ onu (kaynaklarında ve gözelerinde tutup) **saklayabilecek kimseler değilsiniz.** (Nitekim Biz dilesek tüm suları batırıp onlardan istifâdenize mâni olabiliriz. Hâlâ şükretmeyecek misiniz?!)

وَاِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَاِنَّا) **Ve gerçekten Biz,** (لَنَحْنُ) **elbette sâdece Biz,** (نُحْيِي) **diriltmekteyiz,** daha? (وَنُمِيتُ) **ve öldürmekteyiz,** (وَنَحْنُ) **ve ancak Biz,** kimiz? (اَلْوَارِثُونَ) **vârisler.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Gerçekten de Biz; elbette sâdece Biz (dilediğimiz cisimlerde hayat îcâd ederek onları) **diriltmekteyiz ve** (istediğimiz canlı varlıklardan hayat sıfatını gidererek onları) **öldürmekteyiz. Yine ancak Biz** (Bütün varlıklar yok olduktan sonra bâkî kalacak tek mevcut olarak her şeye) **vârisleriz.**

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَلَقَدْ عَلِمْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz bildik,** kimi? (اَلْمُسْتَقْدِمِينَ) **öne geçenleri,** kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **içinizden,** daha ne yaptık? (وَلَقَدْ عَلِمْنَا) **yemin olsun gerçekten muhakkak Biz bildik,** kimi? (اَلْمُسْتَأْخِرِينَ) **geri kalanları.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Andolsun ki; şüphesiz Biz içinizden (İslâm'a girmekte, cihat meydanında şehit olmakta, ibâdet husûsunda, cemâat safında ve harp safında) **öne geçenleri de elbette bilmişizdir. Yine yemin olsun ki; gerçekten Biz** (henüz ölmeyip hayatta kalanları da, ibâdet husûsunda) **geri kalanları da kesinlikle bilmişizdir.**

وَاِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَاِنَّ رَبَّكَ) **Ve şüphesiz senin Rabbin,** (هُوَ) **ancak O,** ne yapacak? (يَحْشُرُ) **haşredecektir,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اِنَّهُ) **muhakkak O,** kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir,** daha kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Yine şüphesiz senin Rabbin; ancak O onları (öldürdükten sonra tekrar diriltерek hesap yurduna) **haşredecektir. Şüphesiz ki O** (her şeyin hakîkatini bilen ve tüm işlerini üstün bir hikmet üzere yerli yerince ve sapasağlam yapan bir) **Hakîm'dir,** (ilmi her şeyi kaplamış bulunan bir) **Alîm'dir.**

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَلَقَدْ خَلَقْنَا) **Kasem olsun ki; elbette muhakkak Biz yarattık,** kimi? (اَلْاِنْسَانَ) **insanı,** neden? (مِنْ صَلْصَالٍ) **ses çıkartan kupkuru bir çamur parçasından,** ondan bedel? (مِنْ حَمَاٍ) **kapkara bir çamurdan,** öyle çamur ki, (مَسْنُونٍ) **şekillendirilmiş.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Kasem olsun ki; elbette muhakkak Biz insan (denen varlığın ilk ferdi olan Âdem *(Aleyhisselâm)*)**ı, şekillendirilmiş** (kendisine vurulduğunda) **ses çıkartan kupkuru ve kapkara bir çamur parçasından yarattık.**

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَالْجَانَّ) (Cinlerin babası olan) **Cânn'ı da,** (خَلَقْنَا) **Biz yarattık,** kimi? (هُ) **onu,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bu** (Âdem'in yaratışlı)**ndan önce,** neden yarattık? (مِنْ نَارِ السَّمُومِ) **gözeneklere nüfûz eden harârete sâhip ateşin parçasından.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Cinlerin babası olan) **Cânn'ı da; o** (Âdem'in yaratılışı)**ndan önce Biz onu, gözeneklere nüfûz eden harârete sâhip ateşin parçasından yaratmıştık.**

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَاِذْ) **Bir vakti de** (anlat) **ki;** (قَالَ) **buyurdu,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** kime? (لِلْمَلٰٓئِكَةِ) **meleklere,** ne buyurdu? (اِنّ۪ي) **şüphesiz Ben,** (خَالِقٌ) **yaratıcıyım,** kimi? (بَشَرًا) **bir beşeri,** neden? (مِنْ صَلْصَالٍ) **ses çıkartan kupkuru bir çamur parçasından,** ondan bedel? (مِنْ حَمَاٍ) **kapkara bir çamurdan,** öyle çamur ki, (مَسْنُونٍ) **şekillendirilmiş.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîbim!) **Bir vakti de** (anlat) **ki; Rabbin meleklere buyurmuştu ki: "Şüphesiz Ben, şekillendirilmiş** (kendisine vurulduğunda) **ses çıkartan kupkuru ve kapkara bir çamur parçasından bir beşer** (ve insan olan Âdem'i) **yaratıcıyım.**

فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ ف۪يهِ مِنْ رُوح۪ي فَقَعُوا لَهُ سَاجِد۪ينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(فَاِذَا سَوَّيْتُ) **Nihâyet düzgün hâle getirdiğim zaman,** kimi? (هُ) **onu,** daha ne yaptığım zaman? (وَنَفَخْتُ) **ve üflediğim zaman,** nereye? (ف۪يهِ) **onun içerisine,** neden? (مِنْ رُوح۪ي) **rûhumdan,** yâni diriltme sıfatımdan, (فَقَعُوا) **hemen kapanın,** kime? (لَهُ) **ona,** ne olduğunuz hâlde? (سَاجِد۪ينَ) **secde edenler hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Nihâyet Ben onu (kendisine rûhun nüfûz etmesine elverişli ve) **düzgün** (bir) **hâle getirdiğimde ve** (hayat verme sıfatım olan) **rûhumdan**

onun içerisine üfle(yerek onu canlı bir varlık hâline getir)**diğim zaman sizler hemen ona** (bir kıble olarak yönelip Bana) **secde edenler hâlinde** (yere) **kapanın."**

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَۙ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(فَسَجَدَ) **Bunun üzerine secde etti,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** (كُلُّهُمْ) **hepsi,** (اَجْمَعُونَ) **bir araya geliciler** (olarak).

Meâl-i Şerîf - 30

30- Bunun üzerine melekler(in hiçbiri geri kalmadan), **hepsi birlikte** (olarak) **secde etti.**

اِلَّٓا اِبْلٖيسَۜ اَبٰٓى اَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدٖينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(اِلَّٓا اِبْلٖيسَ) **İblîs müstesnâ,** (اَبٰى) **kaçındı,** neden? (اَنْ يَكُونَ) **olmaktan,** kimlerle berâber? (مَعَ السَّاجِدٖينَ) **secde edenlerle berâber.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Lâkin (aslı cinlerden olup, melekler arasında yaşayan ve onlarla birlikte Âdem *(Aleyhisselâm)*a secde emrine muhâtap olan) **İblîs secde edenlerle birlikte olmaktan kaçındı.**

قَالَ يَٓا اِبْلٖيسُ مَا لَكَ اَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدٖينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** ne buyurdu? (يَٓا اِبْلٖيسُ) **ey İblîs,** (مَا) **ne şey?** (لَكَ) **senin içindir,** yâni sana ne şey mâni oldu? ne hususta? (اَلَّا تَكُونَ) **olmaman** (husûsun)**da,** burada (فٖى) harf-i ceri mahzûftur, kimlerle berâber olmaman? (مَعَ السَّاجِدٖينَ) **secde edenlerle berâber.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- O (zaman Allâh-u Te'âlâ ona): **"Ey İblîs! Secde edenlerle birlikte olmamanda sana ne şey** (mâni) **oldu?" buyurdu.**

قَالَ لَمْ اَكُنْ لِاَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(قَالَ) (İblîs) **dedi,** ne dedi? (لَمْ اَكُنْ) **ben olmadım,** nedir olmadım? (لِاَسْجُدَ) **aslâ secde ederim,** kime? (لِبَشَرٍ) **bir beşere,** öyle beşer ki, (خَلَقْتَهُ) **Sen yarattın,** kimi? (هُ) **onu,** neden? (مِنْ صَلْصَالٍ) **ses çıkartan kupkuru bir çamur parçasından,** ondan bedel? (مِنْ حَمَاٍ) **kapkara bir çamurdan,** öyle çamur ki, (مَسْنُونٍ) **şekillendirilmiş.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- O (İblîs ise)**: "**(Ben dumansız ateşten yaratılmış latîf bir varlık iken) **şekillendirilmiş,** (vurulduğunda) **ses çıkartan kupkuru ve kapkara bir çamur parçasından kendisini yaratmış olduğun** (ete ve kemiğe dönüşmüş, katı ve yoğun) **bir beşere aslâ secde edecek değilim" dedi.**

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ da) **buyurdu,** ne buyurdu? (فَاخْرُجْ) **hemen çık,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** yâni cennetten, (فَاِنَّكَ) **artık gerçekten sen,** kimsin? (رَجِيمٌ) **kovulmuş birisin.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Allâh-u Te'âlâ da) **buyurdu ki: "Öyleyse hemen orada**(ki melekler arasında bulunan gökteki makāmında)**n çık.**

Artık gerçekten sen (tüm hayır ve iyiliklerden mahrum bırakılan) **kovulmuş birisin.** */**Artık şüphesiz sen** (bundan sonra alev parçalarıyla) **taşlana**(rak göklere yaklaştırılmaya)**cak birisin.**/*

وَاِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَاِنَّ عَلَيْكَ) **Ve gerçekten ancak senin üzerindedir,** ne? (اَللَّعْنَةَ) **o lânet,** ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ) **cezâ gününe kadar.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Üstelik şüphesiz o lânet(im ve gazabıma çarptırılıp rahmetimden uzaklık)**, cezâ gününe kadar ancak senin** (ve sana uyanların) **üzerindedir."**

قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(قَالَ) (İblîs) **dedi,** ne dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim!** (فَأَنْظِرْ) **öyleyse mühlet ver,** kime? (نِى) **bana,** ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) (insanların) **diriltilecekleri güne kadar.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- O (İblîs, ustalıkla ölümden sıyrılmanın yolunu arayarak)**: "Ey Rabbim!** (Mâdem beni bu duruma düşürdün) **öyleyse o** (Âdem'in neslinden gelecek ola)**nların diriltilecekleri güne kadar bana** (yaşamam için) **mühlet ver" dedi.**

قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَۙ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** ne buyurdu? (فَاِنَّكَ) **işte muhakkak sen,** kimlerdensin, (مِنَ الْمُنْظَرِينَ) **mühlet verilen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Muhakkak sen mühlet verilen kimselerdensin.**

اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

Ne zamâna kadar mühlet verilen? (اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ) **o** (Sûr'a üfürülme) **vaktin**(in) **gününe kadar,** öyle vakit ki, (اَلْمَعْلُومِ) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Lâkin bu mühlet, insanların diriltilecekleri ikinci Sûr'a üfürülme zamânına kadar sürmeyip, herkesin ölümü için) **bilinen o** (birinci Sûr'a üfürülme) **vaktin**(in) **gününe kadar** (olacaktır. Sonra sen de herkes gibi ölümü tadacaksın)**."**

قَالَ رَبِّ بِمَٓا اَغْوَيْتَنٖى لَاُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِى الْاَرْضِ وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعٖينَۙ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim!** (بِمَٓا اَغْوَيْتَن۪ي) **azdırmana yemin ederim,** kimi? (نِي) **beni,** (لَاُزَيِّنَنَّ) **andolsun ki; elbette çok süsleme yapacağım,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** nerede? (فِي الْاَرْضِ) **o yerde,** daha ne yapacağım? (وَلَاُغْوِيَنَّ) **ve kasem olsun ki mutlaka azdıracağım,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اَجْمَع۪ينَ) **hep birlikte.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (İblîs) **dedi ki: "Ey Rabbim! Beni azdırmana yemin ederim ki;** (cennette babalarını hatâya sevk ettiğim gibi) **elbette o yer**(yüzün)**de on**(dan gelen çocuk)**lara** (günah işlettirmek için yasaklar hakkında) **çok süsleme yapacağım ve andolsun ki; mutlaka onları hep birlikte azdıracağım.**

اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَص۪ينَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اِلَّا عِبَادَكَ) **Ancak Senin kulların müstesnâ,** kimden oldukları hâlde? (مِنْهُمُ) **onlar içerisinden,** öyle kulların ki, (اَلْمُخْلَص۪ينَ) **ihlâsa erdirilmişler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Ancak içlerinden Senin (tarafından her türlü şâibeden temiz tutulup) **ihlâsa erdirilmiş kulların**(a benim hîlem işlemeyeceği için onlar) **müstesnâ."**

قَالَ هٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَق۪يمٌ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(قَالَ) **Buyurdu,** ne buyurdu? (هٰذَا) **işte bu** (şekilde dostlarımı kurtarmam), nedir? (صِرَاطٌ) **bir yoldur,** öyle yol ki, (عَلَيَّ) **üzerime** (aldığım bir şey)**dir,** yine öyle yol ki, (مُسْتَق۪يمٌ) **dosdoğru olucudur.** Burada geçen (عَلٰى) harf-i ceri (اِلٰى) mânâsında da kullanılmıştır ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Kirmânî, 5/30)*

Meâl-i Şerîf - 41

41- Buyurdu ki: "(Hiçbir şey bana vâcip değilse de Ben fazl-u keremimle şu hükme riâyeti kesinlikle taahhüt ediyorum ki) **işte bu** (seçtiğim kullarımı senin şerrinden kurtarmam), (tâkibi) **üzerime düşen dosdoğru bir yoldur.** */İşte bu (ibâdeti Bana hâlis kılmak), Bana varan dosdoğru bir yoldur./*

اِنَّ عِبَادٖى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ اِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوٖينَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اِنَّ عِبَادٖى) **Gerçekten Benim kullarım** (var ya), (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَكَ) **senin için,** kim üzerinde? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerinde,** ne olmadı? (سُلْطَانٌ) **hiçbir güç,** (اِلَّا مَنِ) **ancak o kimse müstesnâ ki,** (اِتَّبَعَ) **iyice tâbi oldu,** kime? (كَ) **sana,** kimlerden olduğu hâlde? (مِنَ الْغَاوٖينَ) **azgınlardan.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Benim (seçkin) **kullarım** (var ya); **gerçekten senin** (kışkırtma ve azdırma sûretiyle) **onlar üzerinde hiçbir gücün** (ve hâkimiyetin sâbit) **olmamıştır. Lâkin o azgınlardan sana iyice uymuş olanlar müstesnâ!** (Çünkü senin hîlen ancak onlara söker.)

وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعٖينَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَاِنَّ جَهَنَّمَ) **Ve muhakkak ki cehennem,** nedir? (لَمَوْعِدُهُمْ) **elbette onların vaad olundukları yeridir,** (اَجْمَعٖينَ) **hep birlikte.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Muhakkak ki cehennem; elbette onların hep birlikte vaad olundukları yeridir.

لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(لَهَا) **Onun için vardır,** ne vardır? (سَبْعَةُ اَبْوَابٍ) **yedi kapı,** (لِكُلِّ بَابٍ) **her bir kapı için vardır,** kimden oldukları hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne vardır? (جُزْءٌ) **bir kısım,** öyle kısım ki, (مَقْسُومٌ) **ayrılmış.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Ona âit yedi kapı ***/yedi tabaka/*** **vardır ki; her bir kapı**(dan girmek) ***/her bir tabaka****(da yerleşmek)****/*** **için o** (şeytana uyan azgı)**nlar içerisinden ayrılmış bir kısım vardır."**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; günahkâr müminlerin, Yahûdî, Hristiyan, Sâbie, Mecûsî, müşrik ve münâfıkların giriş kapıları farklı olacağı gibi, Hâviye, Sakar, Sa'îr, Cahîm, Lezâ, Hutame ve cehennem gibi yerleşecekleri tabakaları da ayrı olacaktır.

اِنَّ الْمُتَّق۪ينَ ف۪ي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍۜ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(اِنَّ الْمُتَّق۪ينَ) **Gerçekten o takvâ sâhipleri,** nerededir? (ف۪ي جَنَّاتٍ) **cennetler içerisindedir,** daha? (وَعُيُونٍ) **ve gözeler içinde.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Ama (kâfirlik ve şirk çeşitlerinden hakkıyla sakınan) **o takvâ sâhibi kimseler, gerçekten de** (onlar) **cennetler ve gözeler**(in başlarında zevk-ü sefâ) **içerisindedir.**

اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ اٰمِن۪ينَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(Onlara şöyle denilecektir:) (اُدْخُلُو) **girin,** nereye? (هَا) **oraya,** ne ile? (بِسَلَامٍ) **tam bir selâmetle,** ne olduğunuz hâlde? (اٰمِن۪ينَ) **emîn kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Cennete girerken onlara:) "(Buradan çıkmak ve nîmet kesintisine uğramak gibi musîbetlerden) **emin kimseler olarak,** (her türlü sıkıntıdan) **tam bir selâmetle** */(Rabbiniz ve melekleri tarafından)* ***çok değerli bir selâmla*** *(karşılanarak)/* **oraya girin"** (denilecektir).

وَنَزَعْنَا مَا ف۪ي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ اِخْوَانًا عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِل۪ينَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَنَزَعْنَا) **Ve Biz söküp çıkardık,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (ف۪ي صُدُورِهِمْ) **kalplerinde,** neden olduğu hâlde o şeyler? (مِنْ غِلٍّ) **kinden** (ne vardıysa), ne oldukları hâlde cennete girecekler? (اِخْوَانًا) **kardeşler,** öyle kardeşler ki, (عَلٰى سُرُرٍ) **çok değerli tahtlar üzerinde** (oturmuş), yine öyle kardeşler ki, (مُتَقَابِل۪ينَ) **karşı karşıya bulunanlar.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Ayrıca Biz onların (dünyâda) **kalplerinde** (birbirlerine karşı taşıdıkları düşmanlık, nefret, kıskançlık ve) **kinden ne vardıysa** (daha cennete girmeden evvel) **söküp çıkarmışızdır.** (Bu nedenle onlar) **çok değerli tahtlar üzerinde kurulan ve** (kimse kimseye üstten bakmasın diye) **karşı karşıya bulunan kardeşler hâlindeyken** (birbirine muhabbetle bakacaklardır)!

لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(لَا يَمَسُّ) **Dokunmayacak,** kime? (هُمْ) **onlara,** nerede? (فِيهَا) **orada,** ne? (نَصَبٌ) **hiçbir yorgunluk,** (وَمَا هُمْ) **ve onlar değillerdir,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** ne değillerdir? (بِمُخْرَجِينَ) **aslâ çıkartılacak kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Kendilerine orada (her istekleri verileceği için) **hiçbir yorgunluk dokunmayacaktır. Onlar oradan aslâ çıkartılacak kimseler de değillerdir.** (İşte böylece nîmetleri tamamlanmıştır. Zîrâ içinde bulunulan nîmetten ayrılma tehlikesini düşünmek, en sevinçli zamânında bile sâhibine çok büyük sıkıntı verir.)

نَبِّئْ عِبَادِى اَنِّى اَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(نَبِّئْ) (Habîbim!) **Haber ver,** kime? (عِبَادِى) **Benim kullarıma,** neyi? (اَنِّى) **gerçekten Ben,** (اَنَا) **ancak Ben,** kimim? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'um,** daha kimim? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'im.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Habîbim!) **Kullarıma haber ver ki; gerçekten Ben; ancak Ben** (onların günahlarını bağışlayacak bir) **Ğafûr'um,** (kendilerini analarından babalarından daha çok esirgeyen bir) **Rahîm'im.**

وَاَنَّ عَذَابِى هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيمُ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَاَنَّ عَذَابِى) **Ama gerçekten Benim azâbım,** (هُوَ) **ancak o,** nedir? (اَلْعَذَابُ) **azaptır,** öyle azap ki, (اَلْاَلِيمُ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Benim azâbım ise, gerçekten ancak o, çok acı verici (bir) **azaptır.**

وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَنَبِّئْ) **Yine haber ver,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden? (عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'in misâfirlerinden.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Habîbim! Sen) **onlara İbrâhîm'in misâfirleri** (olan melekleri)**n** (yaşadıkları hâdiseler)**den de haber ver.**

اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًاۜ قَالَ اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

Ne zamandaki haberinden? (اِذْ دَخَلُوا) **girdikleri zaman,** nereye? (عَلَيْهِ) **onun yanına,** girdikten sonra ne yaptılar? (فَقَالُوا) **hemen dediler,** ne dediler? (سَلَامًا) **bir selâmlama ile** (seni selâmlıyoruz), bu kelime mahzûf bir (نُسَلِّمُ) fiilinin mefûlü mutlağıdır. (قَالَ) (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنَّا) **şüphesiz biz,** kimden? (مِنْكُمْ) **özellikle sizden,** neyiz? (وَجِلُونَ) **endişe eden kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- O zaman(dan haber ver) **ki; onlar onun yanına girdiler de: "Bir selâmlama ile** (seni selâmlıyoruz)**!" dediler. O** (da): **"Şüphesiz ki biz özellikle siz**(in kim olduğunuzu bilmediğimizden ve takdim ettiğimiz yemeğe el sürmemeniz)**den korkan kimseleriz" dedi.**

قَالُوا لَا تَوْجَلْ اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (لَا تَوْجَلْ) **korkma,** (اِنَّا) **muhakkak biz,** (نُبَشِّرُ) **müjdeliyoruz,** kimi? (كَ) **seni,** kim ile? (بِغُلَامٍ) **çok değerli bir oğul ile,** öyle oğul ki, (عَلِيمٍ) **çok bilgili** (olacak).

Meâl-i Şerîf - 53

53- Onlar: "Korkma! Muhakkak ki biz seni (İshâk isminde) **çok bilgili ve çok değerli** (olacak) **bir oğul ile müjdelemekteyiz" dediler.**

قَالَ اَبَشَّرْتُمُونِي عَلٰٓى اَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (اَبَشَّرْتُمُو) **müjdeliyor musunuz,** kimi? (نِي) **beni,** ne ile berâber? (عَلٰٓى اَنْ مَسَّ) **isâbet etmiş olmasıyla berâber,** bu mânâya göre (عَلٰٓى)

harfi (مَـعَ) mânâsındadır, kime isâbet etmiş? (نِـى) **bana,** ne? (اَلْكِبَرُ) **ihtiyarlık,** (فَبِمَ) **artık ne ile?** (تُبَشِّرُونَ) **müjdeliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* ilerlemiş yaşına ve eşinin o vakte kadar hiç doğurmamış olmasına rağmen meleklerden aldığı bu müjde karşısında Allâh-u Te'âlâ'nın üstün kudretine hayranlığını gizleyemeyerek): **"Bana ihtiyarlık isâbet etmiş olmasına rağmen beni** (böyle duyulmamış bir haberle) **mi müjdeliyorsunuz?! Artık siz** (bana) **ne** (acâyip bir şey) **ile müjde veriyorsunuz?!" dedi.**

قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (بَشَّرْنَا) **müjdeledik,** kimi? (كَ) **seni,** ne ile? (بِالْحَقِّ) **hak** (olan bir müjde) **ile,** (فَلَا تَكُنْ) **o halde sen olma,** kimlerden? (مِنَ الْقَانِطِينَ) **ümit kesenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Onlar: "Biz seni (gerçekleşmesi kesin olan) **hak** (bir haber) **ile müjdeledik.** (Ana-babasız çocuk yaratmaya kādir olan Allâh-u Te'âlâ, pîr-i fânî olan bir erkekle, yaşlı bir nene konumunda bulunan eşinden bir çocuk yaratmaya nasıl güç yetiremez ki?!) **Artık sen** (böyle hârikulâde bir nîmete mazhar olmaktan) **ümit kesenlerden olma" dediler.**

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (وَمَنْ) **ve kim,** (يَقْنَطُ) **ümit keser,** yâni kimse ümit kesmez, neden? (مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ) **Rabbi'nin rahmetinden,** (إِلَّا الضَّالُّونَ) **ancak o** (hak yoldan) **sapıtmış olanlar müstesnâ!**

Meâl-i Şerîf - 56

56- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **da: "**(Allâh'ın rahmetinin genişliğine, ilim ve kudretinin üstünlüğüne inanmayıp hak yoldan) **sapıtmış olan o** (kâfir) **kimseler dışında Rabbi'nin rahmetinden kim ümit kesebilir ki?!" dedi.**

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (فَمَا) **peki ne şey?** nedir? (خَطْبُكُمْ) **sizin önemli işinizdir,** (اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ) **ey gönderilen** (elçi)**ler!**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Sonra) **o: "Ey gönderilen** (elçi)**ler! Peki,** (bana çocuk müjdelemeniz dışında) **sizin** (gönderilmenizi gerektiren) **önemli işiniz nedir?" dedi.**

قَالُوا اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (اِنَّا) **muhakkak biz,** (اُرْسِلْنَا) (azap etmek için) **gönderildik,** kime? (اِلٰى قَوْمٍ) **bir topluma,** öyle toplum ki, (مُجْرِمِينَ) **suç işleyenler.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Dediler ki: "Muhakkak biz (Lût *(Aleyhisselâm)*a karşı isyân içerisinde bulunan, özellikle de livâta günahını işledikleri için) **mücrimler olan bir topluma** (azap etmek için) **gönderildik.**

اِلَّا اٰلَ لُوطٍ اِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(اِلَّا اٰلَ لُوطٍ) **Ancak Lût'un âilesi müstesnâ,** (اِنَّا) **gerçekten biz,** (لَمُنَجُّوهُمْ) **elbette onları kurtarıcılarız,** (اَجْمَعِينَ) **hepsini.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Ancak Lût'un âilesi müstesnâ. Gerçekten biz elbette hep birlikte onları kurtarıcılarız.

اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَا اِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(اِلَّا امْرَاَتَهُ) **Sâdece hanımı müstesnâ,** (قَدَّرْنَا) **kesin karar verdik,** neye? (اِنَّهَا) **muhakkak ki o,** kimlerdendir? (لَمِنَ الْغَابِرِينَ) **elbette** (Allâh'ın azâbına uğrayıp o kasabada) **geri kalanlardandır.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Sâdece hanımı müstesnâ. Biz (Allâh-u Te'âlâ'nın bildirmesiyle) **kesin karar verdik ki; muhakkak o, elbette** (kâfirlerle birlikte Allâh'ın azâbı içerisinde o kasabada) **geri kalanlardan** (olacak)**dır."**

فَلَمَّا جَاءَ اٰلَ لُوطٍۨ الْمُرْسَلُونَۙ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(فَلَمَّا جَاءَ) **Artık ne zaman ki geldi,** kime? (اٰلَ لُوطٍ) **Lût'un âilesine,** kim? (اَلْمُرْسَلُونَ) **o gönderilen** (elçi)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Vaktâ ki; o gönderilen (elçi)**ler Lût'un âilesine geldi**(ler).

قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(قَالَ) (Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنَّكُمْ) **gerçekten siz,** kimsiniz? (قَوْمٌ) **bir toplum,** öyle toplum ki, (مُنْكَرُونَ) **tanınmayan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- O (sırada evinde genç ve güzel erkek misâfirler ağırladığını duyarak kapılara saldıran kâfirler karşısında, misâfirlerinin hiçbir yardımda bulunmadığını görüp çok büyük darlık ve sıkıntı yaşayan Lût *(Aleyhisselâm)*)**: "Gerçekten siz** (bu civarda) **tanınmayan bir toplumsunuz.** (Benim sizden sebep ne büyük bir sıkıntıya düştüğümü gördüğünüz hâlde hiç yardım etmemeniz de çok ilginç bir şey)**" dedi.**

قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(قَالُوا) **Dediler,** ne dediler? (بَلْ جِئْنَا) **doğrusu biz getirdik,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (كَانُوا) **oldular,** ne hakkında? (فِيهِ) **onun hakkında,** nedir oldular? (يَمْتَرُونَ) **şüphe ederler.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- Dediler ki: "Doğrusu biz (seni yalnız bırakmış değiliz. Bilakis) **sana** (onlarla ilgili) **öyle** (azap dolu) **bir şey getirdik ki kendileri onun** (gelip gelmeyeceği) **hakkında sürekli şüphe ediyorlardı.**

وَاَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(وَاَتَيْنَاكَ) **Ve Biz getirdik,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بِالْحَقِّ) **o** (beklediğin azap) **hakkı**(ndaki karârı), (وَاِنَّا) **ve muhakkak biz,** kimleriz? (لَصَادِقُونَ) **elbette doğru** (konuşan) **kimseler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 64

64- Biz sana (gerçekleşmesi kesin olan o) **hakkı getirdik. Muhakkak ki biz** (verdiğimiz müjde ve haberlerde) **elbette doğru** (konuşan) **kimseleriz.**

فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ الَّيْلِ وَاتَّبِعْ اَدْبَارَهُمْ
وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(فَاَسْرِ) **O hâlde gece götür,** kimi? (بِاَهْلِكَ) **âileni,** nerede? (بِقِطْعٍ) **bir parçada,** öyle parça ki neden olan? (مِنَ الَّيْلِ) **geceden,** daha? (وَاتَّبِعْ) **ve iyice tâkip et,** neyi? (اَدْبَارَهُمْ) **onların peşlerini,** (وَلَا يَلْتَفِتْ) **ama ardına dönüp bakmasın,** kimden? (مِنْكُمْ) **sizden,** kim? (اَحَدٌ) **hiçbir kimse,** daha ne yapın? (وَامْضُوا) **ve ilerleyin,** nereye? (حَيْثُ تُؤْمَرُونَ) **emrolunduğunuz yere.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Ey Lût!) **O hâlde âileni** (günahkârlar toplumunun arasından çıkarıp) **gecenin bir parçasında götür. Sen de onların peşlerini iyice tâkip et.**

Ama sizden hiçbir kimse ardına dönüp bakmasın. Böylece siz (hicret etmekle) **emrolunduğunuz yer** (olan Şâm-ı Şerîf)**e doğru ilerleyin."**

وَقَضَيْنَا اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(وَقَضَيْنَا) **Ve Biz kesin olarak vahyettik,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** neyi? (ذٰلِكَ) (ey muhâtap!) **işte sana! Bunu,** bundan bedel? (الْاَمْرَ) **o işi,** o iş de nedir? (اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاءِ) **muhakkak işte şunların ardı,** nedir? (مَقْطُوعٌ) **kesilmiştir,** ne oldukları hâlde? (مُصْبِحِينَ) **sabaha giren kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- (Ey muhâtap!) **İşte sana! Biz o işi kendisine kesin** (bir hüküm) **olarak vahyettik ki; işte şunların ardı** (arkası) **sabaha girerlerken muhakkak kesilmiştir.**

وَجَٓاءَ اَهْلُ الْمَد۪ينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَجَٓاءَ) **Ve geldi,** kim? (اَهْلُ الْمَد۪ينَةِ) **o şehrin halkı,** ne oldukları hâlde? (يَسْتَبْشِرُونَ) **sevinir oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Derken o şehrin halkı (Lût *(Aleyhisselâm)*ın evine misâfir olarak gelen çok güzel delikanlıların geldiğini haber alarak) **sevinçli oldukları hâlde** ***/birbirini müjdeleyerek/*** (Lût *(Aleyhisselâm)*ın hânesine) **geldi**(ler).

قَالَ اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ ضَيْف۪ي فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(قَالَ) (Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ) **gerçekten işte şunlar,** kimdir? (ضَيْف۪ي) **benim misâfirlerimdir,** (فَلَا تَفْضَحُو) **o hâlde rezil etmeyin,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- O (kendilerine) **dedi ki: "Gerçekten işte bunlar benim misâfirlerimdir. Öyleyse** (onlara bir fenâlık düşünerek) **beni rezil etmeyin.**

وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَاتَّقُوا) **Ve iyice sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(ın azâbın)**dan,** (وَلَا تُخْزُو) **ve alçak duruma düşürmeyin,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Ayrıca siz (beni tasalandıracak bir işe girişmeniz konusunda) **Allâh'tan** (gelecek büyük azaptan) **sakının da beni alçak duruma düşürmeyin."**

قَالُٓوا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَم۪ينَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(قَالُٓوا) **Dediler,** ne dediler? (اَوَلَمْ نَنْهَ) **engellemememiş miydik?!** kimi? (كَ) **seni,** kimden? (عَنِ الْعَالَم۪ينَ) **âlemlerden** (herhangi biri ile görüşmekten).

Meâl-i Şerîf - 70

70- Onlar: "Biz seni âlemler(in herhangi birini kayırıp kollamaktan ve misâfir etmek)**den engellememiş miydik?!" dediler.**

قَالَ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ بَنَاتٖٓي اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلٖينَۜ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(قَالَ) (Lût *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (هٰٓؤُ۬لَٓاءِ) **işte bu** (ümmetimin kadı)**nlar**(ı), kimdir? (بَنَاتٖٓي) **benim kızlarım** (konumunda)**dır,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (فَاعِلٖينَ) **yapacak kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- O dedi ki: "İşte bunlar (ümmetimin kadınlarıdır ki, bir peygamber ümmetinin babası makāmında olduğu için bunlar da) **benim kızlarımdır.** (Sözümü tutacağınızı zannetmiyorum ama) **eğer siz** (meşrû yolla şehvetinizi tatmin etme) **iş**(ini) **yapacak kimseler olduysanız** (onlarla nikâhlanma yolunu tercih edin)."

لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفٖي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(لَعَمْرُكَ) (Habîbim!) **Senin ömrüne andolsun ki;** (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** nerededirler? (لَفٖي سَكْرَتِهِمْ) **elbette sarhoşlukları** (ve azgınlıkları) **içerisindedirler,** ne oldukları hâlde? (يَعْمَهُونَ) **bocalar oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- (Habîbim!) **Senin ömrüne andolsun ki; şüphesiz o** (Lût *(Aleyhisselâm)*a karşı çıka)**nlar elbette sarhoşlukları** (ve azgınlıkları) **içerisinde** (boğulmuş bir hâlde) **bocalamaktaydılar.**

فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقٖينَۙ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(فَاَخَذَتْ) **Derken yakaladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (الصَّيْحَةُ) **o dehşetli nâra,** ne oldukları hâlde? (مُشْرِقٖينَ) **güneş doğma vaktine girdikleri hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Derken onlar güneş doğma vaktine girmişlerken o (Cibrîl *(Aleyhisselâm)*ın) **dehşetli nâra**(sı) **kendilerini yakaladı.**

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجّ۪يلٍۜ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(فَجَعَلْنَا) **Nihâyet Biz yaptık,** neyi? (عَالِيَهَا) **oraların üstünü,** nedir yaptık? (سَافِلَهَا) **aşağıları,** yâni o şehirlerin altını üstüne getirdik, daha? (وَاَمْطَرْنَا) **ve yağdırdık,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne yağdırdık? (حِجَارَةً) **taşlar,** öyle taşlar ki? (مِنْ سِجّ۪يلٍ) **katılaşmış çamurdan.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Nihâyet Biz (Lût *(Aleyhisselâm)*ın ümmetinin yaşadığı yedi adet şehri Cibrîl'in kanadıyla ters yüz ederek) **oraların yukarısını aşağıları yaptık ve onların üstüne katılaşmış çamurdan taşlar yağdırdık.**

اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّم۪ينَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük ve birçok âyetler,** kim için? (لِلْمُتَوَسِّم۪ينَ) **inceleyici bir gözle bakanlar için.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (Habîbim!) **İşte sana! İnceleyici bir gözle bakanlar için */ferâset sâhipleri için/*, gerçekten bu** (anlatıla)**n**(lar)**da, elbette** (gerçeği gösteren) **çok büyük ve birçok âyetler vardır.**

وَاِنَّهَا لَبِسَب۪يلٍ مُق۪يمٍ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَاِنَّهَا) **Ve muhakkak ki onlar,** yâni helâk edilen şehirler, nerededir? (لَبِسَب۪يلٍ) **elbette bir yoldadır,** öyle yol ki, (مُق۪يمٍ) **sâbit** (ve işlek) **olan.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Muhakkak ki onlar(ın helâk edilen şehirleri) **elbette** (insanların devamlı gidip geldiği ve kalıntılarını görebildiği işlek ve bilinen) **sâbit bir yol** (üzerinde bulunmak)**dadır.**

اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِن۪ينَۜ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) (Rasûlüm!) **İşte sana, gerçekten de bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** kim için? (لِلْمُؤْمِنٖينَ) **müminler için.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- (Rasûlüm!) **İşte sana! Mümin kimseler için gerçekten bu** (anlatıla)**n**(lar)**da elbette** (günahlardan sakınmanın önemini ifâde eden) **çok büyük bir âyet vardır.**

وَاِنْ كَانَ اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ لَظَالِمٖينَۙ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَاِنْ كَانَ) **Yine şüphesiz olmuştu,** kim? (اَصْحَابُ الْاَيْكَةِ) **o sık ağaçlıklı korunun sâkinleri,** nedir olmuştular? (لَظَالِمٖينَ) **elbette zâlim kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Şüphesiz (Şu'ayb *(Aleyhisselâm)*ın kavmi olan) **o sık ağaçlıklı korunun sâkinleri de elbette zâlim kimselerdi.**

فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْۢ وَاِنَّهُمَا لَبِاِمَامٍ مُبٖينٍۜ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(فَانْتَقَمْنَا) **Biz de intikam almıştık,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** (وَاِنَّهُمَا) **gerçekten de o ikisi,** yâni helâk edilmiş o iki kavmin şehirleri, nerededir? (لَبِاِمَامٍ) **elbette bir yoldadır,** öyle yol ki, (مُبٖينٍ) **çok açık olan.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Biz de (yedi gün süren şiddetli harâretten kurtulma ümîdiyle altında toplandıkları buluttan üzerlerine ateşler yağdırarak) **kendilerinden intikam almıştık. Gerçekten** (Lût ve Şu'ayb *(Aleyhimesselâm)*ın kavimlerinin ikāmet ettiği yerlerin) **o ikisi de** (oralara uğrayanlar için, çokça araştırma gerektirmeyecek şekilde) **elbette çok açık olan bir yol** (üzerinde bulunmak)**daydı.**

وَلَقَدْ كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلٖينَۙ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَلَقَدْ كَذَّبَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak yalanlamıştı,** kim? (اَصْحَابُ الْحِجْرِ) **Hıcr ashâbı,** yâni Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın kavmi, kimi? (اَلْمُرْسَلٖينَ) **gönderilen tüm rasülleri.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Andolsun ki; (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın gönderilmiş olduğu) **Hıcr** (Vâdîsi'nin) **ashâbı** (olan Semûd toplumu) **da elbette** (Sâlih *(Aleyhisselâm)*ı inkâr ettikleri için) **gönderilen tüm rasülleri yalanlamış** (sayıl)**dı**(lar).

وَاٰتَيْنَاهُمْ اٰيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَۙ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(وَاٰتَيْنَا) **Ve Biz vermiştik,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (اٰيَاتِنَا) **âyetlerimizi,** (فَكَانُوا) **ama onlar olmuştular,** neden? (عَنْهَا) **onlardan,** nedir olmuştular? (مُعْرِضِينَ) **yüz çeviren kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Biz onlara (mûcize olarak kayadan çıkardığımız büyük ve hâmile bir devenin, tüm toplumlarına yetecek kadar süt vermesi gibi nice) **âyetlerimizi vermiştik, ama onlar onlardan** (ders almaktan) **yüz çeviren kimseler olmuştular.**

وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنِينَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَكَانُوا) **Ve onlar olmuştular,** nedir olmuştular? (يَنْحِتُونَ) **yontarlar,** neden? (مِنَ الْجِبَالِ) **dağlardan,** ne yontuyorlardı? (بُيُوتًا) **sağlam evler,** ne oldukları hâlde? (اٰمِنِينَ) **emin** (ve güvenli) **kimseler oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- Onlar (uzun ömürlü olduklarına aldanarak, kendilerini ölümden ve azaptan) **emin kimseler** (zannetmiş) **olarak** */(evlerinin sağlamlığından dolayı, yıkılmaktan, hırsızlığa mâruz kalmaktan ve düşman tahrîbâtından)* ***güvenli kimseler ol****(mayı arzulay)****arak/*** **dağlardan** (kendilerine) **sağlam evler yontmaktaydılar.**

فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَۙ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(فَاَخَذَتْ) **Derken yakaladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (اَلصَّيْحَةُ) **o dehşetli nâra,** ne oldukları hâlde? (مُصْبِحِينَ) **sabah vaktine girenler hâlindeyken.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- Derken onlar sabah vaktine girmiş kimselerken o (Cibrîl *(Aleyhisselâm)*ın) **dehşetli nâra**(sı) **kendilerini yakaladı.**

فَمَٓا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَؕ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(فَمَٓا اَغْنٰى) **Artık** (azâbı) **defedemedi,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَكْسِبُونَ) **sürekli kazanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Ama (sağlam evler yapmak ve çokça mal yığmak gibi) **sürekli kazanmakta oldukları şeyler onlardan** (azâbı) **defedemedi.**

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَٓا اِلَّا بِالْحَقِّؕ
وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَم۪يلَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(وَمَا خَلَقْنَا) **Ve Biz yaratmadık,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** neredediri? (بَيْنَهُمَٓا) **ikisinin arasında,** (اِلَّا بِالْحَقِّ) **ancak hak** (ve hikmete mebnî imtihan gâyesi) **ile** (yarattık), (وَاِنَّ السَّاعَةَ) **ve şüphesiz o** (kıyâmet) **ân**(ı), nedir? (لَاٰتِيَةٌ) **elbette gelicidir,** (فَاصْفَحِ) **o hâlde sen** (onlarla uğraşmaktan) **yüz çevir,** ne yapmakla? (اَلصَّفْحَ) **yüz çevirmekle,** öyle yüz çeviriş ki, (اَلْجَم۪يلَ) **çok güzel olan,** yâni kavgasız, gürültüsüz bir şekilde.

Meâl-i Şerîf - 85

85- Biz gökleri de yeri de ve arasındakileri de ancak (mükelleflere imtihan yurdu olma gibi) **hak**(lı bir maksat) **ile yarattık.**

(Habîbim! İnkârcılardan bir kısmını helâk etmiş, bâzısına da kısa bir süre mühlet vermiş isek de sen bundan hiç tasalanma. Zîrâ) **hiç şüphesiz ki o** (kıyâmet) **ân**(ı) **mutlaka gelicidir.** (Dolayısıyla er veyâ geç Biz bu kâfirlerden mutlaka intikam alacağız.)

O hâlde sen (bu kesin vaadimizi göz önünde bulundurarak inkârcılardan hemen intikam almaya kalkışma da, hiçbir endişe içermeyen) **çok güzel bir yüz çeviriş** (tavrı takınmak sûreti) **ile** (onların yaptıklarına hemen müdâhale etmekten) **yüz çevir.**

Âyet-i celîle, kâfirlerle mücâdelede savaşı seçmeden önce, onları uyarma ve çağırma konularında, ağırbaşlılık, güzel ahlâk ve intikam hırsından vârestelik huylarına riâyeti emretme anlamında kabûl edilmesi hâlinde, "Mensûh" değildir.

İbnü Abbâs, Katâde, Mücâhid ve Dahhâk *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi ulu müfessirlerin: "Seyf âyetiyle mensûhtur" şeklindeki görüşlerine göre ise "Hiçbir sûrette onlarla savaşma yoluna gitmeyip, dâimâ idâreci tutum takınma" şeklinde anlaşılmalıdır ki, İslâm'ın bidâyetinde cihat için yeterli güç bulunmadığından böyle emredilmiş, daha sonra gerekli kuvvet sağlanınca, "Görmezden gelme", "İdâre etme" ve "Cizyeye bağlama hükmü dışında onlarla herhangi bir yönden antlaşma yoluna gitme" gibi müsâmahalı yaklaşımlar yasaklanmıştır. *(Ebu's-Su'ûd, el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Âlûsî)*

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَل۪يمُ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(اِنَّ رَبَّكَ) **Şüphesiz senin Rabbin,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْخَلَّاقُ) **tüm yaratılmışları yaratandır,** daha kimdir? (اَلْعَل۪يمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Şüphesiz senin Rabbin; ancak O, tüm yaratılmışları yaratandır, (her şeyi hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.** (O hâlde sen sâdece O'na güven!)

وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَان۪ي وَالْقُرْاٰنَ الْعَظ۪يمَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (سَبْعًا) **yediyi,** öyle yedi ki (مِنَ الْمَثَان۪ي) **tekrar edilen** (âyet)**lerden,** daha neyi verdik? (وَالْقُرْاٰنَ) **Kur'ân'ı,** öyle Kur'ân ki, (اَلْعَظ۪يمَ) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Andolsun ki; elbette muhakkak Biz sana, (namazlarda ve duâlarda çeşitli vesîlelerle) **tekrâr edilen** (Kur'ân âyet)**ler**(in)**den yedi** (âyetli Fâtiha-i Şerîfe)**yi ve çok büyük** (değere sâhip) **olan o Kur'ân'ı verdik.**

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِه۪ٓ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ
وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(لَا تَمُدَّنَّ) (Habîbim!) **Sakın ha sen uzatma,** neyi? (عَيْنَيْكَ) **iki gözünü,** nereye? (اِلٰى مَا) **o şeylere ki,** (مَتَّعْنَا) **yararlandırdık,** ne ile? (بِه۪) **onlarla,** müfred olan zamir, cemî mânâsında olan (مَا) kelimesine râci olduğu için cemî mânâsı

verilmiştir, kimi faydalandırdık? (اَزْوَاجًا) **bâzı sınıfları,** öyle kimseler ki kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** daha ne yapma? (وَلَا تَحْزَنْ) **mahzun da olma,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlar**(ın îmânsızlıkların)**a karşı,** daha ne yap? (وَاخْفِضْ) **ve alçalt,** neyi? (جَنَاحَكَ) (merhamet) **kanadını,** kim için? (لِلْمُؤْمِنِينَ) **müminler için.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Habîbim! Sen Fâtiha ve Kur'ân gibi bir zenginliğe sâhipken artık) **sakın ha; onlardan bâzı sınıfları kendisiyle yararlandırmış olduğumuz** (maddî) **şeylere** (rağbet edip) **iki gözünü** (rağbetle onlara) **uzatma. Ayrıca sen** ("Niye inanmıyorlar?!" diye) **onlar**(ın îmânsızlıkların)**a karşı mahzun da olma! Ama sen** (şefkat ve rahmet) **kanad**(lar)**ını müminler**(e kol-kanat germek) **için alçalt.**

وَقُلْ اِنّ۪ٓي اَنَا النَّذ۪يرُ الْمُب۪ينُۚ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(وَقُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (اِنّ۪ٓي) **şüphesiz ben,** (اَنَا) **ancak ben,** kimim? (اَلنَّذ۪يرُ) **uyarıcı**(yım), öyle uyarıcı ki, (اَلْمُب۪ينُ) **açıklayıcı.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- (Habîbim! O müşriklere) **de ki: "Şüphesiz ben, ancak ben** (îmân etmeyenlerin başına gelecek azapları çokça) **açıklayıcı olan bir uyarıcıyım."**

كَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِم۪ينَۙ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

Burada zikredilen (كَمَٓا) terkîbi önceki âyette zikredilen (اَلنَّذ۪يرُ) kelimesine müteallik olup, takdîri: (اَنَا النَّذ۪يرُ عَذَابًا كَالَّذ۪ي) şeklindedir. *(Ebû Hayyân, 13/289)* Buna göre mânâ şöyledir: "Ben sizi bir azapla korkutuyorum", öyle bir azap ki? (كَمَٓا اَنْزَلْنَا) **indirdiğimizin benzeri,** kime indirdiğimiz? (عَلَى الْمُقْتَسِم۪ينَ) **o bölüşenler üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- O (Mekke'nin girişlerini) **bölüşenlere indirmiş olduğumuz** (azap dolu) **şeyin bir benzeri ile** (sizleri uyarmaktayım). */(Bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr ederek, kitaplar ve peygamberleri)* ***kısım kısım ayıran*** *(Yahûdî ve Hristiyan)****lara*** *(Tevrât ve İncîl kitaplarını)* ***indirdiğimiz gibi*** *(sana da Kur'ân'ı indirdik)./*

Âyet-i kerîme, hac mevsiminde Kâ'be'ye gelecek olanları Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e îmândan soğutmak için Mekke girişlerini bölüşen ve sayıları sekizle kırk arasında değişen müşriklerin Bedir günü helâk edilişini örnek vererek diğer müşrikleri tehdit etmektedir. *(et-Teysîr, 9/223; el-Beğavî, 3/58)*

اَلَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

Âyetin başında zikredilen mevsûl, mahzûf mübtedânın haberidir ki, takdîri: (هُمُ الَّذِينَ) yâni o bölüşenler, kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (جَعَلُوا) **ayırdılar,** neyi? (اَلْقُرْاٰنَ) **Kur'ân'ı,** nelere ayırdılar? (عِضِينَ) **parçalara.** Bu kelime "Parça" mânâsına gelen (عِضَةٌ) kelimesinin cemîsidir.

Meâl-i Şerîf - 91

91- (Üzerlerine azap indirdiklerimiz) **o kimselerdir ki** (bir kısmına inanıp bâzısını inkâr ederek, kimi âyetlerine "Sihir", kimine "Uydurma", kimine de "Kehânet" vasfı yakıştırarak) **Kur'ân'ı parçalara ayırmıştılar.**

فَوَرَبِّكَ لَنَسْـَٔلَنَّهُمْ اَجْمَعِينَۙ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(فَوَرَبِّكَ) **Artık senin Rabbin'e andolsun ki;** (لَنَسْـَٔلَنَّ) **elbette mutlaka soracağız,** kime? (هُمْ) **onlara,** (اَجْمَعِينَ) **hepsine.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- Artık senin Rabbin'e andolsun ki; elbette mutlaka onların hepsine (kıyâmet günü hesap) **soracağız;**

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

Neden soracağız? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **sürekli yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- (Dünyâda) **sürekli yapmakta oldukları şeylerden** (kıyâmet günü elbette onlara hesap soracağız).

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(فَاصْدَعْ) (Habîbim!) **Öyleyse sen açıkça dile getir,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (تُؤْمَرُ) **emrolunmaktasın,** daha ne yap? (وَاَعْرِضْ) **ve yüz çevir,** kimden? (عَنِ الْمُشْرِكِينَ) **o müşriklerden.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- (Habîbim!) **Öyleyse sen** (tebliğiyle) **emrolunmakta olduğun** (vahiyleri ifâde eden) **şeyi açıkça söyle!**

/(Şerîat olarak îzâhına) ***memur kılınıyor olduğun şey****(i haykırman)* ***sebebiyle*** *(hakla bâtıl arasında, bir cam sürâhiyi)* ***çatlatı****(p parçalarını ayırı)****rcasına tam bir ayırım yap!/***

O müşriklerden de yüz çevir (de sözlerine değer verme, yaptıklarına da aldırma!)

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(اِنَّا) **Muhakkak Biz,** (كَفَيْنَا) **Biz kâfî geldik,** kime? (كَ) **sana,** kime karşı? (اَلْمُسْتَهْزِءِينَ) **o alay edenlere karşı.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- (Habîbim!) **Muhakkak ki Biz** (seninle) **alay eden o kişilere karşı sana kâfî geldik** (ve sana eziyet eden beş müşriği aynı günde farklı nedenlerle helâk ettik).

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

O alay edenlerden bedel? (اَلَّذِينَ) **o kimseler**(in şerrin)**e** (kâfî geldik) **ki,** (يَجْعَلُونَ) (ma'bûd) **ediniyorlar,** kim ile berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile birlikte,** neyi ediniyorlar? (اِلٰهًا) **bir ilâhı,** öyle ilâh ki, (اٰخَرَ) **diğer,** (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) **ama onlar çok yakında bilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- O kimseler(in şerrin)**e** (kâfî geldik) **ki Allâh ile birlikte başka bir ilâh edinmekteydiler. Ama onlar** (yaptıkları şirkin kötü âkıbetini) **çok yakında bilecekler!**

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(وَلَقَدْ نَعْلَمُ) (Habîbim!) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz biliyoruz,** neyi biliyoruz? (اَنَّكَ) **gerçekten sen,** (يَضِيقُ) **daralıyor,** ne? (صَدْرُكَ) **senin göğsün,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (يَقُولُونَ) **söylüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- (Habîbim!) **Andolsun; elbette Biz bilmekteyiz ki, onların söylemekte oldukları** (şirk ve alay dolu) **şeyler sebebiyle gerçekten senin göğsün daralmaktadır.**

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(فَسَبِّحْ) (Habîbim!) **Sen hemen tesbîh et,** ne ile mültebis olduğun hâlde? (بِحَمْدِ رَبِّكَ) **Rabbin'in hamdi ile** (birlikte olan bir tesbîh ile), yâni "Sübhânellâhi vebihamdihî" zikrine devâm et, daha ne yap? (وَكُنْ) **ve ol,** kimlerden? (مِنَ السَّاجِدِينَ) **secde edenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- (Habîbim! Bu tür göğüs darlıklarından kurtulmak için) **hemen sen Rabbin'in** (hakka hidâyet nîmetine şükür için, "Sübhânellâhi vebihamdihî" diyerek O'nun) **hamdi ile** (meşgul olup yüce Zâtı'nı) **tesbîhte bulun** (da, O'nu noksan sıfatlardan uzak tut) **ve** (namaz kılarak) **secde edenlerden ol!**

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(وَاعْبُدْ) **Ve ibâdet et**(meye devâm et), kime? (رَبَّكَ) **Rabbin'e,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَأْتِيَ) **gelinceye kadar,** kime? (كَ) **sana,** ne? (اَلْيَقِينُ) **o gerçekleşmesi kesin olan** (ölüm).

Meâl-i Şerîf - 99

99- Bir de (en büyük hakîkat olan ölümden ibâret) **gerçekleşmesi kesin olan o şey sana gelinceye kadar** (bir an bile gevşeklik etmeksizin) **Rabbin'e ibâdet et**(meye devâm et)**!**

سُورَةُ النَّحْلِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَثَمَانٍ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ON ALTINCI SÛRE-İ CELÎLE

en-NAHL SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz yirmi sekiz âyet-i kerîmedir.

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; sonundaki üç âyet-i kerîme Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in Uhud'dan dönüşü sırasında Medîne'de inmiştir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

اَتٰٓى اَمْرُ اللّٰهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(اَتٰـى) **Geldi,** ne? (اَمْـرُ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (azap) **emri,** (فَـلَا تَسْـتَـعْجِلُو) **artık acele istemeyin,** neyi? (هُ) **onu,** (سُـبْحَانَهُ) **O'nu tesbîh** (ve tenzîh) **ile** (uzak tutarım), (وَتَعَالٰـى) **ve O çok yüce oldu,** nelerden? (عَمَّـا) **o şeylerden ki,** (يُشْـرِكُونَ) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- (Ey kâfirler! Siz kıyâmetin kopmasını ve sizi helâk edecek azapların acele gelmesini talep etmektesiniz ama Benim hükmüm kesinlikle gerçekleşeceği için şimdiden bilin ki) **Allâh'ın emri gelmiştir. Artık onu acele istemeyin. Onların ortak koşmakta oldukları şeylerden O'nu tesbîh** (ve tenzîh) **ile** (uzak tutarım)**! Zâten O** (Allâh-u Te'âlâ eş ve ortaktan) **dâimâ çok yüce olmuştur.**

يُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ اَمْرِه۪ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ٓ
اَنْ اَنْذِرُٓوا اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(يُنَزِّلُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **sürekli indirmektedir,** kimleri? (اَلْمَلٰٓئِكَةَ) **melekleri,** ne ile? (بِالـرُّوحِ) (vahiyden ibâret olan) **rûh ile,** neden dolayı indirmektedir? (مِـنْ اَمْـرِه۪)

emrinden dolayı, yâni emirleri yerini bulsun için, kim üzerine indiriyor? (عَلٰى مَنْ) **o kimseler üzerine ki,** (يَشَاۤءُ) **diliyor,** onlar da kimden oldukları hâlde? (مِنْ عِبَادِهٖٓ) (seçkin) **kullarından,** ne diye indiriyor? (اَنْ اَنْذِرُوٓا) **uyarın diye,** ne ile? (اَنَّهُ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken en büyük hakîkat) **şudur ki,** (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّٓا اَنَا) **ancak Ben** (varım), (فَاتَّقُو) **öyleyse hakkıyla sakının,** kimden? (نِ) **Benden!**

Meâl-i Şerîf - 2

2- O (Allâh-u Te'âlâ), **Kendi emri** (yerini bulsun) **için kullarından** (peygamber seçmeyi) **dilediği kimseler üzerine melekleri rûh**(un bedenleri diriltmesi gibi, ölmüş kalpleri dirilten vahiy) **ile birlikte indirmektedir** (ve onlara şöyle buyurmaktadır) **ki:**

"(Ey Benim peygamberlerim!) **'Muhakkak gerçek şudur; şüphesiz Benden başka** (ibâdete lâyık) **hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse** (şirk koşma husûsunda) **Benden hakkıyla sakının' diye** (ümmetlerinize) **uyarıda bulunun."**

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ تَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(خَلَقَ) **O yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** ne ile? (بِالْحَقِّ) **hak**(lı bir hikmet) **ile,** (تَعَالٰى) **O dâimâ çok yüce oldu,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يُشْرِكُونَ) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- O (Allâh-u Te'âlâ), **gökleri ve yeri** (mükelleflere imtihan mahalli olma gibi üstün bir hikmet ve) **hak**(lı bir gâye) **ile yaratmıştır.**

(Zâten) **O** (Rabbiniz), **onların ortak koşmakta oldukları şeyler**(le herhangi bir hususta iştirâki kabûl etmek)**den dâimâ çok yüce olmuştur.**

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(خَلَقَ) **O yarattı,** kimi? (اَلْاِنْسَانَ) **insanı,** neden? (مِنْ نُطْفَةٍ) **sâfî olan azıcık bir sudan,** (فَاِذَا هُوَ) **birdenbire o,** nedir? (خَصِيمٌ) **hasımlarıyla mücâdelede çok güçlüdür,** öyle güçlü ki, (مُبِينٌ) (dâvâsını ispat husûsunda) **açıklama yapabilen biridir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- O (Allâh-u Te'âlâ), **insanı sâfî olan azıcık bir sudan** (his ve hareketi olmayan bir sıvıdan) **yaratmıştır.**

Sonra (yaratıldığı maddede hiçbir konuşma ve mücâdele kābiliyeti bulunmayan âciz insan) **birdenbire o; hasımlarıyla mücâdelede çok güçlü ve** (dâvâsını ispat husûsunda) **açıklama yapabilen biri** (olarak herkesle çekişmekte)**dir.** */(Kendisini bir damla sudan yaratan Allâh'ın onu tekrar dirilteceğini inkâr ederek Rabbi'ne karşı düşmanlığı)* ***çok açık olan, çok büyük bir düşmandır./***

وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَاۚ لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَۖ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَالْاَنْعَامَ) **Davarları da,** (خَلَقَ) **O yarattı,** neyi? (هَا) **onları,** (لَكُمْ) **sizin için vardır,** nelerde? (فِيهَا) **onlarda,** ne vardır? (دِفْءٌ) **birçok ısıtan şey,** daha? (وَمَنَافِعُ) **ve birçok faydalar,** (وَمِنْهَا) **özellikle onların bir kısmından,** (تَأْكُلُونَ) **yiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Koyun, keçi, deve ve sığır gibi) **davarları ki; onları da O** (Rabbiniz) **yaratmıştır! Onlarda**(n îmâl edilen yünlü şeylerde) **sizin için ısıtan birçok şey ve** (sağılma, binilme, ekin ve sulama işlerinde kullanımları gibi) **birçok faydalar vardır. Özellikle onların** (etlerinden ve yağlarından yenilmeye elverişli olan) **bir kısmını da yemektesiniz.**

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَۖ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَلَكُمْ) **Yine sizin için vardır,** nelerde? (فِيهَا) **onlarda,** ne vardır? (جَمَالٌ) **birçok güzellik,** ne zamanda? (حِينَ تُرِيحُونَ) **akşamleyin geri döndürdüğünüz zamanda,** daha? (وَحِينَ تَسْرَحُونَ) **ve sabahleyin salıverdiğiniz zamanda.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Siz (onları) **akşamleyin** (yaylımdan ahırlarına) **geri döndürürken de, sabahleyin** (otlaklarına) **salıverirken de sizin için** (sayılan zarûrî ihtiyaçlarınız dışında) **onlarda daha birçok güzellik vardır.**

وَتَحْمِلُ اَثْقَالَكُمْ اِلٰى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ اِلَّا بِشِقِّ الْاَنْفُسِۜ
اِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌۙ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَتَحْمِلُ) **Bir de** (o hayvanlar) **taşırlar,** neyi? (اَثْقَالَكُمْ) **ağır yüklerinizi,** nereye? (اِلٰى بَلَدٍ) **bir beldeye,** öyle belde ki, (لَمْ تَكُونُوا) **siz olamazdınız,** nedir olamazdınız? (بَالِغِيهِ) **oraya ulaşıcı kimseler,** (اِلَّا بِشِقِّ الْاَنْفُسِ) **ancak canların zorlanmasıyla,** (اِنَّ رَبَّكُمْ) **muhakkak sizin Rabbiniz,** kimdir? (لَرَؤُفٌ) **elbette Raûf'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Ayrıca o (hayva)**nlar sizin ağır yüklerinizi öyle** (uzak) **bir beldeye taşırlar ki, canlar zorlanmadıkça siz** (bile yüksüz hâlinizle) **oraya ulaşıcı kimseler olamazdınız!**

Muhakkak sizin Rabbiniz elbette (çok esirgeyen bir) **Raûf'tur,** (çok acıyan bir) **Rahîm'dir.** (Bu yüzden böyle büyük nîmetleri üzerinize akıtırcasına sizlere lütfetmiş, zor ve zahmetli nice işleri de sizlere kolay etmiştir.)

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

Daha neyi yarattı? (وَالْخَيْلَ) **atları da,** daha? (وَالْبِغَالَ) **katırları da,** daha? (وَالْحَمِيرَ) **eşekleri de,** ne için yarattı? (لِتَرْكَبُوا) **binesiniz diye,** nelere? (هَا) **onlara,** daha ne diye yarattı? (وَزِينَةً) **ve bir süs olsun diye,** (وَيَخْلُقُ) **ve sürekli yaratmaktadır,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَا تَعْلَمُونَ) **siz bilemezsiniz.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Atları da, katırları da, eşekleri de siz onlara binesiniz ve (yeryüzüne, özellikle de sâhiplerine) **bir süs olsun diye** (yaratmıştır). **Ayrıca O** (Allâh-u Te'âlâ sizin henüz) **bilmez olduğunuz nice şeyleri de** (yaratmış ve) **sürekli yaratmaktadır.**

وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَعَلَى اللّٰهِ) **Ve sâdece Allâh'a âittir,** ne? (قَصْدُ السَّبِيلِ) **o dosdoğru yol**(u göstermek ve ulaştırmak), bu izâfet terkîbi sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlinden olup, ayrıca masdar fâil vezni mânâsında olup, takdîri: (اَلسَّبِيلُ الْقَاصِدُ) şeklindedir. (اَلْقَاصِدُ) kelimesi ise "Müstakîm" yâni "Doğruluğu kasteden"

mânâsındadır. Bu terkîbin başında da bir muzâf mahzûftur ki takdîri: (بَيَانُ السَّبِيلِ الْقَاصِدِ) şeklindedir. *(et-Teysîr, 9/247)* (وَمِنْهَا) **Ama o** (insanları)**n** (izledikleri yollar)**dan vardır,** ne? (جَائِرٌ) (bâtıla doğru) **meyledici,** (وَلَوْ شَاءَ) **ama O murâd etseydi,** (لَهَدٰيكُمْ) **elbette hidâyet ederdi,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (اَجْمَعِينَ) **hepinizi.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Deliller ortaya koyarak ve peygamberler gönderip kitaplar indirerek) **o dosdoğru yol**(u göstermek ve kavuşmak isteyenleri ona eriştirmek) **sâdece Allâh'a âittir. Ama o** (insanları)**n** (izledikleri yollar)**dan,** (bâtıla doğru) **meyledici de vardır** (ki o da Allâh yolunun dışındaki bütün yollardır).

Zâten O (Rabbiniz) **murâd etseydi, elbette hepinizi birlikte hidâyet ederdi.** (Fakat tercihlerinizi topluca bu yönde kullanmayacağınızı bildiğinden; arzusunu ve gücünü doğru yolu bulma uğrunda harcayacağını bildiği bir kavmin hidâyetini irâde buyurmuş ve bundan râzı olmuştur. Doğru seçim yapmayacağını bildiği diğer bir toplum hakkında ise, râzı olmadığı hâlde imtihan hikmetine binâen sapıtmalarını murâd etmiştir.)

Allâh-u Te'âlâ'nın irâde ve meşîeti hakkında geniş mâlûmât için bkz: *el-En'âm Sûresi:149.*

Ayrıca bkz: *Rûhu'l-Furkān Tefsîri, 12/239-251*

هُوَ الَّذٖٓى اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فٖيهِ تُسٖيمُونَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(هُوَ) **Ancak O,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zât'tır ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (مَٓاءً) **bir suyu,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (faydalanmanız) **için vardır,** neden olduğu hâlde? (مِنْهُ) **onun bir kısmından,** ne vardır? (شَرَابٌ) **bir içecek,** (وَمِنْهُ) **yine ondan sebep** (yetişmekte)**dir,** ne? (شَجَرٌ) **bitkiler,** öyle bitkiler ki? (فٖيهِ) **onun içerisinde,** (تُسٖيمُونَ) (hayvanlarınızı) **otlatıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki; gökten bir su indirmiştir de, onun** (birçok menfaatleri vardır, özellikle) **bir kısmı sizin** (ve hayvanlarınızın faydalanması) **için bir içecektir. Kendisinde** (hayvan) **otarmakta olduğunuz bitkiler de onun sebebiyle** (yetişmekte)**dir.**

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخٖيلَ وَالْاَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ
اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(يُنْبِتُ) (Allâh-u Te'âlâ) **bitirmektedir,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne sebebiyle? (بِهِ) **o** (gökte)**n** (indirmiş olduğu suy)**un sebebiyle,** neyi? (اَلزَّرْعَ) **ekinleri,** daha? (وَالزَّيْتُونَ) **zeytinleri de,** daha? (وَالنَّخِيلَ) **hurmaları da,** daha? (وَالْاَعْنَابَ) **üzümleri de,** daha? (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) **ve her türlü ürünlerden,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana! Muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet** (vardır), kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَتَفَكَّرُونَ) **tefekkür ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- O (Allâh-u Te'âlâ), **o** (gökte)**n** (indirmiş olduğu suy)**un sebebiyle sizin için** (türlü türlü) **ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve** (tamâmı ancak cennette bulunacak) **her türlü ürünlerden bâzısını bitirmektedir.**

İşte sana! Şüphesiz ki bunda bir toplum için elbette (yaratıcının varlığına, birliğine, sonsuz gücüne ve üstün hikmetine açıkça delâlet eden) **çok büyük bir âyet vardır ki onlar tefekkür etmekte** (ve ibret alma niyetiyle delilleri düşünmekte)**dirler.**

Müfessirlerin beyânı vechile; toprağa düşen tohum ve çekirdeğin, kendisine ulaşarak içine işleyen bir nem sebebiyle aşağı kısmı yarılıp, ondan çıkan köklerin yerde yayılmasında ve üst kısmından çıkan filizlerden; şekilleri, renkleri, kokuları vesâir birçok özellikleri farklı farklı olan yaprakların, çiçeklerin, meyvelerin ve ürünlerin yetişmesinde, bunları yoktan vâr eden Zât'ın, mükemmel bir ilim, kudret ve hikmete sâhip tek bir İlâh olduğuna dâir elbette çok büyük deliller vardır.

وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَۙ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَۜ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِاَمْرِهٖۜ
اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَۙ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَسَخَّرَ) **Ve emre âmâde kıldı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** daha? (وَالنَّهَارَ) **gündüzü de,** daha? (وَالشَّمْسَ) **güneşi de,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ayı da,** (وَالنُّجُومُ) **yıldızlar da,** nedir? (مُسَخَّرَاتٌ) (hizmete) **boyun eğdirilmişlerdir,** ne ile? (بِاَمْرِهٖ) **O'nun emri ile,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana! Şüphesiz ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْقِلُونَ) **anlıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Yine O (Allâh-u Te'âlâ), **geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı** (akıllı varlıklar gibi) **sizin için emre âmâde kılmıştır.**

(Bu yüzden onlar sizin uykunuz ve istirahatiniz için, ayrıca zirâat ve hayvan otarma gibi faydanıza olan işlere çalışabilmeniz için peş peşe gelip giderler. Güneş ve ay da, yörüngelerindeki seyr-ü hareketleri ve aydınlatmalarıyla, bitkileri ve ekinleri büyütmekte, ayrıca ürünlerin yetişmesine ve renklenmesine tesir etmektedirler.)

Yıldızlar da O'nun emri (ve irâdesi) **ile** (hizmete) **boyun eğdirilmişlerdir.** (Bu nedenle de kendilerinden istenen hiçbir vazîfeyi eksik etmeksizin, hepsi de Allâh-u Te'âlâ'nın irâde buyurduğu şekilde, yaratıldıkları gâyeye sürekli hizmet etmektedirler.) **İşte sana! Muhakkak ki bunda bir kavim için elbette pek çok ve çok büyük âyetler** (ve apaçık deliller) **vardır ki onlar** (aşırı zekâya ve ince düşünmeye ihtiyaç olmaksızın, sâde bir akılla bile hakîkatleri) **anlamaktadırlar.**

وَمَا ذَرَاَ لَكُمْ فِى الْاَرْضِ مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهُۜ اِنَّ فى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

Daha neyi sizin hizmetinize verdi? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (ذَرَاَ) **üretip türetti,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne oldukları hâlde? (مُخْتَلِفًا) **ihtilâf edici** (değişen), ne? (اَلْوَانُهُ) **renkleri,** diğer bir kavle göre; **türleri,** (اِنَّ فى ذٰلِكَ) **işte sana! Muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette pek büyük bir âyet vardır,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَذَّكَّرُونَ) **iyice düşünüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Türleri/*renkleri*/ (farklı farklı) **ihtilâf edici olarak, yerde sizin için üretip türettiği** (hayvanlar, insanlar, bitkiler ve mâdenler gibi) **şeyleri de** (sizin için hizmete âmâde kıldı). **İşte sana! Muhakkak ki bunda bir kavim için elbette çok büyük bir âyet vardır ki onlar iyice düşünmekte** (ve bu tezekkür sâyesinde, bu işlere Kādir olan Zât'a hiçbir hususta hiçbir şeyin benzeyemeyeceğini kavrayabilmekte)**dirler.**

وَهُوَ الَّذى سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَاْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَاۚ وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِه وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَهُوَ) **Ve ancak O,** kimdir? (اَلَّذى) **O Zât'tır ki,** (سَخَّرَ) **müsahhar kıldı,** neyi? (اَلْبَحْرَ) **denizi,** ne için? (لِتَاْكُلُوا) **yiyesiniz diye,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** yâni denizden avlanılan hayvandan, neyi yiyesiniz? (لَحْمًا) **bir eti,** öyle et ki, (طَرِيًّا) **taptâze,** daha ne

için? (وَتَسْتَخْرِجُوا) **ve çıkarasınız diye,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** neyi? (حِلْيَةً) **süs eşyâsını,** bu kelime cins kabûl edilmiştir, öyle süs eşyâsı ki, (تَلْبَسُونَ) **giyiyorsunuz,** neyi? (هَا) **onları,** (وَتَرَى) (ey insan!) **sen görürsün,** neyi? (اَلْفُلْكَ) **gemileri,** ne oldukları hâlde? (مَوَاخِرَ) **yara yara akıp gider oldukları hâlde,** nerede? (فِيهِ) **onun içerisinde,** o denizi daha ne için müsahhar kıldı? (وَلِتَبْتَغُوا) **ve aray**(ıp bul)**asınız diye,** neden? (مِنْ فَضْلِهِ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun bol rızkından,** daha? (وَلَعَلَّكُمْ) **ve ola ki siz,** (تَشْكُرُونَ) **şükredesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zât'tır ki; kendisinden** (avlanarak) **taptâze bir et yiyesiniz ve** (inci ve mercan gibi) **kendilerini** (takı olarak) **giyinebileceğiniz süs eşyâsını ondan çıkarasınız diye denizi** (sizin için) **hizmete âmâde kılmıştır.**

(Ey insan!) **Sen gemileri onun içerisinde yara yara akıp giderlerken görürsün. Tâ ki böylece siz O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun bol rızkından** (nasîbinizi) **aray**(ıp bul)**asınız, bir de siz** (İslâm'a girip Allâh'a ibâdet ederek, mazhar olduğunuz nîmetlerin sâhibine) **şükredesiniz.**

وَاَلْقٰى فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَمٖيدَ بِكُمْ وَاَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَۙ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَاَلْقٰى) **Ve yerleştirdi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne yerleştirdi? (رَوَاسِىَ) **sağlam dağlar,** ne için? (اَنْ تَمٖيدَ) **sallamasın diye,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri: (لِاَنْ لَا تَمٖيدَ) şeklindedir, kimi sallamasın? (بِكُمْ) **sizi,** daha ne yerleştirdi? (وَاَنْهَارًا) **nehirler de,** daha? (وَسُبُلًا) **yollar da,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَهْتَدُونَ) (istediğiniz şeylere) **yol bulasınız.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Yine O (Rabbiniz), (üstünde durduğunuz toprak) **sizi** (suyun üstündeki gemi gibi) **sallamasın diye yer**(yüzün)**de sağlam dağlar, ayrıca ırmaklar ve yollar yerleştirdi. Tâ ki siz** (istediğiniz şeylere) **yol bulasınız.**

وَعَلَامَاتٍۜ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

Daha ne yerleştirdi? (وَعَلَامَاتٍ) **birtakım alâmetleri de,** (وَبِالنَّجْمِ) **özellikle yıldızlarla da,** (هُمْ) **onlar,** (يَهْتَدُونَ) **yol bulurlar.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Yolda kalanların kendilerinden istifâde ederek yol bulmaya delil çıkarabilecekleri dağlar, pınarlar ve rüzgârlar gibi) **birtakım alâmetleri de** (dünyâya O yerleştirdi). **Ayrıca o** (insa)**nlar** (geceleyin karada ve denizde) **özellikle yıldızlarla yol bulurlar.**

اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُؕ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(اَفَمَنْ) **Artık O Zât olur mu ki?!** (يَخْلُقُ) **yaratıyor,** kim gibi? (كَمَنْ) **o kimse gibi ki,** (لَا يَخْلُقُ) **yaratamıyor,** (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) **siz hâlâ düşünmeyecek misiniz?!**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Artık (istediği her şeyi ve bahsi geçen eşsiz varlıkları) **yaratan bir Zât** (herhangi bir şeyi) **yaratamayan kimse gibi olur mu hiç?!** (Aklı olan varlıklar bile yaratanla bir olamazken, ya akılsız putlar ve cansız varlıklar nasıl O'na ortak olabilirler?!) **Siz hâlâ düşünmeyecek misiniz?!**

وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَاۜ اِنَّ اللّٰهَ لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَاِنْ تَعُدُّوا) **Ve eğer siz saymaya başlasınız,** neyi? (نِعْمَةَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerini,** (لَا تُحْصُو) **sayamazsınız,** neyi? (هَا) **onları,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (لَغَفُورٌ) **elbette Ğafûr'dur,** daha? (رَح۪يمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Zâten eğer siz Allâh'ın (size lütfetmiş olduğu tüm) **nîmetlerini saymaya başlasanız, onları**(n fertleri bir yana türlerini bile) **say**(ıp bitirme imkânı bul)**amazsınız. Şüphesiz ki Allâh elbette** (çokça bağışlayan, bu yüzden bunca nîmetlerine karşı yaptığınız nankörlüklerin günahını örtüp, hak ettiğiniz cezâyı peşin vermeyen bir) **Ğafûr'dur,** (kullarına çokça acıyan, bu sebeple de mahrûmiyet gerektiren bunca kâfirlik ve isyânınıza rağmen nîmetlerini sizden kesmeyen bir) **Rahîm'dir.**

وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (يَعْلَمُ) **bilir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تُسِرُّونَ) **gizliyorsunuz,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (تُعْلِنُونَ) **açıkça yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Allâh (inanç ve amel olarak) **gizlemekte olduğunuz şeyleri de, açıkça yapmakta bulunduğunuz şeyleri de bilmektedir.**

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَالَّذِينَ) **Ama o şeyler ki,** (يَدْعُونَ) (o müşrikler) **tapıyorlar,** onlar neden olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** o putlar nedirler? (لَا يَخْلُقُونَ) **yaratamazlar,** neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nedirler? (يُخْلَقُونَ) **yaratılmaktadırlar.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Ama o (kâfir ola)**nların Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta oldukları şeyler hiçbir şey yaratamazlar. Üstelik kendileri** (yaratılmıştırlar, aynı vasıfta olan niceleri de sürekli) **yaratılmaktadırlar.**

اَمْوَاتٌ غَيْرُ اَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

Onlar nedir? (اَمْوَاتٌ) **ölülerdir,** burada bir mübtedâ mahzûftur ki takdîri (هُمْ اَمْوَاتٌ) "Onlar ölülerdir" şeklindedir, öyle ölüler ki, (غَيْرُ اَحْيَاءٍ) **canlanacak** (da) **değillerdir,** (وَمَا يَشْعُرُونَ) **üstelik bilemezler,** neyi? (اَيَّانَ يُبْعَثُونَ) **diriltilecekleri zamânı.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (O bâtıl tanrılar, diğer canlılar gibi) **ölülerdir, canlanacak** (da) **değillerdir.** (Kendilerinin de, tapanlarının da) **ne zaman diriltilecek olduklarını dahî bilemezler.** (Hâl böyleyken kendilerine tapan müşriklere âhirette nasıl şefâat edebilirler?!)

اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(اِلٰهُكُمْ) (Ey insanlar!) **Sizin ilâhınız,** kimdir? (اِلٰهٌ) **büyük bir ilâhtır,** öyle ilâh ki, (وَاحِدٌ) **bir olucu,** (فَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **inanmıyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** (قُلُوبُهُمْ) **onların kalpleri,** nedir? (مُنْكِرَةٌ) **inkâr edicidir,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** nedirler? (مُسْتَكْبِرُونَ) **büyüklük taslayıcıdırlar.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Artık bütün bu âyetler ışığında şu hakîkat kesinlikle sâbit olmuştur ki;) **sizin İlâhınız** (olan Allâh) **bir olan İlâh'tır.**

Ama o kimseler ki âhirete îmân etmezler; işte onların kalpleri (tevhîde delâlet eden âyetleri) **inkâr edicidir ve kendileri** (gördükleri açık deliller karşısında îmân etmek mecbûriyetinde kaldıkları hâlde inadına) **büyüklük taslayıcı** (olduklarından Müslüman olmamakta)**dırlar.**

لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَۜ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(لَا جَرَمَ) **Hayır!** (Allâh-u Te'âlâ aslâ onların yaptıklarından gâfil değildir, bilakis) **kesinleşti,** bu terkîbin tahlîli için Hûd Sûresi'nin 22. âyetine bakınız! *(sh:109)* ne kesinleşti? (اَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يُسِرُّونَ) **gizliyorlar,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** (يُعْلِنُونَ) **açıkça yapıyorlar,** (اِنَّهُ) **muhakkak ki O** (Allâh-u Te'âlâ), (لَا يُحِبُّ) **sevmez,** kimi? (اَلْمُسْتَكْبِرِينَ) **büyüklük taslayanları.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Hayır! (Allâh-u Te'âlâ aslâ onların yaptıklarından gâfil değildir, bilakis şu gerçek) **kesinleşti ki; şüphesiz Allâh onların gizlemekte olduğu şeyleri de, açıkça yaptıkları şeyleri de bilmektedir.** (Dolayısıyla hak ettikleri cezâları verecektir.)

Muhakkak ki O (Allâh-u Te'âlâ herhangi bir konuda herhangi bir şahsa karşı) **büyüklük taslayanları sevmez.** (Hele yüce Zâtı'na îmândan ve âyetlerine inanmaktan kibredenleri ise hiç sevmez ve bu yaptıklarına rızâ göstermez.)

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَٓا اَنْزَلَ رَبُّكُمْۙ قَالُٓوا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَۙ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَاِذَا قِيلَ) **Ve denildiği zaman,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** yâni o büyüklük taslayan Mekke müşriklerine, ne denildiği zaman? (مَاذَا) **hangi şeyleri?** (اَنْزَلَ) **indirdi,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** (قَالُوا) **derler,** ne derler? (اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) (ona indirildiği iddiâ edilenler) **evvelkilerin yazmış olduğu hikâyelerdir.** Burada bir mübtedâ mahzûf olup takdîri: (هِيَ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in gönderildiği haberini alarak tâ uzaklardan ona inanmak için Mekke'ye gelenler tarafından) **o** (Mekke halkı içerisindeki kibirli ve müşrik ola)**nlara: "Rabbiniz** (Muhammed'e) **hangi şeyleri indirdi?" denildiği zaman:** "(Ona indirildiği iddiâ edilenler) **evvelkilerin** (uydurup) **yazmış olduğu hikâyelerdir" derler.**

لِيَحْمِلُوٓا اَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِۙ وَمِنْ اَوْزَارِ الَّذٖينَ يُضِلُّونَهُمْ
بِغَيْرِ عِلْمٍۜ اَلَا سَٓاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

Onlar niçin böyle derler? (لِيَحْمِلُوٓا) **nihâyet taşısınlar için,** neyi? (اَوْزَارَهُمْ) **ağır günah yüklerini,** bu kelime (وِزْرٌ) kelimesinin cemîsidir, o ise "Ağır günah yükü" mânâsına gelmektedir, *(Tenvîru'l-mikbâs, 4/26)* o yükler ne olduğu hâlde? (كَامِلَةً) **tam olucu,** ne zaman taşısınlar diye? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** daha neyi taşısınlar diye? (وَمِنْ اَوْزَارِ الَّذٖينَ) **o kimselerin ağır günah yüklerinden bir kısmını da ki,** (يُضِلُّونَ) **saptırıyorlardı,** kimi? (هُمْ) **onları,** o saptıranlar ne oldukları hâlde? (بِغَيْرِ عِلْمٍ) **ilmin gayrine mültebis oldukları hâlde,** yâni saptırdıkları kimselerin vebâlini yükleneceklerini bilmeksizin, bu mânâya göre bu terkîb (يُضِلُّونَ) fiilinin fâilinden hâldir. Ama mefûlden de hâl kabûl edilebilir ki o zaman mânâ: "(Başlarına ne geleceğinden haberi olmayan) bilgisiz kimselerden saptırdıklarının günahlarından bir kısmını da yüklenecekler" demek olur, (اَلَا سَٓاءَ) **âgâh olun ki ne kötü oldu,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (يَزِرُونَ) (onları) **yüklenecekler.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Nihâyet onlar (günahlarını sildirecek bir amelleri bulunmadığı için) **kıyâmet günü hem kendi ağır günah yüklerini tam olarak taşıyacaklar, o kişilerin ağır günah yüklerinden bir kısmını da** (taşıyacaklardır) **ki** (başlarına ne geleceği hakkında) **bilgisiz olarak** (hareket ettikleri için) **onları** (doğru yoldan kolayca) **saptırıyorlardı. Âgâh olun ki; onların yüklenmekte oldukları o şeyler ne kötü olmuştur!**

قَدْ مَكَرَ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاَتَى اللّٰهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ
وَاَتٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قَدْ مَكَرَ) **Gerçekten tuzak kurmuştu,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** kimden önce yaratıldılar? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** harf-i cer mahzûf bir (خُلِقُوا) fiiline mütealliktir, *(Muhammed Ali Tâhâ, Tefsîru'l-Kur'ân ve i'râbühû)* (فَاَتَى) **nihâyet gelmişti,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh**(ın azap emri), burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri: (اَمْرُ اللّٰهِ) "Allâh'ın emri" şeklindedir. *(et-Taberî, 14/205)* Allâh'ın azap emri nereye gelmişti? (بُنْيَانَهُمْ) **onların binâlarına,** nereden? (مِنَ الْقَوَاعِدِ) **temellerinden,** (فَخَرَّ) **hemen düşmüştü,** ne üzerine? (عَلَيْهِمُ) **onların üzerine,** ne? (اَلسَّقْفُ) **tavanlar**(ı), nereden? (مِنْ فَوْقِهِمْ) **üstlerinden doğru,** daha ne olmuştu? (وَاَتٰى) **ve gelmişti,** kime? (هُمُ) **onlara,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** nereden? (مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) **fark edemeyecekleri bir yönden.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Habîbim!) **O** (sana düşmanlık yapa)**nlardan öncekiler de** (peygamberlerinin getirdiği hak dîni iptal için) **gerçekten tuzak kurmuştu.**

Nihâyet (kasırga ve zelzele gibi) **Allâh**(ın yıkıcı azapları) **onların** (sağlamca yaptıkları) **binâlarına temeller**(in)**den gelmiş de** (kendileri altlarında bulunuyorken) **tavanlar**(ı) **üzerlerinden doğru hemen tepelerine düşmüş ve azap onlara hiç fark edemeyecekleri** (aksine kendilerini koruyacak diye fayda umdukları) **bir yönden gelmişti.**

Müfessirlerin cumhûruna göre; bu âyet-i kerîme İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın zamânında yeryüzünün en büyük hükümdârı olan Nemrûd ibnü Ken'ân'dan bahsetmektedir, şöyle ki o; göğe doğru yükselip kendi anlayışına göre gök ehliyle savaşmak için Bâbil'de beş bin arşın uzunluğunda bir köşk yaptırmıştı. Derken Allâh-u Te'âlâ bir kasırga estirerek onu yıktırıp kulesini denize attı. Geri kalan kısmı da altında bulunan insanların üzerine çöktü. O güne kadar insanlar sâdece birkaç dil konuşabiliyorken, o günün dehşetinden insanlar yetmiş üç lisan konuşmaya başladılar. Lisanların karışmasından dolayı oraya Bâbil adı verildi. *(el-Beğavî, el-Hâzin, el-Âlûsî)*

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَٓاءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَٓاقُّونَ فِيهِمْۜ قَالَ الَّذِينَ اُوتُوا
الْعِلْمَ اِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّٓوءَ عَلَى الْكَافِرِينَۙ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **Sonra özellikle kıyâmet gününde,** (يُخْزِي) (Allâh-u Te'âlâ) **rezil edecek,** kimi? (هِمْ) **onları,** daha ne yapacak? (وَيَقُولُ) **ve buyuracak,** ne buyuracak? (اَيْنَ) **nerededir?** kim? (شُرَكَٓاءِيَ) **ortaklarım** (sandıklarınız), (اَلَّذِينَ) **o şeyler ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تُشَٓاقُّونَ) (peygamberlerimle) **çekişiyordunuz,**

kim hakkında? (فِيهِمْ) **onlar**(ın ilâh oldukları) **hakkında,** (قَالَ) **dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اُوتُوا) **verildiler,** neye? (اَلْعِلْمَ) **ilme,** yâni kendilerine ilim verilmiş olanlar, ne dedi? (اِنَّ الْخِزْيَ) **şüphesiz ki rezilliğin tamâmı,** ne zamanda? (اَلْيَوْمَ) **bugünde,** daha neyin tamâmı? (وَالسُّوٓءَ) **ve** (azap cinsinden) **bütün kötü şeyler,** kim üzerinedir? (عَلَى الْكَافِرِينَ) **o kâfirler üzerinde** (yerleşmiş)**dir.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Allâh-u Te'âlâ İslâm aleyhine gizli faaliyetler içerisine giren kimseleri dünyâda peşînen cezâlandırdıktan) **sonra özellikle kıyâmet günü onları** (mahşerde toplayıp) **rezîl**(-ü rüsvâ) **edecek ve: "Kendileri**(nin ilâhlıkları) **hakkında** (peygamberler ve etbâ'ıyla) **sürekli çekişmekte olduğunuz o Benim ortaklarım** (zannederek taptığınız putlar) **nerede**(ler, niçin bugün size yardıma gelemiyorlar)**?!" buyuracaktır.**

(İşte o zaman mahşerde bulunan peygamberler ve tevhîd delillerine dâir) **kendilerine ilim verilmiş olan o kimseler dedi ki: "Bugündeki tüm rezillikler ve** (azap cinsinden) **bütün kötü şeyler hiç şüphesiz ki** (Allâh'ı, O'nun âyetlerini ve peygamberlerini inkâr eden) **o kâfirler üzerinde** (yerleşmiş)**dir."**

اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمٖٓي اَنْفُسِهِمْ فَاَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوٓءٍ بَلٰٓى اِنَّ اللّٰهَ عَلٖيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

Rezillik ve azaplar o kâfirlerden bedel kimlerin üzerinde olacaktır? (اَلَّذِينَ) **o kimselerin ki,** (تَتَوَفّٰى) **vefât ettirmektedir,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** öldürülenler ne oldukları hâlde? (ظَالِمٖٓي اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefislerine zulmedici kimseler hâlindeyken,** (فَاَلْقَوُا) **işte** (o zaman) **ortaya koydular,** neyi? (اَلسَّلَمَ) **tam bir teslimiyeti,** ne diyerek? (مَا كُنَّا) **biz olmadık,** nedir olmadık? (نَعْمَلُ) **yapıyoruz,** neyi? (مِنْ سُوٓءٍ) **hiçbir kötü şeyi,** (o zaman melekler onlara şöyle cevap verecektir:) (بَلٰى) **hayır,** burada mahzûf bir cümle vardır ki takdîri: (فَتُجِيبُهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ) "Melekler onlara cevap verecektir" şeklindedir. *(el-Beyzâvî)* ne diye cevap verecektir? (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (عَلٖيمٌ) **ziyâdesiyle bilicidir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Kıyâmet günü bütün rezillikler ve kötü azaplar) **o kimselerin üzerinde** (yerleşecek)**dir ki** (şirk koşarak) **nefislerine zulmedici şahıslar hâlindeyken melekler onları vefât ettirmektedir, işte** (o vakit) **onlar:**

"Biz (hayâtımız boyunca) **hiçbir kötülük yapmamaktaydık" diye tam bir teslimiyet** (hâli) **ortaya koydular.**

(O zaman canlarını alan melekler tarafından kendilerine şöyle denilecektir:) **"Hayır!** (Siz dediğiniz gibi, kötülük yapmayan insanlar değildiniz.) **Şüphesiz ki Allâh sizin sürekli yapmakta olduğunuz şeyleri** (hakkıyla bilen ve gereken cezâyı verecek olan bir) **Alîm'dir.**

فَادْخُلُوا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَاۜ فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(Melekler sözlerini şöyle sürdürecekler:) (فَادْخُلُوا) **hemen girin,** nereden? (اَبْوَابَ جَهَنَّمَ) **cehennemin kapılarından,** ne olduğunuz hâlde? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فِيهَا) **onun içerisinde,** (فَلَبِئْسَ) **artık elbette ne kötü oldu,** ne? (مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) **çokça kibirlenen o kimselerin ikāmetgâhı** (olan cehennem)**!**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Siz içerisinde ebedî kalıcı kimseler olarak cehennemin kapılarından (kendinize ayrılan derekeye) **hemen girin.**

Artık (tevhîd inancını kabullenmekten) **çokça kibirlenen o kimselerin ikāmetgâhı** (olan cehennem) **gerçekten ne kötü olmuştur!"**

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَٓا اَنْزَلَ رَبُّكُمْۜ قَالُوا خَيْرًاۜ لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌۜ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌۜ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَۙ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَقِيلَ) **Ve denildi,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اِتَّقَوْا) (haramlardan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi oldular,** ne denildi? (مَاذَٓا) **hangi şeyleri,** (اَنْزَلَ) (Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e) **indirdi,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (خَيْرًا) **büyük bir hayrı** (indirdi), burada bir (اَنْزَلَ) fiili mahzûftur, (لِلَّذِينَ) **o kimseler için vardır ki,** (اَحْسَنُوا) **güzel amel işlediler,** nerede? (فِي هٰذِهِ) **işte bunda,** bundan bedel? (اَلدُّنْيَا) **dünyâda,** onlar için ne vardır? (حَسَنَةٌ) **çok güzel şeyler,** (وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ) **elbette âhiret yurdu ise,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** (وَلَنِعْمَ) **ve elbette ne güzel oldu,** ne? (دَارُ الْمُتَّقِينَ) **o takvâ sâhiplerinin yurdu** (olan cennet)**!**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in peygamberliğini haber alarak tâ uzaklardan onu araştırmak için gelen yolcular tarafından, Mekke'de bulunup da şirkten ve isyandan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olmuş o kimselere: "Rabbiniz** (Muhammed'e) **hangi şeyleri indirdi?" denildi**(ğin)**de ise onlar: "Büyük bir hayrı** (indirdi)**" dediler.**

(Îmân kelimesi olan kelime-i şehâdet ve kelime-i tevhîd gibi zikirleri tekrâr etme ve insanlara İslâm'ı tanıtıp sevdirme gibi) **güzel ameller işlemiş bulunan o kimseler için, işte bu dünyâda** (mükâfât olarak yardımlar, fetihler ve Allâh-u Te'âlâ'nın medh-ü senâları gibi) **çok güzel şeyler vardır.**

Hele (bir de) **âhiret yurdu**(nda karşılaşacakları sonsuz mükâfatlar) **elbette** (dünyâda elde ettiklerine nispetle) **çok hayırlıdır. Gerçekten de o takvâ sâhiplerinin yurdu** (olan cennet) **ne güzel olmuştur!**

Rivâyete göre; Arap kabîleleri hac mevsimi günlerinde Mekke'ye birtakım elçiler göndererek Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in durumunu araştırıyorlardı. Gelen elçi Hıcr Sûresi'nin 90. âyet-i kerîmesinde geçen kâfirlere rastlarsa, bu sûrenin 24. âyet-i kerîmesinde zikredildiği şekliyle "Kur'ân'ın öncekilerin uydurması olduğu" gibi kötü cevaplarla karşılaşıyordu. Müminlere rastladığında ise bu âyet-i kerîmede beyân edilen cevapla aydınlanıyordu. *(el-Beyzâvî)*

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُنَ
كَذٰلِكَ يَجْزِي اللّٰهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

O âhiret yurdu neresidir? (جَنَّاتُ عَدْنٍ) **Adn cennetleridir,** bu terkîb mahzûf mübtedânın haberidir, öyle cennetler ki, (يَدْخُلُونَ) **girecekler,** nereye? (هَا) **onlara,** cennetler nasıl olduğu hâlde? (تَجْرِي) **sürekli akar olduğu hâlde,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **altlarından,** ne? (الْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** (لَهُمْ) **onlar için vardır,** nerede? (فِيهَا) **sâdece orada,** ne vardır? (مَا) **o şeyler ki,** (يَشَاؤُنَ) **dilemekteler,** (كَذٰلِكَ) **işte sana! Böylece,** (يَجْزِي) **mükâfatlandıracak,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلْمُتَّقِينَ) **o takvâ sâhiplerini.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Köşklerinin ve ağaçlarının) **altlarından sürekli ırmaklar akmakta olan o Adn cennetleri ki; o** (takvâ sâhibi ola)**nlar oraya** (hiç çıkmamak üzere) **gireceklerdir. Dilemekte oldukları şeyler onlar için sâdece orada mevcuttur.** (Zîrâ insan isteklerinin tamâmını cennetten başka hiçbir yerde temin edemez! Ey mümin!) **İşte sana! Allâh takvâ sâhibi kimseleri böyle** (sonsuz nîmetlerle) **mükâfatlandıracaktır.**

اَلَّذٖينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ طَيِّبٖينَۙ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُۙ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

O takvâ sâhiplerinden bedel kimi mükâfatlandıracak? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (تَتَوَفّٰى) **vefât ettiriyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** öldürülenler ne oldukları hâlde? (طَيِّبٖينَ) **tertemiz oldukları hâlde,** (يَقُولُونَ) (melekler) **derler,** ne derler? (سَلَامٌ) (Allâh'ın) **selâm**(ı), kim üzerinedir? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinizedir,** yâni Allâh-u Te'âlâ size selâm ediyor, (اُدْخُلُوا) **girin,** nereye? (اَلْجَنَّةَ) **cennete,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Allâh-u Te'âlâ) **o kimseleri** (mükâfatlandıracaktır) **ki** (şirkten ve günahlardan sakınarak) **tertemiz olmuş kimseler hâlinde melekler onları vefât ettirmektedir, işte o** (zaman ölüm meleği ve ona yardımcı ola)**nlar: "**(Ey Allâh'ın dostları!) **Selâm sizin üzerinize olsun!** (Artık bu andan sonra istenmedik hiçbir şey sizlere ulaşmayacaktır.) **Sürekli yapmakta bulunmuş olduğunuz** (zikirler ve ibâdetler gibi güzel) **şeyler vesîlesiyle** (buyurun) **girin o** (vaad olunduğunuz Adn) **cennet**(lerin)**e" diyeceklerdir.**

Rivâyete göre; mümin bir kul öleceği zaman melek kendisine gelerek: "Ey Allâh'ın velîsi! Selâm olsun sana. Allâh sana selâm ediyor" der ve onu cennetle müjdeler. Cennete girerken de kendilerine âyet-i kerîmenin sonunda geçen sözler söylenecektir. *(en-Nesefî)*

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ يَأْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَۜ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْۜ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(هَلْ يَنْظُرُونَ) **O** (kâfir ola)**nlar** (hiçbir şey) **beklemiyorlar,** (اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَ) **ancak gelmesini,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** (اَوْ يَأْتِيَ) **ya da gelmesini,** ne? (اَمْرُ رَبِّكَ) **Rabbin'in** (azap) **emri**(nin gelmesini bekliyorlar), (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece,** (فَعَلَ) (şirk koşma suçunu) **yapmıştı,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** kimden önce geçmiştiler? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (وَمَا ظَلَمَ) **ama zulmetmedi,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (وَلٰكِنْ كَانُوا) **velâkin onlar oldular,** kime? (اَنْفُسَهُمْ) **sâdece kendi nefislerine,** nedir oldular? (يَظْلِمُونَ) **zulmederler.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- O (kâfir ola)**nlar** (inkârda ısrâr ettiklerine göre, canlarını alacak) **o meleklerin ya da senin Rabbin'in** (kıyâmetin kopmasıyla ilgili) **emrinin kendilerine gelmesinden başka bir şey beklemiyorlar.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlardan öncekiler de böyle** (şirk ve inkâr gibi günahlar) **yapmıştı. Ama Allâh onlara** (hak ettikleri cezâyı isâbet ettirmekle) **zulmetmedi, lâkin onlar** (inkâr ve isyanlar işleyerek) **sâdece kendilerine zulmetmekte oldular.**

فَاَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(فَاَصَابَ) **Nihâyet ulaştı,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (سَيِّـَٔاتُ مَا) **o kötü işler**(inin cezâsı) **ki,** (عَمِلُوا) **yaptılar,** bu izâfet, sıfatın, mevsûfuna izâfeti kabîlinden olup başında da ayrıca bir muzâf mahzûftur ki takdîri: (جَزَاءُ اَعْمَالِهِمُ السَّيِّئَةِ) "Kötü amellerinin cezâsı" şeklindedir, daha? (وَحَاقَ) **ve kuşattı,** kimi? (بِهِمْ) **onları,** ne? (مَا) **o şeyler**(in azâbı) **ki,** (كَانُوا) **oldular,** ne ile? (بِهٖ) **onunla,** yâni o azâbın gelmesiyle, *(Tenvîru'l-mikbâs)* nedir oldular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Nihâyet yapmış oldukları o kötü işler(in fecî cezâları) **onlara ulaştı da, kendisi**(nin ne zaman geleceği)**yle sürekli alay etmekte oldukları o** (azap dolu) **şeyler kendilerini kuşattı.**

وَقَالَ الَّذٖينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهٖ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَٓا اٰبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهٖ مِنْ شَيْءٍؕ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْۚ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبٖينُ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (اَشْرَكُوا) **şirk koştular,** ne dediler? (لَوْ شَاءَ) (şirk koşmamamızı) **dileseydi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (مَا عَبَدْنَا) **biz tapmazdık,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهٖ) **O'ndan başka olduğu hâlde,** neye tapmazdık? (مِنْ شَيْءٍ) **hiçbir şeye,** (نَحْنُ) **biz** (de), (وَلَٓا اٰبَاؤُنَا) **babalarımız da** (ibâdet edici) **olmazdı,** daha ne yapmazdık? (وَلَا حَرَّمْنَا) **haram da kılmazdık,** kimin rızâsından başkasına dayanıcı olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهٖ) **O**(nun rızâsı)**ndan başka,** neyi haram kılmazdık? (مِنْ شَيْءٍ) **hiçbir şeyi,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Böylece,** (فَعَلَ)

yaptı, kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** kimden önce geçmiştiler? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ) **artık rasûller üzerinde** (hiçbir mesûliyet) **yoktur,** (اِلَّا الْبَلَاغُ) **ancak tebliğ,** öyle tebliğ ki, (اَلْمُبِينُ) **açıklayıcı.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Bir de o şirk koşmuş olan kimseler: "Allâh (Kendisinden başka bir şeye tapmamamızı) **dileseydi biz O'ndan başka hiçbir şeye tapmazdık, babalarımız da** (O'ndan gayrine tapar) **olmazdı, ayrıca O**(nun rızâsı) **olmaksızın hiçbir şeyi de** (kendiliğimizden) **haram kılmazdık" dedi**(ler).

(Habîbim! Oysa Biz, onların irâdelerini şirk yönünde kullandığını bildiğimiz için buna müsâade ettik ama bu Bizim, onların kâfirliğine râzı olduğumuz anlamına gelmez.) **İşte sana! Onlardan öncekiler de** (şirk koşma, birtakım hayvanlardan istifâdeyi haram kılma ve peygamberleriyle çekişme gibi) **böyle** (suçlar) **yapmıştı. Artık** (Allâh'ın elçiliklerini kullarına ulaştırmakla görevlendirilmiş olan) **rasûller üzerinde ancak,** (vahyedilen hükümleri) **açıklayıcı bir** (duyuru ve) **tebliğ vardır.** (Onlar da bu görevi hakkıyla îfâ etmişlerdir.)

Kâfirlerin, kendi yaptıkları suçları Allâh-u Te'âlâ'nın dilemesine bağlamasından yola çıkan Cebriyye ve Mu'tezile gibi bâzı sapık fırkalar, "İlâhî irâde ve meşîet" konusunda bozuk inançlara sapmışlardır. Tek kurtulacak fırka olan Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat mezhebimizin bu husustaki doğru görüşünü anlamak için bkz: *el-En'âm Sûresi:148. âyet-i kerîmenin tefsîri; Rûhu'l-Furkān Tefsîri, 12/219-228*

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَۚ
فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُۜ فَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ
فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَلَقَدْ بَعَثْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz gönderdik,** nerede? (فِي كُلِّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet içerisinde,** kimi? (رَسُولًا) **bir rasûlü,** ne diye? (اَنِ اعْبُدُوا) **ibâdet edin diye,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha ne yapın? (وَاجْتَنِبُوا) **ve sakının,** neden? (اَلطَّاغُوتَ) **tâğuttan,** yâni bâtıl ilâhlardan, (فَمِنْهُمْ) **artık onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (هَدَى) **hidâyet etti,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (حَقَّتْ) **kesinleşti,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اَلضَّلَالَةُ) **sapıtma,** (فَسِيرُوا) **öyleyse yürüyün** (gezin), nerede? (فِي الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (فَانْظُرُوا) **sonra bakın,** neye bakın? (كَيْفَ كَانَ) **nasıl oldu?** ne? (عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) **o yalanlayıcıların** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Evet, peygamberlerin vazîfesi ancak açık seçik bir duyurudur. Bu yüzden) **andolsun ki; elbette Biz:** "(Ey insanlar! Sâdece) **Allâh'a kulluk edin ve** (sapıklığa çağıran her türlü insan ve cin şeytanlarını temsil eden) **tâğut**(a uymak)**tan sakının"** (şeklindeki hükmümüzü, gönderildikleri kullara ulaştırsınlar) **diye her bir ümmet içerisinde gerçekten bir rasûl göndermişizdir.**

Artık Allâh onlardan kimini(n hidâyet arayışına yöneldiğini ve sâhip olduğu cüzî irâdeyi ve kudreti o yönde sarf ettiğini görerek, kendilerini) **hidâyet etmiştir, onlardan kimi ise;** (hidâyeti bulma yönünde hiçbir imkânını sarf etmeyip, bilakis duyduğu ve gördüğü âyetlere karşı kör ve sağır kaldığından dolayı) **onun üzerine de sapıtma** (fermânı) **kesinleşmiştir.**

(Ey kendi günahlarını Allâh'ın irâdesine bağlayarak sorumluluktan sıyrılmaya çalışan müşrikler!) **Öyleyse hemen yer**(yüzün)**de yürüyün** (gezin) **de sonra bakın ki; o** (Âd ve Semûd kavmi gibi sizden önce geçmiş olanlardan sizin gibi kendi peygamberlerini inkâr ederek) **tekzîb edenlerin** (fecî) **âkıbeti nice olmuş!**

اِنْ تَحْرِصْ عَلٰى هُدٰيهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدٖى مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرٖينَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(اِنْ تَحْرِصْ) (Habîbim!) **Sen** (ne kadar) **düşkün olsan** (da), neye? (عَلٰى هُدٰيهُمْ) **onları hidâyet etmeye,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **işte şüphesiz ki Allâh,** (لَا يَهْدٖى) (zorla) **hidâyet etmez,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يُضِلُّ) (hidâyeti seçmediğini bildiği için) **saptırıyor,** (وَمَا لَهُمْ) **üstelik onlar için olmadı,** kimlerden biri? (مِنْ نَاصِرٖينَ) **yardımcılardan hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Habîbim!) **Sen onların hidâyet**(e erişmeler)**ine** (ne kadar) **düşkün olsan** (da şunu iyi bilesin ki), **işte şüphesiz Allâh,** (sapıklığı seçtiğini ve hidâyet bulma yönünde hiçbir gayret göstermediğini bildiği için) **saptırmakta olduğu bir kimseyi** (zorla) **hidâyet etmez.**

Zâten onlar(ı doğru yola ulaştırmak ve hak ettikleri azaptan kurtarmak) **için** (kendilerine) **yardımcı** (olacak şefâatçı)**lardan hiçbiri yoktur.**

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ بَلٰى
وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَاَقْسَمُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar yemin ettiler,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** ne ile? (جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ) **en güçlü yeminleriyle,** ne diye yemin ettiler? (لَا يَبْعَثُ) **diriltmeyecek,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَمُوتُ) **ölecek,** (بَلٰى) **hayır** (diriltecek), Allâh-u Te'âlâ bunu ne olarak vaad etti? (وَعْدًا) **kesin bir vaad olarak,** bu kelime gizli bir (وَعَدَ) fiilinin mefûlü mutlağı olmak üzere mensûbdur, öyle vaad ki kim üzerine sâbit? (عَلَيْهِ) **Kendi üzerine,** bu terkîb (وَعْدًا) kelimesinin sıfatı olan gizli bir (ثَابِتًا) kelimesine müteallıktir, yine öyle vaad ki, (حَقًّا) **hak** (ve gerçek) **olan,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Bir de o (müşrik ola)**nlar** (kendi günahlarından Allâh-u Te'âlâ'yı sorumlu tutmakla yetinmediler de) **en güçlü yeminleriyle Allâh'a and ettiler ki: "Ölecek bir kimseyi Allâh diriltmeyecektir."**

Hayır! (Elbette diriltecektir. Bu diriltme sözü) **O'nun** (yerine getirmeyi) **üstlenmiş olduğu hak** (ve gerçek) **olan bir vaad olarak** (kesinlik kazanmıştır)**! Lâkin insanların ekseriyeti ise** (Allâh-u Te'âlâ'ya âit ilim, kudret ve hikmet gibi üstün sıfatları bilmediklerinden, O'nun kendilerini diriltme gücüne sâhip olduğunu da) **bilmezler.**

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذٖي يَخْتَلِفُونَ فٖيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذٖينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبٖينَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

Allâh ölüleri niçin diriltecek? (لِيُبَيِّنَ) **açıklasın diye,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (اَلَّذٖى) **o şeyi ki,** (يَخْتَلِفُونَ) **ihtilâf ediyorlar,** ne hakkında? (فٖيهِ) **onun** (vukûu) **hakkında,** daha niçin diriltecek? (وَلِيَعْلَمَ) **ve bilsin diye,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi bilsin? (اَنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (كَاذِبٖينَ) **yalancı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Bütün kullar elbette diriltilecektir) **tâ ki O** (Allâh-u Te'âlâ) **onlara, kendisi hakkında** (kesin karar veremeyip, bile bile) **sürekli ihtilâf etmekte oldukları o** (hakîkatleri, özellikle de dirilme konusu gibi önemli bir) **şeyi açıklasın, bir de o kâfir olmuş kimseler bilsin ki, gerçekten onlar** (dirilmeyi inkâr husûsunda sarf ettikleri sözlerde) **yalancı kimseler olmuştular.**

اِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ اِذَٓا اَرَدْنَاهُ اَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اِنَّمَا قَوْلُنَا) **Ancak Bizim buyruğumuz,** neye? (لِشَيْءٍ) **bir şeye,** ne zamanda? (اِذَٓا اَرَدْنَاهُ) **murâd ettiğimiz zaman,** neyi? (هُ) **o şeyi**(n meydana gelmesini)**,** nedir? (اَنْ نَقُولَ) **buyurmamızdır,** neye? (لَهُ) **ona,** ne buyurmamızdır? (كُنْ) **vâr ol,** (فَيَكُونُ) **o da hemen oluverir.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Bizim diriltme gücümüzü uzak görmenin hiçbir mantıklı îzâhı olamaz. Zîrâ) **Biz bir şeyi**(n meydana gelmesini) **murâd ettiğimiz zaman ona buyruğumuz, ona ancak: "Vâr ol" buyurmamızdır ki, o da hemen meydana geliverir.**

وَالَّذ۪ينَ هَاجَرُوا فِي اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةًۜ وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُۢ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَۙ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَالَّذ۪ينَ) **Ve o kimseler ki,** (هَاجَرُوا) **hicret ettiler,** ne uğrunda? (فِي اللّٰهِ) **Allâh için,** bu mânâya göre (فِي) harfi ta'lîl içindir, *(el-Alûsî)* neden sonra hicret ettiler? (مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا) **zulme uğratılmalarının ardından,** (لَنُبَوِّئَنَّ) **andolsun ki; elbette yerleştireceğiz,** kimi? (هُمْ) **onları,** nerede? (فِي الدُّنْيَا) **dünyâda,** neye? (حَسَنَةً) **çok güzel bir yere,** (وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ) **elbette âhiretin mükâfâtı ise,** nedir? (اَكْبَرُ) **daha büyüktür,** (لَوْ كَانُوا) **olsaydılar,** nedir olsaydılar? (يَعْلَمُونَ) **bilirler.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- O kimseler ki (müşrikler tarafından) **zulme uğratılmalarının ardından Allâh için** (en sevdikleri yerlerini, yurtlarını ve yakınlarını terk ederek İslâm'ı rahatça yaşayabilecekleri yerlere) **hicret etmiştirler, andolsun ki; elbette Biz de onları dünyâda çok güzel bir yer** (olan Medîne'y)**e yerleştireceğiz. Elbette âhiret mükâfâtı ise** (dünyâda kendilerine peşînen verilen nîmetlerden) **daha büyüktür.**

Eğer onlar(ı yurtlarından çıkaran kâfirler ve hicretten geri kalan Müslümanlar, muhâcirler için iki cihanda hazırlanmakta olan hayırları) **bilmekte olsaydılar** (elbette Müslüman olup onlara tâbi olurdular).

*/**Eğer** (muhâcirler kendilerine hazırlanmakta olan mükâfatları görür gibi) **bilmekte olsaydılar** (hicret yolunda çektikleri zorluklardan hiç acı duymazdılar, bilakis sevince boğulurdular)./*

اَلَّذ۪ينَ صَبَرُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

Onlar da kimdir? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimselerdir ki,** burada bir mübtedâ mahzûftur ki (هُمُ الَّذ۪ينَ) takdîrindedir, medh üzere mensûb da olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (صَبَرُوا) **sabrettiler,** daha ne yaptılar? (وَعَلٰى رَبِّهِمْ) **ancak Rablerine,** (يَتَوَكَّلُونَ) **tevekkül etmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- O kimseleri(n amellerini takdîre değer bularak özellikle methederim) **ki; onlar** (çektikleri zulüm ve eziyetlere karşı hiç pişmanlık çekmeksizin) **sabretmişlerdir ve onlar** (her hususta) **ancak Rablerine tevekkül etmektedirler.**

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوح۪ٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُٓوا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَۙ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) **Ve Biz rasûl olarak göndermedik,** kimden önce olduğu hâlde? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (اِلَّا رِجَالًا) **ancak birtakım erkekleri,** öyle erkekler ki? (نُوح۪ٓي) **vahiyde bulunuyorduk,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** (فَسْـَٔلُٓوا) **o hâlde sorun,** kime? (اَهْلَ الذِّكْرِ) **o zikir ehline,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer oldu iseniz,** nedir oldu iseniz? (لَا تَعْلَمُونَ) **bilmiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Habîbim! Allâh'ın beşerden bir Rasûl göndermesine akıl erdiremeyip, peygamberin ancak melekten olması gerektiğini sanan o müşriklere de ki:) **Biz senden önce de** (insanlara peygamber olarak melekler göndermeyip) **ancak rasûl olarak birtakım erkekler göndermiştik ki kendilerine vahiyde bulunuyorduk.**

Eğer siz (Kitap Ehli olmadığınız için bu konunun hakîkatini) **bilmemekte olduysanız hemen** (sizden önce Tevrât ve İncîl kitaplarında kendilerine bu gerçek bildirilmiş olan) **o zikir ehlin**(den sizce güvenilir olan kimseler)**e sorun** (ve böylece evvelden beri insanlara peygamber olarak melekler değil de, ancak aralarından iyice tanıyıp bildikleri bâzı insanlar gönderilmiş olduğunu öğrenin). ***/Eğer siz bilmemekte olduysanız hemen** (kendilerine Kur'ân ilmi verilmiş olan) **o zikir ehline sorun./***

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

Ne ile göndermiştik? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık mûcizelerle,** daha? (وَالزُّبُرِ) **kitaplarla,** (وَاَنْزَلْنَا) **yine Biz indirdik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** neyi? (الذِّكْرَ) **bu zikri,** yâni Kur'ân'ı, ne için? (لِتُبَيِّنَ) **açıklayasın diye,** kime? (لِلنَّاسِ) **bütün insanlara,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (نُزِّلَ) **indirildi,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** (وَلَعَلَّهُمْ) **bir de ola ki onlar,** (يَتَفَكَّرُونَ) **iyice düşünürler.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Biz senden önce de peygamberleri) **çok açık mûcizelerle ve** (ümmetleriyle ilgili emir ve yasakları bildiren) **kitaplarla** (göndermiştik). **Sana da bu** (türlü türlü öğüt ve uyarıları ihtivâ eden Kur'ân gibi bir) **zikri, kendilerine indirilmiş olan şeyleri bütün insanlara açıklayasın diye indirdik. Tâ ki böylece onlar** (Kur'ân'da bulunan hakîkatleri) **iyice düşünsünler** (de kötülüklerden sakınsınlar).

Bu âyetten açıkça anlaşıldığı üzere; bâtıl ehlinin: "Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* sâdece kendisine indirileni tebliğ edicidir" şeklindeki sözleri aslâ doğru değildir. Bilakis "Teblîğ" göreviyle birlikte "Tebyîn" vazîfesi de sâdece ona âittir. Buna göre; bir âyetin tefsîri hakkında hadîs-i şerîf ya da Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den bizzât veyâ bilvâsıta öğrenmiş bulunan sahâbe ve tâbi'înden gelen rivâyetler varsa, o âyet-i kerîme başka şekilde tefsîr edilemez. Dolayısıyla o âyeti o rivâyetlerle çelişecek şekilde yorumlamaya hiçbir kimsenin yetkisi yoktur.

اَفَاَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّـَٔاتِ اَنْ يَخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ
اَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(اَفَاَمِنَ) **Yoksa emin mi oldu?!** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (مَكَرُوا) **hîle olarak kurdular,** neyi? (اَلسَّيِّـَٔاتِ) **kötü işleri,** neden emin mi oldular? (اَنْ يَخْسِفَ) **batırmasından,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (بِهِمُ) **onları,** nereye? (اَلْاَرْضَ) **yere,** daha neden emin mi oldular?! (اَوْ يَأْتِيَ) **gelmesinden,** kime? (هُمُ) **onlara,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** nereden? (مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) **hiç fark etmeyecekleri bir yerden.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Yoksa o (İslâm'ı imhâ etmek ve inanmak isteyenleri engellemek için her türlü) **kötü işleri hîle olarak kurmuş olan kimseler, Allâh'ın kendilerini yere batırmasından ya da** (belâya çarpılacaklarını) **hiç fark etmeyecekleri bir yerden kendilerine azap gelmesinden emin mi oldu**(lar ki, hâlâ bizim peygamberimizi inkârda ısrâr etmektedirler)**?!**

اَوْ يَأْخُذَهُمْ فٖى تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزٖينَۙ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

Daha neden emin mi oldular?! (اَوْ يَأْخُذَ) **yâhut** (o azâbın) **yakalamasından,** kimi? (هُمْ) **onları,** nerede? (فٖى تَقَلُّبِهِمْ) **dönüp durmaları** (sırası)**nda,** (فَمَا هُمْ) **ama onlar olamaz,** nedir olamazlar? (بِمُعْجِزٖينَ) **aslâ** (Bizi onlara azap etmekten) **âciz bırakıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Ya da (o azâbın, yolculuklarda veyâ yataklarında) **dönüp durmaları** (sırası)**nda onları yakalayıvermesinden** (güvence mi aldılar)?**! Ama onlar aslâ** (Bizi onlara azap etmekten) **âciz bırakan kimseler değillerdir!**

اَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍۜ فَاِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُ۫فٌ رَحٖيمٌ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

Daha neden emin mi oldular?! (اَوْ يَأْخُذَ) **ya da yakalamasından,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (عَلٰى تَخَوُّفٍ) **büyük bir korku üzere** (bulundukları hâlde), diğer bir kavle göre; **yavaş yavaş eksiltilme üzere** (bulundukları hâlde), bu mânâlara göre bu terkîb mefûlden hâldir, fâilden hâl de olabilir ki meâl-i şerîfteki ikinci mânâ buna göre verilmiştir, (فَاِنَّ رَبَّكُمْ) (siz azâbı çoktan hak ettiğiniz hâlde belânız niçin gecikiyor?) **çünkü gerçekten sizin Rabbiniz,** (فَا) harfi ta'lîl içindir, kimdir? (لَرَؤُ۫فٌ) **elbette Raûf'dur,** daha? (رَحٖيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Yâhut (şiddetli kasırgalar ve zelzeleler gibi korkunç hâdiselerden) **büyük bir korku üzere** (bulundukları sıra azâbın) **onları yakalamasından** */veyâ (canları ve malları hakkında) **yavaş yavaş eksiltme** (ve çeşitli nedenlerle aşındıra aşındıra yok etme kānunu) **üzere onları yakalamasından/*** (güvence mi aldılar da, hiç istiflerini bozmadan hâlâ kâfirlikte ısrâr ediyorlar)?**!**

(Evet, Rabbiniz size hiçbir alâmet hissettirmeksizin ânîden azâba çarptırma yolunu tercih etmemiştir.)

Çünkü gerçekten sizin Rabbiniz elbette (sizi esirgediği için azâbı hak etmenize rağmen mühlet veren bir) **Raûf'dur,** (kullarına son derece acıdığından, onlara çarçabuk azap etmeyip, günahlarından dönme imkânı veren bir) **Rahîm'dir.**

اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَیْءٍ يَتَفَيَّؤُا ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ
وَالشَّمَٓائِلِ سُجَّدًا لِلّٰهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(اَوَلَمْ يَرَوْا) (Bakıp da) **görmediler mi?!** nereye? (اِلٰى مَا) **o şeylere ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** o şey ne olduğu hâlde? (مِنْ شَیْءٍ) **herhangi bir şey,** (مِنْ) harfi beyâniyyedir, öyle şey ki, (يَتَفَيَّؤُا) **sürekli dönüyor,** ne? (ظِلَالُهُ) **onun gölgeleri,** nereden? (عَنِ الْيَمِينِ) **sağ**(ların)**dan,** daha? (وَالشَّمَٓائِلِ) **ve sollar**(ın)**dan,** ne oldukları hâlde? (سُجَّدًا) **secde edici oldukları hâlde,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (وَهُمْ) **zâten onlar,** nedirler? (دَاخِرُونَ) **boyun eğici** (emre âmâde) **şeylerdir.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- O (İslâm aleyhine gizli faaliyetlerde buluna)**nlar Allâh'ın yaratmış olduğu** (gölgeye sâhip varlıklardan) **herhangi bir şeyi görmediler mi ki; onun gölgeleri** (uzama ve kısalma gibi hususlarda) **Allâh'a** (itâatle) **secde ediciler hâlinde** ***/Allâh için secde yapanlar*** *(gibi yere yapışmışlar)* ***hâlinde/*** (bulundukları yönler îtibârıyla, güneşin yükseliş ve alçalış zamanlarına göre) **sağ**(ların)**dan ve sollar**(ın)**dan** (başlayarak bir yandan bir yana) **sürekli dönmektedir. Zâten o** (yaratılmış ola)**nlar** (kendilerinden istenen tüm görevlere karşı) **boyun eğici** (emre âmâde) **şeylerdir.**

Bu "Secde"den; "Teslîmiyet, boyun eğme ve emre itâat" gibi mânâlar kastedilmiş olabilir ki buna göre her şeyin, Allâh-u Te'âlâ'nın murâdı üzere deverân ettiği hakîkatine işâret edilmiştir. Ama secdenin hakîkî mânâda değerlendirilmesi de uzak sayılmaz. Nitekim Mücâhid *(Rahimehullâh)*ın: "Zevâl vakti her şey Allâh'a secde eder" şeklindeki beyânı ve "Sâhibi secde etsin etmesin her şey hattâ kâfirin gölgesi bile Allâh'a secde etmektedir" şeklindeki rivâyetler bu görüşü teyid eder mâhiyettedir. *(el-Hâzin, Lübâbü't-te'vîl, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 3/607)*

وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِی السَّمٰوَاتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ مِنْ دَٓابَّةٍ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَلِلّٰهِ) **Zâten ancak Allâh'a,** (يَسْجُدُ) **secde eder,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِی السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha kim secde eder? (وَمَا) **o şeyler de ki,** nerededir? (فِی الْاَرْضِ) **yerde,** o şeyler ne cinsinden olduğu hâlde? (مِنْ دَٓابَّةٍ) **hareket sâhibi her bir canlıdan,** daha kim secde eder? (وَالْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler de,** (وَهُمْ) **zâten onlar,** (لَا يَسْتَكْبِرُونَ) **büyüklük taslama arzusunda bile bulunmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Zâten (secde yapmak, gölgesi olan varlıklara has değildir, doğrusu) **her hareket sâhibi canlıdan göklerde olan şeyler de, yerde bulunan şeyler de, melekler de sâdece Allâh'a secde eder ki onlar** (secdeden imtinâ ederek) **büyüklük taslama**(k bir yana, bunun) **arzusunda dahî bulunmazlar.**

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

Ne oldukları hâlde secde ederler? (يَخَافُونَ) **korkar oldukları hâlde,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerinden,** neden sebep? (مِنْ فَوْقِهِمْ) **üzerlerinden** (gelecek bir azap endişesinden) **sebep,** daha ne yaparlar? (وَيَفْعَلُونَ) **ve yaparlar,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يُؤْمَرُونَ) **emrolunuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Onlar üzerlerinden (başlarına gelebilecek bir azaptan) **sebep Rablerinden korkarlar ve emrolunmakta oldukları** (ibâdetleri de, âlemin yönetimiyle ilgili) **şeyleri** (de hiçbir ihmâl göstermeksizin hakkıyla) **yaparlar.**

وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوا اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِۚ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌۚ فَاِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَقَالَ) **Ve buyurdu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne buyurdu? (لَا تَتَّخِذُوا) **edinmeyin,** ne? (اِلٰهَيْنِ) **iki ilâh,** öyle iki ilâh ki, (اثْنَيْنِ) **iki,** (اِنَّمَا هُوَ) **ancak O** (İlâhınız), kimdir? (اِلٰهٌ) **bir İlâh'tır,** öyle ilâh ki, (وَاحِدٌ) **bir olucu,** (فَاِيَّايَ) **artık ancak Benden,** (فَارْهَبُو) **korkun,** kimden? (نِ) **Benden.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Allâh(-u Te'âlâ peygamberleri vâsıtasıyla) **buyurmuştur ki:** "(Ey Benim kullarım!) **İki ilâh edinmeyin. Ancak O, bir olan tek İlâh'tır. Artık siz** (Bana şirk koşma husûsunda) **sâdece Benden korkun, Benden!"**

وَلَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًاۜ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَلَهُ مَا) **Sâdece O'na âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerede bulunuyor? (فِي السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (وَلَهُ) **yine ancak O'na mahsustur,** ne?

(اَلدّ۪ينُ) **itâat,** ne olduğu hâlde? (وَاصِبًا) **gerekli ve sürekli olduğu hâlde,** (اَفَغَيْرَ اللّٰهِ) **artık hâlâ Allâh'tan başkasından mı,** (تَتَّقُونَ) **sakınmaktasınız.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- Göklerde ve yerde bulunanlar (yaratma ve mülkiyet bakımından) **sâdece O'na âittir. Gerekli ve sürekli itâat de** ***/külfetlere katlanılmaya değer ibâdet***(ler) ***de /***(*îmân edenlere sevâbı dâim, inkârcılara ise azâbı*) ***sürekli*** (*olan*) ***cezâ***(*ları uygulamak*) ***da/*** **yalnızca O'na mahsustur. Artık siz hâlâ Allâh'tan başkasından mı sakınmaktasınız?!**

وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ثُمَّ اِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَاِلَيْهِ تَجْـَٔرُونَۚ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَمَا) **Ve o şeyler ki,** (بِكُمْ) **sizde,** o şeyler de neden olduğu hâlde? (مِنْ نِعْمَةٍ) **herhangi nîmetden,** yâni sizde bulunan bütün nîmetler, kimdendir? (فَمِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tandır,** (ثُمَّ اِذَا مَسَّ) **sonra dokunsa,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (اَلضُّرُّ) **bir zarar,** (فَاِلَيْهِ) **nihâyet ancak O'na,** (تَجْـَٔرُونَ) **seslice yalvarıp yakarırsınız.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Ayrıca (maddî ve mânevî) **nîmet olarak sizde ne bulunuyorsa sâdece Allâh'tandır.** (Şimdi bunun farkında değilseniz de) **sonra size** (en ufak) **bir zarar dokun**(acak ol)**sa nihâyet** (kurtulmak için) **ancak O'na seslice yalvarıp yakarmaktasınız.**

ثُمَّ اِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ اِذَا فَر۪يقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَۙ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(ثُمَّ اِذَا كَشَفَ) **Sonra açtığında ise,** neyi? (اَلضُّرَّ) **o zararı,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْكُمْ) **sizden,** (اِذَا فَر۪يقٌ) **o an bir fırka,** öyle fırka ki kimden? (مِنْكُمْ) **içinizden,** kime? (بِرَبِّهِمْ) **Rablerine,** (يُشْرِكُونَ) **şirk koşarlar.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Sonra sizden o zararı açtığı zaman, o an içinizden bir fırka (dara düştüklerinde Kendisine yalvardıkları O yüce) **Rablerine şirk koşmayı sürdürürler.**

لِيَكْفُرُوا بِمَٓا اٰتَيْنَاهُمْۜ فَتَمَتَّعُواْ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

Niçin şirk koşmayı sürdürürler? (لِيَكْفُرُوا) **netîcede nankörlük etsinler diye,** neye? (بِمَا) **o şeylere ki,** (اٰتَيْنَا) **Biz verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (فَتَمَتَّعُوا) **o hâlde iyice faydalanın,** (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) **çok yakında bileceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- (Musîbetlerden kurtuluş nîmeti olarak) **kendilerine vermiş olduğumuz şeylere netîcede nankörlük etsinler diye** (şirke devâm ediyorlar. Ey müşrikler!) **O hâlde** (sâhip bulunduğunuz nîmetlerle kısa bir zaman daha) **iyice faydalanın** (bakalım)**! Çok yakında** (tehdit olunduğunuz azapla karşılaştığınız zaman şirk suçunuzun vahim âkıbetini) **bileceksiniz!**

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللّٰهِ لَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَيَجْعَلُونَ) **Bir de o** (müşrik ola)**nlar ayırıyorlar,** neler için? (لِمَا) **o şeyler için ki,** (لَا يَعْلَمُونَ) **onlar** (hiçbir şey) **bilmiyorlar,** yâni hiçbir şeyden haberi olmayan putlar için, neyi ayırıyorlar? (نَصِيبًا) **bir nasîbi,** öyle nasip ki neden olucu? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (رَزَقْنَا) **Biz rızık olarak verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (تَاللّٰهِ) **Allâh'a yemin olsun ki,** (لَتُسْـَٔلُنَّ) (ey müşrikler!) **elbette mutlaka sorumlu tutulacaksınız,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَفْتَرُونَ) **uyduruyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Üstelik o (müşrik ola)**nlar Bizim kendilerine rızık olarak verdiğimiz** (ekinler ve davarlar gibi) **şeylerden bir kısmını** (putlara kurban ederek onları hiçbir) **bilgiye sâhip olmayan o** (cansız) **şeyler için nasip** (ve hisse) **olarak ayırıyorlar.** (Ey müşrikler!) **Allâh'a yemin olsun ki; sürekli uydurmakta olduğunuz** (bu asılsız inançlarınızla ilgili) **şeylerden** (ölürken de, kabirde de, mahşerde de) **elbette mutlaka sorumlu tutulacaksınız.**

وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَيَجْعَلُونَ) **Yine o** (müşrik ola)**nlar** (çocuk isnâd ederek) **ayırıyorlar,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** kimi? (اَلْبَنَاتِ) **kızları,** (سُبْحَانَهُ) **O'nu tesbîh** (ve tenzîh) **ile** (takdîs eder ve evlat edinmekten uzak tutarım), (وَلَهُمْ) **kendilerine de** (ayırıyorlar),

neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشْتَهُونَ) **arzuluyorlar.** Bu mânâya göre; (وَلَهُمْ) terkîbi, (اَلْبَنَاتِ) kelimesine mâtuftur. Gerçi mukaddem haber de kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, o zaman bu cümle hâliyye kabûl edilir.

Meâl-i Şerîf - 57

57- Yine o (Huzâ'a ve Kinâne kabîleleri gibi müşrik ola)**nlar** ("Melekler Allâh'ın kızlarıdır" diyerek) **kızları Allâh'a ayırdılar. –O'nu tesbîh** (ve tenzîh) **ile** (takdîs eder ve evlat edinmekten uzak tutarım).**– Hâlbuki arzulamakta oldukları** (erkek çocuk cinsi) **şeyler onlara âit**(ken bu olacak şey mi)**dir.**

وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِالْاُنْثٰى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَاِذَا بُشِّرَ) **Ama müjdelendiği zaman,** kim? (اَحَدُهُمْ) **onlardan biri,** ne ile? (بِالْاُنْثٰى) **bir dişi** (çocuk haberi) **ile,** (ظَلَّ) **gün boyu oluverir,** ne? (وَجْهُهُ) **onun yüzü,** nedir olur? (مُسْوَدًّا) **kapkara,** (وَهُوَ) **üstelik o kişi,** nedir? (كَظِيمٌ) **öfke dolu biridir.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Ama onlardan biri dişi (çocuğa sâhip olduğu haberi) **ile müjdelendiği zaman** (utancından) **gün boyu yüzü kapkara oluverir, üstelik kendisi öfke dolu biridir.**

يَتَوَارٰى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ اَيُمْسِكُهُ عَلٰى هُونٍ
اَمْ يَدُسُّهُ فِى التُّرَابِ اَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

O kişi daha ne yapar? (يَتَوَارٰى) **gizlenir,** kimden? (مِنَ الْقَوْمِ) **o toplumdan,** neden dolayı? (مِنْ سُوءِ مَا) **o şeyin fenâlığından dolayı ki,** (بُشِّرَ) **müjdelendi,** ne ile? (بِهِ) **onunla,** kendi içinde ne deyici olduğu hâlde gizlenir? (اَيُمْسِكُ) **tutsun mu,** kimi? (هُ) **o** (kız çocuğu)**nu,** neye rağmen? (عَلٰى هُونٍ) **alçaklığa rağmen,** yâni buna râzı olarak, (اَمْ يَدُسُّ) **ya da** (diri diri gömerek) **gizlesin mi?** kimi? (هُ) **onu,** nerede? (فِى التُّرَابِ) **toprakta,** (اَلَا سَاءَ) **haberdâr olun ki ne kötü oldu,** ne? (مَا) **o şey ki,** (يَحْكُمُونَ) **hükmediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Kız çocuk haberi alan kişi) **kendisiyle müjdelendiği o şeyin fenâlığından dolayı: "Alçaklığa rağmen** (buna râzı olarak) **onu tutsun mu ya da onu** (diri diri gömerek) **toprakta gizlesin mi?" diye** (kendi kendine düşüncelere dalarak arasında yaşadığı) **o toplumdan** (günlerce) **gizlenir.**

Haberdâr olun ki; (kendilerinin bu kadar utandıkları kız çocuğunu, eşten ve evlâttan münezzeh olan Allâh-u Te'âlâ'ya nispet ederek) **hükmetmekte oldukları o şey ne kötü** (ve ne yanlış bir karar) **olmuştur.**

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِۚ وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰىۜ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(لِلَّذِينَ) **O kimseler için vardır ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** onlar için ne vardır? (مَثَلُ السَّوْءِ) **örnek gösterilecek kötü sıfatlar,** (وَلِلّٰهِ) **ama ancak Allâh'a mahsustur,** ne? (اَلْمَثَلُ) **hayran bırakacak sıfatlar,** öyle sıfatlar ki, (اَلْاَعْلٰى) **en üstün olan,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْحَكِيمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Âcizlikte ve çirkinlikte) **örnek gösterilecek kötü sıfatlar sâdece o âhirete îmân etmeyen kimselere âittir** (ki; arkalarından yerlerini doldursun diye çocuğa ihtiyaç duymak, sırtlarını sağlama almak için erkek çocuğu tercih etmek ve utanç belâsı ya da aşırı cimriliğin verdiği fakirlik korkusu gibi nedenlerle kızları diri diri gömmek bunlardan bâzısıdır).

Hayran bırakacak en üstün sıfatlar ise yalnızca Allâh'a mahsustur (ki; eşten, ortaktan ve evlattan münezzeh olmak, yokluğunun düşünülememesi, mutlak zenginlik, sonsuz cömertlik ve yaratılmışların sıfatlarından son derece nezâhet gibi sıfatları bunlardan bâzısıdır). **Zâten ancak O** (her şeye karşı üstün güce sâhip olmakta tek ve emsalsiz bir) **Azîz'dir,** (üstün hikmeti gereği her yaptığını yerli yerinde yapan bir) **Hakîm'dir.**

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۚ فَاِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(وَلَوْ يُؤَاخِذُ) **Ve eğer yakalasaydı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلنَّاسَ) **insanları,** ne sebebiyle? (بِظُلْمِهِمْ) **zulümleri sebebiyle,** (مَا تَرَكَ) **bırakmazdı,** ne üzerinde? (عَلَيْهَا)

onun üzerinde, yâni yeryüzünde, neyi? (مِنْ دَآبَّةٍ) **hareket edebilen herhangi bir canlıyı,** (وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُ) **velâkin geciktiriyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne zamâna kadar? (اِلٰٓى اَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş,** (فَاِذَا جَٓاءَ) **nihâyet geldiği zaman,** ne? (اَجَلُهُمْ) **müddetlerinin bitiş zamânı,** (لَا يَسْتَأْخِرُونَ) **geri kalamazlar,** ne kadar? (سَاعَةً) **bir an** (bile), daha ne yapamazlar? (وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ) **öne de geçemezler.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Eğer Allâh (azâbı hak eden) **insanları** (kâfirlik, şirk koşma ve günahlara bulaşmak gibi yersiz ve yakışıksız birtakım) **zulümleri sebebiyle** (cezâlandıracak olsaydı, suçsuzları ise günahkârların uğursuzluğu nedeniyle peşînen cezâlandırmak üzere) **yakala**(yacak ol)**saydı,** (elbette yeryüzünde bulunan tüm canlıları topluca helâk eder ve) **hareket edebilen herhangi bir canlıyı onun üzerinde bırakmazdı.**

Velâkin O (Allâh-u Te'âlâ), (hak ettikleri cezâyı peşînen vermeyip) **adı konmuş bir süreye kadar onları**(n azâbını) **geciktirmektedir** (ki, o süre de ölümleriyle başlayacaktır).

Nihâyet o müddetlerinin bitiş zamânı geldiğinde ise, bir an (bile) **geri kalamazlar, öne de geçemezler.**

وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ اَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ اَنَّ لَهُمُ الْحُسْنٰىۜ
لَا جَرَمَ اَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَاَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(وَيَجْعَلُونَ) **Ve o** (müşrik ola)**nlar ayırıyorlar,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَكْرَهُونَ) **hoşlanmıyorlar,** yâni kendilerinin hoşlanmadıkları kız çocuklarını Allâh'a isnâd ediyorlar, daha? (وَتَصِفُ) **üstelik vasıflandırıyor,** ne? (اَلْسِنَتُهُمُ) **dilleri,** neyi? (الْكَذِبَ) **yalanı,** ne diye? (اَنَّ لَهُمُ) **gerçekten onlara âittir,** ne? (الْحُسْنٰى) **en güzel âkıbet,** (لَا جَرَمَ) **hayır!** (Onların âkıbeti güzel değildir, bilakis) **kesinleşti,** bu terkîbin tahlîli için Hûd Sûresi'nin 22. âyetine bkz! *(sh:109)* ne kesinleşti? (اَنَّ لَهُمُ) **gerçekten onlar içindir,** ne? (النَّارَ) **o** (cehennem) **ateş**(i), daha ne gerçekleşti? (وَاَنَّهُمْ) **muhakkak ki onlar,** kimdirler? (مُفْرَطُونَ) **öne geçirilenlerdir.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Yine o (müşrik ola)**nlar** (kız çocukları gibi) **hoşlanmamakta oldukları şeyleri Allâh'a ayırıyorlar. Bir de: "**(Allâh nezdinde) **en güzel âkıbet mutlaka sâdece onlara âittir" diye dilleri yalanı** (göz önünde canlandırır gibi) **vasıflandır**(arak ballandıra ballandıra anlat)**ıyor.**

Hayır! (Onların bu iddiâları aslâ doğru değildir. Şu hakîkat) **kesinleşti ki;** (dediklerinin aksine, zannettikleri güzel âkıbet yerine) **gerçekten onlar için o** (cehennem) **ateş**(i) **vardır ve muhakkak ki onlar** (cehenneme gönderilenler arasında) **öne geçirilecek kimselerdir** */(cehennemde unutulmuş gibi)* ***terk edilecek kimselerdir/.***

تَاللّٰهِ لَقَدْ اَرْسَلْنَٓا اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ
فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(تَاللّٰهِ) **Allâh'a kasem olsun ki,** (لَقَدْ اَرْسَلْنَٓا) **andolsun; muhakkak Biz rasûl gönderdik,** kime? (اِلٰٓى اُمَمٍ) **birçok ümmetlere,** kimden önce olduğu hâlde? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (فَزَيَّنَ) **ama çok hoş gösterdi,** kime? (لَهُمُ) **onlara,** kim? (الشَّيْطَانُ) **şeytan,** neyi? (اَعْمَالَهُمْ) **yaptıklarını,** (فَهُوَ) **artık ancak o,** nedir? (وَلِيُّهُمُ) **onların çok yakınıdır,** ne zaman? (الْيَوْمَ) **bu** (âhiret) **gün**(ünde), (وَلَهُمْ) **üstelik sâdece onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَل۪يمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- Allâh'a kasem olsun ki; elbette senden önceki birçok ümmetlere de muhakkak rasül göndermiştik. Ama şeytan onlara yaptıkları (şirki ve ziyâdesiyle çirkin olan isyanları)**nı çok hoş göstermişti. Artık bu** (âhiret) **gün**(ünde) **sâdece o** (şeytan) **onların çok yakınıdır. Ayrıca** (âhirette) **özellikle onlar için çok acı verici büyük bir azap vardır.**

وَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِى اخْتَلَفُوا ف۪يهِۙ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(وَمَٓا اَنْزَلْنَا) **Ve Biz indirmedik,** kimin üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** neyi? (الْكِتَابَ) **bu Kitâb'ı,** yâni Biz Kur'ân'ı hiçbir maksatla sana indirmedik, (اِلَّا لِتُبَيِّنَ) **ancak açıklayasın diye,** kime? (لَهُمُ) **onlara,** neyi? (الَّذِى) **o şeyi ki,** (اخْتَلَفُوا)

ayrılığa düştüler, ne hakkında? (فِيهِ) **onun hakkında,** daha ne için indirdik? (وَهُدًى) **ve büyük bir hidâyet** (rehberi) **olsun diye,** daha? (وَرَحْمَةً) **ve tam bir rahmet** (vesîlesi) **olsun diye,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Biz bu Kitâb'ı sana ancak, kendisi hakkında görüş ayrılığına düştükleri (helâl-haram, îmân, inkâr ve dirilme gibi pek önemli) **şey**(ler)**i o** (insa)**nlara açıklayasın diye indirdik, ayrıca bir toplum için** (cennet yolunu gösteren) **büyük bir hidâyet** (rehberi) **ve** (ebedî azaplardan kurtaracak) **tam bir rahmet** (vesîlesi) **olsun diye** (indirdik) **ki onlar** (onun Allâh-u Te'âlâ'dan gönderildiğine) **îmân etmektedirler.**

وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَاۜ
اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(وَاللّٰهُ) **Yine Allâh,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (مَٓاءً) **bir suyu,** (فَاَحْيَا) **sonra canlandırdı,** ne ile? (بِهِ) **onun sebebiyle,** neyi? (الْاَرْضَ) **yeri,** neden sonra? (بَعْدَ مَوْتِهَا) **ölümünden sonra,** (اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) **işte sana! Muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَسْمَعُونَ) **işiti**(p kabûl edi)**yorlar.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- Allâh gökten bir su indirmiştir de, (kupkuru olan) **yeri ölümünden sonra onun sebebiyle** (türlü türlü bitkilerle) **canlandırmıştır.** (Ey insan!) **İşte sana! Muhakkak ki elbette bun**(lar)**da bir toplum için çok büyük bir âyet** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın varlığına, birliğine, sonsuz ilmine, üstün kudretine ve eşsiz hikmetine delâlet eden nice delil) **vardır ki onlar** (anlayış ve kabûl kulağıyla) **işitmektedirler.**

وَاِنَّ لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةًۜ نُسْق۪يكُمْ مِمَّا ف۪ي بُطُونِه۪
مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَٓائِغًا لِلشَّارِب۪ينَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(وَاِنَّ لَكُمْ) **Ve şüphesiz sizin için vardır,** nerede? (فِي الْاَنْعَامِ) **davarlarda,** ne vardır? (لَعِبْرَةً) **elbette çok büyük bir ibret,** (نُسْق۪ي) **içiriyoruz,** kime? (كُمْ) **size,**

neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** neredesdir? (فٖى بُطُونِه۪) **karınlarındadır,** o şey nereden çıkar olduğu hâlde? (مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ) **bir fışkı arasından,** daha? (وَدَمٍ) **ve bir kan,** neyi içiriyoruz? (لَبَنًا) **bir sütü,** öyle süt ki, (خَالِصًا) **hâlis** (ikisinden de kendisinde hiçbir eser bulunmayan), yine öyle süt ki, (سَٓائِغًا) **boğazdan kolay geçen,** kim için? (لِلشَّارِب۪ينَ) **içenler için.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Şüphesiz ki davarlarda da sizler için elbette çok büyük bir ibret vardır. (Şöyle ki) **Biz size onların karınlarında bulunandan; bir dışkıyla bir kan arasından, içenler için boğazdan kolayca geçen,** (yakınında bulunan iki necâsetten de kendisinde hiçbir eser barındırmayan) **hâlis bir süt içirmekteyiz.**

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخ۪يلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًاۜ اِنَّ ف۪ى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخ۪يلِ) **Hurma ağaçlarının meyvelerinden de,** daha? (وَالْاَعْنَابِ) **üzümlerden de,** (تَتَّخِذُونَ) **ediniyorsunuz,** neden? (مِنْهُ) **özellikle on**(lar)**dan,** neyi? (سَكَرًا) **sarhoş edici bir içkiyi,** daha? (وَرِزْقًا) **ve bir rızkı,** yâni yiyeceği, öyle rızık ki, (حَسَنًا) **çok güzel olan,** (اِنَّ ف۪ى ذٰلِكَ) **işte sana! Şüphesiz bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْقِلُونَ) **akıllarını kullanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden (sıkılarak elde edilen içeceklerden); **işte özellikle on**(lar)**dan sarhoş edici bir içki, bir de** (sirke, pekmez, reçel, kuru üzüm ve tüm hâlleriyle tüketilebilen hurma çeşitlerinden) **çok güzel bir rızık edinmektesiniz.**

(Ey insan!) **İşte sana! Şüphesiz ki elbette bun**(lar)**da bir toplum için çok büyük bir âyet** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın varlığına, tevhîdine, nihâyetsiz ilmine, kâhir kudretine ve eşsiz hikmetine delâlet eden nice delil) **vardır ki onlar** (görmüş oldukları âyetler hakkında) **akıllarını kullan**(arak tefekkürde bulun)**maktadırlar.**

Bu âyet-i celîle şarabın helâl olduğu ve birçok kimsenin onu kullandığı Mekke döneminde inmiştir. İçkinin harâmiyeti ise, ulemânın ittifâkıyla; Medîne-i Münevvere'de vâki olmuştur. Arap toplumunun alışkanlığı göz önünde bulundurularak, içkinin haram edilişinde tedrîcî bir tertip uygulanmıştır ki bu âyet-i kerîmede de onlardan biri söz konusudur.

Nitekim bu âyet-i kerîmede sarhoş etmeyen ürünlerle ilgili "Güzel bir rızık" tâbiri kullanılarak, sarhoş edici içeceklerin güzel olmadığına dikkat çekilmek sûretiyle harâmiyyete kadar gidecek süreç başlatılmıştır. Daha geniş bilgi için bkz: *el-Bakara Sûresi:219; el-Mâide Sûresi:90-91*

وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذٖى مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَۙ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَاَوْحٰى) **Ve vahyetti,** kim? (رَبُّكَ) **Rabbin,** neye? (اِلَى النَّحْلِ) **bal arasına,** ne diye? (اَنِ اتَّخِذٖى) **sen edin,** nereden? (مِنَ الْجِبَالِ) **dağlardan,** ne edin? (بُيُوتًا) **birtakım yuvalar,** daha nereden edin? (وَمِنَ الشَّجَرِ) **ağaçlardan da,** daha? (وَمِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَعْرِشُونَ) **yükseğe çardak kuruyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (Habîbim!) **Senin Rabbin bal arısına da** (Kendisinden başka kimsenin bilemeyeceği bir yolla ilhâm ve) **vahiyde bulundu ki: "Dağlar**(da bulunan oyuklar)**dan, ağaçlarda**(ki kovuklarda)**n ve** (insanların) **yükseğe kurmakta oldukları çardaklardan bâzısını** (bal yapman için) **birtakım yuvalar** (ve kovanlar) **edin.**

ثُمَّ كُلٖى مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكٖى سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًاۜ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ
اَلْوَانُهُ فٖيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(ثُمَّ كُلٖى) **Sonra ye,** neden? (مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) **her türlü ürünün bir kısmından,** (فَاسْلُكٖى) **sonra gir,** nereye? (سُبُلَ رَبِّكِ) **Rabbin'in yollarına,** o yollar ne olduğu hâlde? (ذُلُلًا) **kolaylaştırılmış olduğu hâlde,** bu mânâya göre bu kelime muzâftan hâl düşmektedir, zamirden hâl düşmesi de câiz görülmüştür ki buna göre mânâ: "(Ey arı!) **Sen** (Rabbin'in ilhâmına) **boyun eğdiğin hâlde"** demek olur, (يَخْرُجُ) **çıkar,** nereden? (مِنْ بُطُونِهَا) **onların karınlarından,** ne? (شَرَابٌ) **bir içecek,** öyle içecek ki, (مُخْتَلِفٌ) **ihtilâf edicidir** (farklı farklıdır), ne? (اَلْوَانُهُ) **onun renkleri,** (فٖيهِ) **özellikle onda vardır,** ne vardır? (شِفَاءٌ) **büyük bir şifâ,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana! Muhakkak ki bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette çok büyük bir âyet,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَتَفَكَّرُونَ) **tefekkür etmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Ey balarısı!) **Sonra her türlü üründen bir kısmını ye ve Rabbin** (tarafından, uzak mesâfelerde yiyecek bulup, daha sonra da yuvanı bulabilmen iç)**in kolaylaştırılmış yollarına gir** ***/ve sen*** *(Rabbin'in ilhâmına)* ***boyun eğer bir hâlde Rabbin'in yollarına gir/."***

(İşte böylece) **onların karınlarından bir içecek çıkmaktadır ki,** (mevsimlerin, otlakların ve arıların yaşının değişikliği nedeniyle) **onun renkleri farklıdır ve kendisinde insanlar için büyük bir şifâ vardır.**

(Ey insân!) **İşte sana! Gerçekten de elbette bun**(lar)**da bir toplum için çok büyük bir âyet** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın eşsiz kudretinin eserlerini ortaya koyan nice delil) **bulunmaktadır ki onlar** (arının bu ince ilimlerle ve eşsiz sanatlarla seçkin kılınması hakkında inceden inceye düşünüp) **tefekkür etmektedirler.**

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْـًٔاۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (ثُمَّ يَتَوَفّٰى) **sonra öldürecek,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (وَمِنْكُمْ) **ve sizden vardır,** (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يُرَدُّ) **geri döndürülür,** nereye? (اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ) **ömrün**(ün) **en rezil** (dönem)**ine,** ne için? (لِكَيْ لَا يَعْلَمَ) **bilemesin diye,** neden sonra? (بَعْدَ عِلْمٍ) **birçok bilgiden sonra,** neyi bilemesin diye? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (قَدِيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Yine Allâh sizi (yoktan) **yaratmıştır, sonra sizi O öldürecektir! İçinizden bir kısmı ise,** (evvelce sâhip olduğu) **birçok bilgiden sonra** (kuvvetleri eksiltilerek ve duyuları bozularak) **hiçbir şey bileme**(z hâle gel)**sin diye** (insan) **ömrü**(nü)**n en rezil** (çağı olan bunaklık durumuna ve bebekken yaşamış olduğu akıl ve güç zâfiyet)**ine geri döndürülmektedir.**

Şüphesiz ki Allâh (her şeyi, özellikle de yaşayacağınız ömür miktarlarını hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir,** (sağlam bir genci öldürüp, hasta bir pîr-i fânîyi uzun zaman yaşatmak dâhil her şeye gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

(Sizin bilginiz ve gücünüz dönem dönem farklılık arz etse de, O'nun mükemmel ilmi ve kâmil kudreti aslâ hiçbir değişikliğe mâruz kalmaz.)

وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِى الرِّزْقِۚ فَمَا الَّذ۪ينَ فُضِّلُوا بِرَٓادّ۪ى رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ ف۪يهِ سَوَٓاءٌۜ اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (فَضَّلَ) **üstün kıldı,** kimi? (بَعْضَكُمْ) **bâzınızı,** kim üzerine? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısım üzerine,** ne hususta? (فِى الرِّزْقِ) **rızık husûsunda,** (فَمَا الَّذ۪ينَ) **artık o kimseler olmadı ki,** (فُضِّلُوا) (rızık konusunda) **üstün kılındılar,** nedir olmadılar? (بِرَٓادّ۪ى رِزْقِهِمْ) **aslâ rızıklarını verici kimseler,** kime? (عَلٰى مَا) **o kimselere ki,** (مَلَكَتْ) **mâlik oldu,** ne? (اَيْمَانُهُمْ) **sağ elleri,** yâni kölelerine, (فَهُمْ) **işte onlar** (mı), nerede? (ف۪يهِ) **o** (rızık konusu)**nda,** nedirler? (سَوَٓاءٌ) **tamâmen eşittirler,** yâni efendiler, köleleriyle rızık bakımından eşit olmayı hiç kabûl ederler mi?! (اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ) **hâlâ özellikle Allâh'ın nîmetlerini mi,** (يَجْحَدُونَ) **bile bile inkâr ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Yine Allâh (verdiği) **rızık**(lar) **husûsunda bir kısmınızı diğer bir kısma karşı üstün kılmıştır. O üstün kılınmış olan** (zengin ve yönetici durumundaki) **kimseler sağ ellerinin mâlik bulunduğu** (köleler ve işçiler konumunda olan) **kişilere aslâ rızıklarını veren kimseler değildirler ki, kendileri o** (sâhip oldukları değerler konusu)**nda** (köleleriyle) **tamâmen eşit olsunlar.**

(Nitekim zenginler yanlarında çalıştırdıkları fakirlere ihtiyaçlarını giderecek kadar imkân sağlasalar da hiçbir zaman onları kendi seviyelerine çıkarmazlar. Onlar, insan olarak yaratılma ve rızıklandırılma gibi birçok ortak yönleri bulunan kişileri kendi mallarına ortak etmezken, nasıl oluyor da hiçbir yönden benzerlikleri bulunmayan eşsiz Yaratıcı'ya birtakım âciz ve muhtaç yaratılmışları ortak edebiliyorlar?!)

Hâlâ onlar (putlara taparak) **özellikle Allâh'ın** (lütfetmiş olduğu bunca) **nîmetlerini**(n, kendilerine O'nun tarafından ihsân edildiğini) **bile bile inkâr mı ediyorlar?!**

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَن۪ينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِۜ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَۙ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (جَعَلَ) **vâr etti,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neden? (مِنْ اَنْفُسِكُمْ) **kendi nefislerinizden,** ne vâr etti? (اَزْوَاجًا) **birtakım eşleri,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kimden? (مِنْ اَزْوَاجِكُمْ) **eşlerinizden,** neyi yarattı? (بَنِينَ) **oğulları,** daha? (وَحَفَدَةً) **ve torunları,** diğer bir mânâya göre **kızları,** daha ne yaptı? (وَرَزَقَ) **ve rızıklandırdı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (مِنَ الطَّيِّبَاتِ) **çok lezzetli şeylerin bir kısmından,** (اَفَبِالْبَاطِلِ) **hâlâ sâdece bâtıla mı?** (يُؤْمِنُونَ) **inanıyorlar,** daha ne yapıyorlar? (وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ) **özellikle Allâh'ın nîmetlerine de,** (هُمْ) **onlar,** (يَكْفُرُونَ) **nankörlük ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Yine Allâh sizin için kendi nefislerinizden (ve aynı cinsten olan) **birtakım eşler vâr etmiş** (ve böylece onlarla rahatça anlaşıp kaynaşabilmenizi ve onlardan çocuk sâhibi olmanızı temin etmiştir), **o eşlerinizden de sizin için oğullar ve torunlar/*kızlar*/ yaratmış ve sizi çok lezzetli şeylerin bir kısmından rızıklandırmıştır.**

Hâlâ onlar sâdece (putlardan fayda ummak gibi bir) **bâtıla inanıyorlar da, özellikle onlar Allâh'ın nîmetlerine mi** (göz göre göre) **nankörlük ediyorlar?!**

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْتَطِيعُونَۚ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَيَعْبُدُونَ) **Ve tapıyorlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (لَا يَمْلِكُ) **sâhip olamaz,** kim için? (لَهُمْ) **o** (tapa)**nlar**(ı) **için,** neye? (رِزْقًا) **bir rızık vermeye,** nereden? (مِنَ السَّمٰوَاتِ) **göklerden,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerden,** neyi rızık olarak vermek? (شَيْـًٔا) **herhangi bir şeyi,** daha ne yapamazlar? (وَلَا يَسْتَطِيعُونَ) (hiçbir şeye) **güç de yetiremezler.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- O (şirk koşa)**nlar Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka öyle şeylere tapıyorlar ki, onlar kendileri için göklerden** (yağdırarak) **ve yerden** (bitirerek) **herhangi bir şeyi rızık olarak verme imkânına sâhip olamazlar ve** (aslâ hiçbir şeye) **güç yetiremezler.**

فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْاَمْثَالَ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(فَلَا تَضْرِبُوا) **Artık tanımayın,** kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh için,** neleri? (اَلْاَمْثَالَ) **eşleri,** (اِنَّ اللّٰهَ) **çünkü şüphesiz ki Allâh,** bu terkîb ta'lîl makāmındadır, (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** (وَاَنْتُمْ) **sizler ise,** (لَا تَعْلَمُونَ) **bilemezsiniz.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Artık (bunca nîmetlerin sayılmasının ardından velînîmetiniz olan) **Allâh'a birtakım eşler** (ve ortaklar) **tanımayın.** */Artık (birbirinize karşı birtakım örnekler açıkladığınız gibi, O'nun yüce Zât'ı ve sıfatları hakkında benzetmeler yaparak)* ***Allâh (adın)a misaller açıklamayın./***

Zîrâ gerçekten de Allâh (sizin içinizi, dışınızı, tüm yaptıklarınızı, amellerinizin size neler kazandıracağını ve gerçek mânâda neyin neye benzetilebileceği gibi tüm hususları hakkıyla) **bilmektedir, sizler ise** (ne Rabbiniz'i, ne de azâbının mâhiyetini) **bilemezsiniz.**

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُنَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(ضَرَبَ) **Açıkladı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَثَلًا) **bir misâli,** ondan bedel? (عَبْدًا) **bir köleyi,** öyle köle ki, (مَمْلُوكًا) **sâhiplenilmiş,** yine öyle köle ki, (لَا يَقْدِرُ) **güç yetiremiyor,** ne üzerine? (عَلٰى شَيْءٍ) **hiçbir şey üzerine,** daha kimi misal olarak açıklamıştır? (وَمَنْ) **o kimseyi ki,** (رَزَقْنَا) **Biz rızık olarak verdik,** kime? (هُ) **ona,** kimden? (مِنَّا) **Biz**(im nezdimiz)**den,** neyi verdik? (رِزْقًا) **bir rızkı,** öyle rızık ki, (حَسَنًا) **çok güzel olan,** (فَهُوَ) **işte o da,** (يُنْفِقُ) **harcıyor,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** o infak ne olduğu hâlde? (سِرًّا) **gizlice,** daha? (وَجَهْرًا) **ve âşikâre,** (هَلْ يَسْتَوُنَ) **onlar eşit olabilirler mi?!** (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (بَلْ اَكْثَرُهُمْ) **doğrusu onların ekseriyeti,** (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Allâh (kullarını, Kendisi hakkında benzetmelere kalkışmaktan nehyettikten sonra, Kendi Zâtı'nın yüce vasfını ve bâtıl ilâhların rezil durumunu bir benzetmeyle zihinlere yaklaştırmak için şöyle) **bir misal açıklamıştır;**

sâhipli (olduğu için kendi adına hiçbir yetkisi bulunmayan) **bir köleyi ki hiçbir şeye gücü yetmemektedir, bir de o kimseyi ki Biz**(im nezdimiz)-**den kendisine** (hem helâl hem de insanlar katında) **çok güzel olan bir rızık vermişizdir de böylece o, gizlice ve âşikâre olarak bu** (malı)**ndan** (cömertçe) **harcamaktadır.**

(Ey insanlar! İşte bu misallerden yola çıkarak hürlerle kölelerin ve cimri fakirlerle cömert zenginlerin hallerini iyi düşünüp kıyâs edin) **hiç bunlar eşit olabilirler mi?!**

(İşte Allâh-u Te'âlâ ile de O'ndan gayri tapınılanlar aslâ kıyâs edilemez, zîrâ bütün nîmetler Allâh-u Te'âlâ'dan olup O'nun gayrisi ise her şeyden âcizdir. Bütün nîmetler Allâh-u Te'âlâ'dan geldiğine göre) **tüm hamdler Allâh'a mahsustur.**

(O'nun dışındaki hiçbir varlık, tapınılmak bir yana bizâtihî övülmeye bile lâyık değildir.) **Doğrusu o** (insa)**nların birçoğu** (bu hakîkatleri) **bilme**(dikleri için şirk ve sapıklık hâllerini sürdürürler de bir türlü doğru yola gelme)**zler.** *(Parantez içi mânâlar için bkz: et-Teysîr, 203-204)*

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ اَحَدُهُمَٓا اَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلٰى مَوْلٰيهُۙ اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍۜ هَلْ يَسْتَوٖي هُوَۙ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِۙ وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَضَرَبَ) **Yine açıkladı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَثَلًا) **bir örneği,** ondan bedel? (رَجُلَيْنِ) **iki adamı,** öyle iki adam ki, (اَحَدُهُمَٓا) **o ikisinin biri,** nedir? (اَبْكَمُ) **dilsizdir,** öyle dilsiz ki, (لَا يَقْدِرُ) **güç yetiremez,** ne üzerine? (عَلٰى شَيْءٍ) **hiçbir şey üzerine,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** nedir? (كَلٌّ) **ağır bir yüktür,** kim üzerine? (عَلٰى مَوْلٰيهُ) **efendisinin üzerine,** (اَيْنَمَا يُوَجِّهْ) (efendisi) **nereye yöneltse,** kimi? (هُ) **onu,** (لَا يَأْتِ) **getiremez,** neyi? (بِخَيْرٍ) **hiçbir hayrı,** burada (بِ) harfi, ta'diyye içindir, (هَلْ يَسْتَوٖي) **eşit olabilir mi?!** kim? (هُوَ) **o,** daha? (وَمَنْ) **o kimse de ki,** (يَأْمُرُ) **emrediyor,** neyi? (بِالْعَدْلِ) **adâleti,** (وَهُوَ) **hem de o,** ne üzerinedir? (عَلٰى صِرَاطٍ) **bir yol üzeredir,** öyle yol ki, (مُسْتَق۪يمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Allâh (şu) **iki adamı da** (kâfirle müminin durumuna) **bir örnek olarak açıklamıştır; o ikisinden biri** (kendisine söyleneni anlayamayan ve merâmını anlatamayan) **dilsiz biridir ki** (idrâk ve anlayışı da bozuk olduğu için ne ferâset ve ne de bir sezgi vâsıtasıyla) **hiçbir şeye gücü yetmemektedir.**

Üstelik o, efendisinin üzerinde ağır bir yüktür, o onu nereye yöneltse (ve kendisinden ne istese hiçbir zaman) **hiçbir hayır** (meydana) **getiremez.**

(Şimdi) **hiç bu kişiyle,** (üstün bir fikir ve güzel bir konuşma kābiliyetine sâhip bulunduğu için insanlara) **adâleti emretmekte** (ve böylece her konuda doğruluğa teşvik edip, her önemli meselede kullara birçok faydalar sağlamakta) **olan ve kendisi dosdoğru bir yol üzere bulun**(duğu için az bir gayretle her isteğine en yakın yoldan ulaş)**an bir kimse eşit olabilir mi?!**

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَمَٓا اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ
اَوْ هُوَ اَقْرَبُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(وَلِلّٰهِ) **Ve sâdece Allâh'a mahsustur,** ne? (غَيْبُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin gaybı** (gizli-kapalı tüm hâlleri), daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (وَمَٓا اَمْرُ السَّاعَةِ) **ve o** (kıyâmet) **ânın**(ın) **önemli işi olmadı,** (اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ) **ancak gözün** (üstten aşağı doğru âniden) **çevrilmesi gibi** (süratle gerçekleşecek)**dir,** (اَوْ هُوَ) **ya da o** (kıyâmetin kopması), nedir? (اَقْرَبُ) (bu anlatılandan) **daha yakın** (bir zamanda olacak)**dır,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** neye? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her şeye,** kimdir? (قَد۪يرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Ayrıca göklerin ve yerin (sâhip olduğu) **gayb**(ların, onların içerisinde ve aralarında bulunan gizli-kapalı tüm konuların mâlûmât)**ı sâdece Allâh'a mahsustur.**

(Ne müstakillen, ne de O bildirmeksizin kendiliğinden kimsenin gaybî konularda bir hissesi yoktur. Gaybî konuların en başında gelmekte olan) **o** (kıyâmet) **ânın**(ın çarçabuk meydana gelişiyle alâkalı) **önemli durumu, ancak gözün** (bakışının üstten aşağı doğru ânîden) **çevrilmesi gibi** (süratle gerçekleşecek)**dir** ***/gözün çabucak bakması gibi*** *(süratle gerçekleşecek bir iş)**dir/*** **ya da o** (kıyâmetin kopması, çabukluk bakımından bu anlatılanlardan) **daha yakın** (bir zamanda olacak)**dır.**

Şüphesiz ki Allâh her şeye (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.** (Böyle bir Zât elbette ki en büyük bir işi en kısa bir zamanda meydana getirebilir.)

وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔاۙ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ
وَالْاَفْـِٔدَةَۙ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (اَخْرَجَ) **çıkarttı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereden? (مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ) **annelerinizin karınlarından,** ne olduğunuz hâlde? (لَا تَعْلَمُونَ) **bilmez olduğunuz hâlde,** neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve verdi,** kime? (لَكُمُ) **size,** neyi verdi? (السَّمْعَ) **kulakları,** daha? (وَالْاَبْصَارَ) **ve gözleri,** daha? (وَالْاَفْـِٔدَةَ) **ve kalpleri,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَشْكُرُونَ) **şükredesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Yine Allâh sizi annelerinizin karınlarından çıkarmıştır ki (o vakit), **siz hiçbir şey bilmezdiniz, bir de size kulaklar, gözler ve** (anlayış merkezi olan) **kapler vermiştir.**

Tâ ki siz (mazhar kılındığınız nîmetlerin büyüklüğünü fark ederek onların kadrini bilesiniz de sâhibine) **şükredesiniz.**

اَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فٖى جَوِّ السَّمَٓاءِؕ مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُؕ
اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(اَلَمْ يَرَوْا) (Bakıp da) **görmediler mi?!** neye? (اِلَى الطَّيْرِ) **kuşlara,** kuşlar ne oldukları hâlde? (مُسَخَّرَاتٍ) (uçma) **emr**(in)**e boyun eğdirilmiş oldukları hâlde,** nerede? (فٖى جَوِّ السَّمَٓاءِ) **gök boşluğunda,** (مَا يُمْسِكُ) (havada) **tutamaz,** neyi? (هُنَّ) **onları,** (اِلَّا اللّٰهُ) **ancak Allâh** (tutmaktadır), (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana! Gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân etmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- O (inkârcı ola)**nlar gök boşluğunda** (uçma) **emr**(in)**e boyun eğdirilmiş olan o kuşları görmediler mi ki, onları** (havada) **ancak Allâh tutmaktadır.** (Bu yüzden bunca ağır cisimler, incecik hava boşluğunda, üst ve alt yönlerinden hiçbir tutucu bulunmazken düşmeden uçabilmektedir.)

(Ey insan!) **İşte sana! Şüphesiz ki elbette bu** (kuşların uçmaya müsâit bir şekilde îcâd edilip, havanın da, özelliğinin tersine onları boşlukta tutacak bir şekilde yaratılması)**nda bir kavim için pek çok ve çok büyük âyetler** (ve yaratıcının üstün gücünü gözler önüne seren deliller) **vardır ki onlar îmân** (edip bütün bu fiillerin Allâh-u Te'âlâ'ya mahsus olduğunu kabûl) **etmektedirler.**

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْاَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ
ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ وَمِنْ اَصْوَافِهَا وَاَوْبَارِهَا وَاَشْعَارِهَا اَثَاثًا وَمَتَاعًا اِلٰى حِينٍ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (جَعَلَ) **yaptı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (مِنْ بُيُوتِكُمْ) **evlerinizi,** burada (مِنْ) harfi beyâniyyedir, nedir yaptı? (سَكَنًا) **bir sükûnet yeri,** daha? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neden? (مِنْ جُلُودِ الْاَنْعَامِ) **davarların derilerinden,** ne yarattı? (بُيُوتًا) **farklı birtakım** (çadır) **evler,** öyle evler ki, (تَسْتَخِفُّونَ) **hafif buluyorsunuz,** neyi? (هَا) **onları,** ne zamanda? (يَوْمَ ظَعْنِكُمْ) **göç gününüzde** (bir yerlere giderken), daha? (وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ) **ikāmet gününüzde,** daha nelerden yarattı? (وَمِنْ اَصْوَافِهَا) **onların yünlerinden,** daha? (وَاَوْبَارِهَا) **tüylerinden de,** daha? (وَاَشْعَارِهَا) **kıllarından da,** ne yarattı? (اَثَاثًا) **ev eşyâsı,** daha? (وَمَتَاعًا) **ve faydalanılacak bir ticâret eşyâsı,** ne zamâna kadar? (اِلٰى حِينٍ) **bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Yine Allâh (taştan, kerpiçten ve ahşaptan binâ etmekte olduğunuz) **evlerinizi sizin için bir** (huzur ve) **sükûnet yeri yapmış, davarların derilerinden de sizin için, gerek göç gününüzde, gerekse ikāmet** (ve konaklama) **gününüzde kendilerini** (taşımayı ve kurup kaldırmayı) **hafif bulmakta olduğunuz farklı birtakım** (çadır) **evler;** (koyunların, develerin ve keçilerin) **yünlerinden de, tüylerinden ve kıllarından da** (postlar, halılar ve battâniyeler gibi birçok) **ev eşyâsı ve** (eskiyip çürüyeceği) **bir zamâna kadar faydalanılacak bir ticâret eşyâsı yaratmıştır.**

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ
تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh,** (جَعَلَ) **yaptı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nelerden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neler yaptı? (ظِلَالًا) **birtakım gölgelikler,** daha? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neden? (مِنَ الْجِبَالِ) **dağlardan,** neler yarattı? (اَكْنَانًا) **gizlenecek birtakım yerler** (siperler), daha? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (سَرَابِيلَ) **birtakım elbiseler,** öyle elbiseler ki, (تَقِى) **koruyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (اَلْحَرَّ) **sıcaktan,** daha ne yarattı? (وَسَرَابِيلَ) **birtakım**

giyecekler de, öyle giyecekler ki, (تَقٖى) **muhâfaza ediyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (بَأْسَكُمْ) (harpte birbirinize çektireceğiniz eziyet ve) **şiddetinizden,** (كَذٰلِكَ) **işte sana! Böylece** (geçmişte tamamladığı gibi), (يُتِمُّ) **O tamamlayacak,** neyi? (نِعْمَتَهُ) **nîmetlerini,** bu kelime cins kabûl edilmiştir, kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تُسْلِمُونَ) **İslâm'a giresiniz.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Yine Allâh (sizin hiçbir müdâhaleniz olmaksızın bi'z-Zât) **Kendi yaratmış olduğu** (bulutlar, ağaçlar, dağlar ve evler gibi) **şeylerden sizin** (güneşin harâretinden korunmanız) **için birtakım gölgelikler yaratmış, yine sizin için dağlar**(daki mağaralar, barınaklar ve sığınaklar)**dan gizlenecek birtakım yerler halk etmiş, kendinizi sıcaktan** (ve soğuktan) **koruyacak olan birtakım elbiselerle,** (harpte birbirinize çektireceğiniz eziyet ve) **şiddetinizden sizi muhâfaza edecek** (zırhlar gibi) **birtakım giyecekleri de yine sizin için vâr etmiştir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Böylece O** (Rabbiniz geçmişte size nîmetlerini tam olarak verdiği gibi, gelecekte de) **üzerinize nîmetlerini tamamlayacaktır.**

Tâ ki siz (size ihsân edilen bunca nîmetleri düşünüp sâhibinin hakkını teslim ederek, üzerinizde hiçbir iyiliği bulunmayan varlıkları O'na ortak koşmayı bırakasınız da) **İslâm'a giresiniz** */(bu nîmetleri size lütfeden Zât'ın tüm emirlerine)* ***boyun eğesiniz/.***

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(فَاِنْ تَوَلَّوْا) (Habîbim!) **Ama eğer yüz çevirirlerse,** (فَاِنَّمَا عَلَيْكَ) **ancak senin üzerine vardır,** ne vardır? (اَلْبَلَاغُ) **duyurmak,** öyle duyurmak ki, (اَلْمُبِينُ) **açık olan,** diğer bir kavle göre mânâ **açıklayıcı.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- (Habîbim!) **Ama eğer onlar** (İslâm'dan) **yüz çevirir** (ve bu hâllerini sürdürür)**lerse, senin üzerine ancak apaçık*/açıklayıcı/* bir tebliğ** (vazîfesi) **vardır** (ki, sen de bu duyuruyu hakkıyla yerine getirdin. Artık onların inkârda ısrarları sana bir zarar veremez).

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللّٰهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَاَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(يَعْرِفُونَ) (Müşrikler) **tanırlar,** neyi? (نِعْمَتَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerini,** (ثُمَّ يُنْكِرُونَ) **sonra inkâr ederler,** neyi? (هَا) **onları,** (وَاَكْثَرُهُمْ) **zâten onların çoğu,** nedir? (اَلْكَافِرُونَ) (inadına inkâr eden) **kâfirlerin ta kendisidir.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Bu kâfirlerin İslâm'dan yüz çevirmeleri Allâh'ın nîmetlerini bilmediklerinden değildir.) **Onlar Allâh'ın nîmetlerini** (pekâlâ bilmektedirler, özellikle de en büyük nîmeti olan Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i birçok mûcizeleriyle) **tanımaktadırlar ama sonra** ("Bu nîmetler bize babalarımızdan kaldı", "Felanca olmasa ben zengin olamazdım veyâ bana şu belâ gelirdi" gibi laflar sarf ederek, kendilerine bunca nîmeti ihsân eden Zât'a birtakım âcizleri ortak koştukları için, tutumlarıyla ve sözleriyle) **onları inkâr etmektedirler.**

Zâten onların birçoğu (gerçeği bildikleri hâlde inadına) **kâfir olan kimselerin ta kendileridir.** (Geri kalan kısmıysa, akıl kıtlığından dolayı hakkı anlayacak kābiliyette bile değildirler.)

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(Habîbim! Onlara hatırlat), neyi? (وَيَوْمَ نَبْعَثُ) **ortaya çıkaracağımız günü de,** neden? (مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet içerisinden,** neyi? (شَهِيدًا) **tam bir şâhidi,** (ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ) **sonra** (özür dilemeleri için) **izin verilmeyecek,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (وَلَا هُمْ) **ve onlar olmayacaklar,** nedir olmayacaklar? (يُسْتَعْتَبُونَ) **kendilerinden** (Allâh-u Te'âlâ'yı) **râzı etmeleri istenecek** (kimse)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Her bir ümmet içerisinden (kendilerine dünyâda gönderilmiş olan peygamberlerini seçip, îmân edip etmediklerine dâir onu) **tam bir şâhit** (olarak) **ortaya çıkaracağımız günü de** (onlara hatırlat) **ki, sonra o** (dünyâda) **kâfir olmuş kimselere** (özür dilemeleri için) **izin verilmeyecektir ve** (kendilerine: "Mâdemki dünyâda tevbe edip, amel-i sâlih işleyerek Rabbiniz'i râzı edemediniz, bâri burada O'nu hoşnut edin" denilmek sûretiyle) **onlar, kendilerinden** (Rablerini) **râzı etme** (diye bir şey) **talep edilecek** (kimseler) **de olmadılar** ***/ve onlar, kendilerinin memnûniyeti arzulanacak*** *(kimseler)* ***olmadılar*** *(bu nedenle iyi bir muâmeleyle de karşılanmayacaklardır)/.*

وَاِذَا رَاَ الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(وَاِذَا رَاَ) **Ve gördüğü zaman,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** neyi gördükleri zaman? (اَلْعَذَابَ) (hak ettikleri) **azâbı,** (فَلَا يُخَفَّفُ) **artık** (azap) **hafifletilmez,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** (وَلَا هُمْ) **ve onlar olmaz,** nedir olmaz? (يُنْظَرُونَ) **mühlet verilecek** (kimse)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- (Îmân etmeyip de ancak kendi nefislerine yazık ederek) **zâlim olmuş olan o kişiler** (hak ettikleri) **azâbı gördükleri zaman, artık** (uğradıkları dayanılmaz acılar) **onlardan hafifletilmeyecektir ve onlar mühlet verilecek** (kimseler) **de değillerdir** ***/ve onlar*** *(suratlarına rahmet nazarıyla)* ***bakılacak*** *(şahıslar)* ***da olmamışlardır/.***

وَاِذَا رَاَ الَّذ۪ينَ اَشْرَكُوا شُرَكَٓاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هٰٓؤُلَٓاءِ شُرَكَٓاؤُنَا الَّذ۪ينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَۚ فَاَلْقَوْا اِلَيْهِمُ الْقَوْلَ اِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَۚ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَاِذَا رَاَ) **Ve** (âhirette) **gördüğü zaman,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (اَشْرَكُوا) **şirk koştular,** neyi gördükleri zaman? (شُرَكَٓاءَهُمْ) (Allâh'a) **ortak** (koştuk)**ları** (putları)**nı,** (قَالُوا) **derler,** ne derler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bunlar,** ne idiler? (شُرَكَٓاؤُنَا) **bizim ortak** (koştuk)**larımız,** (اَلَّذ۪ينَ) **öyle ortaklar ki,** (كُنَّا) **biz olmuştuk,** nedir olmuştuk? (نَدْعُوا) **tapıyoruz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِكَ) **Senden başka,** (فَاَلْقَوْا) **peşi sıra** (putlar) **atarlar,** kime? (اِلَيْهِمُ) **onlara,** yâni tapanlara, neyi? (اَلْقَوْلَ) **sözü,** ne diye? (اِنَّكُمْ) **gerçekten siz,** nesiniz? (لَكَاذِبُونَ) **elbette** (bizim Allâh'a ortak olduğumuzu söylediğiniz için) **yalancı kimseler**(siniz).

Meâl-i Şerîf - 86

86- Bir de (âhirete vardıkları vakit) **o şirk koşmuş olan kimseler** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **ortakları** (sandıkları putları)**nı gördükleri zaman:**

"Ey bizim Rabbimiz! İşte bunlar, o bizim Seni bırakıp (dünyâda kendilerine) **tapmakta olduğumuz** (ve Sana) **ortak** (koştuğumuz put)**larımızdır.** (O hâlde bize ağır gelen bu azâbı aramızda paylaştırmaz mısın?)**" derler.**

Peşi sıra o (tapınıla)**nlar da bunlara: "Şüphesiz ki** (biz sizi kendi ibâdetimize çağırmadık! Siz gerçekte bize değil, kendi nefislerinizin arzularına tapmıştınız! Dolayısıyla) **elbette siz** (bizi ilâh edinme iddiânızda) **yalancı kimselersiniz" diye laf atarlar.**

وَاَلْقَوْا اِلَى اللّٰهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(وَاَلْقَوْا) **Böylece ortaya koydular,** kime karşı? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** neyi? (السَّلَمَ) **teslîmiyeti,** daha? (وَضَلَّ) **ve kayboldu,** kimden uzaklaşarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (مَا) **o şey ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَفْتَرُونَ) **uyduruyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Böylece (dünyâdaki bunca kibir ve direnişlerine rağmen) **işte o gün onlar Allâh'a karşı teslîmiyet ortaya koymuş** (olacak)**lardır, sürekli** (Allâh'a ortak diye) **uydurmakta oldukları şeyler de kendilerinden** (hiçbir azâbı giderememiş, hattâ ortadan) **kaybolmuştur.**

اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(اَلَّذِينَ) **O kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** daha ne yaptılar? (وَصَدُّوا) (insanları) **engellediler,** neden? (عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** (زِدْنَا) **Biz arttırdık,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (عَذَابًا) **başka büyük bir azâbı,** öyle azap ki, (فَوْقَ الْعَذَابِ) **o** (çektikleri) **azâbın üstünde olan,** ne sebebiyle? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** nedir olmaları? (يُفْسِدُونَ) **ifsâd ederler.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- O kimseler ki kâfir olmuşturlar ve (bununla yetinmeyip başkalarını da) **Allâh'ın yolun**(a inanmak)**dan engellemiştirler;** (dünyâdayken insanların İslâm'a girmesine mâni olarak) **sürekli fesat çıkarmakta oldukları için Biz** (de) **onlara o** (cehennemde çektikleri) **azâbın üstüne başka büyük bir azap artır**(ma karârı al)**mışızdır.**

Sa'îd ibnü Cübeyr ve Süddî *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan nakledildiğine göre; cehennem ehli oranın harâretinden daraldıkları zaman biraz su isterler sonra sığ bir su tabakasına geldiklerinde orada kendilerini kara katırlar kadar büyük akrepler ve develer kadar büyük engerek yılanları karşılayarak onları dâimâ sokarlar. İşte bu âyet-i kerîmede anlatılan "Ziyâde azap" bundan bahsetmektedir. *(İbnü Ebî Hâtim, 7/2297; el-Âlûsî, 14/258)*

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِى كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلٰى هٰٓؤُلَٓاءِۜ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(وَيَوْمَ نَبْعَثُ) **Ve ortaya çıkaracağımız gün** (onların hâli nice olacak), burada zarf mahzûf bir cümleye müteallıktir ki takdîri: (وَكَيْفَ يَكُونُ حَالُهُمْ) şeklindedir, nerede çıkaracağız? (فِى كُلِّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet içerisinde,** kimi? (شَهِيدًا) **tam bir şâhidi,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlara karşı,** öyle şâhit ki? (مِنْ اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefislerinden olan,** daha ne yapacağız? (وَجِئْنَا) **ve getireceğiz,** kimi? (بِكَ) (Habîbim!) **seni,** ne olarak? (شَهِيدًا) **tam bir şâhid olarak,** kim üzerine? (عَلٰى هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bunlar üzerine,** (وَنَزَّلْنَا) **ve Biz peyderpey indirdik,** kim üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **bu Kitâb'ı,** ne için? (تِبْيَانًا) **tam bir açıklama olsun diye,** ne için açıklama olsun? (لِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey için,** daha ne olsun? (وَهُدًى) **ve büyük bir hidâyet** (rehberi) **olsun diye,** daha? (وَرَحْمَةً) **ve tam bir rahmet** (vesîlesi) **olsun diye,** daha? (وَبُشْرٰى) **ve yüce bir müjde olsun diye,** kim için? (لِلْمُسْلِمِينَ) **Müslümanlar için.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- (Habîbim!) **Bir günü de** (düşün ve anlat) **ki;** (o gün) **Biz her bir ümmet içerisinde** (kendi milletlerinden ve yakînen tanıyıp bilmeleri hasebiyle) **kendi nefislerinden** (sayılan kişilerden seçip) **tam bir şâhid** (olarak göndermiş olduğumuz peygamberlerin)**i onlara karşı ortaya çıkaracağız, seni de işte bunlara karşı gerçek bir şâhit olarak getireceğiz** (işte o gün onların hâli nice olacak)**!**

Böylece (anlaşıldığı üzere) **bu kitâbı Biz sana** (din konusunda insanların muhtaç olacakları) **her bir şey için tam bir açıklama, Müslümanlar için de büyük bir hidâyet** (rehberi)**, tam bir rahmet** (vesîlesi) **ve yüce bir müjde olsun için** (gelişen olayların zaman ve zeminine göre) **peyderpey indirmişizdir.**

اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِيتَائِ ذِى الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz ki Allâh,** (يَأْمُرُ) **emretmektedir,** neyi? (بِالْعَدْلِ) **adâleti** (icrâ etmeyi), daha? (وَالْاِحْسَانِ) **ve iyilik yapmayı,** daha? (وَاِيتَائِ ذِى الْقُرْبٰى) **ve**

yakınlık sâhibine (muhtaç olduğu şeyleri) **vermeyi,** daha ne yapıyor? (وَيَنْهٰى) **ve yasaklıyor,** neden? (عَنِ الْفَحْشَاءِ) **çok çirkin işlerden,** daha? (وَالْمُنْكَرِ) **ve münkerden,** yâni aklın ve dînin reddettiği şeylerden, daha? (وَالْبَغْيِ) **ve saldırıp zulmetmekten,** (يَعِظُ) (Allâh-u Te'âlâ) **sürekli vaaz etmektedir,** kime? (كُمْ) **size,** (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** (تَذَكَّرُونَ) **iyice düşünesiniz.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Şüphesiz ki Allâh (her şeyi îzâh etmek üzere indirmiş olduğu kitâbında) **adâleti** (icrâ etmeyi), (muhtaçlara) **iyilik yapmayı ve** (özellikle) **yakınlık sâhibine** (ihtiyaç duyduğu şeyleri) **vermeyi** (ve sıla-i rahimde bulunmayı) **emretmektedir.**

(Zinâ ve cimrilik gibi) **çok çirkin işleri,** (kâfirlik, şirk vesâir günahlar gibi, dînin ve aklın reddettiği) **münker** (şeyler)**i ve** (insanlara) **saldırıp zulmetmeyi yasaklamaktadır. O** (Rabbiniz) **size sürekli vaaz ediyor, tâ ki siz iyice düşünesiniz** (de yola gelesiniz)**!**

Âyet-i celîlede geçen "Adâlet"; kullar arasında bulunan hak ve hukûku gerektiği şekilde edâ etmek, herhangi bir varlığa zulüm yapmaktan sakınmak, her hak sâhibine hakkını tamâmen teslim etmek ve îtikād, amel, ahlâk gibi tüm konularda, aşırılık ve gevşeklik arasında orta yolu gözetmek anlamına gelen çok mânâlı bir kelimedir. "İhsân" ise; kötülük edene iyilik etmek, nâfilelere devâm etmek ve Allâh-u Te'âlâ'yı görüyor gibi O'na ibâdet etmek mânâlarında tefsir edilmiştir.

İbnü Mes'ûd *(Radıyallâhu Anh)* bu âyet-i kerîme hakkında: "Kur'ân'da hayırları ve şerleri içerisinde toplayan en câmiiyyetli âyet bu âyettir" demiştir. Bundan dolayı her hutbenin sonunda her hatîp minber üzerinde bu âyeti okumaktadır. Hattâ: "Kur'ân'da bu âyetten başka bir şey bulunmasaydı, yine de onun her şeyi beyân etme vasfı yerini bulmuş olurdu" denilmiştir.

Aynı zamanda bu âyet Osmân ibnü Maz'ûn *(Radıyallâhu Anh)*ın Müslüman olmasına sebep olmuştur. Nitekim o şöyle anlatmıştır: "Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bana defâlarca İslâm'ı teklif edince ondan utancıma Müslüman olmuştum fakat îmân kalbimde yerleşmemişti. Nihâyet bir kere ben onun yanındayken bu âyet inince îmân kalbimde karar kıldı. Sonra ben Velîd ibnü Muğîre ve Ebû Cehil gibi azılı kâfirlere bu âyeti okuduğumda onlar bile: 'Bu insan sözü olamaz' demek zorunda kaldılar." *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin)*

وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ
كَفِيلًاؕ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(وَاَوْفُوا) **Ve hakkıyla yerine getirin,** neyi? (بِعَهْدِ اللّٰهِ) **Allâh'ın ahdini,** yâni O'na verdiğiniz sözleri, ne zamanda? (اِذَا عَاهَدْتُمْ) (Allâh ile veyâ kullarıyla)

sözleştiğiniz zaman, (وَلَا تَنْقُضُوا) **ve bozmayın,** neyi? (الْاَيْمَانَ) **yeminleri,** neden sonra? (بَعْدَ تَوْكِيدِهَا) **onları sağlamlaştırdıktan sonra,** (وَقَدْ جَعَلْتُمُ) **hâlbuki** (yemin ederek) **kesinlikle yapmıştınız,** kimi? (اللّٰهَ) **Allâh'ı,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **kendiniz üzerine,** ne yapmıştınız? (كَفِيلًا) **bir kefîl** (ve şâhit), (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَفْعَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- Ayrıca siz (herhangi bir şeyi yerine getireceğinize dâir insanlarla, özellikle de İslâm'ı yaşayacağınıza dâir Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile) **sözleştiğiniz zaman, Allâh'ın** ("Şu sözleri ve emirleri tutun" diye emrettiği) **ahdini hakkıyla yerine getirin.**

(Sözlerinizi tutacağınıza dâir) **Allâh'ı kesinlikle kendi üzerinize bir kefîl** (ve şâhit) **yapmışken, hem de** (Allâh adı anılarak) **sağlamlaştırılmalarının ardından o yeminleri bozmayın! Şüphesiz ki Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri** (özellikle de sözünüzde durup durmadığınızı, yeminlerinizi tutup tutmadığınızı hakkıyla) **bilmektedir.**

وَلَا تَكُونُوا كَالَّت۪ي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ اَنْكَاثًاۜ تَتَّخِذُونَ
اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ اَنْ تَكُونَ اُمَّةٌ هِيَ اَرْبٰى مِنْ اُمَّةٍۜ اِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللّٰهُ بِه۪ۜ
وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَا كُنْتُمْ ف۪يهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(وَلَا تَكُونُوا) **Ve olmayın,** kim gibi? (كَالَّت۪ي) **o kadın gibi ki,** (نَقَضَتْ) **bozdu,** neyi? (غَزْلَهَا) **örgüsünü,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ) **kuvvet**(lice örülmes)**inden sonra,** o saç örgüsü ne olduğu hâlde? (اَنْكَاثًا) **dağınık demetler hâlinde,** ne olduğunuz hâlde bu kadın gibi olmayın? (تَتَّخِذُونَ) **edinir olduğunuz hâlde,** neyi? (اَيْمَانَكُمْ) **yeminlerinizi,** ne edinir olduğunuz hâlde? (دَخَلًا) **bir aldatmaca,** nerede? (بَيْنَكُمْ) **aranızda,** ne için böyle yapmayın? (اَنْ تَكُونَ) **olduğu için,** ne? (اُمَّةٌ) **bir cemâat,** öyle cemâat ki, (هِيَ) **o,** nedir? (اَرْبٰى) (sayı ve kuvvet bakımından) **daha fazladır,** kimden? (مِنْ اُمَّةٍ) **diğer bir cemâatten,** (اِنَّمَا يَبْلُو) **ancak imtihan etmektedir,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne ile? (بِه۪) **bununla,** (وَلَيُبَيِّنَنَّ) **ve andolsun ki; mutlaka tam mânâsıyla açıklayacak,** kime? (لَكُمْ) **size,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** ne hakkında? (ف۪يهِ) **onun hakkında,** nedir oldunuz? (تَخْتَلِفُونَ) **ihtilâf ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- Yine siz bir toplumun kendisi (sözleşmeliniz olan) **diğer bir cemâatten** (sayıca ve kuvvetçe) **daha fazla olduğu için** (güçsüz olan toplumla yapmış olduğunuz antlaşmaları bozup da, onlara vermiş olduğunuz) **yeminlerinizi aranızda bir aldatmaca /*hâinlik aracı*/ edindiğiniz hâlde, o kadın gibi olmayın ki kendisi, kuvvet**(lice işlenmes)**inden sonra örgüsünü dağınık demetler hâlinde bozmuştur.**

(İşte) **Allâh sizi bununla ancak imtihan etmektedir** (ki, böylece sizin Allâh ve Rasûlü'ne verdiğiniz sözlere sâdık kalıp kalmayacağınız ve Kureyş'in sayıca ve silahça çokluğuna bakarak, müminlerin güçsüzlüğüne ve azlığına aldanıp vefâsızlık yapıp yapmayacağınızı ortaya çıkaracaktır).

Ama andolsun ki; O (Allâh-u Te'âlâ), **kendisi hakkında** (dünyâdayken) **sürekli ihtilâf etmekte olduğunuz şeyleri**(n neleri kazandırıp, neleri kaybettirdiğini) **size elbette kıyâmet gününde tam mânâsıyla mutlaka açıklayacaktır.**

وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۜ
وَلَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(وَلَوْ شَٓاءَ) **Ve eğer murâd etseydi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (لَجَعَلَ) **elbette yapardı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne yapardı? (اُمَّةً) **bir ümmet,** öyle ümmet ki, (وَاحِدَةً) **bir olucu,** (وَلٰكِنْ يُضِلُّ) **velâkin dalâlete düşürür,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha? (وَيَهْد۪ي) **ve hidâyet buyurur,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** (وَلَتُسْـَٔلُنَّ) **ve** (ey insanlar) **yemin olsun mutlaka sorulacaksınız,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (كُنْتُمْ) **siz oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- Ayrıca (siz topluca hidâyet yolunu seçecek olsaydınız da) **Allâh** (ezelde bunun böyle olduğunu bildiği için îmânınızı) **murâd etseydi, elbette sizi** (İslâm'da ittifâk eden) **tek bir ümmet yapardı.**

Velâkin O (Allâh-u Te'âlâ, yanlış yolu seçeceğini bildiği için saptırmayı) **murâd ettiği kimseyi dalâlete düşürür,** (hidâyeti seçeceğini bildiği için, doğru yola iletmeyi) **dilediği kimseyi de hidâyet eder.**

Ve (ey insanlar) **andolsun ki; sürekli yapmakta olduğunuz şeylerden** (kıyâmet günü) **mutlaka sorgulanacaksınız.**

وَلَا تَتَّخِذُوا اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِۚ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(وَلَا تَتَّخِذُوا) **Ve edinmeyin,** neyi? (اَيْمَانَكُمْ) **yeminlerinizi,** nedir edinmeyin? (دَخَلًا) **bir aldatmaca,** öyle aldatmaca ki nerede? (بَيْنَكُمْ) **aranızda,** (فَتَزِلَّ) **sonra kayar,** ne? (قَدَمٌ) **bir ayak,** neden sonra? (بَعْدَ ثُبُوتِهَا) **sebâtından sonra,** daha ne olur? (وَتَذُوقُوا) **ve tadarsınız,** neyi? (السُّوٓءَ) **o** (katliâm, esâret ve yağmalanma gibi) **kötü şeyleri,** ne sebebiyle? (بِمَا صَدَدْتُمْ) **yüz çevirmeniz sebebiyle,** bu fiil "Engelleme" mânâsında da tefsir edilmiştir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, neden uzaklaşarak? (عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** (وَلَكُمْ) **ve özellikle sizin için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **korkunç bir azap,** öyle azap ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- Yine siz (insanların güvenini sağlamak için meşrû edilen) **yeminlerinizi aranızda bir aldatmaca edinmeyin.** (Evvelce İslâm'a girdiğinize dâir yaptığınız bîat yemininizi bozarak mürted olmayın.)

Sonra (İslâm caddesinde) **sebâtının ardından bir ayak** (hak yoldan) **kayar da, Allâh'ın yolundan yüz çevirmeniz** */(mürted olmakla dinden çıkmayı insanlara kolaylaştırarak onları İslâm'da sebattan)* ***engellemiş olmanız/*** **nedeniyle** (daha dünyâdayken) **o** (katliâm, esâret, sürgün ve yağmalanma gibi azaplardan nice) **kötü şeyleri tadarsınız.** (Âhirette gerçekleşecek) **çok büyük olan müthiş bir azap da özellikle sizin içindir.**

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًاۜ اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(وَلَا تَشْتَرُوا) **Ve değişmeyin,** neyi? (بِعَهْدِ اللّٰهِ) **Allâh'ın ahdini,** yâni O'na verdiğiniz sözleri, neye? (ثَمَنًا) **bir pahaya,** öyle paha ki, (قَلِيلًا) **çok az olucu,** (اِنَّ مَا) **şüphesiz o şeyler ki,** nerededir? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdindedir,** (هُوَ) **ancak onlar,** bu mânâ, zamîrin, cemî mânâsında olan (مَا) harfine râci olmasına göre verilmiştir, nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تَعْلَمُونَ) **biliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- (Ey güçsüz Müslümanlar!) **Ayrıca siz** (dinden çıkmanız karşılığı onların size sunduğu câzip tekliflere aldanıp da) **Allâh'ın** (İslâm) **ahdini** (ve emirlerini yaşayıp yaşatacağınıza dâir Rasûlü'ne bîat ederek vermiş olduğunuz sözü) **çok az** (ve değersiz) **olan** (fânî) **bir pahaya değişmeyin.**

Allâh nezdinde bulunan (yardım ve ganîmet, üstelik âhirette vereceği sevap ve cennet gibi çok değerli) **şeyler** (var ya); **gerçekten de onlar,** (müşriklerin sunduğu tekliflerden) **sizin için çok hayırlıdır. Eğer** (işin gerçeğini) **bilmekte olduysanız** (elbette âhiret mükâfâtını tercih edersiniz)**!**

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍۜ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوٓا اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(مَا) **O şeyler ki,** nerede bulunucu? (عِنْدَكُمْ) **sizin yanınızda,** onlar nedir? (يَنْفَدُ) **tükenecekdir,** (وَمَا) **ama o şeyler ki,** nerede? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdinde,** yâni O'nun vereceği sevaplar, nedir? (بَاقٍ) **devamlı kalıcıdır,** (وَلَنَجْزِيَنَّ) **ve andolsun ki; elbette vereceğiz,** kime? (الَّذِينَ) **o kimselere ki,** (صَبَرُوٓا) **sabırlı oldular,** neyi vereceğiz? (اَجْرَهُمْ) **ecirlerini,** ne ile? (بِاَحْسَنِ مَا) **o şeylerin en güzeli ile ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- (Çünkü dünyâ nîmetlerinden) **sizin yanınızda bulunan şeyler** (ne kadar çok ve uzun süreli olsalar da bir gün mutlaka) **tükenecektir. Allâh nezdinde olan** (dünyevî ve uhrevî mükâfat)**lar ise devamlı kalıcıdır.**

Bir de andolsun ki; (müşriklerin eziyetlerine katlanarak dinden dönmeyi aklından bile geçirmeyen ve İslâmî hükümlerin tüm zahmetlerine karşı) **sabretmiş olan o kimselere, sürekli yapmakta oldukları şeylerin** (kazandıracağı sevapların herhangi birine göre değil de) **en güzeliyle** (hesap ederek) **elbette** (hak ettikleri) **ecirlerini vereceğiz.**

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةًۚ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(مَنْ) **Her kim,** (عَمِلَ) **işlerse,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih bir ameli,** kimden olduğu hâlde? (مِنْ ذَكَرٍ) **erkekten,** daha? (اَوْ اُنْثٰى) **veyâ dişiden,** (وَهُوَ) **halbuki o,** nedir?

(مُؤْمِنٌ) mümindir, (فَلَنُحْيِيَنَّ) işte yemin olsun ki kesinlikle ihyâ edeceğiz, yâni yaşatacağız, kimi? **(هُ) onu,** ne ile? **(حَيٰوةً) bir hayat ile,** öyle hayat ki, **(طَيِّبَةً) çok hoş olan, (وَلَنَجْزِيَنَّ) ve kasem olsun ki elbette vereceğiz,** kime? **(هُمْ) onlara,** neyi? **(اَجْرَهُمْ)** (hak ettikleri) **ecirlerini,** ne ile? **(بِاَحْسَنِ مَا) o şeylerin en güzeli ile ki, (كَانُوا) oldular,** nedir oldular? **(يَعْمَلُونَ) yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- Erkek veyâ dişiden her kim, kendisi (îmân şartlarına şüphesiz bir şekilde inanmış) **mümin bir kişi olarak herhangi bir sâlih amel işlerse, kasem olsun ki; kesinlikle Biz onu** (dünyâda da, kabirde de, cennette de) **çok hoş olan bir hayatla** (ebediyyen yaşatarak) **ihyâ edeceğiz.** (Artık onlar ölümsüz bir hayâta, fakirlik endişesi taşımayan bir zenginliğe, ardında hastalık olmayan bir sağlığa, kaybetmeyecekleri bir mülke ve hiçbir bedbahtlık barındırmayan bir saâdete ulaşacaklardır.)

Üstelik andolsun ki; elbette sürekli yapmakta oldukları şeylerin (kazandıracağı sevapların herhangi birine göre değil de) **en güzeliyle** (hesap ederek, hak ettikleri) **ecirlerini onlara vereceğiz.**

فَاِذَا قَرَأْتَ الْقُرْاٰنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(فَاِذَا قَرَأْتَ) (Habîbim!) **Artık sen okuduğun zaman,** neyi? **(اَلْقُرْاٰنَ) Kur'ân'ı, (فَاسْتَعِذْ) hemen sığın,** kime? **(بِاللّٰهِ) Allâh'a,** kimden? **(مِنَ الشَّيْطَانِ) şeytandan,** öyle şeytan ki, **(اَلرَّجِيمِ) lânetlenmiş,** diğer bir mânâya göre; **taşlanmış.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- (Habîbim!) **Artık sen Kur'ân oku**(maya niyetli ol)**duğun zaman, o lânetlenmiş** ***/o** (yıldız parçalarıyla) **taşlanmış/*** **şeytan**(ın vesveselerine kapılmak)**dan** (seni koruması için) **hemen Allâh'a sığın.**

اِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(اِنَّهُ) Şüphesiz şân(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? **(لَيْسَ) olmadı,** kim için? **(لَهُ) onun için,** yâni şeytan için, ne olmadı? **(سُلْطَانٌ) hiçbir musallat olma** (gücü), kim üzerine? **(عَلَى الَّذِينَ) o kimseler üzerine ki, (اٰمَنُوا) îmân ettiler,** daha ne yaparlar? **(وَعَلٰى رَبِّهِمْ) ve ancak Rablerine, (يَتَوَكَّلُونَ) tevekkül ederler.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- Şüphesiz şu bir gerçektir ki; o îmân etmiş olanlar ve ancak Rablerine tevekkül etmekte bulunanlar üzerinde onun için hiçbir musallat olma (gücü sâbit) **olmamıştır.** (Bu yüzden İblîs, Allâh'a güvenen müminler üzerinde hâkimiyet sağlayamaz.)

اِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(اِنَّمَا سُلْطَانُهُ) **Onun hâkimiyeti ancak,** kim üzerindedir? (عَلَى الَّذِينَ) **o kimseler üzerinde** (geçerli)**dir ki,** (يَتَوَلَّوْنَ) **onlar sürekli dost edinirler,** kimi? (هُ) **onu,** daha kim üzerindedir? (وَالَّذِينَ) **ve o kimselerin üzerindedir ki,** (هُمْ) **onlar,** kimin sebebiyle? (بِهِ) **ancak onun sebebiyle,** nedirler? (مُشْرِكُونَ) (Allâh'a) **şirk koşucudurlar.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- Onun hâkimiyeti ancak o (müşrik) **kişiler üzerinde** (geçerli)**dir ki, onlar dâimâ onu dost edinmektedirler ve o kimseler üzerindedir ki onlar onun** (azdırması) **sebebiyle** (Allâh-u Te'âlâ'ya) **ortak koşan kimselerdir.**

وَاِذَا بَدَّلْنَا اٰيَةً مَكَانَ اٰيَةٍ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مُفْتَرٍ
بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(وَاِذَا بَدَّلْنَا) **Ve Biz değiştir**(ip getir)**diğimiz zaman,** neyi? (اٰيَةً) **bir âyeti,** neyin yerine? (مَكَانَ اٰيَةٍ) **diğer bir âyetin yerine,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** (اَعْلَمُ) **çok iyi bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يُنَزِّلُ) **indiriyor,** (قَالُوا) **derler,** ne derler? (اِنَّمَا اَنْتَ) **sen ancak,** kimsin? (مُفْتَرٍ) **bir uydurucusun,** (بَلْ اَكْثَرُهُمْ) **doğrusu onların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- Biz (neshetmek istediğimiz) **bir âyetin yerine başka bir âyeti değiştir**(ip getir)**diğimiz zaman,** (neshin hikmetini bilmeyen) **o** (kâfir) **kişiler: "Sen ancak** (Allâh adına) **bir uydurucusun.** (Bugün emrettiğin bir şeyi yarın aklına gelen başka bir nedenle yasaklıyorsun)**" derler.**

Hâlbuki Allâh (zamâna-zemine göre ve her ümmetin menfaatleri gözetilmek üzere) **neyi indireceğini çok iyi bilendir. Doğrusu onların ekseriyeti** (bir hükmü diğeriyle değiştirmemizde bulunan yüce hikmetleri) **bilmezler.**

Bu âyet-i kerîme Kur'ân'da ve sünnette "Nesh" denilen hükmün geçerli oluşuna delâlet etmektedir ki, "Nesh": "Şer'î bir hükmün, Allâh-u Te'âlâ tarafından tümüyle kaldırılması veyâ misliyle yâhut daha iyisiyle değiştirilmesidir."

Bir âyetin diğeriyle değiştirilmesine misal verecek olursak; Bakara Sûre-i Celîlesi'nin 180. âyet-i kerîmesinde: "Ardından mal bırakacak kişinin ana-babasına ve akrabâsına vasiyet etmesinin farz olduğu" açıkça bildirilmiştir. Ama daha sonra gelen Nisâ Sûresi'nin 11 ve 12. "Mîras âyetleri" ile herkesin ne alacağı taksim edilince, ölecek kişinin kafasına göre vasiyet yapmasının farziyeti kaldırılmaktan öte, yapsa bile geçersiz sayılmıştır.

İşte bu gibi bâzı örneklerle karşılaşan Mekke müşrikleri: "Muhammed kendi adamlarıyla dalga geçiyor; bugün onlara bir şey emrediyor, yarın onları aynı şeyden nehyediyor. Anlaşılan o ancak bir iftirâcıdır ki söylediklerini kendi nefsinden uyduruyor" deyince, Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i celîleyi indirerek onların neshin hikmetlerini bilmekten ve doğruyla eğriyi seçme kābiliyetinden yoksun kişiler olduklarını beyân etmiştir.

Geniş mâlûmât için bakınız: *el-Bakara Sûresi:106. âyet-i kerîmesi.*

Ayrıca bkz: *Rûhu'l-Furkān Tefsîri, 1/502-507*

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (نَزَّلَ) **indirdi,** neyi? (هُ) **onu,** kim? (رُوحُ الْقُدُسِ) **Rûhu'l-Kudüs,** yâni o mukaddes rûha sahip olan Cibrîl, kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbin** (nezdin)**den,** o indirilen ne olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) **hak** (olan hükümler) **ile iç içe olduğu hâlde,** niçin indirdi? (لِيُثَبِّتَ) **sâbit kılsın diye,** kimi? (الَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha niçin indirdi? (وَهُدًى) **ve tam bir hidâyet** (rehberi) **olsun için,** daha? (وَبُشْرٰى) **ve büyük bir müjde olsun diye,** kim için? (لِلْمُسْلِمِينَ) **Müslümanlar için.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- (Habîbim!) **De ki:** "(O Kur'ân bir uydurma değildir, bilakis) **onu senin Rabbin** (nezdin)**den Rûhu'l-Kudüs** (nâmıyla mâruf o mukaddes rûhâ sâhip olan Cibrîl) **hak**(kın ve hikmetin ta kendisi olan bir gâye) **ile indirmiştir** (ki bu hikmet, onun nesheden ve neshedilen tüm âyetlerinde mevcuttur).

Tâ ki O (Allâh-u Te'âlâ), **îmân etmiş olan kimseleri** (doğru inançlarında) **sâbit kılsın, Müslümanlara da tam bir hidâyet** (rehberi) **ve büyük bir müjde olsun.**"

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌۜ لِسَانُ الَّذٖى يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَمِىٌّ وَهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ مُبٖينٌ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(وَلَقَدْ نَعْلَمُ) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz biliyoruz,** neyi? Şu hakîkati ki, (اَنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** (يَقُولُونَ) **diyorlar,** ne diyorlar? (اِنَّمَا يُعَلِّمُ) **ancak öğretiyor,** kime? (هُ) **ona,** kim? (بَشَرٌ) **bir beşer,** (لِسَانُ الَّذٖى) **o kişinin dili ki,** (يُلْحِدُونَ) **meylediyorlar,** kime doğru? (اِلَيْهِ) **ona doğru,** kendisine meylettikleri kişinin lisânı nedir? (اَعْجَمِىٌّ) **yabancıdır,** yâni Arapça değildir, (وَهٰذَا) **işte bu** (Kur'ân) **ise,** nedir? (لِسَانٌ) **bir dil**(le indirilmiş)**dir,** öyle dil ki, (عَرَبِىٌّ) **Arapça,** daha öyle dil ki, (مُبٖينٌ) **beyân sâhibi,** yâni fesâhat ve belâğata sâhip.

Meâl-i Şerîf - 103

103- Andolsun; elbette muhakkak Biz bilmekteyiz ki, şüphesiz onlar (elçimize vahyi Bizim gönderdiğimizi inkâr ettikleri için)**: "**(Kur'ân'ı) **ona ancak bir beşer öğretmektedir" diyorlar.**

Oysa (lafı doğru mecrâsından çıkarıp) **kendisine doğru melettikleri o** (Âiş isimli) **kişinin dili** (Arapça'ya) **yabancıdır. İşte** (Bizim elçimizin okuduğu) **bu** (Kur'ân-ı Kerîm) **ise, beyân sâhibi olan** (fasîh ve belîğ) **Arapça bir dil**(le indirilmiş)**dir.**

اِنَّ الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِۙ لَا يَهْدٖيهِمُ اللّٰهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلٖيمٌ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(اِنَّ الَّذٖينَ) **Gerçekten o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerine,** onlar nedir? (لَا يَهْدٖى) **hidâyet etmez,** kimi? (هِمْ) **onları,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (وَلَهُمْ) **ve özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلٖيمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- O kimseler ki Allâh'ın âyetlerine îmân etmiyorlar (bilakis onlar hakkında "Sihir", "İftirâ" ve "Eskilerin masalları" gibi yakıştırmalar yapmaktadırlar)**, gerçekten de** (kâfirliği seçmeye devâm ettikleri sürece) **Allâh onları** (cennet yoluna) **hidâyet etmez. Çok acı verici büyük bir azap da özellikle onlar içindir.**

اِنَّمَا يَفْتَرِى الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(اِنَّمَا يَفْتَرِى) **Ancak uyduruyor,** neyi? (اَلْكَذِبَ) **yalanı,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerine,** (وَاُو۬لٰٓئِكَ) **ve işte sana! Onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** nedirler? (اَلْكَاذِبُونَ) **yalancılardır.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- (Habîbim! O müşrikler sana: "Sen ancak bir uydurucusun!" diyorlar. Hâlbuki) **yalanı ancak Allâh'ın âyetlerine îmân etmemekte olan o** (sizin gibi şahsiyetsiz) **kişiler uydurmaktadır.**

İşte sana! Ancak onlar yalan söyleyenlerin ta kendileridir. (Bu kişiler yalancılığı öyle bir âdet hâline getirmişlerdir ki, ne inançları, ne de şahsiyetleri onları bundan çeviremez. Dost-düşman herkes nezdinde güvenilirliği tescillenmiş olan ve "Emîn" vasfı kendisinin lakabı olan bir şahsın ise yalan ve iftirâ ile ne alâkası olabilir?!)

مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِه۪ٓ اِلَّا مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْاِيمَانِ وَلٰكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللّٰهِۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(مَنْ) **Her kim,** (كَفَرَ) **inkâr ederse,** kimi? (بِاللّٰهِ) **Allâh'ı,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ اِيمَانِه۪ٓ) **îmânından sonra,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimse müstesnâ ki,** (اُكْرِهَ) **mecbur bırakıldı,** (وَقَلْبُهُ) **hâlbuki onun kalbi,** nedir? (مُطْمَئِنٌّ) **iyice yatışmıştır,** ne ile? (بِالْاِيمَانِ) **îmân ile,** (وَلٰكِنْ مَنْ) **velâkin o kimse ki,** (شَرَحَ) **açtı,** neye? (بِالْكُفْرِ) **kâfirliğe,** neyi? (صَدْرًا) **gönlü**(nü), (فَعَلَيْهِمْ) **işte onların üzerinedir,** ne? (غَضَبٌ) **çok büyük bir gazap,** kim tarafından? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** (وَلَهُمْ) **onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **korkunç bir azap,** öyle azap ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Kim îmânından sonra Allâh'ı inkâr ederse (işte onlar çok büyük bir azapla karşılaşacaklardır).

Lâkin kalbi îmânla iyice yatışmış (ve inancı hiçbir değişikliğe uğramamış) **iken,** (kâfirler tarafından şirk kelimesini telaffuza) **mecbur bırakılan kimse müstesnâ!**

Fakat kim kâfirliğe gönül açmışsa, işte onlar üzerine Allâh'tan çok büyük bir gazap vardır. (Âhirette gerçekleşecek) **çok büyük olan müthiş bir azap da özellikle onlar içindir.**

Bu âyet-i kerîme; Kureyş müşriklerinin, Ammâr *(Radıyallâhu Anh)* ile ana-babası Yâsir ve Sümeyye *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın İslâm'dan dönmeye zorlamaları hakkında inmiştir. Onlar Sümeyye *(Radıyallâhu Anhâ)*yı iki deve arasına bağlayıp, tenâsül uzvuna sapladıkları bir mızrakla şehit etmiştiler, kocası Yâsir'i de ardı sıra şehit etmiştiler ki, bu ikisi İslâm'ın ilk şehitleri olmuştular. Bu durumu gören oğulları Ammâr *(Radıyallâhu Anh)* ise zorda kalarak, onların istediği inkâr kelimesini sâdece diliyle söyledi.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e Ammâr'ın dinden çıktığı haberi ulaştığında: "Hayır! Ammâr, tepesinden tırnağına kadar îmân doludur, îmân onun etine ve kanına kadar işlemiştir" buyurdu, sonra ağlayarak yanına gelen Ammâr'ın gözlerini silip: "Bu sözü söylerken kalbini nasıl buldun?" diye sorduğunda, ondan: "Îmânla yatışmış bir hâlde" cevâbını alınca: "Sana bunda bir günah yoktur. Tekrar böyle bir durumla karşılaşırsan yine aynı sözü söyleyerek kendini kurtar" buyurdu.

Ulemâ şöyle demiştir: "İnkâr kelimesini söylemeyi câiz kılan zorlanma durumu, rastgele tehditlerle gerçekleşmez, ancak ölüm, şiddetli dayak ve ateşte yakılma gibi çok acı verecek işkencelerle tehdit karşısında tahakkuk eder ki, yine de kişi, kâfirlerin istediği sözleri söylüyormuş gibi yaparak kinâyeli laflar sarf etmeye gayret etmelidir. Ama kendisine inkâr kelimesini açık bir ifâdeyle telaffuz etmesi dayatılan kişi, dilinin söylemiş olduğu söze kalbi inanmayarak o sözü telaffuz edebilir. Lâkin sabredip şehit edilse daha fazîletli olur.

Nitekim sahtekâr Müseyleme'nin yakaladığı iki kişiden biri Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in peygamberliğine inandığı gibi, onun da peygamber olduğunu tasdik edince serbest kalmış, diğeri ise Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in nübüvvetini ikrâr etmesine rağmen, onun üç kere kendisi hakkındaki görüşünü sorması üzerine: "Ben sağırım" diye cevap verince şehit edilmiştir. Bu haber Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e ulaştığında: "Birincisi Allâh'ın ruhsatıyla amel etmiştir, ama ikincisi hakkı haykırmıştır, (kavuştuğu mükâfât) ona mübârek olsun" buyurmuştur. *(el-Beyzâvî, el-Hâzin, en-Nesefî, -Mecmû'atü't-tefâsîr, 3/644)*

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِۙ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(ذٰلِكَ) **İşte sana! Bu** (îmânlarının ardından gönüllü olarak kâfirliği seçmeleri), ne sebebiyledir? (بِاَنَّهُمُ) **şu sebeple ki gerçekten onlar,** (اِسْتَحَبُّوا) **tercih ettiler,** neyi? (اَلْحَيٰوةَ) **hayâtı,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en âdî olan,** ne üzerine tercih ettiler? (عَلَى الْاٰخِرَةِ) **âhiret üzerine,** daha? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **bir de şu sebeple ki muhakkak Allâh,** (لَا يَهْدِي) **hidâyet etmez,** kimi? (اَلْقَوْمَ) **o toplumu,** öyle toplum ki, (اَلْكَافِرِينَ) **kâfirler.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- (Ey muhâtap!) **İşte sana! Bu** (îmânlarının ardından gönüllü olarak kâfirliği seçmeleri), **şu sebepledir ki gerçekten onlar bu en âdî** (dünyâ)

hayâtı(nı) **âhirete karşı tercih etmiştirler, bir de şu nedenledir ki muhakkak Allâh** (îmâna yönelmedikleri sürece) **kâfirler toplumunu** (doğru yola) **hidâyet etmez.**

اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْۚ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(اُو۬لٰٓئِكَ) **İşte sana! Onlar,** kimdir? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimselerdir ki,** (طَبَعَ) **mühür bastı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinin üzerine,** daha? (وَسَمْعِهِمْ) **ve kulaklarının üzerine,** daha? (وَاَبْصَارِهِمْ) **ve gözlerinin üzerine,** (وَاُو۬لٰٓئِكَ) **yine işte sana! Onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** nedirler? (اَلْغَافِلُونَ) **gâfillerin ta kendileridir.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- (Ey mümin kişi!) **İşte sana! Ancak onlar o kimselerdir ki; Allâh onların** (doğru söze kulak vermediklerini ve özgür irâdeleriyle bâtılı seçtiklerini gördüğü için onların) **kalplerinin, kulaklarının ve gözlerinin üzerine mühür basmıştır** (bu nedenle de onlar hakkı anlama kābiliyetini kaybetmişlerdir). **Yine işte sana! Ancak onlar,** (işlerin âkıbetini düşünmeyen ve kâr-zarar gözetmeyen) **gâfillerin ta kendileridir.**

لَا جَرَمَ اَنَّهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(لَا جَرَمَ) **Hayır!** (Onlar iki cihanda da kâr edememişlerdir, bilakis) **kesinleşti,** bu terkîbin tahlîli için Hûd Sûresi'nin 22. âyetine bkz! *(sh:109)* ne kesinleşti? (اَنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** nerede? (فِي الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** (هُمُ) **ancak onlar,** nedirler? (اَلْخَاسِرُونَ) **zarara uğrayanların ta kendileridir.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- Hayır! (Onların bu tercihleri aslâ yerinde değildir. Şu hakîkat) **kesinleşti ki; şüphesiz ancak onlar** (sermâyeleri olan hayatlarını, kendilerini sonsuz azâba uğratacak kötü inanç ve ameller uğrunda tükettiklerinden) **âhirette zarara uğrayanların ta kendileridir.**

ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذ۪ينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوٓاۙ
اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَح۪يمٌ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ) **Sonra şüphesiz senin Rabbin,** kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (هَاجَرُوا) **hicret ettiler,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا) **işkenceye mâruz bırakılmalarından sonra,** (ثُمَّ جَاهَدُوا) **sonra** (kâfirlerle) **cihat ettiler,** daha? (وَصَبَرُوا) **ve** (Allâh yolunda karşılaştıkları zorluklara karşı) **sabırlı oldular,** (اِنَّ رَبَّكَ) **muhakkak senin Rabbin,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهَا) **bunların ardından,** kimdir? (لَغَفُورٌ) **elbette Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- (Habîbim!) **Sonra şüphesiz ki senin Rabbin,** (dinden dönmeleri için) **işkenceye mâruz bırakılmalarının ardından o** (İslâm diyârına) **hicret etmiş kimseler için, daha sonra da kendileri** (kâfirlerle) **cihat etmiş ve** (o yolda çektikleri tüm zahmetlere) **sabretmiş olanlar için; muhakkak ki senin Rabbin, bun**(ca sayılan hicret, cihat ve sabır)**ların**(ın) **ardından elbette** (onların evvelce yaptıklarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (kendilerine çok acıyan bir) **Rahîm'dir.**

يَوْمَ تَأْتِى كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(Habîbim! Anlat), neyi? (يَوْمَ تَأْتِى) **geleceği günü,** bu terkipteki zarf: (اُذْكُرْ) fiiline müteallıktir, gerçi bu zarfın bir önceki âyet-i kerîmenin sonundaki: (رَحِيمٌ) ism-i şerîfi ile mensûb olduğu da söylenmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefis,** ne olduğu hâlde? (تُجَادِلُ) **mücâdele eder olduğu hâlde,** kim adına? (عَنْ نَفْسِهَا) **kendi nefsinden** (azâbı savuşturmak için), daha hangi günü? (وَتُوَفّٰى) **ve tastamam verileceği,** kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefis,** neye? (مَا) **o şeye,** yâni o şeyin karşılığı kendisine verilecek ki, (عَمِلَتْ) (onu) **yaptı,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يُظْلَمُونَ) **zulme uğratılmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- Her bir nefsin, (ana-babasının, çocuklarının ve en yakınlarının derdine düşmeyip, sâdece) **kendi nefsinden** (azâbı savuşturmak için) **mücâdele vermek üzere** (mahşere) **geleceği, böylece yapmış olduğu şeyin** (karşılığı) **her bir nefse tastamam verileceği ve onların** (sevapları eksiltilerek ya da günahları artırılarak) **zulme uğratılmayacakları günde** (Allâh-u Te'âlâ'nın, dostlarına rahmeti belirgin hâle gelecektir)!

Rivâyete göre; Ömer ibnü'l-Hattâb *(Radıyallâhu Anh)* bir gün Kâ'bü'l-Ahbâr *(Radıyallâhu Anh)*a: "Bizi biraz korkut!" deyince o: "Ey müminlerin emîri! Canım yed-i kudretinde olan Zât'a yemin ederim ki; kıyâmet gününe yetmiş peygamberin ameli gibi sâlih amellerle kavuşsan da elbette öyle anlar gelecek ki, kendinden başka kimseyi dert etmeyeceksin! Şüphesiz cehennem öyle bir gürüldeyecek ki, ne kadar mukarreb melek ve İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* dâhil ne kadar gönderilmiş nebî varsa mutlaka dizleri üstü çökerek: 'Yâ Rabbi! Kendimden başka kimseyi istemiyorum!' diyecektir. Allâh'ın indirdiği âyetler içerisinde bunun tasdîki: 'Herkesin kendi adına mücâdele edeceği o gün...' âyetindedir" dedi. *(el-Hâzin)*

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ اٰمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْت۪يهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ
بِاَنْعُمِ اللّٰهِ فَاَذَاقَهَا اللّٰهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

(وَضَرَبَ) **Ve açıkladı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَثَلًا) **bir örneği,** ondan bedel? (قَرْيَةً) **bir memleketi**(n halkını), öyle karye ki, (كَانَتْ) **o**(rası) **idi,** nedir idi? (اٰمِنَةً) **güvenli,** daha ne idi? (مُطْمَئِنَّةً) **çok sâkin,** daha nedir idi? (يَأْت۪ي) **gelirdi,** nereye? (هَا) **oraya,** ne? (رِزْقُهَا) **rızkı,** ne olduğu hâlde? (رَغَدًا) **bolca,** nereden? (مِنْ كُلِّ مَكَانٍ) **her bir yerden,** (فَكَفَرَتْ) **fakat** (oranın halkı) **nankörlük yaptı,** neye? (بِاَنْعُمِ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerine,** (فَاَذَاقَ) **nihâyet tattırdı,** yâni isâbet ettirdi, nereye? (هَا) **oraya,** yâni oranın halkına, kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (لِبَاسَ الْجُوعِ) **açlık elbisesini,** daha? (وَالْخَوْفِ) **ve korku** (elbisesini), ne sebebiyle? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** nedir olmaları? (يَصْنَعُونَ) **sanat hâlinde yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- Allâh (kendilerine nîmetler ihsân eden velînîmetlerini inkâr eden ve böylece azâba müstehak olan toplumlara ibret olsun diye) **bir memleketi**(n ahâlisini) **de örnek olmak üzere** (insanlara) **açıklamıştır ki, orası güvenli ve çok sâkin bir yerdi.** (Başka memleketlerde olduğu gibi orada, yağma ve baskınlar şeklinde huzur kaçıracak hâdiseler vukû bulmazdı.)

(Etrâfında bulunan) **her yerden rız**(ı)**k**(lar)**ı oraya bolca gelmekteydi. Fakat o**(rada yaşayanlar), **Allâh'ın** (bunca) **nîmetlerine nankörlük yaptı**(lar) **da böylece Allâh, sürekli sanat hâline getirmekte oldukları** (inkâr ve nankörlük gibi) **şeyler nedeniyle on**(un halkın)**a açlık ve korku**(yu) **elbise** (gibi giydirip onların işkence)**sini** (kendilerine) **tattırdı.**

Müfessirlerin ekserîsine göre; örnek verilen bu karye Mekke-i Mükerreme'dir. Ama bâzı âlimler bunun eski ümmetlerin helâkine sahne olan karyelerden biri olduğu ve inkârcı Mekke toplumuna örnek verildiği görüşünü daha uygun görmüşlerdir.

وَلَقَدْ جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 113

(وَلَقَدْ جَٓاءَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak gelmişti,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رَسُولٌ) **kıymetli bir Rasûl** (olan Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*)**,** öyle rasûl ki, (مِنْهُمْ) **onlardan,** (فَكَذَّبُو) **ama yalanlamıştılar,** kimi? (هُ) **onu,** (فَاَخَذَ) **bu sebeple yakalamıştı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (اَلْعَذَابُ) **o** (açlık ve korkudan ibâret) **azap,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** ne idiler? (ظَالِمُونَ) **zâlimler.**

Meâl-i Şerîf - 113

113- Andolsun ki; elbette onlara içlerinden çok değerli bir Rasûl (olan Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*) **muhakkak gelmişti de, onlar onu yalanlamıştılar, bu sebeple de onlar** (karşılaştıkları öncü felâketlerden ibret alıp da nankörlüğü ve inkârcılığı bırakmayan) **zâlim kimseler hâlindeyken o** (sonlarını getiren Bedir'deki) **azap onları yakalayıvermişti.**

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًاۖ وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 114

(فَكُلُوا) **Öyleyse yiyin,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (رَزَقَ) **rızıklandırdı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi yiyin? (حَلَالًا) **helâl olanı,** öyle helâl ki, (طَيِّبًا) **tertemiz olan,** *(el-Medârik)* daha ne yapın? (وَاشْكُرُوا) **ve şükredin,** neye? (نِعْمَتَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerine,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** (اِيَّاهُ) **ancak O'na,** nedir olduysanız? (تَعْبُدُونَ) **ibâdet ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 114

114- (Ey müminler! Artık Allâh'ın nîmetlerini inkâr edip, elçilerini yalanlayanların başına gelen belâlar sizce de belirgin bir şekilde anlaşıldığına göre) **öyleyse** (temiz ve lezzetli rızıkları kendi kafanızdan haram etmeyi bırakın da) **Allâh'ın sizi rızıklandırmış olduğu şeylerden helâl ve tertemiz olanı yiyin ve eğer siz ancak O'na ibâdet etme** (niyetinde iseniz ve kulluğu sâdece O'na tahsis etme)**kte olduysanız** (size verdiği bunca helâl rızıklara karşılık) **Allâh'ın nîmetlerine şükr**(etmeye devâm) **edin.**

اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَٓا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ
وَلَا عَادٍ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 115

(اِنَّمَا حَرَّمَ) (Allâh-u Te'âlâ) **ancak haram kıldı,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمُ) **sizin üzerinize,** neyi? (الْمَيْتَةَ) **meyteyi,** yâni kesilebileceği hâlde kesilmeyip, kendi kendine ölen hayvanların etlerini, daha? (وَالدَّمَ) **ve o kanı,** yâni hayvanlar kesilirken atılarak (fışkırarak) çıkan kanı, daha? (وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ) **ve domuzun etini,** daha? (وَمَا) **ve o şeyi,** yâni hayvanı ki, (اُهِلَّ) **ses yükseltildi,** kim için? (لِغَيْرِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başkası için,** ne ile? (بِهِ) **onunla,** yâni onun kesilmesiyle ilgili, (فَمَنِ) **artık her kim,** (اضْطُرَّ) **mecbur bırakılırsa,** yâni başka yiyecek bulamayarak bu haram edilenlerden birini yemeğe mecbur kalıp yediyse, ne olduğu hâlde? (غَيْرَ بَاغٍ) **saldıran biri olmadığı hâlde,** yâni zor durumda kalmış diğer bir kimseye saldırmayarak, diğer bir mânâya göre ise **arayan biri olmayarak,** yâni şehvet ve lezzet aramayarak, daha ne olmadığı hâlde? (وَلَا عَادٍ) **ve haddi aşan biri olmaksızın**, yâni ölmemek için gereken zarûret miktârından fazlasını tüketmeyerek bu sayılan haramlardan yemeğe mecbur kalır da bu şartlarla bunlardan birini yerse, (فَاِنَّ اللّٰهَ) **artık şüphesiz Allâh,** kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 115

115- O (Allâh-u Te'âlâ) **size ancak,** (şer'î usûle göre avlanmadan veyâ kesilmeden kendi kendine ölmüş olan) **meyte** (konumundaki hayvanlardan istifâde etme)**yi, bir de** (kesim ânında fışkıran) **o kanı, ayrıca domuzun etini ve kendisiyle** (ilgili yanlış tasarrufta bulunulmak üzere) **Allâh'tan başkası için ses yükselti**(lerek kesi)**lmiş olan** (hayvanlar)**ı haram kılmıştır.**

Artık her kim (kendisi gibi zorda kalmış başka birine) **saldıran biri olmaksızın ve** (yaşamak için yeterli) **haddi aşan biri de olmayarak** (bahsi geçenlerden herhangi bir şeyi yemeye) **mecbur bırakılırsa, işte şüphesiz Allâh** (zarûretten dolayı yapılan işleri son derece bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (kullarına çok acıdığı için ruhsatlar veren bir) **Rahîm'dir.**

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ اَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ
اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 116

(وَلَا تَقُولُوا) **Ve söylemeyin,** neler için? (لِمَا) **o şeyler için ki,** (تَصِفُ) **vasıflandırıyor,** yâni niteliyor, ne? (اَلْسِنَتُكُمُ) **dilleriniz,** yâni dillerinizin

gerçek gibi nitelediği bâzı şeyler hakkında söylemeyin, neyi söylemeyin? (اَلْكَذِبَ) **o yalanı,** ondan bedel ne demeyin? (هٰذَا) **işte şu,** nedir? (حَلَالٌ) **bir helâldir,** daha? (وَهٰذَا) **işte bu da,** nedir? (حَرَامٌ) **bir haramdır,** sonra ne olursunuz? (لِتَفْتَرُوا) **nihâyet uydurmuş olursunuz,** burada (لِ) harfi, âkıbet içindir, kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (اَلْكَذِبَ) **yalanı,** (اِنَّ الَّذِينَ) **şüphesiz o kimseler ki,** (يَفْتَرُونَ) **uyduruyorlar,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (اَلْكَذِبَ) **yalanı,** nedirler? (لَا يُفْلِحُونَ) **felâh bulamayacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 116

116- Ayrıca siz (haklarındaki serbestlik ve yasaklık hükmünü) **dillerinizin** (gerçek gibi) **sürekli nitelemekte bulunduğu** (bahîre ve sâibe gibi özel vasıflara sâhip olan hayvanlardan ibâret) **şeyler için: "İşte şu helâldir, işte bu da haramdır" yalanını söylemeyin, sonra Allâh**(ın helâl ettiğine haram, haram ettiğine de helâl demiş olacağınızdan O'n)**a karşı yalan uydurmuş olursunuz.**

(Herhangi bir hususta) **Allâh'a karşı yalan uydurmakta bulunan o kimseler ise, hiç şüphesiz ki felah bulamayacak** (ve hiçbir isteklerine kavuşamayacak)**lardır.**

مَتَاعٌ قَلِيلٌۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 117

Bu iftirâdan elde edecekleri şey, nedir? (مَتَاعٌ) **değersiz bir faydalanmadır,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir, öyle faydalanma ki, (قَلِيلٌ) **çok az olucu,** (وَلَهُمْ) **ve özellikle onlar için vardır,** ne vardır? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 117

117- (Onların bu iftirâlardan hedefledikleri kâr, dünyâda elde edecekleri) **çok az olan bir faydalanma** (ile sınırlı kalacak)**dır! Ama** (hakîkati idrâk edilemeyecek derecede) **çok acı verici olan büyük bir azap** (âhirette) **özellikle onlar içindir.**

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُۚ
وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 118

(وَعَلَى الَّذِينَ) **Ve sâdece o kimseler üzerine ki,** (هَادُوا) **Yahûdî oldular,** (حَرَّمْنَا) **haram kıldık,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (قَصَصْنَا) **anlattık,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (وَمَا ظَلَمْنَا) **böylece Biz zulmetmedik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (وَلٰكِنْ كَانُوا) **velâkin onlar oldular,** kime? (اَنْفُسَهُمْ) **sâdece kendi nefislerine,** nedir oldular? (يَظْلِمُونَ) **zulmederler.**

Meâl-i Şerîf - 118

118- Bu (âyet-i kerîmenin ulaşması)**ndan önce sana anlatmış olduğumuz şeyleri ise** (evvelki ümmetlere değil de) **sâdece o Yahûdî olmuş kimselere haram kılmıştık.**

Böylece (tırnaklı hayvanları, iç yağlarını, bağırsaklara yapışan ve kemiğe karışan etleri yasaklayarak) **Biz onlara zulmetmemiştik velâkin onlar** (Bize isyân ederek bu lezzetli şeylerin kendilerine haram edilmesine sebebiyet vererek) **sâdece kendi nefislerine zulmetmekte idiler.**

ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوٓءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوٓا
اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 119

(ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ) **Sonra şüphesiz senin Rabbin,** kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (عَمِلُوا) **yaptılar,** neyi? (اَلسُّوٓءَ) **kötü şeyleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, ne ile mültebis oldukları hâlde kötü işler yaptılar? (بِجَهَالَةٍ) **cehâlet ile,** yâni yaptıkları işin âkıbetinden bilgisiz olarak, (ثُمَّ تَابُوا) **sonra tevbe ettiler,** neden sonra, (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) **işte sana! Bundan sonra,** daha ne yaptılar? (وَاَصْلَحُوا) **ve sâlih amel işlediler,** (اِنَّ رَبَّكَ) **gerçekten senin Rabbin,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهَا) **onlar**(ın bu yaptıkların)**dan sonra,** kimdir? (لَغَفُورٌ) **elbette Ğafûr'dur,** daha kimdir? (رَحِيمٌ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 119

119- (Habîbim!) **Sonra şüphesiz senin Rabbin,** (câhiliyet devrindeki tarafgirlikler gibi, cinâyetlere sevk eden düşüncesizlikler ve Allâh-u Te'âlâ'nın azâbına dâir) **bir cehâlet yüzünden** (kâfirlik ve günahlar gibi) **kötü şeyleri işlemiş olan kimseler için; işte sana!**

Sonra da bun(ca suç)**un ardından kendileri tevbe etmiş ve** (tevbelerinde sebât ederek) **sâlih amel işlemiş */düzgün hâle girmiş/* olanlar için, gerçekten de senin Rabbin; onlar**(ın yapmış olduğu tevbe-i nasûh)**dan sonra elbette** (tevbe edip îmân edenleri çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (kullarına son derece acıdığı için, amellerine mükâfat verecek olan bir) **Rahîm'dir.**

اِنَّ اِبْرٰهٖيمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِلّٰهِ حَنٖيفًاۜ وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكٖينَۙ ﴿١٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 120

(اِنَّ اِبْرٰهٖيمَ) **Şüphesiz İbrâhîm,** (كَانَ) **idi,** nedir idi? (اُمَّةً) **tam bir ümmet** (kadar iş gören), daha ne idi? (قَانِتًا) **sürekli itâat edici,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** daha nedir idi? (حَنٖيفًا) (bâtıla yanaşmayıp haktan ayrılmayan) **bir hanîf idi,** (وَلَمْ يَكُ) **zâten o** (hiçbir zaman) **olmadı,** kimlerden? (مِنَ الْمُشْرِكٖينَ) **müşriklerden.**

Meâl-i Şerîf - 120

120- Şüphesiz ki İbrâhîm Allâh'a dâimâ itâat eden ve (bâtıllara yanaşmayıp, haktan ayrılmayarak) **hanîf olan** (ancak kalabalık bir ümmet fertlerinde ayrı ayrı bulunması düşünülebilecek olan birçok üstün vasıflara sâhip olması münâsebetiyle de tek başına) **tam bir ümmet** */(gidişâtına uyulacak ve faydalanmak için peşine gidilecek)* ***bir imam/*** **idi.**

Zâten o, (hiçbir zaman herhangi bir hususta Allâh'a ortak koşan) **müşriklerden olmamıştı.**

شَاكِرًا لِاَنْعُمِهٖۜ اِجْتَبٰيهُ وَهَدٰيهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ ﴿١٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 121

İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* daha nedir idi? (شَاكِرًا) **şükredici biri idi,** neye? (لِاَنْعُمِهٖ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun nîmetlerine,** (اِجْتَبٰى) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **seçti,** kimi? (هُ) **onu,** daha ne yaptı? (وَهَدٰى) **ve eriştirdi,** kimi? (هُ) **onu,** nereye? (اِلٰى صِرَاطٍ) **bir yola,** öyle yol ki, (مُسْتَقٖيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 121

121- (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun nîmetlerine şükredici biri idi! O onu** (peygamberlik makāmına) **seçmişti ve** (Allâh-u Te'âlâ'ya kavuşturan İslâm dîni gibi) **dosdoğru bir yola kendisini eriştirmişti.**

وَاٰتَيْنَاهُ فِى الدُّنْيَا حَسَنَةًۜ وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحٖينَۜ ﴿١٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 122

(وَاٰتَيْنَاهُ) **Ve Biz vermiştik,** kime? (هُ) **ona,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** neyi? (حَسَنَةً) **güzel şeyleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (وَاِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** nerede? (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** kimlerdendir? (لَمِنَ الصَّالِحِينَ) **elbette sâlihlerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 122

122- Ayrıca ("Sonra gelecekler arasında beni iyilikle yâd ettir" şeklindeki duâsına icâbeten) **Biz ona dünyâda** (peygamberlik, kıymetli zürriyet, hayra harcayacak çok mal, bolluk ve ibâdetle geçirilen uzun ömür gibi nice) **güzel şeyler vermiştik.** ("Beni sâlihlere kat" duâsının kabûlünün bir eseri olarak da) **şüphesiz ki o, âhirette de mutlaka sâlih**(lerin en yüksek mertebesinde bulunan peygamber)**lerdendir.**

ثُمَّ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًاۜ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 123

(ثُمَّ اَوْحَيْنَا) (Habîbim!) **Sonra Biz vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** ne diye? (اَنِ اتَّبِعْ) **hakkıyla tâbi ol diye,** neye? (مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'in milletine,** yâni dînine, o İbrâhîm ne olduğu hâlde? (حَنِيفًا) **bir hanîf olduğu hâlde,** (وَمَا كَانَ) **zâten o** (hiçbir zaman) **olmadı,** kimlerden? (مِنَ الْمُشْرِكِينَ) **müşriklerden.**

Meâl-i Şerîf - 123

123- (Habîbim!) **Sonra** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a en büyük şerefi bahşetmek üzere) **Biz sana: "**(Bâtıllara yanaşmayıp, haktan ayrılmayan) **bir hanîf olan İbrâhîm'in milletine** (ve dînine) **hakkıyla tâbi ol**(arak yumuşaklık üzere tekrar tekrar deliller açıklayıp herkese anlayacağı dilde konuşma üsûlüne riâyet ederek insanları tevhîd inancına dâvet et)**! O** (hiçbir zaman) **müşriklerden de olmamıştır" diye vahyettik.**

اِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِۜ وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 124

(اِنَّمَا جُعِلَ) **Ancak farz kılındı,** ne? (اَلسَّبْتُ) **cumartesi** (günündeki yasaklara riâyet etmek), kim üzerine? (عَلَى الَّذِينَ) **o kimseler üzerine ki,** (اِخْتَلَفُوا) **ihtilâf ettiler,** ne hakkında? (فِيهِ) **onun hakkında,** (وَاِنَّ رَبَّكَ) **ama muhakkak senin**

Rabbin, (لَيَحْكُمُ) **elbette hüküm verecek,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne husûsunda? (فِيمَا) **o şeyler hakkında ki,** (كَانُوا) **oldular,** ne hakkında? (فِيهِ) **özellikle onun hakkında,** nedir oldular? (يَخْتَلِفُونَ) **ihtilâf ederler.**

Meâl-i Şerîf - 124

124- Cumartesi (günü avlanma yasağına riâyet vesâir çalışmalar bırakılıp sâdece ibâdetle geçirilerek ona tâzim edilmesi)**, ancak** (kendilerine cumâ gününde ibâdeti emreden peygamberlerine karşı gelip, cumartesi gününü tercih ederek) **kendisi hakkında ihtilâf etmiş olan o** (Yahûdî) **kimseler üzerine farz kılınmıştı.**

Ama muhakkak ki senin Rabbin, özellikle kendisi hakkında sürekli ihtilâf etmekte oldukları şeyler husûsunda elbette kıyâmet günü onlar arasında (adâletli bir şekilde) **hüküm verecektir.**

اُدْعُ اِلٰى سَب۪يلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُۜ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ ﴿١٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 125

(اُدْعُ) (Habîbim!) **Dâvet et,** nereye? (اِلٰى سَب۪يلِ رَبِّكَ) **Rabbin'in yoluna,** ne ile? (بِالْحِكْمَةِ) **hikmet ile,** daha? (وَالْمَوْعِظَةِ) **ve öğüt ile,** öyle öğüt ki, (اَلْحَسَنَةِ) **güzel olan,** daha ne yap? (وَجَادِلْ) **ve mücâdele et,** kiminle? (هُمْ) **onlarla,** ne ile mücâdele et? (بِالَّت۪ي) **o hasletle ki,** *(et-Teysîr)* (هِيَ) **o,** nedir? (اَحْسَنُ) **en güzeldir,** (اِنَّ رَبَّكَ) **muhakkak senin Rabbin,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** kimi? (بِمَنْ) **o kimseyi ki,** (ضَلَّ) **saptı,** nereden? (عَنْ سَب۪يلِه۪) **O'nun yolundan,** (وَهُوَ) **yine O,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** kimi? (بِالْمُهْتَد۪ينَ) **hidâyet sâhiplerini.**

Meâl-i Şerîf - 125

125- (Habîbim! Şüpheleri gideren kesin deliller ve insan bünyesinde çok etki yapan dosdoğru sözlerden derlenmiş bir) **hikmetle ve** (faydalı ibretlerle, iknâ edici hitaplar içeren) **güzel öğüt**(ler)**le** (insanları) **Rabbin'in yoluna dâvet et, bir de onlar**(ın inatçılarıy)**la** (tartışırken) **kendisi en güzel olan o** (yumuşak konuşma, en kolay yolu seçme, herkesçe meşhur olan bâzı önsözlerle öfkelerini söndürme) **sûret**(iy)**le mücâdele et.**

Muhakkak senin Rabbin; ancak O, Kendi yolundan sapmış bulunanı hakkıyla bilendir. Yine O, hidâyet sâhiplerini hakkıyla bilendir!

(Dolayısıyla senin vazîfen sâdece dâvet ve tebliğdir. Hidâyet ve dalâleti yaratmak ve karşılıklarını vermek ise sana âit değildir.)

وَاِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهٖۜ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 126

(وَاِنْ عَاقَبْتُمْ) **Ama eğer cezâ verecekseniz,** (فَعَاقِبُوا) **öyleyse cezâ verin,** ne ile? (بِمِثْلِ مَا) **o şeyin misli ile ki,** (عُوقِبْتُمْ) **cezâlandırıldınız,** ne ile? (بِهٖ) **onunla,** (وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ) **ama andolsun ki; eğer sabrederseniz,** (لَهُوَ) **elbette o** (sabırlı davranış)**,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لِلصَّابِرِينَ) **sabredenler için.**

Meâl-i Şerîf - 126

126- (Hamza *(Radıyallâhu Anh)*ın parça parça edilerek şehit edilişine son derece üzülüp, onun her bir parçasına karşılık müşriklerden bir kişiye aynı işkenceyi yapmaya niyetlendiniz) **ama eğer cezâ verecekseniz, kendisi size yapılmış olan işkencenin misliyle cezâ verin.**

Ama (bunu da yapmayıp) **sabrederseniz, andolsun ki; o** (sabırlı davranış)**, sabredenler için elbette** (intikam almaya nispetle) **çok hayırlıdır.**

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللّٰهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 127

(وَاصْبِرْ) (Habîbim!) **Sabırlı ol,** (وَمَا صَبْرُكَ) **zâten senin sabrın olmadı,** (اِلَّا بِاللّٰهِ) **ancak Allâh**(ın yardımı) **ile,** daha ne yap? (وَلَا تَحْزَنْ) **ve tasalanma,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlar**(ın inkârların)**a karşı,** daha? (وَلَا تَكُ) **ve bulunma,** nerede? (فِي ضَيْقٍ) **hiçbir darlık içerisinde,** neden dolayı? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَمْكُرُونَ) **hîle olarak kuruyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 127

127- (Habîbim!) **Bir de sen** (müşriklerin eziyetlerine karşı) **sabırlı ol! Zâten senin sabrın ancak Allâh**(ın muvaffak kılması, yardım etmesi ve kolaylaştırması) **ile** (gerçekleşmekte)**dir.**

Ayrıca onlar(ın inkârların)**a karşı tasalanma, hîle olarak kuracakları şeylerden dolayı da hiçbir darlık** (ve sıkıntı) **içerisinde bulunma!**

اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 128

(إِنَّ اللهَ) **Gerçekten Allâh**(ın yardımı), kimlerle berâberdir? (مَعَ الَّذِينَ) **o kimselerle berâberdir ki,** (اتَّقَوْا) (günahlardan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi oldular,** daha kimlerle berâberdir? (وَالَّذِينَ) **ve o kimselerle ki,** (هُمْ) **onlar,** kimlerdir? (مُحْسِنُونَ) **güzel amel işleyicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 128

128- Şüphesiz Allâh(ın yardım ve desteği) **o kimselerle berâberdir ki, onlar** (kâfirlikten, zâlimlikten vesâir günahlardan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi olmuşturlar ve o kimselerle** (berâber)**dir ki onlar** (kullara acıyarak, suçluyu affederek, amellerinde de Rablerinin rızâsını gözeterek) **güzel amel işleyicilerdir.**

15. Cüz

سُورَةُ الْاِسْرَآءِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَاِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ON YEDİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-İSRÂ SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz on bir âyet-i kerîmedir.

Katâde *(Radıyallâhu Anh)*a göre; 73-80, Hasen *(Radıyallâhu Anh)*a göre; 26, 32-33, 57, 78, diğer bâzı rivâyetlere göreyse; 60, 73, 76, 80. âyet-i kerîmeler Medîne-i Münevvere'de nâzil olmuştur.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

سُبْحَانَ الَّذ۪ٓي اَسْرٰى بِعَبْدِه۪ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا الَّذ۪ي
بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ اٰيَاتِنَاۜ اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْبَص۪يرُ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(سُبْحَانَ الَّذ۪ي) **O Zât'ı tesbîh ile** (tesbîh edin ve bütün noksan sıfatlardan tenzîh edin) **ki,** bu terkîb mahzûf bir (سَبِّحُوا) fiilinin mefûlü mutlağı olmak üzere mensûbdur, *(et-Teysîr)* (اَسْرٰى) **gece yürüttü,** kimi? (بِعَبْدِه۪) **kulunu,** buradaki (بَا) harf-i ceri ta'diyye içindir, ne zamanda? (لَيْلًا) **gecenin az bir zamânında,** burada tenvîn, taklîl (azlık mânâsı ifâde etmek) içindir, *(el-Âlûsî)* nereden? (مِنَ الْمَسْجِدِ) **o Mescid'den,** öyle Mescid ki, (اَلْحَرَامِ) **Harâm** (hürmetli) **olan,** nereye götürdü? (اِلَى الْمَسْجِدِ) **o Mescid'e,** öyle Mescid ki, (اَلْاَقْصَا) (o gün için Mescid-i Harâm'dan) **en uzak olan,** (اَلَّذ۪ي) **öyle** (Mescid-i Aksâ) **ki,** (بَارَكْنَا) **bereketli kıldık,** neyi? (حَوْلَهُ) **etrâfını,** niçin yürüttü? (لِنُرِيَ) **gösterelim diye,** kime? (هُ) **ona,** neden bâzısını? (مِنْ اٰيَاتِنَا) **âyetlerimizden bâzısını,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلسَّم۪يعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْبَص۪يرُ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- (Bir mekânda bulunmaktan ve yüce Zâtı'na yakışmayacak her türlü noksan sıfattan ve acziyet vasfından) **O Zât'ı tesbîh** (ve tenzîh) **ile** (uzak

tutun) **ki; bir gecenin az bir ânında** (Muhammed) **kulunu Mescid-i Harâm'dan** (alıp), (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*dan beri vahyin iniş merkezi ve tüm peygamberlerin mâbedi olması hasebiyle dînî açıdan, ırmaklar ve ağaçlarla çevrili olması îtibârıyla da dünyâlık bakımdan) **etrâfını bereketli kıldığımız o** (o gün için Mescid-i Harâm'dan en uzak olan) **Mescid-i Aksâ'ya götürmüştür.**

Tâ ki ona (bir aylık yola bir gecede ulaşma, Beyt-i Mukaddes'i ziyâret, orada ve sonra yedi kat semâda bütün peygamberleri diri olarak görme ve cemâlimizi müşâhede etme gibi) **bâzı âyetlerimizi gösterelim diye!**

Şüphesiz ki O (Allâh-u Te'âlâ); **ancak O** (tüm sözleri, özellikle Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in duâlarını ve müşriklerin Mi'râc dönüşü ona neler dediklerini hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (bütün işleri; bâhusûs Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in Mi'râc'a mazhar kılınmasına vesîle olacak kıymetli amellerini tam mânâsıyla gören bir) **Basîr'dir.**

وَاٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَ اَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونٖي وَكٖيلًاۜ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(وَاٰتَيْنَا) **Ve Biz verdik,** kime? (مُوسَى) **Mûsâ'ya,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), daha? (وَجَعَلْنَا) **ve Biz yaptık,** neyi? (هُ) **onu,** nedir yaptık? (هُدًى) **büyük bir hidâyet** (rehberi), kim için? (لِبَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğulları için,** ne diye hidâyet yaptık? (اَلَّا تَتَّخِذُوا) **edinmeyin diye,** kimi? (مِنْ دُونٖي) **Benden başkasını,** ne edinmeyin? (وَكٖيلًا) **bir vekîl.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Biz Mûsâ'ya da o (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **verdik ve:** "(Tüm işlerinizi kendisine havâle edeceğiniz bir Rab olarak) **Benden başka bir vekil edinmeyin" diye** (tembihte bulunarak) **onu İsrâîloğullarına büyük bir hidâyet** (rehberi) **yaptık.**

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍۜ اِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(ذُرِّيَّةَ مَنْ) (Ey) **o kimsenin zürriyeti ki,** buradaki (ذُرِّيَّةَ) kelimesi mahzûf olan bir (يَا) harf-i nidâsı ile mensûbdur, *(et-Teysîr)* (حَمَلْنَا) **Biz** (gemide) **taşı**(t)**dık,** kimle berâber? (مَعَ نُوحٍ) **Nûh ile berâber,** (اِنَّهُ) **gerçekten de o,** (كَانَ) **idi,** nedir idi? (عَبْدًا) **çok değerli bir kul,** öyle kul ki, (شَكُورًا) **çok şükredici.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Ey) **Nûh'la birlikte** (gemide) **taşı**(tıp selâmetle karaya çıkar)**dığımız kimselerin zürriyeti!** (Benden gayrine aslâ ibâdet etmeyin ve sizi gemide kurtarma nîmetime şükredin!)

Gerçekten de o (Nûh), **çokça şükreden bir kuldu.** (Kendisi de darlıkta da, bollukta da dâimâ şükreder, hamd etmeden yemez-içmez ve giyinmezdi. Sizler ona inanmış olan ve onunla birlikte gemide kurtulan kimselerin neslisiniz. Öyleyse atalarınız gibi siz de onu örnek edinin.)

وَقَضَيْنَٓا اِلٰى بَن۪ٓى اِسْرَٓاۤء۪يلَ فِى الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ
فِى الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَب۪يرًا ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَقَضَيْنَٓا) **Ve kesin olarak vahyetmiştik,** kime? (اِلٰى بَن۪ٓى اِسْرَٓاۤء۪يلَ) **İsrâîloğullarına,** nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o** (Tevrât) **Kitâb**(ın)**da,** ne diye? (لَتُفْسِدُنَّ) **andolsun ki; mutlaka fesat çıkaracaksınız,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o** (Şâm ve Kudüs) **arâzi**(sin)**de,** kaç kerede? (مَرَّتَيْنِ) **iki kerede,** daha? (وَلَتَعْلُنَّ) **ve kasem olsun ki elbette büyüklük taslayacaksınız,** ne yapmakla? (عُلُوًّا) **kibretmekle,** öyle kibir ki, (كَب۪يرًا) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Ayrıca Biz o (Tevrât) **Kitâb**(ın)**da İsrâîloğullarına kesinkes vahyetmiştik ki: "Andolsun; siz mutlaka o** (Şâm ve Kudüs) **arâzi**(sin)**de iki kere fesat çıkaracaksınız.**

Yine kasem olsun ki; elbette siz çok büyük bir kibirle (Allâh'a tâattan) **büyüklük taslayacaksınız/*çok büyük bir azgınlıkla* (*insanlara karşı*) *zulüm yapacaksınız*/.**

Müfessirlerin beyânı vechile; bunların birincisinde Yahûdîler, Tevrât'ın hükümlerine karşı gelerek Şa'yâ *(Aleyhisselâm)*ı şehit ettiler, ikincisindeyse Zekeriyyâ ve Yahyâ *(Aleyhimesselâm)*ı şehîd edip, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ı öldürmeye teşebbüs ettiler. *(el-Beyzâvî, el-Medârik, el-Âlûsî)*

فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ اُو۫لٰيهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَٓا اُو۬ل۪ى بَأْسٍ شَد۪يدٍ
فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِۜ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(فَاِذَا جَٓاءَ) **Artık geldiği zaman,** ne? (وَعْدُ اُو۫لٰيهُمَا) **o iki** (kere yeryüzünü ifsâd etme suçunu işlemeniz)**den birincisine vaad edilen** (azâbın vakti), (بَعَثْنَا)

Biz gönderdik, kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** kimi? (عِبَادًا) **birtakım kulları,** öyle kullar ki, kim için olan? (لَنَا) **Bizim** (intikāmımızı almak) **için,** yine öyle kullarımız ki, (أُولِى بَأْسٍ) **büyük bir güç sâhipleri,** öyle güç ki, (شَدِيدٍ) **çok şiddetli olan,** (فَجَاسُوا) **hemen dolaştılar,** nerede? (خِلَالَ الدِّيَارِ) **evlerin**(izin) **arasında,** (وَكَانَ) **zâten bu olmuştu,** nedir olmuştu? (وَعْدًا) **bir vaad,** öyle vaad ki, (مَفْعُولًا) (ezelî ilmimizde) **yapılmış** (bitmiş).

Meâl-i Şerîf - 5

5- O iki (kere yeryüzünü ifsâd etme suçunu işlemeniz)**den birincisine vaad edilen** (azâbın vakti) **geldiği zaman, kendileri** (harp husûsunda) **çok şiddetli büyük bir güce sâhip Biz**(im intikāmımızı alma vazîfesin)**e tahsis edilmiş birtakım** (zorba) **kulları sizin üzerinize gönder**(ip musallat et)**dik de onlar hemen** (sizi yakalayıp öldürmek için) **evler**(inizin) **arasında** (ve sokakların ortasında) **iyice dolaştılar.**

(Ezelde takdir edilmesi hasebiyle vukûu kesin olduğu için) **zâten bu** (azap tehdîdimiz), **yapılmış** (bitmiş) **bir vaad olmuştu.**

İbnü Abbâs ve Atıyye *(Radıyallâhu Anhüm)*dan rivâyet edildiğine göre; İsrâîloğulları birinci ifsâdı yaptıklarında Allâh-u Te'âlâ onlara Câlût'u musallat etti, o da onları katletti, bütün evlerin arasında dolaşarak diri kalan var mı diye teftîş etti, onları zelîl etmek için kalanlarını haraca bağladı ve nihâyet Dâvûd *(Aleyhisselâm)* Câlût'u öldürene kadar bu zilletten kurtulamadılar. *(et-Taberî, 14/471, 490; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-Mensûr, 9/252-253)*

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَاَمْدَدْنَاكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ اَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(ثُمَّ رَدَدْنَا) **Sonra geri verdik,** kime? (لَكُمُ) **size,** neyi? (الْكَرَّةَ) **devleti,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlara karşı,** daha ne yaptık? (وَاَمْدَدْنَا) **ve yardım ettik,** kime? (كُمْ) **size,** ne ile? (بِاَمْوَالٍ) **birçok mallarla,** daha? (وَبَنِينَ) **ve oğullarla,** daha ne yaptık? (وَجَعَلْنَا) **ve yaptık,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nedir yaptık? (اَكْثَرَ) **daha çok,** ne bakımından? (نَفِيرًا) **birlikte hareket eden bir cemâat bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Sonra o (üzerinize musallat kılına)**nlara karşı devleti** (ve üstünlüğü) **size geri vermiştik, birçok mallarla ve oğullarla size yardım etmiş** (ve geniş imkân vermiş)**tik, birlikte hareket eden bir cemâat olarak da sizi** (evvelce olduğunuzdan) **daha çok** (nüfûsa sâhip) **yapmıştık.**

İbnü Abbâs ve Katâde *(Radıyallâhu Anhüm)*dan rivâyet edildiğine göre; sonra Allâh-u Te'âlâ İsrâîloğullarının kendilerine bir hükümdâr tâyin etmesi için yaptıkları duâyı kabûl ederek onlara Tâlût'u hükümdâr tâyin etmiş, onunla birlikte olan Dâvûd *(Aleyhisselâm)* Câlût'u katledince

Allâh-u Te'âlâ İsrâîloğullarına tekrar devletlerini iâde etmiş ve onları sayıca daha fazla nüfûsa mâlik kılmıştır. *(et-Taberî, 14/472, 477, 489, 505; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-Mensûr, 9/263)*

Bu kıssanın tafsîlâtı için bkz: *Bakara Sûresi:246-251, Kur'ân-ı Azîm ve Tefsirli Meâl-i Şerîfi, sh:39-40*

اِنْ اَحْسَنْتُمْ اَحْسَنْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ وَاِنْ اَسَاْتُمْ فَلَهَاۜ فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ لِيَسُٓؤُ۫ا وُجُوهَكُمْ
وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبٖيرًا ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

Burada (وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِمْ) cümlesi mahzûftur, mânâsı şöyledir: Sonra Biz onlara vahyettik ki: (اِنْ اَحْسَنْتُمْ) **güzel amel işlerseniz,** (اَحْسَنْتُمْ) **güzellik yapmış olursunuz,** kim için? (لِاَنْفُسِكُمْ) **kendi nefisleriniz için,** (وَاِنْ اَسَاْتُمْ) **ama kötü amel yaparsanız,** (فَلَهَا) **yine onlar aleyhinedir,** yâni kendi aleyhinize olacaktır, burada (لَ) harfi, (عَلٰى) harfi mânâsındadır, *(et-Teysîr)* (فَاِذَا جَٓاءَ) **nihâyet geldiği zaman,** ne? (وَعْدُ الْاٰخِرَةِ) **sonraki kerede vaad edilen** (azâbın vakti), burada (وَعْدُ) kelimesi, (مَوْعُودُ) mânâsında olup kendisinden sonra bir muzâf-ı ileyh mahzûftur ki, o da aynı zamanda (اْلاٰخِرَةِ) kelimesinin mevsûfu olup takdîri: (وَعْدُ الْمَرَّةِ الْاٰخِرَةِ) şeklindedir. Bundan sonra gelecek fiilden evvel bir cümle mahzûftur ki takdîri: (بَعَثْنَاهُمْ) şeklinde olup mânâsı şöyledir: "İkinci sözün gerçekleşme vakti geldiği zaman o kuvvetli kullarımızı bir daha gönderdik", niçin gönderdik? (لِيَسُٓؤُ۫ا) **kötü etsinler diye,** neyi? (وُجُوهَكُمْ) **suratlarınızı,** daha ne yapsınlar? (وَلِيَدْخُلُوا) **ve girsinler diye,** nereye? (اَلْمَسْجِدَ) **o Mescid'e,** yâni Mescid-i Aksâ'ya, nasıl bir girişle? (كَمَا دَخَلُو) **girdikleri gibi,** nereye? (هُ) **oraya,** ne zamanda? (اَوَّلَ مَرَّةٍ) **ilk kere**(sin)**de,** daha ne yapsınlar diye gönderdik? (وَلِيُتَبِّرُوا) **ve helâk etsinler için,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (عَلَوْا) **üstün geldiler,** nasıl helâk etsinler? (تَتْبٖيرًا) **feci bir helâk edişle.** *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Biz onlara şöyle vahyetmiştik:) **Güzel amel işlerseniz, kendi nefisleriniz için güzellik etmiş olursunuz.** (Zîrâ kazanacağınız sevapların menfaati sâdece size âit olacaktır.)

Ama kötü amel işlerseniz, yine (zararı kendinize döneceğinden bu yaptıklarınız) **onlar aleyhinedir.**

Sonraki kerede vaad edilen (azâbın vakti) **geldiği zaman ise, suratlarınızı kötü etsinler diye ve ilk kere**(sin)**de** (musallat kılınanlar tahrîbât yapmak üzere) **oraya girdikleri gibi** (tekrar) **o Mescid**(-i Aksâ'nın için)**e**

girsinler diye, bir de üstün geldikleri her şeyi (târifi kābil olmayan) **fecî bir helâk edişle** (yakıp yıkarak) **helâk etsinler diye** (diğer birtakım zorba kulları size gönderdik).

Huzeyfe *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte beyân edildiği üzere; İsrâîloğulları peygamberleri katlederek ikinci ifsâdı çıkarttıklarında Allâh-u Te'âlâ onlara Fâris hükümdarı Buhtunassar isimli zorba bir hükümdârı musallat etti, o da Zekeriyyâ *(Aleyhisselâm)*ın kanının intikāmını almak üzere onlardan yetmiş bin kişiyi katletti. Sonra oranın halkını esir edip Bâbil'e sevketti, Mescid-i Aksâ'yı tahrîb etti ve orada bulunan bütün ziynet eşyâsını Bâbil'e götürdü. *(İbnü Cerîr, 14/457-459, 471; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-Mensûr, 9/260)*

عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْۚ وَاِنْ عُدْتُمْ عُدْنَاۢ وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِر۪ينَ حَص۪يرًا ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(Sonra Biz onlara şöyle buyurduk:) (عَسٰى) **umulur ki,** (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** ne yapması umulur? (اَنْ يَرْحَمَ) **merhamet etmesi,** kime? (كُمْ) **size,** (وَاِنْ عُدْتُمْ) **ama eğer** (ifsatlarınıza) **dönerseniz,** (عُدْنَا) **Biz** (de size azap etmeye) **döneriz,** (وَجَعَلْنَا) **ve Biz yaptık,** neyi? (جَهَنَّمَ) **cehennemi,** kim için? (لِلْكَافِر۪ينَ) **o** (söz bozan) **kâfirler için,** ne yaptık? (حَص۪يرًا) **bir hapis yeri,** *(et-Teysîr)* bu kelime faîl bi mânâ mefûldür. *(el-Kirmânî)* Bu kelime "Yere döşenen hasır" mânâsında da tefsir edilmiştir ki meâl-i şerîfte bu mânâ verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Sonra Biz onlara buyurduk ki: Bu ikinci defâdan sonra da günahları bırakıp gerçekten tevbe ederseniz) **umulur ki Rabbiniz size merhamet edecektir.**

Ama eğer (âhir zamanda göndereceğim peygamberi inkâr edip öldürmeye kalkarak, üçüncü defâ da ifsatlarınıza) **dönecek olursanız, Biz** (de size azap etmeye) **döneriz.**

Zâten Biz cehennemi o kâfirler için bir hapis yeri /*(cehennem ateşini)* ***bir hasır*** *(gibi altlarına döşek)*/ **yapmışızdır."**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; İsrâîloğulları Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i inkâr ederek ifsatlarını tâzeleyince Allâh-u Te'âlâ, Habîbi'ni ve müminleri onlara musallat ederek, onlardan Kureyzaoğullarını katlettirmiş, Nadîroğullarını sürgüne göndermiş, diğerlerine de cizye vurdurmuştur ve bu tasallut kıyâmet gününe kadar devâm edecektir.

Yahûdîlerin binlerce sene çektikleri azapların yanında bugün görünen birkaç yıllık devletleri yok hükmünde olduğu gibi, İlâhî vaad gereğince, kendilerine en kötü azapları tattıracak olan kimseler de kıyâmete kadar başlarına musallat edilecektir.

Bu konularda ziyâde mâlûmât için bkz: *el-Bakara:61; Âl-i İmrân:112; el-A'râf:167; el-Ahzâb:25-27; el-Haşr:2-6*

اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِى لِلَّتِى هِىَ اَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كَبِيرًاۙ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اِنَّ هٰذَا) **Şüphesiz işte bu,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنَ) **bu Kur'ân,** nedir? (يَهْدِى) **ulaştırır,** neye? (لِلَّتِى) **o şeye ki,** (هِىَ) **o,** nedir? (اَقْوَمُ) **çok doğrudur,** daha ne yapar? (وَيُبَشِّرُ) **ve müjdeler,** kimi? (اَلْمُؤْمِنِينَ) **müminleri,** (اَلَّذِينَ) **öyle** (mümin) **kimseleri ki,** (يَعْمَلُونَ) **işlerler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** ne ile müjdeler? (اَنَّ لَهُمْ) **gerçekten özellikle onlar için vardır,** ne vardır? (اَجْرًا) **değerli bir mükâfât,** öyle mükâfât ki, (كَبِيرًا) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Şüphesiz işte bu Kur'ân, o kendisi çok doğru olan (îmân ve amel-i sâlih) **yol(un)a ulaştırmaktadır ve sâlih ameller işlemekte bulunan o müminleri müjdelemektedir ki,** (cennet gibi) **çok büyük ve değerli bir mükâfât şüphesiz sâdece onlara âittir.**

وَاَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

Daha ne ile müjdeler? (وَاَنَّ الَّذِينَ) **ve gerçekten o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** (اَعْتَدْنَا) **Biz hazırladık,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi hazırladık? (عَذَابًا) **çok büyük bir azâbı,** öyle azap ki, (اَلِيمًا) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Kur'ân o müminlere şu müjdeyi de vermektedir ki) **kendileri âhirete îmân etmeyen o kimseler ise; gerçekten Biz onlara** (cehennem gibi) **çok acı verici çok büyük bir azap hazırlamışızdır.**

وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِؕ وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَيَدْعُ) **Ve duâ eder,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan,** ne ile? (بِالشَّرِّ) **şer** (ve kötü olan bir istek)**le,** ne gibi? (دُعَاءَهُ) **istediği gibi,** neyi? (بِالْخَيْرِ) **hayrı,** (وَكَانَ) **zâten oldu,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan,** nedir oldu? (عَجُولًا) **çok acele edici biri.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Bir de insan (kızdığı zaman) **hayır istermişçesine** (kendisi, âilesi ve malı hakkında) **şer** (ve kötü olan bir istek)**le** (Allâh-u Te'âlâ'ya) **duâ eder.** (Bâzen de hayır sanarak şer ister.)

Zâten insan (netîcesini düşünmeksizin aklına gelen ve kalbine düşen her şeyi isteme husûsunda) **çok aceleci biri olmuştur.**

وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ فَمَحَوْنَٓا اٰيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَٓا اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَۜ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yaptık,** neyi? (الَّيْلَ) **geceyi,** daha? (وَالنَّهَارَ) **ve gündüzü,** ne yaptık? (اٰيَتَيْنِ) **iki âyet,** (فَمَحَوْنَٓا) **ama** (güneşe nispetle) **silik yaptık,** neyi? (اٰيَةَ الَّيْلِ) **gecenin âyetini,** yâni ayı, daha? (وَجَعَلْنَٓا) **ve yaptık,** neyi? (اٰيَةَ النَّهَارِ) **gündüzün âyetini,** yâni güneşi, ne yaptık? (مُبْصِرَةً) **iyice gösterici,** niye böyle yaptık? (لِتَبْتَغُوا) **arayasınız diye,** neyi? (فَضْلًا) **bir lütfu** (ve rızkı), kimden? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbiniz'den,** daha niçin böyle yaptık? (وَلِتَعْلَمُوا) **bilesiniz diye,** neyi? (عَدَدَ السِّنِينَ) **senelerin sayısını,** daha? (وَالْحِسَابَ) (vakitlerin) **hesâbı**(nı) **da,** (وَكُلَّ شَيْءٍ) **ve her bir şeyi,** (فَصَّلْنَا) **Biz iyice açıkladık,** neyi? (هُ) **onu,** ne yapmakla? (تَفْصِيلًا) **ayrıntılı bir îzâh ile.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Ayrıca Biz (mevsimler îtibârıyla uzayıp kısalan ve sürekli birbirini izleyen) **geceyle gündüzü** (üstün gücümüze delâlet etmekte bulunan) **iki âyet yaptık.**

(Gündüzleri) **Rabbiniz'den bir lütuf** (olan rızkınızı ve geçim sebeplerinizi) **arayasınız ve senelerin sayısını da,** (imsâk, iftar, hac zamânı, iddet müddetleri ve borç ödeme dönemleri gibi birçok vakitlerin) **hesâbı**(nı) **da bilesiniz diye gece âyetini** (kendisinde en büyük varlıkların bile görülemeyeceği şekilde) **silik yaptık, gündüz âyetini ise** (en ufak şeylerin bile kendisinde net görüneceği sûrette) **parlak kıldık** ***/gecenin âyetini*** *(temsil eden ayı güneşe nispetle)* ***silik yaptık, gündüzün âyetini*** *(teşkil eden güneşi)* ***ise gösterici yaptık./***

Zâten Biz (din ve dünyâ husûsunda muhtaç olacağınız) **her bir şeyi;** (hiçbir karışıklığa mahal bırakmayan) **ayrıntılı bir îzahla on**(larla ilgili her konuy)**u iyice açıkladık.**

وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَٓائِرَهُ فِى عُنُقِهٖۜ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كِتَابًا يَلْقٰيهُ مَنْشُورًا ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَكُلَّ اِنْسَانٍ) **Ve her bir insana,** (اَلْزَمْنَا) **Biz taktık,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (طَٓائِرَهُ) (kader yuvasından kendisine doğru) **uçan** (amellerinin) **yazısını,** bu mânâ İmâm-ı Süddî *(Rahimehullâh)*tan nakledilmiştir, *(Bahru'l-muhît, 14/32)* nereye taktık? (فِى عُنُقِهٖ) **boynuna,** (وَنُخْرِجُ) **ve Biz çıkaracağız,** kim için? (لَهُ) **onun için,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** neyi? (كِتَابًا) **bir kitâbı,** öyle kitap ki, (يَلْقٰى) **kavuşacak,** neye? (هُ) **ona,** o kitap ne olduğu hâlde? (مَنْشُورًا) (önüne) **açılmış.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Her bir insan (doğarken on)**a da;** (Allâh-u Te'âlâ'nın ezelde takdir buyurduğu kader yuvasından kendisine doğru) **uçan** (amellerinin) **yazısını**(n sicil defterini) **onun boynuna takmışızdır.** (Artık tüm yaşayacakları ve karşılaşacakları onun ayrılmaz bir parçası hâlini almıştır.)

Kıyâmet gününde ise onun için (amellerinin kendisinde yazılı olduğu) **bir kitap çıkaracağız ki kendisi ona** (önüne) **açılmış vaziyette kavuşacaktır** (ve açma zahmetinde dahî bulunmayarak onda yazılı amellerini rahatça okuyabilecektir).

اِقْرَأْ كِتَابَكَۜ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًاۜ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(O zaman kendisine şöyle buyuracağız:) (اِقْرَأْ) **oku,** neyi? (كِتَابَكَ) (kendi yazdırdığın) **kitâbını,** (كَفٰى) **yeterli oldu,** kim? (بِنَفْسِكَ) **kendi nefsin,** burada (بَا) harfi zâidedir, ne zaman yeterli oldu? (الْيَوْمَ) **bugün,** kim üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** ne cihetinden? (حَسِيبًا) **iyi bir muhâsebeci olarak.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (O zaman o kişiye şöyle buyuracağız:) **"Oku** (bakalım, amellerini yazdırdığın) **kitabını! Bugün iyi bir muhâsebeci olarak kendi nefsin sana yeterli olmuştur."**

مَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدٖى لِنَفْسِهٖۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَاۜ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰىۜ
وَمَا كُنَّا مُعَذِّبٖينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(مَـنْ) Her kim ki, (اِهْتَـدٰى) hidâyet buldu, (فَاِنَّمَـا يَهْتَـدِى) ancak doğru yolu bulmuştur, kim için? **(لِنَفْسِهٖ) kendisi**(nin menfaati) **için, (وَمَنْ) her kim de, (ضَلَّ) sapıttıysa, (فَاِنَّمَـا يَضِـلُّ) ancak sapıtmıştır,** kim aleyhine? **(عَلَيْهَا) kendi aleyhine, (وَلَا تَزِرُ) zâten taşımayacaktır,** kim? **(وَازِرَةٌ) hiçbir ağır günah taşıyıcı,** *(Tenvîru'l-mikbâs, 4/26)* neyi? **(وِزْرَ اُخْـرٰى) diğerinin ağır günah yükünü, (وَمَـا كُـنَّا) zâten Biz olmadık,** nedir olmadık? **(مُعَذِّبِيـنَ) azap ediciler,** ne zamâna kadar? **(حَتّٰـى نَبْعَـثَ) Biz gönderinceye kadar,** kimi? **(رَسُولًا) bir rasûlü.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Kim hidâyet bulduysa, o ancak kendisi(nin menfaati) **için doğru yolu bulmuştur.** (Zîrâ sâlih amelin sevâbı sâhibine mahsustur.)

Kim de sapıttıysa, o ancak kendi aleyhine sapıtmıştır. (Çünkü onun sapıklığı kendisinden başkasını helâk etmez.) **Ayrıca hiçbir ağır günah taşıyıcı diğerinin ağır günah yükünü taşımayacaktır. Zâten Biz** (herhangi bir topluma, emir ve yasaklarımızı duyurmak üzere) **bir rasül** (ve elçi) **gönderinceye kadar** (cezâsını bilmeyerek işledikleri şeylerden dolayı) **azap ediciler olmadık.**

وَاِذَٓا اَرَدْنَٓا اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا
فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَاِذَٓا اَرَدْنَٓا) Ve Biz murâd ettiğimiz zaman, neyi? **(اَنْ نُهْلِكَ) helâk etmemizi,** neyi? **(قَرْيَةً) bir memleketi**(n halkını), **(اَمَرْنَا) emrederiz,** kime? **(مُتْرَفِيهَا) oranın bollukla şımartılan kişilerine** (itâati emrederiz), **(فَفَسَقُوا) sonra onlar fâsıklık yaparlar,** nerede? **(فِيهَا) orada, (فَحَقَّ) böylece hak olur,** kim üzerine? **(عَلَيْهَا) onun** (halkı) **üzerine,** ne? **(الْقَوْلُ) o** (azap) **söz**(ümüz), **(فَدَمَّرْنَا) Biz de hemen eser bırakmayacak şekilde helâk ederiz,** nereyi? **(هَا) orayı,** ne yapmakla? **(تَدْمِيرًا) görülmemiş bir helâk edişle.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Biz (ezelî takdîrimizi infâz etmek üzere) **bir memleketi helâk etmeyi murâd ettiğimiz zaman, oranın bollukla şımartılan kişilerine** (göndermiş olduğumuz peygamber vâsıtasıyla, Kendimize itâati) **emrederiz.**

Sonra onlar orada (Bize itâatten çıkarak) **fâsıklık yaparlar da, böylece o** (azap) **söz**(ümüz) **onun** (halkı) **üzerine hak olur. Biz de eser bırakmayacak şekilde görülmemiş bir helâk edişle hemen orayı helâk ederiz.**

وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَب۪يرًا بَص۪يرًا ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَكَمْ اَهْلَكْنَا) **Nicelerini de helâk ettik,** ne cihetinden? (مِنَ الْقُرُونِ) **asırlar** (halkın)**dan,** kimden sonra olduğu hâlde? (مِنْ بَعْدِ نُوحٍ) **Nûh'dan sonra,** (وَكَفٰى) **ve yeterli olmuştur,** kim? (بِرَبِّكَ) **Rabbin,** burada (بِ) harfi zâidedir, neye yeterli oldu? (بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ) **kullarının günahlarına,** ne olarak? (خَب۪يرًا) **bir Habîr olarak,** daha ne olarak? (بَص۪يرًا) **bir Basîr olarak.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Zâten Biz Nûh'tan sonra (gelip geçen Âd ve Semûd gibi) **asırlar** (halkın)**dan nicelerini** (inkâr ve isyanları sebebiyle) **helâk etmişizdir.** (Habîbim!) **Kullarının günahlarını**(n iç yüzünü de, görünen kısmını da hakkıyla idrâk edip ona göre cezâlarını verecek olan bir) **Habîr ve Basîr olarak da senin Rabbin yeterli olmuştur.**

مَنْ كَانَ يُر۪يدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ ف۪يهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُر۪يدُ
ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلٰيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(مَنْ) **Her kim,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (يُر۪يدُ) **ister,** neyi? (اَلْعَاجِلَةَ) **peşin olan** (dünyây)**ı,** (عَجَّلْنَا) **çabucak veririz,** kime? (لَهُ) **ona,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (نَشَاءُ) **murâd ediyoruz,** ondan bedel kime çabucak veririz? (لِمَنْ) **o kimseye ki,** (نُر۪يدُ) **murâd ediyoruz,** (ثُمَّ جَعَلْنَا) **sonra tahsis ederiz,** kime? (لَهُ) **ona,** neyi? (جَهَنَّمَ) **cehennemi,** o kişi ne olduğu hâlde? (يَصْلٰى) **girer,** nereye? (هَا) **oraya,** ne olduğu hâlde? (مَذْمُومًا) **kınanmış biri olarak,** daha ne olduğu hâlde? (مَدْحُورًا) **kovulmuş biri olarak.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Her kim(in tüm hedefi dünyâya kilitlenip sâdece) **o** (kazanılması da yitirilmesi de) **çarçabuk olan** (dünyây)**ı istemekte bulunmuşsa, Biz orada ona;** (tabî herkese değil) **o murâd ettiğimiz kimseye** (peşînen vermeyi) **murâd ettiğimiz kadarını çabucak veririz, sonra da cehennemi ona tahsis ederiz ki, o oraya kınanmış ve kovulmuş biri olarak girer.**

وَمَنْ اَرَادَ الْاٰخِرَةَ وَسَعٰى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُو۬لٰٓئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَمَنْ) **Ama her kim,** (اَرَادَ) **isterse,** neyi? (اَلْاٰخِرَةَ) **âhireti,** daha? (وَسَعٰى) **ve çalışırsa,** ne için? (لَهَا) **onun için,** nasıl çalışmakla? (سَعْيَهَا) **ona yakışan gayretle,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** kimdir? (مُؤْمِنٌ) **mümin** (bir kimse)**dir,** (فَاُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana! Onlar,** (كَانَ) **oldu,** ne? (سَعْيُهُمْ) **onların çalışmaları,** nedir oldu? (مَشْكُورًا) **kabûle elverişli.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Her kim de âhiret (derecelerini elde etmey)**i ister ve kendisi** (şirk bulaşmamış mûteber bir îmânla) **mümin biri olarak onun** (kazanılması) **için ona yakışan gayretle çalışırsa, işte sana! Onlar** (öyle bahtiyar kimselerdir) **ki, amelleri** (Allâh nezdinde) **kabûle elverişli olmuştur.**

كُلًّا نُمِدُّ هٰٓؤُلَٓاءِ وَهٰٓؤُلَٓاءِ مِنْ عَطَٓاءِ رَبِّكَؕ وَمَا كَانَ عَطَٓاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(كُلًّا) **Her birine,** (نُمِدُّ) **sürekli vermekteyiz,** onlardan bedel? (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte şunlara,** daha? (وَهٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bunlara da,** nereden? (مِنْ عَطَٓاءِ رَبِّكَ) **Rabbin'in bahşişinden,** (وَمَا كَانَ) **zâten olmadı,** ne? (عَطَٓاءُ رَبِّكَ) **Rabbin'in hediyesi,** nedir olmadı? (مَحْظُورًا) **engellenmiş bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Habîbim!) **İşte şu** (dü)**n**(yâcı)**lara da, işte bu** (âhiret için çalışa)**nlara da, Rabbin'in** (kesintisiz) **bahşişinden** (dünyâda) **her birine sürekli vermekteyiz. Zâten senin Rabbin'in hediyesi** (dünyâda kâfirler dâhil hiçbir kulundan hiçbir zaman) **engellenmiş bir şey olmamıştır.**

اُنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍؕ وَلَلْاٰخِرَةُ اَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَاَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اُنْظُرْ) (Habîbim!) **Bak,** (كَيْفَ فَضَّلْنَا) **nasıl üstün kıldık?** kimi? (بَعْضَهُمْ) **onların bir kısmını,** kime karşı? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma karşı,** (وَلَلْاٰخِرَةُ) **elbette âhiret ise,** nedir? (اَكْبَرُ) **daha büyüktür,** ne yönünden? (دَرَجَاتٍ) **dereceler yönünden,** daha nedir? (وَاَكْبَرُ) **ve daha büyüktür,** ne bakımından? (تَفْضِيلًا) **üstün kılma bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Habîbim!) **Bak ki; Biz** (dünyâda makam, mevki ve mal, mülk gibi konularda) **onların bir kısmını diğer bir kısma karşı nasıl üstün kılmışızdır. Âhiret ise elbette** (kazanılacak) **dereceler yönünden daha büyüktür, üstün kılma yönünden de daha büyüktür.**

Rivâyete göre; eşrâftan bir topluluk ile bâzı fakir kimseler Ömer *(Radıyallâhu Anh)*ın kapısında toplanarak görüşme izni beklerlerken, fakir olan Bilâl ve Suheyb *(Radıyallâhu Anhümâ)*ya izin çıkınca, bu Ebû Süfyân *(Radıyallâhu Anh)*a çok ağır geldi. O zaman Süheyl ibnü Amr *(Radıyallâhu Anh)*: "Bu bize kendi nefsimiz yüzünden geldi, zîrâ onlar ve biz topluca İslâm'a çağrıldığımızda onlar çabuk davrandılar, bizse geç kaldık. Şimdi bu Ömer'in kapısı böyle olursa, ya âhiretteki farklılık nasıl olacak?! Bugün siz onları Ömer'in kapısında kıskanıyorsanız, bilin ki Allâh'ın cennette onlar için hazırladıkları daha fazladır" dedi. *(en-Nesefî)*

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(لَا تَجْعَلْ) (Ey insan!) **Tanıma,** kimle berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile birlikte,** neyi? (اِلٰهًا) **bir ilâhı,** öyle ilâh ki, (اٰخَرَ) **başka,** (فَتَقْعُدَ) **sonra olursun,** bu fiil, sayrûret mânâsındadır, *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* ne olduğun hâlde? (مَذْمُومًا) **tenkite uğramış biri olarak,** daha? (مَخْذُولًا) **yardımsız bırakılmış biri olarak.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Ey insan!) **Allâh ile birlikte başka bir ilâh tanıma. Sonra** (tüm melekler ve müminler nezdinde) **tenkite uğramış ve yardımsız bırakılmış** (âciz) **biri olursun.**

وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّٓا اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًاۜ اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَٓا اَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَٓا اُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَقَضٰى) **Ve kesinkes emir buyurdu,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** ne diye? (اَلَّا تَعْبُدُٓوا) **tapmayacaksınız diye,** (اِلَّٓا اِيَّاهُ) **ancak Kendisine** (tapacaksınız), daha ne yapacaksınız? (وَبِالْوَالِدَيْنِ) **ana-babaya da,** (اِحْسَانًا) **tam bir iyilik yapmakla** (güzel davranacaksınız), (اِمَّا يَبْلُغَنَّ) **ya gerçekten ulaşırsa,** nerede? (عِنْدَكَ) (ey insan!) **senin yanında,** neye? (الْكِبَرَ) **ihtiyarlığa,** kim? (اَحَدُهُمَا) **o ikisinin biri,** daha? (اَوْ كِلَاهُمَا) **ya da her ikisi,** (فَلَا تَقُلْ) **artık söyleme,** kime? (لَهُمَا) **o ikisine,** ne söyleme? (اُفٍّ) **öf** (sözünü bile), daha ne yapma? (وَلَا تَنْهَرْ) **ve** (isteklerinden) **engelleme,** kimi? (هُمَا) **o ikisini,** daha? (وَقُلْ) **ve söyle,** kime? (لَهُمَا) **o ikisine,** ne söyle? (قَوْلًا) **bir sözü,** öyle söz ki, (كَرِيمًا) **çok hoş olan.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Habîbim!) **Senin Rabbin kesinkes emir buyurdu ki; Kendisinden başkasına tapmayacaksınız, ana-babaya da tam bir iyilik yapmakla** (güzel davranacaksınız)**!**

(Ey insan!) **Ya gerçekten o ikisinden biri yâhut her ikisi senin yanında ihtiyarlığa ulaşırsa, sakın o ikisine** (rahatsızlık ifâde eden)**: "Öf"** (sözünü bile) **deme ve o ikisini**(n talepleri hiç hoşuna gitmese de, meşrû isteklerini) **engelleme**(ye kalkışma)**!** ***/Ve o ikisine sert konuşma!/***

Üstelik o ikisine ("Anacığım!", "Babacığım!" şeklinde edebe yakışır) **çok hoş bir söz söyle!**

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى صَغِيرًاۜ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَاخْفِضْ) **Ve ger,** kim için? (لَهُمَا) **onlar için,** neyi? (جَنَاحَ الذُّلِّ) **alçalma kanadını,** neden dolayı? (مِنَ الرَّحْمَةِ) **merhametten dolayı,** (وَقُلْ) **ve söyle,** ne söyle? (رَبِّ) **ey Rabbim!** (ارْحَمْ) **merhamet et,** kime? (هُمَا) **o ikisine,** ne için? (كَمَا رَبَّيَا) **o ikisi yetiştirdiği için,** burada (كَ) harfi, ta'lîl içindir, *(ed-Dürru'l-masûn)* kimi? (نِى) **beni,** ne olduğum hâlde? (صَغِيرًا) **küçük biri.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Ayrıca sen (kendileri hakkında sâhip olduğun aşırı) **merhametten dolayı onlara karşı alçalma kanadını ger ve** (kâfir bile olsalar, hidâyete muvaffak kılınmalarını Benden isteyerek)**: "Ey Rabbim!** (Benim fânî acımam ne ifâde eder?!) **Ben küçükken o ikisi beni** (büyük bir şefkatle) **yetiştirdiği için, Sen** (de) **onlara** (bâkî rahmetinle) **merhamet et" de!**

رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا فِى نُفُوسِكُمْۜ اِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَاِنَّهُ كَانَ لِلْاَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(رَبُّكُمْ) **Sizin Rabbiniz,** kimdir? (اَعْلَمُ) **çok iyi bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فِى نُفُوسِكُمْ) **sizin içlerinizde,** (اِنْ تَكُونُوا) **eğer olursanız,** nedir olursanız? (صَالِحِينَ) **sâlih kimseler,** (فَاِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** kim için? (لِلْاَوَّابِينَ) **çokça tevbe edenler için,** nedir olmuştur? (غَفُورًا) (ziyâde bağışlayan bir) **Ğafûr.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Ey kullar!) **Rabbiniz içlerinizde bulunanları çok iyi bilendir. Eğer siz** (ana-babanıza karşı iyi niyet taşıyan, onlara gereken tâzimi göstermenin farziyetine inanan ve) **iyilik arayan kimseler olursanız, şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ, herhangi bir kızgınlık ânında istemeyerek de olsa anne-babasını üzen ya da gereken ilgide noksanlık yapan, sonra da pişman olup), **çokça tevbe edenler için dâimâ** (bolca bağışlayan bir) **Ğafûr olmuştur.**

وَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهُ وَالْمِسْكٖينَ وَابْنَ السَّبٖيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذٖيرًا ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَاٰتِ) **Ayrıca ver,** kime? (ذَا الْقُرْبٰى) **yakınlık sâhibine,** yâni akrabâna, neyi? (حَقَّهُ) **hakkını,** daha? (وَالْمِسْكٖينَ) **yoksula da,** daha? (وَابْنَ السَّبٖيلِ) **yolun oğluna da,** yâni yolda mağdur kalmışlara, daha? (وَلَا تُبَذِّرْ) **bir de saçıp savurma,** ne yapmakla? (تَبْذٖيرًا) **isrâf etmekle.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Ayrıca sen yakınlık sâhibine (özellikle anne ve baba tarafından olan akrabâna sıla-i rahim, güzel geçim ve fakirse nafaka temini gibi) **hakk(lar)ını ver. Yoksula da,** (vatanında zengin bile olsa) **yolda** (mağdur) **kalmışa da** (zekât ve sadakadan haklarını ver)!

Bir de (gereksiz yerlere harcamada bulunarak ve bir kuruş dahî olsa haram yolda sarf edip malını) **isrâf ederek saçıp savurma.**

اِنَّ الْمُبَذِّرٖينَ كَانُوٓا اِخْوَانَ الشَّيَاطٖينِۜ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهٖ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(اِنَّ الْمُبَذِّرٖينَ) **Şüphesiz ki saçıp savuranlar,** (كَانُوٓا) **oldular,** nedir oldular? (اِخْوَانَ الشَّيَاطٖينِ) **şeytanların kardeşleri,** (وَكَانَ) **zâten oldu,** kim, (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** kime karşı? (لِرَبِّهٖ) **Rabbi'ne,** nedir oldu? (كَفُورًا) **çok büyük bir inkârcı.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Şüphesiz ki o (mallarını mâsiyet uğruna harcayarak ve uygun olmayan yerlerde harcayıp telef ederek) **saçıp savuran kimseler, şeytanların kardeşleri** (gibi kötü bir durumda) **olmuşturlar.**

Şeytan ise, Rabbi'ne karşı çok büyük bir inkârcı ***/çok büyük bir nankör/*** **olmuştur.** (Demek ki insanları sâdece kendi yoluna ve yaptıklarının bir benzerine çağırıp duran şeytan itâati hak etmemektedir.)

وَاِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلاً مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَاِمَّا تُعْرِضَنَّ) (Habîbim!) **Ya bir de gerçekten yüz çevirirsen,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** niçin? (اِبْتِغَاءَ رَحْمَةٍ) **bir rahmet arayışı için,** öyle rahmet ki kimden? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbin'den,** yine öyle rahmet ki, (تَرْجُو) **sen umuyorsun,** neyi? (هَا) **onu,** (فَقُلْ) **söyle,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (قَوْلاً) **bir sözü,** öyle sözü ki, (مَيْسُورًا) **kolaylık** (ve rızık duâsı) **içeren** (gönül alıcı bir söz). *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Ey mümin!) **Ya bir de sen** (bâzı fakirlerin isteklerini karşılayamadığın zaman) **kendisini**(n ileride sana geleceğini) **Rabbin'den umuyor olduğun bir** (rızık ve) **rahmet arayışıyla gerçekten onlardan** (utanıp konuşamayarak) **yüz çevireceksen,** (onların ihtiyaçlarını yakın bir zamanda göreceğine dâir güzel bir vaadde bulunmak üzere) **onlara** ("Allâh hepimize rızık temininde kolaylık ve bereket versin", "İnşâallâh yakında bana Allâh bir rızık gönderir de ondan sana veririm" gibi) **kolaylık** (ve rızık duâsı) **içeren** (gönül alıcı) **bir söz söyle!**

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً اِلٰى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَلَا تَجْعَلْ) **Ve yapma,** neyi? (يَدَكَ) **elini,** ne yapma? (مَغْلُولَةً) **bağlanmış,** nereye? (اِلٰى عُنُقِكَ) **boynuna,** daha ne yapma? (وَلَا تَبْسُطْ) **ve yayma,** neyi? (هَا) **onu,** ne yapmakla? (كُلَّ الْبَسْطِ) **tam bir yaymakla,** (فَتَقْعُدَ) **sonra olursun,** bu fiil, sayrûret mânâsındadır, *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* nedir olursun? (مَلُومًا) **kınanmış biri,** daha? (مَحْسُورًا) **hasret çeken** (pişman) **biri.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Bir de sen (aşırı cimrilikten dolayı) **elini boynuna bağlanmış** (gibi sıkı) **yapma,** (eline geçeni saçıp savurarak) **onu tam bir açışla da yayma ki, sonra** (Allâh katında israfla, insanlar nezdinde de tedbirsizlikle suçlanarak) **kınanmış ve hasret çeken** (pişman) **biri olursun.**

اِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(اِنَّ رَبَّكَ) **Şüphesiz senin Rabbin,** (يَبْسُطُ) **genişletir,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيَقْدِرُ) **ve daraltır,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (كَانَ) **dâim oldu,** kimi? (بِعِبَادِهِ) **kullarını,** nedir olmaya? (خَبِيرًا) (bütün hâllerinden haberdâr olan bir) **Habîr,** daha? (بَصِيرًا) (her yaptıklarını gören bir) **Basîr.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Şüphesiz senin Rabbin (kullarının menfaatini gözeten üstün hikmeti gereği) **murâd ettiği kimse için** (bâzen) **rızkı genişletir ve** (bâzen de) **daraltır.**

Şüphesiz ki O, dâimâ kullarını(n gizli-açık tüm hâllerini hakkıyla bilen bir) **Habîr ve** (her şeyi ziyâdesiyle gören bir) **Basîr olmuştur.** (Dolayısıyla onların rızkını daraltması da bir hikmete dayalıdır.)

وَلَا تَقْتُلُوٓا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍۜ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْۜ اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْـًٔا كَبِيرًا ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَلَا تَقْتُلُوٓا) **Ve öldürmeyin,** kimi? (اَوْلَادَكُمْ) **çocuklarınızı,** neden dolayı? (خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ) **fakirlik endişesinden,** (نَحْنُ) **Biz,** (نَرْزُقُ) **rızıklandırmaktayız,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha? (وَاِيَّاكُمْ) **sizi de,** (اِنَّ قَتْلَهُمْ) **gerçekten onları öldürmek,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (خِطْـًٔا) **bir günah,** öyle günah ki, (كَبِيرًا) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Ey insanlar!) **Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Biz onları da sizi de rızıklandırmaktayız. Onları öldürmek gerçekten de çok büyük bir günah olmuştur.**

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰٓى اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةًۜ وَسَٓاءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَلَا تَقْرَبُوا) **Ve yaklaşmayın,** neye? (اَلزِّنٰٓى) **zinâya,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (فَاحِشَةً) **çirkinliği çok belirgin bir iş,** (وَسَٓاءَ) **ve çok kötü oldu,** ne bakımından? (سَبِيلًا) (şehveti tatmin için izlenen) **bir yol bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Bir de siz zinâya (bulaşmak bir yana, nâmahreme bakmak, dokunmak ve öpmek gibi öncü günahlara dahî) **yaklaşmayın.**

Şüphesiz o, çirkinliği çok belirgin bir iş olmuştur, (şehveti tatmin için izlenen) **bir yol bakımından da çok kötü olmuştur.**

Nitekim nikâhsız bir şekilde bir başkasının eşini, kız kardeşini ya da kızını gasp edip, neseplerin karışmasına, nesillerin kesilmesine, kan dâvâlarının uzatılmasına ve böylece âlemin yıkımına neden olacak bir yoldan daha kötüsü düşünülemez!

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا
فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ اِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَلَا تَقْتُلُوا) **Ve öldürmeyin,** kimi? (اَلنَّفْسَ) **o canı,** (اَلَّتِي) **öyle can ki,** (حَرَّمَ) (öldürülmesini) **haram kıldı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (اِلَّا بِالْحَقِّ) **ancak haklı bir sebep ile** (olan müstesnâ), burada (بِ) harfi, sebebiyye içindir, *(el-Âlûsî)* (وَمَنْ) **ve her kim ki,** (قُتِلَ) **öldürüldü,** ne olduğu hâlde? (مَظْلُومًا) **zulme uğramış bir hâlde,** (فَقَدْ جَعَلْنَا) **artık muhakkak Biz verdik,** kime? (لِوَلِيِّهِ) **onun velîsine,** neyi verdik? (سُلْطَانًا) **büyük bir gücü,** (فَلَا يُسْرِفْ) **artık o da haddi aşmasın,** ne husûsunda? (فِي الْقَتْلِ) **öldürmede,** (اِنَّهُ) **zîrâ şüphesiz ki o,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (مَنْصُورًا) **yardım edilmiş bir kişi.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Ayrıca siz (öldürdüğü bir kişi karşılığında kısas, İslâm'a girdikten sonra dinden çıkma ve evliyken zinâ yapma gibi) **haklı neden**(ler) **ile olmadıkça** (öldürülmesini) **Allâh'ın yasaklamış olduğu o** (mâsum) **canı öldürmeyin.**

Her kim de (dînen kanını helâl kılan bir sebep bulunmaksızın) **zulme uğramış bir hâlde öldürülürse, işte gerçekten Biz** (öldürenden hakkını alması için) **onun** (vefâtının ardından işlerini tâkip etmekle görevli olan vâris ve) **velîsine büyük bir güç vermişizdir.**

Artık o da (öldürenden başkasının îdâmını isteyerek, bir kişiye karşı iki veyâ daha fazla kişilerin kanına girerek yâhut kātilin birtakım uzuvlarını kesmek sûretiyle işkencelere kalkışarak) **öldürmede haddi aşmasın.**

Zîrâ şüphesiz ki o (haksız yere öldürülen de, velîsi de, iki cihanda Allâh tarafından) **yardım edilen bir kişi olmuştur.**

(Nitekim öldürülen kişinin kanı yerde kalmayacak, âhirette de bol mükâfat alacaktır. Vârisi ise, kısas hakkı kazanarak ve yöneticilerden yardım görerek güçlendirilmiştir.)

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتٖيمِ اِلَّا بِالَّتٖى هِىَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُۖ وَاَوْفُوا بِالْعَهْدِۚ اِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُلًا ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلَا تَقْرَبُوا) **Ve yaklaşmayın,** neye? (مَالَ الْيَتٖيمِ) **yetimin malına,** (اِلَّا بِالَّتٖى) **ancak o şeyle ki,** (هِىَ) **o,** nedir? (اَحْسَنُ) **en güzeldir,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يَبْلُغَ) **o erişinceye kadar,** neye? (اَشُدَّهُ) **güçlü çağına,** (وَاَوْفُوا) **ve yerine getirin,** neyi? (بِالْعَهْدِ) **ahdi,** yâni verdiğiniz sözleri, (اِنَّ الْعَهْدَ) **şüphesiz ki verilen söz,** (كَانَ) **olmuştur,** nedir olmuştur? (مَسْؤُلًا) **sorulacak bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Ergenlik dönemindeki) **güçlü çağına erişinceye kadar da yetimin malına yaklaşmayın; ancak o en güzel şeyin ta kendisi olan** (koruma ve kâr kazandırma gibi meşrû yollar) **ile** (yaklaşmanız) **müstesnâ!**

(Adâleti gözetme, emir ve yasaklarını koruma hususlarında Allâh'ın size yaptığı emir ve) **ahdi**(ni, ayrıca sizin O'na veyâ kullarına vermiş olduğunuz sözleri) **hakkıyla yerine getirin. Şüphesiz ki verilen söz,** (iki cihanda da tâkipsiz bırakılmayacak, yerine getirilip getirilmediğinin arkası aranarak mutlaka) **sorulacak bir şey olmuştur.**

وَاَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقٖيمِۜ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَأْوٖيلًا ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَاَوْفُوا) **Ve tam yapın,** neyi? (اَلْكَيْلَ) **ölçmeyi,** ne zamanda? (اِذَا كِلْتُمْ) **ölçüm yaptığınız zaman,** daha ne yapın? (وَزِنُوا) **ve tartın,** ne ile? (بِالْقِسْطَاسِ) **terâzi ile,** öyle terâzi ki, (اَلْمُسْتَقٖيمِ) **dosdoğru olan,** (ذٰلِكَ) **işte sana! Bu,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** daha? (وَاَحْسَنُ) **ve en güzeldir,** ne yönünden? (تَأْوٖيلًا) **âkıbet yönünden.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Müşterileriniz için) **ölçüm yaptığınız zaman da ölçmeyi tam yapın ve** (tartarken de) **dosdoğru bir terâziyle tartın.**

İşte sana! Bu (şekilde davranmanız dünyâda haksız kazanç elde etmeye nispetle sizin için) **çok hayırlıdır!** (Âhirette karşılaşacağınız makbul netîce ve) **âkıbet yönünden de en güzel olandır.**

Müfessirlerin beyânı vechile; insan hırsızlıkla birkaç kuruş kazanayım derken, ismi kötüye çıkarak birçok kârdan mahrum olur. Ama dürüst davranışının duyulmasıyla birçok övgüye mazhar olacağı gibi, pek çok insan tarafından tercih edilen ve böylece çok kâr elde eden bir kişi oluverir. Cennette ise bitmez tükenmez sevaplara nâil olur.

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌۜ اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُو۬لٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُ۫لًا ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَلَا تَقْفُ) **Ve ardınca gid**(ip izle)**me,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَكَ) **senin için,** ne hakkında? (بِهٖ) **onun hakkında,** ne olmadı? (عِلْمٌ) **hiçbir bilgi,** (اِنَّ السَّمْعَ) **şüphesiz ki kulak,** daha? (وَالْبَصَرَ) **göz de,** daha? (وَالْفُؤَادَ) **gönül de,** (كُلُّ اُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana! Bunların hepsi,** (كَانَ) (her biri) **oldu,** neden? (عَنْهُ) **o** (yaptıkları)**ndan,** nedir oldu? (مَسْؤُ۫لًا) **soru**(mlu tutu)**lacak bir şey,** (كَانَ) fiilinin zamîri bu uzuvların sâhibi olan insana râci de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir. *(el-Kirmânî; et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Ey insan!) **Yine sen** (görmediğin şeye "Gördüm", duymadığın şeye "Duydum", bilmediğin bir şey hakkında da "Biliyorum" diyerek) **kendisi hakkında sana âit hiçbir bilgi olmayan şeylerin ardınca gitme.**

(Herhangi bir konuda zanlarla, sezgilerle ve tahminlerle hüküm verme.) **Kulak da, göz de, gönül de; işte sana! Bunların hepsi** (de) **şüphesiz ki o** (insan) **on**(lar)**dan soru**(mlu tutu)**lacak biri olmuştur.**

وَلَا تَمْشِ فِى الْاَرْضِ مَرَحًاۚ اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَلَا تَمْشِ) **Ve yürüme,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** niçin? (مَرَحًا) **kibir** (ve iftihar) **için,** burada (مَرَحًا) kelimesi mefûlün leh düşmektedir, *(ed-Dürru'l-masûn)* (اِنَّكَ) **şüphesiz ki sen,** (لَنْ تَخْرِقَ) **kesinlikle yaramazsın,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **yeri,** daha? (وَلَنْ تَبْلُغَ) **ve erişemezsin,** neye? (اَلْجِبَالَ) **dağlara,** ne bakımından? (طُولًا) **uzunluk bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Ayrıca sen yer(yüzün)**de kibir** (ve iftihar) **için yürüme! Şüphesiz ki sen** (ne kadar güçlü ve sağlam bir şekilde ayağını bassan da) **aslâ yeri yaramazsın,** (ne kadar kasılsan da) **uzunluk bakımından dağlara da kesinlikle erişemezsin.**

كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(كُلُّ ذٰلِكَ) **İşte sana! Tüm bunlar,** yâni geride zikredilen emir ve yasaklar, (كَانَ) **oldu,** ne? (سَيِّئُهُ) **onların kötü olanları,** yâni yasaklananları, nerede oldu? (عِنْدَ رَبِّكَ) **Rabbin'in nezdinde,** nedir oldu? (مَكْرُوهًا) **hiç istenmeyen bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Ey mümin!) **İşte sana!** (Şirki yasaklayan hükümden îtibâren) **tüm bu** (anlatıla)**n** (emir ve yasak)**lar** (var ya); **onların kötü** (ve yasak) **olanları Rabbin nezdinde hiç istenmeyen bir şey olmuştur.**

ذٰلِكَ مِمَّٓا اَوْحٰٓى اِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِۜ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتُلْقٰى فٖى جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(ذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (anlatılan hükümler), nedendir? (مِمَّا) **o şeylerdendir ki,** (اَوْحٰى) **vahyetti,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** kim? (رَبُّكَ) **Rabbin,** onlar ne cinsinden olduğu hâlde? (مِنَ الْحِكْمَةِ) **hikmet**(li ilimler ve hükümler)**den,** (وَلَا تَجْعَلْ) **ve** (ey insan!) **edinme,** kimle berâber? (مَعَ اللّٰهِ) **Allâh ile berâber,** neyi? (اِلٰهًا) **bir ilâhı,** öyle ilâh ki, (اٰخَرَ) **başka,** (فَتُلْقٰى) **o sebeple bırakılırsın,** neyin içerisine? (فٖى جَهَنَّمَ) **cehennemin içerisine,** ne olduğun hâlde? (مَلُومًا) **kınanmış biri olarak,** daha? (مَدْحُورًا) **uzaklaştırılmış biri olarak.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (yirmi beş haslete ulaşan hükümlerin tamâmı), (akıl tarafından doğruluğuna hükmedilen, rûhî yönden de tatbîki uygun görülen birer) **hikmet**(li ilim ve hüküm) **olarak Rabbin'in sana vahyettiği şeylerdendir.** (Ey insan!) **Bir de sen Allâh ile birlikte başka bir ilâh edinme ki bu sebeple sen** (melekler ve müminler nezdinde) **kınanmış ve** (İlâhî rahmetten) **uzaklaştırılmış bir hâlde cehennemin içine bırakılırsın.**

اَفَاَصْفٰيكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنٖينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ اِنَاثًاۜ اِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظٖيمًا ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اَفَاَصْفٰى) **Yoksa seçkin mi kıldı?** kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** ne ile? (بِالْبَنٖينَ) **oğullarla,** daha? (وَاتَّخَذَ) **ve edindi mi?** kimden? (مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ) **melekler-den,** ne edindi? (اِنَاثًا) (evlât olarak) **birtakım dişiler,** (اِنَّكُمْ) **gerçekten** (de) **siz,** (لَتَقُولُونَ) **elbette söylüyorsunuz,** neyi? (قَوْلًا) **bir sözü,** öyle söz ki, (عَظٖيمًا) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Ey melekleri Allâh'ın kızları olarak tanıyan müşrikler!) **Yoksa Rabbiniz sizi oğullarla seçkin kıldı da, Kendisi meleklerden birtakım dişileri mi** (evlât) **edindi?!**

Gerçekten de siz elbette (gökleri çatlatacak, yerleri paramparça edecek ve dağları devirecek kadar) **çok büyük olan bir söz söylemektesiniz!**

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِيَذَّكَّرُواۜ وَمَا يَز۪يدُهُمْ اِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَلَقَدْ صَرَّفْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak türlü türlü** (farklı ve etkili) **şekillerle tekrar tekrar iyice açıklamada bulunduk,** nerede? (فِى هٰذَا) **işte şunda,** ondan bedel? (الْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da,** niçin? (لِيَذَّكَّرُوا) **iyice öğütlensinler diye,** (وَمَا يَز۪يدُ) **ama** (bu öğütler) **artırmıyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** yâni onları hiçbir bakımdan artırmıyor, (اِلَّا نُفُورًا) **ancak büyük bir uzaklaşma müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Andolsun ki; iyice öğütlensinler diye Biz işte bu Kur'ân'da elbette (ibretler, hikmetler, hükümler, misaller ve nice deliller husûsunda, teşvik, tehdit, emir ve nehiy gibi) **türlü türlü** (farklı ve etkili) **şekillerle tekrar tekrar iyice açıklamada bulunduk. Ama bu onlara büyük bir uzaklaşmadan başkasını artırmıyor.**

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُٓ اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ اِذًا لَابْتَغَوْا اِلٰى ذِى الْعَرْشِ سَب۪يلًا ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (لَوْ كَانَ) **eğer bulunsaydı,** burada (كَانَ) fiili tâmme olduğundan (وُجِدَ) mânâsındadır, kimle berâber? (مَعَهُ) **O'nunla berâber,** ne? (اٰلِهَةٌ) **başka ilâhlar,** öyle ilâhlar ki, (كَمَا يَقُولُونَ) **onların söyledikleri gibi,** (اِذًا) **o takdirde,** (لَابْتَغَوْا) **elbette** (o başkaları) **ararlardı,** nereye? (اِلٰى ذِى الْعَرْشِ) **Arş'ın sâhibine,** neyi ararlardı? (سَب۪يلًا) **bir yolu.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Habîbim! Allâh'a ortak koşanların bâtıl inançlarını reddetmek üzere) **de ki: "Eğer onların söylemekte olduğu gibi O'nunla birlikte başka ilâhlar bulunsaydı,** (dünyâ kralları birbirinin gücünü gidermek üzere çatıştıkları gibi) **o takdirde elbette onlar** (da) **Arş'ın sâhibine** (ulaşıp Kendisini mağlup etmek için) **bir yol ararlardı."**

سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(سُبْحَانَهُ) **Kendini** (ortaklardan ve tüm noksan sıfatlardan tenzîh, takdîs ve) **tesbîh ile** (uzak tuttu), (وَتَعَالٰى) **zâten O çok yüce olmuştur,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يَقُولُونَ) **diyorlar,** ne olmakla? (عُلُوًّا) **bir yücelikle,** öyle yücelik ki, (كَبِيرًا) **çok büyük.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Kendini (ortaklardan ve tüm noksan sıfatlardan tenzîh, takdîs ve) **tesbîh ile** (uzak tuttu)! **Zâten O** (Allâh-u Te'âlâ) **onların söylemekte oldukları şeylerden çok büyük bir yücelikle dâimâ çok yüce olmuştur.**

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ
بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ اِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(تُسَبِّحُ) **Tesbîh etmektedir,** kimi? (لَهُ) **O'nu,** ne? (اَلسَّمٰوَاتُ) **gökler,** öyle gökler ki, (اَلسَّبْعُ) **yedi** (kat), daha? (وَالْاَرْضُ) **yer de,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** nerededirler? (فِيهِنَّ) **onların içindedirler,** (وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ) **zâten hiçbir şey olmadı,** (اِلَّا يُسَبِّحُ) **ancak tesbîh eder** (oldu), ne ile mültebis olarak? (بِحَمْدِهِ) **O'nun hamdi ile,** (وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ) **velâkin siz iyice anlayamazsınız,** neyi? (تَسْبِيحَهُمْ) **onların tesbîh** (şekl)**ini,** (اِنَّهُ) **şüphesiz O,** (كَانَ) **dâimâ oldu,** nedir oldu? (حَلِيمًا) **Halîm,** daha nedir oldu? (غَفُورًا) **Ğafûr.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Yedi (kat) **gökler ve yer, bir de onların içinde bulunan** (melekler, cinler ve insan)**lar sürekli O'nu tesbîh** (ve takdîs ederek; Zâtı'na yakışmayan tüm vasıflardan ve sonradan yaratılmış olmanın bütün îcaplarından son derece uzak olduğunu, dilleriyle de hâlleriyle de ifâde) **etmektedir**(ler).

(Denizdeki balıklara ve havadaki kuşlara varıncaya kadar canlı-cansız) **hiçbir şey yoktur ki; mutlaka** (hepsi de) **O'nun hamdi ile** (meşgul olarak yüce Zâtı'nı) **tesbîh eder**(ler).

Velâkin (dillerinizin farklılığından ve tefekkürünüze mâni olacak bir gaflete tutulduğunuzdan dolayı) **siz onların tesbîh** (şekl)**ini iyice anlayamazsınız.**

Şüphesiz ki O (Allâh-u Te'âlâ) **dâimâ** (hiç acele etmeyen bir Zât olduğu için, kudret delillerini düşünmemekle hak etmiş olduğunuz peşin azâbı geciktiren bir) **Halîm ve** (geçmiş taksîrâtınızdan tevbe etmeniz durumunda kusurlarınızı çokça bağışlayan bir) **Ğafûr olmuştur.**

وَاِذَا قَرَأْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًاۙ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَاِذَا قَرَأْتَ) **Ve** (Habîbim!) **sen okuduğun zaman,** neyi? (اَلْقُرْاٰنَ) **Kur'ân'ı,** (جَعَلْنَا) **Biz koyarız,** nereye? (بَيْنَكَ) **senin aranla,** daha? (وَبَيْنَ الَّذِينَ) **o kimselerin arasına ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** neyi koyarız? (حِجَابًا) **bir perdeyi,** öyle perde ki, (مَسْتُورًا) **iyice örten,** bu kelime (ذَا سَتْرٍ) mânâsında olduğu için bu şekilde tercüme edilmiştir. İsm-i mefûl mânâsında da değerlendirilmiştir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim!) **Sen Kur'ân okuduğun zamanda ise Biz âhirete îmân etmeyen o kimselerle senin arana iyice örten bir perde** */(onların göremediği) **örtülü bir perde**/* **koyarız.**

Bu âyet-i kerîme Ebû Leheb'in karısı Ümmü Cemîl hakkında nâzil olmuştur, şöyle ki; Tebbet Sûresi nâzil olunca o eline avuç dolusu taş alıp Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e saldırmak üzere hareket etmiş ve Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Ebû Bekr Sıddîk'ın yanında bulunuyorken onların yanına girmişti, Ebû Bekr *(Radıyallâhu Anh)* endişelenerek Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i gizlemek istediyse de o birtakım âyetlerle korunarak: "Bırak gelsin, o beni görmez" buyurmuş, buyurduğu gibi de olmuştur. Nitekim o, Ebû Bekr Sıddîk'ın yanına kadar gelip durmuş ama Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i göremeyip dönmüştür. *(Ebû Ya'lâ, el-Müsned, rakam:53; Hâkim, el-Müstedrek, 2/361, Beyhakî, ed-Delâil, 2/195-196)*

وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفٖٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْاٰنِ
وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ نُفُورًا ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yarattık,** *(el-Kirmânî)* ne üzerine? (عَلٰى قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinin üzerine,** neyi? (اَكِنَّةً) **birçok perdeleri,** ne için? (اَنْ يَفْقَهُوهُ) **anlamasınlar diye,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri: (لِاَنْ لَا يَفْقَهُوهُ) şeklindedir, *(Tenvîru'l-mikbâs, et-Teysîr, el-Hâzin)* neyi? (هُ) **o** (okuduğu)**nu,** daha nerede yarattık? (وَفٖي اٰذَانِهِمْ) **kulaklarının içerisinde de,** neyi yarattık? (وَقْرًا) **büyük bir ağırlığı,** (وَاِذَا ذَكَرْتَ) (Habîbim!) **ve sen andığın zaman,** kimi? (رَبَّكَ) **Rabbin'i,** nerede? (فِي الْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da,** ne olduğu hâlde? (وَحْدَهُ) **tek olduğu hâlde,** (وَلَّوْا) **dönerler,** nereye? (عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ) **arkalarına,** niçin? (نُفُورًا) **kaçmak için.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Ayrıca Biz onların (duyularını hakkı bulup hidâyete uyma yolunda kullanmadıklarını gördüğümüz için) **kalplerinin üzerinde o** (okuduğu)**nu iyice anlayamasınlar diye birçok perdeler, kulaklarının içerisinde de büyük bir ağırlık** (ve kuvvetli bir sağırlık) **yarattık.**

(Bu yüzden) **sen Kur'ân** (okuduğun sıra)**da** (tevhîd içeren âyetlere geldiğinde) **Rabbin'i tek olarak andığın zaman ise onlar kaçmak için arkalarına dönerler.**

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهٖٓ اِذْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ وَاِذْ هُمْ نَجْوٰٓى اِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(نَحْنُ) **Biz,** kimiz? (اَعْلَمُ) **çok iyi bilici**(yiz), neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** yâni hafife alma ve dalga geçme niyetlerini ki, (يَسْتَمِعُونَ) (sana) **kulak veriyorlar,** ne sebebiyle? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** burada (بَا) harfi sebebiyyedir, *(el-Beyzâvî)* ne zamanda? (اِذْ يَسْتَمِعُونَ) **kulak vermekte oldukları zamanda,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** daha neyi biliciyiz? (وَاِذْ هُمْ) **bir zamânı ki onlar,** nedirler? (نَجْوٰى) **fısıldaşan kimselerdir,** bu kelime (نَجِيٌّ) kelimesinin cemisidir, *(Ebû Hayyân, 14/93)* onlardan bedel neyi biliyoruz? (اِذْ يَقُولُ) (Müslümanlara) **demekte olduğu zamânı** (çok iyi biliyoruz), kim? (اَلظَّالِمُونَ) **o zâlimler,** neyi dedikleri zaman? (اِنْ تَتَّبِعُونَ) **siz** (hiçbir kimseye) **tâbi olmuyorsunuz,** (اِلَّا رَجُلًا) **ancak bir adama,** öyle adam ki, (مَسْحُورًا) **büyülenmiş biri.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Habîbim!) **Onlar sana kulak verirlerken, hani onlar** (senin aleyhine) **fısıldaşan bir topluluk iken, vaktâ ki o zâlimler** (müminlere)**: "Siz ancak büyülenmiş bir adama tâbi oluyorsunuz" derken, Biz onların** (eğlence, hafife alma ve dalga geçme gibi) **ne türlü nedenlerle** (seni) **dinlemekte olduklarını çok iyi biliciyiz.**

اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(اُنْظُرْ) **Bak,** neye? (كَيْفَ) **nasıl?** (ضَرَبُوا) **açıkladılar,** kim için? (لَكَ) **senin için,** neyi? (اَلْاَمْثَالَ) **misalleri,** (فَضَلُّوا) **böylece sapıttılar,** (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) **artık güç yetiremezler,** neye? (سَبِيلًا) (doğru) **bir yola** (girmeye).

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Habîbim!) **Bak ki; onlar senin için** (şâir, sâhir, kâhin ve mecnun gibi sözler sarfederek senin hakkında yakışmayan) **örnekleri nasıl açıkladılar da böylece sapıttılar. Artık onlar** (doğruya ulaştıracak) **bir yola** (girmeye) **güç yetiremezler.**

وَقَالُوا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَقَالُوا) **Ve dediler,** ne dediler? (ءَاِذَا كُنَّا) **olduğumuz zaman mı?!** nedir olduğumuz zaman? (عِظَامًا) **birtakım kemikler,** daha? (وَرُفَاتًا) **ve ufalanmış bir toprak,** (ءَاِنَّا) **gerçekten biz mi?!** (لَمَبْعُوثُونَ) **elbette diriltilecek kimseler** (olacağız), ne olmakla? (خَلْقًا) **yaratılmakla,** öyle yaratılmak ki, (جَدِيدًا) **yepyeni olan.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Bir de o (müşrik ola)**nlar: "Biz** (çürümüş) **birtakım kemikler ve ufalanmış bir toprak olduğumuz zamanda mı; gerçekten Biz mi, elbette yepyeni bir yaratılışla diriltilecek kimseleriz?!" dediler.**

قُلْ كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (كُونُوا) **olun,** nedir olun? (حِجَارَةً) **birtakım taşlar,** daha? (اَوْ حَدِيدًا) **ya da demir** (olun).

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Habîbim! Onlara cevâben) **de ki: "Siz** (kaskatı) **birtakım taşlar ya da** (güçlü) **bir demir olun.**

اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِى صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِى فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ اِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتٰى هُوَ قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(اَوْ خَلْقًا) **Veyâ yaratılmış bir şey,** öyle yaratılmış ki neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَكْبُرُ) (onun yaratılması) **büyük** (ve zor) **oluyor,** nerede? (فِى صُدُورِكُمْ) **kalplerinizde,** (فَسَيَقُولُونَ) **yakında diyecekler,** ne diyecekler? (مَنْ) **kim,** (يُعِيدُ) (hayâta) **geri döndürecek,** kimi? (نَا) **bizi,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle?

(اَلَّذِى) **O Zât** (sizi diriltecek) **ki,** (فَطَرَ) **yoktan yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne zamanda? (اَوَّلَ مَرَّةٍ) **ilk kerede,** (فَسَيُنْغِضُونَ) **bunun üzerine gerçekten sallayacaklar,** kime doğru? (اِلَيْكَ) **sana,** neyi? (رُؤُسَهُمْ) **başlarını,** daha ne yapacaklar, (وَيَقُولُونَ) **ve diyecekler,** ne diyecekler? (مَتٰى) **ne zaman** (olacak)**dır?** ne? (هُوَ) **o** (diriltilme), (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** ne söyle? (عَسٰى) **kesin oldu,** ne? (اَنْ يَكُونَ) **olması,** nedir olması? (قَرِيبًا) **çok yakın bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Veyâ (diriltilmesini) **kalplerinizde** (düşünmeniz bile) **büyük** (ve zor hattâ çok uzak) **olan** (gökler, yerler ve dağlar gibi) **şeylerden, farklı yaratılmış** (herhangi) **bir şey olun!**

(Yine de Allâh-u Te'âlâ'nın kudreti sizi diriltmekten âciz kalmaz. Zîrâ hepiniz yaratılmış birtakım cisimler olmanız hasebiyle, ölüm ve hayat gibi arazları kabûl etmekte müştereksiniz. Hele bir de siz kısa bir zaman önce hayatta olan kimselerken, çürüdükten sonra diriltilmeniz hiç de uzak görülecek bir şey değildir.)"

(Sen bunu söylediğinde) **bu sefer muhakkak onlar: "Bizi kim** (hayâta) **geri döndürecek?!" diyecekler. Sen: "Sizi ilk keresinde** (cansız bir toprakken) **yoktan yaratmış olan O Zât** (diriltecek)**" de.**

Bunun üzerine gerçekten onlar (kapılacakları dehşet ve hayret içerisinde) **başlarını sana doğru sallayacaklar da: "O** (da) **ne zaman** (olacak)**dır?!" diyecekler. Sen** (de) **de ki:** "(Her gelecek yakın olduğu gibi) **onun** (da) **çok yakın olması kesin olmuştur."**

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهٖ وَتَظُنُّونَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

Çok yakın olmasından bedel? (يَوْمَ يَدْعُو) **dâvet edeceği gün** (diriltecektir), bu zarf mukadder bir (اُذْكُرُوا) fiiline de müteallik olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, kimi? (كُمْ) **sizi,** (فَتَسْتَجِيبُونَ) **siz de icâbet edeceksiniz,** ne ile mültebis olduğunuz hâlde? (بِحَمْدِهٖ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun hamdi ile,** daha? (وَتَظُنُّونَ) **ve zannedeceksiniz,** neyi? (اِنْ لَبِثْتُمْ) **siz** (dünyâda) **kalmadınız,** (اِلَّا قَلِيلًا) **ancak çok az** (olan bir süre kaldınız).

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Ey insanlar!) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun sizi** (diriltip, mahşere toplanmanız için) **dâvet edeceği günü** (hatırlayın) **ki; siz de** (başlarınızdan

toprakları silkerken: "Sübhânekellâhümme ve bihamdike" diyerek) **O'nun hamdi** (ve zikri) **ile birlikte** (Kendisine) **tamâmen icâbet edeceksiniz ve** (karşılaştığınız dehşetli manzaralara nispetle, dünyâda ve kabirde geçirdiğiniz zamanları azımsayarak, oralarda) **ancak çok az bir süre kaldığınızı zannedeceksiniz.**

وَقُلْ لِعِبَادٖي يَقُولُوا الَّتٖي هِيَ اَحْسَنُۜ اِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْۜ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُبٖينًا ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَقُلْ) **Ve** (Habîbim!) **söyle,** kime? (لِعِبَادٖي) **kullarıma,** (يَقُولُوا) **söylesinler,** neyi? (اَلَّتٖي) **o şeyi ki,** (هِيَ) **o,** nedir? (اَحْسَنُ) **en güzel olandır,** (اِنَّ الشَّيْطَانَ) **gerçekten şeytan,** (يَنْزَغُ) **kışkırtma yapar,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** (اِنَّ الشَّيْطَانَ) **çünkü muhakkak ki şeytan,** bu terkîb ta'lîl makāmındadır, (كَانَ) **oldu,** kim için? (لِلْاِنْسَانِ) **insan için,** nedir oldu? (عَدُوًّا) **büyük bir düşman,** öyle düşman ki, (مُبٖينًا) (düşmanlığı) **apaçık olan.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Habîbim! Müşriklerden çektikleri eziyeti sana şikâyet eden) **Benim** (mümin) **kullarıma da de ki; o** (kâfirlerle sürtüşmeye girmesinler, ancak: "Allâh sizi hidâyet etsin" gibi) **en güzel olan şeyin ta kendisini söylesinler. Gerçekten de şeytan aralarında kışkırtma yapar** (ve şerri körükler de, bu daha büyük zararlara sebebiyet verebilir). **Çünkü muhakkak şeytan insan için apaçık büyük bir düşman olmuştur.**

رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْۜ اِنْ يَشَاْ يَرْحَمْكُمْ اَوْ اِنْ يَشَاْ يُعَذِّبْكُمْۜ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكٖيلًا ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** kimdir? (اَعْلَمُ) **çok iyi bilendir,** kimi? (بِكُمْ) **sizi,** (اِنْ يَشَاْ) **murâd ederse,** (يَرْحَمْ) **rahmet eder,** kime? (كُمْ) **size,** (اَوْ اِنْ يَشَاْ) **yâhut murâd ederse** (de), (يُعَذِّبْ) **azap eder,** kime? (كُمْ) **size,** (وَمَٓا اَرْسَلْنَا) **zâten Biz göndermedik,** kimi? (كَ) **seni,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** ne olduğun hâlde? (وَكٖيلًا) **bir vekîl olarak.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Kâfirlerin sonlarının ne olacağını bilemeyeceğinizden, belki de Allâh-u Te'âlâ gelecekte kendilerini îmâna hidâyet buyuracağından dolayı onlara: "Siz kesinlikle cehennemliksiniz" gibi kışkırtıcı sözler söyleyip de işi

zora sokmayın. Bilakis durumlarını Allâh-u Te'âlâ'nın dilemesine havâle ederek kendilerine şöyle hitap edin:) **"Rabbiniz sizi çok iyi bilendir. Eğer dilerse** (îmân nasip ederek) **size rahmet eder yâhut murâd ederse** (hidâyetten mahrum bırakarak) **size azap eder."**

(Habîbim!) **Zâten Biz seni onlar üzerine bir vekîl olarak göndermedik** (ki onları zorla îmân ettiresin ve inkârlarından sorumlu olasın. Biz seni ancak bir duyurucu olarak gönderdik. O hâlde onların eziyetlerine sabret, ashâbına da idâreli gitmelerini emret).

Bu iki âyet-i kerime; bir müşriğin Hazret-i Ömer'e sövmesi netîcesinde, büyük bir kargaşa yaşanmasın diye Ömer *(Radıyallâhu Anh)*ın onu affetmesini teşvik eder mâhiyette nâzil olmuştur. Müslümanların çok zayıf durumda bulunduğu Mekke döneminin ağır şartları göz önünde bulundurulacak olursa, onların laflarına ve alaylarına karşı sert çıkışların Müslümanlara zarar vereceği ortadadır.

Bu nedenle kâfirlerle cihat âyeti ininceye kadar sahâbe-i kirâm müşriklerin eziyetlerine tahammül etmek ve fesat çıkaracak çekişmelerden uzak durmakla emrolunmuşlardır. Seyf (cihad) âyeti indikten sonra ise, müşriklere müsâmahalı davranmayı emreden bu gibi âyetler neshedilmiştir. Ancak aynı şartlar altında yaşayan Müslümanların bu gibi âyetlerin hükümlerini göz ardı etmemeleri gerekir. *(el-Beyzâvî, el-Hâzin)*

وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيّٖنَ
عَلٰى بَعْضٍ وَاٰتَيْنَا دَاوُ۫دَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَرَبُّكَ) **Ve Senin Rabbin,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** kimi? (بِمَنْ) **o kimseleri ki,** neredėdir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (وَلَقَدْ فَضَّلْنَا) **andolsun ki; elbette muhakkak Biz üstün kıldık,** kimi? (بَعْضَ النَّبِيّٖنَ) **nebîlerin bâzısını,** kime karşı? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma karşı,** daha? (وَاٰتَيْنَا) **ve Biz verdik,** kime? (دَاوُ۫دَ) **Dâvûd'a,** neyi? (زَبُورًا) **Zebûr'u.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- (Habîbim!) **Ayrıca senin Rabbin** (sâdece sizi değil) **göklerde ve yerde bulunanları**(n tüm hâllerini ve hak ettiklerini) **hakkıyla bilendir.** (Bu yüzden peygamberlik ve velîlik makamlarına dilediğini seçer. Artık onlar Ebû Tâlib'in yetiminin peygamber olmasını ve karnı aç, sırtı çıplak kimselerin onun ashâbı bulunmasını niçin yadırgıyorlar?!)

Andolsun ki; muhakkak Biz nebîlerin bâzısını diğer bir kısma karşı (mallarının çokluğuyla değil, aklî, rûhânî ve ahlâkî birtakım fazîletlerle) **elbette üstün kıldık. Dâvûd'a da** (saltanatıyla değil) **Zebûr'u** (vahyederek üstünlük) **verdik.**

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(قُلْ) (Rasûlüm!) **Söyle,** ne söyle? (اُدْعُوا) (size yardım etmeleri için) **duâ edin,** kime? (اَلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (زَعَمْتُمْ) (onların ilâh olduğunu) **iddiâ ettiniz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşa)**ndan başka,** (فَلَا يَمْلِكُونَ) **ama onlar sâhip olamazlar,** neye? (كَشْفَ الضُّرِّ) **sıkıntıyı aç**(ıp savuştur)**maya,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْكُمْ) **sizden,** daha neye sâhip olamazlar? (وَلَا تَحْوِيلًا) (onu başkalarına) **çevirmeye de olamaz**(lar).

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Rasûlüm! Şiddetli kuraklık yüzünden köpekleri ve leşleri yiyecek duruma düşünce senden duâ isteyen o müşriklere) **de ki:**

"O (Allâh-u Sübhânehû)**nun dışında** (kendilerinin ilâhlıklarını) **iddiâ etmiş olduğunuz o kimselere** (Îsâ'ya, Uzeyr'e, meleklere ve cinlere) **duâ edin** (de, içine düştüğünüz darlıktan sizi kurtarsınlar).

Ama onlar sizden bir sıkıntıyı aç(ıp savuştur)**maya** (dâir hiçbir imkâna) **sâhip olamazlar,** (onu başkalarına) **çevirmeye de** (güç yetirici) **olamaz**(lar)."

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(اُولٰٓئِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Onlar,** onlardan bedel? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (يَدْعُونَ) **o** (şirk koşa)**nlar** (kendilerine) **duâ ediyorlar,** yâni müşriklerin sıkıştıkları zaman kendilerine duâ yaptığı Îsâ, Uzeyr ve melekler, nedirler? (يَبْتَغُونَ) **aramaktadırlar,** kime ulaşmak için? (اِلٰى رَبِّهِمْ) **Rablerine,** neyi? (اَلْوَسِيلَةَ) **vesîleyi,** yâni aracı olacak amelleri, o arayanlardan bedel? (اَيُّهُمْ) **onlardan her kim,** bu mânâya göre (اَيُّ) kelimesi mevsûle kabûl edilmiştir, *(Ebû Hayyân, 14/111)* nedir? (اَقْرَبُ) **daha yakındır,** yâni onlardan hangisi Allâh-u Te'âlâ'ya mânen daha yakınsa o bile Allâh-u Te'âlâ'ya ibâdet vesîlesiyle O'na yakınlaşmak istiyorlar, ya en yakın olmayanlar bir vesîle ortaya koymadan nasıl ulaşabilirler?! onlar daha ne yapmaktadırlar? (وَيَرْجُونَ) **ve ummaktadırlar,** neyi? (رَحْمَتَهُ) **O'nun rahmetini,** daha ne yapmaktadırlar? (وَيَخَافُونَ) **ve korkmaktadırlar,**

neden? (عَذَابَهُ) **O'nun azâbından,** (اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ) **çünkü gerçekten senin Rabbin'in azâbı,** bu cümle ta'lîliyye makāmındadır, (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (مَحْذُورًا) **sakınılmayı hak eden korkunç bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (şirk koşa)**nların** (sıkıştıkları zaman kendilerine) **duâ yapmakta olduğu o** (Îsâ, Uzeyr ve melekler gibi Allâh nezdinde îtibârı olan) **kimseler** (kendilerinin Allâh'a ortak koşulmasından aslâ râzı değildirler, üstelik)**; hangileri** (Allâh'a mânen) **en yakınsa onlar** (bile) **Rablerine** (ibâdet ederek mânen yakınlaşmaya) **vesîle aramaktadırlar,** (ya en yakın olmayanlar bir vesîle ortaya koymadan Rablerinin rızâsına nasıl ulaşabilirler? Ayrıca diğer sâlih kullar gibi) **onlar da O'nun rahmetini ummaktadırlar ve azâbından korkmaktadırlar. Zîrâ şüphesiz senin Rabbin'in azâbı** (peygamberler ve melekler dâhil tüm kullar tarafından) **sakınılmayı hak eden korkunç bir şey olmuştur.**

وَاِنْ مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًاؕ
كَانَ ذٰلِكَ فِى الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَاِنْ مِنْ قَرْيَةٍ) **Ve hiçbir karye** (mevcut) **olmadı ki,** (اِلَّا نَحْنُ) **ancak Biz,** (مُهْلِكُوهَا) **onu helâk edicileriz,** neden önce? (قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününden önce,** (اَوْ مُعَذِّبُوهَا) **ya da on**(un halkın)**a azap edicileriz,** ne yapmakla? (عَذَابًا) **büyük bir azap yapmakla,** bu kelime (تَعْذِيبًا) mânâsındadır, *(Ebû Hayyân, 8/484)* öyle azap ki, (شَدِيدًا) **çok şiddetli olucu,** (كَانَ) **oldu,** ne? (ذٰلِكَ) **işte sana, bu** (karar), nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o** (Levh-i Mahfûz nâmındaki) **Kitap'ta,** nedir oldu? (مَسْطُورًا) **yazılmış bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (İyi-kötü) **hiçbir karye yoktur ki; mutlaka Biz onu kıyâmet gününden önce** (yangın, sel, kıtlık, kuraklık ve düşman istîlâsı gibi değişik nedenlerle) **helâk edicileriz ya da ona şiddetli bir azap edişle azap edicileriz. İşte sana! Bu** (karar) **o** (Levh-i Mahfûz nâmındaki) **Kitap'ta yazılmış bir şey olmuştur.**

وَمَا مَنَعَنَا اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ اِلَّا اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَؕ وَاٰتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً
فَظَلَمُوا بِهَاؕ وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيَاتِ اِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَمَا مَنَعَ) **Ve mâni olmadı,** kime? (نَا) **Bize,** ne yapmamıza mâni olmadı? (اَنْ نُرْسِلَ) **göndermemize,** neyi? (بِالْاٰيَاتِ) **âyet** (ve mûcize)**leri,** (اِلَّآ اَنْ كَذَّبَ) **ancak yalanlaması** (mâni oldu), neyi? (بِهَا) **onları,** kim? (الْاَوَّلُونَ) **evvelkiler,** (وَاٰتَيْنَا) **ve Biz vermiştik,** kime? (ثَمُودَ) **Semûd** (halkın)**a,** neyi? (النَّاقَةَ) **o dişi deveyi,** ne olduğu hâlde? (مُبْصِرَةً) **açıkça görünen bir âyet,** (فَظَلَمُوا) **ama** (keserek) **zulmettiler,** neye? (بِهَا) **ona,** (وَمَا نُرْسِلُ) **zâten Biz göndermeyiz,** neyi? (بِالْاٰيَاتِ) **o âyet** (ve mûcize)**leri,** (اِلَّا تَخْوِيفًا) **ancak büyük bir korkutma olsun diye.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Kureyş'in istediği) **o âyet** (ve mûcize)**leri Bizim göndermemize ancak evvelkilerin onları yalanlamış olması** (ve netîcesinde Bizim onları helâk etmemiz ama âhir zaman ümmeti hakkında bunu murâd etmememiz) **mâni olmuştur.**

(Zîrâ Bizim kānunumuz, istedikleri mûcizeyi gördükleri hâlde îmân etmeyenlerin kökünün kazınması şeklinde cereyân etmiştir. Habîbim! Biz senin kavminin onlar gibi toptan helâk edilmesini murâd etmediğimiz için her istediklerini yerine getirmedik, tâ ki sen teblîğe devâm ederek onlardan bir kısmının îmânına vesîle olasın. Nitekim) **Biz Semûd** (toplumun)**a da açıkça görünen bir âyet** ***/(kendilerine) basîret veren bir âyet/*** **olarak o** (kayadan çıkardığımız) **dişi deveyi vermiştik.**

Ama onlar (o deveye bir mûcize olarak inanacak yerde onu boğazlayarak) **ona** (karşı nankörlük etmiştiler ve bu sebeple kendilerini azâba mâruz bırakarak nefislerine) **zulmetmiştiler.**

Hâlbuki Biz (ümmetlerin istediği) **o âyet** (ve mûcize)**leri ancak** (inanmamaları hâlinde köklerini kazıyacak bir azâbın âcilen kendilerine geleceğine dâir) **büyük bir korkutma olarak göndermekteyiz.**

Müfessirlerin beyânı vechile; Kureyş müşrikleriyle aynı tabîata sâhip olan Âd ve Semûd kavimleri, istedikleri mûcizeleri gördükleri hâlde îmân etmemeleri yüzünden, köklerini kazıyacak peşin bir azâba mâruz kalmışlardır. Mekke müşrikleri de Safâ Dağı'nın altına dönüştürülmesi, Mekke'deki dağların giderilmesi ve ölülerin diriltilmesi gibi birtakım mûcizeler istemişlerdir. Fakat geçmiş ümmetlere uygulanan o değişmez İlâhî Sünnet gereği, istedikleri verildiği hâlde inanmamaları durumunda âcilen hepsi birlikte helâk edileceklerdi. Ama Allâh-u Te'âlâ âhir zaman ümmetinin kıyâmet gününe kadar yaşatılmasına hükmettiği için onlara her istediklerini vermediğini bu âyet-i celîlesiyle beyân etmiştir. *(en-Nesefî)*

وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّتِي اَرَيْنَاكَ اِلَّا فِتْنَةً
لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْاٰنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ اِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(Habîbim! Anlat), neyi? (وَاِذْ قُلْنَا) **bir zamânı da ki buyurmuştuk,** kime? (لَكَ) **sana,** ne buyurmuştuk? (اِنَّ رَبَّكَ) **muhakkak senin Rabbin,** (اَحَاطَ) (ilmiyle) **kuşattı,** kimi? (بِالنَّاسِ) **tüm insanları,** (وَمَا جَعَلْنَا) **ve Biz yapmadık,** neyi? (الرُّءْيَا) **o gözle görülmüş şeyi,** (الرُّءْيَا) kelimesi "Görmek" anlamına gelen (رُءْيَةٌ) masdarından alınmış olup göz görüşüne de, uykuda bir şey görme mânâsına da kullanılabilir, ama İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın tefsîrine göre buradaki (الرُّءْيَا) kelimesi Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e Beyt-i Makdis'e götürüldüğü gece gösterilenlerdir, yoksa uyku rüyâsı değildir. *(İbnü Huzeyme, et-Tevhîd, 2/494; et-Taberânî, el-Kebîr, rakam:11641, 11/250; el-Buhârî, rakam:3888; et-Tirmizî, rakam:3134)* o gözle gördüğün şeyi yapmadık, (الَّتِى) **o şeyi ki,** (اَرَيْنَا) (Mi'râc Gecesi) **gösterdik,** kime? (كَ) **sana,** (اِلَّا فِتْنَةً) **ancak bir fitne** (ve imtihan vesîlesi yaptık), kim için? (لِلنَّاسِ) **o**(nu duyan) **insanlar için,** daha o insanlara neyi fitne yaptık? (وَالشَّجَرَةَ) **o** (zakkum) **ağacı**(nı) **da,** *(el-Buhârî, rakam:3888)* öyle ağaç ki, (الْمَلْعُونَةَ) (kendisinden yiyenler) **lânetlenmiş,** nerede? (فِى الْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da,** (وَنُخَوِّفُ) **ve Biz korkutmaktayız,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَمَا يَزِيدُ) **ama o artırmıyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** yâni onların hiçbir şeyini **artırmıyor,** ancak neyi artırıyor? (اِلَّا طُغْيَانًا) **ancak** (onların) **azgınlığı**(nı artırıyor), öyle azgınlık ki, (كَبِيرًا) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Habîbim! Anlat) **bir zamânı da ki; Biz sana: "Gerçekten senin Rabbin tüm insanları** (ilmiyle ve kudretiyle) **kuşattı.** (Dolayısıyla onların hiçbir yaptıkları Allâh-u Te'âlâ'ya aslâ gizli değildir. Yakında Kureyş müşriklerini de Bedir'de çökertecektir. Zîrâ tüm kullar O'nun tasarrufu altındadır. Artık onlara aldırma ve vazîfen olan teblîğ işini yerine getirmeye devâm et)" **buyurmuştuk.**

Biz (Mi'râc Gecesi) **sana** (ayan beyân) **göstermiş olduğumuz o gözle görülmüş şeyi de, ayrıca** (kendisinden yiyecek kimseler) **Kur'ân'da lânetlenmiş olan o** (zakkum) **ağacı**(nı da) **ancak o**(nları duyan) **insanlar için bir fitne** (ve imtihan vesîlesi) **yapmışızdır.**

Böylece Biz onları (dünyâ ve âhiret tehlikeleriyle) **korkutmaktayız. Ama bu onlara çok büyük bir taşkınlıktan başka bir şey artırmıyor.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; Mi'râc hâdisesini duyan bâzı Müslümanlar bu imtihanı kaldıramayarak dinden dönmüştür.

Ayrıca Ebû Cehil cehennemde yetişen zakkum ağacını duyunca: "Duymuyor musunuz ki, bu Muhammed hem sizi taşları yakan bir ateşle korkutuyor, hem de o ateşte ağaç yetiştiğini iddiâ ediyor?!" diyerek insanları fitneye düşürmüş, sonra da:

"Biz kaymak ve hurmadan başka bir zakkum tanımıyoruz. Ey arkadaşlar! Haydi, gelin de biraz zakkumlanalım" diye alay etmeye başlamıştır.

Bu yüzden bu âyet-i kerîmede bu iki hâdisenin insanlar için büyük bir fitne olduğu bildirilmiştir. *(et-Teysîr, 9/436; Mecmû'atü't-tefâsîr, 4/49-50)*

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلٖيسَؕ قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طٖينًاۚ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(Habîbim! Anlat), neyi? (وَاِذْ قُلْنَا) **bir zamânı da ki buyurmuştuk,** kime? (لِلْمَلٰٓئِكَةِ) **meleklere,** ne buyurmuştuk? (اُسْجُدُوا) **secde edin,** kime? (لِاٰدَمَ) **Âdem'e,** (فَسَجَدُٓوا) **onlar hemen secde ettiler,** (اِلَّٓا اِبْلٖيسَ) **İblîs müstesnâ,** (قَالَ) **o** (İblîs) **dedi,** ne demişti? (ءَاَسْجُدُ) **secde mi yapacağım?!** kime? (لِمَنْ) **o kimseye ki,** (خَلَقْتَ) **Sen** (onu) **yarattın,** neden? (طٖينًا) **değersiz bir çamurdan,** burada (مِنْ) harf-i ceri mahzûftur. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Habîbim! Anlat) **bir zamânı ki; Biz meleklere: "Âdem'e secde edin"** (diye emir) **buyurmuştuk da İblîs dışında hepsi hemen secde yapmıştılar, o ise: "Değersiz bir çamurdan yaratmış olduğun kimseye secde mi yapacağım?!" demişti.**

قَالَ اَرَاَيْتَكَ هٰذَا الَّذٖي كَرَّمْتَ عَلَيَّؗ لَئِنْ اَخَّرْتَنِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ
لَاَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُٓ اِلَّا قَلٖيلًا ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(قَالَ) **O** (İblîs) **dedi,** ne dedi? (اَرَاَيْتَ) (ey Allâh!) **gördün mü?!** yâni haber ver, kim? (كَ) **Sen,** bu zamîr, (اَرَاَيْتَ) cümlesindeki hitâb zamîrini tekid içindir, gerçi bu zamîr (اَرَاَيْتَ) cümlesinin mefûlü de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, neyi haber ver? (هٰذَا) **işte şunu,** şundan bedel? (اَلَّذٖي) **o kimseyi ki,** (كَرَّمْتَ) **üstün kıldın,** kime karşı? (عَلَيَّ) **bana karşı,** yâni bana üstün kıldığın şu Âdem'e secde etmemi emrederek onu bana niçin üstün kıldığını bana söyle, burada sıla cümlesinin delâlet ettiği ikinci mefûl cümlesi hazfedilmiştir ki takdîri: (لِمَ كَرَّمْتَهُ عَلَيَّ) "Niye onu, bana karşı üstün kıldın?" şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* (لَئِنْ اَخَّرْتَ) **andolsun ki; eğer geciktirirsen,** kimi? (نِ) **beni**(m ecelimi), ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününe kadar,** (لَاَحْتَنِكَنَّ) **elbette mutlaka helâk edeceğim,** kimi? (ذُرِّيَّتَهُ) **onun zürriyetini,** (اِلَّا قَلٖيلًا) **çok azı müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- O (İblîs, yüce Zâtım'a karşı küstahça)**: "Gördün mü Seni**(n ne yaptığını)**? İşte şu bana karşı üstün kılmış olduğun** (ve Âdem ismini verdiğin) **kimse** (var ya)**; eğer beni**(m ecelimi) **kıyâmet gününe kadar geciktirirsen, andolsun ki; elbette çok azı dışında onun zürriyetini mutlaka** (azdırarak) **helâk edeceğim** */(istediğim tarafa doğru)* ***sürükleyeceğim****/ (kendilerini)* ***kuvvetlice istilâ ede****(rek hâkimiyetim altına girdire)****ceğim/"*** **demişti.**

قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ جَهَنَّمَ جَزَٓاؤُكُمْ جَزَٓاءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** ne buyurdu? (اِذْهَبْ) (yürü) **git** (istediğini yap)**,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (تَبِعَ) **tâbi olursa,** kime? (كَ) **sana,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **on**(un çocuk)**lar**(ın)**dan,** (فَاِنَّ جَهَنَّمَ) **işte şüphesiz ki cehennem,** nedir? (جَزَٓاؤُكُمْ) **sizin cezânızdır,** ne olmakla? (جَزَٓاءً) **bir karşılık,** öyle karşılık ki, (مَوْفُورًا) **mükemmel.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "**(Yürü) **git** (istediğini yap)**. Artık on**(un çocuk)**lar**(ın)**dan kim sana tâbi olursa, işte şüphesiz ki mükemmel bir karşılık olarak ancak cehennem sizin cezânız** (olacak)**dır.**

وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَاَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِدْهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(وَاسْتَفْزِزْ) **Ve yerinden oynat,** kimi, (مَنْ) **o kimseyi ki,** (اِسْتَطَعْتَ) **güç yetirdin,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne ile kaydır? (بِصَوْتِكَ) **sesinle,** daha? (وَاَجْلِبْ) **ve haykır,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** ne ile? (بِخَيْلِكَ) **atlılarınla,** daha? (وَرَجِلِكَ) **ve yayalarınla,** daha ne yap? (وَشَارِكْ) **bir de ortak ol,** kime? (هُمْ) **onlara,** nerede? (فِى الْاَمْوَالِ) **mallar**(ın)**da,** daha? (وَالْاَوْلَادِ) **çocuklar**(ın)**da,** (وَعِدْ) **ve** (boş) **vaad**(ler)**de bulun,** kime? (هُمْ) **onlara,** (وَمَا يَعِدُ) **zâten vaad etmiyor,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** (اِلَّا غُرُورًا) **ancak bir aldatma**(ca)**yı.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- (Ey Âdem'e düşmanlık eden İblîs!) **Ayrıca sen on**(un çocuk)**lar**(ın)**dan gücünün yetmiş olduğu kimseyi** (kötülüklere çağırmak üzere vesve-

se veren) **sesinle** (çalgı âletleriyle, oyun ve eğlencelerle) **yerinden oynat,** (Allâh'a isyân uğrunda mesâi sarf eden insan ve cinlerden kullandıklarından kimi hızlı, kimi de yavaş bir şekilde ifsatlarda bulunan) **atlıların ve yayalarınla** (seferberlik yaparak) **onların üzerine** (hâkimiyet kurmak için) **bağır** (çağır) ***/onlara karşı** (tüm hîlelerini)* ***yığın yap/*, bir de sen mallar**(ın)**da ve çocuklar**(ın)**da kendilerine ortak ol.**

Böylece sen onlara ("Putlar size şefâat edecektir", "Kıymetli soyunuz nedeniyle Allâh katında değerlisiniz", "Âhiret yoktur, siz dünyâdan istifâdeye bakın" gibi birtakım boş) **vaad**(ler)**de bulun."**

(İşte İblîs'e bu hitaplarda bulunduk, o da insanlara bazı şeyler vaad etti.) **Hâlbuki şeytan onlara** (doğru olarak gösterdiği) **bir aldatma**(ca)**dan başkasını vaad etmez.**

Müfessirlerin beyânı vechile; İblîs'in malları husûsunda insanlara ortak olduğu şeylere misâl olarak; putları adına kurban ettikleri ve dilediklerine haram kıldıkları hayvanlar, ayrıca fâiz ve rüşvet gibi haram yollardan kazandıkları mallar ve kötü yollara harcadıkları şeyler, bir de israfla çarçur ettikleri mallar zikredilmiştir. Çocuklarına nasıl ortak olduklarına örnek olarak da; diri diri gömdükleri çocuklar, zinâdan doğurdukları çocuklar, Allâh'tan gayrine nispet ederek: "Şunun kulu, bunun kulu" diye isim taktıkları çocuklar ve besmelesiz ilişkilerden doğurdukları çocuklar açıklanmıştır. *(et-Teysîr, 9440-442; Mecmû'atü't-tefâsîr, 4/51-52)*

اِنَّ عِبَادٖى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌۜ وَكَفٰى بِرَبِّكَ وَكٖيلًا ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(O zaman Allâh-u Te'âlâ buyurdu ki:) (اِنَّ عِبَادٖى) **gerçekten Benim kullarım,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَكَ) (ey İblîs!) **senin için,** kim üzerinde? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerinde,** ne olamaz? (سُلْطَانٌ) **hiçbir tasallut** (ve onları azdırmak için güç kullanma imkânı), (وَكَفٰى) **ve yeterli oldu,** kim? (بِرَبِّكَ) **senin Rabbin,** ne olarak? (وَكٖيلًا) **bir Vekîl olarak.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (İblîs'in, Âdemoğullarını helâk edeceğini söylemesi üzerine Allâh-u Te'âlâ ona buyurdu ki:) **"Benim** (muhlas, seçkin ve fazîlet ehli olan) **kullarım** (var ya); **gerçekten de senin için onlar üzerinde hiçbir tasallut** (ve onları azdırmak için güç kullanma imkânı) **olmamıştır.** (Ey insan! Seni şeytanın şerrinden koruması için Kendisine güvenip işlerini ısmarlayacağın) **bir Vekîl olarak zâten Rabbin yeterli olmuştur.**

رَبُّكُمُ الَّذٖى يُزْجٖى لَكُمُ الْفُلْكَ فِى الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖۜ
اِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحٖيمًا ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(رَبُّكُمُ) (Ey insanlar!) **Sizin Rabbiniz,** kimdir? (اَلَّذٖى) **ancak O Zât'tır ki,** (يُزْجٖى) **yürütüyor,** kim için? (لَكُمُ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (اَلْفُلْكَ) **gemileri,** nerede? (فِى الْبَحْرِ) **denizde,** niçin? (لِتَبْتَغُوا) (rızkınızı) **arayasınız diye,** neden? (مِنْ فَضْلِهٖ) **O'nun fazlı** (ve ihsânı)**ndan,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (كَانَ) **dâimâ oldu,** kime? (بِكُمْ) **size,** nedir oldu? (رَحٖيمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- (Ey insanlar!) **Sizin Rabbiniz ancak O Zât'tır ki; fazlından** (ve lütfundan rızkınızı) **arayasınız diye sizin** (menfaatiniz) **için denizde gemileri yürütmektedir. Şüphesiz ki O** (Rabbiniz), **dâimâ size** (çok acıyan bir) **Rahîm olmuştur.**

وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ اِلَّٓا اِيَّاهُۚ
فَلَمَّا نَجّٰيكُمْ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْۜ وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَاِذَا مَسَّ) **Ve dokunduğu zaman,** kime? (كُمُ) **size,** ne? (اَلضُّرُّ) (bir) **zarar,** nerede? (فِى الْبَحْرِ) **denizde,** (ضَلَّ) **kaybolur** (gider), ne? (مَنْ) **o şeyler ki,** (تَدْعُونَ) (onlara) **tapıyorsunuz,** (اِلَّٓا اِيَّاهُ) **ancak O** (Allâh-u Te'âlâ) **müstesnâ,** (فَلَمَّا نَجّٰى) **ama ne zaman ki O kurtarır,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereye çıkararak? (اِلَى الْبَرِّ) **karaya,** (اَعْرَضْتُمْ) **yüz çevirirsiniz,** (وَكَانَ) **zâten oldu,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan,** nedir oldu? (كَفُورًا) **çok nankörlük eden biri.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Ey müşrikler!) **Denizde size** (büyük bir fırtına nedeniyle boğulma endişesi gibi) **zarar** (ziyan) **dokunduğu zamanda ise O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka tapmakta olduklarınız**(ın tamâmı aklınızdan ve fikrinizden) **kaybolur** (gider).

Ama O (Rabbiniz duânıza icâbet edip) **sizi karaya** (çıkararak) **kurtardığı vakit** (îmân ve ihlâstan) **yüz çevirirsiniz. Zâten o** (kâfir) **insan** (nîmetlere karşı) **çok nankörlük eden biri olmuştur.**

اَفَاَمِنْتُمْ اَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ اَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا
ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكٖيلًاۙ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(اَفَاَمِنْتُمْ) **Yoksa siz emin mi oldunuz?!** neden? (اَنْ يَخْسِفَ) (yerin dibine) **batırmasından,** kimi? (بِكُمْ) **sizi,** nerede? (جَانِبَ الْبَرِّ) **kara** (parçasının herhangi bir) **tarafında,** daha neden emin mi oldunuz?! (اَوْ يُرْسِلَ) **yâhut salıvermesinden,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neyi? (حَاصِبًا) **taşlar fırlatan bir rüzgârı,** (ثُمَّ لَا تَجِدُوا) **sonra bulamazsınız,** kim için? (لَكُمْ) **kendiniz**(i kurtarmak) **için,** kimi? (وَكِيلًا) (o işi üstlenecek) **bir vekîli.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Yoksa siz (bir seferinde fırtınadan kurtuldunuz diye kendinizi güvende hissettiğiniz) **kara** (parçasının herhangi bir) **tarafında O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun sizi** (yerin dibine) **batırmasından yâhut üzerinize taşlar fırlatan bir rüzgâr salıvermesinden emin mi oldunuz?! Sonra** (başınıza bu belâları gönderirse) **kendiniz için** (sizi koruma işini üstlenecek) **bir vekîl de bulamazsınız.**

اَمْ اَمِنْتُمْ اَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً اُخْرٰى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(اَمْ اَمِنْتُمْ) **Yoksa emin mi oldunuz?!** neden? (اَنْ يُعِيدَ) **iâde etmesinden,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereye? (فِيهِ) **ona,** yâni deniz yolculuğuna, burada (فى) harf-i ceri (اِلٰى) mânâsındadır, ne vakit? (تَارَةً) **bir zamanda,** öyle zaman ki, (اُخْرٰى) **başka,** (فَيُرْسِلَ) **sonra göndermesinden,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neyi? (قَاصِفًا) **kırıp geçiren bir şeyi,** öyle kırıp geçiren ki, neden olan? (مِنَ الرِّيحِ) **rüzgârdan,** daha neden emin mi oldunuz? (فَيُغْرِقَ) **hemen suyla boğmasından,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne sebebiyle? (بِمَا كَفَرْتُمْ) **kâfirliğiniz sebebiyle,** (ثُمَّ لَا تَجِدُوا) **sonra da bulamazsınız,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kime karşı? (عَلَيْنَا) **Bize karşı,** ne ile ilgili? (بِهِ) **bununla,** neyi bulamazsınız? (تَبِيعًا) **bir yardımcıyı.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Yâhut (kurtuluşunuzun ardından bir daha gemiye binmeyeceğinize dâir kesin karar verseniz de tekrar sizi gemiye binmeye mecbur bırakacak birtakım sebepler yaratarak) **diğer bir kere sizi ona iâde etmesinden, peşi sıra da üzerinize kırıp geçiren bir rüzgâr salmasından ve kâfirliğiniz sebebiyle** */(bir önceki kurtuluş nîmetine)* ***nankörlüğünüz sebebiyle/*** **sizi hemen suyla boğmasından emin mi oldunuz?!**

Sonra da bununla ilgili Bize karşı sizin için bir yardımcı */bir intikam alıcı/ bir hak arayıcı/* da bulamazsınız!

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِىٓ اٰدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلٰى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلاً ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(وَلَقَدْ كَرَّمْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak çok şerefli kıldık,** kimi? (بَنِىٓ اٰدَمَ) **Âdemoğullarını,** daha ne yaptık? (وَحَمَلْنَا) **ve** (gemilerle) **taşı(t)dık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nerede? (فِى الْبَرِّ) **karada,** daha? (وَالْبَحْرِ) **ve denizde,** daha ne yaptık? (وَرَزَقْنَا) **ve rızıklandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nelerden? (مِنَ الطَّيِّبَاتِ) **çok lezzetli şeylerden,** daha ne yaptık? (وَفَضَّلْنَا) **ve üstün kıldık,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim üzerine? (عَلٰى كَثِيرٍ) **birçoğu üzerine,** kimden oldukları hâlde? (مِمَّنْ) **o kimselerden ki,** (خَلَقْنَا) **yarattık,** ne yapmakla üstün kıldık? (تَفْضِيلاً) **tam bir üstün kılmakla.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Andolsun ki; muhakkak Biz Âdemoğullarını çok şerefli kıldık ve onları karada ve denizde (çeşitli ulaşım vâsıtalarıyla) **taşı(t)dık.**

Ayrıca onlara (yağ, kaymak, hurma ve helva gibi) **çok lezzetli şeylerden bâzı rızıklar verdik ve yaratmış olduğumuz kimselerden birçoğu üzerine onları iyice üstün kılarak fazîletli yaptık.**

Müfessirlerin beyânı vechile; meleklerin peygamberleri, peygamberler dışındaki Müslümanlardan üstündürler. Bu yüzden Âdemoğulları yaratılmışların tamâmına karşı değil, birçoğuna karşı üstün kılındığı için burada birçoklarından üstün oldukları bildirilmiştir.

İnsanın üstünlüklerinden bir kısmına örnek olarak tefsirlerde; güzel sûret, dengeli mîzaç, ayakları üzerinde durabilme, anlayış kābiliyeti, konuşma, işâret etme, yazı yazma, dünyâ ve âhiret saâdetlerini kazanma sebeplerine ulaşım, yeryüzünde bulunanlara karşı hâkimiyet kurma, birçok sanatlar icrâ etme, sebeplere baş vurabilme, yemeklerini elleriyle yiyebilme, erkeklerin sakallara, kadınlarınsa saç örgülerine sâhip olmaları gibi bâzı meziyetler zikredilmiştir. *(el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/54-55; el-Âlûsî, 15/14)*

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ اُنَاسٍ بِاِمَامِهِمْۚ فَمَنْ اُو۫تِىَ كِتَابَهُ بِيَمِينِه۪ فَاُو۬لٰٓئِكَ يَقْرَؤُ۫نَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَت۪يلاً ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(Hatırlayın), neyi? (يَوْمَ نَدْعُوا) **çağıracağımız günü,** kimi? (كُلَّ اُنَاسٍ) **insanların tümünü,** ne ile? (بِاِمَامِهِمْ) (dünyâda tâbi oldukları) **imamlarıyla,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (اُو۫تِىَ) **verilirse,** neye? (كِتَابَهُ) **kitabına,** yâni amel defteri kendisine

verilirse, ne ile? (بِيَمِينِهِ) **sağ eliyle,** (فَأُولَٰئِكَ) **işte sana! Onlar,** (يَقْرَؤُنَ) **okuyacaklar,** neyi? (كِتَابَهُمْ) **kitaplarını,** yâni amel defterlerini, daha? (وَلَا يُظْلَمُونَ) **ve haksızlığa uğratılmayacaklar,** ne kadar bile? (فَتِيلًا) **bir** (hurma) **çekirdeği-**(ni)**n boşluğundaki ip kadar,** burada bir (قَدْرَ) kelimesi mahzûftur ki takdîri: (قَدْرَ فَتِيلٍ) demektir.

Meâl-i Şerîf - 71

71- (Ey insanlar! Soy-sop bağlantıları kopup, ameller devreye girdiğinde) **tüm insanları** (peygamberler, âlimler, şeyhler, kitaplar ve dinler gibi, dünyâda tâbi oldukları) **imamlarıyla** (irtibatlandırarak: "Ey felan peygamberin ümmetleri! Ey felan müctehidin tâbîleri! Ey felan şeyhin müritleri! Ey şu kitâbın ehli! Ey şu dînin mensupları!" şeklinde) **çağıracağımız günü** (aklınızdan hiç çıkarmayın)**!**

Artık her kime o (amellerinin yazıldığı) **kitabı sağ eliyle verilirse, işte sana! Onlar** (dünyâda okuyup yazma bilmeseler de, orada) **kitaplarını** (sevinçle) **okuy**(up, yapmış oldukları sâlih amellere vâkıf ol)**acaklar ve onlar** (sevapları eksiltilerek) **bir** (hurma) **çekirdeği**(ni)**n boşluğundaki ip kadar** (bile) **haksızlığa uğratılmayacak** (bilakis kat kat mükâfâta nâil kılınacak)**lardır.**

وَمَنْ كَانَ فِي هَٰذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(وَمَنْ) **Her kim de,** (كَانَ) **olduysa,** nerede? (فِي هَٰذِهِ) **işte bunda,** yâni dünyâda, nedir oldu? (أَعْمَىٰ) **kör biri,** (فَهُوَ) **artık o,** nerede? (فِي الْآخِرَةِ) **âhirette,** nedir? (أَعْمَىٰ) **daha ziyâde kördür,** bu mânâya göre bu kelime ef'al-i tafdîldir, *(el-Âlûsî)* daha? (وَأَضَلُّ) **ve daha ziyâde sapıtıcı** (olacak)**dır,** ne bakımından? (سَبِيلًا) **yol bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Ama her kim işte bu (dünyâsı)**nda** (Rabbi'nin kendisine bahşettiği nîmetleri düşünerek hakîkati görecek yerde, kurtuluş yoluna eremeyen bir) **kör olduysa, o kimse âhirette** (kendisini kurtaracak yollara erişmekten daha ziyâde mahrum ve) **daha ziyâde kördür, yol bakımından da** (dünyâdakinden) **daha ziyâde sapıtan biri** (olarak mahşere gelecek)**dir.**

وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَاِنْ كَادُوا) **Elbette** (müşrikler) **yaklaşmıştılar,** nedir olmaya? (لَيَفْتِنُونَ) **gerçekten çevirmelerine,** kimi? (كَ) **seni,** neden? (عَنِ الَّذٖى) **o şeylerden ki,** (اَوْحَيْنَا) **Biz vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** niçin çevirmeye? (لِتَفْتَرِىَ) **iftirâ edesin diye,** kime karşı? (عَلَيْنَا) **Bize karşı,** neyi? (غَيْرَهُ) **o** (Kur'â)**ndan başkasını,** (وَاِذًا لَاتَّخَذُو) **işte o zaman elbette edinirlerdi,** kimi? (كَ) **seni,** ne? (خَلٖيلًا) **bir dost.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- (Habîbim!) **Gerçekten onlar Bize karşı o** (Kur'â)**ndan başkasını** (isnâd ederek) **iftirâ edesin diye, sana vahyetmiş olduğumuz** (emirler ve yasaklarla ilgili) **şeylerden seni döndürmeye de elbette yaklaşmıştılar. İşte o**(nların isteklerine uyduğun) **zaman elbette seni bir dost edinirlerdi.**

Bu âyet Sakîf kabîlesinin Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gelerek: "Sen bize mahsullerimizden öşür vermemek, namazda eğilmemek, lehimizde olan fâizleri tahsil etmek, aleyhimize olan fâizlerden kurtulmak, putlarımızı elimizle kırmamak, bir sene daha Lât putumuza tapmasak da başka bir sûretle ondan istifâde etmek ve Mekke haremine benzer şekilde bizim vâdîmizin de harem îlân edilmesi gibi, Araplara karşı iftihârımızı sağlayacak birtakım hasletler verinceye kadar biz senin dînine girmeyeceğiz" demeleri üzerine nâzil olmuştur. *(el-Beyzâvî, el-Hâzin, el-Âlûsî)*

وَلَوْلَٓا اَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ اِلَيْهِمْ شَيْـًٔا قَلٖيلًاۗ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(وَلَوْلَٓا اَنْ ثَبَّتْنَا) **Ve Biz sâbit kılmasaydık,** kimi? (كَ) **seni,** (لَقَدْ كِدْتَ) **elbette muhakkak yakın olmuştun,** nedir olmaya? (تَرْكَنُ) **azıcık meyleder olmana,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** ne yapmakla? (شَيْـًٔا) **az bir şey** (meyletmek) **ile,** bu kelime geride zikredilen (تَرْكَنُ) fiilinden mefûlü mutlak düşmek üzere mensûbdur ki takdîri: (شَيْـًٔا مِنَ الرُّكُونِ) "Meyletmek cihetinden az bir şey ile" şeklindedir, öyle şey ki, (قَلٖيلًا) **çok az olan.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- (Habîbim!) **Ayrıca Biz seni** (çokça koruyup) **sâbit kılmış olmasaydık, muhakkak sen** (onların îmân etmesine çok düşkün olduğun için, belki zamanla tamâmen yola gelirler diye birazcık tâviz vermeyi düşünerek) **çok az bir şeyle de olsa elbette sen çok az bir miktar onlara birazcık meyleder olmaya yaklaşmıştın.**

اِذًا لَاَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيٰوةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصٖيرًا ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(اِذًا لَاَذَقْنَا) **Ama o zaman elbette Biz tattırırdık,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (ضِعْفَ الْحَيٰوةِ) **hayâtın** (azaplarının) **kat katını,** daha? (وَضِعْفَ الْمَمَاتِ) **ölümün de** (azaplarının) **kat katını,** (ثُمَّ لَا تَجِدُ) **sonra bulamazdın,** kim için? (لَكَ) **senin için,** kime karşı? (عَلَيْنَا) **Bize karşı,** kimi? (نَصِيرًا) **hiçbir yardımcıyı.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Ama o (kişilerin uygunsuz isteklerine azıcık dahî meyil gösterecek olduğun) **zaman** (yüce makāmına nispetle suçun büyük olacağından) **elbette Biz sana** (bu durumda başkalarına) **hayat**(larında yapacağımız azâb)**ın kat katını, ölümün** (şiddetlerinin) **de kat katını tattırırdık. Sonra kendin için Bize karşı hiçbir yardımcı da bulamazdın.**

وَاِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا
وَاِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَاِنْ كَادُوا) **Ve elbette** (o müşrikler) **çok yaklaştılar,** neye? (لَيَسْتَفِزُّونَ) **gerçekten zorla hareket ettirmelerine,** kimi? (كَ) **seni,** nereden? (مِنَ الْاَرْضِ) **o** (yaşadığın) **yerden,** niçin hareket ettirmeye? (لِيُخْرِجُو) **çıkarmaları için,** kimi? (كَ) **seni,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** (وَاِذًا لَا يَلْبَثُونَ) **ama o takdirde kalamayacaklar,** nerede? (خِلَافَكَ) **senin arkanda,** (اِلَّا قَلِيلًا) **ancak çok az** (bir zaman) **müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Yine onlar seni oradan çıkartsınlar diye (türlü türlü muhâsara ve sıkıştırmalara mâruz bırakarak) **elbette seni o** (Mekke'deki) **yer**(in)**den zorla hareket ettir**(ip sürgün et)**meye gerçekten çok yaklaştılar. Ama o takdirde onlar da senin arkanda ancak çok az** (bir zaman) **kalabilecek-lerdir.**

Bu âyetin haberi bir mûcize olarak aynen gerçekleşmiştir. Nitekim Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hicretinden bir sene sonra şirkin elebaşları Bedir'de helâk edilmişlerdir.

سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(Biz bunu kāide olarak belirledik, yâni seni hicrete mecbur bırakanları da senin ardından yurtlarında çok az durduracağız), hangi kāidemiz gibi?

(سُـنَّةَ مَـنْ) **o kimselerin** (hakkında uyguladığımız) **sünneti**(miz ve sürekli âdetimiz) **gibi ki,** bu terkîbden evvel bir fiil, bir de harf-i cer hazfedilmiştir. Ayrıca muzâf ile muzâfun ileyh arasında da Allâh-u Te'âlâ'ya râci olan nefs-i mütekellim me'a'l-ğayr zamîri ve sonrasında mevsûlün başında (فـى) harf-i ceri mukadderdir ki takdîri: (سَنَنَّا ذٰلِكَ كَسُنَّتِنَا فِيمَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ) şeklindedir, *(et-Teysîr)* yâni Biz bunu o kimselere uyguladığımız kāide gibi sende de uyguladık ki, (قَـدْ اَرْسَـلْنَا) **muhakkak rasûl göndermiştik,** kimden önce? (قَبْلَـكَ) **senden önce,** onlar kimden olduğu halde? (مِـنْ رُسُـلِنَا) **rasûllerimizden,** (وَلَا تَجِـدُ) **zâten sen bulamazsın,** niçin? (لِسُـنَّتِنَا) **Bizim sünnetimiz için,** neyi? (تَحْوِيـلًا) **hiçbir değiştirmeyi.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Gerçekten elçilerimizden senden önce rasûl göndermiş olduğumuz kimselerin (karşısına dikilip onları yurtlarından çıkaran kâfirlere sürekli uyguladığımız âdetimiz ve) **sünneti**(miz) **gibi** (seni hicrete mecbur bırakanları da senin ardından kısa bir zaman içerisinde helâk edeceğiz)**!**

Zâten sen Bizim sünnetimiz (ve karâra bağladığımız sürekli âdetlerimiz) **için hiçbir değiştirme bulamazsın.** (Zîrâ Bizim kānunlarımızı değiştirecek hiçbir güç yoktur. Biz de kurallarımızı bozmamaya kararlıyız!)

اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِۜ
اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(اَقِـمِ) **Hakkıyla kıl,** neyi? (اَلصَّلٰـوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** ne zamanda? (لِدُلُـوكِ الشَّـمْسِ) **güneşin kayması ânında,** ne zamâna kadar? (اِلٰـى غَسَـقِ الَّيْـلِ) **gecenin karanlığına kadar,** daha neyi kıl? (وَقُـرْاٰنَ الْفَجْـرِ) **ve sabah namazını,** (اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ) **çünkü şüphesiz sabah namazı,** nedir? (كَانَ) **olmuştur,** nedir olmuştur? (مَشْـهُودًا) (melekler tarafından) **hâzır bulunulmuş bir amel.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- (Habîbim!) **Güneşin** (gündüzün yarı dâiresinden) **kayması ânında** (öğle namazını), **gecenin karanlığına dek** (uzanan süreçte ise; ikindi, akşam ve yatsı vakitlerine ulaştığın zaman) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı, bir de** (imsâk vakti ile güneş doğumu arasında) **sabah namazını hakkıyla kıl.**

Çünkü şüphesiz sabah namazı hâzır bulunulmuş (ve gece ile gündüz meleklerinin nöbet devri yaparken bir araya geldikleri çok makbûl) **bir amel olmuştur.**

وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَكَ عَسٰٓى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(وَمِنَ الَّيْلِ) **Gecenin bir kısmında da,** (فَتَهَجَّدْ) **namaz için uykuyu terk et,** *(el-Bahru'l-muhît, 14:156; el-Âlûsî, 15/54)* ne ile? (بِهٖ) **onunla,** yâni Kur'ân okuyarak, o namaz ne olarak? (نَافِلَةً) **fazlaca ilâve edilmiş bir farz olarak,** öyle nâfile ki kim için tahsis edilmiş? (لَكَ) **senin için,** (عَسٰٓى) **kesin oldu,** ne? (اَنْ يَبْعَثَ) **yerleştirmesi,** kimi? (كَ) **seni,** kim? (رَبُّكَ) **Rabbin,** nereye? (مَقَامًا) **bir** (şefâat) **makām**(ın)**a,** öyle makam ki, (مَحْمُودًا) **mahmûd olan,** yâni çok beğenilen.

Meâl-i Şerîf - 79

79- (Habîbim!) **Gecenin** (tümünü uykuyla geçirmeyip) **bir kısmında da onun** (âyetlerini okumak sûreti) **ile namaz** (kılmak) **için uykuyu terk et,** (bu teheccüd namazını) **sâdece senin için** (beş vakit namaza) **fazladan ilâve edilmiş bir farz olarak** (edâ et)**!**

(Bunu yapacağın için) **Rabbin'in seni** (kıyâmet günü dirilterek, herkesin imrenip övgüler yağdıracağı şefâat makāmı olan) **Makām-ı Mahmûd'a yerleştirmesi kesinleşmiştir.**

وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِى مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِى مُخْرَجَ صِدْقٍ
وَاجْعَلْ لِى مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَقُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (رَبِّ) **ey Rabbim!** (اَدْخِلْ) **girdir,** kimi? (نِى) **beni,** ne yapmakla? (مُدْخَلَ صِدْقٍ) **dosdoğru** (ve hayırlı) **bir girdirişle,** daha? (وَاَخْرِجْ) **ve çıkar,** kimi? (نِى) **beni,** ne yapmakla? (مُخْرَجَ صِدْقٍ) **dosdoğru** (ve hayırlı) **bir çıkarışla,** daha? (وَاجْعَلْ) **ve ihsân et,** kime? (لِى) **bana,** nereden? (مِنْ لَدُنْكَ) **Kendi tarafından,** neyi? (سُلْطَانًا) **bir gücü,** öyle güç ki, (نَصِيرًا) **çokça yardımcı.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- (Habîbim!) **De ki: "Ey Rabbim! Beni** (günahlardan arınmış olarak) **dosdoğru** (ve hayırlı) **bir girdirişle** (hicret edeceğim Medîne-i Münevvere'ye ve vefâtımın ardından kabrime) **girdir ve beni** (Mekke'den çıkartırken de,

kabirden diriltirken de, tenkitlerden uzak) **dosdoğru** (ve hayırlı) **bir çıkarışla çıkar.** (Düşmanlarıma gâlip olmam için) **Kendi tarafından da bana çokça yardımcı bir güç ihsân et."**

وَقُلْ جَٓاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُۜ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(وَقُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (جَٓاءَ) **geldi,** ne? (اَلْحَقُّ) **hak** (olan İslâm), (وَزَهَقَ) **ve helâk olup gitti,** ne? (اَلْبَاطِلُ) **bâtıl** (olan şirk), (اِنَّ الْبَاطِلَ) **zâten gerçekten bâtıl,** (كَانَ) **olmuştur,** nedir olmuştur? (زَهُوقًا) **helâk**(e mahkûm) **olan bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- (Habîbim! Sana Mekke fethi müyesser olduğunda, Kâ'be'nin etrâfındaki putları bir bir kırarken) **de ki: "Hak** (olan İslâm ve Kur'ân) **geldi, bâtıl** (olan şirk ve şeytan) **ise helâk olup gitti. Zâten bâtıl** (bir zaman köpük gibi üstte görünse de) **gerçekten** (varlığı sürekli olmayan ve netîcede) **helâk**(e mahkûm) **olan bir şey olmuştur."**

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَٓاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِن۪ينَۙ وَلَا يَز۪يدُ الظَّالِم۪ينَ اِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(وَنُنَزِّلُ) **Ve Biz indirmekteyiz,** neden olduğu hâlde? (مِنَ الْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'dan,** burada (مِنْ) harfi beyâniyyedir, zîrâ Kur'ân âyetlerinin tümü şifâ ve rahmettir, *(el-Medârik)* neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (شِفَٓاءٌ) **büyük bir şifâdır,** daha nedir? (وَرَحْمَةٌ) **ve büyük bir rahmettir,** kim için? (لِلْمُؤْمِن۪ينَ) **îmân edenler için,** (وَلَا يَز۪يدُ) **ama o** (Kur'ân) **artırmaz,** kimi? (اَلظَّالِم۪ينَ) **o zâlimleri,** yâni inkârcıların hiçbir şeyini artırmaz, (اِلَّا خَسَارًا) **ancak büyük bir zararı**(nı artırır).

Meâl-i Şerîf - 82

82- Ayrıca Biz o müminler için öyle bir Kur'ân indirmekteyiz ki o (Kitap maddî ve mânevî tüm hastalıklar için) **büyük bir şifâdır ve yüce bir rahmettir. Ama o** (Kur'ân-ı Kerîm), (inkârda ısrâr eden) **o zâlimleri ancak büyük bir zarar bakımından artırır.**

وَاِذَٓا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِه۪ۚ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَؤُ۫سًا ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(وَاِذَٓا اَنْعَمْنَـا) **Ve Biz nîmet verdiğimiz zaman,** kime? (عَلَـى الْاِنْسَـانِ) **insana,** (اَعْـرَضَ) **yüz çevirir,** daha? (وَنَـا) **ve uzaklaştırır,** neyi? (بِجَانِبِـهٖ) **yanını,** burada (بَـا) harfi, ta'diyye içindir, (وَاِذَا مَسَّ) **ama dokunduğu zaman,** kime? (هُ) **ona,** ne? (الشَّرُّ) **şer,** (كَانَ) **olur,** nedir olur? (يَؤُسًا) **tamâmen ümit kesici biri.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- Bir de Biz insana (sağlık ve bolluk gibi) **nîmet**(ler) **verdiğimiz zaman** (Allâh'ın zikrinden) **yüz çevirir ve** (kibrinden dolayı Bizim tâatımıza sırt çevirerek) **yanını uzaklaştırır. Ama kendisine** (hastalık ve fakirlik gibi bir) **şer dokunduğu zaman** (Allâh'ın rahmetinden) **tamâmen ümit kesen biri olur.**

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِهٖۜ فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدٰى سَب۪يلًا ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (كُلٌّ) **her biri,** (يَعْمَلُ) **çalışı(p duru)r,** ne üzere? (عَلٰى شَاكِلَتِهٖ) **kendisine uygun bir yol üzere,** (فَرَبُّكُمْ) **ama Rabbiniz,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** kimi? (بِمَنْ) **o kimseyi ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (اَهْدٰى) **en çok hidâyettedir,** ne bakımından? (سَب۪يلًا) **yol bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- (Habîbim!) **De ki:** "(İnsanlardan) **her biri** (hidâyet ve dalâlet husûsunda) **kendi** (yaratılış ve bünye)**sine uygun bir yol üzere çalış**(ıp dur)**maktadır. Ama kendisi yol bakımından en çok hidâyette olan kimseyi Rabbiniz hakkıyla bilendir.**"

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الرُّوحِۜ قُلِ الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبّ۪ي وَمَٓا اُو۫ت۪يتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَل۪يلًا ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(وَيَسْـَٔلُونَ) (Habîbim!) **Ve soruyorlar,** kime? (كَ) **sana,** neden? (عَنِ الرُّوحِ) **ruhtan,** (قُلْ) **söyle,** ne söyle? (اَلرُّوحُ) **rûh,** nedendir? (مِنْ اَمْرِ رَبّ۪ي) **Rabbim'in emrindendir,** (وَمَٓا اُو۫ت۪يتُمْ) **zâten siz verilmediniz,** neden? (مِنَ الْعِلْمِ) **ilimden,** yâni size ilimden çok bir nasip verilmemiştir, (اِلَّا قَل۪يلًا) **ancak çok az olan müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- (Habîbim!) **Sana** (insan bedeninin kendisiyle hayat bulup yönetildiği) **rûh**(un mâhiyetinin ne olduğun)**dan da soruyorlar.**

De ki: "Rûh (hiçbir ana madde bulunmaksızın sâdece) **Rabbim'in** (kendisine yönelttiği: 'Vâr ol') **emrinden** (yaratılmış olan şeylerden biri)**dir.** */**Rûh** (sâdece) **Rabbim'in** (bildiği ve mâhiyetini kimseye bildirmediği özel) **iş**(ler)**inden** (biri)**dir.**/*

Zâten (Allâh-u Te'âlâ'ya âit sonsuz ve sınırsız) **ilim**(ler)**den size ancak çok az bir şey verilmiştir** (ki, o bilgilere de duyularınız vâsıtasıyla ulaşmaktasınız. Böylece rûhu diğer yaratılmışlardan ayıracak bâzı özel vasıflarıyla ilgili bilgi edinebilirsiniz, ancak gerçek mâhiyetini bilmeniz mümkün değildir)**."**

وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذٖٓى اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهٖ عَلَيْنَا وَكٖيلًاۙ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَلَئِنْ شِئْنَا) **Ve andolsun ki; Biz murâd etseydik,** (لَنَذْهَبَنَّ) **elbette gerçekten giderirdik,** neyi? (بِالَّذٖٓى) **o şeyi ki,** (اَوْحَيْنَٓا) **vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (ثُمَّ لَا تَجِدُ) **sonra bulamazdın,** kim için? (لَكَ) **senin için,** ne hakkında? (بِهٖ) **onun** (geri getirilmesi) **hakkında,** kime karşı? (عَلَيْنَا) **Bize karşı,** kimi? (وَكٖيلًا) (bu işi üstlenecek) **bir vekîli.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Ayrıca andolsun ki; Biz murâd etseydik gerçekten sana vahyetmiş olduğumuz o (çok değerli) **şeyi elbette** (mushaflardan da, zihinlerden de tümüyle) **giderirdik.**

Sonra da sen onun (geri alınması) **hakkında kendin için Bize karşı** (mücâdele verecek ve onu sana iâdeye Bizi mecbur bırakma işini üstlenecek) **bir vekîl de bulamazdın.**

اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَۜ اِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبٖيرًا ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(اِلَّا رَحْمَةً) **Lâkin büyük bir rahmet olarak** (onu gidermedik)**,** öyle rahmet ki olucu, kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbin** (nezdin)**den,** (اِنَّ فَضْلَهُ) **gerçekten O'nun fazlı** (ve ihsânı), (كَانَ) **oldu,** kim üzerinde? (عَلَيْكَ) **senin üzerinde,** nedir olmuştur? (كَبٖيرًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Lâkin Rabbin'den (lütfedilen) **büyük bir rahmet** (ve sonsuz bir acıma eseri olarak o Kur'ân ebedî bir mûcize mâhiyetinde kalıcı olmuştur)**!**

(Habîbim!) **Gerçekten de O'nun fazlı** (ve lütfu) **senin üzerinde çok büyük olmuştur.**

(Bu ihsânın bir netîcesidir ki seni Rasûl yapmış, en büyük kitaba mazhar kılmış ve onu hâfızanda korumuştur.)

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (لَئِنِ اجْتَمَعَتْ) **andolsun bir araya gelseler,** kim? (اَلْاِنْسُ) **tüm insanlar,** daha? (وَالْجِنُّ) **ve tüm cinler,** ne üzerine? (عَلٰى اَنْ يَأْتُوا) **getirmeleri üzerine,** neyi? (بِمِثْلِ هٰذَا) **işte bunun bir mislini,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'ın,** (لَا يَأْتُونَ) **getiremezler,** neyi? (بِمِثْلِهٖ) **onun bir benzerini,** (وَلَوْ كَانَ) **velev ki olsun,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** kime? (لِبَعْضٍ) **diğer bir kısma,** nedir olsun? (ظَهِيرًا) **arka çıkan** (ve yardım eden) **kimse.**

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Habîbim! "İstesek biz de bu Kur'ân'ın bir mislini meydana getirebilirdik" şeklinde laflar sarf eden Nadr ibnü'l-Hâris gibi kâfirlere) **de ki:**

"Andolsun; işte bu (fesâhat, belâğat, eşsiz düzenleme ve üstün mânâlara sâhip olan) **Kur'ân'ın bir benzerini** (meydana) **getirmek üzere tüm insanlar ve cinler bir araya gelseler** (de) **onun bir mislini getiremezler. Velev ki onların bir kısmı diğer bir kısma arka çıkan** (destekçi) **kimseler olsun.**

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَاَبٰى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(وَلَقَدْ صَرَّفْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak türlü türlü** (farklı ve etkili) **şekillerle tekrar tekrar iyice açıkladık,** *(el-Âlûsî)* kim için? (لِلنَّاسِ) **bütün insanlar için,** nerede? (فِى هٰذَا) **işte bunda,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da,** neyi açıkladık? (مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) **her bir meselden nicesini,** yâni kullarımız için lâzım olan konulardan ilginç mânâlar barındıran ve darb-ı mesel gibi her dilde dolaşan nice hikmetli mânâları ve sözleri, (فَاَبٰى) **ama kaçındı,** kim? (اَكْثَرُ النَّاسِ) **insanların pek çoğu** (her şeyi bıraktı), (اِلَّا كُفُورًا) **ancak kâfirlik müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- Andolsun ki; muhakkak Biz işte bu Kur'ân'da tüm insanlar için (müjde ve tehdit barındıran, geçmiş peygamberlerin kıssalarını ve âhiret haberlerini ihtivâ eden konularla alâkalı çok ilginç ve güzel mânâlar barındırdığı için dillerde dolaşan) **her bir mesel**(i beyân eden hikmetli mânâlardan ve sözler)**den nicesini türlü türlü** (farklı ve etkili) **şekillerle tekrar tekrar elbette iyice açıkladık. Ama insanların pek çoğu inkârdan başkasından kaçın**(arak ısrarla kâfirlikte kal)**mıştır.**

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوعًاۙ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(وَقَالُوا) **Ve** (müşrikler) **dediler ki,** (لَنْ نُؤْمِنَ) **aslâ îmân etmeyeceğiz,** kime? (لَكَ) **sana,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى تَفْجُرَ) **sen fışkırtıncaya kadar,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** nereden? (مِنَ الْاَرْضِ) **bu yerden,** yâni Mekke topraklarından, neyi? (يَنْبُوعًا) **bir gözeyi.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Bir de o (müşrik ola)**nlar** (Kur'ân gibi bir mûcizeyi müşâhede ettikten sonra ve kendi istedikleri bâzı diğer mûcizeleri de görmelerine rağmen hâlâ inatçılık yaparak) **dediler ki: "Sen** (Mekke'de yaşadığımız) **bu yerden bizim için bir göze fışkırtıncaya kadar biz sana aslâ îmân etmeyeceğiz.**

اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًاۙ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

Veyâ ne zamâna kadar îmân etmeyeceğiz? (اَوْ تَكُونَ) **yâhut oluncaya kadar,** kim için? (لَكَ) **senin için,** ne? (جَنَّةٌ) **çok kıymetli bir bahçe,** öyle bahçe ki neden olan? (مِنْ نَخِيلٍ) **hurmalıktan,** daha? (وَعِنَبٍ) **ve asmalıktan** (bağların, bahçelerin oluncaya kadar)**,** daha ne yapıncaya kadar? (فَتُفَجِّرَ) **sen çokça akıtıncaya kadar,** neyi? (الْاَنْهَارَ) **ırmakları,** nerede? (خِلَالَهَا) **o** (bosta)**nların aralarında,** ne yapmakla? (تَفْجِيرًا) **tam bir akıtmakla.**

Meâl-i Şerîf - 91

91- Yâhut hurmalıktan ve asmalıktan sana âit çok kıymetli bir bahçe oluncaya ve sen o (bosta)**nların aralarında bol bir akıtmayla ırmakları çokça akıtıncaya kadar** (biz aslâ sana îmân etmeyeceğiz).

اَوْ تُسْقِطَ السَّمَٓاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا اَوْ تَأْتِىَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًاۙ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

Veyâ ne zamâna kadar îmân etmeyeceğiz? (اَوْ تُسْقِطَ) **ya da sen düşürünceye kadar,** neyi? (اَلسَّمَٓاءَ) **göğü,** ne gibi? (كَمَا زَعَمْتَ) (başımıza belâlar geleceğini) **iddiâ ettiğin gibi,** kim üzerine düşürünceye kadar? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** ne olduğu hâlde? (كِسَفًا) **parçalar hâlinde,** yâhut ne zamâna kadar? (اَوْ تَأْتِىَ) **veyâ sen getirinceye kadar,** kimi? (بِاللّٰهِ) **Allâh'ı,** daha? (وَالْمَلٰٓئِكَةِ) **melekleri de,** ne olarak? (قَبِيلًا) (doğruluğuna) **bir kefîl olarak.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- Ya da sen (îmân etmemiz hâlinde başımıza belâlar geleceğini) **iddiâ ettiğin gibi, göğü üzerimize parçalar hâlinde düşürünceye veyâ sen** (iddiânın doğruluğuna) **bir kefîl olarak Allâh'ı ve melekleri getirinceye kadar */veyâ sen Allâh'ı ve melekleri*** *(göreceğimiz şekilde tam karşımıza)* ***mukābil getirinceye kadar/*** (biz aslâ sana îmân etmeyeceğiz).

اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِى السَّمَٓاءِۜ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا
كِتَابًا نَقْرَؤُهُۜ قُلْ سُبْحَانَ رَبّ۪ى هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَسُولًا۟ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

Veyâ ne zamâna kadar îmân etmeyeceğiz? (اَوْ يَكُونَ) **ya da oluncaya kadar,** kim için? (لَكَ) **senin için,** ne? (بَيْتٌ) **çok kıymetli bir ev,** öyle ev ki neden olan? (مِنْ زُخْرُفٍ) **altından,** veyâ ne zamâna kadar? (اَوْ تَرْقٰى) **yâhut sen yükselinceye kadar,** nerede? (فِى السَّمَٓاءِ) **semâ** (katmanların)**da,** burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri: (فِى مَعَارِجِ السَّمَٓاءِ) "Semâ katmanlarında" demektir, (وَلَنْ نُؤْمِنَ) **ve aslâ** (sana) **îmân etmeyeceğiz,** niçin? (لِرُقِيِّكَ) **sen yükseldiğin için,** ne zamâna kadar îmân etmeyeceğiz? (حَتّٰى تُنَزِّلَ) **tâ ki sen indirene kadar,** kimin üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** neyi? (كِتَابًا) **bir kitâbı,** öyle kitap ki, (نَقْرَؤُ) **okuyoruz,** neyi? (هُ) **onu,** (قُلْ) (Habîbim!) **söyle,** neyi söyle? (سُبْحَانَ رَبّ۪ى) **Rabbim'i** (herhangi bir şeyden âciz kalmaktan tenzîh ve) **tesbîh ile** (güçsüzlükten uzak tutarım), (هَلْ كُنْتُ) **ben olmadım,** (اِلَّا بَشَرًا) **ancak bir beşer** (oldum), öyle beşer ki, (رَسُولًا) **bir rasûl** (olan).

Meâl-i Şerîf - 93

93- Yâhut altından sana âit çok değerli bir evin oluncaya kadar ya da sen semâ (katmanların)**da yükselinceye kadar** (biz aslâ sana îmân etmeyeceğiz)!

(Bunu yapsan bile) **sen bize kendisini okuyabileceğimiz** (ve içinde seni tasdik eder mâhiyette âyetler göreceğimiz) **bir kitap indirinceye kadar sen** (göğe) **yükseldiğin için de** (sana) **aslâ îmân etmeyeceğiz."**

De ki: "(Bu uygunsuz istekleriniz karşısında o kadar şaşa kaldım ki; herhangi bir şeyden âciz kalmaktan) **Rabbim'i** (tenzîh ve) **tesbîh ile** (meşgul olarak O'nu güçsüzlükten uzak tutarım)!

Ben (gönderilen diğer peygamberler gibi) **beşer olan bir Rasûl'den başkası değilim** (ki, benden insan tâkâtinin erişemeyeceği şeyler istiyorsunuz. Nasıl ki geçmiş peygamberler ümmetlerine her istedikleri mûcizeyi değil de, toplumlarının durumuna uygun şekilde Allâh-u Te'âlâ'nın izhâr ettiği mûcizeleri göstermekteydiler, ben de sizin keyfinize göre değil, ancak Rabbim'in uygun gördüğü mûcizeleri açıklamaktayım)."

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوٓا اِذْ جَٓاءَهُمُ الْهُدٰٓى اِلَّٓا اَنْ قَالُوٓا اَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(وَمَا مَنَعَ) **Ve engel olmadı,** kime? (النَّاسَ) **insanlara,** neye engel olmadı? (اَنْ يُؤْمِنُوٓا) **îmân etmelerine,** bu terkîb ikinci mefûldür, ne zamanda? (اِذْ جَٓاءَ) **geldiği zamanda,** kime? (هُمُ) **onlara,** ne? (الْهُدٰٓى) **hidâyet**(in ta kendisi olan peygamber ve Kur'ân), (اِلَّٓا اَنْ قَالُوٓا) **ancak demeleri,** ne demeleri? (اَبَعَثَ) **gönderdi mi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne olduğu hâlde? (بَشَرًا) **bir beşer olarak,** kimi? (رَسُولًا) **bir rasûlü.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- Kendilerine hidâyet(in ta kendisi olan peygamber ve Kur'ân) **geldiği zaman, insanların îmân etmelerine ise ancak:** "(Melekler varken) **Allâh bir beşer olarak mı rasûlü**(nü) **gönderdi?" demeleri** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın bir insanı peygamber olarak göndermesini kabullenememeleri) **engel olmuştur.**

قُلْ لَوْ كَانَ فِى الْاَرْضِ مَلٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنّ۪ينَ
لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(قُلْ) (Rasûlüm!) **Söyle,** ne söyle? (لَوْ كَانَ) **şâyet bulunsaydı,** burada (كَانَ) fiili tâmmedir, nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** kim? (مَلٰٓئِكَةٌ) **melekler,** öyle melekler ki, (يَمْشُونَ) **yürü**(üp dolaşı)**yorlar,** ne oldukları hâlde? (مُطْمَئِنّ۪ينَ) **yerleşiciler olarak,** (لَنَزَّلْنَا) **elbette indirirdik,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** kimi? (مَلَكًا) **bir meleği,** öyle melek ki, (رَسُولًا) **bir râsul** (olan).

Meâl-i Şerîf - 95

95- (Rasûlüm! Bu şüphelerine karşı Benim tarafımdan onlara) **de ki: "Eğer yer**(yüzün)**de birtakım melekler** (sizin yerinize orada) **yerleşenler olarak bulunmuş olsaydı da, onlar** (göğe yükselmeyip sizin gibi sürekli dünyâda) **yürü**(üp dolaşı)**yor olsaydılar, elbette Biz onlara gökten rasûl olan bir melek indirirdik.**

(Bu vesîle ile onlara hayrın öğretilmesine ve hidâyet bulmalarına imkân sağlamış olurduk. Ancak sizin gibi insanlara melek gönderilmesinin hiçbir anlamı olamaz. Zîrâ onlarla anlaşmanızı sağlayacak hiçbir ortak vasfınız bulunmamaktadır. Herkese peygamberlik veremeyeceğimize göre; içinizden uygun gördüğümüz bir zâtı bu makāma seçip ona göndereceğimiz melek vâsıtasıyla size vahiylerimizi bildirmekteyiz.)"

قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنٖى وَبَيْنَكُمْۜ اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهٖ خَبٖيرًا بَصٖيرًا ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (كَفٰى) **yeterli oldu,** kim? (بِاللّٰهِ) **Allâh,** burada (بِ) harfi zâidedir, ne cihetinden? (شَهِيدًا) **tam bir şâhit olma bakımından,** nerede? (بَيْنٖى) **benim aramda,** daha? (وَبَيْنَكُمْ) **ve sizin aranızda,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (كَانَ) **dâimâ oldu,** kimi? (بِعِبَادِهٖ) **kullarını,** nedir oldu? (خَبٖيرًا) **Habîr,** daha? (بَصٖيرًا) **Basîr.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- (Habîbim!) **De ki:** "(Size gönderilmiş hak bir peygamber olduğuma dâir) **benimle sizin aranızda gerçek bir şâhit olarak Allâh yeterli olmuştur. Şüphesiz ki O** (Rabbim), **dâimâ kullarını**(n gizli-açık tüm hâllerini hakkıyla bilen bir) **Habîr,** (aynı zamanda her şeyi tam mânâsıyla gören bir) **Basîr olmuştur.** (Dolayısıyla herkese hak ettiği cezâyı verecektir. Habîbim! Artık sen rahat olabilirsin, üzülmene hiçbir mahal yoktur. Ama o kâfirler başlarına gelecek azaplara hazır olsunlar.)

وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِۚ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُونِهٖۜ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
عَلٰى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّاۜ مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُۜ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعٖيرًا ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(وَمَنْ) **Ve her kimi,** (يَهْدِ) **hidâyet ederse,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَهُوَ) **işte ancak o,** nedir? (اَلْمُهْتَدِ) **hidâyete erendir,** (وَمَنْ) **her kimi de,** (يُضْلِلْ) **saptırırsa,**

(فَلَنْ تَجِدَ) **artık sen aslâ bulamazsın,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kimleri? (اَوْلِيَٓاءَ) **yardımcıları,** kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O'ndan başka,** (وَنَحْشُرُ) **ve haşredeceğiz,** yâni mahşere getireceğiz, kimi? (هُمْ) **onları,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne üzerine süründürülür oldukları hâlde? (عَلٰى وُجُوهِهِمْ) **yüzleri üzerine,** bu harf-i cer (وَنَحْشُرُهُمْ) terkîbindeki mefûl zamîrden hâl düşen bir mahzûfa müetallliktir ki takdîri: (مَسْحُوبِينَ عَلٰى وُجُوهِهِمْ) "Yüzleri üzere sürüklenen kimseler" şeklindedir, daha ne oldukları hâlde? (عُمْيًا) **ve körler,** daha? (وَبُكْمًا) **ve dilsizler,** daha? (وَصُمًّا) **ve sağırlar,** (مَأْوٰيهُمْ) **onların barınakları,** nedir? (جَهَنَّمُ) **ancak cehennemdir,** (كُلَّمَا) **ne zaman ki,** (خَبَتْ) (o cehennemin alevleri) **sönüp din**(meye yönel)**dikçe,** (زِدْنَا) **artırırız,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne bakımından? (سَعِيرًا) **şiddetli alev bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- Zâten Allâh her kimi(n doğru yola ulaşma isteği yönünde çaba sarf ettiğini bildiği için kendisini) **hidâyet ederse, işte ancak o hidâyete erendir. Her kimi de** (hidâyet arayışında olmayıp bilakis şeytanın vesveselerine gönlünü açmış biri olarak bildiği için) **saptırırsa, artık sen aslâ onlar için O'ndan başka yardımcılar bulamazsın** (ki, onları doğru yola iletebilsinler, O da böyle kişileri hidâyet etmeyeceği için artık onlar sapıklık içerisinde kalmışlardır).

Kıyâmet gününde ise Biz onları körler, dilsizler ve sağırlar hâlinde yüzleri üzere (sürüklenir vaziyette) **haşrede**(rek mahşere getire)**ceğiz. Onların barınakları ancak cehennemdir ki o**(nun alevleri derilerini ve etlerini yaktıktan sonra) **sin**(meye yönel)**dikçe Biz** (kendilerine taptâze deriler ve etler vererek) **onları** (yanıp tutuşturacak) **şiddetli alev bakımından artırırız.**

ذٰلِكَ جَزَٓاؤُهُمْ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا وَقَالُٓوا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(ذٰلِكَ) **İşte sana! Ancak bu,** nedir? (جَزَٓاؤُهُمْ) **onların cezâsıdır,** ne sebebiyle? (بِاَنَّهُمْ) **şu sebeple ki gerçekten onlar,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** daha ne yaptılar, (وَقَالُٓوا) **ve dediler,** ne dediler? (ءَاِذَا كُنَّا) **biz olduğumuz zaman mı?!** nedir olduğumuz? (عِظَامًا) **birtakım** (çürümüş) **kemikler,** daha? (وَرُفَاتًا) **ve ufalanmış bir toprak,** (ءَاِنَّا) **gerçekten biz mi?!**

neyiz? (لَمَبْعُوثُونَ) **elbette diriltilecek kimseler**(iz), ne olmakla? (خَلْقًا) **bir yaratılışla,** öyle yaratılış ki, (جَدِيدًا) **yepyeni olan.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- (Ey muhâtap!) **İşte sana! Onların cezâsı ancak budur! Şu sebeple ki onlar gerçekten Bizim âyetlerimizi inkâr etmiştiler ve:** "(Çürümüş) **birtakım kemikler ve ufalanmış bir toprak olduğumuz zaman mı; gerçekten biz mi elbette yepyeni bir yaratılışla diriltilecek kimseleriz?!" demiştiler.**

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ اَجَلًا لَا رَيْبَ فٖيهِ فَاَبَى الظَّالِمُونَ اِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(اَوَلَمْ يَرَوْا) **O** (dirilmeyi inkâr etmekte ola)**nlar bilmediler mi?!** burada (رُؤْيَةٌ) fiili kalp görüşü mânâsında olduğu için ilim mânâsına gelmektedir, *(İbnü 'Atıyye, el-Muharrar, 3/487)* neyi bilmediler mi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (اَلَّذٖى) **öyle Zât ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** kimdir? (قَادِرٌ) **Kādir'dir,** yâni gücü yetendir, neye? (عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ) **yaratmaya,** neyi? (مِثْلَهُمْ) **onların benzerini,** yâni sürekli müşâhede ettikleri üzere; onlara benzeyen insanları yoktan yaratmaya Kādir olan bir Zât, evvelce yarattıklarını tekrar diriltmeye elbette muktedirdir, (وَجَعَلَ) **ve tâyin etti,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (اَجَلًا) **bir süreyi,** öyle süre ki, (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe yoktur,** nerede? (فٖيهِ) **on**(un vukû bulacağın)**da,** (فَاَبٰى) **ama kaçındı,** kim? (اَلظَّالِمُونَ) **o zâlimler,** yâni dirilmeyi inkâr eden müşrikler îmân dâvetine kulak vermelerini gerektiren her şeyden geri durdu, (اِلَّا كُفُورًا) **ancak kâfirlik**(te ısrâr etmeleri) **müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- O (dirilmeyi inkâr etmekte ola)**nlar bilmediler mi ki; gökleri ve yeri yaratmış olan O Allâh, kendilerinin benzeri** (olan insan türleri)**ni yaratmaya gerçekten de Kādir'dir?!**

(Nitekim onlar Allâh-u Te'âlâ'nın onlara benzeyen insanları yoktan vâr ettiğini sürekli müşâhede etmektedirler. Artık bu kudrete sâhip olan bir Zât'ın, evvelce yarattıklarını tekrar diriltmeye muktedir olduğuna îmân etmek gerektiğini hâlâ nasıl anlamıyorlar?!) **Zâten O onlar**(ın diriltilmesi) **için bir süre belirlemiştir ki, on**(un vukû bulacağın)**da hiçbir şüphe yoktur.**

Ama (dirilmeyi inkâr ederek şirke düşen) **o zâlimler** (dirilmeye îmân etmelerini gerektiren delillere bakmaktan geri durmuş ve) **kâfirlikten başkasından kaçın**(arak ısrarla inkârda kal)**mıştır.**

قُلْ لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبّٖٓى اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْاِنْفَاقِ وَكَانَ الْاِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(قُلْ) (Habîbim! O müşriklere) **söyle,** ne söyle? (لَوْ اَنْتُمْ) **eğer siz,** (تَمْلِكُونَ) **sâhip olsaydınız,** neye? (خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبّٖى) **Rabbim'in rahmetinin** (eseri olarak kullarına ihsân ettiği rızıkların vesâir nîmetlerin tüm) **hazînelerine,** (اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ) **o zaman elbette tutucu olurdunuz,** niçin? (خَشْيَةَ الْاِنْفَاقِ) **harcama**(kla tükenir) **endişesiyle,** (وَكَانَ) **zâten olmuştur,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan cinsi,** nedir olmuştur? (قَتُورًا) **çok az harcayan** (cimri) **biri.**

Meâl-i Şerîf - 100

100- (Habîbim! Sen yakın ve uzak akrabandan olan o müşriklere hayır ulaştırmaya bu kadar düşkün iken ve onları îmân ettirmek için nice eziyetlerine katlanırken onlardan ise sana hiçbir hayır ulaşmamaktadır, çünkü onlar bunca zenginliklerine rağmen kimseye bir şey vermeme tabîatı üzere bulundukları için zâten onlardan bir fayda beklenmez. Dolayısıyla sen onlara) **de ki: "Eğer siz Rabbim'in rahmetinin** (eseri olarak kullarına ihsân ettiği rızıkların vesâir nîmetlerin tüm) **hazînelerine sâhip olsaydınız, elbette o zaman** (bile) **harcama**(kla tükenir) **endişesiyle** (cimrilik eder de, elinizde bulunanları kimseye vermeyerek) **tutucu olurdunuz. Zâten insan cinsi** (yaratılışı îtibârıyla) **çok az harcayan** (cimri) **biri olmuştur."**

Müfessirlerin beyânı vechile; insan muhtaç bir varlık olarak yaratılmıştır. Muhtaç kimsenin ise zarûrî ihtiyaçlarını karşılayacak şeylere düşkün olması ve onları kendine ayırması kaçınılmazdır. Ama bâzen övgü isteği ve sevap beklentisi gibi hâricî nedenlerle cömertlikte bulunmakta ise de bu onun aslî yaratılışında bulunan cimrilik vasfıyla çelişmez. *(el-Hâzin)*

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى تِسْعَ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسْـَٔلْ بَنٖٓى اِسْرَآءٖيلَ اِذْ جَٓاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ اِنّٖى لَاَظُنُّكَ يَا مُوسٰى مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** neyi? (تِسْعَ اٰيَاتٍ) **dokuz mûcizeyi,** öyle mûcize ki, (بَيِّنَاتٍ) (onun doğruluğuna delâlet bakımından) **her biri çok açık olan,** (فَسْـَٔلْ) (Habîbim!)

artık sor, kime? (بَنِى اِسْرَآءِيلَ) **İsrâîloğulların**(dan Müslüman olanlar)**a** (ki onlar sana bunu ikrâr edeceklerdir)**,** ne zamanda mûcizeler vermiştik? (اِذْ جَٓاءَ) (Musâ *(Aleyhisselâm)*) **geldiği zamanda,** bu mânâya göre buradaki zarf âyet-i celîlenin başındaki (اٰتَيْنَا) fiiline müteallıktir, aradaki (فَسْـَٔلْ بَنِى اِسْرَآءِيلَ) cümlesi ise mu'terizadır, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/420)* kime geldiği zaman? (هُمْ) **onlara,** (فَقَالَ) **hemen demişti,** kime? (لَهُ) **ona,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** ne demişti? (اِنّى) **şüphesiz ben,** (لَاَظُنُّ) **elbette zannediyorum,** kimi? (كَ) **seni,** (يَا مُوسٰى) **ey Mûsâ!** nedir sanıyorum? (مَسْحُورًا) **büyülenmiş biri,** diğer bir mânâya göre ise **sihir** (ilmi) **verilmiş biri** demektir. *(el-Hâzin, el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 101

101- Andolsun ki; elbette muhakkak Biz Mûsâ'ya (onun doğruluğuna delâletleri bakımından) **her biri çok açık olan dokuz mûcize vermiştik. –**(Habîbim!) **İşte** (şimdi) **İsrâîloğulların**(dan Müslüman olan Abdullâh ibnü Selâm ve arkadaşların)**a sor**(ki onlar sana bunu ikrâr edeceklerdir)**–.**

(Biz o mucizeleri Mûsâ'ya) **o vakit** (vermiştik) **ki; o onlara geldiği zaman Firavun ona: "Ey Mûsâ! Gerçekten elbette ben senin büyülenmiş/ *büyücü*/ bir kimse olduğunu** (ve bu yüzden aklın karışarak peygamberlik iddiâsına kalkıştığını) **zannediyorum" demişti.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; âyet-i kerîmede zikredilen dokuz mûcize; ejderhâya dönüşen asâ, koltuğunun altına sokup çıkardığında gözleri kamaştıracak derecede parlayan yed-i beyzâ (bembeyaz el), inkârcılara musallat edilen çekirge, bit, kurbağa ve kan ile evlerinin ve ocaklarının, kap-çanak dâhil her şeyin içerisinin onlarla dolması, asâsını vurması netîcesinde ümmeti için taştan su fışkırtması ve denizin yarılması, ayrıca Tûr Dağı'nın sökülüp İsrâîloğullarının üzerine getirilmesinden ibârettir.

Bâzı âlimlere göre ise bunlardan biri; onu inkâr edenlerin sûretlerinin döndürülmesidir ki, buna örnek olarak; bir adamın hanımıyla birlikte yatağında yatarken ikisinin de taş oldukları, hattâ ekmek pişiren bir kadının ayakta dururken taşa döndüğü zikredilmiştir.

Bâzı ulemâ bu âyetlerden, Tevrât kitâbının âyetlerinde geçen bâzı hükümlerin kastedildiğini zikretmişlerdir. Nitekim Safvân ibnü Ğassân *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; bir Yahûdî, arkadaşına: "Gel şu peygambere bir şeyler soralım" deyince diğeri: "Ona peygamber deme, sonra işitirse sevincinden gözü dört açılır" dedi.

Böylece ikisi Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gelerek bu âyette Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a verildiği bildirilen dokuz âyetin neler olduğunu sorduklarında Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Allâh'a hiçbir şeyi ortak koşmayın, haksız yere Allâh'ın haram kıldığı cana kıymayın, zinâ yapmayın, fâiz yemeyin, büyü yapmayın, suçsuz insanları öldürtmek için yöneticilere götürmeyin, israf yapmayın, nâmuslu kadınlara iftirâ etmeyin ve harpten kaçmayın, özellikle de ey Yahûdîler! Siz, cumartesi gününde haddi aşmayın" buyurunca hemen Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ellerini öperek: "Biz senin gerçekten de hak peygamber olduğuna şâhitlik ediyoruz" dediler.

Bunun üzerine Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Peki sizin bana uymanıza engel olan şey nedir?!" diye sorunca onlar: "Sana uymamız durumunda Yahûdîlerin bizi öldürmesinden korkarız" dediler. *(el-Hâzin, en-Nesefî, el-Beyzâvî, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/74-75)*

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا اَنْزَلَ هٰٓؤُلَٓاءِ اِلَّا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ بَصَٓائِرَۚ وَاِنّ۪ي لَاَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(قَالَ) **O** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* Firavun'a) **dedi,** ne dedi? (لَقَدْ عَلِمْتَ) **andolsun ki; muhakkak sen bildin,** neyi? (مَا اَنْزَلَ) **indirmedi,** neyi? (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bunları,** (اِلَّا رَبُّ السَّمٰوَاتِ) **ancak göklerin Rabbi** (indirdi), daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** ne oldukları hâlde indirdi? (بَصَٓائِرَ) (benim doğruluğumu ifâde eden) **açık deliller olarak,** (وَاِنّ۪ي) **ve gerçekten ben,** (لَاَظُنُّ) **elbette yakînen biliyorum,** burada zan fiili, "Yakînen bilmek" mânâsındadır, *(Tenvîru'l-mikbâs, et-Teysîr)* kimi? (كَ) **seni,** (يَا فِرْعَوْنُ) **ey Firavun!** ne biliyorum? (مَثْبُورًا) **helâk edilmiş biri.** *(ed-Dürru'l-masûn, 7/423)*

Meâl-i Şerîf - 102

102- O (zaman Mûsâ, Firavun'a)**: "Andolsun ki; muhakkak sen bildin ki işte bun**(ca hârikulâde olay)**ları ancak göklerin ve yerin Rabbi açık deliller hâlinde indirmiştir!**

Ey Firavun! Gerçekten elbette ben de senin helâk edilmiş/ *lânetlenmiş/ hayırlardan döndürülmüş*/ bir kimse olduğunu kesinlikle bilmekteyim" dedi.

فَاَرَادَ اَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْاَرْضِ فَاَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَم۪يعًاۙ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(فَاَرَادَ) **Derken o** (Firavun) **istedi,** neyi? (اَنْ يَسْتَفِزَّ) **zorla hareket ettirmeyi,** yâni sürgün edip çıkarmayı, kimi? (هُمْ) **onları,** nereden? (مِنَ الْاَرْضِ) **o topraktan,** (فَاَغْرَقْنَا) **Biz de hemen suyla boğduk,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَمَنْ) **o kimseleri de ki,** kimle berâberdir, (مَعَهُ) **onunla berâberdir,** ne oldukları hâlde? (جَم۪يعًا) (hepsi) **bir araya gelici oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 103

103- Derken o (Firavun) **onları o** (Mısır ve civârındaki) **topraktan** (sürgün edip çıkarmak için) **zorla hareket ettirmek istedi de, hemen Biz onu ve berâberinde olanları hep birlikte suyla boğduk.**

وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهٖ لِبَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ اسْكُنُوا الْاَرْضَ فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفٖيفًاۜ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(وَقُلْنَا) **Ve Biz buyurduk,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهٖ) **on**(ların boğulmasın)**dan sonra,** kime? (لِبَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğullarına,** ne buyurduk? (اُسْكُنُوا) **yerleşin,** nereye? (الْاَرْضَ) **bu** (Mısır ve Şâm) **toprağ**(ın)**a,** (فَاِذَا جَٓاءَ) **nihâyet geldiği zaman,** ne? (وَعْدُ الْاٰخِرَةِ) **âhiret vaadi,** (جِئْنَا) **getireceğiz,** kimi? (بِكُمْ) **sizi,** ne olduğunuz hâlde? (لَفٖيفًا) **birbirin**(iz)**e katılmış olarak.** *(ed-Dürru'l-masûn, 7/423)* Yâni mümin-kâfir, iyi ve kötü her türden insan içiçe karışmış bir halde sizi mahşere getireceğiz.

Meâl-i Şerîf - 104

104- On(ların boğulmasın)**dan sonra ise İsrâîloğullarına:** "(Sürgün edilmek istendiğiniz) **bu** (Mısır ve Şâm) **toprağ**(ın)**a** (mal sâhibi olarak) **yerleşin. Artık** (ölümünüzün ardından) **âhiret**(e çıkarılma) **vaadi**(nin gerçekleşme vakti) **geldiği zaman** (mümin-kâfir, iyi ve kötü her türden insan içiçe karışmış bir hâlde) **sizi birbirin**(iz)**e katılmış olarak** (mahşere) **getireceğiz" buyurduk.**

وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَۜ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذٖيرًاۢ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(وَبِالْحَقِّ) **Ve ancak hak** (ve hikmet) **ile mültebis olduğu hâlde,** yâni onunla içiçe olarak, (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** yâni Kur'ân'ı, (وَبِالْحَقِّ) **ve ancak hak ile,** (نَزَلَ) **o** (da) **indi,** (وَمَٓا اَرْسَلْنَا) **ve Biz rasûl göndermedik,** kimi? (كَ) **seni,** yâni seni hiçbir vazîfeyle göndermedik, (اِلَّا مُبَشِّرًا) **ancak bir müjdeleyici olarak,** daha? (وَنَذٖيرًا) **ve bir korkutucu olarak.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- Biz onu ise ancak (indirilmesini münâsip kılan) **hak**(lı bir neden ve yüce bir hikmet) **ile iç içe olduğu hâlde** (koruyucu melekler gözetiminde ve şeytanların bir şey katıp karıştırmalarından mahfûz olarak) **indirdik, o da o** (kendisini indirdiğimiz) **hak ile** (insanlara hidâyet rehberi olmak üzere) **indi.** (Habîbim!) **Biz seni de ancak** (itâat edenler için) **bir müjdeleyici ve** (isyân edenler için) **bir korkutucu olarak rasûl gönderdik.**

وَقُرْاٰنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزٖيلًا ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(وَقُرْاٰنًا) **Kur'ân'ı da,** (فَرَقْنَا) **Biz** (sûre sûre) **ayırdık,** neyi? (هُ) **onu,** niçin? (لِتَقْرَاَ) **okuyasın diye,** neyi? (هُ) **onu,** kim üzerine? (عَلَى النَّاسِ) **insanlar üzerine,** ne olduğun hâlde? (عَلٰى مُكْثٍ) **bir teenî üzere,** yâni ezberlemesi kolay olsun ve anlaşılmasına yardımcı olsun diye onu sana toptan indirmedik, (وَنَزَّلْنَا) **ve peyderpey indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** ne ile? (تَنْزِيلًا) **parça parça indirmekle.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Kur'ân'ı da; (sana toptan indirmedik, bilakis) **sen kendisini insanlara teennî üzere** (acele etmeden yavaşça) **okuyasın** (da onlar onun âyetlerini kolayca ezberleyebilsinler ve iyice anlayabilsinler) **diye Biz onu** (âyet âyet, sûre sûre) **ayırdık ve böylece onu** (lüzûm eden hâdiselere göre) **parça parça indirmek** (sûretiy)**le** (yirmi üç senede) **peyderpey indirdik.**

قُلْ اٰمِنُوا بِهٖٓ اَوْ لَا تُؤْمِنُواۜ اِنَّ الَّذٖينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهٖٓ اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًاۙ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (اٰمِنُوا) **îmân edin,** neye? (بِهٖ) **o** (Kur'â)**na,** (اَوْ لَا تُؤْمِنُوا) **ya da îmân etmeyin,** (اِنَّ الَّذٖينَ) **şüphesiz o kimseler ki,** (اُو۫تُوا) **verildiler,** neye? (الْعِلْمَ) **ilme,** yâni kendilerine ilim verilenler, kimden önce? (مِنْ قَبْلِهٖٓ) **o** (Kur'â)**ndan önce,** (اِذَا يُتْلٰى) **peş peşe okunduğu zaman,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** (يَخِرُّونَ) (yere) **düşerler,** ne üzerine? (لِلْاَذْقَانِ) **çeneler**(i) **üzerine,** burada harf-i cer (عَلٰى) mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/428)* ne oldukları hâlde? (سُجَّدًا) **secde eden kimseler hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- (Habîbim! Kur'ân'ı reddedenlere) **de ki: "Siz ona îmân edin ya da îmân etmeyin.** (Her hâlükârda bir şey değişmez. Zîrâ sizin Kur'ân'a inanmanız ona bir üstünlük kazandırmayacağı gibi, onu inkârınız da kendisine bir noksanlık getirmez. Siz ona inanmıyorsanız da sizden çok daha hayırlıları ona inanmıştır. Nitekim) **o kimseler ki o** (Kur'â)**ndan önce kendilerine** (Tevrât'la ilgili büyük) **ilim**(ler) **verilmiştir** (ve böylece onlar geçmiş kitapları okuyup, vahyin hakîkatini ve peygamberlik emârelerini iyice bilerek haklıyı haksızdan seçebilmişlerdir), **şüphesiz o** (Kur'ân) **onlara peş peşe okunduğu zaman** (ona îmân edip, dinlediklerinden çok etkilenerek) **secde eden kimseler hâlinde çeneler**(i) **üzerine** (yüzükoyun secdeye kapanarak yere) **düşerler.**

وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَٓا اِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولاً ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(وَيَقُولُونَ) **Ve derler,** ne derler? (سُبْحَانَ رَبِّنَٓا) **Rabbimiz'i** (tenzîh ve) **tesbîh ile** (meşgul olarak O'nu bütün noksan sıfatlardan uzak tutarız), (اِنْ كَانَ) **muhakkak oldu,** ne? (وَعْدُ رَبِّنَا) **Rabbimiz'in vaadi,** nedir oldu? (لَمَفْعُولاً) **elbette yapılmış** (ve olmuş bitmiş) **bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- Üstelik onlar: "Rabbimiz'i (bütün noksan sıfatlardan özellikle âhir zamanda bir peygamber ve kitap göndereceğine dâir geçmiş kitaplarda zikrettiği sözünü bozmaktan) **tesbîh ile** (tenzîh ederiz)**!**

Gerçekten Rabbimiz'in vaadi (ezelde takdir edilmesi hasebiyle vukûu kesin olduğundan) **elbette yapılmış** (ve olmuş bitmiş olarak kabûl edilmesi gereken) **bir şey olmuştur.** (İşte Allâh-u Te'âlâ, Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i göndererek ve ona Kur'ân'ı indirerek bu sözünü tutmuştur)**" derler.**

وَيَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعاً ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(وَيَخِرُّونَ) **Ve böylece** (secdeye kapanarak yere) **düşerler,** ne üzerine? (لِلْاَذْقَانِ) **çeneler**(i) **üzerine,** burada harf-i cer (عَلٰى) mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/428)* ne oldukları hâlde yere kapanırlar? (يَبْكُونَ) **ağlar oldukları hâlde,** daha? (وَيَزِيدُ) **ve bu artırır,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (خُشُوعاً) **bir huşûu,** yâni Allâh-u Te'âlâ'ya derin saygılarını.

Meâl-i Şerîf - 109

109- Böylece onlar (Allâh korkusundan) **ağlar oldukları hâlde** (secdeye kapanarak) **çeneler**(i) **üzerine** (yere) **düşerler ve bu** (Kur'ân'ı dinlemek onların ilmini artırdığı gibi, aynı zamanda) **onlara** (lâzım gelen) **huşûu** (ve Rablerine karşı derin saygılarını) **artırır.**

قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَۜ اَيّاً مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰىۚ
وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلاً ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(قُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (اُدْعُوا) (O'na) **isim verin,** ne diye? (اَللّٰهَ) **Allâh diye,** (اَوِ ادْعُوا) **ya da isim verin,** ne diye? (اَلرَّحْمٰنَ) **Rahmân diye,** (اَيّاً مَا)

(iki isimden) **hangisini,** burada (مَا) harfi zâide olup, (أَيًّا) kelimesindeki tenvîn muzâfun ileyhden ıvazdır ki takdîri: (أَىَّ الْإِسْمَيْنِ) şeklindedir, *(ed-Dürru'l-masûn)* (تَدْعُوا) **isim verirseniz,** (فَلَهُ) **ancak O'na âittir,** ne? (اَلْاَسْمَاءُ) **isimler,** öyle isimler ki, (اَلْحُسْنٰى) **en güzel olan,** (وَلَا تَجْهَرْ) **ve sesli yapma,** neyi? (بِصَلَاتِكَ) **namazı**(ndaki okuma)**nı,** daha? (وَلَا تُخَافِتْ) **çok da kısma,** neyi? (بِهَا) **onu,** (وَابْتَغِ) **ve ara,** nerede? (بَيْنَ ذٰلِكَ) **işte sana, bunun arasında,** neyi? (سَبِيلًا) (orta) **bir yolu.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- (Habîbim!) **de ki:** "(O Rabbiniz'e ister) **Allâh ismi verin ya da** (O'na) **Rahmân ismi verin.**

Hangisini isim verirseniz (her ikisi de yerinde olur), **zâten** (her biri tâzim ve yüceltme ifâde eden) **en güzel isimler sâdece O'na âittir."**

Namazın(daki okuman)**ı** (müşriklere duyurup da hakāretlerine sebebiyet verecek şekilde) **sesli yapma, onu** (arkanda kılanların duyamayacağı kadar) **çok da kısma. Ve işte sana! Bunun arasında** (orta) **bir yol ara!**

Müfessirlerin beyânı vechile; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in Rahmân ismiyle duâ yaptığını duyan müşriklerin: "Bizi iki ilâha tapmaktan nehyediyorsun, kendinse iki ilâha duâ ediyorsun!" demeleri üzerine, ayrıca Yahûdîlerin: "Allâh Tevrât'ta Rahmân ismini çok kullanmaktayken, sen bu ismi az zikrediyorsun" sözlerine karşı bu âyet-i celîle inmiştir. *(el-Hâzin, en-Nesefî, el-Beyzâvî, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/78)*

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِى الْمُلْكِ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِىٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(وَقُلْ) **Ve** (Rasûlüm!) **söyle,** ne söyle? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (اَلَّذِى) **O Zât ki,** (لَمْ يَتَّخِذْ) **edinmedi,** neyi? (وَلَدًا) **hiçbir çocuğu,** (وَلَمْ يَكُنْ) **ve bulunmadı,** burada (كَانَ) fiili tâmmedir, kim için? (لَهُ) **O'nun için,** ne? (شَرِيكٌ) **hiçbir ortak,** nerede? (فِى الْمُلْكِ) **mülkte,** daha? (وَلَمْ يَكُنْ) **yine bulunmadı,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** ne? (وَلِىٌّ) **hiçbir velî,** yâni yardımcı ve koruyucuya ihtiyâcı yoktur, neden dolayı? (مِنَ الذُّلِّ) **âcizlikten dolayı,** Habîbim! Daha ne yap? (وَكَبِّرْ) **ve büyüklükle vasıfla,** kimi? (هُ) **O'nu,** ne yapmakla? (تَكْبِيرًا) **iyice büyük tutmakla.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- (Rasûlüm! Sana ve ümmetine lütfetmiş olduğum bunca nîmetlerime karşı Bana hamdetmek üzere:)

"Bütün hamdler O Allâh'a mahsustur ki, O hiçbir çocuk edinmemiştir, mülkte (ve saltanatta) **Kendisi için hiçbir ortak bulunmamıştır,** (güçsüz bir duruma düşmekten münezzeh olduğu için) **âcizlikten sebep Kendisi için bir velî de** (yardımcı ve koruyan da) **bulunmamıştır" de.**

Yine de (hakkıyla Kendisine tâzimde bulunamadığını îtirâf etmek üzere) **O'nu iyice** (yüceltip) **büyük tutarak büyüklükle vasıfla.**

سُورَةُ الْكَهْفِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ مِائَةٌ وَعَشْرُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ON SEKİZİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-KEHF SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz on âyet-i kerîmedir.

İbnü Abbâs ve Katâde *(Radıyallâhu Anhüm)*dan rivâyet edildiğine göre; 28. âyet-i kerîme, Mukātil *(Rahimehullâh)*tan rivâyete göreyse son dört âyet-i kerîme Medenî'dir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ٓى اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ۜ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(اَلْحَمْدُ) **Bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (اَلَّذ۪ى) **öyle Zât ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** kim üzerine? (عَلٰى عَبْدِهِ) **kulu** (Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*) **üzerine,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o Kitâb'ı,** (وَلَمْ يَجْعَلْ) **ve koymadı,** nerede? (لَهُ) **onun içerisinde,** burada (لَ) harfi (ف۪ى) mânâsındadır, *(et-Teysîr)* ne koymadı? (عِوَجًا) **en ufak bir eğrilik.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Bütün hamdler O Allâh'a mahsustur ki, (insanları iki cihan saâdetine ulaştıracak) **o** (Kur'ân-ı Kerîm gibi büyük bir) **Kitâb'ı** (en büyük) **kulu** (Muhammed Mustafâ'sı)**na indirmiştir ve** (lafız düşüklüğü, mânâ çelişkisi ve haktan ayrılış gibi) **en ufak bir eğrilik onun içerisine koymamıştır.**

قَيِّمًا لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَد۪يدًا مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِن۪ينَ الَّذ۪ينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا حَسَنًاۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

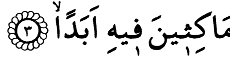
Allâh onu ne olarak indirdi? (قَيِّمًا) (bütün haberleri ve hükümleri) **dosdoğru olduğu hâlde,** niçin indirdi? (لِيُنْذِرَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **korkutsun diye,** ne ile?

(بَأْسًا) **büyük bir azapla,** öyle azap ki, (شَدِيدًا) **çok şiddetli olan,** kim tarafından olacak bir azap? (مِنْ لَدُنْهُ) **Kendi tarafından,** daha niçin indirdi? (وَيُبَشِّرَ) **müjdelesin diye,** kimi? (اَلْمُؤْمِنِينَ) **müminleri,** (اَلَّذِينَ) **öyle** (mümin) **kimseleri ki,** (يَعْمَلُونَ) **işlerler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** ne ile müjdelesin? (اَنَّ لَهُمْ) **gerçekten sâdece onlar için vardır,** ne? (اَجْرًا) **çok değerli bir mükâfat,** öyle mükâfat ki, (حَسَنًا) **çok güzel olan.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (O Rabbiniz Kur'ân'ı hiçbir aşırılık ve noksanlık bulunmayan mûtedil ve haberleri de, hükümleri de) **dosdoğru** (bir kitap) **olarak** */(kulların menfaatlerini)* ***düzenleyici olarak*** */(geçmiş kitapların doğruluğuna)* ***şâhit*** *(ve onlarda yapılan tahrîfâtı açıklayıcı)* ***olarak/*** (indirmiştir).

Tâ ki O (Allâh), **Kendi tarafından** (uygulanacak) **çok şiddetli olan büyük bir azapla** (kâfirleri) **korkutsun, sâlih ameller işlemekte bulunan o îmânlı kimseleri de** (şununla) **müjdelesin ki; gerçekten çok güzel olan değerli bir mükâfat sâdece onlara âittir.**

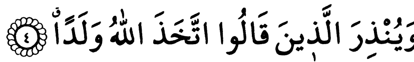

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Ne oldukları hâlde cennete girecekler? (مَاكِثِينَ) **kalıcı kimseler oldukları hâlde,** nerede? (فِيهِ) **onun içerisinde,** ne kadar? (اَبَدًا) **ebediyyen.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Cennet gibi o yüce makam) **içerisinde ebediyyen kalıcı kimseler olarak** (o mükâfâta nâil olacaklardır)!

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

Daha niçin indirdi? (وَيُنْذِرَ) **ve korkutsun diye,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (اِتَّخَذَ) **edindi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne edindi? (وَلَدًا) **bir çocuk.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Allâh-u Te'âlâ Kur'ân'ı özellikle) **o** (müşrik) **kimseleri de** (ebedî azaplarla) **korkutsun diye** (indirmiştir) **ki onlar: "Allâh bir çocuk edindi" dediler.**

مَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِاٰبَٓائِهِمْؕ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْؕ اِنْ يَقُولُونَ اِلَّا كَذِبًا ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(مَا لَهُمْ) **Onlar için olmadı,** neye dâir? (بِهٖ) (Allâh-u Te'âlâ'ya yapılan) **bu** (çocuk isnâdı)**na dâir,** ne olmadı? (مِنْ عِلْمٍ) **hiçbir bilgi,** daha kim için olmadı? (وَلَا لِاٰبَٓائِهِمْ) **babaları için de olmadı,** (كَبُرَتْ) **ne büyük oldu,** ne bakımından? (كَلِمَةً) **kelime bakımından,** öyle kelime ki, (تَخْرُجُ) **çıkıyor,** nereden? (مِنْ اَفْوَاهِهِمْ) **ağızlarından,** (اِنْ يَقُولُونَ) **söylemiyorlar,** (اِلَّا كَذِبًا) **ancak büyük bir yalanı** (söylüyorlar).

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Hâlbuki) **bu** (iftirâya kalkışarak Allâh-u Te'âlâ'ya çocuk isnâdı)**na dâir kendileri için hiçbir bilgi bulunmamaktadır, babaları** (ve ataları) **için de** (bu konuda hiçbir bilgi) **olmamıştır.** (Bu söz ancak aşırı cehâletten, yanlış vehimlerden ve geçmişlerini körü körüne taklitten kaynaklanmıştır.) **Ağızlarından çıkmakta olan bir söz olarak o ne** (kadar) **büyük** (azapları gerektiren bir şey) **olmuştur.** (Böylece) **onlar büyük bir yalandan başkasını söylememektedirler.**

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهٰذَا الْحَدِيثِ اَسَفًا ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(فَلَعَلَّكَ) (Habîbim!) **Artık ola ki sen,** nesin? (بَاخِعٌ) **helâk edicisin,** neyi? (نَفْسَكَ) **kendi nefsini,** ne üzere tâkipçi olduğun hâlde? (عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ) **onların izleri üzere** (tâkipçi olup inanıp inanmadıklarını gözleyip kederlenerek), yâni onların kâfir olarak ölmelerinin ardından çok üzüldüğün için, ne takdirde? (اِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا) **îmân etmezlerse,** neye? (بِهٰذَا) **işte buna,** bundan bedel? (اَلْحَدِيثِ) **bu** (İlâhî) **söz** (olan Kur'ân-ı Kerîm)**e,** niçin kendini helâk edeceksin? (اَسَفًا) **şiddetli bir üzüntüden dolayı.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim!) **Artık onlar işte bu** (İlâhî) **söz** (olan Kur'ân-ı Kerîm)**e îmân etmezlerse ola ki sen, onların izleri üzere** (tâkipçi olup inanıp inanmadıklarını gözleyip kederlenerek) **şiddetli bir üzüntüden dolayı kendini helâk edicisin?!** (Sakın böyle yapma, onlar hakkındaki hükmü Bize havâle et.)

اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ اَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(اِنَّا) **Gerçekten Biz,** (جَعَلْنَا) **yaptık,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** neyin üzerindedir? (عَلَى الْاَرْضِ) **yerin üzerinde,** yâni toprağın üzerinde ne varsa yaptık, ne yaptık? (زِينَةً) **bir ziynet** (ve süs), öyle ziynet ki neye âit? (لَهَا) **ona âit,** niçin böyle yaptık? (لِنَبْلُوَ) **imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **edelim** (de meydana çıkaralım) **diye,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne diye imtihan edelim? (اَيُّهُمْ) **onlardan hangisi,** nedir? (اَحْسَنُ) **daha güzeldir,** ne bakımından? (عَمَلاً) **amel bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Gerçekten de Biz yerin üzerinde bulunan şeyleri ona (ve kendisinde yaşayanlara) **âit bir ziynet yaptık, tâ ki amel bakımından onların hangisi daha güzel** (bir hayat sürecek)**dir** (ve onlardan hangisinin dünyânın ziynetlerine karşı daha zâhid olup dünyâya aldanmayarak farzları yerine getireceğini, haramlardan sakınarak, teşvik edilen amelleri çokça işleyeceğini meydana çıkaralım) **diye o** (insa)**nları imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **edelim.**

وَاِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَاِنَّا) **Ve muhakkak ki Biz,** (لَجَاعِلُونَ) **elbette çeviricileriz,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** neyin üzerindedir? (عَلَيْهَا) **onun üzerinde,** yâni dünyânın ömrü son bulduğunda onun üzerinde bulunan her şeyi çevireceğiz, neye? (صَعِيدًا) **dümdüz bir toprağa,** öyle toprak ki, (جُرُزًا) **bitkisiz.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Ama muhakkak ki Biz (dünyânın ömrü nihâyete erdiği zaman) **elbette onun üstünde olan şeyleri** (bunca donanımından sonra) **dümdüz ve bitkisiz** (kupkuru) **bir toprağa çeviricileriz.** (O hâlde kullarımız onun geçici yeşilliğine ve süsüne aldanıp da âhireti unutmasınlar.)

اَمْ حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ اٰيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اَمْ حَسِبْتَ) (Habîbim!) **Yoksa zannettin mi?!** neyi? (اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ) **gerçekten Ashâb-ı Kehf,** yâni o mağaranın adamları, daha neyin adamları?

(وَالرَّقِيمِ) **ve Rakîm'in,** yâni kurşun levha üzerinde isimleri yazılı bulunanlar, nedirler? (كَانُوا) **olmuştular,** neden biri oldukları hâlde? (مِنْ اٰيَاتِنَا) **Bizim âyet** (ve mûcize)**lerimizden biri olukları hâlde,** nedir oldular? (عَجَبًا) **çok şaşılacak bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Habîbim!) **Yoksa sen Kehf ve Rakîm** (adlı levhada isimleri yazılı bulunan mağara) **ashâbının** (uzun süre uyutulduktan sonra uyandırılmaları kıssasının), **gerçekten Bizim** (varlığımıza ve birliğimize delâlet eden) **âyetlerimizden biri oldukları hâlde, çok şaşılacak bir şey olduğunu mu zannettin?!**

(Hâlbuki toprak üzerinde bulunan bu kadar sayısız cinsleri ve türleri tek bir maddeden, farklı farklı özelliklerde ve şekillerde yaratıp canlandırmak, sonra tekrar kurutup toprağa döndürmek, daha sonra da tekrar yeşertmek, elbette ki Ashâb-ı Kehf'in ilginç kıssasından çok daha dikkat çekicidir!)

اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا اٰتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(Habîbim! Anlat), neyi? (اِذْ اَوَى) **sığındığı vakti,** kim? (اَلْفِتْيَةُ) **o gençler,** nereye? (اِلَى الْكَهْفِ) **o mağaraya,** (فَقَالُوا) **hemen demişlerdi,** (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz!** (اٰتِ) **ver,** kime? (نَا) **bize,** nereden? (مِنْ لَدُنْكَ) **Kendi tarafından,** neyi ver? (رَحْمَةً) **büyük bir rahmeti,** daha ne yap? (وَهَيِّئْ) **ve hazırla,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** neden dolayı? (مِنْ اَمْرِنَا) (bu tehlikeli) **işimizden dolayı,** neyi? (رَشَدًا) **maksad**(ımız)**a tam** (mânâsıyla) **bir isâbeti.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Habîbim! Anlat) **o zamânı ki o** (zorba Dekyânûs tarafından şirke zorlanan fakat ona boyun eğmeyen) **gençler** (şehirde îmânlarını koruyamayacaklarını anlayınca) **o mağaraya sığınmış ve:**

"Ey Rabbimiz! Kendi tarafından bize (mağfiret, bol rızık ve düşmandan emniyet kazandıracak) **büyük bir rahmet ver ve** (hicretle alâkalı bu tehlikeli) **işimizden ötürü bizim için** (selâmet sebeplerini hazırla ve) **maksad**(ımız)**a tam** (mânâsıyla) **bir isâbet** (etmemiz için gerekli vâsıtaları) **hazırla" demişlerdi.**

فَضَرَبْنَا عَلٰٓى اٰذَانِهِمْ فِى الْكَهْفِ سِنٖينَ عَدَدًاۙ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(فَضَرَبْنَا) **Sonra Biz** (uyku perdesi) **vurduk,** burada mefûlü bih mahzûftur ki, takdîri: (اَلْحِجَابَ الْمَانِعَ) yâni engelleyici bir perde yerleştirdik, ne üzerine? (عَلٰٓى اٰذَانِهِمْ) **onların kulakları üzerine,** nerede? (فِى الْكَهْفِ) **o mağarada,** ne müddet? (سِنٖينَ) **birçok senelerce,** öyle seneler ki, (عَدَدًا) **sayılı,** bu kelime (فَعَلْ) vezninde olup mefûl mânâsındadır ki, burada (مَعْدُودَةً) demektir.

Meâl-i Şerîf - 11

11- Sonra Biz sayılı birçok seneler o mağarada onların kulakları üzerine (bir uyku perdesi) **vurduk** (ki bu nedenle onlar hiçbir sesten etkilenmeyecek şekilde yüzlerce sene uyudular).

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ اَیُّ الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُٓوا اَمَدًا ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(ثُمَّ بَعَثْنَا) **Sonra uyandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** niçin? (لِنَعْلَمَ) (herkese) **açıklayalım diye,** burada ilim fiili izhâr ve tebyîn mânâlarına gelmektedir, zâten (لِيُعْلِمَ) kırâatı da bu mânâyı teyid etmektedir, *(et-Teysîr, 10/32; Ebû Hayyân, el-Bahru'l-muhît, 14/228; ed-Dürru'l-masûn, 7/448)* neyi açıklayalım diye? (اَیُّ الْحِزْبَيْنِ) **iki fırkanın hangisi?** nedir? (اَحْصٰى) **daha iyi sayıcıdır,** neyi? (لِمَا) **o şeyi ki,** (لَبِثُٓوا) (mağarada) **beklediler,** ne cihetinden? (اَمَدًا) **müddet bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Sonra (da mağarada bulunan gençlerle, ayrıldıkları şehirde bulunanlardan) **iki fırkadan hangisinin,** (mağarada) **beklemiş oldukları o süreyi daha iyi** (bilip) **sayıcı olduğunu** (tüm insanlara) **açıklayalım diye onları** (nice yıllar sonra o derin uykularından) **uyandırdık.**

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًىۗ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(نَحْنُ) **Biz,** (نَقُصُّ) **anlatıyoruz,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** neyi? (نَبَاَهُمْ) **onların ilginç haberini,** o haber ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve hakîkat) **ile mültebis** (iç içe) **olduğu hâlde,** (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** kimdiler? (فِتْيَةٌ) **birtakım gençlerdi,** öyle gençler ki, (اٰمَنُوا) **îmân etmişlerdi,** kime? (بِرَبِّهِمْ) **Rablerine,** (وَزِدْنَا)

Biz de artırmıştık, kimi? (هُمْ) **onları,** ne cihetinden? (هُدًى) **hidâyet** (ve doğru yolda istikāmet) **bakımından.** Bu kelime (زِدْنَا) fiilinin ikinci mefûlü de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir.

Meâl-i Şerîf - 13

13- (İşte) **Biz sana onların hak** (ve hakîkat) **ile iç içe olan ilginç haberini anlatmaktayız.**

Şüphesiz onlar birtakım gençlerdi ki Rablerine (gerçekten) **îmân etmiştiler, Biz de onların hidâyetini** (ve İslâm'da sebât gücünü) **artımıştık.**

وَرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَنْ نَدْعُوَا مِنْ دُونِهٖٓ اِلٰهًا لَقَدْ قُلْنَٓا اِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَرَبَطْنَا) **Ve kuvvet vermiştik,** ne üzerine? (عَلٰى قُلُوبِهِمْ) **onların kalpleri üzerine,** ne zamanda? (اِذْ قَامُوا) **bir zamanda ki ayağa kalkmıştılar,** daha ne yapmıştılar? (فَقَالُوا) (verdiğimiz) **bu** (kuvvet) **sebeb**(iy)**le demiştiler,** ne demiştiler? (رَبُّنَا) **bizim Rabbimiz ancak,** kimdir? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) **göklerin Rabbi'dir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (لَنْ نَدْعُوَا) **aslâ ibâdet yapmayız,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهٖٓ) **O'ndan başka olduğu hâlde,** kime? (اِلٰهًا) **hiçbir ilâha,** (لَقَدْ قُلْنَا) **andolsun ki; elbette biz söylemiş oluruz,** (اِذًا) **o takdirde,** neyi söylemiş oluruz? (شَطَطًا) (doğrudan) **çok uzak bir sözü.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Onlar (o zorba kralın putlara secde baskısı üzerine ona karşı) **ayağa kalktıkları zaman Biz** (vatandan, âileden ve maldan uzak kalmaya karşı) **kalplerine kuvvet** (ve sabır) **vermiştik de bu sebeple onlar demişlerdi ki:**

"(Putlar bizim Rabbimiz olamaz.) **Ancak Bizim Rabbimiz** (her şeyin, özellikle de) **göklerin ve yerin Rabbi** (olan Allâh-u Zü'l-celâl)**dir, biz O'ndan başka hiçbir ilâha aslâ ibâdet yapmayacağız. Andolsun ki; o takdirde muhakkak Biz** (doğrudan) **çok uzak bir söz söylemiş oluruz.**

هٰٓؤُلَٓاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اٰلِهَةًۜ لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍۜ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًاۜ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(هٰٓؤُلَٓاءِ) **İşte bunlar,** bunlardan bedel? (قَوْمُنَا) **bizim kavmimiz,** ne yaptılar? (اِتَّخَذُوا) (elleriyle yontup) **yaptılar,** bu mânâya göre (اِتَّخَذَ) fiili (عَمِلَ) mânâsında kabûl edilip bir mefûle müteaddîdir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهٖٓ) **O'ndan başka,** neyi? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhları,** (اِتَّخَذَ) fiili, iki mefûle müteaddî de kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, (لَوْلَا يَأْتُونَ) **getirebilseydiler ya,** neye karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlar**(ın ilâh oldukları iddiâsın)**a karşı,** neyi? (بِسُلْطَانٍ) **güçlü bir delîli,** öyle delil ki, (بَيِّنٍ) **çok açık olan,** (فَمَنْ) **artık kim,** nedir? (اَظْلَمُ) **daha zâlimdir,** kimden? (مِمَّنِ) **o kimseden ki,** (افْتَرٰى) **uydurdu,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **büyük bir yalanı.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Bizim (yanlış yoldaki) **kavmimiz olan işte bunlar; O'n**(u bırakıp O'n)**dan başkasını birtakım ilâhlar yapmışlardır. Onlar**(ın ilâh oldukları iddiâsın)**a karşı çok açık olan güçlü bir delil getirebilseydiler ya! Artık kim** (eş ve ortak isnâd ederek) **Allâh'a karşı büyük bir yalan uydurmuş olandan daha zâlimdir?!"**

İbnü İshâk ve diğerlerinin nakline göre; İncîl ehli büyük günahlara bulaşıp putlara tapmaya başladığı sırada içlerinden bâzıları hak dinde sebât edebilmişti. O an için Rum diyârının hükümdârı olan Dekyânûs, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın dîni üzere sâbit kalanları tek tek aratıp buldurarak, puta tapmakla ölmek arasında seçim yapmaya zorluyordu.

Bir kere o, Ashâb-ı Kehf'in yaşadığı Tarsûs şehrine uğrayınca, îmân ehli gizlenmeye başladı. Fakat o, müfettişler salarak insanları huzûruna toplatıyordu. O bölgenin ileri gelenlerinden, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın dîni üzere olan birtakım delikanlılar bu durum karşısında ağlayıp duâ ederek Allâh-u Te'âlâ'ya yalvardıkları sırada bekçiler onları yakalayıp o zorba hükümdârın karşısına çıkarttı.

O onlara: "Siz niçin bizim putlarımız adına kurban kesmiyorsunuz?! Ya bunu yaparsınız, ya da öldürülürsünüz!" deyince onlar: "Bizim İlâhımız'ın azameti gökleri yerleri kaplamıştır, biz aslâ O'ndan başka kimseye ibâdet etmeyiz, sen bildiğini yap" dediler. Buna çok kızan hükümdâr üzerlerindeki süslü elbiselerin ve takıların çıkartılmasını emrettikten sonra: "Sizin cezânızı hemen verirdim ama gençliğinize bağışlıyorum ve size düşünmeniz için biraz süre tanıyorum" dedi. Kendisi de o sırada bir işi için başka bir vilâyete gitti.

O arada istişâre yapan delikanlılar, evlerinden bir miktar azık alıp bir kısmını sadaka vermeye, diğerlerini de yanlarına almaya karar verdiler ve yakınlarında bulunan Bencilûs Dağı'ndaki bir mağaraya sığınma karârı aldılar. Yollarına çıkan bir köpek peşlerine düşünce onu defâatle kovmalarına rağmen yanlarından uzaklaşmadı ve sonunda dile gelerek: "Ben Allâh'ın sevdiklerini seviyorum, siz uyuyun, ben sizi beklerim" dedi.

Onların mağaradaki amelleri namaz, oruç ve zikirden başka bir şey değildi. Yiyecek işlerine bakan Yemlîhâ her sabah kılık değiştirerek şehre gidip önemli ihtiyaçlarını temin eder ve olup biteni öğrenip onlara bildirirdi.

Bir zaman böyle geçtikten sonra bir gün ağlayarak yanlarına geldiğinde, zorba hükümdârın döndüğünü ve onların babalarını sorguya çektiğini, onların da kurtulmak için: "Çocuklarımız bize isyân ettiler, mallarımızı da yağmalayıp dağa kaçtılar" dediklerini haber verince hep birlikte secdeye kapanarak Allâh-u Te'âlâ'ya yalvarmaya başladılar, sonra güneş battığı sırada başlarını kaldırıp aralarında istişâre ederlerken Allâh-u Te'âlâ onların üzerine bir uyku salıverdi. Köpekleri de kapıda uyuya kaldı.

Hükümdâr onların yerini bulunca, ne yapacağına karar veremedi, sonunda Allâh-u Te'âlâ onun kalbine mağaranın kapısını kapatarak onları ölüme terk etme fikrini getirdi. Çünkü Allâh-u Te'âlâ hem bu şekilde onlara değer vermek, hem de onları ölümden sonra dirilmeye delâlet eden bir âyet yapmak istiyordu. Böylece hükümdâr o mağarayı onlara mezar yapmak üzere kapatma karârı aldı.

Fakat Dekyânûs'un yakınlarından olup îmânlarını gizleyen iki kişi bu delikanlıların dinlerini, soylarını, sayılarını, kaybolma târihlerini ve kimden kaçtıklarını iki kurşun levhaya yazıp bir bakır tabuta koyarak mağaranın kapısına örülen duvarın içerisine yerleştirdiler ve: "Ola ki Allâh kıyâmet gününden önce mümin bir toplumu bunlardan haberdâr eder de, onlar da bu sâyede bu delikanlıların kıssalarını öğrenirler" diye düşündüler.

Zamanla Dekyânûs da, adamları da öldüler, böylece yıllar ve asırlar geçti, krallar değişti. Derken o şehre Beydarûs isminde mübârek bir adam hükümdâr oldu. Fakat o zamanki toplum içerisinde kimisi dirilmeye inanıyor, kimisi de inkâr ediyordu. O kral insanların: "Dünyâ hayâtından başka yaşantı yoktur, dirilirse de cesetler değil, ancak ruhlar dirilir" gibi laflar sarf ettiklerini duyunca üzülüyor ve duâya sarılarak: "Yâ Rabbi! Sen bu insanların görüş ayrılıklarını bilmektesin, bir an evvel bunlara bir mûcize gönder de dirilmenin ve kıyâmetin hak olduğuna îmân etsinler" diye yalvarıyordu.

Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ o mağaranın yakınında yaşayan bir adamın kalbine mağaranın kapısındaki duvarı yıkıp onun taşlarıyla koyunlarına bir ağıl yapması fikrini getirdi. Adam da bunu uyguladı, mağaranın kapısı açılır açılmaz Allâh-u Te'âlâ o delikanlıları uyandırdı. Böylece onlar sevinçli ve güleç yüzlü bir hâlde oturdular. Asırlar geçmesine rağmen Allâh-u Te'âlâ bedenlerini, güzelliklerini ve şekillerini hiçbir şey değişmeksizin aynen korumuştu. Derken onlar açlıklarını hissederek Yemlîhâ'yı gıda temini için şehre gönderdiler. O, şehre vardığında oranın halkının, hükümdârının ve durumunun tamâmen değiştiğini görünce, sohbet ettiği bâzı kimseler onu alıp o mümin hükümdârın huzûruna çıkardılar.

O, ona başlarından geçenleri anlatınca, huzurda bulunanlardan biri: "Ey millet! Bu durum, Allâh-u Te'âlâ'nın âyetlerinden büyük bir âyet olabilir, hadi sen bizi götür de arkadaşlarını göster" dedi. Böylece hükûmet ricâli başta olmak üzere, küçük-büyük şehir halkının tamâmı mağaranın etrâfına geldiler. İki büyük yetkili en evvel yanlarına girdiler ve duvarın temelinde buldukları bakır tâbûtu açınca kıssalarının yazılı olduğu o iki kurşun levhaya ulaştılar. Onları okuyunca hayretler içinde kalarak, kendilerine dirilme husûsunda mûcize gösteren Allâh-u Te'âlâ'ya hamdettiler.

Sonra o mübârek hükümdâra: "Çabucak gelirseniz büyük bir âyet göreceksiniz, zîrâ üç yüz küsûr sene önce vefât etmiş olan birtakım delikanlıları Allâh-u Te'âlâ'nın yeniden canlandırmış olduğunu müşâhede edeceksiniz" diye haber saldılar.

Bu haberi alan hükümdâr bütün dertlerinden (ve milleti îmân ettirmek için çektiği sıkıntılardan) kurtularak Allâh-u Te'âlâ'ya hamd-ü senâlarda bulunduktan sonra mağaraya doğru yola çıktı ve onları ziyâret ederek kucakladı. O sırada onlar tesbîh ve hamdle meşgul olarak toprak üzerinde oturuyorlardı. Böylece o hükümdârı Allâh'a emânet ettiler, koruma duâları yaptılar ve yattıkları yerlere dönerek yeniden uykuya daldılar. O sırada Allâh-u Te'âlâ onları vefât ettirdi.

Sonra hükümdâr her birinin altın bir tabuta konmasını emretti, fakat o gece rüyâsında ona: "Biz ne altından ne de gümüşten yaratılmadık, topraktan yaratıldık, sen bizi mağarada olduğumuz toprak üzerinde bırak ki Allâh bizi oradan diriltsin" dediler. O da onları ağaçtan bir tâbûta koydurdu, mağaranın kapısı üzerine de bir mescit yaptırdı ve her sene ziyâret edilmeleri için büyük bir bayram tertipledi. *(el-Hâzin, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 4/84-90; es-Sâvî, 3/5-6; el-Âlûsî, 15/217-218)*

وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهَ فَأْوُۤا اِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِه۪
وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مِرْفَقًا ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(Gençler aralarındaki konuşmayı şöyle sürdürdüler:) (وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُو) **bir de uzaklaştığınız zamânı** (hatırlayın), kimden? (هُمْ) **onlardan,** daha neden? (وَمَا) **o şeylerden de ki,** (يَعْبُدُونَ) **tapıyorlar,** (اِلَّا اللّٰهَ) **Allâh'tan başka,** (فَأْوُۤا) **o hâlde sığının,** nereye? (اِلَى الْكَهْفِ) **bir mağaraya,** burada harf-i târif, ahd-i zihnî mânâsındadır, (يَنْشُرْ) **bolca yaysın,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** neden bir kısmını? (مِنْ رَحْمَتِه۪) **rahmetinden,** daha ne yapsın? (وَيُهَيِّئْ) **ve hazırlasın,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neden dolayı? (مِنْ اَمْرِكُمْ) (bu tehlikeli) **işinizden** (selâmetle çıkıp kastettiğiniz netîceye ulaşasınız diye), neyi hazırlasın? (مِرْفَقًا) **faydalı şeyleri.** Bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Bu gençler Dekyânûs tarafından kendilerine verilen kısa bir mühlet içerisinde iyice düşünüp, hicret karârı alarak yola çıktıklarında birbirlerine şöyle dediler:) **"Bir de uzaklaştığınız zamânı** (hatırlayın) **ki; onlardan da, Allâh'tan başka tapmakta oldukları şeylerden de uzaklaştınız. Artık siz** (ibâdetinizi rahatça yapabileceğiniz) **bir mağaraya sığının ki Rabbiniz** (iki cihanda da) **rahmetinden size iyice** (hayırlar ve rızıklar) **yaysın ve** (yönelmiş olduğunuz bu tehlikeli) **işinizden** (sizi kurtararak kastettiğiniz netîceye ulaşasınız diye) **sizin için faydalı şeyler hazırlasın."**

وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَاِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ
الشِّمَالِ وَهُمْ ف۪ي فَجْوَةٍ مِنْهُۜ ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِۜ مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِۚ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ
تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَتَرَى) (Habîbim!) **Sen** (orada olsan) **görürdün,** neyi? (اَلشَّمْسَ) **güneşi,** ne zamanda? (اِذَا طَلَعَتْ) **doğduğu zaman,** nasıl görürdün? (تَزَاوَرُ) **meylediyor,** nereden? (عَنْ كَهْفِهِمْ) **mağaralarından,** ne tarafa meylediyor? (ذَاتَ الْيَمِينِ) **sağ tarafa** (doğru), daha ne yapıyor? (وَاِذَا غَرَبَتْ) **battığı zaman ise,** (تَقْرِضُ) **kesip geçiyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne tarafa? (ذَاتَ الشِّمَالِ) **sol tarafa** (doğru), (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nerededirler? (فِى فَجْوَةٍ) **geniş bir yerdedirler,** öyle geniş yer ki, nereden bir bölüm olucu? (مِنْهُ) **ondan,** (ذٰلِكَ) (Habîbim!) **işte sana! Bu** (kıssa), nelerdendir? (مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyet** (ve mûcize)**lerindendir,** (مَنْ) **kimi,** (يَهْدِ) **hidâyet ederse,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَهُوَ) **ancak o,** nedir? (اَلْمُهْتَدِ) **hidâyet bulandır,** (وَمَنْ) **kimi de,** (يُضْلِلْ) **saptırırsa,** (فَلَنْ تَجِدَ) **artık aslâ sen bulamazsın,** kim için? (لَهُ) **onun için,** kimi? (وَلِيًّا) **hiçbir yardımcıyı,** öyle yardımcı ki, (مُرْشِدًا) (onu doğru yola) **irşâd edici.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Derken onlar mağaraya sığındılar ve ibâdete yöneldiler. Tam bu sırada Biz onlara ağır bir uyku verdik. Habîbim! Sen orada bulunsaydın o mağara üzerine doğan) **güneşi görürdün ki; doğduğu zaman mağaralarından sağ tarafa** (doğru) **meyledi**(yor da, ışınlarıyla kendilerini rahatsız etmi)**yordu, battığında ise** (yine onlara isâbet etmemek için) **sol tarafa** (doğru hareket ederek) **onları kesip geçiyordu.**

Onlar ise onun geniş bir yerindeydiler (ki, böylece hava kendilerine rahatça ulaşabiliyordu, ne mağaranın sıkıcı havası, ne de güneşin harâreti kendilerine bir eziyet vermiyordu).

İşte sana (Habîbim)**! Bu**(nlar), **Allâh'ın** (ölüleri diriltmeye kādir olduğuna delâlet eden) **âyet** (ve mûcize)**lerindendir.** (Ashâb-ı Kehf'i hidâyet ettiği gibi) **Allâh kimi hidâyet ederse, işte ancak o hidâyet bulandır. Kimi de saptırırsa, artık sen onun için aslâ** (kendisini) **irşâd edi**(p de ona doğru yolu gösteri)**ci hiçbir yardımcı bulamazsın.**

وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ
ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَتَحْسَبُ) (Habîbim! Sen orada olsan) **zannedersin,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne zannedersin? (اَيْقَاظًا) **uyanık kimseler,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nedir? (رُقُودٌ) **uyuyan**

kimselerdir, (وَنُقَلِّبُ) **ve Biz çokça çeviriyorduk,** *(el-Âlûsî)* kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (ذَاتَ الْيَمِينِ) **sağ taraf**(ların)**a,** daha? (وَذَاتَ الشِّمَالِ) **ve sol taraf**(ların)**a,** (وَكَلْبُهُمْ) **köpekleri de,** ne hâlde idi? (بَاسِطٌ) **uzatıcı,** neyi? (ذِرَاعَيْهِ) **iki ön ayağını,** nerede? (بِالْوَصِيدِ) (mağaranın) **giriş**(in)**de,** (لَوِ اطَّلَعْتَ) **sen muttalî olsaydın,** yâni görseydin, kimi? (عَلَيْهِمْ) **onları,** (لَوَلَّيْتَ) **elbette yüz çevirirdin,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** niçin? (فِرَارًا) **kaçmak için,** bu kelime, harf-i cerin hazfi ile mefûlü leh düşmüştür, bu kelime hâl de olabilir. *(el-Âlûsî)* Nitekim meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir. Daha ne yapardın? (وَلَمُلِئْتَ) **ve elbette doldurulurdun,** yâni kalbin dolardı, neden dolayı? (مِنْهُمْ) **onlardan dolayı,** ne ile? (رُعْبًا) **büyük bir korku ile.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- (Habîbim! Ashâb-ı Kehf'in gözleri açık olduğundan ve sağa sola çok döndüklerinden dolayı) **sen onları uyanık kimseler zannederdin, hâlbuki onlar uyuyan kimselerdi. Zâten** (bu uzun uykularında, toprağın çürütmesinden korumak için) **Biz onları sağ tarafa ve sol tarafa sıkça çeviriyorduk. Köpekleri de iki ön ayağını** (mağaranın) **giriş**(in)**de uzatıcıydı.**

Sen onları görecek olsaydın (heybetlerinden dolayı) **elbette kaçarak onlardan yüz çevirirdin ve** (cüsselerinin büyüklüğünden ve mekânlarının ıssızlığından dehşete kapılarak) **elbette onlardan sebep büyük bir korkuyla dolardın.**

وَكَذٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ
يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهِ اِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَا
اَزْكٰى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَكَذٰلِكَ) **Ve işte sana! Böylece** (uzun süre uyuttuğumuz gibi), (بَعَثْنَا) **uyandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** niçin? (لِيَتَسَاءَلُوا) **birbirlerine sorsunlar diye,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** (قَالَ) **dedi,** kim? (قَائِلٌ) **söyleyen biri,** öyle biri ki kimden? (مِنْهُمْ) **onların içerisinden,** neyi dedi? (كَمْ لَبِثْتُمْ) (bu mağarada) **ne kadar kaldınız?** bu fiil burada (بَقَا) mânâsında kullanılmıştır, *(el-Kirmânî, 5/320)* (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (لَبِثْنَا) **kaldık,** ne kadar? (يَوْمًا) **bir gün,** (اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) **ya da günün bir parçası** (kadar), (قَالُوا) **dediler,** ne dediler? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbiniz,** kimdir? (اَعْلَمُ) **en iyi bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (لَبِثْتُمْ) **kaldınız,** (فَابْعَثُوا) **öyleyse gönderin,** kimi? (اَحَدَكُمْ) **birinizi,** ne ile? (بِوَرِقِكُمْ) **gümüş paranızla,** ondan bedel?

(هٰذِهٖ) **işte şununla,** nereye gönderin? (اِلَى الْمَدِينَةِ) **o** (çıktığınız) **şehre,** (فَلْيَنْظُرْ) **artık o baksın,** neye? (اَيُّهَا) **oranın** (satıcılarının) **hangisi,** burada bir muzâf-ı ileyh mahzûftur ki takdîri: (اَىُّ بَائِعِهَا) şeklindedir, nedir? (اَزْكٰى) **daha temiz** (ve helâl)**dir,** *(el-Kirmânî)* ne bakımından? (طَعَامًا) **yemek bakımından,** (فَلْيَأْتِ) **hemen getirsin,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِرِزْقٍ) **bir rızkı,** öyle rızık ki neden? (مِنْهُ) **o** (temiz ve helâl ola)**ndan,** daha? (وَلْيَتَلَطَّفْ) **ve yumuşak davranmaya çalışsın,** daha ne yapsın? (وَلَا يُشْعِرَنَّ) **ve aslâ fark ettirmesin,** kimi? (بِكُمْ) **sizi,** kime? (اَحَدًا) **hiçbir kimseye.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- İşte sana! Böylece (bir mûcize eseri onları yıllarca uyuttuğumuz gibi) **aralarında birbirlerine** (Allâh-u Te'âlâ'nın onlara ne muâmele yaptığını) **sorsunlar** (da, O'nun üstün gücüne karşı kesin inancı artırsınlar, dirilme mûcizesini gözleriyle görsünler ve bu nîmetlere şükürde bulunsunlar) **diye onları uyandırdık.**

(O sırada) **içlerinden bir söz sâhibi** (diğerlerine)**: "**(Bu mağarada) **ne kadar kaldınız?" dedi. Onlar** (öğleden sonra uyandıkları için sabahleyin mağaraya girdiklerini hesap ederek)**: "Bir gün ya da günün bir parçası kadar kaldık" dediler.**

(Sonra) **onlar** (tırnaklarının ve saçlarının uzamış olduğunu görünce) **dediler ki: "Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz en iyi bilendir.** (Şimdi açlığımızı giderecek bir çâre aramaya bakın!) **Öyleyse birinizi işte bu gümüş paranızla o şehre gönderin de, yemek bakımından oranın** (halkının) **hangisinin daha temiz** (daha helâl, daha cömert ve daha ucuz) **olduğuna baksın ve size ondan bir rızık getirsin. Ama** (alışverişte kavgaya sebebiyet verip de kendini ele vermemesi için) **yumuşak davranmaya çalışsın** */(giriş ve çıkışta)* ***gizlenmeye çalışsın*** */(aldanmaması için)* ***dikkatli olmaya çalışsın/*** **da sizi hiçbir kimseye aslâ fark ettirmesin!**

اِنَّهُمْ اِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ اَوْ يُعِيدُوكُمْ فٖى مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا اِذًا اَبَدًا ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(اِنَّهُمْ) **Çünkü şüphesiz onlar,** (اِنْ يَظْهَرُوا) **eğer gâlip gelirlerse,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** (يَرْجُمُو) **taşla öldürürler,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ya da ne yaparlar? (اَوْ يُعِيدُو) **yâhut döndürürler,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereye? (فٖى مِلَّتِهِمْ) **kendi dinlerine,** buradaki (فٖى) harf-i ceri, (اِلٰى) mânâsındadır, *(et-Teysîr, el-Âlûsî)* (وَلَنْ تُفْلِحُوا) **ve aslâ felah bulamazsınız,** (اِذًا اَبَدًا) **o takdirde ebedî olarak.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Zîra şüphesiz ki onlar sizden haberdâr olurlarsa ***/size gâlip gelirlerse/*** **sizi taşla öldürürler ya da sizi** (zorla) **kendi dinlerine döndürürler, ama o takdirde aslâ siz ebediyyen felâh** (ve kurtuluş) **bulamazsınız."**

وَكَذٰلِكَ اَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُٓوا اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَاۚ اِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًاۜ رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْۜ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلٰٓى اَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (onları yüzlerce yıl uyuttuktan sonra dirilttiğimiz gibi), (اَعْثَرْنَا) **muttalî kıldık,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onlar üzerine,** yâni bütün insanları onlardan haberdâr ettik, niçin? (لِيَعْلَمُٓوا) **bilsinler ki,** (اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **gerçekten Allâh'ın vaadi** (diriltme sözü), nedir? (حَقٌّ) **bir haktır,** daha neyi bilsinler? (وَاَنَّ السَّاعَةَ) **şüphesiz o** (kıyâmet) **ân**(ı), nedir? (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe yoktur,** nerede? (فِيهَا) **on**(un vukûun)**da,** ne zamanda haberdâr etik? (اِذْ يَتَنَازَعُونَ) (onları bulanlar) **tartıştıkları zamanda,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** neyi? (اَمْرَهُمْ) (kıyâmette diriltilme) **işlerini,** (فَقَالُوا) **sonra** (Ashâb-ı Kehf'i bulanlar) **dediler,** ne dediler? (ابْنُوا) **binâ edin,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (بُنْيَانًا) **bir binâyı,** (رَبُّهُمْ) **onların Rabbi,** kimdir? (اَعْلَمُ) **en iyi bilendir,** kimi? (بِهِمْ) **onları**(n yaşadıklarını), (قَالَ) **dedi,** kim? (الَّذِينَ) **o kimseler ki,** (غَلَبُوا) **gâlip oldular,** ne üzerine? (عَلٰٓى اَمْرِهِمْ) **onların işine,** yâni onların bulundukları yere ne yapacakları hakkında görüş bakımından üste çıkanlar, ne dediler? (لَنَتَّخِذَنَّ) **andolsun ki; elbette yapacağız,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi yapacağız? (مَسْجِدًا) **bir mescidi.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Habîbim!) **İşte sana! Böylece Biz** (kendi dönemlerindekilere onların yerlerini buldurarak ve bu vesîleyle kıssalarını tüm insanlığa bildirerek, merâk edenleri) **onlar**(ın yaşadıkların)**a vâkıf kıldık.**

Tâ ki o (insa)**nlar bilsin ki** (Ashâb-ı Kehf'i bir mûcize olarak uyutup tekrar bir mûcize olarak dirilttiği gibi) **Allâh'ın** (bütün insanları diriltme) **vaadi** (de) **şüphesiz bir haktır, o** (kıyâmet) **ân**(ın)**a ise; muhakkak on**(un vukûun)**da hiçbir şüphe yoktur.**

(Tam da) **o** (asırda yaşayan insa)**nlar kendi aralarında** (diriltilmeleriyle ilgili) **işlerini tartışıyorlarken** (ve kimi sâdece ruhların diriltileceğini, kimiyse ruhlarla bedenlerin birlikte diriltileceğini savunuyorken Allâh-u Te'âlâ üç yüz dokuz sene uyutulduktan sonra dirilitilen Ashâb-ı Kehf'i onlara buldurup sonra gözlerinin önünde vefât ettirince, onların bu kerâmetlerine vâkıf olanlar birbirlerine): "(İnsanlar gelip onları rahatsız etmesin, bir de anıları canlı kalsın diye) **onların** (mağaralarının kapısının) **üzerine bir binâ yapın** (da üzerine onlarla ilgili mâlûmât yazın)" **dediler.**

(Böylece onların soyları, hâlleri ve mağarada kalma süreleriyle ilgili uzunca müzâkerelerde bulundular.) **–Onların Rabbi** (ise) **onları**(n hâllerini) **en iyi bilendir.–**

(Onların nerede gömülecekleri ve yanlarına bir binâ yapılıp yapılmayacağı, yapılırsa ne çeşit bir binâ olacağı husûsunda insanlar arasında konuşmalar uzayınca) **onların** (dirilmelerini delil göstererek, âhiretin hak olduğu) **işin**(i ispât etmeye, dolayısıyla da onlar hakkında karar vermey)**e karşı güç kazanmış olan o** (zamânın Müslüman hükümdârı ve onunla birlikte îmân etmiş) **kimseler: "Andolsun ki; elbette biz onların** (mağaralarının kapısının) **üstüne bir mescit yapacağız** (ve onu ibâdethâne edineceğiz)" **dedi**(ler).

سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْۚ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِۚ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْۜ قُلْ رَبّ۪ٓي اَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَل۪يلٌۜ فَلَا تُمَارِ ف۪يهِمْ اِلَّا مِرَٓاءً ظَاهِرًاۖ وَلَا تَسْتَفْتِ ف۪يهِمْ مِنْهُمْ اَحَدًا ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(سَيَقُولُونَ) (Onlar hakkında hiçbir bilgiye sâhip olmadıkları hâlde sayılarını tahmin ederek) **yakında diyecekler,** ne diyecekler? (ثَلٰثَةٌ) (onlar) **üçtür,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir, öyle üç ki, (رَابِعُهُمْ) **dördüncüleri** (ise), nedir? (كَلْبُهُمْ) **köpekleridir,** (وَيَقُولُونَ) **ve** (bâzıları) **diyecekler,** ne diyecekler? (خَمْسَةٌ) **beş** (kişi)**dir,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir, öyle beş ki, (سَادِسُهُمْ) **altıncıları,** nedir? (كَلْبُهُمْ) **köpekleridir,** ne oldukları hâlde böyle diyecekler? (رَجْمًا) (tahmin ve) **zanda bulunucu oldukları hâlde,** bu kelime masdar bimânâ fâil olup (رَاجِم۪ينَ) takdîrindedir, (رَجْمًا) kelimesi aslında "Küçük taşlar atmak" mânâsında ise de sonra "Zan (ve tahmin)" mânâsında kullanılmıştır, *(ed-Dürrü'l-masûn)* ne ile tahminde bulunucu? (بِالْغَيْبِ) (kendilerine) **gizli** (olan) **bir şey ile,** yâni bilmedikleri konuda, (وَيَقُولُونَ) **ve** (kimileri Allâh-u Te'âlâ'nın

bildirmesiyle) **diyecekler,** ne diyecekler? (سَبْعَةٌ) **yedi** (kişi)**dir,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir, (وَثَامِنُهُمْ) **sekizincileri ise,** nedir? (كَلْبُهُمْ) **köpekleridir,** (قُلْ) (Habîbim! Hâlâ bilgisizce konuşan Ehl-i Kitâb'a) **söyle,** ne söyle? (رَبّ۪ٓي) **benim Rabbim,** kimdir? (اَعْلَمُ) **en iyi bilendir,** neyi? (بِعِدَّتِهِمْ) **onların sayısını,** (مَا يَعْلَمُ) **bilemez,** kimi? (هُمْ) **onları**(n gerçek sayısını), (اِلَّا قَلٖيلٌ) **çok az kimse müstesnâ,** (فَلَا تُمَارِ) (Habîbim!) **artık tartışma,** kim hakkında? (ف۪يهِمْ) **onlar**(ın sayısı ve yaşadıkları) **hakkında,** (اِلَّا مِرَآءً) **ancak bir mücâdele ile** (tartışabilirsin), öyle mücâdele ki, (ظَاهِرًا) (sana vahyedilen âyetlerle beyânı) **çok açık olan,** yâni sana Kur'ân'da vahyettiklerimizle yetin, (وَلَا تَسْتَفْتِ) **suâl de sorma,** kim hakkında? (ف۪يهِمْ) **onlar hakkında,** kimden? (مِنْهُمْ) **o** (Yahûdî ve Hristiyan ola)**nlardan,** kime? (اَحَدًا) **hiçbir kimseye.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Habîbim!) **O** (senin döneminde bulunan Ehl-i Kitâb'a mensup ola)**nlar**(dan ve müminlerden kimi kendilerine) **gizli** (olan) **bir şey ile** (hakkında hiçbir bilgiye sâhip olmadıkları bir konuda tahmin ve) **zanda bulunucu oldukları hâlde: "**(Onlar) **üçtür, dördüncüleri de köpekleridir" diyecekler.** (Bâzıları da:) **"Beş** (kişi)**dir, altıncıları köpekleridir" diyecekler.**

(Kimi de Allâh-u Te'âlâ'nın bildirmesiyle hakka isâbet ederek:) **"Yedi** (kişi)**dir, sekizincileri ise köpekleridir" diyecekler.**

(Habîbim! Hâlâ bilgisizce konuşan Ehl-i Kitâb'a) **de ki: "Benim Rabbim onların sayısını en iyi bilendir. Onları**(n gerçek sayısını) **ancak çok az kimse bilir. Artık** (derinlemesine dalmadan, kimseyi de câhillikle suçlamadan) **onlar hakkında ancak** (sana vahyedilen delillere dayalı) **çok açık olan bir mücâdele ile tartışma yap**(abilirsin)**!**

O (Kitap Ehli ola)**nlardan hiçbir kimseye de onlar**(ın sayısı vesâir hâlleri) **hakkında suâl sorma!** (Zîrâ Kur'ân sana yeterlidir. Zâten onların da doğru bir bilgileri yoktur. İnadına soru sorarak muhâtabı rezil etmeye kalkışmak ise, sâhip olduğun güzel ahlâk ile bağdaşmaz.)"

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَا۬يْءٍ اِنّ۪ي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًاۙ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَلَا تَقُولَنَّ) **Sakın ola ki söyleme,** niçin? (لِشَا۬يْءٍ) **hiçbir şey için,** neyi söyleme? (اِنّ۪ي) **gerçekten ben,** (فَاعِلٌ) **yapıcı biri,** neyi? (ذٰلِكَ) **işte sana! Bunu,** ne zaman? (غَدًا) **yarın.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Ey Habîbim!) **Bir de sakın ola ki sen** (yapmayı kastettiğin) **hiçbir şey için** (kimseye)**: "İşte sana! Gerçekten ben bunu yarın** (veyâ ileride) **yapacak biriyim" deme!**

Yahûdîlerin teşvîkiyle Kureyş, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gelip, ruh, Ashâb-ı Kehf ve Zü'l-Karneyn'le ilgili suâller yönelttiklerinde o: "İnşâallâh" demeyi unutarak, kendilerine ertesi gün geldiklerinde bunları haber vereceğini söyledi. Bundan dolayı da on küsûr gün vahiy gecikince Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in sıkıntıya girmesi üzerine bu ve bir sonraki âyet-i kerîme nâzil oldu. *(el-Beyzâvî, -Mecmû'atü't-tefâsîr-)*

اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُۘ وَاذْكُرْ رَبَّكَ اِذَا نَسٖيتَ وَقُلْ عَسٰٓى اَنْ يَهْدِيَنِ رَبّٖى لِاَقْرَبَ مِنْ هٰذَا رَشَدًا ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ) **Ancak dilemesi**(ni ifâde eden "İnşâallâh" sözü) **ile** (mültebis olman) **müstesnâ,** kimin dilemesi? (اللّٰهُ) **Allâh,** yâni Ancak Allâh'ın dilemesini ifâde eden "İnşâallâh" sözünü birlikte söylemiş olman müstesnâ, bu durumda cümlenin takdîri: (اِلَّا بِاَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ) şeklindedir ki bunun da açılımı (اِلَّا مُلْتَبِسًا بِقَوْلِ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ) demektir, *(el-Halebî, ed-Dürru'l-masûn, 7/469)* (وَاذْكُرْ) **ve hatırla,** kimi? (رَبَّكَ) **Rabbin'i,** ne zamanda? (اِذَا نَسٖيتَ) **unuttuğun zaman,** (وَقُلْ) **ve de ki,** (عَسٰٓى) **umulur,** ne? (اَنْ يَهْدِىَ) **eriştirmesi,** kimi? (نِ) **beni,** kim? (رَبّٖى) **Rabbim,** yâni bundan sonraki sorulara cevapta "İnşâallâh" demeye muvaffak ederek ulaştırması, neye? (لِاَقْرَبَ) **daha yakın olana,** neden? (مِنْ هٰذَا) **işte bundan,** yâni Ashâb-ı Kehf'in kıssası ile bildirdiklerinden, ne bakımından? (رَشَدًا) **isâbet bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Ancak Allâh'ın dilemesi(ni ifâde eden "İnşâallâh" sözü) **ile** (birlikte onlara ileride yaşanacaklarla ilgili bilgi vereceğine dâir konuşman) **müstesnâ!**

(Habîbim!) **Ama** (bunu) **unuttuğun zaman Rabbin'i**(n irâdesinin unutulmaması gerektiğini) **hatırla ve: "Umulur ki Rabbim beni** (doğru yola) **isâbet bakımından işte bundan daha yakın olana eriştirir** (ve böylece bana: 'İnşâallâh' demeyi unutmuş bulunduğum için cevâbı geciken Ashâb-ı Kehf'in kıssasına nispetle, peygamberliğimi daha açık bir şekilde ifâde edecek olan diğer peygamber kıssalarını öğretir)**" de!**

وَلَبِثُوا فٖى كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ سِنٖينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَلَبِثُوا) **Ve kaldılar,** nerede? (فِى كَهْفِهِمْ) **mağaralarında,** ne kadar? (ثَلٰثَ مِائَةٍ) **üç yüz,** ondan bedel? (سِنِينَ) **seneler,** daha? (وَازْدَادُوا) **ve kattılar,** neyi? (تِسْعًا) **dokuzu,** yâni üç yüz dokuz sene kaldılar.

Meâl-i Şerîf - 25

25- Böylece onlar mağaralarında üç yüz seneler (boyunca) **kaldılar ve** (yıl bakımından) **dokuzu** (üç yüze ilâve) **kattılar.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; üç yüz senenin nihâyetinde biraz uyanır gibi oldular ama sonra dokuz yıl daha uyutuldular hattâ o süre zarfında uyku bakımından daha ziyâde oldular ve daha derin uyudular. Böylece onlar küsûrâtı hakkında hiçbir ihtilâf bulunmaksızın tamı tamına üç yüz dokuz sene uyudular. *(el-Âlûsî, 15/290)*

قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُواۚ لَهُ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَبْصِرْ بِه۪ وَاَسْمِعْ
مَا لَهُمْ مِنْ دُونِه۪ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ ف۪ى حُكْمِه۪ٓ اَحَدًا ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قُلْ) (Habîbim! Bu beyânımızdan sonra hâlâ onların mağarada kalış süresi hakkında ihtilâfa düşen Ehl-i Kitâb'a) **söyle,** ne söyle? (اَللّٰهُ) (ancak) **Allâh,** kimdir? (اَعْلَمُ) **hakkıyla bilendir,** neyi? (بِمَا) (süreyle ilgili) **o şeyi ki,** (لَبِثُوا) **kaldılar,** (لَهُ) **ancak O'na mahsustur,** ne? (غَيْبُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin gaybı,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** yâni o ikisinde kullardan gizli kalan her şeyin bilgisi, (اَبْصِرْ) **ne acâyip görendir,** kim? (بِه۪) **O** (Allâh-u Te'âlâ), daha? (وَاَسْمِعْ) **ve ne kadar şaşılacak bir şekilde işitendir,** (مَا لَهُمْ) **onlar için olmadı,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪) **O'ndan başka,** ne olmadı? (مِنْ وَلِيٍّ) **hiçbir yardımcı,** (وَلَا يُشْرِكُ) **ve O ortak etmez,** nerede? (ف۪ى حُكْمِه۪ٓ) **hükmünde** (ve yönetiminde), kimi? (اَحَدًا) **hiçbir kimseyi.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Habîbim! Bu beyânımızdan sonra hâlâ onların mağarada kalış süresi hakkında ihtilâfa düşen Ehl-i Kitâb'a) **de ki: "Allâh onların ne kadar kaldıklarını hakkıyla bilendir.** (O da size bu Kur'ân vâsıtasıyla onların uyutulma süresinin üç yüz dokuz sene olduğunu bildirmiştir. Zâten) **göklerin ve yerin** (barındırdığı her gizli şey ve onlarda bulunan yaratılmışların hâlleriyle ilgili gizli-kapalı her türlü) **gaybı**(n bilgileri) **sâdece O'na mahsustur. O** (her varlığı) **ne acâyip görendir ve** (her duyulanı) **ne kadar şaşılacak bir şekilde işitendir! O** (yer ve gökte buluna)**nlar için O'ndan başka** (işlerini tâkip edecek ve kendilerine sâhip çıkacak) **hiçbir yardımcı yoktur.**

Zâten O, (kararlarında ve) **hükmünde hiçbir kimseyi** (Kendisine) **ortak yapmaz."** *(Parantez içi mânâlar için bakınız: el-Âlûsî, 15/289; İbnü Kesîr, 5/151)*

وَاتْلُ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَۚ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِه۪ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِه۪ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَاتْلُ) **Ve** (Habîbim!) **art arda oku,** neyi? (مَٓا) **o şeyi ki,** (اُو۫حِيَ) **vahyolundu,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** o da neden olduğu hâlde? (مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ) **Rabbin'in kitabından,** (لَا مُبَدِّلَ) **hiçbir değiştirici olamaz,** neyi? (لِكَلِمَاتِه۪) **O'nun kelimelerini** (ve kararlarını), (وَلَنْ تَجِدَ) **sen aslâ bulamazsın,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪) **O'ndan başka,** neyi bulamazsın? (مُلْتَحَدًا) **bir sığınağı.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Habîbim! Sen onların: "Bize başka bir Kur'ân getir ya da bunu değiştir" şeklindeki hezeyanlarına aldırmayıp) **Rabbin'in kitabından o şeyleri art arda oku ki** (onlar) **sana vahyolunmuştur.** (Zâten) **O'nun kelimelerini** (ve kararlarını) **değiştirecek hiçbir şey yoktur. Ama sen** (onların bu fikirlerine birazcık bile meyledecek olursan şunu bilesin ki;) **O'ndan başka bir sığınak aslâ bulamazsın.** (Zâten sen böyle şeylere meyletmekten mâsum ve mahfûz kılınmışsın velâkin sana yaptığım bu hitaptan ümmetin ders alsın!)

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذ۪ينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُر۪يدُونَ وَجْهَهُ
وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْۚ تُر۪يدُ ز۪ينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ
عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَاصْبِرْ) **Ve** (Rasûlüm!) **hapset,** yâni sâbit kıl, neyi? (نَفْسَكَ) **kendini,** kimle berâber? (مَعَ الَّذ۪ينَ) **o kimselerle berâber ki,** (يَدْعُونَ) **duâ ediyorlar,** kime? (رَبَّهُمْ) **Rablerine,** ne zamanda? (بِالْغَدٰوةِ) **sabah**(ları), daha? (وَالْعَشِيِّ) **ve akşam**(ları), ne oldukları hâlde? (يُر۪يدُونَ) **murâd eder oldukları hâlde,** neyi? (وَجْهَهُ) **O'nun Zâtı'nı**(n rızâsını), *(el-Âlûsî)* (وَلَا تَعْدُ) **ve aşmasın,** ne? (عَيْنَاكَ) **iki gözün,** kimden uzaklaşarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne olduğun hâlde? (تُر۪يدُ) **murâd eder olduğun hâlde,** neyi? (ز۪ينَةَ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın ziynetini,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (وَلَا تُطِعْ) **ve itâat etme,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (اَغْفَلْنَا) **Biz gâfil kıldık,** neyi? (قَلْبَهُ) **onun kalbini,** neden? (عَنْ ذِكْرِنَا) **zikrimizden,** daha o kimseye itâat etme ki? (وَاتَّبَعَ) **ve o iyice tâbi oldu,** neye? (هَوٰيهُ) **kötü arzusuna,** (وَكَانَ) **ve oldu,** ne? (اَمْرُهُ) **onun işi,** nedir oldu? (فُرُطًا) **aşırı gitmek,** yâni haddini aşmak.

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Rasûlüm! Zengin müşriklerin uygunsuz tekliflerine aslâ iltifât etme. Bilakis sen) **sabah-akşam** (vakitlerinde) **Rablerine, O'nun Zâtı'nı**(n rızâsını) **arzuladıkları bir hâlde duâ etmekte bulunan** (ve "Ashâb-ı Suffe" diye anılan) **o** (fakir) **kimselerle birlikte kendini sâbit kıl**(arak, onların meclisinden ayrılma)**!** (Sakın) **sen o en alçak** (dünyâ) **hayât**(ın)**ın** (geçici) **ziynet**(ler)**ini arzu ederek, iki gözün bile onlardan aş**(ıp da, kâfir müşriklerin tarafına bak)**masın.**

Ayrıca o (Ümeyye ibnü Halef gibi sana fakirleri meclisinden kovmayı teklif eden) **kimseye itâat etme ki; Biz onun kalbini zikrimizden gâfil kılmışızdır ve** (bu sebeple) **o,** (isteklerine kavuşma uğrunda) **kötü arzusuna tamâmen uymuştur, işi** (gücü) **de** (hakkın sınırlarını çiğneyip) **aşırı gitmek olmuştur** */(zarar-)ziyan ve helâk/ israf (ve savurganlıktan ibâret) olmuştur/.*

Habbâb *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: Ekra' ibnü Hâbis et-Temîmî ve Uyeyne ibnü Hısn bir kere Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in yanına geldiklerinde onu, Suheyb, Bilâl, Ammâr ve benim gibi fakir müminler arasında otururken görünce, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i tenhâ bir yere çekerek: "Biz senden bizim için özel bir meclis tertiplemeni istiyoruz ki, Araplar bununla bizim üstünlüğümüzü anlasınlar. Çünkü senin yanına Arap heyetleri gelip gidiyor, biz onların bizi bu kölelerle birlikte otururken görmelerinden utanç duyarız. Bu yüzden biz geldiğimizde sen onları yanından kaldır, sonra biz ayrılınca dilersen onlarla yine otur" dediler. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de: "Olur" buyurdu.

Bu sefer onlar tekliflerinin kabûl edildiğine dâir bir yazı isteyince, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* yazı yazması için Alî *(Radıyallâhu Anh)*ın bir sayfayla berâber gelmesini istedi. O sırada Cebrâîl *(Aleyhisselâm)* inerek: "Sabah-akşam Rablerinin rızâsını arzulayarak O'na duâ edenleri kovma" *(el-En'âm Sûresi:52)* âyet-i kerîmesini indirdi.

Daha sonra: "Âyetlerimize îmân eden o (fakir) kimseler sana geldikleri zaman (onlara): 'Selâm sizlere! Rabbiniz rahmeti Kendi Zâtı adına yazdı' de" *(el-En'âm Sûresi:54)* âyet-i kerîmesini indirdi.

Bu âyetler inince biz Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e o kadar yaklaştık ki, dizlerimizi onun dizlerine bitiştirir hâle geldik. Bu âyetlerden sonra Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bizimle otururdu, kalkmak istediği zaman kalkıp giderdi.

Daha sonra: "Rablerinin rızâsını arzulayarak sabah-akşam O'na duâ edenlerle birlikte kendini sâbit kıl" âyet-i kerîmesi nâzil olunca, biz Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile berâber otururken biz kalkmadan o kalkamaz hâle geldi. Böylece biz onun kalkacağı zamânı anlar ve ondan önce kalkardık. *(İbnü Mâce, ez-Zühd:7, rakam:4127, 2/1382; et-Taberî, rakam:13261, 5/199)*

Selmân ve Habbâb *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; bu âyet-i celîle indikten sonra Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* fakir sahâbîlere: "O Allâh'a hamdolsun ki; beni öldürmeden önce ümmetim içerisinden, kendimi sürekli aralarında bulundurmamı emrettiği bir topluluk yarattı. Artık hayâtım da sizlerle berâberdir, ölümüm de sizlerle birlikte (iken) olacaktır" buyururdu. *(el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 2/99; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 15/310)*

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ اِنَّا اَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَاِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِى الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَقُلْ) (Habîbim!) **Söyle,** ne söyle? (اَلْحَقُّ) **o** (İslâm'dan ibâret olan) **hak,** kim tarafından gönderilmiştir? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbiniz'dendir,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (شَاءَ) **dilerse,** (فَلْيُؤْمِنْ) **îmân etsin,** (وَمَنْ) **her kim de,** (شَاءَ) **isterse,** (فَلْيَكْفُرْ) **inkâr etsin,** (اِنَّا) **gerçekten Biz,** (اَعْتَدْنَا) **hazırladık,** kim için? (لِلظَّالِمِينَ) **o zâlimler için,** neyi? (نَارًا) **büyük ve korkunç bir ateşi,** öyle ateş ki, (اَحَاطَ) **çepeçevre kuşatmıştır,** kimi? (بِهِمْ) **onları,** ne? (سُرَادِقُهَا) **onun duvarları,** diğer bir mânâya göre; **dumanları,** diğer bir mânâya göre; **alevleri,** (وَاِنْ يَسْتَغِيثُوا) **onlar yardım talep etseler,** (يُغَاثُوا) **yardım olunacaklar,** ne ile? (بِمَاءٍ) **çok katı bir suyla,** öyle su ki, (كَالْمُهْلِ) **zeytin tortusu gibi,** öyle su ki, (يَشْوِى) **kavuracak,** neyi? (اَلْوُجُوهَ) **yüzleri**(ni), (بِئْسَ) **ne kötü oldu,** ne? (اَلشَّرَابُ) **o içecek,** (وَسَاءَتْ) **ve o** (ateş) **ne kötü oldu,** ne bakımından? (مُرْتَفَقًا) **bir yaslanma** (ve istirahat) **yeri olarak.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Habîbim! Zikirden gâfil olan bu kişilere) **de ki: "O** (bana vahyolunan Kur'ân ve İslâm'ın getirdiği) **hak, Rabbiniz'den** (gelmiş)**dir.**

(Nefislerinizin arzuladıkları ise haktan uzaktır. Rabbiniz buyuruyor ki:) **Artık dileyen îmân etsin, isteyen de inkâr etsin.** (Ben kimsenin îmânına muhtaç olmadığım gibi, kimsenin inkârından da zarar görmem. Ama şunu bilin ki) **gerçekten Biz, o zâlimler için öyle büyük ve korkunç bir ateş hazırlamışızdır ki, onun duvarları*/dumanları /alevleri/* kendilerini çepeçevre kuşatmıştır.**

Onlar (orada aşırı susuzluktan dolayı) **yardım talep edecek olsalar, zeytin tortusu */eritilmiş mâden/* gibi öyle katı bir suyla yardım olunacaklardır ki** (aşırı harâretinden dolayı) **yüzleri**(ni) **kavuracak** (ve derileri-ni koparacak)**tır.**

O ne kötü bir içecek olmuştur! O(rası) **da yaslanma** (ve dinlenme) **yeri olarak ne kötü olmuştur!**

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اِنَّا لَا نُضِيعُ اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (الصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (اِنَّا) **gerçekten Biz,** (لَا نُضِيعُ) **zâyi etmeyeceğiz,** neyi? (اَجْرَ مَنْ) **o kimsenin mükâfâtını ki,** (اَحْسَنَ) **güzel yaptı,** neyi? (عَمَلًا) **ameli(ni).**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Şüphesiz o kimseler ki (inanılması gereken tüm meselelere) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; gerçekten** (de) **Biz ameli(ni) güzel yapmış olan o kimsenin** (hayırlarını sevapsız bırakarak) **mükâfâtını zâyi etmeyeceğiz.**

اُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فٖيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِـٖٔينَ فٖيهَا عَلَى الْاَرَآئِكِۜ نِعْمَ الثَّوَابُۜ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(اُولٰٓئِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Onlar,** (لَهُمْ) **ancak onlara âittir,** ne? (جَنَّاتُ عَدْنٍ) **Adn cennetleri,** öyle cennetler ki, (تَجْرٖى) **sürekli akmaktadır,** nereden? (مِنْ تَحْتِهِمُ) **onların** (köşklerinin) **altlarından,** ne? (الْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** ne oldukları hâlde? (يُحَلَّوْنَ) **takıyla süslendirilir oldukları hâlde,** yâni onlara ziynet eşyâsı olarak takılacaktır, nerede? (فٖيهَا) **orada,** neler? (مِنْ اَسَاوِرَ) **bilezikler,** burada (مِنْ) harfi zâidedir, *(el-Âlûsî)* öyle bilezikler ki neden yapılmış olan? (مِنْ ذَهَبٍ) **altından,** daha? (وَيَلْبَسُونَ) **ve giyecekler,** neyi? (ثِيَابًا) **giysileri,** öyle giysiler ki, (خُضْرًا) **yeşil yeşil,** yine öyle giysiler ki neden olan? (مِنْ سُنْدُسٍ) **ince ipekten,** daha? (وَاِسْتَبْرَقٍ) **ve kalın ipekten,** ne oldukları hâlde giyecekler? (مُتَّكِـٖٔينَ) **yaslanır oldukları hâlde,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** ne üzerine? (عَلَى الْاَرَآئِكِ) (çok kıymetli ve) **süslü tüllerle kapatılmış yataklar üzerine,** (نِعْمَ) **ne güzel oldu,** ne? (اَلثَّوَابُ) **o mükâfât,** (وَحَسُنَتْ) **ve o ne güzel oldu,** ne bakımından? (مُرْتَفَقًا) **bir yaslanma** (ve istirahat) **yeri bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (öyle bahtiyar kimselerdir) **ki, Adn cennetleri sâdece kendilerine âittir,** (saraylarının) **altlarından sürekli ırmaklar akmaktadır.**

Onlar orada takı olarak altından (yapılmış) **bileziklerle süslendirilecektir ve onlar orada** (çok kıymetli ve) **süslü tüllerle kapatılmış yataklar üzerinde yaslanan kimseler olarak, ince ve kalın ipekten** (mâmul) **yeşil yeşil elbise giyeceklerdir.** (İşte) **bu**(nlar) **ne güzel mükâfat olmuştur. O** (cennet yurdu) **da bir yaslanma** (ve dinlenme) **yeri olarak ne güzel olmuştur!"**

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلاً رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِاَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ اَعْنَابٍ
وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًاۜ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَاضْرِبْ) **Ve** (Rasûlüm!) **açıkla,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (مَثَلاً) **ilginç bir misâli,** ondan bedel? (رَجُلَيْنِ) **iki adamı,** öyle iki adam ki, (جَعَلْنَا) **verdik,** kime? (لِاَحَدِهِمَا) **onlardan birine,** neyi? (جَنَّتَيْنِ) **iki bağı,** öyle iki bağ ki neden olan? (مِنْ اَعْنَابٍ) **türlü türlü asmalardan,** daha? (وَحَفَفْنَا) **ve çevreledik,** neyi? (هُمَا) **o ikisini,** ne ile? (بِنَخْلٍ) **çok değerli bir hurmalıkla,** daha? (وَجَعَلْنَا) **ve yarattık,** nerede? (بَيْنَهُمَا) **o ikisinin arasında,** neyi yarattık? (زَرْعًا) **çeşitli ekinler.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Rasûlüm! Kâfir ve mümine) **ilginç bir örnek olarak onlara iki adamı da açıkla ki; Biz onlardan birine türlü türlü asmalardan** (oluşan) **iki bağ vermiştik, o ikisini de pek değerli bir hurmalıkla çevrelemiştik, ikisinin arasında da çeşit çeşit ekinler yaratmıştık.**

كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ اٰتَتْ اُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْـًٔاۙ وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهَرًاۙ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ) **O iki bostanın her ikisi,** nedir? (اٰتَتْ) **verdi,** neyi? (اُكُلَهَا) **ürünlerini,** (وَلَمْ تَظْلِمْ) **ve eksik bırakmadı,** neden? (مِنْهُ) **ondan** (elde edilecek ürünlerden), neyi? (شَيْـًٔا) **en ufak bir şeyi,** (وَفَجَّرْنَا) **ve Biz akıtmıştık,** nerede? (خِلَالَهُمَا) **o ikisinin aralarında,** neyi? (نَهَرًا) **geniş bir ırmağı.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- O iki bostanın ikisi de ürünlerini (tastamam) **vermiş ve ondan** (elde edilecek ürünlerden) **en ufak bir şey eksik bırakmamıştı. Ayrıca Biz o ikisi arasında geniş bir ırmak akıtmıştık.**

وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌۚ فَقَالَ لِصَاحِبِه۪ وَهُوَ يُحَاوِرُهُٓ اَنَا اَكْثَرُ مِنْكَ مَالاً وَاَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَكَانَ) **Ayrıca** (sayılanlar dışında) **mevcuttu,** burada (كَانَ) fiili, tâmmedir, kime âit? (لَهُ) **o** (kâfir ola)**na âit,** ne? (ثَمَرٌ) **başka çok mal,** (فَقَالَ) **bu yüzden dedi,** kime? (لِصَاحِبِهِ) **arkadaşı** (olan Müslüma)**na,** (وَهُوَ) **hâlbuki o** (kâfir), (يُحَاوِرُهُ) **karşılıklı konuşuyordu,** kiminle? (هُ) **onunla,** ne dedi? (اَنَا) **ben,** neyim? (اَكْثَرُ) **daha ziyâde**(yim), kimden? (مِنْكَ) **senden,** ne bakımından? (مَالًا) **mal bakımından,** daha neyim? (وَاَعَزُّ) **ve daha güçlü**(yüm), ne bakımından? (نَفَرًا) **aşîret bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Ayrıca (sayılanlar dışında) **o** (kâfir ola)**na âit pek çok mal mevcuttu. Bu yüzden o** (kibirlenerek) **onunla** (iftihâr edercesine) **karşılıklı konuşurken arkadaşına: "Ben mal bakımından senden daha ziyâdeyim, aşîret bakımından da daha güçlüyüm" dedi.**

Atâ-i Horâsânî *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: "Geçmiş ümmetlerde iki kardeş vardı ki bunlar, babalarından mîras kalan sekiz bin dînârı eşit bir şekilde bölüştüler.

Biri bin dînâra bir arsa alınca, diğeri: 'Ey Allâh! Felan kişi bin dînâra bir toprak aldı, ben de Senden cennette bin dînâra bir arâzi alıyorum' diyerek o parayı sadaka verdi. Sonra kardeşi bin dînâra bir ev yapınca o: 'Ey Allâh! Felan kişi bin dînâra bir ev yaptı, ben de Senden cennette bin dînâra bir ev satın alıyorum' diyerek o parayı tasadduk etti. Sonra kardeşi bir kadınla evlenip bin dînâr ona harcamada bulununca o: 'Ey Allâh! Ben Senden cennet kadınlarından birini bin dînâra istiyorum' deyip o meblağı da dağıttı.

Daha sonra kardeşi bin dînâra hizmetçiler ve eşyâlar satın alınca o: 'Ey Allâh! Ben de Senden bin dînâra cennette hizmetçiler ve mallar satın alıyorum' diyerek kalan parayı da dağıttı. Fakat sonra çok şiddetli bir fakirliğe tutulunca kardeşine gidip ondan bir yardım istemeyi düşündü. Böylece yol üzerinde durmuş onu beklerken hizmetçileriyle ve adamlarıyla birlikte gelen kardeşi ona bakarak hâl hatır etti.

O: 'Senden sonra bana bâzı zarûretler isâbet etti, şimdi sana geldim belki bana bir iyiliğin dokunur' deyince o: 'Biz seninle malları bölüşmüştük, o kadar malı ne yaptın?' diye sordu. O yaptıklarını anlatınca: 'Sen de mi bu gibi şeylere inananlardansın?! Git, ben sana bir şey vermem' diyerek onu kovdu. İşte bu âyet-i kerîmeler (32-44) bu iki adamın ilginç kıssasını insanlara beyân etmek üzere nâzil oldu." *(el-Hâzin, el-Beyzâvî, en-Nesefî)*

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا اَظُنُّ اَنْ تَبِيدَ هٰذِهِ اَبَدًا ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَدَخَلَ) **Böylece girdi,** nereye? (جَنَّتَهُ) **bağına,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** ne idi? (ظَالِمٌ) **zulmeden biri idi,** neye? (لِنَفْسِهِ) **kendi nefsine,** (قَالَ) **dedi,** ne dedi? (مَا اَظُنُّ) **zannetmiyorum,** neyi? (اَنْ تَبِيدَ) **yok olacağını,** neyin? (هٰذِهِ) **işte bunun,** ne zamâna kadar? (اَبَدًا) **ebediyyen.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Böylece o, (kâfirliği ve gurûru nedeniyle) **nefsine zulmeden biri olarak bağına girdi de dedi ki: "Ben işte bunun ebediyyen yok olacağını zannetmiyorum.**

وَمَٓا اَظُنُّ السَّاعَةَ قَٓائِمَةًۙ وَلَئِنْ رُدِدْتُ اِلٰى رَبّ۪ي لَاَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَمَٓا اَظُنُّ) **Ve zannetmiyorum,** neyi? (اَلسَّاعَةَ) **o** (kıyâmet) **ânı**(nı), ne olarak düşünmüyorum? (قَٓائِمَةً) **olacak bir şey,** (وَلَئِنْ رُدِدْتُ) **andolsun eğer döndürülecek olursam,** kime? (اِلٰى رَبّ۪ي) **Rabbim'e,** (لَاَجِدَنَّ) **elbette muhakkak bulacağım,** neyi? (خَيْرًا) **daha iyisini,** neden? (مِنْهَا) **bundan,** yâni buradaki mallarımdan, ne bakımından? (مُنْقَلَبًا) **dönülecek bir yer bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- O (kıyâmet) **ânı**(nı) **da olacak bir şey zannetmiyorum. Ama andolsun ki;** (senin inandığın gibi diriltilip de farz-ı muhal) **Rabbim'e döndürülecek olursam,** (bugün sâhip olduğum varlıkları kendim hak ederek kazandığım için, âhirette de) **elbette kendisine dönülecek bir yer olarak bundan daha iyisini muhakkak bulacağım** (diye düşünüyorum)**!"**

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُٓ اَكَفَرْتَ بِالَّذ۪ي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ
ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوّٰيكَ رَجُلًاۜ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(قَالَ) **Dedi,** kime? (لَهُ) **ona,** kim? (صَاحِبُهُ) (mümin olan) **arkadaşı,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** (يُحَاوِرُ) **karşılıklı konuşuyor**(du), kiminle? (هُ) **onunla,** ne dedi? (اَكَفَرْتَ) **sen inkâr mı ettin?** kimi? (بِالَّذ۪ي) **O Zât'ı ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (كَ) **seni,** neden? (مِنْ تُرَابٍ) **bir topraktan,** daha neden? (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) **sonra bir** (damla) **safî sudan,** daha ne yaptı? (ثُمَّ سَوّٰي) **daha sonra düzgün bir şekilde biçimlendirdi,** kimi? (كَ) **seni,** ne olduğun hâlde? (رَجُلًا) **bir adam.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Kendisi onunla (bu şekilde) **karşılıklı konuşurken** (mümin olan) **arkadaşı ona dedi ki: "O Zât'ı mı inkâr ettin ki, O seni**(n aslını) **bir topraktan sonra da bir** (damla) **sâfî sudan yaratmıştır, daha sonra da seni bir adam olarak düzgün şekilde biçimlendirmiştir?!**

لٰكِنَّا۬ هُوَ اللّٰهُ رَبّ۪ي وَلَٓا اُشْرِكُ بِرَبّ۪ٓي اَحَدًا ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(لٰكِنَّا) **Lâkin ben,** bu terkîbin aslı (لٰكِنْ اَنَا) şeklindedir, (هُوَ) **şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (اَللّٰهُ) **ancak Allâh,** kimdir? (رَبّ۪ي) **Rabbim'dir,** (وَلَٓا اُشْرِكُ) **ve ortak koşmam,** kime? (بِرَبّ۪ٓي) **Rabbim'e,** kimi? (اَحَدًا) **hiçbir kimseyi.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Lâkin ben (O'nu inkâr edemem); **hakîkat şudur ki; ancak** (beni yaratmış olan) **Allâh benim Rabbim'dir. Ben de Rabbim'e hiçbir kimseyi ortak edemem.**

وَلَوْلَٓا اِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَٓاءَ اللّٰهُۙ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِۚ
اِنْ تَرَنِ اَنَا۬ اَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًاۚ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَلَوْلَٓا اِذْ دَخَلْتَ) **Girdiğin zaman değil miydi?!** neye? (جَنَّتَكَ) **bağına,** (قُلْتَ) **söyleseydin,** ne deseydin? (işte bütün bu güzellikler), nedir? (مَا) **o şeylerdir ki,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri: (مَا هٰذَا) "İşte bunlar o şeylerdir ki" şeklindedir, (شَٓاءَ) **murâd etti,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (لَا قُوَّةَ) **hiçbir** (şeye) **kuvvet yoktur,** (اِلَّا بِاللّٰهِ) **ancak Allâh**(ın yardımı) **ile,** (اِنْ تَرَ) **eğer görüyorsan,** kimi? (نِ) **beni,** (اَنَا) **özellikle beni**(m durmumu), ne görüyorsan? (اَقَلَّ) **daha az,** kimden? (مِنْكَ) **senden,** ne bakımından? (مَالًا) **mal bakımından,** daha? (وَوَلَدًا) **ve çocuk.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Bir de sen bağına girdiğin zaman: '(İşte bütün bu güzellikler) **Allâh'ın murâd ettiği şeylerdir.** (Bunca bağı bostanı mâmur edip yönetmeye muvaffak olduysam, bu hususta tüm güç ve) **kuvvet ancak Allâh**(ın yardımı) **ile** (meydana gelmekte)**dir' deseydin ya! Sen beni; mal ve çocuk bakımından beni senden daha az görmekteysen de...**

فَعَسٰى رَبّ۪ٓي اَنْ يُؤْتِيَنِ خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا
مِنَ السَّمَٓاءِ فَتُصْبِحَ صَع۪يدًا زَلَقًاۙ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(فَعَسٰى) **Umulur,** kim? (رَبّٖى) **Rabbim,** ne yapması umulur? (اَنْ يُؤْتِيَنِ) **vermesi,** kime? (نِ) **bana,** neyi? (خَيْرًا) **daha iyisini,** neden? (مِنْ جَنَّتِكَ) **senin bağından,** daha ne yapması? (وَيُرْسِلَ) **ve göndermesi,** ne üzerine? (عَلَيْهَا) **o** (senin sâhip olduğu)**nun üzerine,** neyi? (حُسْبَانًا) **hesap soracak büyük bir azâbı,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** (فَتُصْبِحَ) **sonra o sabaha çıkar,** bu mânâya göre (اَصْبَحَ) fiili kendi bâbı üzeredir ki mânâsı: "Sabaha dâhil oldu" demektir, zîrâ âfetlerin ekserîsi sabaha doğru ârız olur, buna göre bir sonraki kelimenin edâtı "Ne olduğu hâlde sabaha çıkar?" şeklinde olur. Ama bu fiil (صَارَ) mânâsında da kabûl edilebilir ki o zaman mânâ: **"Dönüşüverir"** şeklinde olur ki edat da "Nedir olmaya?" şeklinde olur, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/497, 501; Ebû Hayyân, 14/295; el-Âlûsî, 2/236)* ne olarak sabaha çıkar? (صَعِيدًا) **bir toprak,** öyle toprak ki, (زَلَقًا) **çok kaygan.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Rabbim'in bana (dünyâda ya da âhirette ergeç) **senin bağından daha iyisini vermesi, o** (senin sâhip bulunduğu)**nun üzerine ise gökten** (senin yaptıklarından dolayı) **hesap soracak** (dolular ve yıldırımlar gibi) **büyük bir azâbı göndermesi ve artık onun,** (üzerinde hiçbir ağaç ve bitki barındırmayan) **çok kaygan bir toprağa dönüşüvermesi** (kuvvetle) **umulur.**

اَوْ يُصْبِحَ مَاۤؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

Daha ne umulur? (اَوْ يُصْبِحَ) **ya da sabaha çıkması,** ne? (مَاۤؤُهَا) **onun suyu,** ne olduğu hâlde? (غَوْرًا) (yerin dibine) **iyice batan bir şey,** (فَلَنْ تَسْتَطِيعَ) **artık senin aslâ güç yetirememen,** ne için? (لَهُ) **onun için,** neye? (طَلَبًا) **bir arayışa.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ya da onun suyunun (yerin dibine doğru çekilip) **iyice batan bir şey hâlinde sabaha çıkması ve artık senin aslâ onun için bir arayışa güç yetirememen** (kuvvetle umulur)**!"**

وَاُحِيطَ بِثَمَرِهٖ فَاَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلٰى مَاۤ اَنْفَقَ فِيهَا وَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا
وَيَقُولُ يَا لَيْتَنٖى لَمْ اُشْرِكْ بِرَبّٖۤى اَحَدًا ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَاُحِيطَ) **Ve çepeçevre kuşatıldı,** ne? (بِثَمَرِهٖ) **onun ürünleri,** yâni o kâfirin bütün malı-mülkü, (فَاَصْبَحَ) **böylece sabaha ulaştı,** ne olduğu hâlde? (يُقَلِّبُ)

çeviriyor, neyi? (كَفَّيْهِ) **iki avucunu,** neye pişman olarak? (عَلٰى مَٓا) **o şeylere ki,** bu harf-i cer (يُقَلِّبُ) fiilinin zamîrinden hâl düşen mahzûf bir (مُتَحَسِّرًا) kelimesine müteallıktir, (مَا) harfi, masdariyye de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (اَنْفَقَ) **harcama yaptı,** nerede? (فيهَا) **ora**(nın yapımın)**da,** burada bir kelime mahzûf olup takdîri (فى عِمَارَتِهَا) şeklindedir, (وَهِىَ) **hâlbuki orası,** nedir? (خَاوِيَةٌ) **çökmüş bir hâldedir,** ne üzerine? (عَلٰى عُرُوشِهَا) **çardaklarının üzerine,** daha ne olduğu hâlde sabaha çıktı? (وَيَقُولُ) **ve söyler,** ne söyler? (يَا لَيْتَنى) **ah ne olaydı ben,** (لَمْ اُشْرِكْ) **ortak etmeyeydim,** kime? (بِرَبّى) **Rabbim'e,** kimi? (اَحَدًا) **hiçbir kimseyi.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Derken (Allâh-u Te'âlâ tarafından o kâfirin bahçesi üzerine gökten bir ateş gönderilip, suyu da yerin dibine batırılarak) **onun** (bütün) **ürünleri** (âfetlerle) **çepeçevre kuşatıldı ve orası, çardakları üzere çökmüş bir hâldeyken kendisi: "Ah ne olaydı ben Rabbim'e hiçbir kimseyi ortak etmeyeydim" diyerek, on**(un bakımın)**a harcadığına karşı** (pişmanlığından dolayı) **iki avucunu** (alt üst) **çevirir hâlde sabaha kavuştu.**

وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًاۜ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَلَمْ تَكُنْ) **Ve olmadı,** kime âittir? (لَهُ) **ona âit,** ne? (فِئَةٌ) **hiçbir topluluk,** öyle topluluk ki, (يَنْصُرُونَ) **yardım ediyorlar,** kime? (هُ) **ona,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** daha? (وَمَا كَانَ) **zâten kendisi olamadı,** nedir olamadı? (مُنْتَصِرًا) **kaçın**(ıp kurtul)**abilecek biri.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Kavmine ve kabîlesine çok güvenen o kişinin başına bu felâket geldiğinde) **Allâh'tan başka onun için hiçbir topluluk bulunmadı ki kendisine yardım edebilsinler. Zâten kendisi de** (Allâh'ın intikāmından kendi gücüyle) **kaçın**(ıp kurtul)**abilecek bir kimse olamadı.**

هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلّٰهِ الْحَقِّۜ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(هُنَالِكَ) **İşte sana! Burada** (olduğu gibi âhirette de o kişi kendini azaptan kurtaramayacaktır), bu mânâya göre (هُنَالِكَ) kelimesi, zarf-ı mekân olup bir

önceki âyet-i kerîmenin sonuna bağlanmıştır, (اَلْوَلَايَةُ) (her yerde) **yardım,** kime âittir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a âittir,** öyle Allâh ki, (اَلْحَقِّ) (varlığı ve birliği) **Hak olan,** (هُوَ) **O,** kimdir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** ne cihetinden? (ثَوَابًا) **mükâfat** (verme) **bakımından,** daha kimdir? (وَخَيْرٌ) **ve çok hayırlıdır,** ne cihetinden? (عُقْبًا) (kullarına güzel) **âkıbet** (temin etme) **cihetinden.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- İşte sana! Burada (olduğu gibi âhirette de o kişi kendini azaptan kurtaramayacaktır)**!** (Her zaman ve mekânda) **yardım** (ve güç), (varlığı ve birliği) **Hak** (ve gerçek olduğu olduğu gibi, tüm kararları da adâletli) **olan Allâh'a âittir.**

O (Allâh-u Te'âlâ), (dostlarına) **mükâfat** (verme) **bakımından** (da) **çok hayırlıdır,** (iyi kullarına güzel) **âkıbet** (temin etme) **yönünden de çok hayırlıdır.**

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَٓاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَٓاءِ فَاخْتَلَطَ بِهٖ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَاضْرِبْ) **Ve** (Habîbim!) **beyân et** (açıkla), kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (مَثَلَ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın acâyip hâlini,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olan,** onu neye benzeterek açıkla? (كَمَٓاءٍ) **bir su gibi ki,** (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** nereden (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** (فَاخْتَلَطَ) **sonra karıştı,** ne sebebiyle? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** ne? (نَبَاتُ الْاَرْضِ) **yerin bitkileri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (فَاَصْبَحَ) **sonra dönüştü,** nedir olmaya? (هَشِيمًا) **kuru ve dağınık bir kırıntı olmaya,** öyle kırıntı ki, (تَذْرُو) **savuruyor,** neyi? (هُ) **onu,** ne? (اَلرِّيَاحُ) **rüzgârlar,** (وَكَانَ) **ve dâimâ oldu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **herbir şey üzerine,** nedir oldu? (مُقْتَدِرًا) (hakkıyla gücü yeten) **bir Muktedir.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim! Fakir Müslümanlara büyüklük taslayan kibirlilere) **o en alçak** (dünyâ) **hayâtın**(ın ilk başta güllük gülistanlık görülüp, sonra çabucak elden çıkışıyla ilgili) **acâyip hâlini onlara bir su misâli ile açıkla ki, Biz onu gökten indirmişizdir de, onun sebebiyle yerin bitkileri** (ilk başta gelişerek, sık ve) **karışık bir hâlde yetişmiş, sonra da rüzgârların kendisini savurmakta olduğu kuru ve dağınık bir kırıntıya dönüşüvermiştir.**

Zâten Allâh dâimâ (yoktan yaratmak ve tekrar yok etmek dâhil) **her bir şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Muktedir olmuştur.**

اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ
خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(اَلْمَالُ) **Mallar,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha? (وَالْبَنُونَ) **ve oğullar,** nedir? (زِينَةُ الْحَيٰوةِ) **o hayâtın ziynetidir,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **o en alçak olan,** (وَالْبَاقِيَاتُ) **ama kalıcı olanlar,** öyle kalıcı olanlar ki, (اَلصَّالِحَاتُ) **sâlih ameller,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kimin nezdinde? (عِنْدَ رَبِّكَ) **senin Rabbin nezdinde,** ne cihetinden? (ثَوَابًا) **sevap bakımından,** daha nedir? (وَخَيْرٌ) **ve çok hayırlıdır,** ne cihetinden? (اَمَلًا) **beklenti**(ye girilecek şeyler) **yönünden.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Mallar ve oğullar (âhiret sermâyesi olmayıp, sâdece) **o en alçak** (dünyâ) **hayâtın**(ın geçici birtakım) **ziynet**(ler)**idir.**

Ama kendileri(nin faydası sonsuza dek) **kalıcı olan o** (tesbîh, hamd, tevhîd ve tekbîr zikirleri, beş vakit namaz, oruç, hac ve zekât gibi) **sâlih ameller senin Rabbin nezdinde sevap bakımından çok hayırlıdır,** (ileriye dönük) **beklenti**(ye girilecek şeyler) **yönünden de çok hayırlıdır.** (Nitekim insan dünyâda kendisine ümit bağladığı birçok şeyden fayda görememektedir. Bu sâlih amellere bağladığı emellerden ise mutlaka istifâde edecektir.)

Ebû Sa'îd el-Hudrî *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Kalıcı olan o sâlih sözleri çok söyleyin" buyurdu. O zaman: "Yâ Rasûlellâh! Onlar hangileridir?" denilince: "Allâh-u Ekber, Lâ ilâhe illâllâh, Sübhânellâh, Elhamdülillâh ve Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh (kelimeleri)dir" buyurdular. *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:11713, 4/150)*

Alî *(Radıyallâhu Anh)* buyurmuştur ki: "Mal ve oğullar dünyâ ekinidir, sâlih ameller ise âhiret mahsûlüdür. Ama bâzıları her ikisini de bir araya getirebilir." *(el-Hâzin)*

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْاَرْضَ بَارِزَةًۙ وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ اَحَدًاۚ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(Habîbim! Anlat), neyi? (وَيَوْمَ نُسَيِّرُ) **yürüteceğimiz günü de,** neyi? (اَلْجِبَالَ) **dağları,** daha? (وَتَرَى) **ve göreceğin günü,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **yerin tümünü,** ne olduğu hâlde? (بَارِزَةً) (dağların üstünden kaldırılmasıyla her yeri) **açığa çıkmış bir**

şey olarak, yâni üstünde dağ ve tepe olmadan dümdüz bir şekilde, Biz ne yaptığımız hâlde? (وَحَشَرْنَا) **ve toplamış olduğumuz hâlde,** kimi? (هُمْ) **onları,** daha ne yaptığımız hâlde? (فَلَمْ نُغَادِرْ) **bırakmadık,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** kimi? (اَحَدًا) **hiçbir kimseyi.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Habîbim!) **O günü** (devamlı anlat) **ki; dağları** (yerlerinden söküp, bulutlar gibi havada) **yürüteceğiz de** (o zaman) **sen** (dağların üstünden kaldırılmasıyla) **yerin tamâmını** (her yeri) **açığa çıkmış bir şey olarak** (üstünde dağ ve tepe olmadan dümdüz bir hâlde) **göreceksin, hâlbuki** (o zaman) **Biz onları** (kabirlerinden diriltip mahşere) **toplamışızdır da onlardan hiçbir kimseyi** (ölü) **bırakmamışızdır.**

وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّاۜ لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍۘ بَلْ زَعَمْتُمْ اَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَعُرِضُوا) **Ve arz olundular,** kime? (عَلٰى رَبِّكَ) **senin Rabbin'e,** ne oldukları hâlde? (صَفًّا) **saflar**(a dizilenler) **hâlinde,** (لَقَدْ جِئْتُمُو) **andolsun ki; muhakkak geldiniz,** kime? (نَا) **bize,** ne gibi olduğunuz hâlde? (كَمَا خَلَقْنَا) **yarattığımız gibi,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne zamanda? (اَوَّلَ مَرَّةٍ) **ilk kerede,** (بَلْ زَعَمْتُمْ) **doğrusu siz boş yere zannetmiştiniz,** neyi? (اَنْ) **şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken husus), buradaki (اَنْ) harfi muhaffefe olup, mahzûf olan zamîri şân onun ismidir, önündeki cümle ise haberidir, zannettiğiniz şey nedir? (لَنْ نَجْعَلَ) **Biz aslâ tâyin etmeyeceğiz,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (مَوْعِدًا) (diriltilmeniz için) **söz verilen bir vakti.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Böylece onlar (mahşere çıkarıldıkları zaman) **saflar**(a dizilenler) **hâlinde senin Rabbin**(in, kendileri hakkında vereceği hükm)**e arz olunmuşturlar.** (O zaman dünyâdayken dirilmeyi inkâr edenlere şöyle denilecektir:) **"Andolsun ki; muhakkak siz Bize, sizi ilk defâ yarattığımız gibi** (yalınayak, çırılçıplak ve sünnetsiz vaziyette, iftihâr ettiğiniz mallardan ve yardımcılardan da ayrı bir hâlde) **geldiniz. Doğrusu siz boş yere zannetmiştiniz ki gerçekten Biz sizin** (diriltilmenizle ilgili hükmümüzü yerine getirmek) **için söz verilen bir vakit aslâ tâyin etmeyeceğiz!"**

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ
يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً اِلَّا اَحْصٰيهَا
وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَوُضِعَ) **Ve konuldu,** ne? (اَلْكِتَابُ) **o** (amel defterlerinin yazıldığı) **kitâb,** (فَتَرَى) **artık** (ey görebilen!) **sen görürsün,** kimi? (اَلْمُجْرِمِينَ) **o suçluları,** ne oldukları hâlde? (مُشْفِقِينَ) **korkan kimseler olarak,** neden dolayı? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** nerede bulunmaktadır? (فِيهِ) **onda,** daha ne oldukları hâlde görürsün? (وَيَقُولُونَ) **ve söylerler,** (يَا وَيْلَتَنَا) **ey bizim helâkimiz!** (neredesin gel), (مَا) **ne şey,** ne içindir? (لِهٰذَا) **işte bunun içindir,** bundan bedel, (اَلْكِتَابِ) **bu kitâb için,** yâni bu kitaba ne oluyor, ne olduğu hâlde? (لَا يُغَادِرُ) **bırakmaz olduğu hâlde,** neyi? (صَغِيرَةً) **küçük bir işi,** bu kelime mahzûf bir kelimenin sıfatıdır ki takdîri (فَعْلَةً صَغِيرَةً) şeklindedir, daha neyi bırakmıyor? (وَلَا كَبِيرَةً) **büyük bir işi de** (göz ardı edici) **olmuyor,** (اِلَّا اَحْصٰى) **ancak saymıştır,** neyi? (هَا) **onları,** (وَوَجَدُوا) **böylece onlar buldular,** neyi? (مَا) **o şeyleri**(n karşılığını) **ki,** (عَمِلُوا) **işlediler,** ne olarak buldular? (حَاضِرًا) (önlerinde) **hâzır bir şey,** (وَلَا يَظْلِمُ) **zâten zulmetmez,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** kime? (اَحَدًا) **hiçbir kimseye.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Üstelik (kullar mahşere çıkarıldıkları zaman yapmış oldukları amellerin yazıldığı) **o kitap** (kiminin sağına kiminin soluna, sonunda da tartılması için mîzâna) **konulmuştur.**

Artık (ey görebilen) **sen o** (en büyük günah olan şirk ve diğer günahları işlemiş) **mücrimleri, o** (kitapları)**nda** (yazılı) **bulunan** (günah)**lar**(ının ortaya çıkmasın)**dan korkan kimseler olarak görürsün ki, onlar:**

"Ey bizim helâkimiz (neredesin gel, şimdi tam zamânındır)**! İşte bu kitaba ne olmuş ki; küçük bir işi** (bile yazmadan) **bırakmıyor, büyük bir işi de** (ihmâl edip kayıt dışı bırakmış) **olmaksızın mutlaka onları**(n hepsini teker teker) **saymış** (bulunuyor. Bu ne acâyip bir kitapmış)**?!" derler.**

Böylece onlar yapmış oldukları şeyleri (amel defterlerinde) **hâzır olarak bulmuşturlar. Zâten senin Rabbin** (yapmamış olduğu bir şeyi yapmış gibi yazarak ya da hak ettiği azaptan fazlasını yaparak) **hiçbir kimseye zulmetmez!**

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلٖيسَؕ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖؕ
اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُٓ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُونٖي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّؕ بِئْسَ لِلظَّالِمٖينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(Habîbim! Anlat), neyi? (وَاِذْ قُلْنَا) **buyurduğumuz zamânı da,** kime? (لِلْمَلٰٓئِكَةِ) **meleklere,** ne buyurduğumuz? (اُسْجُدُوا) **secde edin,** kime? (لِاٰدَمَ) **Âdem'e,** (فَسَجَدُٓوا) **onlar da hemen secde etmişlerdi,** (اِلَّٓا اِبْلٖيسَ) **lâkin İblîs müstesnâ,** (كَانَ) **o idi,** kimlerden? (مِنَ الْجِنِّ) **cinlerden,** (فَفَسَقَ) **bu sebeple çıktı,** burada (فَا) harfi, sebebiyye içindir ki İblîs'in, meleklerden olmadığı için Allâh'a isyân ettiğini ifâde etmektedir, *(el-Âlûsî)* neden? (عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖ) **Rabbi'nin emrin**(e itâat)**den,** (اَفَتَتَّخِذُونَ) **şimdi ediniyor musunuz?** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَذُرِّيَّتَهُ) **zürriyetini de,** ne ediniyor musunuz? (اَوْلِيَٓاءَ) **dostlar,** öyle dostlar ki, (مِنْ دُونٖي) **Benden başka,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nedir? (عَدُوٌّ) **büyük düşmanlardır,** bu kelime cemî mânâsındadır, *(et-Teysîr)* (بِئْسَ) **bu ne kötü oldu,** kim için? (لِلظَّالِمٖينَ) **o zâlimler için,** ne cihetinden? (بَدَلًا) **bir bedel** (ve değiştirme) **yönünden,** yâni Allâh'ı dost edinmeyip ona mukābil İblîs ve zürriyetini dost edinmeleri.

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Habîbim! Anlat) **o zamânı da ki Biz meleklere:** "(Kendisini selâmlamak ve Bana yapacağınız secde için kıblegâh olarak) **Âdem'e secde edin" buyurmuştuk da, onlar hemen secde etmiştiler, lâkin İblîs müstesnâ.** (Çünkü) **o,** (aslında meleklerden olmayıp) **cinlerden idi, bu sebeple Rabbi'nin emrin**(e itâat)**den çıktı.**

Şimdi siz Beni bırakıp da, onu ve zürriyetini mi dostlar edinmektesiniz?! Hâlbuki onlar sizin için büyük düşmanlardır. (Kimi dost edineceğini bilmeyip düşmanını dost edinen) **o zâlimler için bu** (şekilde Allah'ın dostluğu yerine İblîs'i ve zürriyetini dost edinmeleri) **ne kötü bir değiştirme olmuştur.**

مَٓا اَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ
وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلّٖينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(مَٓا اَشْهَدْتُ) **Ben şâhit tutmadım,** kimi? (هُمْ) **o** (şeyta)**nları,** neye? (خَلْقَ السَّمٰوَاتِ) **gökleri yaratmaya,** yâni Benim onları yaratmama, daha? (وَالْاَرْضِ) **yeri de,**

daha? (وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefislerini** (îcâd ederken onları) **yaratmaya da** (şâhit tutmuş) **olmadım,** (وَمَا كُنْتُ) **ve Ben** (hiçbir zaman) **olmadım,** nedir olmadım? (مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ) **o saptırıcı** (şeytan)**ları edinici,** ne edinici? (عَضُدًا) **bir yardımcı.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Ey şeytanları Bana ortak edenler! Herhangi birinin Bana ortak olabilmesi için, Ben âlemleri yaratırken Bana yardım etmiş olması gerekir. Hâlbuki bu şeytanların Bana yardım etmeleri bir yana) **Ben gökleri ve yeri yaratma**(m)**da onları şâhit tutmadım, kendi nefislerini yaratma**(m)**da da** (şâhit tutmuş) **olmadım! Zâten Ben** (hiçbir zaman) **o saptırıcı** (şeytan)**ları bir yardımcı edinici olmadım.** (Hâl böyleyken siz nasıl ibâdet husûsunda onları Bana ortak koşabiliyorsunuz?!)

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ
وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(Habîbim! Anlat), neyi? (وَيَوْمَ يَقُولُ) (Allâh-u Te'âlâ'nın) **buyuracağı günü de,** ne buyuracağı? (نَادُوا) (ey müşrikler!) **yüksek sesle çağrıda bulunun,** *(el-Medârik)* kime? (شُرَكَاءِيَ) **ortaklarıma,** (الَّذِينَ) **öyle şeyler ki,** (زَعَمْتُمْ) (onların ilâh olduğunu) **boş yere iddiâ etmiştiniz,** (فَدَعَوْ) **onlar da hemen yalvardılar,** kime? (هُمْ) **onlara,** (فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا) **ama hiçbir icâbette bulunamadılar,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** (وَجَعَلْنَا) **böylece Biz yaptık,** neyi? (بَيْنَهُمْ) **onlar**(la taptıkların)-**ın buluşmasını,** nedir yaptık? (مَوْبِقًا) **büyük bir helâk** (sebebi), yâni onların dünyâdaki irtibatlarını kıyâmet gününde helâklerine sebep kıldık, burada (بَيْنَ) kelimesi zarfiyyet için olmayıp (وَصْلٌ) ve (تَوَاصُلٌ) mânâsında isim kabûl edilerek (جَعَلْنَا) fiilinin birinci mefûlü düşmüştür. *(ed-Dürru'l-masûn, 7/510; et-Teysîr, 10/96; Ebû Hayyân, 14/307)* (بَيْنَ) Kelimesi zarfiyyet için de kabûl edilebilir ki o zaman (بَيْنَهُمْ) terkîbindeki zamir hidâyet ehli ile dalâlet ehline râci olur, *(el-Âlûsî, 15/389)* nitekim meâl-i şerîfte bu mânâyı da beyân ettik.

Meâl-i Şerîf - 52

52- O (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (âhirette kâfirlere): **"Boş yere** (ilâhlıklarını) **iddiâ etmiş olduğunuz o** (sözde) **ortaklarıma yüksek sesle çağrı yapın da** (size yardım etsinler)**" buyuracağı o günü** (aslâ hâtırınızdan

çıkarmayın) **ki; onlar da hemen kendilerine yalvardılar, fakat onlar**(ın taptığı putlar) **kendilerin**(in yardım dâvetin)**e hiçbir icâbette bulunamadılar.**

Böylece Biz onlar(la taptıkların)**ın** (dünyâdaki muhabbetli) **buluşmasını** (kıyâmet gününde) **büyük bir helâk** (sebebi) **yaptık.** ***/Böylece Biz büyük bir helâk yerini*** *(ve cehennemdeki o kan, irin ve katır kadar büyük yılanlarla dolu özel vâdîyi)* ***onlar****(dan hidâyet ehli olanlarla sapıtanlar)* ***arasına yerleştirdik./***

وَرَاَ الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا اَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَرَاَ) **Ve** (o zaman) **gördü**(ler), kim? (اَلْمُجْرِمُونَ) **o** (şirke düşmüş) **suçlular,** neyi? (اَلنَّارَ) **o** (cehennem) **ateşi**(ni), (فَظَنُّوا) **sonra yakînen bildiler,** neyi? (اَنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** nedir? (مُوَاقِعُوهَا) **onun içine düşücü kimselerdir,** daha neyi bildiler? (وَلَمْ يَجِدُوا) **ve bulama**(yacaklarını anla)**dılar,** neden uzaklaşarak? (عَنْهَا) **ondan,** neyi? (مَصْرِفًا) **hiçbir dönüş yerini.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Bir de (mahşerde kırk senelik mesâfeden) **o** (en büyük cürüm olan şirk günahını işlemiş) **mücrimler o** (cehennem) **ateşi**(ni) (hep birlikte) **gördü**(ler) **de, sonra yakînen bildiler ki; onlar gerçekten onun içine düşecek kimselerdir ve kendileri ondan uzaklaşarak hiçbir dönüş yeri de bulama**(yacaklarını anla)**dılar.**

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَىْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(وَلَقَدْ صَرَّفْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak türlü türlü** (farklı ve etkili) **şekillerle tekrar tekrar iyice açıkladık,** *(el-Âlûsî)* nerede? (فِى هٰذَا) **işte bunda,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da,** kim için? (لِلنَّاسِ) **bütün insanlar için,** neden? (مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) **her bir meselden nicesini,** yâni kullarımız için lâzım olan konulardan ilginç mânâlar barındıran ve darb-ı mesel gibi her dilde dolaşan nice hikmetli mânâları ve sözleri, (وَكَانَ) **ve oldu,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan cinsi,** nedir oldu? (اَكْثَرَ شَىْءٍ) **varlıkların en fazlası,** aslında (شَىْءٌ) kelimesi (مَوْجُودٌ) mânâsında olup burada cins tutulup cemî olarak tefsir edilmiştir, ne bakımından? (جَدَلًا) **tartışma bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Andolsun ki; muhakkak Biz işte bu Kur'ân'da tüm insanlar için (müjde ve tehdit barındıran, geçmiş peygamberlerin kıssalarını ve âhiret haberlerini ihtivâ eden konularla alâkalı çok ilginç ve güzel mânâlar barındırdığı için dillerde dolaşan) **her bir mesel**(i beyân eden hikmetli mânâlardan ve sözler)**den nicesini türlü türlü** (farklı ve etkili) **şekillerle tekrar tekrar elbette iyice açıkladık.**

Ama (çekişme kābiliyetine sâhip olan bütün varlıkları tek tek sayacak olsan, onlar içerisinde) **insan cinsi** (boş yere) **tartışma bakımından** (yaratılışı îtibârıyla) **varlıkların en fazlası olmuştur** (hattâ onun mücâdelesi cinleri ve şeytanları bile geçmiştir).

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın beyânına göre; burada kastedilen insan, Mekke müşriklerinin ileri gelenlerinden olan ve Kur'ân hakkında uzun süre tartışmalar yürüten Nadr ibnü'l-Hâris'tir. Übeyy ibnü Halef'in kastedildiği de söylenmiştir.

Tabî ki bu isimler bir örnek olarak zikredilmiştir, yoksa yaratılmışlar içerisinde insandan daha tartışmacı bir varlık bulunmadığı konusu tartışmasızdır. Ancak bu tartışma vasfı, özellikle İslâm ve Kur'ân hakkındaysa, bu sıfatın kâfirlerde belirgin olduğu aşikârdır. Ama genel mânâda mücâdelecilik, insan neslinin her ferdinde mevcuttur.

Nitekim Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bir gece Hazret-i Alî ve Fâtıma *(Radıyallâhu Anhümâ)*yı gece namazına kaldırmak için kapılarını çaldığında: "Siz namaz kılsanız ya" buyurunca, Alî *(Radıyallâhu Anh)*: "Yâ Rasûlellâh! Ruhlarımız Allâh'ın tasarrufundadır, dilediğinde bizi uyandırır!" dedi. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bu söze karşılık hiçbir şey söylemeden geri çekildi, ama giderken elini dizine vurarak: "İnsan, tartışmaya en çok düşkün olandır" *(el-Buhârî, et-Teheccüd:5, rakam:1075, 1/379)* âyetini okudu. *(el-Hâzin)*

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُٓوا اِذْ جَٓاءَهُمُ الْهُدٰى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ
اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْاَوَّلٖينَ اَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَمَا مَنَعَ) **Ve engel olmadı,** kime? (اَلنَّاسَ) **insanlara,** neye engel olmadı? (اَنْ يُؤْمِنُٓوا) **îmân etmelerine,** bu terkîb ikinci mefûldür, ne zamanda? (اِذْ جَٓاءَ) **geldiği zamanda,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلْهُدٰى) **hidâyet**(in ta kendisi olan peygamber ve Kur'ân), daha ne yapmalarına engel olmadı? (وَيَسْتَغْفِرُوا) **bağışlanma istemelerine,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerinden,** (اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَ) **ancak gelmesi** (mâni oldu), kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (سُنَّةُ الْاَوَّلٖينَ) **evvelki** (kâfir)**lerin** (hakkında Allâh-u Te'âlâ'nın uyguladığı helâk etme işlemi ve) **sünneti**(ni beklemeleri), daha ne engel oldu? (اَوْ يَأْتِيَ) **ya da gelmesi,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** ne olduğu hâlde? (قُبُلًا) **göz göre göre.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Ama kendilerine hidâyet(in ta kendisi olan peygamber ve Kur'ân) **geldiği zaman insanların îmân etmelerine ve Rablerinden bağışlanma istemelerine ancak, önceki** (kâfir)**lerin** (helâk edilmesi hakkında Allâh-u Te'âlâ'nın, sürekli uygulamış olduğu ibret verici ilâhî kānun ve) **sünnetinin kendilerine** (de) **gelmesi**(ni beklemeleri) **ya da azâbın onlara göz göre göre gelişi**(ni ister gibi davranmaları) **engel olmuştur.**

(Zîrâ bu kadar hakîkatler karşısında hâlâ îmâna gelmeyenlerin, hiçbir meşrû mâzeretleri bulunamaz. Demek ki onların tek engeli, başlarına gelecek ânî azâbı bekleyip durmalarıdır.)

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَۚ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا
بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا اٰيَاتِي وَمَا اُنْذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَمَا نُرْسِلُ) **Ve Biz elçi göndermiyoruz,** kimi? (اَلْمُرْسَلِينَ) **rasûl gönderilenleri,** yâni Biz onları hiçbir sıfatla göndermedik, (اِلَّا مُبَشِّرِينَ) **ancak müjdeleyiciler olarak,** daha? (وَمُنْذِرِينَ) **ve korkutucular olarak,** (وَيُجَادِلُ) **ama mücâdelede bulunuyor,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne ile mültebis oldukları hâlde mücâdelede bulunuyorlar? (بِالْبَاطِلِ) **bâtıl** (ve asılsız sözler) **ile iç içe oldukları hâlde,** niçin? (لِيُدْحِضُوا) **yerinden kaydırsınlar için,** ne ile? (بِهِ) **onunla,** yâni gerçek dışı mücâdelelerle, neyi? (اَلْحَقَّ) **hakkı,** (وَاتَّخَذُوا) **zâten onlar edindiler,** neyi? (اٰيَاتِي) **Benim âyetlerimi,** daha? (وَمَا) **o şeyleri ki,** (اُنْذِرُوا) **korkutuldular,** ne edindiler? (هُزُوًا) **bir eğlence** (konusu).

Meâl-i Şerîf - 56

56- Ayrıca Biz rasûl gönderilenleri ancak (îmân edenleri) **müjdeleyiciler ve** (kâfirleri) **korkutucular olarak elçi göndeririz. Ama o kâfir olmuş kimseler kendisi ile hakkı yerinden kaydırabilmeleri için** ("Siz ancak bizim gibi birer insansınız, onun için peygamber olamazsınız", "Allâh peygamber olarak melekler indirebilirken sizi niye göndersin" gibi) **bâtıl** (sözler) **ile iç içe oldukları hâlde** (hak ehli ile) **mücâdelede bulunuyor. Zâten onlar Benim âyetlerimi ve korkutulmuş oldukları o** (azapları bildiren) **şeyleri bir eğlence** (konusu) **edinmiştirler.**

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهِ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُۜ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى
قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَهْتَدُوا اِذًا اَبَدًا ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَمَنْ) **Ve kim?** nedir? (اَظْلَمُ) **daha zâlimdir,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (ذُكِّرَ) **kendisi(ne) nasîhat olundu,** ne ile? (بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ) **Rabbi'nin âyetleriyle,** (فَاَعْرَضَ) **hemen yüz çevirdi,** neden uzaklaşarak? (عَنْهَا) **onlardan,** daha ne yaptı? (وَنَسِيَ) **ve unuttu,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (قَدَّمَتْ) **öne sürdü,** ne? (يَدَاهُ) **iki eli,** (اِنَّا) **gerçekten Biz,** (جَعَلْنَا) **Biz yarattık,** *(el-Kirmânî)* ne üzerine? (عَلٰى قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinin üzerine,** neyi? (اَكِنَّةً) **birçok perdeleri,** ne için? (اَنْ يَفْقَهُوهُ) **anlamasınlar diye,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri: (لِاَنْ لَا يَفْقَهُوهُ) şeklindedir, *(Tenvîru'l-mikbâs, el-Hâzin)* neyi anlamasınlar? (هُ) **o** (okuduğu)**nu,** daha nerede yarattık? (وَفٖيٓ اٰذَانِهِمْ) **kulaklarının içerisinde de,** neyi yarattık? (وَقْرًا) **büyük bir ağırlığı,** (وَاِنْ تَدْعُ) (Habîbim!) **çağırsan da,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (اِلَى الْهُدٰى) **hidâyete,** (فَلَنْ يَهْتَدُوا) **aslâ hidâyet bulamazlar,** (اِذًا اَبَدًا) **bu durumda ebedî olarak.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Zâten kim daha zâlimdir o kimseden ki; Rabbi'nin âyetleriyle kendisine nasîhat olunmuştur da, hemen onlardan yüz çevir(ip, hiç öğütlenme)**miş ve iki elinin öne sürmüş olduğu** (kâfirlik ve günahlar gibi azâbı gerektiren) **şeyleri**(n âkıbetinin ne kadar fecî olacağını) **unutmuştur?!**

Şüphesiz ki Biz (o kâfirlerin sâhip oldukları duyuları, hakkı bulup hidâyete uyma yolunda kullanmadıklarını bildiğimiz için) **o** (senin okuduğu)**nu iyice anlayamasınlar diye onların kalpleri üzerinde birçok perdeler, kulakları içerisine de büyük bir ağırlık** (ve kuvvetli bir sağırlık) **yaratmışızdır. Zâten sen onları hidâyete** (ulaştıracak İslâm dînine) **çağırsan da, artık bu durumda onlar** (hayatları boyunca) **ebediyyen hidâyet bulamazlar.**

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِۜ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَۜ
بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهٖ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَرَبُّكَ) (Habîbim!) **Ancak senin Rabbin,** kimdir? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (ذُو الرَّحْمَةِ) **rahmet sâhibidir,** (لَوْ يُؤَاخِذُ) **yakalasaydı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne sebep ile? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (كَسَبُوا) (günah olarak) **kazandılar,** (لَعَجَّلَ) **elbette acele verirdi,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **azâbı,** (بَلْ لَهُمْ) **doğrusu onlar**(a azap etmek) **için vardır,** ne? (مَوْعِدٌ) **vaad edilmiş bir zaman,** öyle

zaman ki, (لَنْ يَجِدُوا) **aslâ bulamayacaklardır,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka,** *(et-Teysîr)* diğer bir mânâya göre buradaki (هِ) zamîri geride geçen (مَوْعِدٌ) kelimesine râcidir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, neyi bulamazlar? (مَوْئِلًا) **bir sığınağı.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Habîbim!) **Ancak senin Rabbin** (çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur ve rahmet sâhibidir! Eğer O** (Allâh-u Te'âlâ), **kazanmış oldukları** (kötü) **şeyler sebebiyle o** (kâfir ola)**nları** (çarçabuk) **yakala**(mayı murâd etmiş ol)**saydı, elbette onlara** (dünyâda) **azâbı acele verirdi. Doğrusu onlar**(ın helâk edilmesi) **için** (dünyâda Bedir günü, âhirette ise kıyâmet günü gibi) **vaad edilmiş bir zaman vardır ki; onlar onun dışında bir sığınak aslâ bulamayacaklardır.**

وَتِلْكَ الْقُرٰىٓ اَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَتِلْكَ) **İşte sana! Bunlar,** bunlardan bedel? (اَلْقُرٰى) **o memleketler,** nedir? (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk etmişizdir,** kimi? (هُمْ) **onları**(n halkını), ne zamanda? (لَمَّا ظَلَمُوا) (şirk koşarak kendi nefislerine) **zulmettikleri zaman,** (وَجَعَلْنَا) **zâten Biz tâyin etmiştik,** niçin? (لِمَهْلِكِهِمْ) **onların helâki için,** neyi? (مَوْعِدًا) **vaad edilmiş bir zamânı.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (Âd ve Semûd karyeleri gibi nice) **memleketler ki;** (oraların halkı elçilerimizi inkâr ederek nefislerine) **zulmettikleri zaman Biz onları helâk etmiştik. Zâten Biz onların helâk** (edilmes)**i için vaad edilmiş bir zaman tâyin etmiştik** (ki, vakti geldiğinde onun ileri geri olması düşünülemezdi).

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِفَتٰيهُ لَٓا اَبْرَحُ حَتّٰٓى اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ اَوْ اَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(Habîbim! Ümmetine anlat), neyi? (وَاِذْ قَالَ) **dediği zamânı da,** kim? (مُوسٰى) **Mûsâ,** kime? (لِفَتٰيهُ) **genç adamı** (olan Yûşa' ibnü Nû)**na,** neyi dediği? (لَٓا اَبْرَحُ) **durmayıp gideceğim,** ne zamâna kadar? (حَتّٰٓى اَبْلُغَ) **ben ulaşıncaya kadar,** nereye? (مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ) **iki denizin birleştiği yere,** daha? (اَوْ اَمْضِيَ) **ya da yürüy**(üp gid)**eceğim,** ne kadar? (حُقُبًا) **uzun zaman.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Habîbim!) **o vakti de** (ümmetine anlat) **ki; Mûsâ, genç adamı** (olan Yûşa' ibnü Nû)**na: "Ben** (Hızır isimli çok âlim birisiyle buluşmam için bana bildirilen) **iki denizin birleşim yerine ulaşıncaya kadar durmayıp gideceğim yâhut uzun zaman yürüy**(üp gid)**eceğim" demişti.**

Âyet-i celîlede geçen: "İki denizin birleştiği yer"in tesbîti hakkında birkaç görüş varsa da Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın Benîisrâîl'i Mısır'dan çıkartmasının ardından tâkip ettiği Sînâ çölünün güzergâhı îtibârıyla en yakın görüş; Ürdün denizi diye tâbir edilen Akabe Körfezi ile Akdeniz'i Kızıldeniz'e bağlayan Süveyş Körfezi'nin birleştiği nokta olduğudur ki, haritada burası Mısır'ın Şeramü'ş-Şeyh şehrine bağlı bulunan Ra's Muhammed mevkiine düşmektedir. *(Cemâlüddîn Şerkâvî, Likâü Mûsâ Me'a'l-Hadır, sh:47-48; Şevkî Ebû Halîl, Etlasü'l-Kur'ân, sh:83)*

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِى الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(فَلَمَّا بَلَغَا) **Sonra ne zaman ki ikisi ulaştılar,** nereye? (مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا) (denizlerden) **o ikisinin arasının birleştiği yere,** (نَسِيَا) **ikisi unuttular,** neyi? (حُوتَهُمَا) **balıklarını,** (فَاتَّخَذَ) **böylece o** (balık) **edindi,** neyi? (سَبِيلَهُ) **yolunu,** o yol nerede olduğu hâlde? (فِى الْبَحْرِ) **o denizde,** nedir edindi? (سَرَبًا) **tünel gibi bir menfez.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Sonra o ikisi (yola koyulup, denizlerden) **o ikisinin arasının birleştiği yere ulaştıkları zaman** (yanlarında pişmiş olarak taşıdıkları) **balıklarını**(n canlanıp denize atladığı yerin Hızır *(Aleyhisselâm)* ile buluşma mekânları olduğunu bildikleri hâlde Yûşa' *(Aleyhisselâm)* balığın canlanıp denize atladığını Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a söylemeyi, o da ona balığın durumunu sormayı unuttu, böylece) **ikisi de unuttular.**

Böylece o (balık), **denizdeki yolunu tünel gibi bir menfez edindi** (de bir mûcize eseri olarak balığın suda gittiği güzergâh kapanmadı).

Rivâyete göre; Kıptîlerin helâkinden sonra Mûsâ *(Aleyhisselâm)* İsrâîloğullarıyla birlikte Mısır'a yerleşince Rabbi'ne: "En sevdiğin kulun kimdir?" diye sordu. Allâh-u Te'âlâ: "Beni zikreden ve Beni hiç unutmayandır" buyurdu. O zaman: "Kullarının hangisi daha iyi hüküm vermektedir?" diye sorunca: "Nefsinin arzusuna uymayıp hak ile hükmedendir" buyurdu.

"Kulların hangisi daha âlimdir?" deyince: "Hidâyete eriştirecek ya da helâkten kurtaracak bir kelime öğrenme ümîdiyle kendi ilmine insanların ilimlerini de katmak isteyendir" buyurdu. O zaman Mûsâ *(Aleyhisselâm)*: "Yâ Rabbi! Kulların içerisinde benden daha âlim biri varsa onu bana tanıt" deyince Allâh-u Te'âlâ: "Hızır kulumuz senden daha âlimdir" buyurdu.

O: "Yâ Rabbi! Onu nerede arayayım?" diye sorunca Mevlâ Te'âlâ: "Sâhilde kayanın yanında" buyurdu. Bu sefer o: "Yâ Rabbi! Ben onu nasıl bulayım?" deyince Mevlâ Te'âlâ: "Bir balık alıp bir sepete koyarsın, onu nerede kaybedersen işte o oradadır" buyurdu.

Bunun üzerine Mûsâ *(Aleyhisselâm)* kendisine hizmet eden ve ondan ilim öğrenen Yûşa' *(Aleyhisselâm)*ı yanına alarak yola çıktı ve ona: "Balığı kaybettiğin zaman bana haber ver" dedi. Yolculuk esnâsında Mûsâ *(Aleyhisselâm)* uyurken bir mûcize eseri pişmiş balık canlanıp kıpırdanarak denize sıçradı. Fakat Yûşa' *(Aleyhisselâm)* bunu Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a söylemeyi unuttu. Sonra yorulup yemek isteyince mesele meydana çıktı. İzlerini süre süre geriye döndüklerinde kayanın yanında elbisesine bürünmüş bir zâtla karşılaştılar. Mûsâ *(Aleyhisselâm)* ona selâm verip kendini tanıtınca o ona: "Ey Mûsâ! Ben öyle bir ilim üzereyim ki, Allâh onu bana öğretmiştir, sen ise onu bilemezsin! Sen de öyle bir ilim üzeresin ki, Allâh onu sana öğretmiştir, ben de onu bilemem" dedi ve sonrasında âyet-i kerîmelerde (60-82) anlatılan olaylar cereyân etti. *(en-Nesefî, el-Beyzâvî, el-Hâzin)*

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتٰيهُ اٰتِنَا غَدَٓاءَنَاۘ لَقَدْ لَقٖينَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(فَلَمَّا جَاوَزَا) **Artık ne zaman ki ikisi** (buluşacakları yeri) **geçtiler,** (قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** kime? (لِفَتٰيهُ) **genç adamına,** ne dedi? (اٰتِ) **getir,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (غَدَٓاءَ) **sabah yemeğimizi,** *(el-Âlûsî)* (لَقَدْ لَقٖينَا) **andolsun ki; muhakkak biz karşılaştık,** neden dolayı? (مِنْ سَفَرِنَا) **yolculuğumuzdan dolayı,** ondan bedel, (هٰذَا) **işte bundan,** ne ile karşılaştık? (نَصَبًا) **bir yorgunlukla.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Artık o ikisi (buluşacakları yeri) **geçtikleri zaman o** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*), **genç adamına: "Sabah yemeğimizi getir. Andolsun ki; muhakkak biz** (evvelki seferlerimizde hiç yorulmazken) **işte bu yolculuğumuzdan dolayı bir yorgunlukla karşılaştık" dedi.**

قَالَ اَرَاَيْتَ اِذْ اَوَيْنَٓا اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنّٖي نَسٖيتُ الْحُوتَۘ وَمَٓا اَنْسَانٖيهُ اِلَّا الشَّيْطَانُ اَنْ اَذْكُرَهُۚ وَاتَّخَذَ سَبٖيلَهُ فِي الْبَحْرِۗ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(قَالَ) **O** (Yûşa' *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَرَاَيْتَ) **gördün mü?!** bu fiilin mefûlü, mahzûf bir cümledir ki aynı zamanda o önümüzde bulunan cümledeki zarfın da müteallakıdır ki buna göre takdîr: (اَرَاَيْتَ مَا دَهَانٖي) şeklindedir, yâni gördün mü bana isâbet eden şeyi?! ne zamanda isâbet eden? (اِذْ اَوَيْنَٓا) **biz sığındığımız zaman,** nereye? (اِلَى الصَّخْرَةِ) **o kayaya,** (فَاِنّٖي) **zîrâ şüphesiz ben,** (نَسٖيتُ) **unuttum,** neyi? (اَلْحُوتَ) **o balığı**(n canlanıp denize atladığını sana söylemeyi), (وَمَٓا اَنْسَا) **ama unutturmadı,** kime? (نٖي) **bana,** neyi? (هُ) **onu,** (اِلَّا الشَّيْطَانُ) **ancak şeytan** (unutturdu), neyi? (اَنْ اَذْكُرَ) **anlatmamı,** neyi? (هُ) **onu,** (وَاتَّخَذَ) **ve o** (balık) **edinmişti,** neyi? (سَبٖيلَهُ) **yolunu,** o yol nerede olduğu hâlde? (فِي الْبَحْرِ) **o denizde,** ne edinmişti? (عَجَبًا) **şaşılacak bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- O (Yûşa' *(Aleyhisselâm)*): "(Başıma geleni) **gördün mü ki; biz o** (buluşma yerimiz olan) **kayaya sığındığımız** (ve onun yanında istirahat ettiğimiz) **anda gerçekten de ben o balığı**(n canlanıp denize fırladığını sana söylemeyi) **unuttum! Bana onu** (hatırlayıp sana) **anlatmamı ise ancak şeytan**(ın aklıma getirdiği başka meşgûliyetler) **onu unutturdu. Hâlbuki o** (balık), **denizdeki yolunu şaşılacak bir şey edinmişti** (çünkü suyun kapanması gerekirken onun arkası kapanmayıp tünel gibi açık kaldı)" **dedi.**

قَالَ ذٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِۗ فَارْتَدَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا قَصَصًاۙ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (ذٰلِكَ) **işte sana! Bu** (balığın denize atladığı yer), nedir? (مَا) **o şeydir ki,** (كُنَّا) **biz olduk,** nedir olduk? (نَبْغِ) **arıyoruz,** (فَارْتَدَّا) **böylece ikisi geri döndüler,** ne üzerine oldukları hâlde? (عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا) **kendi izleri üzere,** nasıl bir geri tâkiple? (قَصَصًا) (izlerini) **tam bir tâkip edişle.** Bu kelime kendi lafzından mukadder olan bir fiilin mefûlü mutlağı olmak üzere mensûbdur ki o fiil de (فَارْتَدَّا) cümlesinden hâl düşmektedir, bu durumda takdîr-i kelâm: (يَقُصَّانِ قَصَصًا) "İkisi de tam bir izleme ile tâkip eder oldukları hâlde (geri döndüler)" şeklindedir. *(ed-Dürru'l-masûn, 7/525)*

Meâl-i Şerîf - 64

64- (Bunun üzerine) **O** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* yardımcısı olan genç adamına): **"İşte sana! Bu** (balığın denize atladığı yere ulaşmak), **bizim aramakta olduğumuz şeydi" dedi ve böylece her ikisi kendi izleri üzere** (geldikleri yolu) **tam bir tâkiple geri döndüler.**

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَٓا اٰتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(فَوَجَدَا) **Derken ikisi buldular,** kimi? (عَبْدًا) (Hızır adındaki) **büyük bir kulu,** öyle kul ki kimden olan? (مِنْ عِبَادِنَٓا) **Bizim seçkin kullarımızdan,** burada izâfet ihtisâs içindir, *(el-Âlûsî, 15/436)* daha öyle kulumuz ki, (اٰتَيْنَا) **Biz vermiştik,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (رَحْمَةً) **büyük bir rahmeti,** öyle rahmet ki kim tarafından olucu? (مِنْ عِنْدِنَا) **Bizim tarafımızdan,** daha ne yapmıştık? (وَعَلَّمْنَا) **ve öğretmiştik,** kime? (هُ) **ona,** nereden olduğu hâlde? (مِنْ لَدُنَّا) **nezdimizden,** neyi? (عِلْمًا) **üstün ve farklı bir ilmi.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- Derken o ikisi (kayanın yanına geldiklerinde) **Bizim seçkin kullarımızdan** (Hızır adındaki) **büyük bir kulu buldular ki, Biz ona tarafımızdan** (ilhâm, dînî ilimler ve uzun ömür gibi) **büyük rahmet**(ler) **vermiştik ve kendisine nezdimizden olmak üzere üstün ve farklı bir ilim öğretmiştik** (ki Bize mahsus olan ve Bizim öğretmemiz dışında bilinmesi mümkün olmayan o "Ledünnî ilim" vâsıtasıyla o kulumuz gayba âit bâzı konuları bilmekteydi).

قَالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(قَالَ) **Dedi,** kime? (لَهُ) **ona,** yâni Hızır *(Aleyhisselâm)*a, kim? (مُوسٰى) **Mûsâ** *(Aleyhisselâm)*, ne dedi? (هَلْ اَتَّبِعُ) **tâbi olabilir miyim?** kime? (كَ) **sana,** neye karşılık? (عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَ) **öğretmene karşılık,** yâni öğretmen şartıyla, kime? (نِ) **bana,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (عُلِّمْتَ) **sen öğretildin,** yâni sana öğretildi, neyi öğretmene karşılık? (رُشْدًا) **çok isâbetli bir ilmi.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Mûsâ *(Aleyhisselâm)* **ona dedi ki:** "(Ey Hızır!) **Sana öğretilmiş olanlardan bana** (dînim husûsunda) **çok isâbetli** (ve hikmetli) **bir ilim öğretme** (şartına riâyet etme)**ne karşılık** (bu yolculuğunda) **sana** (eşlik etmek üzere) **tâbi olabilir miyim?"**

قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(قَالَ) **O dedi,** ne dedi? (اِنَّكَ) (ey Mûsâ!) **gerçekten sen,** (لَنْ تَسْتَطِيعَ) **aslâ güç yetiremezsin,** kimle berâber olduğun hâlde? (مَعِيَ) **benimle berâber,** neye güç yetiremezsin? (صَبْرًا) **hiçbir sabra** (ve benim yaptıklarıma katlanmaya).

Meâl-i Şerîf - 67

67- O dedi ki: "(Ey Mûsâ!) **Gerçekten sen benimle birlikte** (gezdiğin sürece göreceklerini kabullenebilmen için) **hiçbir** (tahammüle ve) **sabra aslâ güç yetiremezsin.**

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى مَا لَمْ تُحِطْ بِهٖ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَكَيْفَ) **Zâten nasıl?** (تَصْبِرُ) **sabredeceksin,** neye karşı? (عَلٰى مَا) **o şeylere karşı ki,** (لَمْ تُحِطْ) **kavrayamadın,** neyi? (بِهِ) **onları**(n iç yüzünü), bu zamîr cemî mânâsında olan ism-i mevsûle râci olduğundan bu şekilde tercüme edilmiştir, ne bakımından? (خُبْرًا) **herhangi bir bilgi bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Zâten o şeylere karşı nasıl sabredebilirsin ki (onların zâhirini şerîata muhâlif göreceksin ve) **herhangi bir bilgi bakımından da onları**(n iç yüzünü) **kavramış değilsin?!"**

قَالَ سَتَجِدُنٖٓى اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ صَابِرًا وَلَٓا اَعْصٖى لَكَ اَمْرًا ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(قَالَ) **Dedi,** ne dedi? (سَتَجِدُ) (ey Hızır!) **yakında bulacaksın,** kimi? (نٖى) **beni,** (اِنْ شَٓاءَ) **eğer murâd ederse,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne bulacaksın? (صَابِرًا) **sabreden biri,** daha ne dedi? (وَلَٓا اَعْصٖى) **ve karşı gelmeyeceğim,** kime âit olduğu hâlde? (لَكَ) **sana âit,** neye? (اَمْرًا) **hiçbir işe.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- O (ise)**: "**(Ey Hızır!) **Yakında inşâallâh sen beni** (gördüğüm işlere karşı îtirâz etmeyip) **sabreden biri olarak bulacaksın ve sana âit hiçbir işe karşı gelmeyeceğim" dedi.**

قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَنٖى فَلَا تَسْـَٔلْنٖى عَنْ شَیْءٍ حَتّٰٓى اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(قَالَ) **O dedi,** ne dedi? (فَاِنِ اتَّبَعْتَ) (ey Mûsâ!) **eğer tâbi olursan,** kime? (نٖى) **bana,** (فَلَا تَسْـَٔلْ) **artık sorma,** kime? (نٖى) **bana,** neden? (عَنْ شَیْءٍ) **hiçbir şey**(in hikmetin)**den,** ne zamâna kadar? (حَتّٰٓى اُحْدِثَ) **ben başlatıncaya kadar,** kime? (لَكَ) **sana,** neyin iç yüzünden olduğu hâlde? (مِنْهُ) **ondan,** neyi başlatıncaya kadar? (ذِكْرًا) **herhangi bir açıklamayı.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- O (da)**: "**(Ey Mûsâ!) **Eğer** (bu yolculuğumda) **bana tâbi olursan** (ve bu sırada şerîatın zâhirine muhâlif görüp münker kabûl ettiğin, hikmetini de anlayamadığın bir iş görecek olursan)**, artık ben sana kendisin**(in iç yüzün)**den bir açıklama başlatıncaya kadar bana hiçbir şey**(in hikmetin)**den sorma" dedi.**

فَانْطَلَقَاۜ حَتّٰٓى اِذَا رَكِبَا فِى السَّفٖينَةِ خَرَقَهَاۜ قَالَ اَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ اَهْلَهَاۚ لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا اِمْرًا ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(فَانْطَلَقَا) **Sonra ikisi yürüdüler,** (حَتّٰٓى اِذَا رَكِبَا) **nihâyet ikisi bindikleri zaman,** nereye? (فِى السَّفٖينَةِ) **o gemiye,** (خَرَقَ) (Hızır *(Aleyhisselâm)*) **deldi,** neyi? (هَا) **onu,** (قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَخَرَقْتَ) **yoksa sen deldin mi?** yâni niye deldin? neyi? (هَا) **onu,** niçin? (لِتُغْرِقَ) **âkıbet suyla boğasın diye** (mi), kimi? (اَهْلَهَا) **onun ahâlisini,** (لَقَدْ جِئْتَ) **andolsun ki; gerçekten sen yaptın,** neyi? (شَيْـًٔا) **acâyip bir şeyi,** öyle şey ki, (اِمْرًا) **çok büyük münker** (ve kötü). (اِمْرًا) Kelimesi "Çok" ve "Büyük" mânâlarına gelmektedir, buradaki tenvîn ise, farklı bir işe delâlet etmesi hasebiyle o işin meşrû bir iş olmadığına delâlet etmektedir. *(ed-Dürru'l-masûn, 7/528, et-Teysîr, 10/115; el-Âlûsî, 15/472)*

Meâl-i Şerîf - 71

71- Derken o ikisi (binecekleri bir gemi arayışıyla sâhilde) **yürüdüler. Nihâyet ikisi gemiye bindikleri zaman** (geminin sâhibi kendilerine hürmet edip ücret de almamışken, Hızır *(Aleyhisselâm)* elindeki bir baltayla iki tahtayı koparıp) **onu deliverdi. O** (bu durumu görünce dayanamayarak elbisesiyle o deliği tıkamaya başladı ve)**: "Yoksa sen** (geminin) **ahâlisini suyla boğasın diye mi onu deldin?! Andolsun ki; gerçekten sen** (görülmemiş) **çok büyük münker** (olan ilginç) **bir şey yaptın!" dedi.**

قَالَ اَلَمْ اَقُلْ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطٖيعَ مَعِىَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(قَالَ) (Hızır *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَلَمْ اَقُلْ) **demedim mi?!** neyi? (اِنَّكَ) **gerçekten sen,** (لَنْ تَسْتَطٖيعَ) **aslâ güç yetiremezsin,** kimle berâber olduğun hâlde? (مَعِىَ) **benimle birlikte,** neye güç yetiremezsin? (صَبْرًا) **hiçbir sabra.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- O: "(Ey Mûsâ!) **Ben** (sana)**: 'Gerçekten sen benimle birlikte** (gezdiğin sürece göreceklerine karşı) **hiçbir sabra** (ve tahammüle) **aslâ güç yetiremezsin' dememiş miydim?!" dedi.**

قَالَ لَا تُؤَاخِذْنٖى بِمَا نَسٖيتُ وَلَا تُرْهِقْنٖى مِنْ اَمْرٖى عُسْرًا ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (لَا تُؤَاخِذْ) **sorumlu tutma,** kimi? (نِى) **beni,** ne sebebiyle? (بِمَا نَسِيتُ) **unutmam sebebiyle,** bu mânâya göre (مَا) harfi, masdariyyedir, mevsûle de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, daha ne yapma? (وَلَا تُرْهِقْ) **ve yükleme,** kime? (نِى) **bana,** neden dolayı? (مِنْ اَمْرِى) (bu) **işimden dolayı,** neyi? (عُسْرًا) **bir zorluğu.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- (Bunun üzerine) **o:** "(Ey Hızır!) **Unutmuş olduğum bir şey sebebiyle beni sorumlu tutma ve** (bu) **işimden ötürü bana bir zorluk yükleme**(yip müsâmahalı davranarak seni izlememe müsâade et)" **dedi.**

فَانْطَلَقَا حَتّٰٓى اِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُۙ قَالَ اَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍۜ
لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(فَانْطَلَقَا) **Böylece** (Hızır *(Aleyhisselâm)* onun özrünü kabûl etti de) **ikisi yürüdüler,** (حَتّٰٓى اِذَا لَقِيَا) **nihâyet ikisi rastladıkları zaman,** kime? (غُلَامًا) **bir erkek çocuğa,** (فَقَتَلَ) **hemen öldürdü,** kimi? (هُ) **onu,** (قَالَ) (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*) **dedi,** ne dedi? (اَقَتَلْتَ) **yoksa öldürdün mü?!** kimi? (نَفْسًا) **bir canı,** öyle can ki, (زَكِيَّةً) (günahlardan) **tertemiz olan,** neye karşılık olmadığı hâlde? (بِغَيْرِ نَفْسٍ) **bir cana mukābil olmaksızın,** (لَقَدْ جِئْتَ) **andolsun ki; gerçekten sen yaptın,** neyi? (شَيْـًٔا) **ilginç bir şeyi,** öyle şey ki, (نُكْرًا) **ziyâde münker** (ve ğayr-i meşrû).

Meâl-i Şerîf - 74

74- Böylece (Hızır *(Aleyhisselâm)* onun özrünü kabûl etti de) **her ikisi** (gemiden inerek) **yürüdüler.**

Nihâyet (arkadaşlarıyla oynayan) **bir erkek çocuğa rastladıkları anda o** (Hızır *(Aleyhisselâm)* çocuğun başını tepesinden tutup eliyle koparak) **hemen onu öldürdü.**

O (Mûsâ *(Aleyhisselâm)* geminin tahtasının koparılmasına dayanamazken, çocuğun kafasının koparılması gibi tahammül sınırlarını zorlayan bu hâdise ile karşılaşınca): **"Yoksa sen** (öldürdüğü) **bir can karşılığı olmaksızın,** (henüz bülûğa ermediği için de günahlardan) **tertemiz olan bir canı mı öldürdün?! Andolsun ki; gerçekten sen** (kabûl edilemeyecek ve nefretle karşılanacak) **çok münker** (ve ğayr-i meşrû) **bir şey yaptın!" dedi.**

SÛRE-İ CELÎLELER

